

Brott mot djur

– Skärpta straff och ett mer effektivt sanktionssystem

*Betänkande av Utredningen om sanktioner
vid brott mot djur*

Stockholm 2020

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2020:7

SOU och Ds kan köpas från Norstedts Juridiks kundservice.
Beställningsadress: Norstedts Juridik, Kundservice, 106 47 Stockholm
Ordertelefon: 08-598 191 90
E-post: kundservice@nj.se
Webbadress: www.nj.se/offentligapublikationer

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Norstedts Juridik AB
på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Svara på remiss – hur och varför

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02).

En kort handledning för dem som ska svara på remiss.

Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remisser

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet

Omslag: Elanders Sverige AB

Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2020

ISBN 978-91-38-25023-5

ISSN 0375-250X

Till statsrådet Jennie Nilsson

Regeringen beslutade den 30 augusti 2018 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att bl.a. göra en översyn av straffbestämmelserna i djurskyddslagen (2018:1192) och brottsbalkens bestämmelse om djurplågeri i syfte att dels att få till stånd lämpliga och proportionerliga straffskalor vid brott mot djur, dels att överväga om andra sanktioner än straffrättsliga påföljder kan vara ett mer effektivt sätt att upprätthålla regelverket vid mindre allvarliga överträdelser av djurskyddsbestämmelserna (dir. 2018:94).

Till särskild utredare förordnades från och med den 3 september 2018 rådmannen Lars Wallinder.

Som experter i utredningen förordnades från och med den 1 oktober 2018 djurskyddschefen Helena Elofsson, Jordbruksverket, länsveterinären Torsten Jakobsson, Länsstyrelsen Östergötland, kanslirådet Eva Kalling Lundberg, Näringsdepartementet, kanslirådet Linda Mohlin, Justitiedepartementet, vice chefsåklagaren Pehr Ola Pehrsson, Åklagarmyndigheten, ämnesrådet Lisen Sjöling, Näringsdepartementet och inspektören Mikael Åslund, Polismyndigheten.

Linda Mohlin entledigades från uppdraget som expert från och med den 29 april 2019, och samtidigt förordnades rättssakkunnige Victor Hensjö, Justitiedepartementet, att vara expert i utredningen.

Hovrättsassessorn Sara Vinnefors har varit sekreterare åt utredningen från och med den 20 september 2018.

Utredningen är formellt ett uppdrag för Lars Wallinder som särskild utredare. Arbetet har emellertid bedrivits i nära samråd med experterna. Experterna har ställt sig bakom utredningens överväganden och förslag. Betänkandet har därför avfattats med användning av vi-form.

Utredningen, som har antagit namnet Utredningen om sanktioner vid brott mot djur, överlämnar nu sitt betänkande *Brott mot djur – Skärpta straff och ett mer effektivt sanktionssystem* (SOU 2020:7). Med detta är arbetet slutfört.

Stockholm i februari 2020

Lars Wallinder

/Sara Vinnefors

Innehåll

Sammanfattning	13
1 Författningsförslag	27
1.1 Förslag till lag om ändring i brottsbalken	27
1.2 Förslag till lag om ändring i djurskyddslagen (2018:1192).....	28
2 Utredningens uppdrag och arbete	35
2.1 Utredningens uppdrag.....	35
2.2 Utredningsarbetet.....	35
2.3 Dispositionen av betänkandet.....	37
3 Djurplågeribrottet – allmän bakgrund och dess förhållande till brott mot djurskyddslagen	39
3.1 Inledning.....	39
3.2 Djurplågeribrottet.....	39
3.2.1 Djurplågeribrottets lydelse	39
3.2.2 Kort historik	40
3.2.3 Straffbara gärningar	41
3.2.4 Djurs lidande en förutsättning för straffansvar	42
3.2.5 Otillbörlighetsrekvisitet.....	43
3.2.6 Subjektiva rekvisit.....	44
3.3 Djurplågeribestämmelsen i förhållande till bestämmelserna i djurskyddslagen	45
3.3.1 Allmänt om djurskyddslagen.....	45

3.3.2	Straffbestämmelser och straffskalor i djurskyddslagen.....	46
3.3.3	Konkurrensfrågan	47
3.3.4	Skillnader mellan de materiella straffbestämmelserna i brottsbalken och djurskyddslagen	48
4	Nordisk utblick.....	51
4.1	Danmark.....	51
4.2	Finland	53
4.3	Norge	56
5	Djurplågeribrottet – straffteoretiska utgångspunkter, straffskalor och straffmättingspraxis.....	57
5.1	Inledning.....	57
5.2	Straffteoretiska utgångspunkter	57
5.2.1	Inledning.....	57
5.2.2	Särskilt om skyddsintresse	58
5.2.3	Allmänna straffrättsliga utgångspunkter	59
5.2.4	Straffmätning och påföljdsval.....	61
5.2.5	Särskilt om försvärande omständigheter vid straffmätning	67
5.2.6	Särskilt om överlappning av straffskalor	68
5.2.7	Vilka straffnivåer kan användas i straffskalor?	69
5.3	Tidigare överväganden i fråga om straffskalor för brott mot djur.....	70
5.3.1	1965 års respektive 1972 års lagstiftningsärende	70
5.3.2	Förarbetena till den nya djurskyddslagen.....	72
5.4	Praxis i fråga om djurplågeribrottet.....	76
5.4.1	Högsta domstolen.....	76
5.4.2	Refererade rättsfall från hovrätterna och andra hovrättsavgöranden av intresse	79
5.4.3	Kriminalstatistik.....	86
5.4.4	Utredningens egna praxisgenomgångar.....	90

5.4.5	Något om praxis i fråga om brott mot djurskyddslagen	100
6	Djurplågeribrottet – överväganden och förslag.....	103
6.1	Inledning.....	103
6.2	Allmänna utgångspunkter	103
6.2.1	Djurplågeribrottets skyddsintresse	103
6.2.2	Närmare om djurs lidande	105
6.3	Skälen för och emot en höjd straffnivå för djurplågeribrottet	113
6.4	Det bör införas ett grovt djurplågeribrott.....	119
6.5	Vilka kvalifikationsgrunder ska gälla för det grova brottet?	125
6.6	Straffskalan för det grova brottet.....	138
6.7	Djurplågeribrottet som artbrott	141
7	Sanktionsväxling – principer och tidigare överväganden på djurskyddsområdet.....	145
7.1	Inledning.....	145
7.2	Principer för kriminalisering och sanktionsväxling	145
7.2.1	Principer för kriminalisering.....	145
7.2.2	Olika typer av sanktioner.....	148
7.2.3	Val av repressiv metod.....	149
7.2.4	Sanktionsavgifter	151
7.3	Tidigare överväganden om sanktionsväxling på djurskyddsområdet.....	160
7.3.1	Sanktionsavgiftsutredningen	160
7.3.2	Förarbetena till den nya djurskyddslagen	162
7.3.3	Straffrättsansvändningsutredningen.....	163
7.3.4	Livsmedelslagstiftningen.....	165

8	Sanktionsväxling – kartläggning av straffbestämmelser på djurskyddsområdet som kan vara aktuella.....	171
8.1	Inledning	171
8.2	Djurskyddslagens straffbestämmelser.....	171
8.3	Vilka EU-bestämmelser täcks av 10 kap. 4 § djurskyddslagen?	174
8.3.1	Grundförfordningar som djurskyddslagen kompletterar i de delar de innehåller bestämmelser om djurskydd eller djurskyddskontroll.....	174
8.3.2	Grundförfordningar som djurskyddslagen kompletterar i de delar som anges i tillkännagivandet till djurskyddslagen	182
8.4	Vilka bestämmelser omfattas av 10 kap. 5 § djurskyddslagen?	186
8.4.1	Bestämmelser om djurhållning och om begränsning av rörelsefrihet.....	188
8.4.2	Bestämmelser om stall och andra förvaringsutrymmen samt om inredning och utrustning	191
8.4.3	Bestämmelser om utformning och användning av utrustning.....	196
8.4.4	Bestämmelser om förbud mot viss avel	197
8.4.5	Bestämmelser om försäljning eller annan överlåtelse av djur.....	199
8.4.6	Bestämmelser om transport av levande djur.....	201
8.4.7	Bestämmelser om tävling med och offentlig förevisning av djur.....	203
8.4.8	Bestämmelser om dopning eller andra otillbörliga åtgärder.....	209
8.4.9	Bestämmelser om operativa ingrepp	210
8.4.10	Bestämmelser om hormoner till djur.....	213
8.4.11	Bestämmelser om slakt och annan avlivning av djur	214
8.4.12	Bestämmelser om förprovning av ny teknik	217
8.4.13	Bestämmelser om djurförsök	218

8.4.14	Förteckning över Jordbruksverkets föreskrifter meddelade med stöd av nämnda bestämmelser i djurskyddsförordningen.....	222
9	Sanktionsväxling – överväganden och förslag	225
9.1	Inledande utgångspunkter	225
9.2	Argument för och emot en sanktionsväxling.....	227
9.3	Vilken administrativ sanktion är mest lämplig?	233
9.4	Vilka överträdelser är aktuella för en sanktionsväxling?.....	234
9.5	Författningsregleringen.....	257
9.6	Avgiftsskyldigheten ska bygga på strikt ansvar och vara obligatorisk.....	261
9.7	Undantag från avgiftsskyldigheten	263
9.8	Sanktionsavgifternas storlek	268
9.8.1	Avgiftsstorleken	268
9.8.2	Differentierade avgifter	270
9.8.3	Förhöjd avgift vid upprepade överträdelser	274
9.9	Kontrollmyndigheterna ska besluta om avgift	275
9.10	Förfarandefrågor	278
9.11	Preskription.....	282
9.12	Hinder mot att besluta om sanktionsavgift	283
9.13	Överklagande	285
9.14	Undantag för djur som används inom Försvarsmakten	286
9.15	Området för det ringa brottet mot djurskyddslagen bör vidgas.....	287
10	Kontrollmyndigheternas anmälningsskyldighet.....	293
10.1	Inledning.....	293
10.2	Offentlig kontroll på djurskyddsområdet	294
10.2.1	Kontrollmyndigheterna.....	294

10.2.2	Kontrollmyndigheternas rådgivande roll.....	295
10.2.3	Kontrollmyndigheternas ingripandemöjligheter.....	296
10.2.4	Arbetet för en enhetlig kontrollverksamhet	298
10.3	Särskilt om 8 kap. 5 § djurskyddslagen.....	299
10.3.1	Förarbetsuttalanden.....	299
10.3.2	Riksdagens ombudsmän	301
10.3.3	Jordbruksverkets vägledning för kontrollmyndigheter.....	302
10.4	Tillsynsmyndigheters skyldigheter att agera mot överträdelser.....	303
10.4.1	Inledning.....	303
10.4.2	Livsmedels- och foderområdet.....	304
10.4.3	Miljöbalken.....	306
10.4.4	Regeringens uttalanden om tillsyn.....	307
10.4.5	JO:s uttalande om tillsynsmyndigheters skyldigheter	308
10.5	Jordbruksverkets statistik över djurskyddskontroller	309
10.6	Överväganden och förslag.....	313
10.6.1	Vad innefattas i skyldigheten för kontrollmyndigheterna att beivra överträdelser enligt 8 kap. 5 §?	313
10.6.2	Finns det anledning att förtydliga kontrollmyndighetens skyldighet att anmäla överträdelser till polis eller åklagare?	316
10.6.3	Hur kan regeln i 8 kap. 5 § djurskyddslagen förtydligas?	321
11	Företagsbot, sanktionsavgifter och djurförbud	329
11.1	Inledning	329
11.2	Djurförbud.....	330
11.3	Företagsbot	332
11.3.1	Allmänna förutsättningar	332
11.3.2	Särskilt om åtalsprövning	334

11.4	Statistik från Åklagarmyndigheten över brott mot djurskyddslagen och företagsbot	336
11.5	Överväganden och förslag	337
11.5.1	Företagsbot och djurförbud	337
11.5.2	Sanktionsavgift och djurförbud	342
12	Konsekvensanalys.....	345
12.1	Konsekvensanalysens innehåll	345
12.2	Djurplågeribrottet.....	346
12.2.1	Ekonomiska konsekvenser.....	346
12.2.2	Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet	348
12.3	Sanktionsväxling	349
12.3.1	Inledning	349
12.3.2	Konsekvenser för kontrollmyndigheterna.....	349
12.3.3	Konsekvenser för rättsvårdande myndigheter.....	351
12.3.4	Konsekvenser för de enskilda djurhållarna	352
12.4	Anmälningsskyldighet	354
12.5	Företagsbot, sanktionsavgifter och djurförbud	355
13	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	357
13.1	Ikraftträdande	357
13.2	Övergångsbestämmelser.....	357
13.2.1	Lagförslaget om ändring i brottsbalken	357
13.2.2	Lagförslaget om ändring i djurskyddslagen (2018:1192)	358
14	Författningskommentar	361
14.1	Förslaget till lag om ändring i brottsbalken	361
14.2	Förslaget till lag om ändring i djurskyddslagen (2018:1192)	370

Bilagor

Bilaga 1	Kommittédirektiv 2018:94.....	383
Bilaga 2	Praxisgenomgång – brott mot djur på fängelsenivå ...	397
Bilaga 3	Praxisgenomgång – djurplågeribrott på bötesnivå	529

Sammanfattning

Uppdraget

Vi har fått i uppdrag att göra en översyn av straffbestämmelserna i djurskyddslagen (2018:1192) och brottsbalkens bestämmelse om djurplågeri. Syftet är dels att få till stånd lämpliga och proportionerliga straffskalor vid brott mot djur, dels att överväga om andra sanktioner än straffrättsliga påföljder kan vara ett mer effektivt sätt att upprätthålla regelverket vid mindre allvarliga överträdelser av djurskyddsbestämmelserna.

I uppdraget ingår bl.a. att överväga om straffskalan för djurplågeri bör skärpas, analysera om det är lämpligt och möjligt att avkriminalisera överträdelser av vissa djurskyddsbestämmelser i förordning, myndighetsföreskrifter och EU-förordningar samt överväga om dessa överträdelser i stället bör sanktioneras med sanktionsavgifter eller enbart vitesförelägganden.

Uppdraget omfattar också att överväga om kontrollmyndigheternas skyldighet att anmäla överträdelser till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten bör förtydligas samt om en dom eller ett strafföreläggande om företagsbot bör kunna leda till ett djurförbud.

Nedan följer en sammanfattande redovisning av våra bedömningar och förslag.

Djurplågeribrottet

Av praxis framgår att i dag bedöms allvarliga fall av djurplågeri regelmässigt ha ett relativt lågt straffvärde. I de fall straffvärdet bedöms överstiga bötesnivån bestäms påföljden i huvuddelen av fallen till villkorlig dom och dagsböter. Det kan enligt vår mening starkt ifrågasättas om djurplågeribrottets skyddsintresse – att motverka djurs lidande – i dag får ett tillräckligt genomslag vid straffmätning och

påföljdsval. En större differentiering vid straffmätningen vore därför enligt vår mening önskvärt. De mer allvarigare fallen av djurplågeri bör alltså mötas av en tydligare straffrättslig reaktion än vad som är fallet i dag och detta bör ske genom att straffvärdet för dessa brott uppgraderas. För att uppnå detta föreslår vi att det införs ett grovt djurplågeribrott.

Genom införande av ett grovt brott ges bättre möjligheter att utveckla hållpunkter för när en gärning är så kvalificerad att den bör bedömas ha ett straffvärde som uppgår till det grova brottets straffminimum. På detta sätt skapas bättre förutsättningar för domstolarna att göra en differentierad bedömning av straffvärdet utifrån samtliga de straffvärdepåverkande omständigheter som förekommit. Genom att införa en särskild grad för de allvarligaste brotten kan man alltså uppnå både en ökad differentiering mellan brott av olika allvarlighetsgrad och en straffskärpning för de allvarligaste brotten. Om de allvarligaste brotten mot djur rubriceras som grovt djurplågeribrott kommuniceras också på ett tydligare sätt än i dag det klander som kriminaliseringen av handlandet bl.a. syftar till att förmedla.

Sammantaget kan alltså sägas att förutsättningarna för en differentierad och enhetlig straffmätning förbättras om det nuvarande djurplågeribrottet i 16 kap. 13 § brottsbalken ersätts med ett brott av normalgraden och ett grovt brott. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det enligt vårt förslag särskilt beaktas om gärningen

1. har inneburit allvarligt lidande för djur,
2. har begåtts i större omfattning,
3. har begåtts i syfte att nå ekonomiska fördelar, eller
4. annars har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art.

Straffskalan för djurplågeri av normalgraden ska vara oförändrad. För grovt djurplågeribrott ska straffskalan vara fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Genom denna uppdelning anser vi att en mer nyanserad straffmätning kan uppnås.

För att ytterligare tillförsäkra att allvarliga fall av djurplågeri i framtiden straffas med en mer ingripande påföljd än villkorlig dom och böter finns det enligt vår mening skäl för lagstiftaren att uttala sig om under vilka omständigheter ett djurplågeri ska utgöra ett brott av sådan art att det föreligger en presumtion att välja fängelse som

påföljd. Enligt vår bedömning finns det skäl för att grova brott såsom huvudregel ska särbehandlas påföljdmässigt såsom artbrott.

Sanktionsväxling

Sanktionsavgifter

Införande av sanktionsavgifter

Det finns skäl som talar både för och emot en sanktionsväxling på djurskyddsområdet, dvs. att vissa överträdelser av djurskyddsbestämmelser avkriminaliseras och i stället sanktioneras med administrativa sanktioner. Vi anser sammantaget att skälen för en sanktionsväxling väger tyngre än skälen emot en sådan nyordning. Effektivitetshänsynen är här avgörande; för att mindre allvarliga överträdelser ska kunna beivras i större utsträckning än i dag bör en sanktionsväxling ske på detta område.

Redan inträffade överträdelser kan inte beivras med vitesförelägganden. En möjlighet att ingripa mot redan begångna överträdelser kan dock anses avgörande för att säkerställa ett effektivt djurskydd. Mot denna bakgrund kan det konstateras att det finns ett behov för kontrollmyndigheterna att vid en sanktionsväxling från straff till administrativa sanktioner kunna använda sig av sanktionsavgifter.

Överträdelser som föreslås medföra sanktionsavgift

De överträdelser av bestämmelser som faller inom området för 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen är att anse som mindre allvarliga och är därför av sådant slag att de typiskt sett inte leder till allvarliga konsekvenser för djurs välbefinnande. Av detta skäl är bestämmelserna i 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen i sig att anse som lämpliga för sanktionsväxling. Även det skälet att överträdelser av dessa regler inte torde åtalsanmälas i någon större utsträckning innebär också att de är lämpliga att överföra till ett sanktionsavgiftssystem. Vissa krav måste dock vara uppfyllda på en bestämmelse för att sanktionsväxling ska vara lämplig. Bestämmelsen måste vara klar och tydlig och inte kräva några ingående utredningar för att en överträdelse ska kunna konstateras. En grundläggande förutsättning för sanktionsväxling är dessutom att det inte föreligger svårigheter att avgöra om en över-

trädelse faller in under 10 kap. 1 eller 5 § djurskyddslagen. Det bör alltså inte föreligga någon gränsdragningsproblematik i det avseendet. Mot denna bakgrund anser vi att överträdelser av följande bestämmelser som straffbeläggs enligt 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen är lämpliga för sanktionsväxling:

- Bestämmelser i förordning (EG) nr 1/2005¹ respektive i förordning (EG) nr 1099/2009², som inte aktualiserar straffansvar enligt 10 kap. 3 § djurskyddslagen.
- Bestämmelser i förordning (EG) nr 1223/2009³, som djurskyddslagen kompletterar.
- Bestämmelser om villkor för eller förbud mot försäljning eller annan överlåtelse av djur.
- Villkor om tävling eller offentlig förevisning av djur.
- Bestämmelser om förprovning av ny teknik.
- Bestämmelser om märkning av försöksdjur, upprättande instruktioner för sådan verksamhet, journalföring om krav på upplysningar om verksamheten och djuren eller av bestämmelser om utformningen av djurförsöksanläggning eller andra förvaringsutrymmen för försöksdjur.
- Bestämmelser om utbildning och kompetens för den som fångar in viltlevande försöksdjur samt metoder för sådant infångande.

För att möjliggöra kontinuerliga ändringar av bestämmelserna om sanktionsavgift som kan föranledas av ändringar i EU:s regelverk på djurskyddsområdet bör bestämmelserna om sanktionsavgift tas in i regeringsförordning. Vi föreslår därför att ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om sanktionsavgifter tas in i djurskyddslagen. Av bemyndigandet till regeringen i djurskyddslagen ska det framgå att de ovan angivna typerna av överträdelser omfattas av regeringens föreskriftsrätt. Vilka enskilda regelöverträdelser som kan leda till sanktionsavgift bör preciseras på förordningsnivå.

---

¹ Rådets förordning (EG) nr 1/2005 av den 22 december 2004 om skydd av djur under transport och därmed sammanhängande förfaranden och om ändring av direktiven 64/432/EEG och 93/119/EG och förordning (EG) nr 1255/97.

² Rådets förordning (EG) nr 1099/2009 av den 24 september 2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning.

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1223/2009 av den 30 november 2009 om kosmetiska produkter.

Något om sanktionsavgiftssystemets utformning

För att en regelöverträdelse ska kunna leda till en snabb reaktion krävs att avgiften kan påföras utan någon närmare utredning. En avgiftsskyldighet som bygger på strikt ansvar, dvs. att det inte krävs uppsåt eller oaktsamhet, bidrar till en förenkling och effektivisering av sanktionssystemet. Myndigheten har i ett sådant system endast att undersöka och avgöra huruvida en överträdelse har ägt rum objektivt och bestämma avgiften enligt en fastställd beräkningsgrund i de fall en överträdelse kan konstateras. För att inte effektivitetsfördelen ska gå förlorad föreslår vi därför att systemet med sanktionsavgifter ska bygga på strikt ansvar.

Med hänsyn till behovet av likabehandling, objektivitet och proportionalitet bör kontrollmyndighetens möjligheter till mer skönsmässiga bedömningar vara mycket begränsade. Bestämmelserna om sanktionsavgift föreslås därför formuleras på så sätt att sanktionsavgift ska tas ut om förutsättningarna för detta är uppfyllt.

Ett sanktionsavgiftssystem som utgår från strikt ansvar får inte strida mot oskuldspresumtionen i Europakonventionen. Det måste finnas möjlighet för kontrollmyndigheterna att befria någon från sanktionsavgift, när det framstår som oskäligt att ta ut avgift. Vi föreslår därför att en sanktionsavgift inte ska tas ut om det är oskäligt att ta ut avgiften. Vid denna prövning ska särskilt beaktas

1. om överträdelsen har berott på sjukdom som medfört att den avgiftsskyldige inte förmått att på egen hand göra det som han eller hon varit skyldig att göra och inte heller förmått att ge någon annan i uppdrag att göra det,
2. om överträdelsen annars berott på en omständighet som den avgiftsskyldige varken kunnat eller borde ha förutsett och inte heller kunnat påverka,
3. vad den avgiftsskyldige gjort för att undvika att överträdelsen skulle inträffa, eller
4. om överträdelsen är utan påfallande betydelse med hänsyn till det intresse som bestämmelsen är avsedd att skydda.

För att ett sanktionsavgiftssystem ska vara effektivt krävs att avgift kan påföras i nära anslutning till att överträdelsen har ägt rum och utan att några mer ingående bedömningar måste göras. För att grundlägg-

ande rättssäkerhetskrav ska vara uppfyllda är det också nödvändigt att systemet är förutsägbart för den som riskerar att påföras avgift. Mot denna bakgrund bör systemet vara konstruerat på så sätt att det är relativt enkelt att avgöra vilket belopp som gäller för den enskilda överträdelsen. Avgiftsbeloppen måste därför fastställas med en viss grad av schablonmässighet, dvs. enligt en på förhand fastställd taxa. Mot denna bakgrund föreslår vi att avgiften ska uppgå till minst 1 000 kronor och högst 100 000 kronor. Storleken på avgifter för olika överträdelser ska bestämmas med hänsyn till överträdelsens allvar och betydelsen av den bestämmelse som överträdelsen avser. Sanktionsavgiftens storlek för olika slag av överträdelser ska framgå av regeringens föreskrifter.

Den krets som omfattas av regelverket på djurskyddsområdet är stor och utgörs av aktörer av mycket skiftande karaktär; från privatpersoner som har ett eller ett fåtal djur, till djurhållare som bedriver näringsverksamhet med ett stort antal djur. För att sanktionssystemet ska uppfylla kraven på proportionalitet och ha en handlingsdirigerande verkan för såväl små som stora aktörer bör avgifterna kunna differentieras, dvs. vara olika stora beroende på vem som åläggs avgiften. Differentieringen bör bygga på relativt enkla bedömningsgrunder och utgå från uppgifter som är lätt åtkomliga för kontrollmyndigheten. Årsomsättning framstår då som en lämplig differentieringsgrund för djurhållare som bedriver näringsverksamhet. Om djurhållaren är privatperson anser vi dock att avgiften i författningstext bör anges till ett fast belopp för var och en av de olika överträdelserna. Grunderna för differentieringen bör anges i regeringens föreskrifter.

Kontrollmyndigheterna har den kompetens som krävs för att utreda regelöverträdelser och för att besluta om sanktioner. Samtliga kontrollmyndigheter har vidare erfarenhet av att besluta om sanktionsavgifter på andra områden. Effektivitetshänsyn görs även gällande i detta sammanhang. En ordning där endast den beslutsfattande kontrollmyndigheten hanterar ärendet minskar ju handläggningstiden betydligt och innebär således att ärendet avgörs snabbare än om en domstol ska pröva frågan efter ansökan av kontrollmyndigheten. Mot bakgrund av det sagda föreslår vi att kontrollmyndigheterna inte bara utreder regelöverträdelser utan även beslutar om påförande av sanktionsavgift.

Myndigheternas beslut ska av den enskilde kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Utvidgning av det ringa brottet mot djurskyddslagen

Som angetts ovan föreslår vi att vissa överträdelser som i dag är straffbara enligt 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen ska avkriminaliseras och i stället sanktioneras med administrativa sanktionsavgifter. Vi har bedömt att möjligheterna till sanktionsväxling i många fall saknas, eftersom det föreligger gränsdragningsproblem i förhållande till straffbestämmelserna i 10 kap. 1 § djurskyddslagen som inte ska bli föremål för avkriminalisering. Detta gäller gärningar som i vissa fall – utifrån andra utgångspunkter – skulle vara motiverade att avkriminalisera. Vårt förslag om sanktionsväxling innebär alltså en ganska liten begränsning av det straffbara området gällande de minst allvarliga överträdelserna. Utifrån detta anser vi lämpligt att begränsa det straffbara området genom att precisera bestämmelsen om ringa brott. Ringa brott bör omfatta gärningar som visserligen omfattas av straffansvar enligt ordalydelsen av bestämmelserna i 10 kap. 1, 3, 4 eller 5 § djurskyddslagen men som ligger så pass långt från lagstiftningens skyddsintresse att det inte framstår som motiverat med straffansvar.

Det avgörande för vad som omfattas av det straffbara området bör då enligt vår bedömning vara om det funnits någon risk för djurlidande, försämrat djurskydd eller bristfällig djurvälstånd. De överträdelser som vi avser ska omfattas av en utvidgning av det ringa brottet är enstaka eller några få överträdelser i en i övrigt välskött verksamhet. Vad som avses är överträdelser av tillfällig natur som i det enskilda fallet varit så begränsade att det inte funnits någon konkret risk för djurlidande, och heller inte för försämrat djurskydd eller bristfällig djurvälstånd. Även andra mindre överträdelser som är av tillfällig natur kan vara sådana att det inte förelegat någon konkret risk för djurlidande, och heller inte för försämrat djurskydd eller bristfällig djurvälstånd. Vidare tänker vi oss överträdelser av formalia-regler som inte skett i syfte att försvåra kontrollmyndighetens kontroll och inte heller riskerat att försvåra kontrollen på något beaktansvärt sätt.

Vi föreslår således att det ringa brottet – dvs. det straffria området – ska utvidgas till att avse fler regelöverträdelser än tidigare. Av 10 kap. 6 § djurskyddslagen ska det därför följa att en gärning är att anse som ringa om den är *utan påfallande betydelse* med hänsyn till det intresse som straffbestämmelsen är avsedd att skydda.

Kontrollmyndigheternas anmälningsskyldighet

Enligt 8 kap. 5 § djurskyddslagen ska den myndighet som utövar offentlig kontroll verka för att överträdelser av regelverket på djurskyddsområdet beivras. Bestämmelsen kan enligt vår bedömning inte tolkas på annat sätt än att kontrollmyndigheten har en skyldighet att till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten anmäla samtliga fall av regelöverträdelser för vilka det finns en klar misstanke om brott, med undantag för mer bagatellartade överträdelser.

Avsikten med en anmälningsskyldighet är främst att säkerställa efterlevnaden av regelverket på området. Eftersom det sannolikt förhåller sig så att alla överträdelser som i dag är straffbelagda inte åtalsanmäls, kan syftet med en sådan skyldighet, i vart fall delvis, gå förlorat. Genom att i vissa fall i stället använda sig av enbart framåtsyftande åtgärder torde kontrollmyndigheterna på ett mer effektivt och snabbare sätt kunna åstadkomma rättelser av brister och regelöverträdelser än vad som är fallet vid en åtalsanmälan, eftersom en sådan måste behandlas av de rättsvårdande myndigheterna. Att myndigheterna har möjlighet att enbart använda sig av framåtsyftande åtgärder vid mindre allvarliga överträdelser kan således borga för ett mer effektivt djurskydd. Vi anser därför att en absolut anmälningsskyldighet inte kan anses vara det mest ändamålsenliga sättet att öka efterlevnaden av djurskyddsregelverket, utan mindre allvarliga fall av regelöverträdelser ska kunna hanteras enbart genom framåtsyftande åtgärder, såsom förelägganden och förbud. Vår bedömning är att samtliga misstänkta regelöverträdelser som upptäcks av kontrollmyndigheten i dag sannolikt inte leder till en anmälan till polis eller åklagare och att det därtill kan antas att de olika kontrollmyndigheterna tillämpar bestämmelsen i 8 kap. 5 § djurskyddslagen på något olika sätt.

Bestämmelsen i 8 kap. 5 § djurskyddslagen föreslås därför ändras på så sätt att det av bestämmelsen ska följa att kontrollmyndigheterna ska verka för att överträdelser av lagen, föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen eller de EU-bestämmelser som lagen kompletterar *åtgärdas*. Ordet *åtgärdas* får till skillnad mot beivras anses ha en vidare betydelse och rymma en större möjlighet för myndigheterna att agera på ett mer ändamålsenligt sätt vid en regelöverträdelse, dvs. den ger myndigheterna en utökad möjlighet att använda enbart framåtsyftande åtgärder för att komma till

rätta med mindre allvarliga brister samtidigt som den medger för myndigheterna att underlåta att anmäla sådana brister till åtal.

Vissa överträdelser av regelverket på djurskyddsområdet är emellertid att anse som så allvarliga att de alltid bör vara föremål för en åtalsanmälan. Vi föreslår därför att det av bestämmelsen också ska följa att kontrollmyndigheten ska till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten anmäla sådana överträdelser för vilka det i vart fall föreligger en konkret risk för djurs lidande eller det annars föreligger särskilda skäl. Sådana särskilda skäl föreligger vid upprepade överträdelser eller uppsåtliga fall som har karaktären av rent lagtrots.

Företagsbot, sanktionsavgifter och djurförbud

Enligt 36 kap. 10 a § brottsbalken får ett brott som kan föranleda talan om företagsbot, och som har begåtts av oaktsamhet och inte kan antas föranleda annan påföljd än böter, åtalas av åklagare endast om åtal är påkallat från allmän synpunkt. En följd av bestämmelsen om åtalsprövning är att brott mot djurskyddslagen som begås i näringsverksamhet i vissa fall enbart leder till företagsbot och inte till påföljd för brott. För att en fysisk person ska kunna meddelas djurförbud, som en konsekvens av en straffrättslig sanktion som ålagts denne, krävs det enligt bestämmelsen i 9 kap. 1 § första stycket 6 djurskyddslagen att personen i fråga genom en lagakraftvunnen dom eller genom ett godkänt strafföreläggande befunnits skyldig till brott mot djurskyddslagen. Det är alltså inte möjligt att besluta om djurförbud för en fysisk person som endast har ålagts företagsbot för brott mot djurskyddslagen.

Det framstår inte som ändamålsenligt eller konsekvent att en fysisk person som, i stället för att ha dömts för straff för brott av aktuellt slag, har ålagts en företagsbot inte kan komma i fråga för ett djurförbud enligt nämnda lagrum.

Övertygande skäl utifrån djurskyddssynpunkt talar för att det bör finnas en möjlighet att besluta om djurförbud för personer som ålagts företagsbot för brott mot djurskyddslagen, även om behovet av den sådana bestämmelse i och för sig framstår som begränsat. I de enskilda fall som kan uppkomma, kan det dock finnas mycket starka skäl utifrån djurskyddssynpunkt att meddela ett djurförbud. Vi föreslår därför att bestämmelsen om djurförbud ändras på så sätt att det

ska beslutas om djurförbud för fysiska personer som ålagts företagsbot för brott enligt 10 kap. 1–5 §§ djurskyddslagen, om ett djurförbud är befogat från djurskyddssynpunkt.

Enligt vårt förslag om sanktionsväxling på djurskyddsområdet ska vissa överträdelser som i dag straffbeläggs enligt 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen i stället beivras med sanktionsavgift. Det innebär att en fysisk person som påförs en sanktionsavgift för en överträdelse av en djurskyddsregel inte kan dömas för samma överträdelse till ett straff. Enligt nu gällande regelverk döms alltså en gärningsman för brott mot djurskyddslagen för de regelöverträdelser som vi föreslår ska beivras med sanktionsavgift. En person som döms för ett sådant brott kan enligt bestämmelsen i 9 kap. 1 § första stycket 6 djurskyddslagen under vissa förhållanden meddelas djurförbud. Det framstår inte som ändamålsenligt att en person som med tillämpning av vårt förslag i stället kommer att påföras en sanktionsavgift för samma slag av överträdelse inte kan meddelas ett djurförbud. Vi föreslår därför att bestämmelsen ändras på så sätt att en fysisk person som ålagts sanktionsavgift för en regelöverträdelse ska meddelas djurförbud, om det är befogat ut djurskyddssynpunkt.

Konsekvenser av våra förslag

Djurplågeribrottet

Förslaget bedöms inte medföra några ökade kostnader för rättsväsendet som inte ryms inom de befintliga anslagen. Vårt förslag kan antas medföra vissa positiva effekter framför allt för det brottsförebyggande arbetet.

Sanktionsväxling

Kontrollmyndigheternas hantering av beslut om sanktionsavgift kommer att kräva mer resurser eftersom myndigheterna själva ska utreda om det finns förutsättningar att påföra sanktionsavgift i stället för att göra en åtalsanmälan. De tillkommande uppgifterna för kontrollmyndigheterna bör dock kunna hanteras inom ramen för kontrollmyndigheternas nuvarande anslagsfinansiering.

Förslaget om en utvidgning av tillämpningsområdet för det ringa brottet mot djurskyddslagen innebär att fler överträdelseer än tidigare endast kommer att hanteras av kontrollmyndigheterna. Åtgärden torde innebära en effektivisering av ärendehantering och således också en kostnadsminskning för kontrollmyndigheterna. Det kan dock antas att de överträdelseer som enligt förslaget ska bedömas som ringa inte alltid åtalsanmäls i dag. Det är således inte möjligt att uttala sig om hur stora resursbesparingar förslaget innebär för kontrollmyndigheterna och det kan inte uteslutas att effekten av vårt förslag blir mycket begränsad i effektivitets- och kostnadshänseende.

En sanktionsväxling från straffbestämmelser till sanktionsavgifter kan innebära en viss lättnad i ärendebördan hos Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och de allmänna domstolarna vad gäller de överträdelseer som enligt förslaget ska leda till en sanktionsavgift. Eftersom sanktionsväxlingen enligt vårt förslag emellertid berör en begränsad del av regelverket på djurskyddsområdet torde effekterna av vårt förslag för de rättsvårdande myndigheterna vara mycket blygsamma.

Hur stor minskning av ärendebördan och således myndigheternas kostnader som kommer att ske till följd av vårt förslag om en utvidgning av det ringa brottet mot djurskyddslagen går det inte att uttala sig om.

Eventuella merkostnader för de allmänna förvaltningsdomstolarna, som enligt förslaget ska pröva överklagade beslut om sanktionsavgift, torde bli så begränsade att de bör kunna rymmas inom befintlig budgetram.

Handläggningstiden för en regelöverträdelse som omfattas av sanktionsavgiftssystemet torde kortas väsentligt, vilket innebär att den enskilde djurhållaren mycket snabbare än i dag får besked om eventuell påföljd vid en begången regelöverträdelse, vilket är att anse som en positiv effekt för den enskilde. Det kan förutsättas att en snabb, frekvent och mer konsekvent tillämpad reaktion på ett regelbrott har en mer avskräckande effekt på de berörda aktörerna än dagens straffrättsliga sanktionssystem. En sanktionsväxling torde kunna främja en effektivare djurskyddskontroll. En effektiv djurskyddskontroll ökar i sin tur förutsättningarna för att aktörer inom kommersiell djurhållning ska kunna konkurrera på lika villkor, dvs. att det bidrar till en sundare konkurrens.

Kontrollmyndigheternas anmälningsskyldighet

Eftersom kontrollmyndigheternas anmälningsskyldighet föreslås inskränkas skulle detta kunna innebära att myndigheterna inte längre behöver lägga resurser på att åtalsanmäla och ta fram underlag för anmälan i fråga om de regelöverträdelser som är att bedöma som mindre allvarliga. Förslaget torde dock i mångt och mycket utgöra en kodifiering av gällande ordning. Huruvida förslaget innebär resursbesparingar för kontrollmyndigheterna eller för de rättsvårdande myndigheterna går det därför inte att svara på. Förslaget torde i vart fall inte medföra några kostnadsökningar för de aktuella myndigheterna.

Företagsbot, sanktionsavgifter och djurförbud

Förslaget om att en fysisk person som i egenskap av näringsidkare har påförts företagsbot för brott mot djurskyddslagen ska kunna meddelas djurförbud bedöms endast kunna medföra marginella kostnadsökningar för länsstyrelserna och för de allmänna förvaltningsdomstolarna, då vi bedömer att förslaget endast kommer leda till en marginell ökning av meddelade djurförbud. Kostnadsökningarna bedöms kunna rymmas inom befintliga budgetramar.

Förslaget att ett beslut om sanktionsavgift som har meddelats en fysisk person ska kunna leda till djurförbud om det är befogat från djurskyddssynpunkt bedöms inte medföra någon kostnadsökning för de berörda myndigheterna, eftersom de fysiska personer som ska kunna meddelas beslut om djurförbud enligt vårt förslag kan meddelas sådant beslut under motsvarande omständigheter redan i dag.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

De föreslagna lagändringarna kan träda i kraft den 1 juli 2021.

Den föreslagna lagändringen i brottsbalken bedöms inte kräva någon särskild övergångsbestämmelse. I fråga om de föreslagna lagändringarna i djurskyddslagen föreslås att äldre föreskrifter fortfarande ska gälla för överträdelser som har skett före ikraftträdandet av bestämmelserna om sanktionsavgifter. Vidare ska djurförbud enligt 9 kap. 1 § djurskyddslagen, i de fall förhållandena som ligger till

grund för beslutet har inträffat före ikraftträdandet av de föreslagna lagändringarna, endast få beslutas om förutsättningarna för djurförbud enligt paragrafens tidigare lydelse är uppfyllda. Förslaget om ändring i djurskyddslagen gällande kontrollmyndigheternas anmälningskyldighet bedöms inte kräva någon särskild övergångsbestämmelse.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 13 § brottsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

13 §¹

Om någon uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, genom miss-handel, överansträngning eller vanvård eller på annat sätt, otillbörligen utsätter djur för lidande, döms för djurplågeri till böter eller fängelse i högst två år.

Om brottet är grovt döms för grovt djurplågeri till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen

1. har inneburit allvarligt lidande för djur,

2. har begåtts i större omfattning,

3. har begåtts i syfte att nå ekonomiska fördelar, eller

4. annars har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2021.

---

¹ Senaste lydelse SFS 1972:629.

1.2 Förslag till lag om ändring i djurskyddslagen (2018:1192)

Härigenom föreskrivs i fråga om djurskyddslagen (2018:1192)

dels att 8 kap. 5 §, 9 kap. 1 §, 10 kap. 6 och 7 §§ och 11 kap. 4 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tio nya paragrafer, 10 kap. 6 a–i §§ och 7 a § av följande lydelse,

dels att det närmast före de nya 10 kap. 6 a och 7 a §§ ska införas nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

5 §

Kontrollmyndigheterna ska verka för att överträdelse av lagen, föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen eller de EU-bestämmelser som lagen kompletterar *beivras*.

Kontrollmyndigheterna ska verka för att överträdelse av lagen, föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen eller de EU-bestämmelser som lagen kompletterar *åtgärdas. Kontrollmyndigheterna ska till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten anmäla sådana överträdelse för vilka det i vart fall föreligger en konkret risk för djurs lidande eller det annars finns särskilda skäl.*

9 kap.

1 §

Länsstyrelsen ska besluta om förbud att ha hand om djur (djurförbud) för den som

1. allvarligt har försummat tillsynen eller vården av ett djur,
2. har misshandlat ett djur,
3. inte följer ett beslut som en kontrollmyndighet har meddelat enligt 8 kap. 9 § om beslutet är av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt,
4. har varit föremål för upprepade beslut enligt 8 kap. 9 §, om ett djurförbud är befogat från djurskyddssynpunkt,

5. genom en dom som har fått laga kraft eller genom ett godkänt strafföreläggande har befunnits skyldig till djurplågeri enligt 16 kap. 13 § brottsbalken, *eller*

6. genom en dom som har fått laga kraft eller genom ett godkänt strafföreläggande har befunnits skyldig till brott enligt 10 kap. 1–5 §§, om ett djurförbud är befogat från djurskyddssynpunkt.

5. genom en dom som har fått laga kraft eller genom ett godkänt strafföreläggande har befunnits skyldig till djurplågeri enligt 16 kap. 13 § brottsbalken,

6. genom en dom som har fått laga kraft eller genom ett godkänt strafföreläggande har befunnits skyldig till brott enligt 10 kap. 1–5 §§, om ett djurförbud är befogat från djurskyddssynpunkt, *eller*

7. genom ett beslut som en kontrollmyndighet har meddelat med stöd av 10 kap. 6 a § har ålagts sanktionsavgift, om ett djurförbud är befogat från djurskyddssynpunkt.

Punkten 6 ska gälla även för den som har ålagts företagsbot.

Djurförbud ska dock inte beslutas om det är sannolikt att den omständighet som annars ska leda till djurförbud inte kommer att upprepas.

10 kap.

6 §

Om en gärning som avses i 1, 3, 4 eller 5 § är att anse som ringa ska det inte dömas till ansvar. En gärning är att anse som ringa om den *framstår som obetydlig* med hänsyn till det intresse som straffbestämmelsen är avsedd att skydda.

Om en gärning som avses i 1, 3, 4 eller 5 § är att anse som ringa ska det inte dömas till ansvar. En gärning är att anse som ringa om den är *utan påfallande betydelse* med hänsyn till det intresse som straffbestämmelsen är avsedd att skydda.

Sanktionsavgifter

6 a §

Regeringen får meddela föreskrifter om att en sanktionsavgift ska betalas av den som

1. brister i fråga om krav på planering av transport, om tillstånd och intyg, om krav på medföljande personal, om godkännande av transportmedel, om kontroll på omlastningsplats eller bestämmelseort, om färdjournal, om utbildning av personal eller om information och arbetsordning i enlighet med bestämmelserna i förordning (EG) nr 1/2005, som inte omfattas av 10 kap. 3 §,

2. brister i fråga om kontroll av bedövning, om standardrutiner, om kompetensnivå och kompetensbevis för personer som utför avlivning av djur och därmed sammanhängande verksamhet, om krav på bruksanvisningar, om användning av fixerings- och bedövningsutrustning, om import från tredje länder, om slakteriers utformning, konstruktion av utrustning, övervakningsförfaranden och krav på djurskyddsansvarig eller om nödavlivning i enlighet med bestämmelserna i förordning (EG) nr 1099/2009, som inte omfattas av 10 kap. 3 §,

3. bryter mot artikel 18.1 c och d samt artikel 18.2 i förordning (EG) nr 1223/2009,

4. inte uppfyller villkor för eller förbud mot försäljning eller annan överlåtelse av djur,

5. inte uppfyller villkor om tävling eller offentlig förevisning av djur,

6. använder tekniska system och ny teknisk utrustning för djurhållning utan att de har godkänts från djurskydds- och djurhälsosynpunkt,

7. föder upp, förvarar, tillhandahåller eller använder försöksdjur och som brister i fråga om märkning av djur, brister i att uppräta instruktioner för sådan verksamhet, brister i att föra journal och lämna upplysningar om verksamheten och djuren eller brister i fråga om utformningen av djurförsöksanläggningen eller andra förvaringsutrymmen, eller

8. brister i fråga om utbildning och kompetens för den som fångar in viltlevande försöksdjur samt metoder för sådant infångande.

6 b §

Avgiftens storlek ska framgå av regeringens föreskrifter. Avgiften ska uppgå till minst 1 000 kronor och högst 100 000 kronor. När regeringen meddelar föreskrifter om avgiftens storlek ska hänsyn tas till hur allvarlig överträdelsen är och till betydelsen av den bestämmelse som överträdelsen avser.

6 c §

Sanktionsavgift ska inte tas ut om det är oskäligt. Vid denna prövning ska det särskilt beaktas

1. om överträdelsen berott på sjukdom som medfört att den avgiftsskyldige inte förmått att på egen hand göra det som han eller hon varit skyldig att göra och inte heller förmått att uppdra åt någon annan att göra det,

2. om överträdelsen annars berott på en omständighet som den avgiftsskyldige varken kunnat förutse eller borde ha förutsett och inte heller kunnat påverka,

3. vad den avgiftsskyldige gjort för att undvika överträdelsen, eller

4. om överträdelsen är utan påfallande betydelse med hänsyn till det intresse som bestämmelsen är avsedd att skydda.

6 d §

Kontrollmyndigheterna beslutar om sanktionsavgift.

6 e §

Innan kontrollmyndigheten beslutar om sanktionsavgift ska den som anspråket riktas mot ges tillfälle att yttra sig.

6 f §

Sanktionsavgift får inte beslutas, om den som avgiften ska tas ut av inte har fått tillfälle att yttra sig inom två år från den dag då överträdelsen ägde rum.

6 g §

Ett beslut om sanktionsavgift får verkställas enligt utsökningsbalken när det har fått laga kraft.

Sanktionsavgiften ska tillfalla staten.

6 b §

En beslutad sanktionsavgift faller bort till den del beslutet inte har verkställts inom fem år från det att beslutet fått laga kraft.

6 i §

Bestämmelserna i 6 a–h §§, tillämpas inte i fråga om djur som används inom Försvarmakten.

7 §

Det får inte dömas till ansvar enligt denna lag för en gärning som omfattas av ett föreläggande om vite, om gärningen ligger till grund för en ansökan om utdömmande av vitet.

Det får inte dömas till ansvar eller beslutas om sanktionsavgift enligt denna lag för en gärning som omfattas av ett föreläggande om vite, om gärningen ligger till grund för en ansökan om utdömmande av vitet.

*Sanktionsavgifter och straff**7 a §*

Det får inte dömas till ansvar enligt 4 eller 5 § om gärningen kan leda till en sanktionsavgift enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 6 a §.

11 kap.**4 §**

Regeringen får meddela föreskrifter om i vilka fall ett beslut enligt denna lag, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt de EU-bestämmelser som lagen kompletterar ska gälla omedelbart även om det överklagas.

Regeringen får meddela föreskrifter om i vilka fall ett beslut enligt denna lag, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt de EU-bestämmelser som lagen kompletterar ska gälla omedelbart även om det överklagas. *Detta gäller dock inte beslut om sanktionsavgift.*

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2021.
  2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för överträdelse som har skett före ikraftträdandet.
  3. Djurförbud enligt 9 kap. 1 § får, i de fall förhållandena som ligger till grund för beslutet har inträffat före ikraftträdandet, beslutas endast om förutsättningarna för djurförbud enligt paragrafens tidigare lydelse är uppfyllda.

2 Utredningens uppdrag och arbete

2.1 Utredningens uppdrag

Regeringen beslutade den 30 augusti 2018 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över straffbestämmelserna i djurskyddslagen (2018:1192) och brottsbalkens bestämmelse om djurplågeri. Syftet med uppdraget är dels att få till stånd lämpliga och proportionerliga straffskalor vid brott mot djur, dels att överväga om andra sanktioner än straffrättsliga påföljder kan vara ett mer effektivt sätt att upprätthålla regelverket vid mindre allvarliga överträdelser av djurskyddsbestämmelserna. I uppdraget ingår bl.a. överväga om straffskalan för djurplågeri bör skärpas, analysera om det är lämpligt och möjligt att avkriminalisera överträdelser av vissa djurskyddsbestämmelser i förordning, myndighetsföreskrifter och EU-förordningar samt överväga om dessa överträdelser i stället bör sanktioneras med sanktionsavgifter eller enbart vitesförelägganden.

Uppdraget omfattar också att överväga om kontrollmyndigheternas skyldighet att anmäla överträdelser till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten bör förtydligas samt om en dom eller ett strafföreläggande om företagsbot bör kunna leda till ett djurförbud.

En fullständig uppdragsbeskrivning finns i regeringens direktiv, som bifogas som bilaga 1 till betänkandet.

2.2 Utredningsarbetet

Vårt arbete har bedrivits på sedvanligt sätt med regelbundna sammanträden med förordnade experter. Sedan oktober 2018 har vi hållit sammanlagt nio protokollförda sammanträden, varav ett tvådagars slutsammanträde i internatform. Utöver dessa protokollförda

möten har täta underhandskontakter skett mellan den särskilde utredaren, sekretariatet samt utredningens experter.

Vi ska enligt direktiven i den utsträckning det behövs samråda med och inhämta upplysningar från berörda myndigheter och organisationer.

Vi har under utredningsarbetet träffat Sveriges lantbruksuniversitetets vetenskapliga råd för djurskydd genom att delta vid ett av rådets möten under 2019. Vi har vidare samrått med länsstyrelserna genom att det s.k. 28-nätverket¹ och har deltagit vid två möten som detta nätverk har haft under 2019. Vi har haft ett möte med Livsmedelsverket. Vi har samrått med Jordbruksverket, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten samt Länsstyrelsen Östergötland genom respektive myndighets expert i utredningen. Vidare har vi sammanträffat med sekretariatet i EU-straffstadgandeutredningen (N 2018:02).²

Vi har anordnat två stycken hearingar till vilka representanter för utvalda branschorganisationer inom djurnäringen respektive utvalda djurskyddsorganisationer var inbjudna. Från branschnäringen deltog representanter från följande organisationer: Familjejordbrukarnas Riksförbund, Hästnäringens Nationella Stiftelse, Lantbrukarnas Riksförbund, Sveriges Grisföretagare, Sveriges Mjölkbönder och Sveriges Nötköttsproducenter. Även Sveriges Lammköttsproducenter, Sveriges pälsdjursproducenter, Svensk fågel, Svenska Kennelklubben samt Svenska Ägg var inbjudna till hearingen. Vid hearingen för djurskyddsorganisationer deltog representanter från följande organisationer: Djurens Rätt, Djurens Vänner Riksorganisation, Djurskyddet Sverige, Se Sambandet, Svenska Djurskyddsföreningen, Svenska Kattskyddsförbundet, Veterinär Omtanke Om Våldsutsatta och World Animal Protection Sverige. Syftet med hearingarna har varit att inhämta synpunkter från olika aktörer angående de frågor som väcks av våra direktiv.

---

¹ Mellan länsstyrelserna finns det officiella chefsnätverk inom olika verksamhetsområden som bl.a. syftar till att samordna och likrikta bedömningar och arbetssätt och utbyta erfarenheter. Nätverket för djurskydd, livsmedel och veterinära frågor, även kallat 28-nätverket, är ett av dessa nätverk. I 28-nätverket ingår chefer eller i vissa fall av länsråd utsedd representant för de områden som rör livsmedelskedjan inklusive djurskydd och veterinär verksamhet. Inom nätverket finns en referensgrupp för övergripande strategiska frågor samt fem referensgrupper som arbetar med de olika sakområdena kontroll av livsmedel och foder i primärproduktionen, djurskydd, smittskydd och animaliska biprodukter (ABP), veterinära frågor (djurhälsopersonal och läkemedel) samt lag om tillsyn över hundar och katter.

² Direktiv för utredningen, se dir. 2018:37 och dir. 2019:90.

Vi har också haft möte med Helena Striwing, jur.kand. och författare till bl.a. boken *Djur som brottsoffer* samt med Eva Diesen, jur.kand. verksam vid Stockholms universitet och författare till bl.a. boken *Djurens juridik*.

Vi har haft kontakt med Tillväxtverket i anledning av upprättandet av konsekvensanalysen.

Som en del av vårt uppdrag att analysera om straffbestämmelserna för djurplågeribrottet är proportionerliga har vi gjort en genomgång av domstolspraxis i fråga om domar gällande djurplågeri där straffvärdet för brottet har bedömts ligga på fängelsenivå. Vi har också gått igenom praxis i fråga om fall där straffvärdet har bedömts motsvara dagsböter. Praxisgenomgångarna redovisas i bilaga 2–3 till betänkandet.

Vi har också gjort en jämförelse med lagstiftningen i andra nordiska länder genom undersökning av lagstiftning och i förekommande fall förarbeten samt övrig information från officiella webbplatser. Skriftliga frågor har också ställts till företrädare för de departement i respektive land som ansvarar för aktuella frågor. Skrivelserna har besvarats av tjänstemän på departementen.

2.3 Dispositionen av betänkandet

Betänkandet innehåller 14 numrerade kapitel. I kapitel 1 redovisas våra författningsförslag. Därefter behandlas i detta kapitel vårt uppdrag och arbete. Kapitel 3 innehåller en redogörelse för djurplågeribrottet och dess förhållande till djurskyddslagens straffbestämmelser. I kapitel 4 redovisas innehållet i dansk, finsk respektive norsk rätt i fråga om brott mot djur. I kapitel 5 behandlas bl.a. straffteoretiska utgångspunkter samt praxis i fråga om djurplågeribrottet. Kapitel 6 innehåller våra överväganden och förslag vad avser djurplågeribrottet. Därefter följer i kapitel 7 en redogörelse för utgångspunkterna vid en sanktionsväxling. I kapitel 8 finns en genomgång av vilka regelöverträdelser som omfattas av straffbestämmelserna i 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen. Kapitel 9 behandlar våra överväganden och förslag när det gäller sanktionsväxling på djurskyddsområdet. Kapitel 10 innehåller våra överväganden och förslag i fråga om kontrollmyndigheternas anmälningsskyldighet. I kapitel 11 redogörs för våra överväganden och förslag vad gäller om företagsbot respektive sanktionsavgift för över-

trädelse av djurskyddsregelverket ska kunna föranleda djurförbud. I betänkandets tre sista kapitel behandlas frågor om konsekvenserna av våra förslag (kapitel 12), ikraftträdande och övergångsbestämmelser (kapitel 13) och författningskommentarer (kapitel 14).

3 Djurplågeribrottet – allmän bakgrund och dess förhållande till brott mot djurskyddslagen

3.1 Inledning

I detta avsnitt redogörs för gällande rätt avseende djurplågeribrottet som har betydelse för vårt arbete. Kapitlet innehåller också en redogörelse för djurplågeribestämmelsens förhållande till straffbestämmelserna i djurskyddslagen (2018:1192). För en mer ingående framställning av straffbestämmelserna i den lagen hänvisas till regeringens proposition 2017/18:147 *Ny djurskyddslag* och dess kapitel 15. Bestämmelserna redogörs även för i avsnitt 8.2.

3.2 Djurplågeribrottet

3.2.1 Djurplågeribrottets lydelse

Djurplågeribrottet faller under den allmänna straffrätten, dvs. är ett brott enligt brottsbalken, och är ett brott mot allmän ordning enligt de bestämmelser som återfinns i 16 kap. brottsbalken. Straffbestämmelsen om djurplågeri finns i 16 kap. 13 § brottsbalken och har följande lydelse.

Om någon uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, genom miss-handel, överansträngning eller vanvård eller på annat sätt, otillbörligen utsätter djur för lidande, dömes för djurplågeri till böter eller fängelse i högst två år.

3.2.2 Kort historik

Straff för djurplågeri infördes i svensk rätt år 1857 genom förordningen (1857:61) angående ansvar för misshandling av djur. Enligt denna förordning skulle den som i behandling av egna eller andras kreatur visade uppenbar grymhet straffas med böter. Förordningen var alltså inte tillämplig beträffande andra djur än tamdjur. Stadgandet upptogs oförändrat i 18 kap. 16 § i 1864 års strafflag. År 1900 fick paragrafen ett tillägg enligt vilket straffet, om omständigheterna var synnerligen försvårande, skulle kunna bestämmas till fängelse i högst sex månader. För att misshandel av varje slag av djur skulle vara straffbelagd ersattes år 1907 uttrycket ”egna eller andras kreatur” med ordet ”djur”.

Efter senare ändringar upptog bestämmelsen fram till år 1945 som brottsbeskrivning att någon i behandling av djur visat uppenbar grymhet genom misshandel, överansträngning, vanvård eller annorledes. År 1944 fick bestämmelsen en lydelse med innebörden att djuret genom agerandet skulle ha utsatts för otillbörligt lidande som förutsättning för straffansvar.

Samtidigt med att lagen om djurskydd trädde i kraft 1945 erhöll bestämmelsen mot djurplågeri, då i 11 kap. 13 § strafflagen, den avfattning den hade då strafflagen år 1964 upphörde att gälla.

När strafflagen år 1965 ersattes med brottsbalken, överfördes djurplågeribestämmelsen i sak oförändrad till 16 kap. 13 § brottsbalken. Enligt detta stadgande förelåg djurplågeri om någon genom misshandel, överansträngning, vanvård eller annorledes utsätter djur för otillbörligt lidande. Straffet var böter eller fängelse i högst två år. I sammanhanget kan nämnas att stadgandet i strafflagen inte angav begränsningen av fängelsestraffet till två år. En sådan begränsning följde emellertid av allmänna regler.

Djurplågeribestämmelsen ändrades 1965 i fråga om uttrycket ”otillbörligt lidande”. I paragrafens dåvarande lydelse anknöts otillbörligheten till effekten, dvs. djurets lidande. Med lagändringen krävdes för straffbarhet i stället att djur otillbörligen har utsatts för lidande. Det var således inte längre lidandet som måste framstå som otillbörligt för att straffbarhet skulle föreligga. I stället var avsikten att straffansvar skulle kunna inträda så snart ett djur har utsatts för lidande genom handling eller underlåtenhet som inte kan anses berättigad av

ett godtagbart intresse att förfara med djuret på det sätt som skett, dvs. ett otillbörligt handlande.

För straffbarhet krävdes tidigare att gärningen hade begåtts uppsåtligt. Bestämmelsen utvidgades 1973 till att omfatta även gärningar som begås av grov oaktsamhet.

3.2.3 Straffbara gärningar

Enligt straffstadgandet i dess nuvarande lydelse begås djurplågeri genom misshandel, överansträngning, eller vanvård eller på annat sätt. Uppräkningen är inte uttömmande och således kan även andra gärningar än de som anges i lagtexten utgöra djurplågeri.

Djurplågeri kan alltså begås genom handling, dvs. fysiskt våld eller andra former av övergrepp. Brottet kan också begås genom vanvård, t.ex. genom att underlåta att ge djur tillräckligt med foder eller vatten. Vanvård kan också föreligga vid underlåtenhet att tillkalla veterinär vid sjukdom eller skada hos djuret eller vid dröjsmål att avliva ett sjukt eller skadat djur. För att straffansvar i fråga om vanvård eller annan underlåtenhet ska aktualiseras krävs att gärningsmannen har en garantställning i förhållande till djuret, t.ex. i egenkap av ägare eller skötare.

Uttrycket misshandel används som ett led i bestämmelsen om djurplågeri. Det är dock inte klarlagt i vilken utsträckning rekvisiten i 3 kap. 5 § brottsbalken (straffbestämmelsen för misshandel) kan tillämpas också för att avgöra vad som är misshandel av djur enligt 16 kap. 13 § brottsbalken.¹

I förarbetena till den nu gällande djurskyddslagen uttalade regeringen att med överansträngning bör rimligen förstås att djuret pressas att utföra aktiviteter på ett sådant sätt eller i en sådan omfattning att det orsakar djuret fysiskt eller psykiskt lidande.² Begreppet överansträngning torde ha samma betydelse i fråga om djurplågeribestämmelsen.

---

¹ Prop. 2017/18:147 s. 119.

² Prop. 2017/18:147 s. 120.

3.2.4 Djurs lidande en förutsättning för straffansvar

Brott kan delas upp i olika kategorier; effektbrott, konkreta respektive abstrakta farebrott och handlingsbrott. I fråga om effektbrott krävs att gärningsmannens agerande haft en viss effekt för att föranleda straffansvar samt att gärningen har ett sådant samband med den uppkomna effekten att det föreligger en adekvat kausalitet. Det kan också uttryckas som att effekten är resultat av ett otillåtet risktagande från gärningsmannens sida, att det föreligger s.k. gärningsculpa.³ Mord enligt 3 kap. 1 § brottsbalken (där effekten är att annan berövas livet) och misshandel enligt 3 kap. 5 § brottsbalken (där effekten är att det uppstår kroppsskada, sjukdom eller smärta) är exempel på effektbrott. För vissa brott krävs inte att effekten har inträffat utan endast att det har förelegat en fara/sannolikhet för att effekten skulle ha inträffat. När ordet ”fara” används i en straffbestämmelse, innebär det i allmänhet att det uppställs krav på konkret fara. Vid abstrakt fara krävs inte att det har uppstått fara för ett konkret angivet intresse; det räcker med att det visas en genomsnittlig eller typisk farlighet i handlingssättet. Framkallande av fara för annan enligt 3 kap. 9 § brottsbalken (där den fara som ska framkallas är fara för att svår kroppsskada ska inträffa eller fara för att dödsfall ska inträffa) är ett exempel på brott som kan beskrivas som ett konkret farebrott, medan t.ex. olaga spridning av efterbildning enligt 16 kap. 11 § brottsbalken (att sprida något som lätt kan förväxlas med gällande sedel, mynt eller offentligt värdemärke) kan betecknas som abstrakt farebrott. För handlingsbrott är gärningspersonens handlande som sådant tillräckligt för att föranleda straffansvar. Rattfylleri enligt 4 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott (där handlandet är att föra ett motordrivet fordon efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker i sådan mängd att alkoholkoncentrationen i blodet uppgår till ett visst värde) är ett exempel på brott som kan karaktäriseras som handlingsbrott.

För straffbarhet krävs enligt djurplågeriparagrafens lydelse att djur har utsatts för lidande. Djurplågeribrottet är således ett effektbrott; en brottsförutsättning är att lidande (dvs. den relevanta effekten) har uppkommit. Däremot är det i och för sig utan betydelse på vilket sätt gärningsmannen har orsakat djuret lidandet annat än att det ska ha skett uppsåtligen eller av grov oaktsamhet och inneburit ett otillåtet

---

³ Asp P., m.fl., Kriminalrättens grunder, andra upplagan, 2013, s. 134 ff.

risktagande i förhållande till den uppkomna effekten. Gärningen ska dock ha skett otillbörligen, se mer om detta uttryck nedan. Det är således tillräckligt för ansvar att ett lidande faktiskt har tillfogats djuret.

Lagtexten innehåller ingen närmare definition av begreppet lidande. Användningen av detta ord torde dock enligt förarbetena avse att lidandet inte har varit av endast obetydlig intensitet och varaktighet. Någon ytterligare gradering av lidandet eller bedömning av dess varaktighet behöver inte göras för att fastställa om rekvisitet lidande ska anses uppfyllt.⁴ Ett lättare slag med ridspö kan t.ex. enligt förarbetena inte anses innebära lidande även om det medför smärta. Är ett obehag varaktigt, kan dock lidande anses vara för handen även om det momentana obehaget är ganska ringa.⁵ Vidare innefattar begreppet lidande – utöver fysiska smärtor och skador – även psykiskt lidande, som t.ex. ångest.⁶

3.2.5 Otillbörlighetsrekvisitet

Kravet på otillbörlighet har ställts eftersom lagstiftaren ansett att inte alla handlingar som orsakar djur lidande bör straffas som djurplågeri. Handlingar som förorsakar djur lidande måste i viss utsträckning tolereras av hänsyn till legitima intressen, t.ex. vissa forskningsändamål. Uttrycket otillbörligen syftar på att det därför kan vara straffritt att utsätta djur för lidande.

I djurplågeribestämmelsens tidigare lydelse anknöt, som nämnts ovan, otillbörligheten till effekten, dvs. djurets lidande. Gärningen skulle för straffbarhet enligt förarbetena ha otvetydigt överskridit gränsen för det tillåtna. Detta innebar att lidandet skulle graderas för att fastställa om det uppfyllde kriteriet för straffbarhet. Denna gradering visade sig föranleda svårigheter i praktiken och ledde till en alltför restriktiv tillämpning av straffbestämmelsen. Vidare ansågs det ur språklig synpunkt inte tillfredsställande att använda ordet otillbörligt för att utmärka graden av lidande. För att motverka den alltför restriktiva tillämpning paragrafen hade fått och för att på ett tyd-

---

⁴ Prop. 1972:122 s. 10.

⁵ Prop. 1944:43 s. 39.

⁶ Se diskussion om vad som utgör lidande i djurskyddslagens mening, prop. 1987/88:93 s. 50 f. och prop. 2017/18:147 s. 78. Resonemanget gör sig även gällande i fråga om lidande enligt djurplågeribestämmelsen.

ligare sätt uttrycka att det kunde finnas godtagbara intressen som motiv för att utsätta djur för lidande, fick paragrafen genom 1965 års lagändring den lydelse den nu har.⁷

Det är således inte längre lidandet som måste framstå som otillbörligt för att straffbarhet ska föreligga. I stället kan straffansvar inträda så snart ett djur har utsatts för lidande genom handling eller underlåtenhet som inte kan anses berättigad av ett godtagbart intresse att förfara med djuret på det sätt som skett. Kan gärningen inte ursäktas eller motiveras av ett dylikt legitimt intresse torde den alltså få anses ha skett otillbörligen.⁸ Genom att byta ut uttrycket ”otillbörligt lidande” mot ”otillbörligen utsätter djur för lidande” har avsikten varit att framhålla att ett förfarande endast undantagsvis är tillåtet om det utsätter ett djur för lidande.⁹

3.2.6 Subjektiva rekvisit

Såväl uppsåtliga som grovt oaktsamma gärningar är straffbara som djurplågeri. I fråga om uppsåtliga gärningar är samtliga uppsåtsformer tillämpliga, dvs. såväl avsiktssuppsåt som insiktssuppsåt och likgiltighetsuppsåt.

I förarbetena till lagstiftningen som straffbelade även grov oaktsamhet ges som ett exempel på ett uppenbart fall av grov oaktsamhet att ett djur till följd av vanvård eller annan försummelse har utsatts för sådant lidande genom skada eller sjukdom att det dött eller nödslaktas. Vidare anføres att även om en vårdslös behandling inte har fått så svåra följder kan den å andra sidan ha drabbat ett så stort antal djur under en så relativt lång tid att handlingssättet därigenom framstår som grovt oaktsamt. I förarbetena framhålls även följande.¹⁰

Vad beträffar den föreslagna lagändringens inverkan på andra områden av djurhållning torde till en början kunna konstateras att straffrättsliga ingripanden bör kunna göras i större utsträckning än hittills t.ex. när djur har förorsakats lidande genom att de allmänna bestämmelserna i djurskyddslagen eller till denna anslutande författningar har åsidosatts. Större krav bör därvid kunna ställas på den som yrkesmässigt eller eljest mera varaktigt handhar djur. Därmed är dock inte sagt att den som är okunnig eller ovan att sköta djur inte skulle kunna straffas enligt djur-

⁷ Prop. 1965:138 s. 18 och prop. 1972:122 s. 12.

⁸ Prop. 1972:122 s. 12.

⁹ Bäcklund A. m.fl., Brottsbalken, en kommentar (version den 17 april 2019, Zeteo), kommentaren till 16 kap. 13 § brottsbalken.

¹⁰ Prop. 1972:122 s. 11 f.

plågeriparagrafen i dess föreslagna vidgade lydelse. Det bör i stället kunna krävas att den som är okunnig om djurskötsel eller ovan att handha djur inte försätter sig i situationer som han, enligt vad han bör förstå, inte har förutsättningar att bemästra utan risk för att tillfoga djur lidande. Detta äger naturligtvis tillämpning när någon utsätter djur för lidande genom att söka avliva det på oskickligt sätt. Vidare bör framhållas att djurplågeriparagrafen är tillämplig och att straff för djurplågeri som skett av grov oaktsamhet kan komma i fråga även om särskilda djurskyddsföreskrifter inte har åsidosatts. I sådana fall får i stället handlings sättet hos erfarna och omdömesgilla personer tas till utgångspunkt vid bedömningen av frågan om straffbar oaktsamhet skall anses föreligga.

3.3 Djurplågeribestämmelsen i förhållande till bestämmelserna i djurskyddslagen

3.3.1 Allmänt om djurskyddslagen

Djurskyddslagen är en ramlag som innehåller de bestämmelser som är grundläggande och centrala för djurs välfärd. Den trädde i kraft den 1 april 2019 och ersatte tidigare djurskyddslag från 1988. Mer detaljerade djurskyddsbestämmelser finns i djurskyddsförordningen (2019:66) och i myndighetsföreskrifter.

Enligt 1 kap. 1 § djurskyddslagen syftar lagen till att säkerställa ett gott djurskydd och främja en god djurvälfärd och respekt för djur. Med djurskydd avses främst förebyggande och förhindrande av lidande och sjukdom hos djur. De konkreta bestämmelser om djurhållning som finns i lagen och i föreskrifter som meddelas med stöd av lagen syftar till att säkerställa skydd för djuren. Med uttrycket djurvälfärd avses att djuret mår bra såväl fysiskt som psykiskt. Uttrycket respekt för djur avser medvetenheten om och erkännandet av att djur är levande och kännande varelser med vissa behov som måste visas hänsyn samt att djur har ett egenvärde oavsett den nytta de har för människan.¹¹

Djurskyddslagen innehåller således också bestämmelser som går utöver ett rent förhindrande av lidande och sjukdom hos djuret, t.ex. krav på djur ska hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt.

---

¹¹ Prop. 2017/18:147 s. 305.

Merparten av djurskyddslagens straffbestämmelser är s.k. blankettstraffbud. Med blankettstraffbud avses en straffbestämmelse som inte innehåller all information som behövs för att avgöra vad som är straffbart, utan som fylls ut genom hänvisning till andra bestämmelser. De bestämmelser som fyller ut blankettstraffbudet kan finnas i samma författning eller i en separat författning på samma eller lägre konstitutionell nivå. I fråga om djurskyddslagens straffbestämmelser finns sådana kompletterande bestämmelser i djurskyddslagen eller i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen genom antingen förordning beslutad av regeringen eller föreskrift meddelad av Jordbruksverket.

EU-förordningar får inte transformeras till nationell rätt och handlingsreglerna i EU-förordningarna får alltså inte upprepas i svensk lag. Svenska straffbestämmelser som kriminaliserar överträdelser av handlingsregler i EU-förordningar måste hänvisa till de artiklar där handlingsreglerna finns och anses då också vara s.k. blankettstraffbud. Även EU-förordningar på djurskyddsområdet innehåller således bestämmelser som fyller ut djurskyddslagens straffbestämmelser.

3.3.2 Straffbestämmelser och straffskalor i djurskyddslagen

Enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot någon av ett antal uppräknade bestämmelser i lagen, eller vissa bestämmelser som regeringen har meddelat med stöd av lagen, till böter eller fängelse i högst två år. Förutom föreskrifter om bedövning gäller straffbestämmelsen i 10 kap. 1 § djurskyddslagen endast överträdelser av handlingsregler som framgår av själva lagen. Samma straffskala gäller dessutom för den som inte följer ett beslut om djurförbud eller ett föreläggande om skyldighet att avveckla ett djurinnehav. Om brottet har begåtts med uppsåt och avsett en förpliktelse av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt, är straffet fängelse i högst två år. Samma straffskalor gäller enligt 10 kap. 3 § djurskyddslagen för brott mot vissa EU-bestämmelser om transport och avlivning av djur. Till böter eller fängelse i högst två år döms också den som bryter mot förbudet att genomföra sexuella handlingar med djur (10 kap. 2 § nämnda lag).

Straffansvar för den som i övrigt med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot de EU-bestämmelser som lagen kompletterar eller mot bestämmelser som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av ett antal uppräknade bestämmelser, regleras i 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen. De två nämnda straffbestämmelserna har endast böter i straffskalan.

Straffbestämmelser som gäller överträdelse av handlingsföreskrifter som anges i själva djurskyddslagen har alltså en straffskala som uppgår till två års fängelse. Detsamma gäller överträdelse av föreskrifter om bedövning vid slakt som regeringen meddelat. Straffskalan upp till två år gäller också överträdelse av vissa särskilt angivna bestämmelser i EU-förordningar om transport och avlivning av djur. Straffansvar för den som i övrigt med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot de EU-bestämmelser som lagen kompletterar eller mot bestämmelser som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av ett antal uppräknade bestämmelser, regleras som angetts ovan i 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen. Bestämmelsen i 10 kap. 5 § djurskyddslagen straffbelägger överträdelse av djurskyddsförordningen samt av föreskrifter meddelade av Jordbruksverkets efter regeringens bemyndigande. I sådana fall – där det som straffbeläggs helt eller i väsentliga delar anges i myndighetsföreskrift – har Högsta domstolen funnit att det inte är förenligt med regeringsformen att fängelse ska ingå i straffskalan (se bl.a. NJA 2005 s. 33 och NJA 2006 s. 293). Att lagstiftaren i den nuvarande djurskyddslagen, som trädde i kraft 2019, har utmönstrat fängelse från straffskalan för sådana gärningar utgör därför en anpassning till detta förhållande.¹²

3.3.3 Konkurrensfrågan

Brott mot djurskyddslagen är underordnade djurplågeribrott, vilket följer av 10 kap. 8 § djurskyddslagen. Där anges det att om gärningen är belagd med samma eller strängare straff i brottsbalken döms det inte till ansvar för brott mot djurskyddslagen. Detta innebär att djurplågeri normalt har företräde framför brott mot djurskyddslagen om en gärning skulle träffas av straffansvar för både djurplågeri och

---

¹² Se SOU 2011:75 s. 814 f. och prop. 2017/18:147 s. 261. Regeringen anför dock i nämnd proposition att det är fråga om gärningar som inte har ett högre straffvärde än att det är motiverat med endast ett bötesstraff.

brott mot djurskyddslagen. Är dock gärningen att bedöma enligt den strängare straffskalan för vissa uppsåtliga gärningar (med endast fängelse i straffskalan) har djurskyddslagens straffbestämmelser företräde framför brottsbalkens bestämmelse om djurplågeri.¹³

3.3.4 Skillnader mellan de materiella straffbestämmelserna i brottsbalken och djurskyddslagen

En grundläggande skillnad mellan djurplågeribrottet och brott mot djurskyddslagen är att djurplågeribrottet är ett effektbrott, dvs. det krävs att ett djur har utsatts för lidande för att straffansvar ska kunna komma i fråga. Brott mot djurskyddslagen innefattar brott mot ett antal handlingsföreskrifter av olika slag, som avser att säkra djurs välfärd. I fråga om djurskyddslagens straffbestämmelser krävs det alltså inte att ett djur har utsatts för lidande. Det är i stället straffbelagt att agera i strid med vissa av lagens bestämmelser eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen eller EU-bestämmelser på området. Brott mot djurskyddslagen kan således betecknas som handlingsbrott, eftersom det för straffbarhet inte krävs att gärningen orsakat en viss effekt eller fara för en sådan effekt. Att handlingsföreskrifterna i allt väsentligt syftar till att djur inte ska utsättas för lidande påverkar inte bestämmelsernas karaktär av handlingsbrott.

Vidare krävs styrkt uppsåt eller grov oaktsamhet för att någon ska dömas för djurplågeri medan det i fråga om djurskyddslagens straffbestämmelser är tillräckligt för straffbarhet att det kan visas att förfarandet har varit oaktsamt, dvs. det förutsätts inte uppsåt, även om även uppsåtliga gärningar också är straffbelagda, och heller inte *grov* oaktsamhet.

En annan skillnad mellan djurplågeribrottet och djurskyddslagens straffbestämmelser är att det förra riktar sig till en obestämd allmänhet, medan djurskyddslagens straffbestämmelser i första hand riktar sig till den som är ansvarig för djuret eller djurhållningen. Vidare omfattar djurskyddslagen alla djur som avsiktligt hålls av människan oavsett art samt, med vissa undantag, även viltlevande försöksdjur. Djurplågeribrottet är å sin sida inte begränsat till djurslag, utan omfattar således både tama och vilda djur. Här kan noteras att djurskydd för vilt, dvs. vilda däggdjur och fåglar, i viss utsträckning

---

¹³ Lagrådets yttrande i prop. 2001/02:93 s. 37.

regleras i jaktlagen (1987:259). Viltet är fredat och får jagas, dvs. fångas, dödas eller i sådant syfte sökas efter, spåras eller förföljas, endast om detta följer av den lagen eller av föreskrifter meddelade med stöd av lagen, se 3 § nämnda lag. I lagens 5 § finns en skyldighet för var och en att visa vilt hänsyn och ett förbud mot att ofreda eller på annat sätt förfölja vilt annat än vid jakt. I 27 § anges att jakten ska bedrivas så att viltet inte utsätts för onödigt lidande. Lagen och de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen begränsar också de jaktmetoder som ska vara tillåtna. På motsvarande sätt regleras omfattningen och formerna för fiske i fiskelagen (1993:787). Enligt 8 kap. miljöbalken får också föreskrifter meddelas enligt vilka olika åtgärder beträffande vilda djur förbjuds av artskyddsskäl. Sådana bestämmelser finns också i artskyddsförordningen (2007:845). För vilda djur gäller således bestämmelserna i miljölagstiftningen och jaktlagstiftningen om natur- och viltvård, vilket ska ge vilda djur så goda förutsättningar som möjligt att leva i naturen.

4 Nordisk utblick

4.1 Danmark

I Danmark regleras djurskydd i dyreværnsloven, LBK nr. 20 af 11/01/2018 (nedan djurskyddslagen) och i ett antal djurartsspecifika speciallagar samt i förordningar utfärdade med stöd av djurskyddslagen och speciallagarna. Regler som genomför och kompletterar EU:s regler på djurskyddsområdet finns i djurskyddslagen, speciallagarna och i förordningar.

Det bör noteras att det pågår ett arbete med att revidera den danska djurskyddslagstiftningen, vilket innebär att speciallagarna ska upphävas och att reglerna i stället ska överföras till en övergripande lag om djurskydd och till förordningar meddelade med stöd av djurskyddslagen.

Enligt 28 § första stycket djurskyddslagen döms den som genom ansträngning, försummelse eller på annat sätt behandlar djur oförsvarligt, till böter eller fängelse i upp till ett år. Har nämnda förhållanden kännetecknats av grov oförsvarlig behandling av djur är straffet böter eller fängelse i upp till två år (andra stycket samma paragraf). Har förhållandena karaktären av misshandel är straffet fängelse upp till två år (tredje stycket).

I 28 § djurskyddslagen anges även bl.a. att överträdelse av vissa särskilda paragrafer i lagen straffbeläggs med böter eller fängelse upp till fyra månader (fjärde stycket).

När åklagaren väcker åtal och yrkar att straff ska utdömas (böter eller fängelse) måste åklagaren bl.a. betona överträdelsens allvar, dess omfattning och art samt om den har varit avsiktlig eller systematisk. Även övriga omständigheter av betydelse ska anges enligt den allmänna delen av den danska strafflagen. Dessutom kan det i vissa fall finnas skäl att neka den dömda rätten att äga, använda, vårda eller slakta eller hantera djur personligen, antingen permanent eller under

en viss period (29 § djurskyddslagen). I vissa fall av oförklarlig eller grovt oförklarlig behandling av djur kan det finnas skäl för åklagaren att yrka på ett förvaringsstraff. Är det fråga om misshandel av djur måste i princip ett krav på fängelse ställas.

Enligt nyare rättspraxis på området döms i normalfallet till 60 dagars fängelse i fråga om misshandel av ett djur som sker utanför näringsverksamhet. Straffskalan i djurskyddslagen för misshandel av djur och grovt oförklarlig behandling av djur skärptes i juli 2016, och det är för närvarande begränsat med rättspraxis för att kunna uttala sig allmänt om den faktiska straffnivån i alla typer av fall av djurmisshandel, inklusive fall där försvårande omständigheter finns, t.ex. misshandel av flera djur.

Det är i förklaringen domstolarna som bedömer det enskilda fallet och bestämmer påföljden utifrån alla omständigheter i ärendet, inklusive beslut om ett eventuellt fängelsestraff ska villkoras.

I förarbetena anges vägledande utgångspunkter med fasta belopp för bötesstraff avseende överträdelser som har beskaffenhet av oförklarlig eller grovt oförklarlig behandling av djur att tillämpa i de fall då det inte finns skäl att bestämma påföljden till fängelse. Åtskillnad görs mellan huruvida en överträdelse har begåtts i affärsverksamhet eller av en privatperson och om det är fråga om en första-gångsöverträdelse eller upprepade överträdelser. Det kan finnas skäl för att ålägga böter som är högre och, i förekommande fall, väsentligt högre än de som anges i de vägledande utgångspunkterna. Detta gäller särskilt när det i det specifika fallet kan antas att en ekonomisk vinst har uppnåtts eller har varit avsedd.

Inte alla överträdelser av djurskyddslagen leder till böter eller fängelse. Den danska myndigheten Fødevarestyrelsen (Veterinär- och livsmedelsverket) utför djurskyddskontroller av djurbesättningar och djurhållning har i princip följande möjligheter till ingripande vid konstaterade brott mot djurskyddslagen:

- Vägledning
- Indskærpelse (förelägganden)
- Påbud/förbud
- Polisanmälan

När myndigheten konstaterar brott mot djurskyddslagen görs en konkret bedömning av alla omständigheter i fallet. Överträdelse av bagatellartad karaktär hanteras vanligtvis med vägledning, medan andra överträdelse kan leda till en påföljd i form av antingen förelägganden, påbud eller förbud (t.ex. påbud om att veterinär ska behandla ett sjukt djur) eller polisanmälan om förhållandena ger anledning till straff (böter eller fängelse).

I val av reaktion tar myndigheten hänsyn till överträdelsens art och omfattning, överträdelsens svårhetsgrad och under vilka omständigheter som den inträffat. Vidare tas hänsyn till om verksamheten tidigare har brutit mot djurskyddsregelverket eller annat regelverk, om verksamheten tagit initiativ till kontakt med myndigheten och hur företagets situation ser ut. Slutligen beaktas om det är fråga om en avsiktig eller planerad överträdelse eller om den i stället har skett av okunskap samt om verksamheten har haft vinning av agerandet eller haft för avsikt att gå med vinst.

Meddelade förelägganden, påbud/förbud och att polisanmälan har gjorts ger myndigheten rätt att göra uppföljningsbesök hos djurhållaren som är avgiftsbelagda. Brott mot meddelade påbud/förbud kan bestraffas med böter eller fängelse i upp till fyra månader (28 § fjärde stycket 3 djurskyddslagen).

Polisen kan också utfärda påbud i djurskyddsärenden, inklusive krav att avliva djuret om det orsakar onödigt lidande för djuret att låta det leva. Överträdelse av sådana påbud kan bestraffas med böter eller fängelse i upp till ett år (28 § femte stycket djurskyddslagen).

4.2 Finland

Djurskyddslagen (247/1996) är den centrala författningen i finsk rätt som reglerar djurskydd och djurvälstånd. Lagen har karaktären av en ramlag, och innehåller allmänna grundläggande krav på hållande, skötsel, behandling och hantering av djur. Lagen innehåller också bestämmelser om tillsyn över djurskyddet. Lagens tillämpningsområde omfattar alla typer av djur.

I djurskyddförordningen (396/1996) preciseras djurskyddslagens allmänna krav på hållande, skötsel och behandling av djur. Förordningen innehåller dessutom definitioner av bl.a. anmälningspliktig verksamhet. Förordningen innehåller också närmare bestämmelser

om bl.a. vad som ska anses som orsakande av onödig smärta eller plåga och en förteckning över åtgärder som är tillåtna på djur.

Mer detaljerade bestämmelser för olika djurarter och olika verksamheter som bedrivs med djur ingår i statsrådets och jord- och skogsbruksministeriets förordningar som utfärdats med stöd av djurskyddslagen.

För vissa verksamheter ska utöver eller i stället för djurskyddslagen särskilda författningar eller bestämmelser tillämpas. Sådana har utfärdats i fråga om bland annat transport av djur (lag 1429/2006), användning av djur för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål (lag 497/2013), jakt (lag 615/1993), fiske (lag 379/2015) och naturvård (1096/1996).

I 54 § djurskyddslagen finns en straffbestämmelse om djurskyddsförseelse. För djurskyddsförseelse döms enligt bestämmelsen den som uppsåtligen eller av oaktsamhet behandlar ett djur i strid med vissa bestämmelser i lagen eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av dem eller bestämmelser i avlivningsförordningen, använder anordningar, redskap eller ämnen som är förbjudna, vidtar en åtgärd som förbjuds i lagen eller importerar eller försöker importera ett djur i strid med ett förbud i lagen. För djurskyddsförseelse döms också den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot vissa andra förbud eller förpliktelser i djurskyddslagen eller avlivningsförordningen. Även brott mot ett djurhållningsförbud eller agerande som mellanhand för någon annan för kringgående av djurhållningsförbud är straffbart när det sker uppsåtligen eller av oaktsamhet. Straffet är böter.

För att man ska dömas för djurskyddsförseelse förutsätts att gärningen inte utgör brott enligt strafflagen eller att strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag.

Strafflagen (39/1889) innehåller bestämmelser om djurskyddsbrott, grovt och lindrigt djurskyddsbrott, djurhållningsförbud och förverkandepåföljd i anslutning till djurskyddsbrott. För djurskyddsbrott döms enligt 17 kap. 14 § nämnda lag den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet genom misshandel, överansträngning, bristfällig skötsel eller bristfällig utfordring eller annars i strid med djurskyddslagen eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av den, lagen om transport av djur eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av

den, bilaga I till förordning (EG) nr 1/2005¹ eller förordning (EG) nr 1099/2009² behandlar ett djur på ett grymt sätt eller utsätter det för onödigt lidande, onödig smärta eller onödig plåga. Straffet är böter eller fängelse i högst två år.

Om djurskyddsbrottet, med hänsyn till att lidandet, smärtan eller plågan är ringa eller andra omständigheter vid brottet, är ringa döms enligt 17 kap. 15 § nämnda lag för lindrigt djurskyddsbrott till böter.

Om djurskyddsbrottet begås på ett synnerligen rått eller grymt sätt, brottet riktar sig mot ett mycket stort antal djur, eller med brottet eftersträvas avsevärd ekonomisk vinning och brottet även bedömt som en helhet är grovt döms enligt 17 kap. 14 a § strafflagen till grovt djurskyddsbrott. Straffet är fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

Enligt 17 kap. 23 § strafflagen ska den som döms för grovt djurskyddsbrott samtidigt av domstolen meddelas djurhållningsförbud. Domstolen kan dock enligt bestämmelsen avstå från att meddela djurhållningsförbud, om det finns särskilt vägande skäl för detta. Den som döms för djurskyddsbrott eller lindrigt djurskyddsbrott kan samtidigt meddelas djurhållningsförbud. Djurhållningsförbud kan också meddelas den som döms för djurskyddsförseelse med stöd av 54 § 1 mom. djurskyddslagen och som kan anses olämplig eller oförmögen att sörja för djurens välfärd. Djurhållningsförbud kan också meddelas en person som inte döms till straff i de fall som anges närmare i lagen. Djurhållningsförbud meddelas på yrkande av åklagaren.

Sanktionsavgifter i syfte att beivra regelöverträdelser förekommer inte på djurskyddsområdet. I 43 § djurskyddslagen föreskrivs om vite. Länsstyrelsen kan på eget initiativ eller på begäran av kommunalveterinären, den tjänsteinnehavare som utövar tillsyn över hälso-skyddet i kommunen, besiktningsveterinären, gränsveterinären eller polisen förena ett förbud eller ett åläggande som har meddelats med stöd av 42 § djurskyddslagen med vite.

---

¹ Rådets förordning (EG) nr 1/2005 av den 22 december 2004 om skydd av djur under transport och därmed sammanhängande förfaranden och om ändring av direktiven 64/432/EEG och 93/119/EG och förordning (EG) nr 1255/97.

² Rådets förordning (EG) nr 1099/2009 av den 24 september 2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning.

4.3 Norge

I norsk rätt regleras djurskydd i lov 19. Juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd (nedan djurskyddslagen) och i de förordningar som meddelats med stöd av denna lag. EU/EES-reglerna om djurskydd implementeras i dessa förordningar.

Den norska strafflagen innehåller inte några straffbestämmelser om djurplågeri. I stället regleras i 37 § första stycket djurskyddslagen ansvar för uppsåtliga och grovt oaktsamma överträdelse av djurskyddslagen och reglerna om djurskydd. Straffet är böter eller fängelse i upp till ett år. Om överträdelsen är att bedöma som grov är straffet fängelse upp till tre år (andra stycket samma paragraf). Vid bedömningen av om överträdelsen är grov, ska särskilt beaktas omfattningen och effekterna av överträdelsen samt den visade skuldgraden. Brott som varken har begåtts med uppsåt eller grov oaktsamhet är inte straffbara enligt 37 § djurskyddslagen.

Tillsynsmyndigheten har enligt 34 § djurskyddslagen rätt att ta ut överträdellesavgifter för uppsåtliga eller oaktsamma brott mot lagens regler. Avgiften måste stå i proportion till brottets allvar. Vidare kan också de vinster som den ansvariga för brottet och tillsynsmyndighetens kostnader i samband med kontrollåtgärder och hantering av ärendet beaktas. Överträdellesavgift ska fastställas i enlighet med regler i särskilda föreskrifter och inom vissa där angivna beloppsgränser.

Myndigheten Mattilsynet (den norska motsvarigheten till Livsmedelsverket) övervakar grundläggande djurskydd i Norge enligt 30 § djurskyddslagen. Myndigheten kontrollerar djurhållning och tillser att djurskyddslagens bestämmelser följs. Om inte brister i djurhållningen frivilligt rättas kan det bli aktuellt med ett beslut om tvangsmulkt (vite) enligt 35 §, överträdellesavgift enligt 34 §, föreläggande om minskning och avveckling av djuruppfödning enligt 30 § eller förbud mot att ha djur, även kallat aktivitetsförbud, enligt 33 § djurskyddslagen. Myndigheten anmäler allvarliga regelöverträdelser till polisen för att åstadkomma lagföring enligt 37 § djurskyddslagen. I sådana fall beslutar myndigheten inte om en överträdellesavgift för att utesluta otillåten dubbelbestraffning.

5 Djurplågeribrottet – straffteoretiska utgångspunkter, straffskalor och straffmättningspraxis

5.1 Inledning

Kapitlet inleds med en redogörelse för de straffteoretiska utgångspunkter som gäller vid kriminalisering, utformning av straffskalor samt påföljdsval och som har betydelse för våra överväganden och förslag i fråga om straffet för djurplågeribrottet. Dessa överväganden presenteras sedan i kapitel 6. I detta kapitel redogörs vidare för hur straffet för djurplågeribrottet har behandlats i tidigare lagstiftningsärenden. Därefter följer en sammanställning av straffmättningspraxis i fråga om djurplågeribrottet, där även utredningens egna praxisgenomgångar presenteras. I bilaga 2 och 3 till betänkandet återfinns dessa praxisgenomgångar i sin helhet.

5.2 Straffteoretiska utgångspunkter

5.2.1 Inledning

I detta avsnitt beskrivs de straffteoretiska utgångspunkterna som gäller vid bl.a. utformning av straffskalor, vid straffmätning och vid påföljdsval. Avsnittet tjänar som underlag för kommande diskussion huruvida straffen för de allvarligaste brotten mot djur bör skärpas.

5.2.2 Särskilt om skyddsintresse

Ett grundläggande kriterium för att en kriminalisering ska anses befogad är att den avser att värna ett identifierat och konkretiserat intresse som bör skyddas av samhället (skyddsintresse). I avsnitt 7.2.1 behandlas närmare vilka kriterier som bör vara uppfyllda för att en gärning ska kriminaliseras. Frågan huruvida kriminalisering är motiverad är endast av indirekt relevans vid våra överväganden om straffen för de allvarligaste brotten mot djur bör skärpas. Detta eftersom det inte är ifrågasatt att det ska kriminaliseras att åsamka djur lidande. Vilka kriterier som bör vara uppfyllda för att en gärning ska kriminaliseras hör mer samman med våra överväganden huruvida vissa mindre allvarliga brott mot djurskyddslagen bör avkriminaliseras och ersättas av andra sanktioner. Därför redovisas dessa kriterier i avsnitt 7.2.1.

Regleringen i 2 kap. regeringsformen av grundläggande fri- och rättigheter kan uppfattas som en katalog över ett antal centrala legitima värden som bör skyddas av samhället, men det finns åtskilliga fler. Bland de intressen som bör värnas finns inte bara privata intressen, utan även gruppintressen och offentliga intressen. Exempel på skyddsintressen som framstår som oomtvistliga är bl.a. liv, frihet, ära, hälsa, egendom, handlingsfrihet, rörelsefrihet, ekonomisk trygghet, allmän ordning och säkerhet, demokratiskt styrelseskick, statens oberoende, säkerhet i trafik och tilltro till intyg. Alla intressen är emellertid inte lika skyddsvärda och när det gäller den inbördes rangordningen mellan dem finns det olika uppfattningar. Ett intresses angelägenhetsgrad skiljer sig också över tid och i förhållande till förändringar i samhället. Att mänskligt liv och statens bestånd uppfattas som de högsta värdena och därför placeras högst i hierarkin står dock klart.¹

Skyddsintresset för en straffbestämmelse behöver inte nödvändigtvis anges som ett brottsrekvisit. Det avgörande är om kriminaliseringen syftar till att hindra ett beteende som kan skada skyddsintresset.

Här kan ges några exempel på skyddsintressen som straffbestämmelserna i brottsbalken och specialstraffrätten avser att skydda. Många eller samtliga av de bestämmelser i brottsbalken som straffbelägger brott mot person kan sägas skydda medborgarna från angrepp på den

---

¹ SOU 2013:38 s. 482.

personliga integriteten. Brottsbalkens bestämmelser om förmögensbrott straffbelägger handlingar som utgör hot mot enskilds egendom eller förmögenhet, vilket alltså är de bestämmelsernas skyddsintresse. Straffbestämmelserna i brottsbalken avseende högmålsbrott och brott mot rikets säkerhet har som primära skyddsintressen att värna om rikets styresskick och oberoende. Ur specialstraffrätten kan ges som exempel rattfylleribrottet, vars skyddsintresse är trafiksäkerheten och enskildas säkerhet.

Det skyddsintresse som djurplågeribrottet har är att hindra eller på annat sätt förebygga att djur utsätts för lidande.

En straffbestämmelse kan ha flera olika skyddsintressen, t.ex. riktar sig straffbestämmelsen om rån mot den enskildes fysiska integritet och mot dennes förmögenhet. I detta fall har intressena samma intressehavare, individen, men så behöver inte vara fallet. Innefattar en brottslig gärning angrepp på olika skyddsintressen som skyddas av olika straffbestämmelser, är utgångspunkten att domstolen ska döma för båda brotten i konkurrens. När det gäller djurplågeribrottet är ett exempel angrepp mot djur som tillhör annan. Om en gärningsman uppsåtligt utsätter ett djur, som tillhör någon annan än gärningsmannen, för dödlig misshandel kan personen dömas för både djurplågeri och skadegörelse.² De båda brotten har ju olika skyddsintressen, djurplågeribrottet har som ovan konstaterats djuret som skyddsintresse, medan skadegörelsebrottet avser att skydda djurägarens egendom.

5.2.3 Allmänna straffrättsliga utgångspunkter

Den grundläggande utgångspunkten för utformning av alla straffskalor är brottets allvar. Straffet ska återspegla hur allvarligt och klandervärt ett visst brott är. Ett allvarligare brott ska bestraffas strängare än ett mindre allvarligt brott och lika allvarliga brott ska bestraffas lika strängt. Principerna om proportionalitet mellan brott och straff och om ekvivalens kommer till uttryck i den centrala bestämmelsen om straffmätning i 29 kap. 1 § brottsbalken. Principerna kan beskrivas så att straffet ska stå i proportion till brottets allvar, så att svårare brott bestraffas strängare än mindre allvarliga brott (proportionalitet) och att lika allvarliga brott bestraffas lika

---

² Se t.ex. Svea hovrätts dom i mål nr B 3212-16, refererat i praxisgenomgången i bilaga 2.

strängt (ekvivalens). Straffet ska alltså spegla hur allvarligt samhället ser på den brottsliga gärningen.

Det följer inte omedelbart av proportionalitets- och ekvivalensprinciperna vilken straffskala ett visst brott ska tilldelas, dvs. vilket straffvärde det kan anses ha. Straffvärdet för ett brott uttrycks genom att den tillämpliga straffskalan anges i varje straffbestämmelse, det som ibland brukar kallas brottets abstrakta straffvärde. Lagstiftaren kan också påverka vilka brott som ska hänföras till en viss svårhetsgrad – och därigenom vilken straffskala som blir tillämplig – genom att i straffbestämmelsen ange särskilda kriterier som ska beaktas vid rubriceringen.

Vilken straffskala som ska gälla för ett visst brott avgörs av lagstiftaren utifrån värdet av det intresse som straffbudet avser att skydda. I princip bör straffskalan vara strängare ju viktigare intresse som berörs.³

Lagstiftarens uppfattning om allvaret i ett visst brott framkommer alltså dels av brottets straffskala, dels i vissa fall av dess gradindelning. Varje grad av brotten ska, oavsett om den har en egen brottsbeteckning eller inte, ses som en särskild brottstyp med en egen preskriptionstid kopplad till den angivna straffskalan.⁴ Genom kopplingen till straffskalan får gradindelningen av brotten även betydelse i andra sammanhang, exempelvis i fråga om vilka straffprocessuella tvångsmedel som får användas vid utredning och lagföring.

Med begreppet ”brottsrubricering” avses i förarbeten, praxis och doktrin såväl att ett brott hänförs till en särskild brottsbeteckning som att brottet hänförs till en viss svårhetsgrad inom en gemensam brottsbeteckning. Vilka faktorer som har betydelse för gradindelning och rubricering av ett brott beror till viss del på vilket skyddsintresse som ligger bakom straffbestämmelserna. När det t.ex. gäller förmögenhetsbrotten har av naturliga skäl det värde eller den ekonomiska skada som gärningen har avsett stor betydelse medan det för vålds- eller hotbrott framför allt är den fysiska eller psykiska skada och den kränkning som brottet inneburit av relevans.⁵

De allra flesta brottsbeskrivningar i brottsbalken innehåller exempel på försvårande omständigheter som särskilt ska beaktas vid gradindelningen av brotten. För vissa brott, t.ex. hemfridsbrott, anges

---

³ SOU 1986:14 s. 145.

⁴ SOU 1983:50 s. 203.

⁵ SOU 2014:63 s. 200.

inga försvårande omständigheter i brottsbeskrivningarna. Dessa brott har också en gemensam brottsbeteckning för grovt brott och brott av normalgraden. För andra brott har de olika svårhetsgraderna av brottet getts en egen brottsbeteckning, t.ex. ringa stöld, stöld och grov stöld.

En utgångspunkt från lagstiftarens sida har alltså varit att det är samtliga omständigheter som förevarit vid det brott som ska bedömas som ska vara utslagsgivande vid gradindelning och rubricering, alldeles oavsett om dessa har angetts uttryckligen i bestämmelsen eller inte. I senare tids lagstiftningsärenden anges dock ofta att det är en fördel om de omständigheter som särskilt ska beaktas vid gradindelningen – t.ex. om ett brott ska anses som grovt – anges i bestämmelsen, bl.a. för att göra den mer informativ och ge bättre vägledning för den som ska tillämpa bestämmelsen.⁶

5.2.4 Straffmätning och påföljdsval

Straffmätning

Straff ska i första hand utmätas utifrån hur allvarlig eller klandervärd brottsligheten bedöms vara. Utgångspunkten för straffmätning och påföljdsval är straffskalan för det aktuella brottet. Lagstiftarens syn på hur allvarligt ett brott är uttrycks – som utvecklas i föregående avsnitt – genom straffstadgandets straffskala där brottets abstrakta straffvärde⁷ anges. Gärningen ska alltså rubriceras före straffvärdebedömningen. Den tilltalades tidigare brottslighet påverkar inte den tillämpliga straffskalan men i 26 kap. 3 § brottsbalken finns en bestämmelse som medger ett högre maximistraff i vissa återfallssituationer. Det finns också regler som innebär att den annars tillämpliga straffskalan får underskridas (se exempelvis 29 kap. 7 § brottsbalken).

Enligt 29 kap. 1 § första stycket brottsbalken ska straff, med beaktande av intresset av en enhetlig rättstillämpning, bestämmas inom ramen för den tillämpliga straffskalan efter brottets eller den samlade brottslighetens straffvärde. Vid bedömningen av det konkreta straffvärdet – dvs. det enskilda brottets straffvärde inom ramen för tillämplig straffskala – ska enligt 29 kap. 1 § andra stycket brottsbalken

⁶ Se t.ex. prop. 2011/12:109 s. 16.

⁷ Man brukar dela upp straffvärdet i två delar: abstrakt straffvärde och konkret straffvärde. Det abstrakta straffvärdet motsvaras av straffskalan för det aktuella brottet. Det konkreta straffvärdet avser i stället den aktuella gärningens straffvärde.

beaktas den skada, kränkning eller fara som gärningen inneburit, vad den tilltalade insett eller borde ha insett om detta samt de avsikter eller motiv som han eller hon har haft. Härvid ska särskilt beaktas om gärningen har inneburit ett allvarligt angrepp på någons liv eller hälsa eller trygghet till person. Samtliga de faktorer som anges i 29 kap. 1 § andra stycket brottsbalken tar sikte på omständigheterna vid brottet.

Andra omständigheter, såsom gärningsmannens person, vad som har inträffat efter brottet och eventuell tidigare brottslighet, saknar alltså betydelse i sammanhanget. Vad som i enskilda fall anses utgöra skada (fara och kränkning) bestäms utifrån de omständigheter och rekvisit som utmärker en viss brottstyp (s.k. brottsinterna straffvärdefaktorer). Att mäta eller gradera skada blir således beroende av vilken skada som anses vara relevant för den aktuella konkreta brottsligheten, vilket i sin tur är kopplat till det skyddsintresse eller det värde som kränks genom brottet. Endast relevanta (kvalitativa) skillnader bör återspeglas vid bedömningen av straffvärdet. Vid straffvärdebedömningen är vidare "avståndet" mellan den brottsliga gärningen och den direkta skadan på ett intresse av betydelse. Konkret skada är mer straffvärd än fara för sådan skada, liksom orsakande av konkret fara är mer straffvärt än skapandet av risk (fara) för skada eller blotta överträdelsen av en aktsamhetsstandard som implicerar att risken är otillåten. Avståndet kan vidare spela roll såtillvida att försök, förberedelse eller stämpling till brott (23 kap. 1 och 2 §§ brottsbalken) normalt alltid bedöms lindrigare än om brottet hade fullbordats. I fråga om skuldrekvisitet är uppsåtliga gärningar alltid att anse som mer straffvärda än brott begångna av oaktsamhet.⁸

Vid sidan av vad som anges i 29 kap. 1 § andra stycket brottsbalken finns i 29 kap. 2 och 3 §§ brottsbalken angivet en rad typiska omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av straffvärdet (brottsexterna straffvärdefaktorer). Dessa utgör generella omständigheter som alltid anses kunna påverka straffvärdet i försvarande eller förmildrande riktning oberoende av vilken brottstyp som straffvärdebedömningen avser. Samma försvarande omständigheter som anges i 29 kap. 2 § brottsbalken kan förekomma som rekvisit i de enskilda straffbestämmelserna, t.ex. vid bedömningen av om ett brott ska anses som grovt eller inte. Om domstolen redan har beaktat en omständighet vid avgörandet av vilken svårhetsgrad brottet ska hän-

---

⁸ SOU 2014:43 s. 220.

föras till måste den ta ställning till om det finns ett s.k. övervärde som kan beaktas vid straffvärdebedömningen inom den tillämpliga straffskalan.⁹ För att upprätthålla grundläggande krav på likabehandling är det inte tillräckligt att en beslutsfattare (dvs. i de flesta fall domstolen) tillämpar samma kriterier i sin egen verksamhet. Bedömningen måste göras med hänsyn till hur liknande bedömningar har gjorts i andra likartade fall, dvs. beakta vilken praxis som har utvecklats. Av definitionen i 29 kap. 1 § första stycket brottsbalken framgår sålunda att straffvärdebedömningar ska göras med utgångspunkt i intresset av en enhetlig rättstillämpning.

Att i konkreta fall fastställa straffvärdet för ett brott handlar om att göra en värdering av hur klandervärd eller förkastlig en viss brottslighet är i förhållande till en annan. Vad man kan uttrycka är således relativa skillnader, vilka kan relatera till brott av liknande slag men även till helt andra brottstyper. Som en utgångspunkt finns alltid straffskalan, vilken normalt sett är så vid att det finns ett betydande utrymme för att inom den rangordna olika gärningstyper i förhållande till varandra. Det är i princip omöjligt att ge generella riktlinjer för hur denna rangordning ska gå till. Som påpekats är det i första hand de brottsinterna omständigheterna som ska beaktas vid fastställandet av det konkreta straffvärdet. Därutöver kan endast vissa allmänna principer för straffvärdebedömningar ges. Intresset av en enhetlig rättstillämpning ger vid handen att en utgångspunkt för alla straffvärdebedömningar är att jämföra det konkreta fall som man har att bedöma med andra liknande fall som tidigare har bedömts. En enhetlig rättstillämpning förutsätter alltså att lika fall behandlas lika. Endast om relevanta skillnader kan påvisas, bör straffvärdet avvika från etablerad praxis.¹⁰

Straffvärdebedömningar ska alltid utgå från straffskalans minimum. Straffvärdet kan därefter öka under förutsättning att det finns omständigheter som talar för att det finns relevanta skillnader i jämförelse med de minst straffvärda fallen. Vad som utgör relevanta skillnader kan variera avsevärt mellan olika brottstyper. Det bör här poängteras att det finns begränsade möjligheter att mäta och gradera skillnader i klandervärdhet. Som ett mycket tydligt riktmärke gäller att skillnader i straffvärde bör återspegla kvalitativa skillnader i klandervärdhet. Endast om en skillnad i kvantitet ger uttryck för en

⁹ Jareborg N. m.fl., Straffrättens påföljdslära, femte upplagan, 2017, s. 113 f.

¹⁰ SOU 2014:43 s. 221.

större eller mindre grad av förkastlighet hos gärningen, bör detta komma till uttryck i ett annorlunda straffvärde. Det kan således sägas finnas en beaktansvärd skillnad mellan att stjäla egendom värd 2 500 kronor och att stjäla egendom värd 250 000 kronor. Däremot är det inte säkert att det finns någon avgörande skillnad mellan en stöld av egendom värd 250 000 kronor och en stöld av egendom värd 300 000 kronor.¹¹

Sedan straffvärdet har bestämts ska betydelsen av tidigare brottslighet (29 kap. 4 § brottsbalken), s.k. billighetsskäl (29 kap. 5 § brottsbalken) och den tilltalades ungdom (29 kap. 7 § brottsbalken) beaktas. Efter att detta beaktats erhåller man det som numera benämns straffmätningensvärde.

Påföljdsval

Utgångspunkten för val av påföljd är regleringen i 30 kap. 4 § brottsbalken. Av bestämmelsen framgår att rätten vid val av påföljd ska fästa särskilt avseende vid omständigheter som talar för en lindrigare påföljd än fängelse. Därvid ska rätten beakta sådana omständigheter som anges i 29 kap. 5 § brottsbalken. De s.k. billighetsskälerna ska alltså inte bara beaktas vid straffmätningen utan även vid påföljdsbestämningen. De skäl som får åberopas för fängelse – och som alltså kan bryta den grundläggande presumtionen mot att välja fängelse – anges uttömmande i 30 kap. 4 § andra stycket brottsbalken. Dessa skäl är brottslighetens straffvärde och art samt den tilltalades tidigare brottslighet. I förarbetena till bestämmelsen anges att det förhållandet att brottet eller brottsligheten har ett högt straffvärde ofta är ett avgörande skäl för att döma till fängelse. Det ansågs inte lämpligt i förarbetena att ange en specifik gräns för hur högt straffvärdet ska vara för att motivera ett fängelsestraff. Som riktvärde anges dock att en presumtion för att fängelse bör ådömas föreligger för brott som vid straffvärdebedömningen anses medföra fängelse ett år eller mer.¹² I sammanhanget bör nämnas att man, som anges ovan, ofta talar om ett brotts straffmätningensvärde och att det som huvudregel är detta värde som avgör om det finns skäl för fängelse. Med begreppet avses

---

¹¹ SOU 2014:43 s. 222 f.

¹² Prop. 1987/88:120 s. 100.

alltså det resultat som rätten har kommit fram till, efter att med utgångspunkt i brottets straffskala, har beaktat billighetsskäl i 29 kap. 5 § brottsbalken och ungdomsreduktionen i 29 kap. 7 §.¹³

Även brottets eller brottslighetens art kan alltså utgöra skäl för att välja fängelse som påföljd. Vissa typer av brott anses vara av så allvarlig art att påföljden för brotten av allmänpreventiva skäl bör bestämmas till fängelse även vid låga straffvärden. Även att brottsligheten blivit mer utbredd eller antagit mer elakartade former kan också utgöra skäl för att brottstypen med hänsyn till art bör föranleda fängelse.¹⁴ Att brottsligheten är svår att förebygga och upptäcka eller innefattar angrepp på den personliga integriteten är också omständigheter som kan utgöra skäl för att välja fängelse med hänsyn till brottslighetens art.¹⁵ I detta sammanhang bör poängteras att det inte är brottsrubriceringen som sådan som är ensamt avgörande för bedömningen av om brottslighetens art talar för fängelse. Inverkan av art kan vara olika stark inom ramen för en och samma brottsrubricering (se NJA 1999 s. 561).

Ofta talas om ett brotts artvärde. Samtidigt ska påpekas att gärningar som faller in under vissa brottstyper mer eller mindre regelmässigt anses ha ett högt eller i vart fall medelhögt artvärde – såsom t.ex. mened och grovt rattfylleri – medan gärningar inom andra brottstyper i stort sätt aldrig anses ha något artvärde, som t.ex. bedrägeri eller förskingring. Med artvärde avses styrkan av skälerna för fängelse med hänsyn till brottslighetens art i ett visst fall. Vid brottslighet med förhållandevis lågt artvärde krävs det ett ganska högt straffmättningsvärde för att ett alternativ till fängelse normalt ska vara uteslutet, medan det vid brottslighet med högt artvärde räcker med ett förhållandevis lågt straffmättningsvärde för att påföljden ska bestämmas till fängelse (se NJA 2014 s. 559). De två faktorerna straffmättningsvärde och artvärde samverkar alltså vid avgörandet om det finns tillräckliga skäl att välja fängelse som påföljd.

Det anses i första hand vara en uppgift för lagstiftaren att i samband med tillkomsten av ny lagstiftning uttala sig om viss brottslighet utgör s.k. artbrott (se NJA 1992 s. 190). Sådana ställningstaganden bör således med försiktighet göras i domstolarnas praxis. I vissa

---

¹³ Borgeke M. m.fl., Att bestämma påföljd för brott, tredje upplagan, 2016, s. 265.

¹⁴ Prop. 1987/88:120 s. 100.

¹⁵ Borgeke M. m.fl., Att bestämma påföljd för brott, tredje upplagan, 2016, s. 304–305.

fall är det dock ofrånkomligt att domstolarna tar ställning till frågan oberoende av om lagstiftaren har gjort det (se NJA 2002 s. 265).

Som skäl för fängelse kan slutligen den tilltalades tidigare brottslighet beaktas. I vilken utsträckning den tilltalades återfall utgör skäl för fängelse påverkas av tidsfaktorn, dvs. hur lång tid som förflutit mellan brotten. Ligger den tidigare brottsligheten fyra år tillbaka i tiden eller längre tillmäts den normalt ingen betydelse vid påföljdsbestämningen.¹⁶ Även brottslighetens allvar och om det är fråga om likartad brottslighet har betydelse för om återfallet talar för en fängelsepåföljd.

Vid påföljdsbestämningen ska det alltså göras en sammanvägning av de skäl som talar för fängelse. Även om straffvärdet i det enskilda fallet inte är betydande, kan det dock i samverkan med brottets art och/eller den tilltalades återfall i brott utgöra tillräckliga skäl för att döma till fängelse.¹⁷

Även om det finns skäl för att bestämma påföljden till fängelse kan domstolen med stöd av 30 kap. 7 eller 9 § brottsbalken i stället, med hänsyn till att det finns särskilda skäl, välja en villkorlig dom eller skyddstillsyn. Om det finns förutsättningar att kombinera en villkorlig dom eller skyddstillsyn med framför allt en föreskrift om samhällstjänst eller en skyddstillsyn med s.k. kontraktsvård innebär det att domstolen har större möjlighet att välja en icke frihetsberövande påföljd, eftersom en sådan föreskrift i vissa fall kan göra en icke frihetsberövande påföljd till ett tillräckligt ingripande alternativ till ett fängelsestraff. Även andra särskilda skäl för skyddstillsyn som anges i 30 kap. 9 § andra stycket brottsbalken kan innebära att en presumtion för fängelse bryts och skyddstillsyn i stället kan väljas, t.ex. om en påtaglig förbättring har skett av den tilltalades personliga eller sociala förhållanden i något hänseende som kan antas ha haft samband med hans brottslighet.

Om brottsligheten har ett straffvärde på fängelsenivå men det inte finns skäl att välja fängelse som påföljd utifrån straffmättningsvärde, art eller återfall, står påföljdsvalet i princip endast mellan villkorlig dom och skyddstillsyn.¹⁸

---

¹⁶ Borgeke M. m.fl., Att bestämma påföljd för brott, tredje upplagan, 2016, s. 330.

¹⁷ Prop. 1987/88:120 s. 100.

¹⁸ I denna redovisning av reglerna om påföljdsval behandlas inte de särskilda bestämmelser som finns i 31 kap. brottsbalken om överlämnande till särskild vård och i 32 kap. brottsbalken om påföljder för unga lagöverträdare.

5.2.5 Särskilt om försvårande omständigheter vid straffmätning

Av 29 kap. 2 § brottsbalken följer att som försvårande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet ska, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp, särskilt beaktas

1. om den tilltalade avsett att brottet skulle få allvarigare följder än det faktiskt fått,
2. om den tilltalade visat stor hänsynslöshet,
3. om den tilltalade utnyttjat någon annans skyddslösa ställning eller svårigheter att värja sig,
4. om den tilltalade utnyttjat sin ställning eller i övrigt missbrukat ett särskilt förtroende,
5. om den tilltalade förmått någon annan att medverka till brottet genom tvång, svek eller missbruk av hans eller hennes ungdom, oförstånd eller beroende ställning,
6. om brottet utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt eller om brottet föregåtts av särskild planering,
7. om ett motiv för brottet varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet,
8. om brottet varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos ett barn i dess förhållande till en närstående person, eller
9. om brottet begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående innehaft ett uppdrag som förtroendevald i stat, kommun, landsting, Sametinget eller Europaparlamentet.

Paragrafen fick, utöver den senast tillagda punkten 9, sin nuvarande lydelse vid 2010 års straffmättningsreform, vilken framför allt innebar att de förstärkande rekvisiten i samtliga punkter togs bort i syfte att vidga bestämmelsens tillämpningsområde. Det huvudsakliga syftet med denna förändring var alltså att åstadkomma en mer differentierad straffmätning. En sådan ökad differentiering, framhöll regeringen,

stod i överensstämmelse med proportionalitets- och ekvivalensprinciperna, dvs. att straffet ska stå i proportion till brottets allvar, så att svårare brott bestraffas strängare än mindre allvarliga brott (proportionalitet) och att lika allvarliga brott bestraffas lika strängt (ekvivalens). Om förmildrande och försvårande omständigheter inte fick något genomslag vid straffvärdebedömningen kunde denna princip inte upprätthållas.¹⁹

Uppräkningen av försvårande omständigheter i bestämmelsen är inte avsedd att vara uttömmande och det kan alltså förekomma även andra försvårande omständigheter än de uppräknade. De kan då beaktas med stöd av den allmänna bestämmelsen om straffvärde i 29 kap. 1 § brottsbalken.

Vissa av de omständigheter som anges i 29 kap. 2 § brottsbalken anges även som kvalifikationsgrunder för att ett brott ska anses som grovt i enskilda straffbestämmelser, t.ex. att gärningsmannen har visat särskild hänsynslöshet eller att brottet utgjort led i en brottslighet som har bedrivits i stor omfattning. Motsvarande rekvisit finns alltså i olika brottsbeskrivningar, t.ex. vid grov misshandel respektive vid grovt narkotikabrott. I den mån en omständighet har beaktats vid gradindelningen saknas det ofta anledning att ytterligare beakta den i försvårande riktning vid straffmätningen eftersom den ofta redan genom gradindelningen ges tillräckligt genomslag.²⁰

5.2.6 Särskilt om överlappning av straffskalor

Vid gradindelade brott är varje grad av brottet alltså en egen brotts-typ. Vid de allra flesta gradindelade brott överlappar straffskalorna varandra för de olika graderna av brottet. Till exempel är straffskalan för grov misshandel lägst ett år och sex månaders fängelse och högst sex års fängelse, medan minimistraftet för nästa grad, synnerligen grov misshandel, är fem års fängelse. Straffskalorna överlappar alltså varandra med ett år. Ett undantag utgör straffskalorna för de olika formerna av uppsåtligt dödande, dråp och mord, där straffskalorna ligger kant i kant, dvs. maximistraftet för dråp är lika med minimistraftet för mord.

---

¹⁹ Prop. 2009/10:147 s. 27 f.

²⁰ Bäcklund A. m.fl., Brottsbalken, en kommentar (version den 17 april 2019, Zeteo), kommentaren till 29 kap. 2 § brottsbalken.

Vanligtvis betraktas minimistrafvet för en svårare grad av ett brott som ett ”tak” för straffmätningen av den lägre graden av brottet. Enligt de principer som utvecklats i praxis och doktrin utgör därför minimistrafvet för en brottstyp av en grövre grad ett slags maximum vid straffmätning av den mindre grova formen av brottet som det mycket sällan finns anledning att överskrida. Ett exempel utgör grov misshandel och synnerligen grov misshandel. Högsta domstolen uttalade i NJA 2011 s. 89 att det endast i undantagsfall bör förekomma att bedöma straffvärdet för en enskild grov misshandel som så högt att straffvärdet ligger inom straffskalan för synnerligen grov misshandel. För att undvika en situation där man redan på förhand kan säga att stora delar av straffskalan aldrig kommer att användas bör de överlappande delarna av straffskalan därför vara relativt begränsade.

5.2.7 Vilka straffnivåer kan användas i straffskalor?

De straffminimum som traditionellt har använts i svenska straffbestämmelser är, förutom böter och allmänt fängelseminimum (dvs. fängelse i 14 dagar), fängelse i lägst sex månader, ett år, två år, fyra år, sex år eller tio år. Som maximum har använts samma straffnivåer förutom att också straffmaximum på fängelse i tre år, arton år och på livstid har använts. Lagstiftaren har dock under senare år gjort avsteg från dessa traditionellt använda straffnivåer och även använt sig av andra straffnivåer för att på så sätt på ett mera nyanserat sätt kunna ange hur allvarlig en viss brottstyp ska anses vara i förhållande till andra brott. Exempelvis är straffminimum för grovt rån fängelse fem år, för grov misshandel fängelse ett år och sex månader och för grovt olaga tvång och grovt olaga hot fängelse nio månader. Regeringen har mot bl.a. den bakgrunden uttalat att det finns tillräckligt vägande skäl för att i större utsträckning än vad som tidigare var fallet göra avsteg från de nivåer för minimistrafvet som traditionellt har tillämpats.²¹ Samma resonemang gör sig gällande beträffande maximumstraffen.

Det är alltså, såsom lagstiftningspraxis har utvecklats, möjligt att använda straffskalennivåer som inte tidigare har använts om det finns sakliga skäl som talar för det. Lagstiftaren har funnit det mer ange-

---

²¹ Prop. 2016/17:108 s. 29.

läget att straffskalan för en brottstyp fastställs till en lämplig straffnivå än till en nivå som av tradition har använts tidigare.

5.3 Tidigare överväganden i fråga om straffskalor för brott mot djur

5.3.1 1965 års respektive 1972 års lagstiftningsärende

I förarbetena till 1965 års lagändring, som avsåg begreppet otillbörligt i djurplågeribestämmelsen, väcktes även frågan om det skulle införas en särskild straffskala för de grövsta fallen av djurplågeri. Straffskalan för djurplågeribrottet uppgick – då som nu – till böter eller fängelse i högst två år. I betänkandet framfördes att djurplågeribrottet kan vara av högst varierande beskaffenhet och att det kunde ifrågasättas varför det saknades en särskild straffskala för de grövsta fallen. I betänkandet hänvisades i sammanhanget till den danska djurplågeribestämmelsen, där misshandelsfallen skildes från andra fall av djurplågeribrott. Utredaren menade att det kunde antas att det här avsågs sådana fall, där djurplågeri föreligger utan att några – om än i och för sig objektivt ohållbara – skäl finns för åtgärden. Som exempel gavs att det utan svårighet kan göras en gränsdragning mellan exempelvis fall, då en körsven till övermått piskar en häst för att förmå djuret att dra ett tungt lass, och fall då en person tränger sig in i en ladugård och skär av kornas svansar.²²

I betänkandet lämnades alltså förslag om införande av en särskild straffskala för de grövsta fallen av djurplågeri genom att det i den då gällande strafflagen skulle införas en bestämmelse med innebörden att om brottet är att tillskriva synnerlig råhet hos gärningsmannen eller omständigheterna eljest är försvårande skulle straffet kunna uppgå till högst ett års straffarbete.²³

Förslaget tillstyrktes eller lämnades utan erinran av flertalet remissinstanser. De remissinstanser som avstyrkte förslaget underströk framför allt att den gällande straffskalan fick anses tillräcklig även när det gällde att utmäta straff för de grövsta fallen av djurplågeri. Det framfördes i remissyttrandena, även i de som tillstyrkte förslaget, en tvekan om behovet och värdet av en särskild, strängare straffskala. I propositionen anförde departementschefen att det torde

²² SOU 1961:45 s. 22.

²³ SOU 1961:45 s. 23.

råda enighet om att maximistraffet, fängelse i två år, är fullt tillräckligt även för grövre former av djurplågeribrottet. Vidare uttalades att det kunde övervägas, om man vill anpassa förslaget till brottsbalkens system, att reservera en övre del av straffskalan för de grova fallen. En sådan reglering befanns emellertid inte medföra några nämnvärda fördelar, utan skulle snarare innebära att latituden för normalfallen görs snävare, vilket enligt departementschefen var en påtaglig olägenhet. Någon ändring av straffskalan vid djurplågeri förordades därför inte.²⁴

I förarbetena till 1973 års lagändring – då djurplågeribrottet utvidgades till grovt oaktsamma fall – behandlades även frågan om det skulle införas en särskild straffskala för fall av djurplågeri som begåtts av grov oaktsamhet. I den departementspromemoria som föregick lagändringen anfördes att det kan vara svårt att göra en gränsdragning mellan fall där en gärningsman genom ett egentligen culpöst beteende, t.ex. genom att inte utfodra djur, visat sådan likgiltighet för djurets vård att han kan anses ha handlat med uppsåt att utsätta djuret för lidande och fall där uppsåt inte kan konstateras utan endast culpa kan anses föreligga. Vidare anfördes att ur djurskyddssynpunkt är denna gränsdragningsfråga jämförelsevis likgiltig eftersom det lidande som djuret utsatts för i båda fallen kan ha varit av allvarlig art och ha drabbat många djur. Dessa omständigheter, samt att endast sådan oaktsamhet som kan betecknas som grov skulle falla under den föreslagna bestämmelsen, talade enligt promemorian för att det inte borde införas en särskild straffskala för de oaktsamma brotten.²⁵ Departementschefen godtog i propositionen de överväganden som gjordes i departementspromemorian och fann det inte påkallat med en särskild straffskala för fall av grov oaktsamhet.²⁶ Straffskalan skulle således vara densamma, böter eller fängelse i högst två år, oavsett om djurplågeribrottet begåtts uppsåtligt eller av grov oaktsamhet.

---

²⁴ Prop. 1965:138 s. 18.

²⁵ Ds Ju 1972:21 s. 21.

²⁶ Prop. 1972:122 s. 12.

5.3.2 Förarbetena till den nya djurskyddslagen

Betänkandet Ny djurskyddslag

I betänkandet *Ny djurskyddslag* (SOU 2011:75) behandlades bl.a. djurskyddslagens straffbestämmelser. Utredarens uppdrag innefattade enligt direktiven att göra en generell översyn av djurskyddslagens straffbestämmelser och särskilt beakta om straffbestämmelserna är effektiva och ändamålsenliga.

I betänkandet angavs att flera instanser hade framfört att det fanns ett stort behov av en översyn av de då gällande straffbestämmelserna för djurskyddsbrott, då bestämmelserna enligt instanserna framstod som uddlösa. Åsikten hade framförts till utredaren att det skulle vara betydelsefullt med en högre grad av differentiering av påföljder än vad som är möjligt med den då gällande regleringen; bl.a. efterfrågades en större differentiering i straffskalan mellan t.ex. mer eller mindre allvarliga brott mot djurskyddslagen. Ett annat problem som framhölls av de aktörer som utredaren hade haft kontakt med var att det vanligaste påföljden för brott mot djurskyddslagen är böter, vilket i många fall uppfattades vara en för lindrig påföljd. Lagstadgade minimistraff för grova brott, högre straffvärde för brott mot djurskyddslagen, kortare handläggningstider och längre preskriptionstider var bland de förändringar som efterfrågades.²⁷

I betänkandet redovisades att Stockholmspolisens djurskyddsgrupp bl.a. hade framfört till utredaren att polisens prioritering och resurser ofta styrs av hur allvarligt brottet är och att inställningen till brottet ofta sammanhänger med straffskalan. Djurskyddsgruppen efterlyste bl.a. en gradindelning av djurskyddsbroten för att få mer nyanserade bedömningar. Det efterfrågades även ökad samordning mellan polisen, länsstyrelserna och åklagare i djurskyddsmål.²⁸

Utredaren anförde att det saknas någon mer samlad kunskap eller statistik om brott mot djurskyddslagen, t.ex. vilka gärningsmännen är eller vilka motiv som ligger bakom brotten. Enligt utredaren fanns det dock skäl att skärpa synen på brott mot djurskyddslagen. I detta sammanhang anfördes följande.²⁹

---

²⁷ SOU 2011:75 s. 798 f.

²⁸ SOU 2011:75 s. 801.

²⁹ SOU 2011:75 s. 834.

Djurskyddsbrott betraktas i samhället som alltmer allvarliga och förkastliga, inte minst genom att synen på djur har blivit mer utvecklad och nyanserad. Dessa brott framstår ofta som mycket stötande och strider mot de grundläggande värderingar om en hög djurskyddsnivå som har en lång tradition i Sverige. Djur som omfattas av djurskyddslagens tillämpningsområde befinner sig typiskt sett alltid i en skyddslös ställning och är beroende av att djurhållaren tar sitt ansvar enligt djurskyddsbestämmelserna. Till detta ska även läggas att EU-rätten, exempelvis genom artikel 55 kontrollförordningen, ställer krav på att sanktioner vid överträdelse av lagstiftning om bl.a. djurskydd och djurhälsa ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.

Utredaren konstaterade att den då gällande djurskyddslagens straffbestämmelser var uppdelade på en tregradig skala: brott av normalgraden (36 § första stycket punkten 1 och 36 a § första stycket, vilka motsvaras av 10 kap. 1 § första stycket och 10 kap. 3 § första stycket i den nu gällande djurskyddslagen) grövre brott (36 § andra stycket och 36 a § andra stycket, motsvaras av 10 kap. 1 § andra stycket och 10 kap. 3 § andra stycket i den nu gällande lagen), och ringa (straffria) brott (36 § tredje stycket och 36 a § tredje stycket, motsvaras av 10 kap. 6 § i den nu gällande lagen). Utredaren menade att tillsammans med det överordnade djurplågeribrottet i brottsbalken finns det i praktiken en gradindelning av djurskyddsbrott i fyra grader.³⁰

Utredaren anförde att det var av vikt att anlägga en allmänt skärpt syn på grova brott mot djurskyddslagen. För att markera att de brott som avses i 36 § andra stycket och 36 a § andra stycket, i den då gällande djurskyddslagen, var att se som grova och allmänt borde behandlas strängare i rättspraxis än som var fallet ansåg utredaren att ett grovt brott uttryckligen borde införas i djurskyddslagen. Utredaren anförde vidare att tillräckligt avskräckande straff är av avgörande betydelse för respekten för djurskyddsbestämmelserna och för att efterlevnaden av regelverket kan upprätthållas. En höjning av straffskalan för grova brott skulle enligt utredaren vara i överensstämmelse med den höga djurskyddsnivå som eftersträvas och det fokus på djurhållarens ansvar som bör präglade djurskyddsbestämmelserna. Det föreslogs därför en höjning av straffskalan för de grova brotten mot djurskyddslagen i ovan angivna bestämmelser; från ett straffmaximum om två års fängelse till fyra års fängelse. Eftersom det inte föreslogs något särskilt minimistraff skulle allmänna fängelseminimum på 14 dagars fängelse gälla även fortsättningsvis enligt

³⁰ SOU 2011:75 s. 835.

förslaget. Utredaren ansåg att straffskalan böter eller fängelse i två år för brott av normalgraden skulle bibehållas.³¹

Utredarens förslag innebar således ett tydliggörande av de grova brotten som enligt utredaren redan fanns i djurskyddslagen (dvs. de fall av uppsåtliga brott där det endast är fängelse i straffskalan) och en höjning av den befintliga straffskalan för dessa brott. En konsekvens av förslaget var därmed att endast uppsåtliga brott kunde anses som grova brott.

Enligt utredarens mening borde det i straffbestämmelsen för grovt brott mot djurskyddslagen ges exempel på vad som särskilt bör beaktas för att ett brott skulle anses vara grovt. Enligt utredaren borde sådana brott som medfört eller kunnat medföra omfattande djurlidande betraktas som grova brott. Vidare ansåg utredaren att brott som hade medfört eller kunnat medföra betydande ekonomisk vinning för gärningsmannen också skulle kunna hänföras till denna kategori. Enligt utredaren kan riskerna för djurlidande vara större i verksamheter som drivs i vinstsyfte. Sådan verksamhet bedrivs enligt utredaren ofta i större omfattning och vinstsyftet kan i vissa fall motivera ett ökat risktagande. Utredaren menade att särskilt i verksamhet som drivs med s.k. bidragsoptimering som huvudsyfte kan risken vara stor att djurskyddsintresset eftersätts. Vidare anförde utredaren att gärningar som har utförts organiserat, systematiskt eller med förslagenhet (dvs. på ett utstuderat sätt) borde bedömas som grova brott mot djurskyddslagen. Enligt utredaren borde också brott som i övrigt avsett en förpliktelse som är av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt kunna bedömas som grova.³²

Utredarens lagförslag i fråga om grovt brott mot djurskyddslagen var utformat enligt följande.³³

2 § Har brott som avses i 1 § begåtts med uppsåt och är det att anse som grovt, döms för grovt brott till fängelse i högst fyra år. Vid bedömningen om brottet är grovt ska särskilt beaktas om det

1. medfört eller kunnat medföra omfattande djurlidande,
2. medfört eller kunnat medföra betydande ekonomisk vinning för djurhållaren,
3. utförts organiserat, systematiskt eller med förslagenhet, eller

---

³¹ SOU 2011:75 s. 836 f.

³² SOU 2011:75 s. 836.

³³ SOU 2011:75 s. 64 f.

4. annars avsett en förpliktelse som är av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt.

Det låg utanför utredningens uppdrag att göra en översyn av och lämna några förslag i fråga om brottsbalkens bestämmelse om djurplågeri. Utredaren ansåg dock att det fanns ett behov av en allmän översyn även av djurplågeribestämmelsen. Inom ramen för en översyn av djurplågeribrottet ansåg utredaren att det kunde övervägas om det skulle vara mer fördelaktigt att överföra bestämmelsen om djurplågeri till djurskyddslagen i syfte att samla straffbestämmelserna till samma specialstraffrättsliga lag. Vidare ansåg utredaren att – för det fall djurplågeribestämmelsen inte skulle utmönstras ur brottsbalken – att en höjning av straffskalan för djurplågeribrottet samt en indelning mellan grova brott och brott av normalgraden borde övervägas. Vidare anförde utredaren att det borde övervägas om djurskyddsbrott i fortsättningen ska bedömas som artbrott, dvs. att sådana brott ska föranleda fängelse även vid förhållandevis lågt straffvärde.³⁴

Propositionen Ny djurskyddslag

Regeringen konstaterade i propositionen *Ny djurskyddslag* (prop. 2017/18:147) att om ett grovt brott införs i djurskyddslagen med en strängare straffskala än djurplågeribestämmelsen i brottsbalken, skulle denna tillämpas före djurplågeribestämmelsen medan övriga brott mot djurskyddslagen skulle vara subsidiära i förhållande till brottsbalken. Regeringen instämde med de remissinstanser som ansåg att svårigheter kunde uppstå vid bedömningen av om en gärning skulle utgöra grovt brott mot djurskyddslagen, djurplågeri eller ett annat brott mot djurskyddslagen. Mot den bakgrunden bedömde regeringen att utredarens förslag inte borde genomföras. Regeringen konstaterade också att djurplågeribrottet i brottsbalken sedan en lång tid tillbaka är förbehållet de mest allvarliga brotten mot djur och att denna särställning är väl inarbetad i det allmänna rättsmedvetandet. Däremot instämde regeringen i utredarens bedömning att en översyn av djurplågeribestämmelsen i brottsbalken samt av förhållandet mellan denna och brotten mot djurskyddslagen bör göras.³⁵

---

³⁴ SOU 2011:75 s. 837 f.

³⁵ Prop. 2017/18:147 s. 255.

5.4 Praxis i fråga om djurplågeribrottet

I detta avsnitt behandlas den praxis som berör djurplågeribrottets straff- eller artvärde. Inledningsvis kan noteras att det av praxis följer att påföljden för majoriteten av djurplågeribrottsfallen är dagsböter, och om straffvärdet har bedömts överstiga bötesnivån är villkorlig dom – ofta i förening med dagsböter – den vanligaste påföljden. Det är endast undantagsvis som påföljden bestäms till fängelse.

5.4.1 Högsta domstolen

Högsta domstolen behandlade i rättsfallet NJA 2006 s. 339 frågan om betydelsen av brottets art när det gäller djurplågeribrottet.

I målet dömdes N.G.S. för djurplågeri i enlighet med följande beskrivning.

N.G.S. hade under minst ett par månaders tid haft 44 stycken nötkreatur som han uppsåtligen genom vanvård otillbörligen utsatt för lidande. N.G.S. hade:

- underlåtit att ombesörja utgödsling ur ladugården innebärande att djuren tvingats leva i en flera decimeter djup gödselsörja med följd att djuren inte velat lägga sig ned utan hela tiden förblivit stående vilket varit mycket ansträngande för klövar, leder, muskulatur och ben.
- underlåtit att ge djuren tillräckligt med foder och vatten,
- underlåtit att tillkalla veterinär när något djur blivit sjukt med följd att 11 stycken djur fått självdö. Av de döda djuren hade sju stycken lämnats kvar inne i ladugården liggande i gödselsörjan och i de levande djurens omedelbara närhet.

Högsta domstolen uttalade bl.a. följande i sina domskäl.

Brottsligheten avser alltså ett stort antal djur som under lång tid utsatts för ett betydande lidande. Under den period som åtalet omfattar har 11 av djuren självdött och 28 har nödslaktats i anslutning till inspektionen hos N.G.S. Det är med hänsyn härtill klart att brottsligheten under alla förhållanden måste anses ha ett jämförelsevis högt straffvärde. Vid bedömningen av straffvärdet skall emellertid inte endast sådana faktorer som brottslighetens omfattning och effekter beaktas utan också, som framgår av 29 kap. 1 § andra stycket BrB, sådana subjektiva faktorer som de avsikter och motiv som gärningsmannen haft. Även om de objektiva

omständigheterna i allmänhet bildar den naturliga utgångspunkten för straffvärdebedömningen, är inte sällan de subjektiva omständigheterna av större betydelse för bedömningen (jfr Berg m.fl., Brottsbalken s. 29:21).

[---] De akuta problemen med djuren började med att delar av utgödselanordningen rostade sönder och slutade fungera. [N.G.S.] trodde att han själv skulle kunna laga anordningen och lyckades också några gånger men anordningen slutade snart att fungera igen. I oktober–november 2002 gick den definitivt sönder. Han fortsatte att dagligen ge djuren vatten och föda men orkade, fastän han insåg konsekvenserna, inte längre göra något åt utgödslingen. Han kände en fruktansvärd ångest men den övermäktiga arbetsbördan gjorde att han drabbades av handlingsförlamning och han kunde inte förmå sig till att begära hjälp.

Det saknas anledning att ifrågasätta N.G.S:s uppgifter om bakgrunden till vanvården. Även om N.G.S. varit medveten om de effekter som hans underlåtenheter medfört har det alltså inte varit fråga om ett avsiktligt tillfogande av lidande och inte heller någon likgiltighet inför detta. Han har inte heller haft några egna intressen som motiv för sitt handlande. Vanvården har tvärtom medfört en betydande ekonomisk belastning för honom. Fråga synes närmast vara om oförmåga att i vad som framstår som en personlig krissituation hantera de uppkomna problemen. Vid bedömningen av straffvärdet skall detta beaktas även om omständigheterna inte kan sägas ha varit sådana att den särskilda straffflindringsgrunden i 29 kap. 3 § första stycket 2 BrB är direkt tillämplig. Några sådana försvårande omständigheter som avses i 29 kap. 2 § BrB föreligger inte.

Vid en sammanfattande bedömning finner HD att straffvärdet av brottsligheten, med beaktande av det omfattande lidande som djuren utsatts för, får anses motsvara fängelse i sex månader. Frågan är då vilken påföljd som N.G.S. skall dömas till.

Straffvärdet är inte så högt att detta i sig motiverar ett fängelsestraff. N.G.S. har inte heller tidigare gjort sig skyldig till brott på sätt som nu kan utgöra skäl för ett fängelsestraff. En förutsättning för att N.G.S. i enlighet med riksåklagarens yrkande skall dömas till fängelse är därför att brottsligheten kan anses vara av en sådan art att denna, i förening med straffvärdet, utgör tillräckliga skäl för ett fängelsestraff.

Av förarbetena till bestämmelsen i 30 kap. 4 § BrB, enligt vilken brottslighetens art kan utgöra ett skäl för att döma till fängelse, framgår att med uttrycket brottslighetens art främst avsetts sådana brottstyper som enligt då gällande praxis ansetts motivera fängelse trots att de inte har ett särskilt högt straffvärde (prop. 1987/88:120 s. 100). I de fall då någon sådan fast praxis inte finns kan bedömningen basera sig på uttalanden som lagstiftaren gjort i samband med ny lagstiftning (jfr t.ex. NJA 1995 s. 80). I viss utsträckning torde det emellertid vara ofrånkomligt att

domstolarna tar ställning till frågan om brottslighetens art oberoende av om lagstiftaren uttalat sig i frågan.

Något stöd för att det skulle finnas någon fast praxis enligt vilken djurplågeri i allmänhet skulle vara ett sådant brott som skall föranleda fängelse även när det inte har ett särskilt högt straffvärde (s.k. artbrott) finns inte. Av allmänt tillgänglig statistik framgår tvärtom att villkorlig dom och skyddstillsyn är klart vanligare som påföljd än fängelse. Några uttalanden från lagstiftaren som ändå kan ge anledning att mer generellt bedöma djurplågeri som artbrott finns inte heller. Det har inte heller framkommit att djurplågeri skulle ha ökat i sådan omfattning, eller att några andra förhållanden inträtt, att detta skulle kunna ge anledning till en sådan bedömning. Vad som nu sagts utesluter inte att djurplågeri ändå under vissa omständigheter kan vara att anse som ett artbrott. Så skulle kunna tänkas vara fallet om det förelegat några sådana särskilda försvärande omständigheter som avses i 29 kap. 2 § BrB, som exempelvis särskild hänsynslöshet, även om dessa inte gör att straffvärdet blir så högt att detta i sig motiverar ett fängelsestraff (se bl.a. Berg m.fl., a.a. s. 30:21). Att gärningsmannen för att tillgodose egna intressen eftersatt intresset att motverka lidande hos djur på ett sätt som visar en uppenbar likgiltighet för det senare intresset kan också tala för att brottsligheten varit av en sådan art att ett fängelsestraff bör utdömas.

Några sådana omständigheter har emellertid inte framkommit i detta fall. N.G.S. skall därför dömas till en inte frihetsberövande påföljd och anledning saknas att överväga om en sådan bör förenas med en föreskrift att fullgöra samhällstjänst. N.G.S. lever under ordnade förhållanden och det saknas anledning att befara att han kommer göra sig skyldig till fortsatt brottslighet. Påföljden skall därför bestämmas till villkorlig dom som i enlighet med huvudregeln skall förenas med ett bötesstraff.

Högsta domstolen bestämde påföljden till villkorlig dom och 100 dagsböter. I rättsfallet anger Högsta domstolen alltså att brottets art skulle kunna tala för fängelse om det förelegat några sådana särskilda försvärande omständigheter som avses i 29 kap. 2 § brottsbalken, som t.ex. särskild hänsynslöshet, även om dessa inte medför att straffvärdet blir så högt att detta i sig motiverar ett fängelsestraff. Vidare kan också den omständigheten att gärningsmannen för att tillgodose egna intressen eftersatt intresset att motverka lidande hos djur på ett sätt som visar en uppenbar likgiltighet för det senare intresset enligt Högsta domstolen tala för att brottsligheten varit av en sådan art att ett fängelsestraff bör utdömas. I doktrinen har det framförts att detta uttalande stämmer mindre väl med föreskriften i 30 kap. 4 § brottsbalken som anger brottets straffvärde och dess art som två olika faktorer som kan medföra presumtion för fängelse.

Det har vidare framförts att en möjlig tolkning av uttalandet kan vara att brottets art i viss, dock liten, utsträckning ibland kan medföra presumtion för fängelse vid djurplågeri och ”att det krävs en hel del i fråga om straffvärdet för att slutresultatet ska bli att det finns skäl för fängelse”.³⁶

5.4.2 Refererade rättsfall från hovrätterna och andra hovrättsavgöranden av intresse

I rättsfallsamlingen Rättsfall från hovrätterna (RH) refererades under 2005 fem hovrättsdomar i fråga om bl.a. påföljdsbestämning vid djurplågeri. Domarna meddelades alltså före Högsta domstolens ovan refererade dom, men kan ändå ge viss ledning i fråga om domstolarnas syn på straffvärde och påföljdsval för djurplågeribrottet.

I rättsfallet RH 2005:76 dömdes en man för djurplågeri enligt följande beskrivning. S.O hade under i vart fall en månad år 1999 av grov oaktsamhet genom vanvård utsatt minst sex till sju mellankalvar för lidande (och brutit mot bestämmelser i djurskyddslagen och Jordbruksverkets föreskrifter) genom att inte dagligen ha gett kalvarna tillräckligt med foder och vatten, inte gett kalvarna tillräcklig tillsyn och inte hållit och skött dem i en god djurmiljö, inte sett till att kalvarna haft tillgång till tillräckligt skydd mot väder och vind och till torra och rena liggplatser samt inte gett sjuka och skadade djur nödvändig vård och inte omedelbart avlivat svårt sjuka eller skadade djur.

Tingsrätten, som konstaterade att straffvärdet för brottet var högt, bestämde, med hänsyn bl.a. till den tid som förflutit sedan brottet hade begåtts, påföljden till villkorlig dom och 100 dagsböter. Hovrätten fastställde tingsrättens dom.

I fallet RH 2005:77 dömdes C.M. som ägare och M.S. som driftansvarig för djurplågeri för att de under tiden den 1 december 2001 till den 8 maj 2002 av grov oaktsamhet genom vanvård otillbörligen hade utsatt nötkreatur för vanvård. Vanvården hade bestått i att ca 200 djur underutfodrats, att det foder som använts inte varit fullvärdigt eller att djuren utsatts för upprepade foderbyten och inte gruppindelats på lämpligt sätt, vilket fått till följd att ett stort antal djur varit undernärda och att tre djur avlidit. Tingsrätten bestämde

---

³⁶ Borgeke M. m.fl., Påföljdspraxis, sjätte upplagan, 2018, s. 909.

påföljden för envar av de tilltalade till villkorlig dom och 40 dagsböter. Hovrätten fastställde tingsrättens dom.

I RH 2005:78 dömdes A.G. för djurplågeri för att i två veckor under tiden 30 oktober 2000–2 april 2001 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet genom vanvård otillbörligen ha utsatt ett flertal hundar för lidande. Vanvården och lidandet hade bestått i att A.G. dels hållit hundarna i undermåliga rastgårdar och som inte hållits rena från hundträck, vilket hade lett till skador på tassarna, dels underlåtit att se till att hundarna fått tillräckligt med foder och vatten, vilket medfört avmagring och uttorkning, dels underlåtit att se till att hundarnas förvaringsutrymmen varit tillräckligt vindskyddade, ventilerade och isolerade. I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att djurplågeri är ett artbrott med en presumtion för fängelse och bestämde påföljden till fängelse en månad. Även hovrätten ansåg att fråga var om ett brott av sådan art att fängelse normalt borde väljas som påföljd men fann, med hänsyn till att hundarna utsatts för lidande under en relativt begränsad tid och då en i förhållande till brottets art ovanligt lång tid förflutit sedan gärningen begicks, att påföljden kunde stanna vid villkorlig dom och 100 dagsböter. I sammanhanget bör det noteras att Högsta domstolen i det ovan refererade rättsfallet uttalade att djurplågeri inte är ett brott där det vanligen finns skäl att beakta brottets art vid val av påföljd.

I RH 2005:79 dömdes S.J. för djurplågeri för att han under tre veckor av grov oaktsamhet genom vanvård bestående i bristande utfodring, tillsyn och rengöring otillbörligen hade utsatt fyra kor för lidande.

Tingsrätten dömde S.J. för djurplågeri till villkorlig dom och 80 dagsböter. Hovrätten fastställde tingsrättens dom.

I RH 2005:80 dömdes G för djurplågeri för att han uppsåtligen genom vanvård otillbörligen hade utsatt djur för lidande genom bristande vård och tillsyn av en tjur med brutet ben som nödslaktats, och en kvigkalv som var blockhalt. Han hade också av grov oaktsamhet brustit i vård och tillsyn av två större köttedjursbesättningar som resulterade bl.a. i att djuren inte haft torra och rena ligg- och vistelseytor utan varit hänvisade till utrymmen med upp till en halv meter djup sörja, att kalvar förlösts i djup dynga med risk för deras liv och hälsa samt att det funnits kor med förvuxna klövar och kor med hälta.

I påföljdsfrågan anförde tingsrätten att p.g.a. mängden djur och att det varit fråga om en näringsverksamhet i större skala var straffvärdet för brottsligheten sådant att böter inte var tillräckligt och fann med hänsyn till den tid som förflutit sedan brotten begicks att påföljden dock kunde stanna vid villkorlig dom och böter. Hovrätten bestämde påföljden till villkorlig dom och åttio dagsböter.

I ett senare fall från hovrätterna, RH 2011:19, dömdes fyra personer för bl.a. djurplågeri enligt följande beskrivningar.

1. Djurplågeri – K.S., D.S., E.S., och S.S. hade tillsammans och i samförstånd vid något tillfälle i slutet av år 2008 eller början av år 2009 i ett skogsparti otillbörligen utsatt en kanin för lidanden genom att tejpa ihop djurets bakben, hålla brännbar vätska över dess kropp och slutligen tända eld på det. Därefter hade gärningsmännen – medan djuret med begränsad rörelseförmåga försökt undkomma smärta och skada till följd av den i pälsen anlagda branden – i olika omgångar hållt brännbar vätska över den brinnande kaninen. Djuret hade till följd av gärningsmännens handlande dött under mycket plågsamma former.
2. Djurplågeri (K.S., D.S., E.S. och S.S.) (ej refererad gärningsbeskrivning).
3. Djurplågeri – D.S., E.S. och S.S. hade tillsammans och i samförstånd vid något tillfälle i slutet av år 2008 eller början av år 2009 i en källare otillbörligen utsatt en kanin för lidande genom att hålla den högt och släppa den i golvet, kasta den längs med golvet samt sparka och trampa på den. De hade vidare otillbörligen utsatt kaninen för lidande genom att hetsa en hund mot den, samt genom att tillsammans med hunden utöva dragkamp om kaninens kropp. Djuret hade till följd av gärningsmännens handlande dött under mycket plågsamma former.
4. Djurplågeri alternativt brott mot djurskyddslagen (S.S., D.S. och E.S.) (ej refererad gärningsbeskrivning).

Åklagaren väckte därutöver talan mot S.S. för viss annan brottslighet.

När det gäller djurplågeribrotten fann tingsrätten att gärningarna i åtalspunkt 1 och 3 var de i straffvärdeshänseende klart allvarligaste. Tingsrätten uttalade bl.a. följande i fråga om brottslighetens straffvärde.

Utifrån lagtextens utformning är det naturligt att vid straffvärdesbedömningen beakta om gärningen begåtts uppsåtligen eller av oaktsamhet, vilken slags gärning det är fråga om – dvs. misshandel, överansträngning, vanvård eller annan åtgärd – och hur stort lidande djuret utsatts för. I det sistnämnda ligger att rätten måste beakta dels det faktiska fysiska och/eller psykiska lidandet, dels hur lång tid djuret lidit.

Enligt 29 kap. 1 § andra stycket brottsbalken ska vid bedömningen av straffvärdet särskilt beaktas den skada, kränkning eller fara som gärningen inneburit, vad den tilltalade insett eller borde ha insett om detta samt de avsikter eller motiv som han haft. I 29 kap. 2 § brottsbalken anges vidare vissa omständigheter som, vid sidan av vad som gäller för varje brotts- typ, ska beaktas såsom försvårande vid bedömningen av straffvärdet. Om den tilltalade visat särskild hänsynslöshet ska det enligt paragrafens punkt 2 beaktas såsom en försvårande omständighet.

När det gäller djurplågeribrottet i åtalpunkt 1 beaktar tingsrätten följande. Brottet riktas mot ett djur, en kanin. Som framgått ovan har de tilltalade först begränsat kaninens rörelseförmåga och därefter tänt eld på den. Kaninen har sedan – med begränsad rörelseförmåga – försökt ta sig från platsen med brinnande päls och slutligen blivit liggande livlös. Av den återopade filmsekvensen har tydligt framgått att kaninen – innan djuret slutligen avlidit – utsatts för ett avsevärt fysiskt och psykiskt lidande. Till dessa objektiva omständigheter kommer att de tilltalade, som filmat brottet, uppenbarligen utsatt djuret för lidande i direkt syfte att plåga det till döds. Tillvägagångssättet är av sådant slag att de tilltalade visat särskild hänsynslöshet på det sätt som avses i 29 kap. 2 § 2 brottsbalken. Utifrån det som nu sagts är det uppenbart att brottets straffvärde ligger på fängelsenivå. Efter en samlad bedömning av samtliga omständigheter finner tingsrätten att straffvärdet uppgår till omkring fyra månaders fängelse.

Även brottet i åtalpunkt 3 avser en kanin. I denna punkt har kaninen släppts ned i ett källargolv. Den har vidare kastats samt sparkats och trampats på. Slutligen har en hund hetsats mot den. Allt detta har lett till att kaninen dött under plågsamma former. Även här har – vilket framgår av filmsekvensen – de tilltalades avsikt varit att plåga djuret till döds. Också i denna punkt har de tilltalade visat sådan hänsynslöshet som avses i 29 kap. 2 § 2 brottsbalken. Efter en samlad bedömning finner tingsrätten att straffvärdet även här uppgår till omkring fyra månaders fängelse.

Beträffande brottet i åtalpunkt 2 så avser det en hund som utsatts för psykiskt lidande. Tingsrätten bedömer att straffvärdet för det brottet ligger på bötesnivå. Detsamma gäller brottet i åtalpunkt 4.

Straffvärdet för den stöld och olovliga körning S.S. ska dömas för uppgår till en till två månaders fängelse.

S.S. (18 år vid brotten), D.S. (20 år vid brotten) och K.S. (20 år vid brotten), hade alla återfallit i brott och dömdes till fängelse i fyra, tre respektive två månader. För E.S. (17 år vid brotten), som också han återfallit i brott, bestämdes påföljden till fortsatt skyddstillsyn och 100 dagsböter.

Åklagaren och K.S. överklagade tingsrättens dom.

Med avseende på åtalet för djurplågeri under punkterna 1 och 3 fann hovrätten att straffvärdet var högre än vad tingsrätten hade kommit fram till. Hovrätten ansåg att straffvärdet skulle bestämmas till fängelse sex månader för respektive gärning. Hovrätten gjorde inte heller några andra bedömningar än tingsrätten i fråga om val av påföljd. Med den allvarligare bedömning hovrätten gjorde av djurplågeribrottslighetens straffvärde under punkterna 1 och 3 ansåg hovrätten att fängelsestraffen för S.S., D.S. och K.S. skulle skärpas. För E.S:s del ansåg hovrätten att bötesstraffet skulle skärpas.

Hovrätten ändrade tingsrättens dom endast på det sättet att fängelsestraffens längd för S.S., D.S. och K.S. bestämdes till sex, fyra, respektive tre månader och att antalet dagsböter för E.S. bestämdes till 150.

I rättsfallet RH 2018:12 bedömdes påföljden inte kunna stanna vid böter för djurplågeri som bestått i att en hund vid ett tillfälle utsatts för lidande genom misshandel i form av sparkar, knytnävsslag och slag med tillhygge. Påföljden bestämdes till villkorlig dom och 40 dagsböter (referat av rättsfallet finns i praxisgenomgången i bilaga 2, Hovrätten över Skåne och Blekinge, mål nr B 2686-17).

Det finns även några hovrättsavgöranden, som inte har refererats, som är av intresse i detta sammanhang.

I en dom meddelad av Svea hovrätt den 19 juni 2012 i mål nr B 693-12 dömdes A.A.T. för djurplågeri då han uppsåtligt och otillbörligen utsatt sin hund under ca en månads tid för lidande genom följande förfarande.

- a) Vid flera olika tillfällen hade A.A.T. tilldelat flera knytnävsslag mot ryggen och sidan av buken på hunden.
- b) Vid ett tillfälle hade A.A.T. virat ett koppel runt halsen på hunden och hängt upp den i en handdukstork varefter han tilldelat hunden fem slag och lämnat den hängandes i kopplet i några sekunder innan han tagit ner hunden igen.

- c) Avslutningsvis hade A.A.T. strypt hunden genom att först vira ett täcke hårt runt hundens huvud, sedan hålla och släppa taget flera gånger. Sedan hade han släppt greppet med täcket och bytt ut täcket mot två plastpåsar som han knutit hårt runt hundens huvud för att strypa den, vilket lett till att hunden spytt, och släppt sin avföring samt slutligen blivit medvetslös. Därefter hade han släppt hunden och lossat på plastpåsar. Hunden hade då återfått medvetandet och spytt igen. A.A.T. hade då lagt hunden i duschen och spolat den med varmt vatten, varefter han hade knutit fast två plastpåsar runt huvudet på hunden igen för att strypa den. Hunden hade då blivit medvetslös. Sedan hade A.A.T. lagt den medvetlösa hunden i en sopsäck och burit ut hunden i skogen där han lämnat den.

På grund av nämnda förfarande hade hunden avlidit samt förorsakats lidande, smärta, blodvite, andnöd, och skador i form av blåmärken i ljumskarna, sårskador på halsen och på bröstkorgen, en revbensfraktur samt emfysem, atelaktas och ödem i lungorna.

Tingsrätten uttalade bl.a. följande i påföljdsfrågan.

De nu aktuella gärningarna har riktats mot en hund. Det har varit fråga om flera gärningar där hunden fått ta emot slag och vid ett tillfälle blivit upphängd i en krok. Gärningarna har fått sitt slut genom att hunden till följd av A.A.T:s handlande avlidit under mycket plågsamma former. Hunden har före det att den avlidit fått bl.a. blåmärken, sårskador, en revbensfraktur, emfysem, atelaktas och ödem i lungorna.

[...] Det våld och den behandling som A.A.T. utsatt hunden för har inneburit att A.A.T. visat stor hänsynslöshet (29 kap. 2 § 2 p brottsbalken).

Tingsrätten anser att straffvärdet för de nu aktuella gärningarna uppgår till ett år och tre månaders fängelse (jmf rättsfallet RH 2011:19).

Djurplågeri är ett brott som endast under vissa omständigheter är att anse som ett s.k. artbrott, dvs. ett brott där det finns en stark presumption att straffet ska bestämmas till ett fängelsestraff utan att det har ett särskilt högt straffvärde. Brottet kan dock vara att betrakta som ett artbrott om det förelegat några sådana särskilt försvårande omständigheter såsom hänsynslöshet (se rättsfallet NJA 2006 s 339).

I detta fall anser tingsrätten att både brottets art och dess straffvärde talar för att straffet ska bestämmas till ett fängelsestraff. Påföljden för A.A.T. bestäms därför till ett år och tre månaders fängelse.

Åklagaren och A.A.T. överklagade tingsrättens dom i påföljdsfrågan.

Hovrätten beaktade särskilt att det hade varit fråga om upprepade allvarliga fall av djurplågeri varav punkterna b och c var för sig hade ett högt straffvärde. Hovrätten anslöt sig i övrigt till tingsrättens bedömning av det sammantagna straffvärdet och gjorde inte heller några andra bedömningar än vad tingsrätten hade gjort i fråga om val av påföljd och straffmätning. Hovrätten fastställde därmed tingsrättens dom.

I en annan dom från Svea hovrätt, meddelad den 20 december 2012 i mål nr B 9711-12, dömdes G.A. för bl.a. två fall av djurplågeri enligt följande beskrivningar.

1. G.A. hade under ca två månaders tid uppsåtligen genom misshandel utsatt en hund för otillbörligt lidande då han vid i vart fall fyra tillfällen utdelat slag och sparkar mot hunden på kroppen och huvudet, samt tagit stryptag på honom vilket lett till smärta och bl.a. blödningar i underhud och muskulatur på ryggen, revbensfrakturer, sammanfallna lungor och lungblödningar, krosskador med blödningar i levern, blödning i bukhålan, blödningar i njurtrakten, krosskador och blödningar i höger binjure, bristningar och blödningar i bukspottskörteln, bristningar och blödningar i bukhålenätet, fraktur av höger knäskål, blödning till båda knälederna och vänster höftled och maginnehåll i lungorna. Hunden avled till följd av förfarandet.
2. G.A. hade under ca 1,5 månaders tid uppsåtligen genom misshandel vid i vart fall vid fyra tillfällen utsatt ytterligare en hund för otillbörligt lidande då han hade utdelat sparkar och slag mot hundens kropp, vilket lett till smärta och att hunden fått rödfärgad urin, samt utdelat slag och sparkar mot hundens huvud, vilket lett till bl.a. smärta och fraktur av underkäken, fraktur av okbågen, sprickbildning i okbågen på vänster sida, misstänkt blödning inuti skallen och fraktur av hörntand i överkäken. På grund av förfarandet hade hunden inte kunnat äta ordentligt och hade slutligen avlidit.

G.A. dömdes även för bedrägeri, narkotikabrott och ringa narkotikabrott.

Tingsrätten uttalade bl.a. följande i påföljdsfrågan.

Vid bedömningen av djurplågeribrottens straffvärde bör beaktas att G.A. visat stor hänsynslöshet och att det varit fråga om upprepade våldshandlingar och ett utdraget händelseförlopp med tortyrliknande inslag. Straffvärdet för vart och ett av brotten finner tingsrätten uppgår till omkring ett års fängelse (jfr Svea hovrätts dom den 19 juni 2012 i mål B 693-12 samt RH 2011:19).

Tingsrätten finner att straffvärdet för narkotikabrottet uppgår till omkring ett års fängelse. [...] Tingsrätten finner att straffvärdet för den samlade brottsligheten uppgår till två års fängelse. Brottsligheten straffvärde och art sammantaget utesluter annan påföljd än fängelse. Skäl saknas att vid straffmätningen frångå brottslighetens straffvärde.

Tingsrätten bestämde således påföljden till två års fängelse. Åklagaren och G.A. överklagade tingsrättens dom. Hovrätten anslöt sig till tingsrättens bedömningar i fråga om skuld, påföljd och straffmätning. Hovrätten fastställde därmed tingsrättens dom.

5.4.3 Kriminalstatistik

Antalet anmälda djurplågeribrott

Brottsförebyggande rådet (Brå) sammanställer bl.a. statistik över antalet anmälda brott. Ändamålet med statistiken är att ge en bild av nivån och utvecklingen av de händelser som anmälts och registrerats som brott hos de brottsutredande myndigheterna under den redovisade perioden. Statistiken visar således inte hur många brott som faktiskt har begåtts.

I fråga om djurplågeribrottet framgår det av tabellen nedan att antalet anmälda fall per år under perioden 2014–2018 har varit relativt konstant, med undantag för en mindre uppgång under 2015.³⁷

---

³⁷ <https://www.bra.se/statistik/kriminalstatistik/anmalda-brott.html> – tabell 10 Anmälda brott efter brottstyp för åren 2009–2018 hela landet.

Tabell 5.1 Antal anmälda fall av djurplågeri (Brå)

År	2014	2015	2016	2017	2018
Antal anmälda brott	1 779	1 904	1 705	1 666	1 682

Antalet lagföringsbeslut

I Brå:s statistik över personer lagförda för brott redovisas de lagföringsbeslut som fattats av åklagare och domstol under ett kalenderår, dvs. fällande domslut, godkända strafförelägganden och meddelade åtalsunderlåtelse. Statistiken omfattar samtliga fällande domar i tingsrätt, oavsett om domen vunnit laga kraft eller överklagats till högre instans. Detta innebär att ett fällande domslut i tingsrätten som ändrats till frikännande dom i högre instans ingår i statistiken över lagförda personer. Personer som efter ett frikännande i tingsrätten har fällts för brott i högre instans ingår däremot inte i statistiken.

En person kan i en och samma lagföring dömas för flera brott. I Brå:s statistik redovisas brotten i lagföringarna enligt huvudbrottsprincipen. Principen innebär att redovisningen sker enligt det brott i en lagföring som har den strängaste straffskalan. Det innebär att om en person samtidigt lagförts för djurplågeri och ett brott med strängare straffskala än djurplågeribrottet, kommer den domen inte att redovisas i kriminalstatistiken som en lagföring gällande djurplågeri. I de fall en lagföring rör flera brott med samma straffskala, väljs slumpmässigt ett av dessa brott som huvudbrott i redovisningen.

Av tabellen nedan framgår antalet lagförda djurplågeribrott per år och typ av lagföring.³⁸ Av tabellen följer att antal fall där djurplågeribrottet har varit huvudbrott har legat relativt konstant under 2014 och 2015 samt att den uppgång som skedde i antalet huvudbrott under 2016 bröts under 2017, då antalet huvudbrott minskade till 79 stycken varefter antalet huvudbrott steg till 94 stycken under 2018. Av tabellen kan konstateras att lagföringen för det totala antalet fall av djurplågeri (dvs. fall där personen också dömts för andra brott än djurplågeri) ökade för varje år under perioden 2014–2017, från 105 fall till 168 fall, varefter det skedde en minskning till 118 fall under 2018.

³⁸ <https://www.bra.se/statistik/kriminalstatistik/personer-lagforda-for-brott.html> – tabell 405 Antal lagförda brott efter lagföringstyp och ålder (för åren 2014, 2015, 2016, 2017 respektive 2018).

Tabell 5.2 Lagförda brott efter brott och lagföringstyp (Brå)
Djurplågeribrottet

	2014	2015	2016	2017	2018
Strafföreläggande	14	25	10	9	20
Åtalsunderlåtelse	0	0	3	0	0
Domslut	91	94	120	159	98
Totalt	105	119	133	168	118
Antal huvudbrott	86	88	105	79	94

Påföljd när djurplågeri varit huvudbrott

I tabellen nedan följer en sammanställning av Brå:s statistik avseende antal tingsrättsdomslut i vilka djurplågeribrottet varit huvudbrott under perioden 2014–2018.³⁹ Tabellen visar också vilken påföljd som har dömts ut för brottet. I tabellen anges de påföljder som har dömts ut under den valda perioden och andra påföljds kombinationer som inte använts, som t.ex. skyddstillsyn i kombination med fängelse, redovisas därför inte. När det gäller påföljden villkorlig dom särredovisas inte antalet domslut där påföljden har bestämts till villkorlig dom i förening med dagsböter respektive domslut där påföljden har bestämts till en ”ren” villkorlig dom, dvs. en villkorlig dom som inte förenats med dagsböter eller någon annan föreskrift eller tilläggs påföljd. I kolumnen för villkorlig dom torde därför båda dessa fall förekomma.

Att antalet fall där djurplågeribrottet varit huvudbrott är något lägre i tabell 5.3 än i tabellen ovan beror på att det i siffran för antalet huvudbrott i tabell 5.2 ingår även strafförelägganden och åtalsunderlåtelser. I tabell 5.3 redovisas endast antalet tingsrättsdomslut.

³⁹ <https://www.bra.se/statistik/kriminalstatistik/personer-lagfor-da-for-brott.html> – tabell 420 Lagföringsbeslut efter huvudbrott och huvudpåföljd (för åren 2014–2018).

Tabell 5.3 Lagföringsbeslut efter huvudbrott och huvudpåföljd (Brå)

Huvudbrottet djurplågeri – tingsrättsdomslut					
Påföljd	2014	2015	2016	2017	2018
Fängelse	1	0	1	3	3
Rättspsykiatrisk vård	0	1	0	0	0
Skyddstillsyn	2	2	0	0	0
Skyddstillsyn m samhällstjänst	0	0	0	1	1
Villkorlig dom	21	23	28	20	29
Villkorlig dom m samhällstjänst	0	2	0	0	1
Ungdomsvård					2
Ungdomstjänst	1	0	0	1	0
Dagsböter	47	36	62	45	41
Tillämpning av 34 kap. 1 § 1 p	0	1	1	1	2
Totalt antal domslut	72	65	92	71	79

Av sammanställningen följer att den vanligaste förekommande påföljden för djurplågeribrottet är dagsböter; under vald period har antalet domslut där påföljden bestämts till dagsböter uppgått till mellan 52–67 procent per år av de meddelade domarna. Villkorlig dom är den näst vanligaste påföljden och antalet domslut med denna påföljd har legat relativt konstant under den valda perioden; mellan 28–37 procent per år av de meddelade domsluten. Villkorlig dom i kombination med samhällstjänst har dock endast förekommit undantagsvis. Domslut där påföljden har bestämts till fängelse är också ovanliga; under åren 2017 och 2018 skedde det dock en liten ökning i förhållande till tidigare år; från ett domslut till tre domslut per år de två senaste åren.

Av Brå:s statistik framgår att fängelsestraffets längd⁴⁰ fördelade sig enligt följande under 2017: i ett fall bestämdes fängelsestraffets längd till en månad, i ett fall till mellan två till tre månader och i ett fall till mellan 6–12 månader. För 2018 fördelades fängelsestraffets längd på så sätt att i två fall bestämdes fängelsestraffet till mellan en till två månader och i ett fall mellan tre till fyra månader. I domslutet

⁴⁰ Brå redovisar inte i statistiken exakt vilka fängelsestraff som dömts ut, utan endast att det skett inom ett viss spann.

från 2016 bestämdes fängelsestraffets längd till mellan en till två månader och i domslutet från 2014 bestämdes straffet till fängelse i en månad.⁴¹

5.4.4 Utredningens egna praxisgenomgångar

Praxisgenomgång avseende djurplågeribrott vars straffvärde har bedömts överstiga bötesnivån

Allmänt om hur vår undersökning har gjorts

Utredningens egna praxissammanställning gällande djurplågeribrottet finns redovisad i bilaga 2. Praxissammanställningen omfattar fällande domar avseende djurplågeri där påföljden har bestämts till strängare straff än böter (dvs. brott på s.k. fängelsenivå där straffmättningsvärdet motsvarar minst 14 dagars fängelse) och där djurplågeri är det enda åtalade brottet alternativt utgör det brott som varit bestämmande för straffvärde och påföljdsval. I fall där den tilltalade även dömts för andra brott med samma eller strängare straffskala har vi valt att inte referera domen, om det inte tydligt har framgått hur djurplågeribrottet har bedömts i straffvärde- och påföljdsfrågan. I några fall har den tilltalade dömts för – utöver djurplågeri – brott mot djurskyddslagen, t.ex. överträdelse av djurförbud som har samband med djurplågerifallet. De fallen ingår i praxissammanställningen.

De refererade domarna som redovisas är sådana som vi har erhållit genom eftersökningar i olika rättsdatabaser. Något anspråk på att redovisningen omfattar samtliga relevanta meddelade domar kan inte göras. Materialet torde ändå ge en god uppskattning av de förhållanden som ska belysas, dvs. vilka typer av gärningar som i praxis bedöms ha ett straffvärde som överstiger bötesnivån och hur de har behandlats påföljdsmissigt.

Vi har valt att gå igenom och referera domar från tingsrätter och hovrätter (några relevanta avgöranden från Högsta domstolen har inte meddelats under de tidsperioder vi valt) där domstolarna prövat frågor som rör de områden utredningen har att behandla. Materialet omfattar domar som meddelats under åren 2015 till och med 2018.

---

⁴¹ <https://www.bra.se/statistik/kriminalstatistik/personer-lagforda-for-brott.html> – tabell 430 Domslut med påföljd fängelse efter brott och fängelse tidens längd i månader (för åren 2014, 2016, 2017 och 2018).

Statistisk sammanställning av undersökningen

Av tabellen nedan följer antalet domslut som ingår i vår praxisgenomgång och där påföljden bestämts till en strängare påföljd än böter. Att antalet domslut anges här i stället för antalet domar beror på att det i vissa domar förekommit att mer än en tilltalad dömts för brott, vilket är fallet i ca en till två domar per år.

Tabell 5.4 Antal domslut – tingsrätt och hovrätt

	2015	2016	2017	2018
Hovrätt	6	5	6	9
Tingsrätt	21	25	15	26
Totalt	27	30	21	35

Av tabellen följer att antalet domslut, men undantag för 2017, ligger på en relativt konstant nivå. Om minskningen för 2017 beror på en nedgång i antalet meddelade domslut eller på att sammanställningen inte omfattar samtliga meddelade domslut är svårt att säga. Av Brå:s statistik framgår att det skedde en viss minskning av antalet meddelade domslut i fråga om villkorlig dom under 2017, och det är möjligt att detta även återspeglas i vår praxisgenomgång. Det ska dock i sammanhanget sägas att Brå:s statistik inte utan reservation kan jämföras med våra siffror, detta eftersom Brå:s siffror endast omfattar tingsrättsdomslut. Som nämnts inledningsvis kan några av dessa ha överklagats och påföljden kan då ha ändrats i högre instans. Vår sammanställning av brott på fängelsenivå omfattar tvärtom inte tingsrättsdomslut där påföljden har ändrats i högre instans, således utgår ur sammanställningen domslut där tingsrätten bestämt påföljden till t.ex. villkorlig dom men där påföljden har ändrats till endast böter i högre instans eller åtalet där ogillats. Om högre instans ändrat påföljden från t.ex. fängelse till villkorlig dom framgår det också i vår sammanställning.

Av tabellen nedan följer antalet domslut per år fördelat efter påföljdsvalet för brottsligheten. Endast de påföljds kombinationer som har varit aktuella under perioden finns med i tabellen.

Tabell 5.5 Antal domslut fördelade efter påföljdsval

	2015	2016	2017	2018
Villkorlig dom	1	3	1	1
Villkorlig dom m böter	22	27	18	33
Villkorlig dom m samhällstjänst	2	0	0	0
Ungdomstjänst	0	0	1	0
Skyddstillsyn m fängelse	1	0		0
Fängelse	1	0	1	1
Totalt	27	30	21	35

Av tabell 5.5 följer, i likhet med Brå:s statistik, att villkorlig dom i förening med böter är den vanligaste påföljden för djurplågeribrott som bedöms ha ett straffvärde överstigande bötesnivån; i 88 procent av samtliga domslut har påföljden bestämts på detta sätt. Övriga påföljder/påföljds kombinationer förekommer endast undantagsvis.

Vad framgår ytterligare av undersökningen

Majoriteten av domarna i vår sammanställning gäller djurplågeri som har begåtts genom vanvård, både av lantbruksdjur och sällskapsdjur. I de flesta fall av vanvård har den tilltalade bedömts av grov oaktsamhet ha vanvårdat djuret eller djuren. Det förekommer också att domstolarna har bedömt att vanvården har skett uppsåtligen och då ofta med likgiltighetsuppsåt.

Domstolarna har i majoriteten av vanvårdsfallen inte uttalat sig närmare om brottets art eller artvärde, men konstaterat att brottets art inte utgör hinder mot att bestämma påföljden till villkorlig dom, ofta med hänvisning till det ovan refererade avgörandet NJA 2006 s. 339. Det är inte heller vanligt att domstolarna har uttalat sig om brottets straffvärde i vanvårdsfallen. I några fall har dock domstolarna angett ett specifikt straffvärde för brottet. Här kan nämnas några exempel:

- Uppsåtlig vanvård av tre hästar, varav en hade självdött, bestående i brist på foder och vård, hade enligt domstolen ett straffvärde om fyra månaders fängelse, (påföljden bestämdes villkorlig dom och 100 dagsböter)⁴²,
- Grovt oaktsam vanvård av ca 30 katter bestående i brist på foder, vatten, rena utrymmen och behövlig vård/avlivning bedömdes ha ett straffvärde om sex månaders fängelse, (påföljden bestämdes till villkorlig dom och 100 dagsböter)⁴³,
- Uppsåtlig vanvård av en hund, som sedermera avlivats akut, bestående i brist på nödvändig vård p.g.a. bl.a. tumör och kraftig avmagring bedömdes ha ett straffvärde om en månads fängelse (påföljden bestämdes till villkorlig dom och 40 dagsböter)⁴⁴,
- Grov oaktsam vanvård av ca 130 nötkreatur, varav tre stycken hade avlivats akut och resterande omhändertagits, bestående i bl.a. brist på tillsyn, vatten och foder samt behövlig vård/avlivning bedömdes ha ett straffvärde om fyra månaders fängelse (påföljden bestämdes till villkorlig dom och 70 dagsböter)⁴⁵,
- Grov oaktsam vanvård av ett tiotal får, varav i vart fall sju djur hade självdött och två stycken nödgats att avlivas, bestående i brist på tillsyn och nödvändig vård/avlivning bedömdes ha ett straffvärde om två månaders fängelse (påföljden bestämdes till villkorlig dom och 50 dagsböter)⁴⁶,
- Grov oaktsam vanvård av fyra hästar, varav två hade avlivats p.g.a. kraftig avmagring som gränsat till utmärgling och resterande två varit mycket magra, bestående i bristande tillsyn och utfodring bedömdes ha ett straffvärde om fyra månaders fängelse (påföljden bestämdes till villkorlig dom och 70 dagsböter respektive villkorlig dom och 50 dagsböter)⁴⁷.

Vanvård av större djurbesättningar som pågått under längre tid har i vissa fall lett till att den villkorliga domen har förenats med ett högre antal dagsböter, vilket ger en indikation på att domstolarna ansett

---

⁴² Skaraborgs tingsrätt mål nr B 2333-15.

⁴³ Varbergs tingsrätt mål nr B 330-17.

⁴⁴ Södertörns tingsrätt mål nr B 4318-18.

⁴⁵ Lunds tingsrätt mål nr B 2541-15.

⁴⁶ Hovrätten över Skåne och Blekinge mål nr B 1333-15.

⁴⁷ Svea hovrätt mål nr B 10667-15.

straffvärdet vara högre i de fallen. Som exempel kan ges ett fall av vanvård av en besättning av ca 40 nötkreatur, där vanvården hade bestått i bristande tillsyn och bristande tillgång på foder, vilket lett till svält för en stor del av besättningen, varav sju djur hade självdött. Påföljden bestämdes till villkorlig dom och 120 dagsböter, vilket indikerar ett straffvärde om i vart fall sex månaders fängelse.⁴⁸

Det är dock inte alltid antalet djur som är bestämmande i frågan om antalet dagsböter (och därigenom en indikation av det bedömda straffvärdet); att av grov oaktsamhet utsätta 6 000 slaktkycklingar för lidande under felaktig utförd transport, vilken resulterat i att ca 3 800 kycklingar avled under färd, renderade villkorlig dom och 60 dagsböter i påföljd.⁴⁹ I det fallet var det dock fråga om en begränsad tidsrymd, till skillnad från det tidigare fallet där lidandet pågått under flera månaders tid.

Vid bestämmande av antalet dagsböter som den villkorliga domen ska förenas med har det inte sällan i de aktuella domarna förekommit att hänsyn tagits i mildrande riktning till den tilltalades personliga eller ekonomiska situation; t.ex. den tilltalades psykiska mående eller att den tilltalade p.g.a. av djurförbud inte längre har någon försörjning. Det har också förekommit att domstolen i sådana fall helt har underlåtit att förena den villkorliga domen med dagsböter.⁵⁰

I två domar som ingår i praxissamställningen har vanvården bedömts vara så allvarlig att påföljden inte har kunnat stanna vid villkorlig dom och böter; det avser de två domar som meddelades under 2015 och i vilka påföljden bestämdes till villkorlig dom och samhällstjänst. I dessa två fall var det fråga om en vanvård som pågått under längre tid och avsett ett större antal djur.

I det ena fallet var det fråga om uppsåtlig vanvård under längre tid av 100 djur som hade drabbats av bl.a. sjukdom och allvarliga frätskador till följd av utrymmena varit fyllda med 60–70 cm gödsel, då utgödsling inte skett. I utrymmena hittades 40 stycken självdöda djur, bl.a. kalvar som inte hade kunnat röra sig p.g.a. gödslet, och ytterligare åtta djur som fick avlivas. Straffvärdet ansågs motsvara åtta månaders fängelse. Tingsrätten fann att det förelåg sådana försvårande omständigheter som medför att djurplågeriet i detta fall var att anse som ett artbrott då den tilltalade hade visat stor hänsyns-

---

⁴⁸ Linköpings tingsrätt mål nr B 1596-15.

⁴⁹ Hovrätten för Västra Sverige mål nr B 4548-17.

⁵⁰ Se t.ex. Ystad tingsrätt mål nr B 1981-17 och Kalmar tingsrätt mål nr B 950-16.

löshet i förhållande till sina djur och utsatt dessa för ett extremt fysiskt och psykiskt lidande. Tingsrätten fann dock, att brottets art- och straffvärde inte var sådant att det uteslöt en frivårdspåföljd innehållande en föreskrift om samhällstjänst.⁵¹

I det andra fallet var det fråga om uppsåtlig vanvård av 250 djur under en längre tid bestående i bl.a. bristande utgödsling och bristande fodergivning. Av djuren hade ca 50 stycken självdött, 20 stycken avlivats och ytterligare 15 djur var i behov av avlivning samt ett antal djur var kraftigt avmagrade. Tingsrätten bedömde att brottets straffvärde, även med hänsyn till de vissa förmildrade omständigheter hänförliga till den tilltalades person, uppgick till ett års fängelse. Med hänsyn till att den tilltalade p.g.a. utmattningsdepression skulle drabbas särskilt hårt av ett fängelsestraff fann tingsrätten att påföljden skulle bestämmas till villkorlig dom och det högsta möjliga antalet timmar samhällstjänst, 240 timmar.⁵²

Ett fall av de sammanlagt tre i sammanställningen där påföljden har bestämts till fängelse gällde grov oaktsam vanvård av tre hundar, som avlidit till följd av de lämnats utan mat och vatten. Den tilltalade dömdes till fängelse i tre månader, motsvarande gärningens straffvärde. Det var dock fråga om återfall i brott och tingsrätten gick inte närmare in på frågan om brottets art var sådant att det därför förelåg skäl för fängelse.⁵³ Ett annat av dessa tre fall gällde uppsåtlig vanvård av en hund vid två tillfällen, där hunden vid ett tillfälle under tre dagar hade lämnats utan tillsyn och utan foder och vatten samt vid ett annat tillfälle inte hade fått behövlig vård för bl.a. tandlossning och stora knölar på halsen eller avlivats p.g.a. detta. Påföljden bestämdes till två månaders fängelse, motsvarande straffvärdet. Även i detta fall var det fråga om återfall i brott och frågan om brottets art som skäl för fängelse berördes inte i domskälen.⁵⁴

Som nämnts gäller de flesta av de genomgångna domarna djurplågeribrott som begåtts genom vanvård. Det förekommer dock även fall där djurplågeri skett genom misshandel bestående i t.ex. slag och sparkar. Brottet har i majoriteten av dessa fall inte ansetts vara av sådan art att det föreligger hinder mot att påföljden bestäms till villkorlig dom och böter.

---

⁵¹ Falu tingsrätt mål nr B 2311-12.

⁵² Umeå tingsrätt mål nr B 873-15.

⁵³ Blekinge tingsrätt mål nr B 93-17.

⁵⁴ Västmanlands tingsrätt mål nr B 4614-18.

Som exempel kan ges ett fall av uppsåtlig misshandel av en hund där den tilltalade hade kastat hunden i ett balkongräcke och slagit efter den med en golfklubba. Hovrätten bedömde att gärningen hade ett straffvärde om en månad. Hovrätten fann, till skillnad mot tingsrätten, att brottet inte var av sådan art att fängelse skulle följa, utan påföljden bestämdes till villkorlig dom och 40 dagsböter.⁵⁵ Att avliva en hund genom användning av spikpistol och slag med yxa under ett flera minuter långt händelseförlopp bedömdes ha ett straffvärde motsvarande fyra månaders fängelse, tingsrätten fann dock att påföljden skulle bestämmas till villkorlig dom och 70 dagsböter.⁵⁶

I ett fall av uppsåtlig misshandel med dödlig utgång av en hundvalp som bl.a. beskjutits med luftgevär och knivhuggits bedömdes av underrätten ha ett straffvärde om fem månader, varvid påföljden bestämdes till villkorlig dom och 120 dagsböter (den tilltalade dömdes också för innehav en kniv).⁵⁷

I ett fall av uppsåtlig misshandel i vår praxissammanställning utdömdes ett fängelsestraff. Det rörde misshandel av en pudel vid tre tillfällen, varvid hunden hade avlidit vid det sista tillfället. Misshandeln hade skett genom sparkar, knytnävsslag och strypgrepp. Hovrätten instämde i tingsrättens uttalande om att den tilltalade vid var och en av gärningarna hade agerat med ett betydande mått av hänsynslöshet och konstaterade att hunden hade levt i ett långvarigt tillstånd av stress och ångest och att den misshandel som lett fram till att hunden avled varit förknippad med djup skräck och ångest. Hovrätten kom fram till att gärningens straffvärde motsvarade åtta månaders fängelse. Hovrätten fann i likhet med tingsrätten att djurplågeribrottet var av sådan art att det förelåg en presumtion för fängelse. Skälen för att välja fängelse som påföljd förstärktes enligt hovrätten i inte obetydlig mån av att brottsligheten hade ett straffvärde som var så pass högt som fängelse åtta månader. Påföljden bestämdes således till åtta månaders fängelse.⁵⁸

Slutligen kan tas upp en dom i vår sammanställning i vilken den tilltalade dömdes till skyddstillsyn i förening med tre månaders fängelse för djurplågeri. Det var fråga om 22 fall av uppsåtligt djurplågeri riktat mot lika många katter, som den tilltalade hade plågat och dödat på olika sätt. Ett samlat straffvärde för djurplågeri av 22 katter

⁵⁵ Svea hovrätt mål nr B 9933-17.

⁵⁶ Örebro tingsrätt mål nr B 5964-17.

⁵⁷ Svea hovrätt mål nr B 7236-18.

⁵⁸ Svea hovrätt mål nr B 176-14.

låg enligt tingsrätten på i vart fall ett och ett halvt års fängelse. Vid straffmätningen tog tingsrätten dock hänsyn till att den tilltalades handlande stått i samband med hans bristande utveckling, erfarenhet och omdömesförmåga samt att han haft nedsatt förmåga att kontrollera sitt handlande. Straffvärdet sattes därför något lägre, till ett års fängelse och med hänsyn till den tilltalades personliga förhållanden bestämdes påföljden således till skyddstillsyn i kombination med tre månaders fängelse.⁵⁹

Sammanfattningsvis kan sägas att inte i någon av de domar som omfattas av vår sammanställning har straffvärdet bedömts överstiga ett års fängelse. Inte heller har brottets art bedömts vara sådant att det har lett till en strängare påföljd än villkorlig dom och böter, annat än i ett fåtal fall. I stället synes enighet råda i praxis om att djurplågeribrottet endast i undantagsfall – såsom särskild allvarlig vård av ett stort antal djur eller mycket svår uppsåtlig misshandel – bör leda till annan påföljd än villkorlig dom och böter i de fall domstolarna anser att brottets straffvärde överstiger bötesnivån men understiger ett års fängelse.

Praxisgenomgång avseende djurplågeribrott vars straffvärde har bedömts motsvara böter

Utöver den ovan refererade praxisgenomgången har vi också gått igenom fällande domar avseende djurplågeribrott där straffvärdet har bedömts motsvara böter. De refererade domarna som redovisas är domar som har erhållits genom sökande i olika rättsdatabaser. Syftet med sammanställningen är att belysa vilka slags gärningar som i praxis typiskt sett bedöms ha ett straffvärde som inte når upp till fängelsenivå. Genomgången har av tidsskäl varit mer begränsad än den gällande brott som bedömts ligga på fängelsenivå och omfattar endast ett urval av tings- och hovrättsdomar som meddelats under åren 2015 till och med 2018. För varje år har tio domar valts ut.

Genomgången omfattar således totalt 40 domar. I tre av domarna förekommer att två tilltalade har dömts för brott, varför antalet domslut uppgår till 43 stycken. I 17 av dessa domslut har påföljden bestämts till färre än 80 dagsböter, i 12 fall har påföljden bestämts

---

⁵⁹ Skaraborgs tingsrätt mål nr B 3258-15.

till 80 dagsböter och i 14 fall har påföljden bestämts till 90 dagsböter eller fler.

Majoriteten av domarna gäller djurplågeri som har begåtts av grov oaktsamhet genom vanvård, både av lantbruksdjur och sällskapsdjur. I några fall har vanvården bedömts begåtts med likgiltighetsuppsåt. I åtta fall har det varit fråga om djurplågeri genom uppsåtlig miss-handel och då uteslutande av hundar. I majoriteten av domarna, 33 av 40 stycken, har det varit fråga om djurplågeri av ett enstaka djur. I resterande fall har det främst varit fråga om djurplågeri av två till tre djur och som mest sju djur.

I majoriteten av domarna har det inte förts något mer ingående resonemang om brottets straffvärde. Generellt kan sägas att domstolarna vid bedömningen att straffvärdet motsvarar dagsböter har lagt vikt vid att det varit fråga om ett eller ett fåtal djur eller att lidandet i fråga om vanvårdsfallen pågått under en kortare tid.⁶⁰ När det gäller tidsaspekten verkar uppfattningen dock variera angående vad som avses med en kortare tid. I ett fall⁶¹ ansågs några dagar utgöra en ganska begränsad tid medan vanvården i andra fall⁶² hade pågått under några månader, vilket i dessa fall har bedömts som en kortare period. Lidandet har i majoriteten av fallen utgjorts av svälttillstånd, eller underlåtenhet att söka vård för sjukdom eller skada. I några av fallen har djuret tillfrisknat efter behandling, och i andra har avlivning skett efter att djuret omhändertagits. Någon mer ingående bedömning om graden av lidande har inte redovisats i domarna, ett intryck från praxisgenomgången är dock att lidande som varit av övergående karaktär har bedömts ha ett lägre straffvärde, t.ex. i fråga om hund som lämnats i bil en varm sommardag utan vatten. Två sådana fall⁶³ ingår i genomgången och i dessa bestämdes påföljden till 30 respektive 40 dagsböter. I båda fallen hade hunden i fråga till synes klarat sig utan mer bestående men.

I några fall har en bötespåföljd motiverats med att brottet hade begåtts av oaktsamhet och således inte skett uppsåtligen, t.ex. i fråga om två fall av vanvård av häst som försatts i svälttillstånd och orsakats mycket kraftigt avmagring under en längre tid, där det alltså i

---

⁶⁰ Se t.ex. Falu tingsrätts dom i mål nr B 63-17.

⁶¹ Svea hovrätts dom i mål nr B 2259-16.

⁶² Se t.ex. Skaraborgs tingsrätts dom i mål B 3590-17.

⁶³ Hovrättens för Västra Sverige dom i mål nr B 1533-16 och Blekinge tingsrätts dom i mål nr B 2948-14.

valet mellan påföljd på fängelsenivå eller böter (dvs. bedömningen av straffvärdet och att brottet var på s.k. bötesnivå) var avgörande att brottet hade begåtts av grov oaktsamhet⁶⁴. I stället för fängelse bestämdes således påföljden till bötesstraff motsvarande 130 dagsböter respektive 100 dagsböter i dessa två fall.

I några av domarna har det som nämnts varit fråga om uppsåtlig misshandel av hund, där t.ex. slag och sparkar har utdelats. I ett fall var det fråga om en hund som bl.a. hade kastats i en kanal utan möjlighet att ta sig upp på land. I det fallet motiverades bedömningen att straffet kunde stanna vid dagsböter med att det varit fråga om ett kortvarigt händelseförlopp som inte hade orsakat några fysiska skador, varvid påföljden bestämdes till 130 dagsböter.⁶⁵ I misshandelfallen verkar överlag vikt ha lagts vid att våldsutövningen inte hade orsakat allvarligare skador, men det är svårt att dra några slutsatser då någon närmare motivering i frågan inte redovisas i domarna. I detta sammanhang kan också nämnas att det i avsnitt 5.4.2 behandlade rättsfallet RH 2018:12 (som också finns referat i den praxisgenomgång som redovisas i föregående avsnitt) kan innebära en förändring av praxis i fråga om misshandelsbrott. I detta fall konstaterade hovrätten att djurplågeri i form av uppsåtlig misshandel av en hund, där våldsutövningen bestått i sparkar och slag hade ett straffvärde motsvarande fängelse. I fler fall än tidigare kan det således antas att djurplågeri bestående i uppsåtlig våldsutövning mot djur kommer att straffmätas strängare än i dag, förutsatt att det hovrättsfallet får genomslag i praxis.

När det gäller frågan hur domstolarna har värderat straffvärdet i antal dagsböter är det svårt att dra några generella slutsatser utifrån hur de olika gärningarna har straffmätts. Som nämnts ovan har påföljden i 14 av 43 domslut bestämts till 90 dagsböter eller fler. Dessa fall rör både uppsåtliga misshandelsfall och vanvårdsfall (se t.ex. ovan angående fallen med de vanvårdade hästarna respektive fallet med hunden som kastats i en kanal). I fråga om vanvårdsfallen har det i några fall varit fråga om fler än ett djur. I ett fall⁶⁶ bestämdes t.ex. påföljden i fråga om vanvård genom att utsätta sju kor för svält till 100 dagsböter.

---

⁶⁴ Se Göta hovrätts dom i mål nr B 2906-14 och Göteborgs tingsrätts dom i mål 1640-15.

⁶⁵ Göteborg tingsrätts dom i mål nr 13531-17.

⁶⁶ Hudiksvalls tingsrätts dom i mål nr B 2389-16.

I majoriteten av de genomgångna domarna har dock djurplågeribrottet renderat 80 dagsböter eller lägre, dvs. både i fråga om vanvård eller uppsåtlig våldsutövning. Det är mot denna bakgrund svårt att dra några slutsatser om hur straffvärdesbedömningen i fråga om antalet dagsböter har gjorts i de fall som ingår i sammanställningen.

Sammanfattningsvis går det av vår praxisgenomgång i denna del att dra slutsatsen att domstolarna i sin bedömning om ett djurplågeribrott har ett straffvärde motsvarande endast dagsböter fäst vikt vid att det varit fråga om ett enstaka djur eller att lidandet pågått under en begränsad tid. Vidare har det i denna bedömning i några fall fästs vikt vid att lidande, som visserligen pågått under en längre tid, orsakats genom grov oaktsamhet och inte med uppsåt. I fråga om fall rörande uppsåtlig våldsutövning har det vid påföljdsbestämningen till synes varit styrande att våldet inte har orsakat några allvarigare skador.

I jämförelse med den vår andra praxisgenomgång som avser brott med ett straffvärde motsvarande fängelse kan sägas att de brotten generellt sett har avsett ett större antal djur som utsatts för ett sådant lidande att de i många fall har självdött eller varit i sådant skick att de varit tvungna att avlivas efter att de omhändertagits av kontrollmyndighet. I fråga om allvarlig våldsutövning har brott där djuret har avlidit till följd av en utdragen och plågsam misshandel bedömts ha ett straffvärde motsvarande fängelse. Det är dock inte möjligt att utifrån våra praxisgenomgångar mer precist uttala sig om var gränsen går mellan dagsböter och fängelse i fråga om straffvärdet för djurplågeribrott.

5.4.5 Något om praxis i fråga om brott mot djurskyddslagen

Brå:s statistik över lagförda brott omfattar endast i mindre utsträckning brott mot djurskyddslagen. Av statistiken framgår att antalet lagförda fall av brott mot djurskyddslagen under 2018 uppgick till 94 stycken (åtalsunderlåtelse, strafförelägganden och tingsrättsdomar), varav brottet i 77 fall utgjorde huvudbrott. I den officiella statistiken saknas uppgift om vilka påföljder som har varit aktuella i dessa 77 fall. För 2017 uppgick till antalet lagföringar till 141 stycken, varav brottet i 114 fall utgjorde huvudbrott. Motsvarande siffror för 2016 var 140 lagföringar, varav brottet utgjorde huvudbrott i 114 fall.

För 2015 uppgick det totala antalet lagföringar till 207, varav brottet utgjorde huvudbrott i 168 fall.⁶⁷

Vi har beställt statistikuppgifter från Brå angående brott mot djurskyddslagen och vilka påföljder som har dömts ut för brottet under perioden 2015–2018. Statistiken omfattar lagföringsbeslut (tingsrättsdomar, strafförelägganden och åtalsunderlåtelser) för huvudbrottet brott mot djurskyddslagen. Det har inte varit möjligt att få tillgång till årsvisa uppgifter utan siffrorna avser utdömda påföljder för hela perioden. Som gäller för Brå:s övriga statistik tas inte hänsyn till om lagföringsbeslutet har vunnit laga kraft eller inte. Enligt uppgifterna från Brå meddelades det under perioden 473 lagföringsbeslut för brott mot djurskyddslagen. I 432 fall, eller 91,3 procent, bestämdes påföljden till böter. I 32 fall, vilket utgör 6,8 procent av det totala antalet fall, bestämdes påföljden till villkorlig dom. I nio fall, eller 1,9 procent, beslutades om annan påföljd än de två förstnämnda. Det kan alltså konstateras att böter är den absolut vanligaste påföljden för brott mot djurskyddslagen. Enligt Brå har fördelningen av de olika påföljderna varit relativt jämn mellan åren.

I vår egen praxisgenomgång har vi också sökt efter domar gällande brott mot djurskyddslagen där påföljden bestämts till strängare straff än böter. Vi har endast funnit ett fåtal fall, av vilka det inte går att dra några närmare slutsatser. Det har t.ex. varit fråga om tilltalade som under längre tid innehaft ett stort antal katter i strid med meddelat djurförbud eller som av oaktsamhet låtit ett stort antal djur vistas i nedsmutsade utrymmen.⁶⁸

---

⁶⁷ <https://www.bra.se/statistik/kriminalstatistik/personer-lagforda-for-brott.html> – tabell 405 Antal lagförda brott efter lagföringstyp och ålder (för åren 2015, 2016, 2017 respektive 2018).

⁶⁸ Göta hovrätt mål nr 902-17 och Luleå tingsrätt mål nr B 128-17, se bilaga 2.

6 Djurplågeribrottet – överväganden och förslag

6.1 Inledning

I våra direktiv anges att det finns anledning att undersöka om utformningen av de nuvarande straffskalorna i djurplågeribestämmelsen i brottsbalken respektive brott mot djurskyddslagen (2018:1192) på ett rättvisande sätt speglar hur samhället ser på brott mot djur och om de ger tillräckligt utrymme för att på ett nyanserat sätt beakta allvaret i de grövsta fallen av brott mot djur. Det finns enligt direktiven skäl att överväga om straffen för de allvarligaste brotten mot djur bör skärpas, vilket i så fall i första hand bör göras genom en ändring av djurplågeribestämmelsen.

I detta kapitel redogör vi för våra bedömningar och förslag. Inledningsvis anger vi de allmänna utgångspunkterna för de fortsatta övervägandena. Vi behandlar också vilka skäl som finns för och emot en höjd straffnivå för djurplågeribrottet. Därefter följer våra förslag i fråga om införandet av ett grovt djurplågeribrott.

6.2 Allmänna utgångspunkter

6.2.1 Djurplågeribrottets skyddsintresse

Djurplågeribrottets skyddsintresse är – som konstaterats i avsnitt 5.2.2 – att motverka djurs lidande. I sammanhanget bör poängteras att skyddsintresset att motverka djurs lidande i vart fall i straffrätten inte har samma ställning som skyddsintresset när det gäller brott som begås mot människor (se avsnitt 5.2.2 om rangordning mellan olika skyddsintressen). Intresset av att djur inte utsätts för lidande har således inte samma tyngd som skyddsintresset som motiverar

bestämmelserna om brott mot person, t.ex. brotten i 3 kap. brottsbalken. Detta återspeglas i lagstiftningen, t.ex. genom i att det inte finns utrymme för samma möjlighet till stränga ingripanden vid brott mot djur som för brott mot människor, dvs. att det abstrakta straffvärdet är högre för brott där motverkande av människors lidande utgör skyddsintresset.

I fråga om djurplågeribrottets skyddsintresse kan paralleller dras mellan djurplågeribestämmelsen och djurskyddslagens regler om djurhållning. De senare bestämmelsernas skyddsintresse är att värna djurs välbefinnande, genom att säkerställa ett gott djurskydd och således i förlängningen också att motverka djurs lidande. Syftet med djurskyddslagens bestämmelser får dock sägas vara mer långtgående än skyddsintresset för djurplågeribrottet; djurskyddslagens bestämmelser omfattar inte endast att motverka lidande och sjukdom hos djur utan avser därutöver att främja djurs välfärd inom djurhållningen. Brott mot djurskyddslagen är vidare handlingsbrott, – dvs. det är kriminaliserat att agera i strid med vissa av lagens bestämmelser – medan djurplågeribrottet är ett effektbrott, dvs. för straffansvar krävs att djur otillbörligen har utsatts för lidande (se avsnitt 3.2.4). I sammanhanget bör det dock noteras att det i huvudsak är djur som hålls av människan som omfattas av djurskyddslagens bestämmelser (se avsnitt 3.3.4).

Redan i samband med införandet av den tidigare djurskyddslagen (1988:534) anförde regeringen att djurskyddet behövde tillmätas en större betydelse än tidigare vid avvägningen mellan olika intressen; å ena sidan djurskyddsintresset och å andra sidan t.ex. ekonomiska och produktionstekniska faktorer. Den tidigare djurskyddslagen ändrades också vid flera tillfällen i syfte att stärka djurskyddet, bl.a. ökade successivt de djurgrupper som omfattas av kravet på naturligt beteende, det tydliggjordes att djur som visar tecken på ohälsa ska få nödvändig vård och bestämmelserna om omhändertagande av djur och bestämmelserna om djurförbud och straff vid brott mot djur skärptes också under den tid lagen gällde.¹

Vid införandet av den nu gällande djurskyddslagen anförde regeringen att det är nödvändigt att en avvägning även i framtiden kan göras mellan djurskyddsintresset och andra angelägna samhällsintressen och att djurskyddsintresset ska tillmätas stor vikt vid denna avvägning, innebärande att den höga nivån på djurskyddet inte får

---

¹ Prop. 2017/18:147 s. 84.

urholkas. Regeringen anförde vidare att en förutsättning för all djurhållning är att djuren mår fysiskt och psykiskt bra och att detta är bestämmande i fråga om vilka avvägningar som är acceptabla av hänsyn till andra angelägna samhällsintressen.²

I förarbetena till den nya djurskyddslagen betonade vidare regeringen vikten av att djurskyddslagstiftningen bidrar till att öka medvetenheten om och erkännandet av att djur är levande och kännande varelser med vissa behov som måste visas hänsyn samt till att sprida dessa värderingar till en så stor andel av befolkningen som möjligt. Vidare anförde regeringen att djur har ett egenvärde oavsett den nytta de har för människan och att djurskyddslagstiftningen är ett tydligt bevis för att den svenska rättsordningen tillerkänner djur ett inneboende värde som går utöver det instrumentella värdet av att utgöra en ägodel eller på annat sätt vara till nytta eller nöje för människan.³

Mot bakgrund av de nämnda förarbetsuttalandena kan det konstateras – utifrån lagstiftarens ställningstaganden – att skyddsintresset även i fråga om djurplågeribrott bör tillmätas en stor betydelse och ha en avgörande betydelse i frågan om synen på straffen för brott mot djur.

6.2.2 Närmare om djurs lidande

Hur definieras djurs lidande i svensk lagstiftning?

Det finns det ingen närmare definition av begreppet djurs lidande i förarbetena till djurplågeribestämmelsen. Lidandet bör dock enligt förarbetena inte ha varit av endast obetydlig intensitet och varaktighet för att straffansvar ska inträda. Någon ytterligare gradering av lidandet eller bedömning av dess varaktighet behöver inte göras för att fastställa om rekvisitet lidande ska anses uppfyllt (se avsnitt 3.2.4).

I förarbetena till den tidigare gällande djurskyddslagen uttalades att med lidande avses inte bara fysiskt lidande utan också psykiskt lidande. Det ansågs emellertid inte nödvändigt att ange detta i lagtexten.⁴

---

² Ibid.

³ Prop. 2017/18:147 s. 54.

⁴ Prop. 1987/88:93 s. 50.

Som behandlats i avsnitt 5.3.2 föreslogs det i betänkandet *Ny Djurskyddslag* (SOU 2011:75) att det skulle införas ett grovt brott mot djurskyddslagen. Ett av kriterierna för att ett brott skulle kunna bedömas som grovt var enligt förslaget att gärningen hade orsakat omfattande lidande. Någon närmare definition av begreppet omfattande lidande gjordes inte i betänkandet. Utredaren föreslog dock att en definition av lidande skulle införas i djurskyddslagen; med lydelsen ”Med lidande avses såväl fysiskt som psykiskt lidande”. Utredaren anförde i detta sammanhang följande.⁵

Med psykiskt lidande avser utredaren t.ex. ångest eller stark oro. Djur kan också utsättas för ett psykiskt lidande om de t.ex. skräms, stressas, eller hålls i miljöer som gör att de utvecklar stereotypier eller apati. Med fysiskt lidande avser utredaren t.ex. smärta och det obehag som orsakas av fysiska skador och bestående men. Även det obehag som köld, hetta, svält, törst osv. innebär kan utgöra ett lidande för djur.

Regeringen ansåg dock inte att det var behövligt att införa en definition av begreppet lidande i lagen, men fann att begreppet borde ges samma innebörd som tidigare.⁶

Regeringen föreslog i likhet med utredaren att det i djurskyddslagen skulle införas en bestämmelse med innebörden att om ett djur har en skada eller sjukdom som är så svår att djuret utsätts för *allvarligt* (vår kurs.) lidande som inte kan lindras, ska djuret avlivas (se 4 kap. 1 § andra stycket djurskyddslagen där den bestämmelsen infördes). I fråga om graden av lidande som krävs för avlivning uttalade regeringen att det är oförenligt med ett gott djurskydd att hålla ett djur vid liv om det är utsatt för allvarligt lidande som inte går att lindra samt att sjukdomen eller skadan kan vara så svår att det tveklöst är så att djuret måste avlivas omedelbart. Vidare anfördes att om det efter behandling konstateras att djuret fortsatt är utsatt för ett stort lidande och att det är utsiktslöst att behandla sjukdomen eller skadan eller lindra lidandet, ska djuret i en sådan situation avlivas.⁷ Någon närmare diskussion om vad som innefattas i begreppet ”allvarligt lidande” fördes dock inte i förarbetena till bestämmelsen.

Det bör i detta sammanhang noteras att vare sig djurplågeri-bestämmelsen eller reglerna i djurskyddslagen är uttryckligen begränsade till vissa djurarter. Det har inte befunnits motiverat att

---

⁵ SOU 2011:75 s. 97.

⁶ Prop. 2017/18:147 s. 71 f.

⁷ Prop. 2017/18:147 s. 145.

införa en taxonomisk undre gräns i djurskyddslagen som uttryckligen utesluter vissa djurarter från lagens tillämpningsområde, även om det anses att lagens bestämmelser inte bör tillämpas på alla kategorier av djur. Kunskapen om djurs förmåga att känna smärta och uppleva lidande får enligt förarbetena vara vägledande för i vilken grad lagens olika bestämmelser är tillämpliga för en viss kategori av djur.⁸

I regelverket om försöksdjursverksamhet återkommer också begreppet lidande. Djurs lidande definieras i 1 kap. 8 § i Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2019:9) och allmänna råd om försöksdjur såsom ”fysiskt eller psykiskt lidande orsakat av t.ex. smärta, obehag, ångest, rädsla, bestående skada eller förhindrande av att uttrycka naturligt beteende”. I dessa föreskrifter delas djurförsök in i tre kategorier; ringa, måttlig och avsevärd, en indelning som utgår från nivån av lidande hos försöksdjuren. I 7 kap. 22–24 §§ i föreskrifterna anges följande:

22 § Följande djurförsök ska klassificeras i kategorin ringa

1. djurförsök som förväntas orsaka försöksdjuret en kort period av ringa lidande, samt
2. djurförsök som inte innebär någon påtaglig försämring av försöksdjurets välbefinnande eller allmäntillstånd.

23 § Följande djurförsök ska klassificeras i kategorin måttlig

1. försök som förväntas orsaka djuret en kort period av måttligt lidande,
2. försök som förväntas orsaka djuret en lång eller flera korta perioder av ringa lidande, samt
3. försök som innebär en måttlig försämring av djurets välbefinnande eller allmäntillstånd.

24 § Följande djurförsök ska klassificeras i kategorin avsevärd

1. djurförsök som förväntas orsaka försöksdjuret en kort period av svårt lidande,
2. djurförsök som förväntas orsaka försöksdjuret en lång eller flera korta perioder av måttligt lidande, samt
3. djurförsök som innebär en avsevärd försämring av försöksdjurets välbefinnande eller allmäntillstånd.

---

⁸ Prop. 2017/18:147 s. 61.

Det kan alltså konstateras att det i svensk lagstiftning inte finns någon enhetlig definition av begreppet djurs lidande. Det står dock klart att med djurs lidande avses i lagstiftningen både fysiskt och psykiskt lidande av olika intensitet och varaktighet.

Vad säger forskningen?

Att ett djur otillbörligen utsätts för lidande är som nämnts ovan en förutsättning för att ansvar för djurplågeri ska komma i fråga och avgörande för hur allvarligt man ska se på ett djurplågeribrott. Frågan om och i så fall hur djur lider och upplever lidande kommer därför behandlas närmare i detta avsnitt.⁹

Djurs lidande kan vara fysiskt som t.ex. smärta vid en skada, eller psykiskt som rädsla, stress och ångest. Att alla ryggradsdjur, dvs. fiskar, groddjur, reptiler, fåglar och däggdjur, har förmåga att känna smärta är de flesta forskare eniga om. Djur anses även kunna lida psykiskt, t.ex. om djuret hindras från att göra något det är starkt motiverat att göra eller utsätts för något det vill undvika. Hur starkt lidandet är kan bl.a. bero på styrkan i djurets motivation att utföra beteendet. Om ett djur inte får utföra ett beteende som är kopplat till överlevnad bedöms det medföra stark obehagskänsla för djuret.

Mentala processer är svåra att mäta och bedöma hos både djur och människor och detta gör att det är svårt att exakt veta hur djur upplever fysiskt eller psykiskt lidande. När det gäller fysiskt lidande, som smärta, vet man dock att förmågan att känna smärta och uppleva detta som obehagligt är viktigt för att skydda sig och överleva. Hos människor som är oförmögna att känna smärta (Congenital Insensitivity to Pain) är allvarliga skador och en tidig död vanligt förekommande.

Att djur har förmåga att känna smärta har man vetat under lång tid, men kunskapen kring hur de upplever smärta har växt fram i takt med att allt större likheter har hittats mellan människans och övriga ryggradsdjurs nervfysiologi. Att djuren skulle ha samma nervfysiologi som människor utan att denna skulle ha någon egentlig funktion, dvs. att uppleva smärta, är inte förenligt med det vi vet om evolution. I dag vet vi även att det finns stora likheter mellan män-

---

⁹ Textens innehåll i detta underavsnitt har tagits ur betänkandet *Ny djurskyddslag* (SOU 2011:75), som föregick den nuvarande djurskyddslagen, se s. 395–399 i det betänkandet och där angivna källhänvisningar.

niskans och övriga ryggradsdjurs hjärnor i hur de t.ex. är organiserade och dess funktion. Argumenten för att djur har ett medvetande kommer från bl.a. filosofer, neurobiologer och evolutionärbio­loger. Det finns t.ex. inte någon unik del i det centrala nervsystemet hos människan som skulle kunna förklara att endast människan skulle ha ett medvetande. Hela hjärnan är delaktig även om vissa delar av hjärnan är mer involverade i känsloupplevelser. Studier av hjärnaktiviteten hos djur visar också att den liknar den som finns hos människor. Vi vet också att det är funktionellt att ha emotionella eller känslomässiga system och att dess existens kan förklaras av evolutionen. De emotionella centra som finns i hjärnan är viktiga hos både djur och människor för att överleva, t.ex. att fly vid rädsla, känna ilska och attackera fiender, eller söka stöd vid oro. Utifrån hur djur beter sig och reagerar på sin omgivning har man också konstaterat att de gör medvetna val och drar slutsatser utifrån tidigare händelser. Studier inom neurofarmakologi visar också att beteendeförändringar och subjektiva reaktioner hos djur och människa är mycket lika.

Sammanfattningsvis finns det enligt vår uppfattning, enligt det forskningsläge som redovisas ovan, skäl att utgå från att lidandet hos alla ryggradsdjur på många sätt liknar det mänskliga lidandet. Faktorer som varaktighet och intensitet är därför naturliga parametrar i det fysiska lidandet för alla dessa djurarter. Det psykiska lidandet är svårare att generalisera eftersom det kan variera mellan olika djurarters behov och beteende. Det är också viktigt att notera att det inte finns någon forskning som stödjer att t.ex. vanvård av ett nötkreatur som människan håller enbart för att få kött skulle innebära mindre lidande för djuret än motsvarande vanvård av en hund eller annat djur som lever nära människan.

SLU:s vetenskapliga råd för djurskydd

Vi har under utredningsarbetet träffat Sveriges lantbruksuniversitetets vetenskapliga råd för djurskydd (nedan SLU:s vetenskapliga råd) för att bl.a. ställa frågor och inhämta synpunkter i frågor som rör djurs lidande. Rådet har bekräftat den bild av djurs lidande som beskrivs i avsnittet ovan vad gäller forskningen om djurs lidande. Vi har också ställt frågor om djurs behov och vad som kan anses utgöra allvarligt

lidande. Här följer ett referat av SLU:s vetenskapliga råd svar på dessa frågor.

- *Vilka är djurs grundläggande behov? Om ett djur berövas något eller några av dessa behov, vad innebär detta i fråga om lidande hos djuret?*

Djurs grundläggande behov är överlevnadsfokuserade; det rör sig t.ex. om tillgång till mat och vatten, möjligheten att kunna hålla sig varm eller kall, att kunna andas samt att kunna sova. Även möjligheten till rörelse är ett grundläggande behov. Behovet av rörelse är dock art- och åldersberoende. Social samvaro är också ett grundläggande behov, särskilt vad gäller unga djur eftersom dessa behöver ett socialt sammanhang. Det är värre ur lidandesynpunkt att skilja en unge från sin mor än att skilja två vuxna djur från varandra. Att vara medlem i en flock kan också vara ett grundläggande behov. Flocken är en förutsättning för överlevnad i det vilda, men det kan även vara ett grundläggande behov att i fångenskap tillhöra en flock och avsaknaden av denna tillhörighet kan leda till stressreaktion hos djuret. Det är dock inte klarlagt om det i alla lägen behöver vara en artfrände som tillfredsställer det sociala behovet, även om det i de allra flesta fall är det som är mest relevant. Vissa djur är dock tvärtom solitärer och far illa av att hållas med andra djur.

Olika djurslag har olika typer av beteenden som de behöver utföra för att ha en god djurvälstånd, beteenden som de har en stark inre motivation att kunna utföra. Vissa djur har behov av t.ex. leta efter sin mat, andra som saggor har ett behov av att bygga rede inför grisningen. Sådana instinkter har oftast inte kunnat avlas bort.

Om ett djur berövas möjligheten att tillfredsställa något/några av sina grundläggande behov kan detta medföra ett lidande för djuret, såväl psykiskt som fysiskt. Exempel på lidande kan vara att djuret inte får släcka sin törst. Det har även visat sig i forskningen att om ett djur isoleras från andra, dvs. berövas social kontakt, upplever det i längden ett psykiskt lidande som påverkar djuret negativt (stress). Detta gäller t.ex. hundar som är i stort behov av ett socialt sammanhang.

Att inte kunna utföra naturliga beteenden påverkar ett djurs välfärd negativt och kan utlösa stress, men resulterar inte alltid i psykiskt lidande. Utifrån djurs behov av att utföra naturliga beteenden får man avgöra vilken grad av lidande det innebär att inte tillfredsställa det fundamentala behovet. Ett exempel är när hästar blir krubbitare,

om de inte får tillfredsställa sitt behov av att få beta/äta, och detta beteende är då ett tecken på frustration. Frånvaron av lidande är en grundförutsättning för djurvälstånd. Därutöver tillkommer andra krav som t.ex. att kunna leka och andra beteenden och känslor som ger positiv välfärd för djuret, vilket är något annat än bara frånvaro av lidande eller andra rent negativa upplevelser.

Stereotypier hos ett djur kan vara ett sätt för djuret att undvika lidande. En stereotypi är en repetitiv rörelse som utvecklas hos djur som inte får utlopp för sitt naturliga beteende, och kan vara en indikator på att djuret upplever någon form av lidande. Det är fråga om ett komplext beteende och behöver inte bero på bristfällig djurhållning. Det kan t.ex. vara fråga om att djuret får en viss sorts foder som inte ger djuret utlopp för sitt naturliga beteende. Hästar måste t.ex. kunna tugga mycket och om de ges foder med en struktur som inte ger dem tuggmotstånd kan de utveckla stereotypi (t.ex. krubbitning). Det är svårt att uttala sig om denna problematik utöver individnivå. Förmågan att utveckla stereotypier skiljer sig åt mellan olika djurslag och individer.

Frånvaron av lidande är en grundförutsättning för att vi ska kunna säga att djuren inte har en dålig välfärd. Den nya djurskyddslagen syftar dock till att djur ska ha en god välfärd. Det innebär att endast frånvaro av lidande inte är tillräckligt, djur måste även ha möjlighet till mer positiva känslor och upplevelser. Att ha möjlighet att utföra naturliga beteenden och få sina behov tillfredsställda anses som viktiga aspekter för att kunna uppnå en god djurvälstånd. Utöver detta tillkommer dock även andra aspekter som kan bidra till positiva känslor och upplevelser hos djuren, som t.ex. att kunna leka. Det pågår forskning kring djurs positiva känslor och i propositionen till nya djurskyddslagen finns det omnämnt att det i framtiden utifrån detta kan bli aktuellt att utforma nya bestämmelser som kan tillgodose ytterligare aspekter av djurens välfärd.

- *Hur kan måttligt respektive allvarligt lidande hos djur definieras? Är det möjligt med en gemensam definition för samtliga djurslag eller kan det skilja sig åt djurslag/djurarter emellan?*

Djur av arter som länge hållits i människans vård (domesticering) har oftast något lättare att anpassa sig till sin omgivning och kan därför snabbare återhämta sig från ett lidande de blivit utsatta för.

Det kan då anses vara fråga om en lägre nivå av lidande, än om djuret påverkas för resten av sitt liv.

En annan fråga är hur ont djuret har haft och under hur lång tid lidandet har pågått. Dessa parametrar är lika viktiga och går inte att skilja åt i bedömningen av hur allvarligt lidandet har varit. Har det varit fråga om upprepad misshandel eller upprepad svält är således både tidsaspekten och grovheten av betydelse. Slakt som sker utan bedövning utgör ett allvarligt lidande hos djuret, men att under lång tid förvägra djuret dess behov innebär ett minst lika svårt lidande. Paralleller kan dras till djurförsökslagstiftningen, av vilken det framgår att längre period av måttligt lidande utgör allvarligt lidande.

Domstolarna lägger i djurplågerimål ofta stor vikt vid om djurets lidande har lett till att det har dött vid bedömningen om hur allvarligt lidandet har varit. Ett exempel är en transport av djur där djuren led till följd av dålig ventilation. Eftersom dödligheten inte var hög ansågs brottet i det fallet inte som allvarligt. De djur som överlevde, led dock svårt under transporten av att inte få luft och av mycket hög kroppstemperatur och led troligen mer än de djur för vilka döden inträdde förhållandevis snabbt. En snabb död kan ur djurskyddssynpunkt vara bättre än ett utdraget lidande. Att döden har inträffat behöver därför i sig inte vara en indikator på hur allvarligt djurlidandet har varit.

Det finns också en risk att domstolarna ser ett visst djurslag som mer skyddsvärt än andra. Ofta bedöms djurplågeri av hund som allvarligare än samma brott som riktas mot t.ex. ett får. En hund som sparkas ihjäl kanske inte led lika svårt som ett får som svultit till döds, ändå bedöms det förstnämnda brottet ofta som allvarligare.

De allvarligaste fallen av lidande är de fallen där det uppstår irreversibla skador hos djuret som har en omfattande effekt på kroppen, dvs. en inverkan på kroppen som innebär fysiska förändringar. Det kan t.ex. vara fråga om förstörade njurar och förlust av päls. Det behöver således inte vara fråga om att djuret har dött till följd av lidandet. Kraftigt lidande som leder till döden kan dock givetvis anses vara allvarligt.

Lidandet är allvarligt om lidandet är den dominerande faktorn i djurets liv, dvs. att djuret inte tänka på något annat än smärtan och rädslan och lidandet påverkar allt i djurets liv, som begränsad rörelsefrihet eller möjligheten att äta.

6.3 Skälen för och emot en höjd straffnivå för djurplågeribrottet

Bedömning: Övervägande skäl talar för att det finns ett behov att genom lagstiftningsåtgärder höja straffnivån för djurplågeribrottet. De skäl som främst gör sig gällande är att straffen inte alltid står i proportion till brottets allvar vid allvarligare djurplågeribrott och att det kan antas att det finns en minskad acceptans i samhället för djurplågeribrott.

Har djurplågeribrottsligheten ökat?

Av den i avsnitt 5.4.3 redovisade statistiken följer att det inte har skett någon ökning av anmälda djurplågeribrott under de senaste åren, utan att antalet anmälningar ligger på en relativt konstant nivå. Statistiken över lagförda djurplågeribrott samt vår egen praxissammanställning ger inte heller något stöd för att antalet djurplågeribrott, som kan bedömas som mer allvarliga, har ökat. För det första går det inte att dra någon sådan slutsats utifrån domstolarnas bedömningar. Det är endast i undantagsfall som djurplågeribrott har ansetts ha ett sådant straff- eller artvärde att påföljden bör bestämmas till annan påföljd än villkorlig dom och böter i fråga om djurplågeribrott vars straffvärde överstiger bötesnivån. Inte heller om vi för egen del bedömer gärningarna som sådana kan vi dra någon slutsats att djurplågeribrotten har blivit allvarligare de senaste åren. Det saknas således tillräckligt statistiskt underlag för någon slutsats att djurplågeribrotten har blivit fler eller att de har blivit grövre under senare år, varför det av det skälet inte kan sägas finnas behov av en höjd straffnivå för djurplågeribrottet.

Skulle skärpta straff minska brottsligheten?

Skärpta straff skulle möjligen kunna bidra till minskad brottslighet genom att människor under ett hot om strängare straff i högre utsträckning skulle avhålla sig från att begå brott. Det finns dock inte något empiriskt stöd för att generellt skärpta straff skulle medföra minskad brottslighet. Det finns inte heller några belegg för att längre

fängelsestraff mer allmänt leder till att avhålla från brottslighet, särskilt inte avseende våldsbrott som i stor utsträckning begås impulsivt och inte sällan under alkoholrus. När det gäller brottslighet som i större utsträckning föregås av ett kalkylerat risktagande, t.ex. grov ekonomisk brottslighet, kan dock inte uteslutas att straffnivån har en mer direkt betydelse för benägenheten att begå brott.¹⁰

Djurplågeribrott kan vara av impulsiv karaktär, t.ex. vad gäller ett enskilt misshandelstillfälle men kan också tänkas förekomma i mer systematisk form, t.ex. i fråga om en större besättning djur som av ekonomiska skäl utsätts för djurplågeri i form av vanvård, som t.ex. underlåtenhet att tillkalla veterinär vid behov, och där gärningsmannen har tagit i beaktande att straffet för djurplågeribrottet är relativt lindrigt i förhållande till den ekonomiska besparingen som vanvården kan innebära. För de senare fallen kan en straffskärpning möjligen innebära att brottsligheten minskar. Det är dock mycket svårt att uttala sig med säkerhet att skärpta straff skulle ha en sådan betydelse. Dessutom är troligen dessa fall tämligen ovanliga. Av vår praxisgenomgång framgår snarare att vanvårdsfall ofta är hänförliga till gärningsmannens psykiska ohälsa, sociala situation eller oförmåga än till rent ekonomiska överväganden.

Att ett oönskat beteende är kriminaliserat kan i sig verka normbildande och således påverka människors beteende, dvs. att avstå från detta handlande. För att denna normbildning ska fungera förutsätts att den påföljd som följer på en överträdelse av straffbestämmelsen uppfattas som trovärdig. I trovärdigheten ligger att ingripandegraden i sanktionen uppfattas som tillräckligt ingripande. Det kan därför enligt vår uppfattning inte uteslutas att ingripandegraden i sanktionen – dvs. straffets stränghet – understödjer den normbildande verkan av kriminaliseringen och därigenom kan fungera brottsavhållande.¹¹

Risken att upptäckas och bli föremål för en lagföring innebär med säkerhet i många fall ett beaktansvärt skäl för många att avstå från att företa en viss straffbelagd gärning. Att lagöverträdelsen – för det fall den upptäcks – kommer leda till en ingripande påföljd måste då även rimligen kunna verka som ett ytterligare skäl att avstå från att begå överträdelsen.¹²

---

¹⁰ SOU 2014:18 s. 136 f.

¹¹ Jfr SOU 2012:34 band 2 s. 136 ff.

¹² Jfr SOU 2012:34 band 2 s. 137 f.

Att det finns en beaktansvärd risk för upptäckt och att upptäckta brott då leder till reella och ingripande konsekvenser torde kunna avhålla många människor från att begå brott. Några säkra slutsatser om att en straffskärpning i det enskilda fallet – i detta fall djurplågeribrottet – har en sådan brottsavhållande verkan går det dock knappast att dra. En skärpning av straffet för djurplågeribrottet bör därför inte – i vart fall inte som ett avgörande skäl – motiveras med att den skulle kunna leda till minskad brottslighet. Om det uppkommer en sådan effekt av en straffskärpning är det dock givetvis positivt.

Är straffen för djurplågeribrott proportionerliga?

I våra direktiv framhålls betydelsen av att straffskalorna för brott mot djur på ett rättvisande sätt speglar hur samhället ser på dessa brott och att straffskalorna är proportionerliga i förhållande till brottslighetens allvar. Som behandlats i avsnitt 5.2.3 är principerna om proportionalitet och ekvivalens grundläggande för påföljdssystemets och straffskalornas utformning. Principerna kan kortfattat sägas innebära att svårare brott ska bestraffas strängare än lindrigare brott och att lika svåra brott ska bestraffas lika strängt. Straffet för ett brott indikerar därmed hur allvarlig gärningen är i förhållande till andra brott och ger uttryck för samhällets klander av brottet. I våra direktiv betonas vikten av att straffskalorna ger möjlighet att beakta allvaret i de grövsta fallen av brott mot djur och att det finns anledning att överväga om straffskalan för djurplågeri bör skärpas.

Av vår praxisgenomgång avseende djurplågeribrott som bedöms ha ett högre straffvärde än böter samt av de hovrättsavgöranden som refererats i avsnitt 5.4.2 kan konstateras att även de allvarligare fallen av djurplågeri – som t.ex. långvarig och svår vanvård av stora djurbesättningar som föranlett att djuren måst avlivas eller kraftig och utdragen våldsutövning med dödlig utgång – sällan bedöms ha ett straffvärde som överstiger ett års fängelse. I många fall som gällt långvarig och allvarlig vanvård – där djur utsatts för ett betydande och långvarigt lidande – har straffvärdet påtagligt understigit sex månaders fängelse.

I de allra flesta fall av vanvård som omfattas av praxisgenomgången har brottet bedömts ha begåtts av grov oaktsamhet, dvs. inte uppsåtligen. Det kan nog sägas – utifrån vad som framgår av omstän-

digheterna i de olika domarna – att den ansvarige djurhållarens insikt om djurets lidande i många fall måste ha varit sådan att djurhållaren i vart fall har tangerat ett likgiltighetsuppsåt. Vid bedömningen av straffvärdet ska enligt 29 kap. 1 § brottsbalken bl.a. beaktas vad den tilltalade insett eller borde ha insett om den skada gärningen inneburit. Det kan kanske enligt vår bedömning ifrågasättas om gärningsmannens insikter om djurets mående och lidande alltid ges ett tillräckligt genomslag vid bedömningen av straffvärdet.

Det kan enligt vår mening sammantaget starkt ifrågasättas om den straffmätning som sker i dag är proportionerlig i förhållande till det skyddsintresse som djurplågeribrottet har, dvs. skyddet för djuret och värnandet om att det inte utsätts för lidande. De allvarliga fallen av djurplågeri orsakar därtill inte bara djuren ett stort fysiskt lidande, utan även – vilket konstateras i flera av avgörandena – ett utdraget psykiskt lidande i form av ångest och kraftig stress.

Av praxisgenomgången framgår vidare att djurplågeribrott som orsakar stort lidande och omfattar ett flertal djur regelmässigt bedöms ha ett straffvärde understigande sex månaders fängelse och mycket sällan leder till annan påföljd än villkorlig dom i förening med dagsböter. Även vid högre straffvärden bestäms påföljden nästan uteslutande till villkorlig dom – i de allra flesta fall i förening med böter och i undantagsfall med en föreskrift om samhällstjänst – eftersom brottet mycket sällan anses vara ett artbrott, eller med andra ord ha ett sådant artvärde att det finns skäl att välja fängelse som påföljd. Genom att djurplågeribrottet sällan anses ha något artvärde finns det heller inte skäl för domstolen att överväga en mer ingripande frivårdspåföljd som ett tillräckligt ingripande alternativ till fängelse, t.ex. en villkorlig dom förenad med samhällstjänst eller en ingripande skyddstillsyn i stället för ett fängelsestraff.

Högsta domstolens avgörande NJA 2006 s. 339 får anses ha en stor betydelse i detta sammanhang; domstolen konstaterar i fallet att djurplågeri i allmänhet inte är ett artbrott, men att det inte är uteslutet att djurplågeribrottet under vissa omständigheter kan anses utgöra artbrott. De kriterier som Högsta domstolen anger som exempel på när det kan vara fråga om ett artbrott är sådana särskilda försvårande omständigheter som avses i 29 kap. 2 § BrB, som exempelvis särskild hänsynslöshet eller att gärningsmannen för att tillgodose egna intressen eftersatt intresset att motverka lidande hos djur på ett sätt som visar en uppenbar likgiltighet för djurs lidande. Av praxis-

genomgången kan konstateras att det i flera fall kan tyckas att dessa kriterier har varit uppfyllda, men trots detta har brottet inte ansetts utgöra ett artbrott.

Slutsatsen kan därför dras att differentieringen i straffmätningen är liten och att det sällan döms ut en ingripande sanktion för de allvarigare fallen av djurplågeri. Att det är fråga om djurplågeribrott som åsamkat djur betydande lidande – eller att det varit fråga om ett betydande antal djur som utsatts för lidande – får enligt vår bedömning därför ett mycket begränsat genomslag i straffmätningen och påföljdsbestämningen. Proportionaliteten i straffmätningen – som ett uttryck för gärningens allvar i det enskilda fallet – saknas enligt vår bedömning alltså i stor utsträckning gällande djurplågeribrottet, vilket talar en för en förhöjd straffnivå för allvarigare fall av djurplågeribrott.

Finns det en minskad acceptans för att djur åsamkas lidande?

Ett av de främsta skälen till 2010 års straffrättsreform var att samhällsutvecklingen sedd över längre tid hade inneburit att de allvarliga våldsbrotten (dvs. sådana brott mot andra människor) måste ses som betydligt allvarigare än tidigare och som mer klandervärda än vissa andra brottstyper, dvs. att acceptansen i samhället för sådan brottslighet har minskat. Sådana allvarliga våldsbrott som åsyftades var t.ex. brott mot liv och grövre misshandelsbrott, men även andra brott med inslag av allvarligt våld eller hot om våld.¹³ Detta skäl var även tungt vägande inför den lagändring som innebar att effekten av 2010 års reform förstärktes genom punktvisa insatser i form av höjda straffnivåer för bl.a. grov misshandel, grovt rån och grov utpressning.¹⁴

Samma skäl som anfördes i samband med de nämnda lagändringarna torde också åtminstone till viss del kunna göras gällande i fråga om brott mot djur. Det kan ju på goda grunder antas att också acceptansen för brott mot djur har minskat i takt med samhällsutvecklingen, vilket också återspeglar sig i regeringens ovan nämnda ställningstagande om djur som varelser med ett egenvärde, ett ställningstagande som ju delas av riksdagen genom antagandet av propositionen, vid införandet av den nya djurskyddslagen.

---

¹³ Prop. 2009/10:147 s. 9 ff.

¹⁴ Prop. 2016/17:108 s. 26 f.

Vid den hearing med djurskyddsorganisationer som vi har anordnat inom ramen för vårt utredningsarbete framfördes det från ett flertal håll att straffen för brott mot djur inte speglar allvaret i gärningarna och att allmänheten ser strängare på brott mot djur än vad som kommer till uttryck i straffsatserna för brotten.

Här kan också läggas till att en undersökning bland EU:s medlemsländer, en s.k. Eurobarometer som publicerades 2016, bl.a. visade att fler än fyra av fem EU-medborgare vill se ett stärkt djurskydd för lantbruksdjur, att 74 procent av medborgarna anser att djurskyddet för sällskapsdjur bör stärkas, att 90 procent av EU-medborgarna anser att det är viktigt att införa standarder för djurskydd som erkänns över hela världen, och att 89 procent anser att EU bör göra mer för att främja en ökad medvetenhet om djurskydd internationellt. Resultaten av undersökningen indikerar således även de att det finns en minskad acceptans för att djur utsätts för lidande.¹⁵

Mot bakgrund av det sagda finns det skäl att ifrågasätta om dagens straffnivå för djurplågeribrottet återspeglar synen i samhället på djur som levande och kännande varelser med ett egenvärde, särskilt vad gäller de allvarligaste fallen av våldsanvändning och vanvård av djur. Detta talar också för en höjd straffnivå för de allvarligare fallen av djurplågeribrott.

Sammanfattande slutsatser

Det kan enligt vår mening starkt ifrågasättas om djurplågeribrottets skyddsintresse, att motverka djurs lidande, får tillräckligt genomslag vid straffmätning och påföljdsval i dag, mot bakgrund av att allvarliga fall av djurplågeri regelmässigt bedöms ha ett relativt lågt straffvärde. Det är också endast i undantagsfall som ett djurplågeribrott bedöms som ett artbrott varför påföljden regelmässigt bestäms till villkorlig dom i förening med dagsböter. En större differentiering vid straffmätningen vore därför önskvärd, där det på ett tydligare sätt markeras vid straffmätning – och måhända också vid påföljdsval – att djurplågeribrott som inneburit ett betydande lidande hos djuret, och kanske även av andra skäl, är allvarligare brott än de flesta andra och därför ska leda till en mer ingripande sanktion. De mer allvarligare

---

¹⁵ Europeiska kommissionen, Special Eurobarometer 442, November – December 2015, Attitudes of Europeans towards Animal Welfare, Report, EW-01-16-233-EN-N.

fallen av djurplågeri bör alltså mötas av en tydligare straffrättslig sanktion än i dag, genom att straffvärdet för dessa brott uppgraderas. Oavsett om brottet begås uppsåtligen eller av grov oaktsamhet är det fråga om handlingar som kan orsaka allvarligt lidande hos djur. Praxisgenomgången utvisar att gränsdragningen vid grov oaktsamhet som förutsättning för straffansvar är sådan att det regelmässigt är fråga om ett medvetet risktagande hos gärningspersonen eller annars ett allvarligt åsidosättande av centrala djurskyddsbestämmelser, vilket ofta tangerar ett likgiltighetsuppsåt. Det är alltså fråga om en kvalificerad form av oaktsamhet, som förutsätter betydligt mer av risktagande än s.k. vanlig oaktsamhet. Andra brottstyper som aktualiserar straffansvar vid vanlig oaktsamhet har tvärtom ofta ett straffvärde som motsvarar dagsböter.

Mot bakgrund av det sagda finns det sammantaget ett behov av att genom lagstiftningsåtgärder höja straffnivån för djurplågeribrottet. Detta behov gäller enligt vår mening både för uppsåtliga och grovt oaktsamma gärningar.

6.4 Det bör införas ett grovt djurplågeribrott

Förslag: Djurplågeribrottet ska indelas i två grader; brott av normalgraden och grovt brott. Det ska anges vilka omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt.

Bedömning: Straffskalan för djurplågeribrott av normalgraden bör inte ändras.

Utgångspunkter

Som framgått av avsnitt 5.2.3 är det genom angivande av straffskalor som lagstiftaren ger uttryck för olika brottstypers abstrakta straffvärde. Inom en sådan straffskala – i spannet mellan dess minimum och maximum – ska därmed i princip alla tänkbara gärningstyper som faller inom det aktuella tillämpningsområdet kunna inordnas. Det största antalet brott som begås är av ett – relativt sett inom sin brottstyp – mindre allvarligt slag. Straffskalans övre del är därför reserverad för gärningar som är mycket allvarliga och som också

inträffar mer sällan. För att åstadkomma en generellt förhöjd straffnivå kan det därför vara mer ändamålsenligt att höja straffminimum för brottet. Det är visserligen också möjligt att uttrycka ett högre abstrakt straffvärde genom att höja straffmaximum. Sådana höjningar har dock erfarenhetsmässigt en liten effekt på straffmättingspraxis.¹⁶ En höjning av minimistraffet kan dock å andra sidan riskera att leda till att straffmätningen koncentreras till den nedersta delen av straffskalan.¹⁷

Höjning av straffminimum?

Straffskalan för djurplågeribrottet är böter till fängelse i högst två år. En höjning av straffminimum för djurplågeribrottet skulle således innebära att minimistraffet skulle hamna på fängelsenivå. Om ingen särskild nivå skulle anges, gäller då det allmänna minimum på 14 dagars fängelse. Som konstateras ovan är det vanligaste straffet för djurplågeri dagsböter. Av vår praxisgenomgång avseende brott där dagsböter har dömts ut, framgår att dessa brott ofta rör djurplågeri av ett enstaka djur som pågått under en begränsad tid. När det har varit fråga om uppsåtliga misshandelsfall synes det inte ha uppkommit några bestående skador i de fall påföljden stannat vid dagsböter.

En höjning av straffminimum till fängelse i 14 dagar skulle mot den bakgrunden innebära en mycket stor förändring i fråga om straffvärdebedömningen av brottet och därigenom en stor repressionsökning, eftersom det inte längre skulle vara möjligt att döma ut dagsböter för de fall av djurplågeri som i dag anses ha ett straffvärde på dagsbotsnivå. En höjning av straffminimum till fängelsenivå skulle alltså innebära att det inte skulle vara möjligt att döma till böter för djurplågerifall som framstår som mindre allvarliga, till skillnad från vad som gäller för t.ex. misshandelsbrottet för vilket böter kan dömas ut för ringa misshandel. Även brott som begås av grov oaktsamhet skulle då alltid leda till fängelse eller annan påföljd på fängelsenivå. En sådan genomgripande ändring av straffmätningen framstår inte enligt vår bedömning som ändamålsenlig eller motiverad.

---

¹⁶ SOU 2014:18 s. 143.

¹⁷ Prop. 2016/17:108 s. 28.

Vidare kan en höjning av minimistraflet för djurplågeri, som nämnts ovan, leda till att straffmätningen koncentreras till den nedre delen av straffskalan, vilket således innebär att straffmätningen för de allvarigare fallen inte skulle förändras mer än marginellt och det skulle i realiteten kunna bli en mindre differentierad straffmätning än i dag. Minimistraflet är ju utgångspunkten i straffmätningsspraxis (se avsnitt 5.2.4).

Vid en höjning av straffskalan för normalbrottet skulle det visserligen kunna övervägas att införa ett ringa djurplågeribrott, för att möjligheten att döma till böter vid mindre allvarliga brott fortsatt skulle finnas kvar. Detta är dock förenat med flera svårigheter. Att närmare avgränsa vilka gärningar som skulle falla in under en sådan bestämmelse är komplext och svårt att göra på ett meningsfullt sätt. En lösning skulle möjligen kunna vara att lindriga fall av djurplågeri som begås av grov oaktsamhet bedöms som ringa brott. Detta skulle dock innebära att uppsåtliga fall av djurplågeri alltid skulle leda till en fängelsepåföljd, även vad gäller uppsåtliga brott som endast orsakat begränsat lidande. Detta skulle alltså innebära att lagstiftningen skulle vara mer repressiv i fråga om uppsåtliga brott mot djur än i fråga om våld som riktar sig mot människor. Det framstår enligt vår bedömning inte som motiverat.

Det nu sagda talar således emot en höjning av straffminimum. Det kan också tilläggas att flera andra brott av normalgraden i brottsbalken har böter i straffskalan, i många fall från böter upp till ett eller två års fängelse.¹⁸ Konstruktionen av straffskalan för djurplågeribrottet avviker därför inte från någon systematik i brottsbalken. Det följer knappast heller av våra direktiv att en allmän höjning av straffvärdet för djurplågeribrottet är det som i första hand eftersträvas. I stället betonas i direktiven – som angetts ovan – vikten av att straffen för de allvarligaste fallen av brott mot djur är proportionerliga.

Ett argument för att höja minimistraflet för djurplågeri till fängelse 14 dagar skulle visserligen vara att straffnivån då skulle korrespondera med den straffskala som gäller för brott mot djurskyddslagen som begåtts med uppsåt och avsett en förpliktelse av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt. För dessa brott är straffskalan fängelse i högst två år. I våra direktiv anges att straffskalorna i bestämmelserna, genom denna särskilda straffskala för vissa uppsåtliga brott mot djurskyddslagen, inte återspeglar att djurplågeri normalt

¹⁸ T.ex. olaga tvång, olaga hot, dataintrång, olaga integritetsintrång och trolöshet mot huvudman.

är att anse som ett allvarigare brott än överträdelser som enbart straffbeläggs i djurskyddslagen. Denna möjliga inkonsekvens skulle upphöra om minimistraftet för djurplågeribrott höjdes till fängelseminimum. I de fall en gärning både omfattas av ansvar för brott mot djurskyddslagen och djurplågeri skulle då också alltid ansvar för djurplågeri ha företräde, till skillnad från vad som gäller i dag. Djurplågeribestämmelsen omfattar brott mot djur som medfört lidande för djuret och som därmed – som påpekas i direktiven – kan betecknas som mer allvarliga från djurskyddssynpunkt än brott mot djurskyddslagen, men har trots detta alltså ett lägre straffminimum än nämnda brott. Att djurplågeribrottet har företräde när det råder s.k. brottskonkurrens förefaller då naturligt. De genomgripande effekter på straffmätningen av djurplågeribrottet som en höjning av straffminimum skulle innebära får dock sägas väga tyngre än detta argument. Därtill skulle en markering av djurplågeribrottets allvar i förhållande till brotten mot djurskyddslagen också kunna göras med någon form av höjning av straffmaximum för djurplågeribrottet. Vidare kan konstateras att denna särskilda straffskala för brott mot djurskyddslagen uppenbarligen mycket sällan aktualiseras i praxis, då påföljden bestäms till dagsböter i över 90 procent av lagföringsbesluten för brott mot djurskyddslagen.

Som anges ovan är det svårt att tänka sig att helt utmönstra böter som påföljd för djurplågeribrott. Om straffminimum för brott av normalgraden höjs till fängelse, torde det därför var oundvikligt att införa ett ringa brott med böter i straffskalan för de minst straffvärda gärningarna. Denna straffskala måste sannolikt omfatta även uppsåtliga gärningar, särskilt om det är fråga om att djur utsatts för ett begränsat och kortvarigt lidande. Om det införs ett ringa brott som kan begås uppsåtligen, skulle det även i fortsättningen finnas fall då brott mot djurskyddslagen har företräde vid brottskonkurrens, om den strängare straffskalan enligt djurskyddslagen blir tillämplig.

Att uppnå en ordning där djurplågeribrottet alltid har företräde framför brott mot djurskyddslagen då det råder brottskonkurrens, torde därför i första hand kunna ske genom att den särskilda straffskalan för uppsåtliga brott enligt djurskyddslagen tas bort. Vi finner inte att det följer av våra direktiv att föreslå något sådant. Vi har därför inte övervägt det alternativet närmare.

Det sagda innebär sammantaget att det inte finns tillräckliga skäl att göra ändringar i straffskalan för djurplågeribrottet i fråga om dess miniminivå för att generellt åstadkomma en förändrad straffnivå. För de allvarligaste fallen av djurplågeri finns det skäl för en förhöjd straffnivå. Mot den bakgrunden finns det skäl att, genom att på något sätt höja straffmaximum, möjliggöra en större spridning över straffskalan och då särskilt få till stånd en straffskärpning för de allvarligaste fallen av djurplågeri och därigenom en större differentiering vid straffmätningen mellan mindre allvarliga och mer allvarliga djurplågeribrott.

Vissa gärningar bör ges ett högre straffvärde än i dag

Som konstateras ovan bör en höjning av straffmaximum för djurplågeri göras. Frågan är då om en sådan skärpning bör ske enbart genom förändringar av den befintliga straffskalan eller genom att en särskild straffskala med en brottsrubricering för ett grovt djurplågeribrott införs.

Det går enligt vår bedömning att skilja ut vissa förfaranden som är så allvarliga att de bör straffmätas på den övre delen av den nuvarande straffskalan för djurplågeribrottet eller i vart fall ges ett högre straffvärde än i dag. Exempel på sådana förfaranden är långvarig vanvård av stora djurbesättningar som t.ex. inkluderar svält och obehandlade sjukdomstillstånd och även vissa fall av allvarlig vanvård av enstaka djur som åsamkat djuret utdraget och allvarligt lidande. Hit bör också räknas de allvarligaste fallen av våldsanvändning mot djur, som t.ex. upprepade fall av våldsanvändning med tortyrliknande eller annars hänsynslösa inslag. Gemensamt för nämnda fall är att djur under sådana omständigheter åsamkats ett mycket svårt och ofta långvarigt fysiskt och psykiskt lidande. Utöver djurets lidande kan det även finnas andra omständigheter – i ljuset av vår praxisgenomgång – som bör tillmätas större betydelse och föranleda att vissa djurplågeribrott tillmäts ett högre straffvärde än i dag. Detta eftersom vissa gärningar eller vissa slag av underlåtenhet som orsakar djurs lidande kan vara särskilt otillbörliga.

Ett grovt brott bör införas

Mot bakgrund av det sagda finns det alltså skäl att överväga att dela upp djurplågeribrottet genom att införa ett grovt brott i stället för att endast höja dagens straffmaximum. Skälet för att göra en sådan uppdelning är framför allt att det skulle kunna medföra en mer nyanterad straffmätning och en mer enhetlig rättstillämpning. Genom införande av ett grovt brott, med ett högre straffminimum än brott av normalgraden, ges bättre möjligheter att utveckla hållpunkter för när gärningen är så kvalificerad att den bör bedömas ha ett straffvärde som uppgår till det grova brottets straffminimum. Genom en uppdelning av straffskalan kan det anges exempel på sådana omständigheter som särskilt ska beaktas vid straffmätningen, vilket i sin tur gör bestämmelsen mer informativ och enklare att tillämpa. På detta sätt skapas bättre förutsättningar för domstolarna att göra en differentierad bedömning av straffvärdet utifrån samtliga de straffvärdepåverkande omständigheter som förekommit. Genom att införa en särskild grad för de allvarligaste brotten skulle man kunna uppnå både en ökad differentiering mellan brott av olika allvarlighetsgrad och en straffskärpning för de allvarligaste brotten. Om de allvarligaste brotten mot djur rubriceras som grovt djurplågeribrott kommuniceras också på ett tydligare sätt än i dag det klander som kriminaliseringen av handlandet bl.a. syftar till att uppnå. Med andra ord understryks genom rubriceringen ”grovt” att vissa gärningar är särskilt klandervärda och att mycket skyddsvärda intressen kan överträdas genom ett sådant brott.

Sammantaget kan således sägas att förutsättningarna för en differentierad och enhetlig straffmätning förbättras om det nuvarande djurplågeribrottet ersätts med ett brott av normalgraden och ett grovt brott. Vid införandet av ett grovt brott finns inte skäl att ändra straffskalan för djurplågeribrott av normalgraden, utan den bör fortsättningsvis sträcka sig från böter till två års fängelse.

6.5 Vilka kvalifikationsgrunder ska gälla för det grova brottet?

Förslag: Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen

1. har inneburit allvarligt lidande för djur,
2. har begåtts i större omfattning,
3. har begåtts i syfte att nå ekonomiska fördelar, eller
4. annars har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art.

Allmänna utgångspunkter för utformandet av ett grovt brott

Som behandlats i avsnitt 5.2.3 är det svenska rättssystemet baserat på principerna om proportionalitet och ekvivalens. Lagstiftarens uppfattning om allvaret i ett visst brott kommer till uttryck dels genom brottets straffskala, dels i vissa fall genom dess gradindelning. Det är vanligt förekommande att de omständigheter som särskilt ska beaktas vid rubriceringen (s.k. kvalifikationsgrunder) anges i den enskilda straffbestämmelsen. Bedömningen om ett gradindelad brott är att bedöma som grovt brott ska avgöras med hänsyn till samtliga omständigheter vid brottet (se t.ex. NJA 1999 s. 380). De omständigheter som har betydelse för gradindelningen är sådana som har att göra med straffvärdet. Vilka faktorer som har betydelse för gradindelning och rubricering av ett brott beror till viss del på vilket skyddsintresse som ligger bakom den enskilda straffbestämmelsen, och sådana brottsinterna straffvärdefaktorer kan således anpassas till det specifika brottets skyddsintresse.¹⁹

Gradindelningsfaktorer som uttryckligen anges i lagtext för det specifika brottet har generellt ett betydligt större genomslag än sådana generella straffvärdefaktorer som anges i 29 kap. 2 § brottsbalken. Genom att ange kvalifikationsgrunder kan man åstadkomma ett utvidgat tillämpningsområde för grova brott och därigenom säkerställa att försvårande omständigheter får ett mer tydligt genomslag. Avsikten med en uppräkningslista av kvalificerande omständigheter är dock inte att det endast är de omständigheter som anges i bestämmelsen som ska

¹⁹ Se avsnitt 5.2.4 samt SOU 2014:7 s. 67 och SOU 2014:43 s. 246.

beaktas. Inte heller avses att förekomsten av de uppräknade omständigheterna alltid ska leda till en användning av den strängare straffskalan. En helhetsbedömning ska göras av samtliga omständigheter i varje enskilt fall, varvid såväl förmildrande som försvårande omständigheter ska beaktas.²⁰

En uppräkning av kvalificerande omständigheter kan dock leda till att det i praktiken krävs att någon sådan omständighet föreligger för att brottet ska betecknas som grovt. Domstolarna är helt enkelt försiktiga att kvalificera ett brott som grovt om inte någon av de omständigheter som räknas upp i den aktuella bestämmelsen är för handen. Visst stöd för en sådan tillämpning finns också i Högsta domstolens praxis. Här kan noteras t.ex. NJA 1999 s. 25 där Högsta domstolen angav att gärningen utan stöd i den – i och för sig inte uttömmande – uppräkning som finns i den aktuella bestämmelsen, inte borde rubriceras som grov.

Att särskilt angivna kvalifikationsgrunder för ett grovt brott får ett större genomslag än motsvarande faktorer skulle få som renodlade straffvärdefaktorer kan bl.a. antas bero på att den fråga som är under bedömning vid gradindelning inte, såsom vid straffvärdebedömningen, gäller hantering av en skala. Utan i stället handlar det om ett val mellan två alternativ; om ett brott ska bedömas som grovt eller inte. Av betydelse är också att gradindelningsfaktorer rent processuellt uppmärksammas på ett annat sätt än straffvärdefaktorer.²¹

Även om systemet formellt sett bygger på att man först gör en bedömning av vilken grad ett brott ska rubriceras som och först därefter straffmäter gärningen (se bestämmelsen i 29 kap. 1 § brottsbalken), kan det inte anses möjligt att helt separera de två momenten. Utredningen om skärpta straffrättsliga åtgärder mot organiserad brottslighet uttalade i betänkandet *Organiserad brottslighet – förfälts- och underlåtenhetsansvar, kvalifikationsgrunder m.m.* (SOU 2014:63) i detta sammanhang följande.²²

Om straffrättslagstiftningen ska vara värdemässigt sammanhängande, bör straffvärdebedömning och gradindelning samspela, dvs. kvalifikationsgrunder bör närmast ses som exempel på förhållanden som kan göra att straffvärdet blir så högt att det är motiverat att döma för grovt brott. Och om straffvärdet når en sådan nivå att man passerar minimistraffet för grovt (eller synnerligen grovt) brott utgör detta, med undan-

---

²⁰ SOU 2014:43 s. 246 och SOU 2014:63 s. 230.

²¹ SOU 2014:63 s. 230.

²² SOU 2014:63 s. 231 f.

tag för de fåtaliga faktorer som påverkar straffvärdet men inte gradindelningen, normalt tillräckliga skäl för att döma för grovt brott. I sammanhanget kan också hänvisas till de uttalanden som gjordes i samband med att straffminimum för bl.a. grov stöld, grovt bedrägeri och grov förskingring höjdes vid brottsbalkens tillkomst år 1962, nämligen att avsikten med höjningen var att markera att brott bör bedömas som grovt endast om det bedöms som så allvarlig att fängelsestiden inte bör vara kortare än sex månader (Berggren m.fl., kommentaren till 10 kap. 3 § brottsbalken).

Det faktum att kvalifikationsgrunder som anges vid en viss brottstyp normalt får ett ganska tydligt genomslag i praxis gör det också viktigt att se till att de kvalifikationsgrunder som anges i en viss bestämmelse kan motiveras från ett straffvärdeperspektiv. Annars finns en risk för att gärningar kommer att kvalificeras som grova också i fall där det minimistraff som gäller för den kvalificerade brottstypen framstår som orimligt, låt vara att det alltid finns en möjlighet för domstolen att, med stöd av den helhetsbedömning som måste göras, avstå från att kvalificera brottet som grovt.

Är omständigheterna för snävt, specifikt eller detaljerat angivna finns det vidare en risk för att bestämmelsen tillämpas för restriktivt. Det kan alltså i viss utsträckning vara lämpligt att kvalifikationsgrunderna är relativt vida, men samtidigt inte heller för vida eftersom det då finns en risk för att det grova brottet kommer att omfatta fall som inte bör straffmätas inom den strängare straffskalan. Vidare bör inte alltför många särskilda omständigheter som ska beaktas räknas upp i en enskild paragraf, eftersom det då finns en risk för att betydelsen av särskilda omständigheter urvattnas.²³

Med dessa utgångspunkter, som vi finner rimliga, kommer vi nedan att redogöra för våra närmare överväganden kring hur det grova djurplågeribrottet bör utformas och vilka kvalifikationsgrunder som kan anses relevanta vid bedömningen av om ett djurplågeribrott ska anses grovt.

Omständigheter som är särskilt försvårande vid djurplågeribrott

Som framgått ovan ska de omständigheter som tas upp som kvalificerande vid ett brott och som kan läggas till grund för att ett brott ska anses som grovt, vara sådana som typiskt sett är försvårande för just brottet ifråga. Av särskild betydelse i detta sammanhang är att

---

²³ SOU 2013:85 s. 266 och SOU 2014:43 s. 246.

kvalifikationsgrunder som ska beaktas vid bedömning av om ett brott är grovt alltid måste vara straffvärder relevanta (straffvärdehöjande).

En utgångspunkt för våra överväganden är därför djurplågeribrottets skyddsintresse – att förhindra att djur utsätts för lidande. Detta skyddsintresse bör således tas i beaktande vid bestämmande av vilka omständigheter som är särskilt försvårande vid djurplågeribrott. Djurplågeribrottet är som tidigare behandlats ett effektbrott, dvs. det krävs att en viss effekt ska kunna konstateras för att ansvar för brottet ska aktualiseras (se avsnitt 3.2.4 och 3.3.4). I fråga om djurplågeribrottet är denna effekt lidande hos djur som har åsamkats djuret på ett otillbörligt sätt. De omständigheter som ska ses som särskilt försvårande vid bedömningen om detta brott är grovt eller inte bör därför direkt eller indirekt kunna härledas till denna effekt.

I sammanhanget bör det återigen påpekas att alla omständigheter som skulle kunna beaktas vid bedömningen av brottsrubriceringen inte kan anges i brottsbestämmelser eftersom lagstiftningen då skulle bli mycket omfattande. Nedan listar vi dock de omständigheter som vi anser vara så pass försvårande att de alltid bör kunna betraktas som kvalificerande för det grova brottet och därför ska anges särskilt i lagtexten.

Brottslighet som har inneburit allvarligt lidande

Som framgår av vår praxisgenomgång av djurplågeribrott vars straffvärde har bedömts överstiga bötesnivån, har det i en övervägande andel av fallen varit fråga om djurlidande som orsakats av vanvård som ibland har föranlett att djur har självdött eller att djur har varit tvunget att avlivas efter omhändertagande, eller av våldsanvändning som orsakat skador eller som inneburit att djuret har avlidit.

Som konstaterats i avsnitt 6.3 framstår det som tydligt att brottslighet som orsakat djur allvarligt lidande bör bedömas som betydligt mer straffvärt än i dag och således utgöra en kvalifikationsgrund för när ett brott kan bedömas som grovt. Att undvika djurs lidande utgör ju brottets skyddsintresse. Det är då naturligt att brottet bedöms som allvarligare om gärningen åsamkat djuret ett mer allvarligt lidande. Frågan är då om det närmare går att definiera vad som avses med allvarligt lidande.

Liknelse kan göras med brottet grov misshandel, där kvalifikationsgrunderna för att bedöma ett brott som grov bl.a. är om gärningen orsakat svår kroppsskada eller bestående men. Mot bakgrund av den forskning som presenterats ovan är det högst sannolikt att en svår kroppsskada innebär samma intensiva lidande för ett djur som för en människa som drabbas av en sådan skada. En sådan skada kan påverka djurets välbefinnande och allmäntillstånd, och även hindra djuret från att ha normala beteenden eller kroppsfunktioner. Sådant lidande bör därför kunna ses som en allvarlig form av lidande. Om ett djur har tillfogats en skada som innebär bestående men för djuret, aktualiseras sannolikt ofta den i avsnitt 6.2.2 nämnda bestämmelsen i 4 kap. 1 § andra stycket djurskyddslagen som innebär att djur ska avlivas om dess skada eller sjukdom är så svår att det utsätts för allvarligt lidande som inte kan lindras. Är en skada eller sjukdom så allvarlig att djuret bör avlivas enligt bestämmelserna i djurskyddslagen bör lidandet som djuret har utsatts för regelmässigt betecknas som allvarligt vid bedömningen av ett djurplågeribrott.

Att ett djur har varit tvunget att avlivas till följd av det lidande det har orsakats eller har dött till följd av lidandet ska dock inte vara en förutsättning för att lidandet ska anses vara allvarligt såsom en kvalificerande omständighet för ett grovt brott. Det bör kunna räcka med att det går att konstatera att det är fråga om ett lidande som har lett till irreversibla skador, vilka har en omfattande effekt på kroppen. Med det avses en inverkan på kroppen som innebär fysiska förändringar eller är den dominerande faktorn i djurets liv, dvs. att djuret inte kan tänka på något annat än smärtan och att rädslan och lidandet påverkar allt i djurets liv, som begränsad rörelsefrihet eller möjligheten att äta (se SLU:s vetenskapliga råds ovan refererade synpunkter i fråga om vad som utgör allvarligt lidande hos djur).

Det bör i sammanhanget också poängteras att ett lidande som har lett till att ett djur har dött, inte alltid kan anses allvarligare än det lidande som ett överlevande djur som utsätts för samma behandling orsakats. Av SLU:s vetenskapliga råds svar på våra frågor framgår ju att huruvida ett lidande har lett till döden eller inte behöver i sig inte vara en indikator på hur allvarligt djurlidandet har varit, utan ett överlevande djur kan ha utsatts för ett mer utdraget lidande som således är mer allvarligt ur djurskyddssynpunkt, än om ett djur avlider snabbt till följd av samma lidande.

Vid bedömningen om ett lidande är att anse som allvarligt kan en parallell också dras till djurförsökslagstiftningen och hur olika slag av djurförsök kategoriseras utifrån djurs lidande (se avsnitt 6.2.2). Djurförsök i den tredje kategorin (sådana djurförsök som klassificeras som ”avsevärd” i rangordningen ringa-måttlig-avsevärd) avser djurförsök som förväntas orsaka försöksdjuret en kort period av svårt lidande, djurförsök som förväntas orsaka försöksdjuret en lång eller flera korta perioder av måttligt lidande, samt djurförsök som innebär en avsevärd försämring av försöksdjurets välbefinnande eller allmäntillstånd. Sådana former av lidande som beskrivs i denna kategori bör också kunna utgöra allvarligt lidande som kan utgöra en kvalificeringsgrund för ett grovt djurplågeribrott.

I flera av rättsfallen i vår praxisgenomgång har det varit fråga om vanvård som har pågått under flera månaders tid eller ännu längre. Lidandet har således varit av utdraget slag, även om djuren kan ha lidit i olika grader under perioden. Ofta är det fråga om djur som i slutskedet av perioden har självdött av svält eller obehandlad sjukdom. Det lidande som har uppstått i slutskedet kan i många fall utgöra sådant allvarligt lidande som diskuterats ovan och således redan på den grunden anses utgöra ett grovt brott.

Ett lidande som pågår under en längre tid, dvs. ett utdraget lidande, bör också kunna komma att innebära att lidandet bedöms som allvarligt, även om lidandet vid ett enskilt tillfälle inte är av en sådan intensitet att det är att bedöma som allvarligt just då. Här kan också paralleller dras till djurförsök i den tredje kategorin, där försök som innebär en lång eller flera korta perioder av måttligt lidande utgör den allvarligaste formen av djurförsök. I sammanhanget bör också lyftas SLU:s vetenskapliga råds synpunkter som på fråga från oss har uppgett att ett utdraget lidande i sig kan innebära att lidandet är att bedöma som allvarligt.

Att ett måttligt lidande har pågått under längre period kan således innebära att lidandet är att bedöma som allvarligt och föranleda att ett brott ska bedömas som grovt.

Av praxissammanställningen framgår att det regelmässigt förs en ganska omfattande bevisning om vad lidandet orsakats av och hur det har gestaltats för djuret. Åklagarsidan har möjlighet att föra bevisning om graden av lidande, bl.a. genom att höra veterinär eller annan sakkunnig. Det är något som redan torde ske i de flesta fall. Vi gör den bedömningen att det kommer att gå att värdera och bedöma i

domstol vad som ska anses utgöra ett allvarligt lidande och att det kan skapas en stabil praxisbildning gällande detta.

Brottslighet som begås i större omfattning

När det gäller djurplågeribrottet utgör detta *ett* brott om gärningen är sammanhållen till tid och rum, oavsett hur många djur som har utsatts för lidande. Detta är en skillnad från vad som gäller t.ex. misshandelsbrott mot människor, där antalet brott räknas utifrån antalet personer, dvs. målsäganden, som utsatts för misshandel. Har ett djurplågeribrott som är sammanhållet i tid och rum – vilket anses som *ett* brott – riktats mot ett större antal djur bör detta få genomslag vid bedömningen om ett brott ska anses som grovt, av den närmast självklara anledningen att det måste anses allvarligare att åsamka ett stort antal djur lidande än ett litet antal djur eller ett enstaka djur. Oavsett om lidandet till följd av brottsligheten är att bedöma som allvarligt eller inte, bör djurplågeri som drabbar ett större antal djur alltså kunna bedömas som grovt, eftersom det får anses allvarligt i sig att i större omfattning utsätta djur för lidande, även om lidandet i sig inte varit så pass allvarligt att det ensamt skulle kunna kvalificera brottet som grovt.

Ett exempel på ett djurplågeribrott som drabbar ett större antal djur skulle kunna vara när en lantbrukare underlåter att utfordra och ta om hand sin djurbesättning bestående av ett flertal djur. Ett annat exempel kan vara en person som håller ett stort antal katter på ett sätt som åsamkar katterna lidande. Det är då alltså fråga om brott som begås i större omfattning, vilket bör kunna kvalificera ett brott som grovt, även om lidandet i sig inte varit så pass allvarligt att det ensamt skulle kunna kvalificera brottet som grovt. Brott som begås i större omfattning bör i fråga om djurplågeribrottet alltså avse det förhållandet att ett större antal djur har utsatts för lidande, t.ex. vid vanvård.

Frågan är då vad som avses med ett större antal djur. Det är enligt vår bedömning inte möjligt att generellt uttala sig om detta, utan hänsyn bör tas till vilket djurslag det är fråga om. Viss ledning i frågan kan hämtas ur Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2019:27) om tillståndsplikt för viss djurhållning av sällskapsdjur, häst och pälsdjur, som reglerar under vilka förutsättningar en verksamhet med

djur ska anses vara av större omfattning och därmed vara tillståndspliktig enligt 6 kap. 4 § djurskyddslagen. När det gäller lantbrukets djur är viss verksamhet anmälningspliktig om det är fråga om stadigvarande djurhållning med mer än 100 djurenheter eller tillståndspliktig enligt 2 kap. 2 § miljöprövningsförelagningen (2013:251) om den avser mer än 400 djurenheter. En djurenhet motsvarar olika antal djur beroende på djurslag och ålder på djuren. Ytterligare ledning kan hämtas i siffor avseende storlek på genomsnittsbesättning för olika djurslag. Sådan statistik sammanställs av Jordbruksverket.²⁴

Oavsett om lidandet till följd av brottsligheten är att bedöma som allvarligt eller inte, bör alltså djurplågeri som begås i större omfattning kunna bedömas som grovt då det får anses allvarligt i sig att utsätta ett större antal djur för sådan behandling även om lidandet i sig inte kan anses som allvarligt. I andra fall kan orsakande av ett allvarligt lidande som därtill skett i stor omfattning motivera att brottet ska bedömas som grovt.

Om gärningen bara har åsamkat djuren ett mer begränsat lidande bör dock inte ett djurplågeribrott bedömas som grovt, även om brottet begåtts i större omfattning. Å andra sidan ska påpekas att ett djurplågeribrott som åsamkat djur ett allvarligt lidande och som därtill begåtts i en större omfattning kan föranleda att straffvärdet blir väsentligt högre än minimistraflet för grovt brott.

Brottslighet som begås för att nå ekonomiska fördelar

Högsta domstolen uttalade i NJA 2006 s. 339 att den omständigheten att gärningsmannen för att tillgodose egna intressen har eftersett intresset att motverka lidande hos djur på ett sätt som visar en uppenbar ligkiltighet för det senare intresset kan tala för att brottsligheten varit av sådan art att ett fängelsestraff bör utdömas. Denna omständighet kan alltså innebära att djurplågeribrottet bedöms som ett artbrott. Sådant intresse som avses torde främst vara av ekonomisk art. Det kan röra sig om en näringsidkare som avstår från att vidta olika åtgärder för att förhindra att djur lider, t.ex. en djurhållare som avstår från att laga en utgödslingstrustning för att spara pengar. Djuren tvingas då vistas i gödsel, vilket kan medföra såväl fysiska skador på djuren som psykiskt lidande. Det kan också vara fråga om

---

²⁴ Se t.ex. Jordbruksverkets rapport Lantbrukets djur i juni 2018, JO 20 SM 1801, s. 7.

att en näringsidkare som bedriver lantbruk mer uttalat åsidosätter djurskyddslagens bestämmelser på ett sätt som orsakar djurlidande i syfte att verksamheten ska gå med högre ekonomisk vinst än vad som annars varit fallet. Det kan t.ex. förekomma, vilket har påtalats av SLU:s vetenskapliga råd, att djurhållare optimerar antalet djur för att få så mycket ekonomiskt stöd som möjligt, dvs. att man bidrags-optimerar. Djur kan då utsättas för svält i syfte att nå ekonomiska fördelar, då djurhållaren inte har plats eller möjlighet att utfordra mängden djur på ett korrekt sätt. Det kan också förekomma att djurhållare har en för stor djurbesättning i förhållande vad man har kapacitet att sköta och inte har råd att anställa medhjälpare, vilket drabbar djuren ur lidandesynpunkt.

I vår praxisgenomgång har vi inte upptäckt något fall där en djurhållare har orsakat djur lidande i syfte att vinstmaximera. Enligt både SLU:s vetenskapliga råd och synpunkter som framförts vid möte med länsstyrelsernas 28-nätverk är det inte heller vanligt förekommande att så sker. I vår praxisgenomgång finns dock fall där det kan antas att djurlidande har berott på att djurhållaren har velat spara pengar, t.ex. genom att inte laga maskiner eller att inte söka vård för djurs skador och där det framstår som gärningsmannen varit likgiltig inför lidandet som detta orsakar.

Att någon p.g.a. ekonomiska intressen orsakar djur lidande framstår som en sådan omständighet som är mer straffvärd än vad som praxis i dag ger uttryck för. Det torde genomgående vara fråga om uppsåtliga handlingar eller uppsåtlig underlåtenhet att agera. Av vanvårdsfallen framstår sådana som de mest klandervärda. Skyddsintresset att motverka djurs lidande bör väga väsentligt tyngre än andra intressen, såsom i detta fall gärningsmannens ekonomiska intressen. Den omständigheten att gärningsmannen uppsåtligen tillgodosett sina egna intressen av ekonomisk natur framför intresset att motverka lidande hos djur bör således inte endast kunna medföra att brottet anses utgöra ett artbrott enligt Högsta domstolens resonemang, utan bör också få genomslag vid straffmätningen genom att utgöra en av kvalifikationsgrunderna vid bedömningen om ett djurplågeribrott är grovt.

För att denna kvalifikationsgrund ska vara tillämplig ska gärningsmannen ha agerat i syfte att gå med vinst alternativt hållit nere kostnader i syfte att spara pengar. Det behöver således inte visas att det faktiskt har skett någon vinst eller kostnadsbesparing. Det är tillräckligt att gärningen vid en objektiv bedömning har kunnat för-

väntas leda till en ekonomisk fördel. Inte heller bör det vara nödvändigt att brottet faktiskt bereder gärningsmannen en ekonomisk fördel utan i stället bör det räcka med att brottet typiskt sett bereder en sådan fördel.²⁵

Inte heller bör det vara fråga om betydande belopp för att brottet ska betecknas som grovt (jfr här den finska lagstiftningen där det för att ett brott ska bedömas som grovt i fråga om grunden ekonomisk vinning krävs att vinningen som eftersträvas är avsevärd). Det bör således vara tillräckligt att det är fråga om ett agerande som sker i syfte att nå ekonomiska fördelar, men där storleken av vinsten/de insparade medlen inte har någon avgörande betydelse vid bedömningen om djurplågeribrottet är att bedöma som grovt. Det bör dock inte röra sig om mycket små belopp, utan det ska vara fråga om belopp av viss omfattning. Detta torde följa av att det knappast går att hävda eller visa att någon agerat i syfte att nå direkta ekonomiska fördelar, om den tänkta vinningen eller besparingen varit av begränsad omfattning. För att denna kvalifikationsgrund ska aktualiseras bör det vidare krävas att gärningsmannen har haft en tydlig vilja, dvs. en direkt avsikt, att nå ekonomiska fördelar genom sitt agerande eller sin underlåtenhet att agera på visst sätt. Att t.ex. en kostnadsbesparing är en effekt av brottet är således inte tillräckligt för att brottet ska ses som grovt, utan denna effekt måste ha eftersträvats av gärningsmannen. En vanvård av djur som visserligen har inneburit lägre kostnader de facto men där underlåtenheten att vårda djuren inte har berott på ekonomiska motiv faller alltså utanför denna kvalificeringsgrund.

I de fall någon uppsåtligt och i syfte att nå ekonomiska fördelar utsätter djur för lidande, bör alltså ett djurplågeribrott kunna bedömas som grovt även om agerandet inte har åsamkat djuret allvarligt lidande. Att handla på det sättet torde nämligen vara bland de mest otillbörliga sätten på vilka man kan utsätta djur för lidande. Det finns också en överhängande risk för att djur utsätts för långvarigt eller annars allvarligt lidande i dessa fall eftersom gärningsmannen kan göra större kostnadsbesparingar ju längre missförhållandena pågår eller ju mer han eller hon frångår en god djurhållning.

---

²⁵ Jfr prop. 2018/19:164 s. 64 om förutsättningarna för att ålägga företagsbot för brott som har varit ägnat att leda till en ekonomisk fördel för ett företag.

Att ett djurplågeribrott begåtts i syfte att nå ekonomiska fördelar bör dock inte – i likhet med vad som anförts i anslutning till kvalifikationsgrunden ovan angående brott som begås i större omfattning – ensamt kunna motivera att ett djurplågeribrott bedöms som grovt, om handlingen eller underlåtenheten endast orsakat ett mer begränsat lidande. Denna kvalificeringsgrund skulle annars få ett för stort genomslag i förhållande till straffbestämmelsens skyddsintresse.

Brottslighet som annars varit av särskilt hänsynslös eller farlig art

I många straffbestämmelser finns det en kvalifikationsgrund som hänför sig till att en gärning varit av särskilt hänsynslös eller farlig art. Senast infördes den i straffbestämmelserna om olaga tvång, olaga hot, utpressning, våld eller hot mot tjänsteman samt övergrepp i rättsak, vilka trädde i kraft den 1 juni 2016.²⁶ Båda typerna av kvalifikationsgrunder fyller, enligt förarbetena till den lagändringen, funktionen att samla upp en mängd kvalificerande omständigheter som inte passar in under några av de andra grunder som anges i respektive bestämmelse. De har enligt förarbetena liknande innebörd och är delvis överlappande. Kvalifikationsgrunder som tar sikte på hänsynslöshet synes dock i de flesta fall vara avsedda att tillämpas vid försvårande omständigheter som rör brottsoffrets situation eller karaktären på angreppet mot brottsoffret. När det gäller gärningar av särskilt farlig art har t.ex. särskilt förslagna tillvägagångssätt framhållits. Utredningen som låg till grund för 2016 års lagändring bedömde att kvalifikationsgrunden att gärningen annars har varit av särskilt farlig art borde fånga upp fler kvalificerande omständigheter som förekommer i samband med organiserad brottslighet och som ytterst kan bli systemhotande.²⁷ Regeringen instämde i 2016 års lagstiftningsärende att flera omständigheter som förekommer inom ramen för organiserad brottslighet ofta kan sägas innebära att en gärning varit av särskilt farlig art.²⁸

I några av de mer allvarligare fallen av djurplågeri som omfattas av vår praxisgenomgång har det varit fråga om uppsåtlig våldsanvändning som haft tydliga inslag av tortyrliknande eller annars allvarlig misshandel. Misshandeln har t.ex. begåtts genom användning av olika

²⁶ Prop. 2015/16:113.

²⁷ SOU 2014:63 s. 245 ff.

²⁸ Prop. 2015/16:113 s. 66 f.

former av tillhyggen, och skett under ett utdraget förlopp där djuret förgäves har försökt att undkomma misshandeln. Genom att utöva sådan misshandel får gärningsmannen anses ha visat särskild hänsynslöshet. Vad som utmärker sådana gärningar är att det är fråga om ett uppsåtligt åsamkande av fysiskt och psykiskt lidande, och då oftast med en direkt sådan avsikt. Den som med avsikt åsamkar sitt djur ett påtagligt lidande måste anses ge uttryck för en påtaglig hänsynslöshet.

Det kan också vara fråga om våld som utövas vid flera olika tillfällen, för att vid det sista tillfället avslutas med en sådan kraftig våldsanvändning att djuret har avlidit. Utöver att ha orsakats lidande vid vart och ett av misshandelstillfällena kan det antas att djuret lider psykiskt även i tiden mellan dessa tillfällen, i de fall gärningsmannen äger djuret och lever tillsammans med det. Som framgått av några av de rättsfall som ingår i vår praxisgenomgång kan det orsaka djuret stress och ångest av att leva under sådana förhållanden under en längre tid, även om det passerar en viss tid mellan de olika misshandelstillfällena. Att låta ett djur leva under sådana förhållanden måste också anses särskilt hänsynslöst, särskilt om det är fråga om tortyrliknande eller annars allvarlig våldsanvändning vid de enskilda misshandelstillfällena. Motsvarande kan givetvis också vara fallet under en pågående vanvård. En gärningsman som uppsåtligen vanvårdar ett djur, t.ex. genom att svälta det återkommande under en period kan också anses ha agerat särskilt hänsynslöst, särskilt om vanvården har begåtts i det enda syftet att plåga djuret.

Att utsätta ett djur för sådan hänsynslös behandling som beskrivits måste anses särskilt klandervärdt och därmed utgöra en kvalifikationsgrund för ett grovt djurplågeribrott, dvs. att gärningen varit av särskilt hänsynslös art.

Som redovisats i avsnitt 5.2.5 ska som försvärande omständighet vid straffmätningen särskilt beaktas om brottet har utgjort led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt eller om brottet föregåtts av särskild planering (29 kap. 2 § 6 brottsbalken). Systematik är alltså en omständighet som – vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp – särskilt ska beaktas som en försvärande omständighet vid straffmätningen. Med brottslighet som utövats systematiskt avses i den bestämmelsen brottslighet där ett visst tillvägagångssätt upprepats ett flertal gånger av antingen en ensam gärningsman eller av flera personer i samförstånd. Det är således

fråga om brott som upprepas på ett identiskt eller likartat sätt, vilket ofta innebär att brottsligheten har föregåtts av planering eller att gärningsmannen använder en särskild metod för att begå brotten.

I fråga om djurplågeribrottet kan det vara fråga om brottslighet som begås inom en verksamhet som bedrivs systematiskt och organiserat och där verksamheten t.ex. innefattar upprepade och planerade åsidosättanden av reglerna i djurskyddslagen vilket orsakar lidande för djur vid vart och ett av tillfällena. Systematisk djurplågeribrottslighet kännetecknas alltså av planering och det kan antas att det ofta finns ekonomiska motiv till sådan brottslighet, dvs. att det sker i en kommersiell djurhållning (den ovan behandlade kvalifikationsgrunden om brott som begås i syfte att nå ekonomiska fördelar kan alltså också i vissa fall aktualiseras här). Det kan vara fråga om verksamhet som i sig bedrivs genom ett systematiskt åsidosättande av gällande djurskyddsregler, vilket orsakar lidande hos djur, t.ex. slakt som sker vid upprepade tillfällen under okontrollerade former, utan korrekt bedövning och erforderlig kompetens. Ett annat exempel kan vara att systematiskt lasta fler djur än tillåtet under transport, vilket orsakar lidande hos djuren som befinner sig i transportfordonet. Det kan också vara fråga om att en djurhållare vid upprepade tillfällen underlåter att vidta vissa åtgärder i syfte att spara pengar, vilket orsakar lidande hos djur. Organiserad illegal införsel och därefter försäljning av djur, på sätt som åsamkar djuren lidande, kan också vara exempel på brottslighet av sådant slag.

Om ett sådant systematiskt åsidosättande av djurskyddsregler utövas inom ramen för legala och etablerade strukturer kan det vara mer svårupptäckt än annars. Sådan verksamhet kan alltså sägas ha en affärsidé som bygger på att djur utnyttjas eller plågas på ett otillbörligt sätt och därigenom orsakas lidande.

Systematiskt begången brottslighet präglas av förslagenhet och är ofta av professionell karaktär. Vidare bedrivs den många gånger på ett utstuderat sätt och kan ha kopplingar till organiserad brottslighet. Det är alltså i många fall fråga om samhällsfarlig brottslighet. Djurplågeribrottslighet av sådan karaktär bör därför anses vara av särskilt farlig art och därmed kunna vägas in i bedömningen huruvida brottet ska bedömas som grovt.²⁹

---

²⁹ Se SOU 2014:63 s. 245 om att brottslighet som har utförts på ett särskilt förslaget sätt och har genomförts inom en verksamhet som bedrivs systematiskt och organiserat bör kunna kategoriseras som varandes av särskilt farlig art.

Brott som nu beskrivits kan givetvis falla in under kvalifikationsgrunden allvarligt lidande. Gärningen kan dock ha varit av särskilt hänsynslös eller farlig art utan att sådant lidande kan konstateras. Därtill ska det ju ske en samlad bedömning. Att det sammantaget varit fråga om ett allvarligt lidande och att gärningen t.ex. varit av hänsynslös art kan i vissa fall leda till att brottet ska bedömas som grovt. Att flera kvalifikationsgrunder är uppfyllda kan också ha betydelse för att bedöma straffvärdet av det grova brottet inom den straffskala som ska gälla för grovt brott och innebära att straffvärdet bedöms med råge överstiga minimistraffet.

Det bör avslutningsvis sägas att i den mån gärningsmannen återfaller i likartad brottslighet, alldeles oavsett om den föregås av någon planering eller någon särskild metod, kan den omständigheten få genomslag i straffmätningen eller påföljdsvalet (29 kap. 4 § och 30 kap. 4 § brottsbalken).

6.6 Straffskalan för det grova brottet

Förslag: För grovt djurplågeribrott ska straffskalan vara fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

Djurplågeribrott av normalgraden har en straffskala som sträcker sig från böter till två års fängelse. Som konstaterats i avsnitt 6.4 bör straffskalan för detta brott inte ändras. Frågan är då hur straffskalan för ett grovt djurplågeribrott bör utformas och om straffskalan bör överlappa brott av normalgraden. Som har angetts i avsnitt 5.2.6 finns det inte något krav på att det ska finnas en överlappning av straffskalorna för olika svårhetsgrader, men straffskalorna har regelmässigt utformats på ett sådant sätt. Det måste anses vara ett avsteg från vedertagen accepterad lagstiftningsteknik att föreslå straffskalor som går kant i kant. Skälet till att ha överlappande straffskalor är att inte alla faktorer som påverkar straffvärdet, eller i övrigt straffets längd, påverkar gradindelningen. Exempel på faktorer som påverkar straffvärdet eller straffmätningen i övrigt, men inte gradindelningen, är att gärningsmannen har ett sådant överskjutande uppsåt som avses i 29 kap. 2 § 1 brottsbalken eller att fråga är om ett sådant återfall som motiverar straffskärpning enligt 29 kap. 4 § brottsbalken.

Straffskalorna för djurplågeribrott av normalgraden och grovt djurplågeri bör mot bakgrund av det sagda vara överlappande. Som anges i avsnitt 5.2.6 bör det undvikas situationer där det redan på förhand är givet att stora delar av straffskalan i praktiken inte kommer att komma till användning. Minimistraflet för en brottstyp av en grövre grad utgör i realiteten ett slags maximum vid straffmätning av den mindre grova formen av brottet som det mycket sällan finns anledning att överskrida.

Mot den angivna bakgrunden anser vi att straffskalan för det grova djurplågeribrottet inte bör ha ett straffminimum som motsvarar det allmänna fängelseminimum om 14 dagars fängelse. Detta skulle ju innebära att brott av normalgraden i praktiken har ett straffmaximum om det högsta antalet dagsböter som är möjligt att döma ut för ett brott, dvs. 150 dagsböter. Detta framstår inte som önskvärt, utan brott av normalgraden bör även i fortsättningen kunna straffmätas på fängelsenivå.

Som behandlas i avsnitt 5.2.4 är straffmätningsspraxis vidare sådan att minimistraflet på ett mycket tydligt sätt utgör utgångspunkten för straffmätningen. Domstolen har då funnit att förutsättningarna för att tillämpa straffskalan är för handen, och det krävs att det tillkommer försvårande omständigheter för att – i vart fall i mer betydande omfattning – tillämpa övre delar av straffskalan. Om minimistraflet för grovt brott skulle utgöras av allmänna fängelseminimum kan det därför antas att det inte skulle bli något större genomslag för vår ambition att öka repressionsgraden för allvarliga fall av djurplågeri. Enligt vår bedömning är det därför lämpligare att införa ett högre minimistraflet som korresponderar straffvärdemässigt med de fall vi anser bör utgöra grovt brott och det straffvärde sådana gärningar som minst bör anses ha. Ett minimistraflet som överstiger allmänna fängelseminimum kommer också tillse att straffmätningen för ett grovt brott blir mer enhetlig eftersom domstolarna kommer att ha en tydligare hållpunkt för sin straffmätning.

Vi gör den bedömningen – med de kvalifikationsgrunder vi föreslår – att fall av allvarlig vanvård som i dag anses ha ett straffvärde om ca 3–4 månader kommer att bedömas som grovt brott om ett sådant införs på det sätt vi här skisserar. Detsamma gäller fall av uppsåtlig misshandel av djur som i dag bedöms ha ungefär motsvarande straffvärde. Utifrån detta – med inriktningen att allvarliga fall av djurplågeri ska mötas av en allvarligare straffrättslig reaktion än i dag

– bedömer vi att ett grovt brott bör ha ett minimistraff om fängelse sex månader. De fall av djurplågeri som i dag bedöms ha ett straffvärde på fängelse sex månader eller mer kommer då i och med en sådan ändring – såvitt vi kan förutse – att rubriceras som grovt brott och då bedömas ha ett straffvärde som överstiger sex månaders fängelse. Detta eftersom omständigheterna som har relevans för straffvärdebedömningen inte kommer att vara uttömda redan genom rubriceringen utan även påverka straffmätningen i skärpande riktning. Ett införande av ett grovt djurplågeribrott med ett minimistraff om sex månaders fängelse kommer alltså att verka i straffskärpande riktning även för gärningar som redan i dag bedöms ha ett högt straffvärde.

Med ett sådant förslag korresponderar straffminimum för det grova brottet med andra grova brottsbalksbrott, där normalgradsbrottets straffskala sträcker sig från böter till två års fängelse. Sådana brott är t.ex. ocker och olaga identitetsintrång. Vidare bör det grova brottets straffmaximum bestämmas till fyra år, vilket också motsvarar de straffmaximum som gäller för de nämnda brottsbalksbrotten. Straffminimum för grovt brott skulle då även korrespondera med två grova brott inom specialstraffrätten som har vissa beröringspunkter med djurplågeribrottet; jaktbrott som bedöms som grovt samt grovt miljöbrott.

En lämplig indelning i straffskalorna för brott av normalgraden och grovt brott är således för brott av normalgraden böter eller fängelse i högst två år och för grovt brott fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Genom denna uppdelning anser vi sammanfattningsvis att en mer nyanserad straffmätning kan uppnås. Genom att vårt förslag också innebär att exempel anges på när en gärning är så kvalificerad att den bör bedömas ha ett straffvärde som uppgår till sex månader och anses som ett grovt brott, blir djurplågeribestämelsen mer vägledande för praxisbildningen och kommer att bidra till en mer differentierad straffmätning och till att straffvärdet för de mer allvarligare fallen uppgraderas.

6.7 Djurplågeribrottet som artbrott

Bedömning: Grovt djurplågeribrott bör som huvudregel särbehandlas påföljdmässigt såsom artbrott.

Högsta domstolen har i rättsfallet NJA 2006 s. 339 funnit att djurplågeri normalt inte utgör ett artbrott, men att det inte är uteslutet att djurplågeribrottet under vissa omständigheter kan anses utgöra artbrott. De kriterier som Högsta domstolen anger som exempel på när det kan vara fråga om ett artbrott är sådana särskilda försvårande omständigheter som avses i 29 kap. 2 § brottsbalken, som exempelvis särskild hänsynslöshet eller att gärningsmannen för att tillgodose egna intressen eftersatt intresset att motverka lidande hos djur på ett sätt som visar en uppenbar likgiltighet för djurs lidande (se avsnitt 5.2.4 under rubriken Påföljdsval vad som menas med artbrott). Vi har dock själva kunnat konstatera att djurplågeri i praxis mycket sällan bedöms som ett brott av sådan art att fängelse ska väljas som påföljd, även när de omständigheter som Högsta domstolen särskilt pekar på i nämnda rättsfall synes vara för handen.

Frågan är om djurplågeribrott bör anses utgöra artbrott (eller med andra ord mer regelmässigt tillmätas ett artvärde) i större omfattning än vad som är fallet i dag. Det är ju främst en uppgift för lagstiftaren att uttala sig i denna fråga (se avsnitt 5.2.4). Om lagstiftaren inför ett grovt djurplågeribrott kan sålunda frågan om att särbehandla brottstypen utifrån dess art tas upp i det lagstiftningsarbetet.

Visserligen synes inte ett flertal av de traditionella skälen för när ett brott ska anses utgöra ett artbrott vara aktuella.³⁰ Det finns t.ex. inte omständigheter som talar för att djurplågeribrottsligheten har fått en större utbredning eller att den har blivit mer elakartad än tidigare. Brotten gäller inte angrepp på den personliga integriteten och utgör heller inte något angrepp på själva rättsväsendet och dess aktörer. Av de traditionella skälen för att ett brott ska utgöra ett artbrott kan dock framhållas att brottstypen är svår att förebygga och svår att upptäcka. Ett djur är till stor del beroende av den som tar hand om det. Ett djur kan inte själv slå larm om att det utsätts för vanvård eller misshandel och kan inte vittna om vad som har hänt. Därigenom är det fråga om brott som ofta är svårupptäckta.

³⁰ Se SOU 2012:34 band 2 s. 686 f.

Ett ytterligare skäl som talar för att brottstypen – i vart fall grovt djurplågeribrott – bör utgöra ett artbrott är att åsamkandet av ett allvarligt lidande hos djur utgör ett betydande angrepp på brottets skyddsintresse, dvs. att skydda djur från att utsättas för lidande. Det måste anses vara ett allvarligt brott att åsamka en försvarslös levande varelse ett allvarligt lidande – eftersom djuret oftast helt saknar möjlighet att undkomma eller på annat sätt påverka sin situation. Brottstypen är därför till sin karaktär sådan att det finns starka skäl för rättsordningen att se strängt på den och i första hand överväga fängelse som påföljd.

I sammanhanget bör visserligen påpekas att i stort sett alla brottstyper i brottsbalken kan – i vart fall under vissa förhållanden – tillmätas artvärde.³¹ Det talas därför ibland om en risk för artbrottinflation, dvs. att fler och fler brott anses utgöra ett artbrott. Åsikten har framförts att ett brott inte bör bedömas som artbrott utan att mycket goda skäl föreligger samt att det finns goda skäl för domstolar att överlämna rättsutvecklingen till Högsta domstolen, bl.a. då detta i praktiken är en förutsättning både för att enhetlighet och konsekvens ska kunna uppnås och artbrottinflation undvikas.³²

Först om sist är det upp till lagstiftaren att bedöma om det – främst utifrån allmänpreventiva skäl – finns skäl att peka ut en viss brottstyp som särskilt straffvärd och angelägen att motverka genom att den ska särbehandlas påföljdmässigt och alltså utgöra ett artbrott. Skälen för artbrottstillämpningen är så pass divergerande³³ att lagstiftaren måste anses ha ett stort spelrum i detta avseende.

Vid införandet av ett grovt brott med ett straffminimum på sex månaders fängelse kommer troligen straffmätningen för dessa brott att samlas runt straffminimum, vilket är normalt i rättspraxis. Detta innebär att påföljden villkorlig dom i förening med böter alltså kommer att vara den vanligaste påföljden för allvarligare former av djurplågeri, om inte brottet anses utgöra ett artbrott (eller tillmätas ett högt artvärde). Först om straffvärdet når upp till fängelse ett år eller mer kommer fängelse vara normalpåföljden. Om det inte sker någon påföljdmässig särbehandling av grova brott p.g.a. dess art kommer alltså inte införandet av ett grovt brott i praktiken att innebära att den faktiska ingripandegraden av straffsanktionen blir så mycket

³¹ SOU 2012:34 band 2 s. 699.

³² Asp P., ”Brottslighetens art” – kommentar till Dag Victors och Andrew von Hirschs uppsatser, SvJT 2003 s. 151 f.

³³ Jfr SOU 2012:34 band 2 s. 703.

högre än i dag, annat än att antalet dagsböter som den villkorliga domen förenas med sätts till ett högre antal än tidigare. Som sagt kan dock lagstiftaren ange att t.ex. grovt djurplågeri ska anses utgöra brott av sådan art att det föreligger en presumtion att välja fängelse som påföljd. Det bör därvid påpekas att detta inte skulle innebära att alla sådana brott skulle leda till ett fängelsestraff, särskilt inte om straffvärdet inte överstiger minimistraffet. För att undvika fängelsestraff skulle det dock regelmässigt krävas att det finns ett tillräckligt ingripande alternativ, t.ex. en ingripande skyddstillsyn eller att den icke frihetsberövande påföljden kan kombineras med samhällstjänst.

Vi har när det gäller de föreslagna kvalifikationsgrunderna för det grova brottet bl.a. beaktat de omständigheter som Högsta domstolen tagit upp som fall där brottet bör bedömas som artbrott. Det kan därför under alla förhållanden antas att domstolarna kommer att vara mer beredvilliga än i dag att bedöma ett allvarligt djurplågeribrott som ett artbrott, i det fall brottet kvalificeras som grovt. För att ytterligare tillförsäkra att allvarliga fall av djurplågeri i framtiden straffas med en mer ingripande påföljd än villkorlig dom och böter finns det enligt vår mening skäl för lagstiftaren att uttala sig i frågan om under vilka omständigheter ett djurplågeri ska utgöra ett artbrott. Mot bakgrund av vad som anförs ovan finns det enligt vår bedömning starka skäl för att grova djurplågeribrott såsom huvudregel ska särbehandlas påföljdsmissigt såsom artbrott.

7 Sanktionsväxling – principer och tidigare överväganden på djurskyddsområdet

7.1 Inledning

I våra direktiv anges att det kan ifrågasättas om straffsanktioner är lämpliga för att motverka mindre allvarliga överträdelser på djurskyddsområdet eftersom kontrollmyndigheterna ofta avstår från att anmäla sådana överträdelser till rättsväsendet och då överträdelserna dessutom sällan leder till lagföring för brott. Vi ska enligt direktiven överväga om det är lämpligt och möjligt att avkriminalisera vissa överträdelser av regelverket på djurskyddsområdet och ersätta straff med andra sanktioner, som vitesförelägganden eller sanktionsavgifter. Vi ska även överväga om det straffbara området också kan begränsas genom att det preciseras vilka gärningar som kan anses som ringa.

I detta kapitel behandlas vilka principer som gäller för sanktionsväxling i svensk rätt. Därefter följer en redogörelse för tidigare överväganden om sanktionsväxling som gjorts på djurskyddsområdet.

7.2 Principer för kriminalisering och sanktionsväxling

7.2.1 Principer för kriminalisering

Kriminalisering innebär att straff föreskrivs för en viss handling och motiveras av att gärningen i fråga är så förkastlig att den bör vara straffsanktionerad. Kriminaliseringen av en gärning innebär en grund för polis, åklagare och domstol att inom ramen för sina respektive funktioner i rättsväsendet verka för att ett straff eller annan påföljd

fastställs för den som har gjort sig skyldig till den kriminaliserade gärningen. Det finns inga skrivna regler som anger vilka beteenden som ska kriminaliseras. I olika sammanhang har det dock utformats principer för när kriminalisering bör ske eller inte.

Under 1990-talet utformade Åklagarutredningen kriterier som bör vara styrande för att en kriminalisering av ett visst beteende ska vara befogad i sitt betänkande *Ett reformerat åklagarväsende* (SOU 1992:61). Enligt utredningen borde följande kriterier vara uppfyllda.¹

- Ett beteende kan föranleda påtaglig skada eller fara.
- Alternativa sanktioner står inte till buds, skulle inte vara rationella eller skulle kräva oproportionerligt höga kostnader.
- En straffsanktion krävs med hänsyn till gärningens allvar.
- Straffsanktionen ska utgöra ett effektivt medel för att motverka det icke önskvärda beteendet.
- Rättsväsendet ska ha resurser att klara av den eventuellt ytterligare belastning som kriminaliseringen innebär.

Både regering och riksdag ställde sig i allt väsentligt bakom kriterierna, som brukar kallas Åklagarutredningens kriterier.²

Straffrättsanvändningsutredningen fick 2011 bl.a. i uppdrag att analysera och ta ställning till vilka kriterier som bör gälla för att kriminalisering ska anses vara befogad. Vidare omfattade uppdraget att analysera om det är möjligt att vara mer återhållsam med användningen av straffrätt på olika områden, främst inom specialstraffrätten, och hur detta i så fall bör uppnås. Straffrättsanvändningsutredningen redovisade sina slutsatser och överväganden i betänkandet *Vad bör straffas?* (SOU 2013:38).

Straffrättsanvändningsutredningen konstaterade att det i åtskilliga lagstiftningsärenden om nykriminalisering, från mitten av 1990-talet och fram till 2013, inte hade redovisats någon diskussion om kriminaliseringens berättigande med utgångspunkt från Åklagarutredningens kriterier. De förhoppningar som Åklagarutredningen förde fram om ökad restriktivitet vid nykriminaliseringar hade således inte infriats. En bidragande orsak till denna utveckling bedömdes vara att Åklagarutredningens kriterier är för vaga för att på ett verkningsfullt

¹ SOU 1992:61, del A, s. 111 f.

² Prop. 1994/95:23 s. 55, bet. 1994/95:JuU2, rskr. 1994/95:40.

sätt kunna begränsa användningen av straffrätten. Mot denna bakgrund lämnade Straffrättsanvändningsutredningen förslag till nya kriterier som ska vara uppfyllda för att kriminalisering ska övervägas enligt följande.³

1. För att kriminalisering av ett beteende ska komma i fråga måste det tänkta straffbudet avse ett identifierat och konkretiserat intresse som är skyddsvärt (godtagbart skyddsintresse).
2. För att kriminalisering ska komma i fråga måste det beteende som avses bli kriminaliserat kunna orsaka skada eller fara för skada på skyddsintresset.
3. Endast den som har visat skuld – varit klandervärd – bör träffas av straffansvar, vilket innebär att kriminaliseringen inte får äventyra tillämpningen av skuldprincipen.
4. Kriminalisering av ett beteende kan inte komma i fråga om det finns något tillräckligt värdefullt motstående intresse.
5. Kriminalisering av ett beteende kan inte komma i fråga om det finns någon alternativ metod som är tillräckligt effektiv för att komma till rätta med det önskade beteendet.

De kriterier för kriminalisering som Straffrättsanvändningsutredningen har tagit fram är enligt utredningens egna ställningstagande endast principer och inte några absoluta regler. Det innebär att det enligt utredningen kan vara befogat att i ett enskilt fall genomföra en kriminalisering trots att inte samtliga kriterier är uppfyllda. Som grundläggande förutsättningar för att få göra ett sådant undantag måste dock enligt betänkandet gälla att det finns mycket tungt vägande skäl för kriminaliseringen, att skälen redovisas tydligt samt att det verkligen klargörs att det är fråga om ett avsteg från principerna.⁴ Straffrättsanvändningsutredningens förslag har inte lett till någon åtgärd från lagstiftarens sida.

Sammantaget kan sägas att de båda uppsättningarna av kriterier från 1992 respektive 2013 understryker att det beteende som ska kriminaliseras verkligen bör vara straffvärt, dvs. att det är så allvarligt att kriminalisering med åtföljande bestraffning är en rimlig åtgärd.

---

³ SOU 2013:38 s. 477 ff.

⁴ SOU 2013:38 s. 499.

Vidare utvisar kriterierna att kriminalisering ytterst har ett preventivt syfte, dvs. beteendet som straffbeläggs ska avhålla människor från att handla på ett visst sätt.⁵

EU behandlade frågan om kriterier för kriminalisering år 2009. Europeiska rådet antog då bl.a. slutsatser som vägledning för rådets överläggningar på det straffrättsliga området. En av slutsatserna var att straffrättsliga bestämmelser ska användas i sista hand (Europeiska unionens råd, dokument 16542/3/09).

7.2.2 Olika typer av sanktioner

Det finns ingen rättslig definition av begreppet sanktion. En sanktion är i princip alltid handlingsdirigerande eller har ett bestraffande syfte. Med en vid definition skulle sanktion kunna sägas vara alla former av påföljder som kan följa på ett rättsstridigt handlande. En sanktion kan vara repressiv eller icke repressiv. Med att en sanktion är repressiv avses att det är staten som kan ta initiativ till sanktionen. En icke repressiv sanktion är t.ex. möjligheten att begära skadestånd i en civilprocess.

Det finns flera olika sorters repressiva sanktioner. Den mest ingripande formen är straff och andra påföljder som följer av en kriminalisering. En annan typ av repressiv sanktion är administrativa avgifter, t.ex. sanktionsavgifter. Sanktionsavgift kan i vissa fall vara ett komplement till andra åtgärder och användas för att i enskilda fall nyansera ingripandet vid en överträdelse av något som är kriminaliserat. Sanktionsavgift ersätter i andra fall kriminalisering. Andra exempel på repressiva administrativa sanktioner är åtgärdsföreläggande (i förening med vite), skyldighet att vidta rättelse, möjlighet för en tillsynsmyndighet att meddela förbud (i förening med vite) och återkallelse av tillstånd.

Straff, sanktionsavgift, förbud och återkallelse av tillstånd är i huvudsak tillbakaverkande sanktioner. Förbud och återkallelse av tillstånd kan på sätt och vis även ses som en framåtriktad sanktion, i den mån återkallelsen syftar till att förhindra fortsatt bristande efterlevnad av ett regelverk.

---

⁵ SOU 2014:63 s. 78 f.

Vitesföreläggande är däremot alltid en framåtsyftande sanktion som syftar till att tvinga fram ett önskat agerande eller att få ett pågående oönskat agerande att upphöra. Först om den vitesålagde inte uppfyller en skyldighet som en tillsynsmyndighet för hans eller hennes del har specificerat, döms vitet ut. Vitet är således särskilt lämpligt att använda när man vill förmå någon att vidta en åtgärd eller avstå från att vidta en åtgärd. Det förhållandet att vitet enbart är framåtsyftande medför att när denna metod används kan det många gånger finnas behov av att komplettera vitet med en tillbakaverkande sanktion.⁶

7.2.3 Val av repressiv metod

Som behandlats ovan ställde sig regeringen i allt väsentligt bakom de kriterier för kriminalisering som Åklagarutredningen hade formulerat. Regeringen uttalade i detta sammanhang bl.a. följande.⁷

Kriminalisering som en metod för att söka hindra överträdelse av olika normer i samhället bör användas med försiktighet. Rättsväsendet bör inte belastas med sådant som har ringa eller inget straffvärde. Kriminalisering är heller inte det enda och inte alltid det mest effektiva medlet för att motverka oönskade beteenden. Det allmännas resurser för brottsbekämpning bör koncentreras på sådana förfaranden som kan föranleda påtaglig skada eller fara och som inte kan bemötas på annat sätt. [...] Beträffande vissa förfaranden, såsom t.ex. misshandel och stöld, har kriminaliseringen en djup och traditionell folklig förankring, vilken har sin grund i människors etiska och moraliska värderingar. Sådana gärningar, vilka vanligen är straffbelagda genom bestämmelser i brottsbalken, utgör kärnan av det område som bör vara kriminaliserat. Det kan antas att upprätthållandet av straffansvar för sådana beteenden utgör en viktig grund för att brott i allmänhet anses som en klandervärd handling. Begreppet brott kopplas sålunda samman med handlingar vilka det sedan gammalt råder enighet om att de är förkastliga. En föreskrift om straffansvar blir därigenom en signal som talar om att det straffbelagda förfarandet inte endast kan föranleda en negativ reaktion från det allmännas sida utan att det också är socialt oacceptabelt.

Straffrättsanvändningsutredningen påpekade i sitt betänkande att de repressiva metoder som står staten till buds för att komma till rätta med oönskade beteenden är framför allt straff, sanktionsavgift, vite

---

⁶ SOU 2013:38 s. 537.

⁷ Prop. 1994/95:23 s. 52 f.

och återkallelse av tillstånd. Med administrativa sanktioner avsåg utredningen de tre sistnämnda sanktionsformerna.⁸

I valet av repressiv metod ansåg utredningen att administrativa sanktioner inte kan komma i fråga att använda för att motverka beteenden som vid en straffsanktionering skulle föranleda strängare straff än böter. Att en gärning straffrättsligt är på s.k. bötesnivå innebär dock enligt utredningen inte alltid att straff kan ersättas av sanktionsavgift. Utredningen ansåg nämligen att administrativa sanktioner inte bör användas när utpekandet av gärningsmannen som klandervärd kan antas ha mer märkbar betydelse för hur människor väljer att bete sig. Ringa misshandel och snatteri gavs som exempel på brott som även fortsättningsvis bör sanktioneras i straffrätten, även om de regelmässigt inte föranleder strängare straff än böter. Det bör enligt utredningens mening inte heller komma i fråga att använda administrativa sanktioner för beteenden som kan föranleda näringsförbud.⁹

Straffrättsanvändningsutredningen redovisade vidare vissa allmänna överväganden angående val av repressiv metod. Utredningen anförde att effektivitetshänsyn är ett tungt vägande skäl vid övervägande av vilken repressiv metod som ska användas och att detta gäller såväl den metod som har bäst förmåga att avhålla från det oönskade beteendet som den metod som innebär lämpligast resursanvändning.

För det första kan effektiviteten enligt utredningen öka genom att styrmedlet har bättre genomslagskraft. Med detta avsåg utredningen att den administrativa sanktionen avhåller bättre från det oönskade beteendet än vad straff gör. Enligt utredningens mening gör sig detta särskilt gällande i fall där överträdelser i stor utsträckning begås inom ramen för en juridisk persons verksamhet. Många gånger är det svårt att peka ut en fysisk person som uppfyller de objektiva och subjektiva rekvisiten för brott och därför också svårt att fälla någon till ansvar. Om t.ex. sanktionsavgift används i stället för straff måste dock inte en fysisk person pekas ut, eftersom en sanktionsavgift kan riktas mot den juridiska personen.¹⁰

För det andra kan effektivitetshänsyn enligt Straffrättsanvändningsutredningen också ses ur ett resursanvändningsperspektiv. Utredningen anförde i sammanhanget att på vissa områden upptäckts

---

⁸ SOU 2013:38 s. 537.

⁹ SOU 2013:38 s. 535 f.

¹⁰ SOU 2013:38 s. 537 f.

och utreds i stor utsträckning överträdelser i praktiken av en annan myndighet än de brottsutredande myndigheterna. Det kan då vara en lämpligare resursanvändning att låta den myndighet som faktiskt upptäcker och utreder överträdelserna också besluta om sanktioner med anledning av överträdelserna. Jämfört med alternativet att också t.ex. polis, åklagare och domstol måste engageras i påförande av sanktionen kan förfarandet med en administrativ sanktion vara billigare, enklare och snabbare. Om reaktionen på det oönskade beteendet kan komma snabbare om en myndighet utfärdar en administrativ sanktion än om det straffrättsliga systemet används torde det dessutom öka sanktionens styrförmåga.¹¹

Straffrättsanvändningsutredningen anförde vidare följande i fråga om resonemanget om ökad effektivitet med avseende på styrmedlets genomslagskraft.¹²

Dessutom kan det vara så, framför allt när det gäller bagatellartade överträdelser, att användandet av en annan metod än straff kan få till följd att beteendet i ökad utsträckning faktiskt föranleder en sanktion. Om en alltför bagatellartad överträdelse straffsanktioneras kan det finnas risk för att straffbudet kommer att prioriteras ner hos de brottsutredande myndigheterna och domstolarna i sådan mån att styreffekten hos straffbudet blir mycket låg. Det sagda kan leda till ökad urholkning av straffsystemet. En myndighet som kanske har det aktuella området som sitt huvudsakliga ansvarsområde kan möjligen ha bättre förutsättningar att prioritera utredning och sanktionering av regelverket i fråga. En paradox, som har påpekats tidigare, är att en straffsanktionering som nedprioriteras av rättsväsendet drar mycket litet resurser medan en administrativ sanktionering som upprätthålls sannolikt drar betydligt mer resurser. Skälet för att välja en administrativ sanktion framför straff är då inte resursbesparing, utan ökad trovärdighet för straffsystemet och bättre efterlevnad av det sanktionerade regelverket.

7.2.4 Sanktionsavgifter

Användningen av sanktionsavgifter

Sanktionsavgifter är en ekonomisk sanktion och anses inte ingå i det straffrättsliga systemet. Det finns därför inte några krav på att regler om sanktionsavgift ska utformas enligt allmänna straffrättsliga principer.¹³

---

¹¹ SOU 2013:38 s. 538.

¹² SOU 2013:38 s. 538.

¹³ Skr. 2009/10:79 s. 46.

Sanktionsavgifter kan vara repressiva och/eller vinstbegränsande. För att fastställa sanktionsavgifter används ofta schabloner. Det är antingen tillsynsmyndigheten eller en domstol som beslutar om sanktionsavgift. Ansvar är vanligtvis strikt, dvs. skyldigheten att betala en avgift uppkommer när ett regelbrott objektivt kan konstateras. Som huvudregel tillfaller sanktionsavgiften staten. Både beloppens storlek och på vilket sätt som beloppens storlek bestäms varierar. En sanktionsavgift kan användas vid sidan av eller i stället för skadestånd, vite, straff och förverkande. Det viktigaste skälet för att införa sanktionsavgifter har varit att lagstiftaren velat öka efterlevnaden av reglerna inom särskilda områden. Ett system med sanktionsavgifter används ofta för att åstadkomma ett enklare och snabbare beivrande av regelbrott än vad som är fallet vid användandet av straffrättsliga sanktioner.

Frågan om sanktionsavgifters användningsområde och utformning behandlades av regeringen i förarbetena till bestämmelsen om förverkande i 36 kap. 4 § brottsbalken.¹⁴ Regeringen lade här fram allmänna riktlinjer för hur ett sanktionsavgiftssystem bör utformas. Riktlinjerna har behandlats av justitieutskottet och antagits av riksdagen.¹⁵ De kan sammanfattas enligt följande.

- a) Ett avgiftssystem kan erbjuda en ändamålsenlig lösning i fall där regelöverträdelser är särskilt frekventa eller speciella svårigheter föreligger att beräkna storleken av den vinst eller besparing som uppnås i det särskilda fallet. Andra fall där sanktionsavgifter kan vara ändamålsenliga är då den ekonomiska fördelen av en isolerad överträdelse genomsnittligt sett kan bedömas som låg, samtidigt som samhällets behov av skydd på det aktuella området är framträdande.
- b) Sanktionsavgifter bör få förekomma endast inom speciella och klart avgränsade rättsområden. I den mån avgifterna används på näringsregleringens område bör de vara knutna till särskilda föreskrifter som näringsutövarna har att iaktta i sin verksamhet.
- c) Bestämmelserna om beräkning av avgiftsbeloppet bör konstrueras så att de utgår från ett mätbart moment i den aktuella överträdelserna – en parameter – som gör det möjligt att förutse och fastställa hur stor avgiften ska bli i det särskilda fallet.

---

¹⁴ Prop. 1981/82:142 s. 21 ff.

¹⁵ Bet. 1981/82:JuU53, rskr. 1981/82:328.

- d) Beroende på det aktuella rättsområdets natur bör särskilt prövas om uppsåt eller oaktsamhet ska förutsättas för avgiftsskyldighet eller om skyldigheten ska bygga på strikt ansvar. För att en konstruktion med strikt ansvar ska vara försvarbar från rättssäkerhetssynpunkt bör det finnas starkt stöd för en presumtion om att överträdelser på området inte kan förekomma annat än som en följd av uppsåt eller oaktsamhet. Bestämmelser som reglerar möjligheten till jämkning av avgiftsbelopp bör så långt möjligt vara så preciserade att det inte föreligger någon tvekan om deras räckvidd.
- e) Något hinder bör inte föreligga mot att låta avgiftsregler som i första hand riktas mot juridiska personer och straffrättsliga bestämmelser riktade mot fysiska personer vara tillämpliga vid sidan av varandra. De subjektiva rekvisiten kan vara annorlunda utformade i de olika systemen – strikt ansvar vid avgift och uppsåt eller oaktsamhet vid straffrättsligt ansvar. Om det rör sig om mindre allvarliga överträdelser, kan den vinsteliminering som uppnås genom avgiften framstå som en fullt tillräcklig åtgärd. Det kan i så fall bli aktuellt att låta införandet av ett avgiftssystem innebära att de aktuella gärningarna inte längre är straffbara.
- f) Om avgiftsskyldigheten görs beroende av huruvida överträdelsen har skett av uppsåt eller oaktsamhet och när reglerna är utformade på sådant sätt att det finns utrymme för betydande skönsmässiga bedömningar är det lämpligt att åläggande av avgiftsskyldighet överlämnas till allmän domstol. I övrigt kan prövningen överlämnas till de administrativa myndigheter som är verksamma på det aktuella området.

Riktlinjerna tillämpas alltjämt och regeringen har i flera lagstiftningsärenden hänvisat till dessa.¹⁶ Regeringen har vidare hänvisat till riktlinjerna i en skrivelse med generella bedömningar för hur en tillsynsreglering bör vara utformad.¹⁷ Riktlinjerna tar sikte på sanktioner med vinstbegränsande syfte. De brukar dock också läggas till grund för utformningen av sådana sanktionssystem som har ett bestraffande syfte.

---

¹⁶ Se t.ex. prop. 2015/16:118 s. 17 f. och prop. 2016/17:22 s. 229.

¹⁷ Skr. 2009/10:79 s. 45 f.

Vid sidan om regeringens riktlinjer i nyssnämnda proposition finns det ytterligare riktlinjer som bör beaktas vid utformningen av ett sanktionsavgiftssystem.

I flera förarbeten har lagstiftaren haft som utgångspunkt att sanktionsavgifter är att betrakta som ett straff i enlighet med Europakonventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna (Europakonventionen) av den 4 februari 1952 jämte tilläggsprotokoll.¹⁸ Konventionen gäller som lag i Sverige och enligt 2 kap. 19 § regeringsformen får lag eller annan föreskrift inte meddelas i strid med Sveriges åtaganden enligt konventionen. Ett sanktionsavgiftssystem ska därför utformas på ett sådant sätt att de rättssäkerhetsgarantier som följer av artikel 6 i konventionen är uppfyllda. Det innebär bl.a. att den enskilde ska underrättas om vilken gärning som läggs honom till last, ha rätt att inte vara verksam i förfarandet sin egen nackdel, ha rätt att vara tyst och ges tillfälle att yttra sig över anklagelsen. Oskuldspresumtionen, som innebär att var och en som blivit anklagad för brott ska betraktas som oskyldig till dess hans skuld lagligen fastställts, ska också beaktas. Den enskilde ska även ha möjlighet att inom rimlig tid få sin sak prövad av domstol. Det s.k. dubbelprövningsförbudet i artikel 4 i sjunde tilläggsprotokollet behandlas nedan.

Europarådet antog den 13 februari 1991 rekommendation nr R(91)1 om administrativa sanktioner. Rekommendationen riktar sig främst till Europarådets medlemmar, däribland Sverige, men är inte rättsligt bindande. Rekommendationen innehåller principer som innebär att sanktionernas innehåll och villkoren för att ålägga sanktioner ska framgå av lag. Vidare följer av rekommendationen förbud mot retroaktiv tillämpning, förbud mot dubbla administrativa sanktioner grundade på samma gärning och till skydd för samma intressen samt krav på snabb handläggning. Varje åtgärd som kan leda till en administrativ sanktion riktad mot en viss person ska leda till ett slutligt avgörande. En person som riskerar en administrativ sanktion ska informeras om anklagelserna och de bevis som åberopas till stöd för dessa samt beredas möjlighet och tillräckligt med tid för att besvara dessa. Bevisbördan ska ligga på den administrativa myndigheten. Det ska slutligen vara möjligt att överklaga myndighetens beslut till domstol.

---

¹⁸ Se t.ex. prop. 2012/13:143 s. 71 f. och prop. 2017/18:165 s. 67.

Närmare om utformningen av sanktionsavgiftssystem

I de flesta av de sanktionsavgiftssystem som i dag tillämpas krävs vare sig uppsåt eller oaktsamhet för att avgift ska kunna påföras vid en regelöverträdelse. Huvudregeln kan således sägas vara att sanktionsavgifter bygger på strikt ansvar.¹⁹ Det finns dock inte hinder emot att avgiftsskyldighet görs beroende av att uppsåt eller oaktsamhet ska kunna konstateras.

Straffrättsanvändningsutredningen ansåg att huvudregeln vid användande av sanktionsavgift bör vara att avgiftsskyldigheten ska bygga på strikt ansvar. Utredningen anförde att detta medför regelsystemen måste utformas med hänsyn till Europakonventionens krav på möjlighet att beakta subjektiva omständigheter och att detta bör ske genom tillämpning av jämningsregler och möjlighet att överklaga till domstol.²⁰

Som skäl för en avgiftsskyldighet som bygger på strikt ansvar har det anförts att en sådan konstruktion bidrar till en förenkling och effektivisering av sanktionssystemet samt att utrymmet för bedömningar blir mindre vid en konstruktion med strikt ansvar än om det krävs uppsåt eller oaktsamhet. I de fall ansvaret är strikt behöver kontrollmyndigheterna endast kontrollera att de objektiva förutsättningarna för en regelöverträdelse är uppfyllda och fastställa avgiften enligt den angivna beräkningsgrunden.²¹ Som framgår av de ovan angivna riktlinjerna för användningen av sanktionsavgifter bör det emellertid finnas starkt stöd för en presumtion att överträdelser på området inte kan förekomma annat än som en följd av uppsåt eller oaktsamhet, för att en konstruktion med strikt ansvar ska anses uppfylla kraven på rättssäkerhet. Den enskilde får inte heller åläggas en orimlig bevisbörda för att undgå avgift. I annat fall riskerar avgiftssystemet att inte uppfylla de krav på rättssäkerhet som den ovan behandlade oskuldspresumtionen ger uttryck för. Sanktionsavgiftssystemen i svensk rätt som är baserade på strikt ansvar innehåller därför regler som möjliggör för kontrollmyndigheten att befria någon från sanktionsavgift om det framstår som oskäligt att ta ut avgift. Även jämningsregler förekommer i de olika regelverken.

---

¹⁹ SOU 2013:38 s. 544.

²⁰ SOU 2013:38 s. 545.

²¹ Se t.ex. prop. 2017/18:165 s. 62.

I de sanktionssystem som i dag tillämpas är det vanligast förekommande att sanktionsavgift beslutas av en myndighet och endast i ett fåtal system beslutas avgift av domstol efter ansökan av myndighet. I det senare fallet är det ofta fråga om system där uppsåt eller oaktsamhet måste kunna konstateras för att avgift ska aktualiseras (se regeringens riktlinjer ovan).

Enligt Straffrättsansvändningsutredningen bör utgångspunkten vara att sanktionsavgift beslutas av en myndighet och inte av domstol under förutsättning att det finns någon lämplig myndighet som kan besluta om sanktionen. Enligt utredningen bör den beslutande myndigheten helst ha någon form av tillsynsansvar över den verksamhet som omfattas av avgifterna eller på annat sätt ha god insyn i verksamheten samt vara väl förtrogen med det aktuella regelverket och ha goda förutsättningar att upptäcka regelöverträdelser.²²

Exempel på avgiftssystem som bygger på strikt ansvar och där tillsynsmyndigheten beslutar om avgift är regelverket om miljöskaktionsavgifter i miljöbalken (1998:808). Enligt 30 kap. 2 § första stycket ska miljöskaktionsavgift tas ut även om överträdelsen inte har skett uppsåtligen eller av oaktsamhet.²³ Av andra stycket samma paragraf följer dock att avgiften inte behöver tas ut om det vore oskäligt med hänsyn till bl.a. sjukdom som medfört att den avgiftsskyldige inte har förmått att på egen hand eller genom att uppdra åt någon annan göra det som ålegat den avgiftsskyldige eller att överträdelsen berott på en omständighet som inte kunnat eller borde ha förutsetts eller som den avgiftsskyldige inte kunnat påverka. Den som enligt ett beslut av en tillsynsmyndighet ska betala en miljöskaktionsavgift får enligt 30 kap. 7 § överklaga beslutet till mark- och miljödomstol.

---

²² SOU 2013:38 s. 546.

²³ I detta sammanhang kan nämnas att Lagrådet i yttrande över förslaget till ny lag om kontroll av ekologisk produktion (prop. 2012/13:55 s. 139 ff.) påpekade att för att döma ut en sanktionsavgift gäller generellt att det inte finns något formellt krav på uppsåt eller oaktsamhet. Enligt Lagrådet fanns det därför inte anledning att, såsom hade föreslagits i det remitterade förslaget, i lagtexten ange att sanktionsavgift skulle tas ut även om en överträdelse inte hade skett uppsåtligen eller av oaktsamhet. Lagrådet anförde att en sådan särskild angivelse, som skett i ett antal lagar, riskerar att i stället för att vara klargörande skapa osäkerhet om vad som gäller i de fall någon sådan angivelse inte finns. Regeringen har redovisat samma uppfattning i andra lagstiftningsärenden. I prop. 2017/18:205 anfördes att i motsats till vad som gäller för straffbestämmelser finns det inte något formellt krav på uppsåt eller oaktsamhet för att besluta om sanktionsavgift, varför det inte i lagtext bör upplysas om att sanktionsavgift får tas ut även om en överträdelse inte har skett uppsåtligen eller av oaktsamhet (a. prop. s. 70). I andra lagstiftningsärenden har lagtext dock utformats på samma sätt som miljöbalkens bestämmelse, se t.ex. 30 b § livsmedelslagen, som trädde i kraft den 1 januari 2019.

Liknande sanktionsavgiftssystem finns t.ex. i fiskelagen (1993:787), livsmedelslagen (2006:804) och plan- och bygglagen (2010:900).

Ett exempel på avgiftssystem där det krävs konstaterad uppsåt eller oaktsamhet är regelverket i produktsäkerhetslagen (2004:451). Av 37 § nämnda lag följer att en näringsidkare ska åläggas att betala en sanktionsavgift, om näringsidkaren eller någon som handlar på näringsidkarens vägnar uppsåtligt eller av oaktsamhet har brutit mot vissa i paragrafen angivna bestämmelser. Enligt 39 § samma lag ska frågor om påförande av sanktionsavgift prövas av förvaltningsrätt efter ansökan av tillsynsmyndigheten.

Sanktionsavgifter förekommer inom en mängd olika områden och beloppens storlek och hur storleken på avgiften bestäms varierar. I flera regleringar anges ett beloppsintervall inom vilket sanktionsavgiften ska bestämmas. En sådan bestämmelse finns t.ex. i 30 kap. 1 § andra stycket miljöbalken. Enligt bestämmelsen ska avgiftens storlek framgå av regeringens föreskrifter och uppgå till minst 1 000 kronor och högst 1 000 000 kronor. När avgiftens storlek bestäms ska enligt paragrafen hänsyn tas till överträdelsens allvar och betydelsen av den bestämmelse som överträdelsen avser. Med ”överträdelsens allvar” avses de objektiva omständigheterna som hur lång tid som överträdelsen har pågått, överträdelsens omfattning, den typiska faran som överträdelsen medför samt känsligheten hos den omgivning som påverkas. Uttrycket ”betydelsen av den bestämmelse som överträdelsen avser” syftar på betydelsen av bestämmelsen som sådan och intresset av det den är avsedd att reglera, dvs. bestämmelsens skyddsintresse. Bestämmelser som avser att skydda liv och hälsa anses enligt förarbetena till miljöbalken vara av större betydelse än de som avser att ta tillvara estetiska intressen eller befrämja det rörliga friluftslivet. Att underlåta att ansöka om tillstånd kan typiskt sett också förutsättas vara av större betydelse än att inte anmäla en verksamhet som har bedömts inte behöva tillståndsprövas men dock är anmälningspliktig. Vidare anges i förarbetena att överträdelser av vissa bestämmelser är med nödvändighet irreparabla medan effekterna av andra överträdelser kan åtgärdas om rättelse vidtas; vissa utsläpp kan t.ex. medföra att en djurart dör ut, men en otillåten anläggning i många fall kan rivs utan att några efterverkningar kvarstår.²⁴

---

²⁴ Prop. 1997/98:45 s. 539 f.

I produktsäkerhetslagen finns också en bestämmelse som anger ett beloppintervall inom vilket sanktionsavgiften ska bestämmas. Enligt 40 § nämnda lag ska sanktionsavgiften fastställas till lägst 5 000 kronor och högst 5 000 000 kronor. Avgiften får dock inte överstiga tio procent av näringsidkarens årsomsättning. Skälet till att bestämmelsen anger ett så brett beloppsspann är att överträdelser av produktsäkerhetslagen kan vara av högst varierande art och karaktär. Mot denna bakgrund har lagstiftaren ansett det angeläget att en sanktionsavgift ska kunna bestämmas till såväl blygsamma som avsevärda belopp.²⁵ I några lagar på finansområdet som bygger på EU-direktiv ska sanktionsavgiften, när det gäller företag, bestämmas till lägst 5 000 kronor medan det högsta beloppet ska fastställas genom en beräkning av företagets omsättning närmast föregående räkenskapsår, den vinst som företaget fått till följd av regelöverträdelsen eller de kostnader som företaget undvikit till följd av regelöverträdelsen (se t.ex. 15 kap. 8 § lagen [2004:297] om bank- och finansieringsrörelse).

I vissa lagar anges i stället ett bestämt belopp för varje överträdelse. Ett exempel på en sådan avgift är den kontrollavgift som Skatteverket tar ut om det vid tillsyn eller kontrollbesök framkommer att den som är skyldig att använda kassaregister inte fullgör denna skyldighet. Avgiften uppgår till 12 500 kronor för varje kontrolltillfälle (se 50 kap. 1 § 1 och 2 § första stycket skatteförfarandelagen [2011:1244]).

Krigsmaterielexportöversynskommittén belyste ingående för- och nackdelarna med sanktionsavgifter. Kommittén undersökte hur systemen med sanktionsavgifter fungerade på bl.a. miljö-, arbetsmiljö- och konsumentområdet genom att ställa frågor till ett flertal kontrollmyndigheter på respektive område. En vanlig åsikt bland de tillfrågade myndigheterna var att sanktionsavgifter har bättre förutsättningar att bidra till regelefterlevnad än straffsanktioner, eftersom brott mot den aktuella lagstiftningen inte prioriteras av rättsväsendet. Administrativa sanktionsavgifter ansågs också vara mer förutsebara, vilket leder till en bättre preventiv effekt. Det uppgavs t.ex. att antalet beslutade avgifter hos vissa av myndigheterna hade minskat över tid. Myndigheterna bedömde att det berodde på ökad regelefterlevnad. Sanktionsavgifter ledde enligt de tillfrågade myndigheterna också till enklare och snabbare beivrande av överträdelser, jämfört

---

²⁵ Prop. 2003/04:121 s. 159.

med straffsanktioner. Sanktionsavgifter ansågs också vara resurseffektiva, eftersom den tillsynsmyndighet som beslutar om avgifterna fattar beslutet baserat på sin egen utredning. Andra myndigheter behöver inte kopplas in i processen, utom vid överklagande eller om avgiften ska beslutas av domstol på ansökan av tillsynsmyndigheten. Bland de nackdelar som framhölls av de tillfrågade myndigheterna kan nämnas att införandet av ett sanktionsavgiftssystem innebär ett ytterligare administrativt system att hantera, vilket kräver resurser hos tillsynsmyndigheten. En annan åsikt som framfördes var att om sanktionsavgiftsbeloppet är lågt kan verksamhetsutövaren se avgiften som enbart en kostnad som det går att kalkylera med, varför avgiften i ett sådant fall inte leder till ökad regelefterlevnad.²⁶

Förbud mot dubbelprövning

I artikel 4 i Europakonventionens sjunde tilläggsprotokoll föreskrivs att den som en gång blivit dömd eller frikänd av domstol för ett brott ska vara skyddad mot nytt åtal och ny dom i samma sak. Rättigheten eller förbudet har många benämningar: dubbelbestraffningsförbudet, mer korrekt dock dubbelprövningsförbudet, förbudet mot dubbla förfaranden och den latinska benämningen *ne bis in idem* (ej två gånger i samma sak).²⁷ Enligt Europadomstolens tolkning av artikeln kan förbudet vara tillämpligt även när något av de två förfarandena, eller båda, avser åtgärder eller sanktioner som inte betecknas som straff enligt den nationella rätten, som t.ex. administrativa sanktioner och viten. Att påföra både ett straff och en sanktionsavgift för samma överträdelse kan alltså strida mot dubbelprövningsförbudet. Huvudsyftet med artikeln är att förhindra en upprepning av en brottmålsrättegång som avslutats med ett slutligt avgörande och att förhindra att samma rättssubjekt prövas för samma brott två gånger. Det är följaktligen inte förbjudet att döma ut flera straff för samma brott, utan endast att pröva samma brott på nytt, dvs. vid två olika tillfällen.

Dubbelprövningsförbudet hindrar inte bara ett andra straff (dvs. ett nytt straff vid ett annat tillfälle än det första) utan även en andra prövning av samma gärning. Högsta domstolen har funnit att det för svenskt vidkommande är så att rättegångshinder föreligger om det

---

²⁶ SOU 2014:83 s. 104 ff.

²⁷ Prop. 2014/15:131 s. 39.

redan påbörjats en process om samma sak, oavsett om denna avslutats. Enligt domstolen är det alltså inte enbart ett slutligt avgörande som utgör ett hinder mot ett andra förfarande. Även en pågående prövning är ett sådant hinder. Högsta domstolen har alltså på denna punkt gått längre än vad Europadomstolen ansett att konventionen kräver (se NJA 2013 s. 502 och NJA 2015 s. 663).

För att inte riskera att komma i konflikt med dubbelprövningsförbudet bör enligt Straffrättsanvändningsutredningen sådana betenden som sanktioneras med avgift inte samtidigt vara straffbelagda. Utredningen förordade därför att när sanktionsavgift införs för gärningar som redan är straffbelagda, dessa avkriminaliseras i motsvarande mån.²⁸ Regeringen har i lagstiftningsärenden på senare år kommit fram till den slutsatsen att det står i strid med dubbelprövningsförbudet om ett bötes- eller fängelsestraff och sanktionsavgifter skulle påföras för samma gärning och därmed funnit att bestämmelser som ska ingå i sanktionsavgiftssystemet bör avkriminaliseras.²⁹

7.3 Tidigare överväganden om sanktionsväxling på djurskyddsområdet

7.3.1 Sanktionsavgiftsutredningen

Frågan om sanktionsväxling på djurskyddsområdet, dvs. att minska användningen av straffrätt genom att växla över, helt eller delvis, till andra sanktioner, behandlades av Sanktionsavgiftsutredningen i betänkandet *Sanktionsavgift i stället för straff – områdena livsmedel, foder och djurskydd* (SOU 2006:58).

I betänkandet redovisades den kritik som hade framförts till utredningen av kontrollmyndigheterna i fråga om straffsanktionering av överträdelser av bestämmelser i bl.a. djurskyddslagen. Kritiken bestod framför allt i att brott mot bl.a. djurskyddslagstiftningen har låg prioritet hos polismyndighet och åklagare, vilket leder till att brottsanmälningar ofta blir liggande till dess att brottet preskriberas. Kontrollmyndigheterna hade även angett att det inte är ovanligt att förundersökningen även i tydliga fall läggs ned med hänvisning till att brott inte kan styrkas eller att gärningen bedöms som ringa, vilket

²⁸ SOU 2013:38 s. 546 f.

²⁹ Se t.ex. prop. 2017/18:165 s. 58 ff.

medfört att kontrollmyndigheterna inte alltid ansåg det meningsfullt att anmäla överträdelser till åklagare.³⁰

I betänkandet konstaterades att det begås ett stort antal överträdelser mot bl.a. djurskyddslagstiftningen samt att sannolikheten för att någon som bryter mot bestämmelserna om djurskydd bestraffas är låg. Sanktionsavgiftsutredningen konstaterade att den straffrättsliga regleringen inte fungerar väl och menade att det kan ifrågasättas om straffsanktionen uppfyller gemenskapsrättens krav på att vara effektiv och avskräckande. Utredningen menade att det därför är en angelägen uppgift att lägga fram förslag till regler som på ett bättre sätt kan möta behovet av effektiva sanktioner.³¹

Sanktionsavgiftsutredningen ansåg att en sanktionsavgift kunde förväntas vara ett effektivt styrmedel för överträdelser av administrativ natur och föreslog att ett sanktionsavgiftssystem skulle införas för sådana överträdelser. Utredningen menade att det fanns flera kategorier av bestämmelser som lämpar sig väl för att inordna i ett system med sanktionsavgifter. Det handlade företrädesvis om olika administrativa bestämmelser såsom krav på anmälan, registrering, godkännande, journalföring och utbildning. Dessa bestämmelser är enligt utredningen normalt klara och tydliga och överträdelser av aktuellt slag är ofta att anse som mindre allvarliga och fordrar inte någon mer omfattande utredning eller bedömning.³²

På djurskyddsområdet ansågs bestämmelsen i 16 § i den då gällande djurskyddslagen om tillståndsplikt för viss verksamhet med djur vara av sådan art att den borde kunna föranleda sanktionsavgift. Vissa överträdelser av administrativ natur ansågs dock inte lämpa sig för att sanktioneras med avgift och föreslogs därför vara kvar i det straffrättsliga systemet. Det rörde sig om överträdelser av tillståndsplikten och kravet på godkännande för hantering av försöksdjur.³³ Förslaget har inte lett till lagstiftning.

---

³⁰ SOU 2006:58 s. 101.

³¹ SOU 2006:58 s. 104.

³² SOU 2006:58 s. 130.

³³ SOU 2006:58 s. 132 ff.

7.3.2 Förarbetena till den nya djurskyddslagen

Införandet av administrativa sanktioner som alternativ till straffrättslig sanktionering på djurskyddsområdet övervägdes i betänkandet *Ny djurskyddslag* (SOU 2011:75).

I betänkandet redovisades att flera instanser hade framfört önskemål till utredaren om att skilja ut mindre allvarliga överträdelser mot djurskyddsbestämmelserna och beivra dessa genom sanktionsavgifter. Stockholmspolisens djurskyddsgrupp var en av de aktörer som förespråkade detta och hade till utredaren framfört att de lindrigare brotten borde kunna åläggas med sanktionsavgifter, dels då dessa ärenden tar resurser i anspråk, dels för att ärendena är svåra att lagföra. Man pekade på att det i miljöbalken hade införts sanktionsavgifter för vissa smärre förseelser, vilket hade varit positivt ur polisens synvinkel eftersom man då kan koncentrera sig på större ärenden, vilket man även ansåg skulle kunna höja statusen på djurskyddsärenden.³⁴

Utredaren kom dock till slutsatsen att administrativa sanktioner inte bör införas på djurskyddsområdet. I betänkandet påpekades att en växling från straff till administrativa sanktioner skulle förflytta fokus från polis, åklagare och domstolar till kontrollmyndigheter och i praktiken innebära en avkriminalisering av vissa brott mot djurskyddsbestämmelserna. Utredaren menade att detta skulle komma att ta resurser i anspråk från kontrollmyndigheterna som är behövliga i verksamheten med djurkontroll. Utredaren fann vid en sammantagen bedömning att straffsanktioner utgör det mest effektiva sättet att bekämpa brott mot djurskyddslagen.³⁵

Frågan om sanktionsavgifter berördes särskilt i betänkandet. Det förhållandet att samtliga bestämmelser på djurskyddsområdet syftar till att förebygga djurlidande framhölls som ett tungt vägande skäl mot att införa ett system med sanktionsavgifter. Vidare angavs att det är problematiskt att peka ut vissa bestämmelser eller områden som skulle kunna bli aktuella för kontrollmyndigheten för att påföra en djurhållare sanktionsavgift i stället för att göra en åtalsanmälan. Enligt utredaren är de bestämmelser som skulle vara aktuella sådana som innebär mycket små risker för djurlidande, t.ex. bestämmelser om registrering, godkännande eller journalföring. Det konstaterades

---

³⁴ SOU 2011:75 s. 801 f.

³⁵ SOU 2011:75 s. 833.

att sådana bestämmelser dock endast utgör en mycket liten del av djurskyddsbestämmelserna och att de vinster som skulle kunna uppnås därför är så begränsade att de inte uppväger de betydande konsekvenser (bl.a. i form av minskad rättssäkerhet för djurhållarna) och det merarbete som det skulle innebära för bl.a. djurhållare och berörda myndigheter.³⁶

7.3.3 Straffrättsansvädningsutredningen

I sitt betänkande behandlade Straffrättsansvädningsutredningen bl.a. s.k. förvaltningsrättsliga stödkriminaliseringar i samband med överväganden om sanktionsväxling. Med förvaltningsrättsliga stödkriminaliseringar avses bestämmelser som straffbelägger överträdelser av bl.a. krav på tillstånd, anmälan eller registrering för att t.ex. få bedriva viss verksamhet. Andra exempel är bestämmelser som straffsanktionerar överträdelser av villkor som ett beviljat tillstånd har förenats med. Enligt Straffrättsansvädningsutredningen finns det generellt anledning att överväga om inte andra repressiva metoder än straff har bättre handlingsdirigerande förmåga. Utredningen anförde att detta gäller inte minst mot bakgrund av att regleringarna i stor utsträckning avser näringsverksamhet, vilken dessutom i många fall bedrivs av juridiska personer. Att beteendena i allmänhet inte heller präglas av någon sådan påtaglig grad av uppsåt eller oaktsamhet att gärningsmannen framstår som klandervärd, talar dessutom emot att använda straffrätten.³⁷

Straffrättsansvädningsutredningen konstaterade att användningen av straffrätt inte framstår som en effektiv metod för att upprätthålla regelverken på livsmedels- och foderområdena och hänvisade bl.a. till Sanktionsavgiftsutredningens slutsatser i fråga om den kritik som framförts till den utredningen angående de straffsanktionerade bestämmelserna (se avsnitt 7.3.1). Straffrättsansvädningsutredningen anförde vidare följande i fråga om sanktionsväxling på livsmedels- och foderområdena.³⁸

Att sannolikheten för att en överträdelse bestraffas är låg leder rimligen till att straffsanktionen får dålig styreffekt. Straffhotet blir knappast avskräckande när de fall då det förverkligas närmast utgör undantags-

³⁶ SOU 2011:75 s. 842 ff.

³⁷ SOU 2013:38 s. 548.

³⁸ SOU 2013:38 s. 569 f.

situationer. Utredningen vill också påpeka att en annan följd av att mängder av straffbelagda beteenden inte sanktioneras och att det fåtal fall som faktiskt bestraffas framstår som slumpartade, är att straffsystemet urholkas och dess trovärdighet minskar. Det får dessutom, enligt utredningens mening, betraktas som högst tveksamt om nuvarande straffsanktionering uppfyller de krav som unionsrätten ställer på sanktioner för överträdelser av EU-bestämmelser på de aktuella områdena. Unionsrättens krav innebär att sanktionerna måste vara effektiva, avskräckande och proportionerliga, däremot behöver de inte vara straffrättsliga.

[...]

Det är i praktiken främst kontrollmyndigheterna som upptäcker överträdelser av de aktuella regleringarna. Om ett sanktionsavgiftssystem införs innebär det att utredningsarbetet beträffande regelbrotten flyttas över från polis och åklagare till kontrollmyndigheterna. Kontrollmyndigheterna, som är väl insatta i de omfattande och komplexa regelverken, bör i allmänhet också ha bäst förutsättningar att utreda överträdelserna. De har rimligen också bättre möjligheter än polis och åklagare att prioritera utredning av överträdelserna i fråga. Mot bakgrund av det anförda anser utredningen att det finns goda skäl att tro att om kontrollmyndigheterna ges rätt att också sanktionera överträdelser som de upptäcker, kommer det att få till följd att fler överträdelser än tidigare beivras. Ett enklare förfarande, som inte förutsätter flera olika myndigheters medverkan, kan dessutom bidra till att reaktionen på en överträdelse kommer snabbare. Ökad och snabbare sanktionering av överträdelser av livsmedels- och foderregleringarna bör i sin tur leda till förbättrad regelefterlevnad.

Enligt utredningens mening framstår djurskyddsområdet som lämpligt för sanktionsväxling från straff till avgift i vissa delar, men däremot inte i sin helhet. Utredningen anförde att de resonemang som förts om vilken repressiv metod som är lämpligast att använda för att stävja oönskade beteenden på livsmedels- och foderområdena i huvudsak också kan anföras när det gäller djurskyddsområdet. En viktig skillnad mellan livsmedels- och foderområdena – där utredningen ansåg att straff i stor utsträckning bör kunna ersättas av andra sanktioner – och djurskyddsområdet är dock enligt utredningen att djurskyddslagen inte huvudsakligen tillämpas på näringsverksamhet. Djurskyddslagen är i betydande utsträckning också tillämplig på enskilda personer som har husdjur. Mot denna bakgrund ansåg utredningen att de överträdelser som bör överföras till ett sanktionsavgiftssystem främst är överträdelser av föreskrifter av administrativ

karaktär. Till skillnad från Sanktionsavgiftsutredningen ansåg dock Straffrättsanvändningsutredningen inte att det finns skäl att behålla straffsanktionen för överträdelser av kravet på godkännande för hantering av försöksdjur och liknande.³⁹

I en bilaga till betänkandet angav Straffrättsanvändningsutredningen de författningar som innehåller förvaltningsrättsliga stödkriminaliseringar och som utredningen vid en översiktlig bedömning ansåg bör komma i fråga för överväganden om en sanktionsväxling. I anslutning till varje författning gav Straffrättsanvändningsutredningen exempel på straffsanktioneringar som bör betraktas som förvaltningsrättsliga stödkriminaliseringar och som utredningen vid en översiktlig bedömning ansåg bör komma i fråga för överväganden om sanktionsväxling. Den då gällande djurskyddslagen togs upp i förteckningen. I anslutning till författningen angavs att det i djurskyddslagen föreskrivs att tillstånd krävs för en mängd olika verksamheter som bedrivs yrkesmässigt eller i större omfattning (16 § den då gällande djurskyddslagen) samt att det är straffbelagt att bryta mot tillståndskravet (36 § nämnda lag).⁴⁰

7.3.4 Livsmedelslagstiftningen

I departementspromemorian *Effektiva sanktioner i livsmedelskedjan m.m.* (Ds 2017:5) föreslogs lagändringar när det gäller sanktionsbestämmelserna i livsmedelslagen, lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter och djurskyddslagen.

I promemorian konstaterades att överträdelser på livsmedels- och foderområdet som anmäls till åtal sällan leder till lagföring och att de upplevs ha låg prioritet hos polis och åklagare, varför utredningstiderna ofta blir långa. Allvarliga överträdelser på djurskyddsområdet prioriteras dock enligt promemorian högre, medan mindre allvarliga överträdelser även på detta område ofta tar lång tid för rättsvårdande myndigheter att utreda. Enligt promemorian kan detta få till följd att kontrollmyndigheten som upptäcker överträdelsen inte alltid anser det vara mödan värt att anmäla gärningen till åtal samt att kontrollmyndigheternas tillsynsverksamhet kan uppfattas som udd-

---

³⁹ SOU 2013:38 s. 572 ff.

⁴⁰ SOU 2013:38 s. 704.

lös eftersom det inte alltid upplevs finnas tillräckliga instrument att beivra frekventa överträdelser.⁴¹

I promemorian konstaterades att för att syftena med reglerna på områdena livsmedel, foder, animaliska biprodukter och djurskydd ska kunna uppfyllas krävs att även överträdelser av sådana regler, som kan beskrivas som mindre allvarliga, beivras effektivt. Vidare konstaterades att frekventa överträdelser av t.ex. registreringskrav och andra administrativa krav riskerar att undergräva kontrollsystemen och att det därför är angeläget att de mindre allvarliga överträdelserna kan beivras snabbt och effektivt. Mot den bakgrunden finns det enligt promemorian anledning att ifrågasätta om det nuvarande sanktionssystemet uppfyller de gemensamhetsrättsliga kraven på effektiva, proportionella och avskräckande påföljder. Ett effektivt sanktionsavgiftssystem för mindre allvarliga överträdelser tillsammans med straffbestämmelser som överensstämmer med lagstiftarens syn på allvarliga överträdelser kan således enligt promemorian innebära ett effektivare sanktionssystem på områdena livsmedel, foder, animaliska biprodukter och djurskydd. Det anfördes att det därför finns skäl att bl.a. överväga om det finns anledning att beivra de mindre allvarliga överträdelserna av lagarna på nämnda områden med sanktionsavgifter i stället för med straff.⁴²

I fråga om överträdelser på djurskyddsområdet som kunde vara lämpliga för sanktionsväxling gavs i promemorian följande exempel.⁴³

När det gäller djurskydd finns specifika krav på dokumentation och journalföring vid djurtransporter och brister i det avseendet torde vara enkla att konstatera och inte kräva någon stor utredningsinsats. Administrativa brister vid djurtransporter är därmed ett exempel på överträdelser som lämpar sig för sanktionsavgifter. Däremot bör mot bakgrund av de slutsatser som dragits ovan inte överträdelser av mer materiella bestämmelser vid transporter, såsom överskridande av transporttid, att inte tillse att djuren under transporten får tillräckligt med vatten m.m., ingå i sanktionsavgiftssystemet. Sådana överträdelser bör betraktas som mer straffvärda och även i övrigt bättre lämpade för att vara kvar i det straffrättsliga systemet.

---

⁴¹ Ds 2017:5 s. 58 f.

⁴² Ds 2017:5 s. 65 f.

⁴³ Ds 2017:5 s. 125.

Vidare krävs tillstånd för viss djurhållning enligt 16 § djurskyddslagen. I vart fall när det gäller vissa typer av djurhållning som omfattas av 16 § bör bedrivande av verksamhet utan tillstånd vara en överträdelse som kan anses lämplig att beivra med sanktionsavgifter.

I promemorian föreslogs att det i bl.a. djurskyddslagen skulle införas ett bemyndigande för regeringen att meddela närmare föreskrifter om sanktionsavgifter. Det angavs att det är riksdagen eller regeringen som bör avgöra vilket regelbrott som bör omfattas av ett system med sanktionsavgifter samt att en avgift har vissa likheter med ett bötesstraff, varför regleringen inte bör ske på lägre lagstiftningsnivå. I valet mellan reglering i lag eller förordning bör det enligt promemorian tas i beaktande att reglerna på de här områdena ändras i stor utsträckning och att kontinuerliga uppdateringar av bestämmelserna om sanktionsavgift därför kommer att göras. Bestämmelserna om sanktionsavgift bör därför enligt förslaget beslutas av regeringen.⁴⁴

I fråga om utformningen av sanktionsavgifterna föreslogs i promemorian att sanktionsavgift ska tas ut även om överträdelsen inte har skett uppsåtligen eller av oaktsamhet. Avgiften ska enligt förslaget ska uppgå till minst 1 000 kronor och högst 100 000 kronor och ska differentieras, dvs. skilja sig åt i storlek beroende på den ekonomiska förmågan hos den som ska påföras avgift. Differentieringen på djurskyddsområdet bör enligt förslaget utgå från djurenheter. Miljöprövningsförordningen (2013:251) bör enligt promemorian kunna anses som en lämplig grund för differentiering då det är en etablerad parameter som utgör ett välavvägt mått på verksamhetens storlek. Avgifterna bör enligt promemorian kunna differentieras utifrån djurenheter, både när det gäller jordbruksanläggningar, djurtransporter och tillstånd att hålla vissa djur. När det gäller tillstånd att hålla sällskapsdjur kan det enligt promemorian emellertid antas att den typen av verksamheter inte skiljer sig åt i storlek mellan varandra på ett sådant sätt att differentiering av avgifterna är direkt påkallat. Avgifterna för överträdelser när det gäller sådana verksamheter bör därför enligt förslaget undantas från differentiering.⁴⁵

Regeringen instämde i bedömningen att det finns behov av att kunna sanktionera mindre allvarliga överträdelser inom de aktuella områdena på ett effektivare sätt än vad som tidigare hade varit fallet. Regeringen föreslog att ett system med sanktionsavgifter ska införas

---

⁴⁴ Ds 2017:5 s. 129.

⁴⁵ Ds 2017:5 s. 129 ff.

för mindre allvarliga överträdelser på områdena livsmedel, foder och animaliska biprodukter.

Regeringen konstaterade bl.a. följande i frågan om vilka överträdelser som kunde bli aktuella för sanktionsavgifter i stället för straff.⁴⁶

Det finns flera regler på de aktuella områdena som kan vara lämpliga att överföra till ett sanktionsavgiftssystem. En förutsättning för en sanktionsväxling är att överträdelserna är enkla att konstatera och att de bakomliggande materiella handlingsreglerna är klara och tydliga. Även om dessa förutsättningar är uppfyllda kan det finnas situationer då överträdelser av en regel kan få sådana konsekvenser att överträdelserna, sedd för sig eller i kombination med andra överträdelser, bör betraktas som så straffvärd att den i stället bör sanktioneras med straff. Exempelvis kan en överträdelse av en regel som rör temperaturkrav för djupfrysade livsmedel vara enkel att konstatera och kräver inte någon ingående bedömning, men överträdelserna kan också innebära en risk för smittspridning och därför betraktas som mycket allvarlig.

Urvalet av bestämmelser måste också ske med beaktande av att systemen inte får uppfattas som godtyckliga. Om en viss överträdelse som gett allvarliga konsekvenser kan straffas, medan en liknande överträdelse i stället faller inom sanktionsavgiftssystemet, finns risk för att allmänheten kommer sakna förtroende för regelverken.

Mot bakgrund av ovanstående anser regeringen att de regler som ska omfattas av sanktionsavgiftssystemet ska vara sådana där det typiskt sett är högst ovanligt att överträdelser kan förutses bli så allvarliga att de bör kunna straffas med böter eller fängelse, eller att de kan utgöra ett led i ett allvarligt agerande som bör kunna straffas. De regler som är aktuella för ett sanktionsavgiftssystem är därför främst sådana som är av rent administrativ karaktär. Regler av mer materiell karaktär ska även fortsättningsvis i första hand omfattas av straffbestämmelserna. En sådan uppdelning innebär också att systemet erbjuder en förutsebarhet för den enskilde i fråga om vilken typ av överträdelser som kan ge den ena eller den andra effekten.

Enligt regeringens förslag ska överträdelser av bestämmelser om krav på registrering, journalföring och annan dokumentation kunna leda till en sanktionsavgift. Lagförslaget, som antogs av riksdagen, trädde i kraft den 1 januari 2019 och innebär att det i livsmedelslagen respektive i lagen om foder och animaliska biprodukter har införts en bestämmelse med innehållet att regeringen får meddela föreskrifter om att en sanktionsavgift ska betalas av den som påbörjar en verksamhet som är registreringspliktig utan att någon anmälan om registrering

---

⁴⁶ Prop. 2017/18:165 s. 51 f.

har gjorts, eller brister när det gäller att uppfylla krav på journalföring eller annan dokumentation. I de nämnda lagarna har genom förslaget bl.a. också införts bestämmelser som anger att sanktionsavgift ska tas ut även om överträdelsen inte har skett uppsåtligen eller av oaktsamhet samt att kontrollmyndigheterna beslutar om sanktionsavgifterna, som uppgår till minst 1 000 och högst 100 000 kronor.⁴⁷

Regeringen anförde i propositionen att avgifterna bör differentieras och att denna differentiering bör bygga på förhållandevis enkla bedömningsgrunder och utgå från uppgifter som kontrollmyndigheterna redan har tillgång till alternativt enkelt kan komma åt. Grunderna för differentieringen regleras i förordning.⁴⁸

Regeringen bedömde att frågan om sanktionsavgifter på djurskyddsområdet bör avvakta beredningen med att ta fram en proposition om en ny djurskyddslag.

---

⁴⁷ Prop. 2017/18:165, bet. 2017/18:MJU20, skr. 2017/18:313.

⁴⁸ Prop. 2017/18:165 s. 64 f.

8 Sanktionsväxling – kartläggning av straffbestämmelser på djurskyddsområdet som kan vara aktuella

8.1 Inledning

I våra direktiv anges att det kan ifrågasättas om straffsanktioner är lämpliga för att motverka mindre allvarliga överträdelser då kontrollmyndigheterna ofta avstår från att anmäla sådana överträdelser till rättsväsendet och då överträdelserna dessutom sällan leder till lagföring för brott. Det är enligt direktiven angeläget, bl.a. med beaktande av Sveriges skyldigheter enligt EU-rätten, att det finns ändamålsenliga och effektiva sanktioner även för mindre allvarliga överträdelser för att upprätthålla förtroendet för regelverket. Vi ska därför bl.a. analysera om det är lämpligt och möjligt att avkriminalisera vissa överträdelser av de aktuella bestämmelserna och ersätta straff med andra sanktioner, som vitesförelägganden eller sanktionsavgifter. Ett steg i denna analys är – enligt vad som följer av våra direktiv – att kartlägga de materiella bestämmelser som täcks av 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen (2018:1192). I detta kapitel görs således en genomgång av djurskyddslagens straffbestämmelser, följt av en analys av de bestämmelser för vilka överträdelser är straffbelagda enligt nämnda straffbestämmelser.

8.2 Djurskyddslagens straffbestämmelser

Enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot någon av ett antal uppräknade bestämmelser i lagen, eller vissa bestämmelser som regeringen har meddelat

med stöd av lagen, till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller för den som inte följer ett beslut om djurförbud eller ett föreläggande om skyldighet att avveckla ett djurinnehav. Om brottet har begåtts med uppsåt och avsett en förpliktelse av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt, är straffet fängelse i högst två år. Samma straffskalor gäller enligt 10 kap. 3 § djurskyddslagen för brott mot vissa EU-bestämmelser om transport och avlivning av djur. Till böter eller fängelse i högst två år döms också den som bryter mot förbudet att genomföra sexuella handlingar med djur (10 kap. 2 § djurskyddslagen). Straffansvar för den som i övrigt med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot de EU-bestämmelser som lagen kompletterar eller mot bestämmelser som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av ett antal uppräknade bestämmelser, regleras i 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen. De två nämnda straffbestämmelserna har endast böter i straffskalan.

Av 10 kap. 6 § djurskyddslagen följer att om en gärning som avses i 1, 3, 4 eller 5 § är att anse som ringa ska det inte dömas till ansvar. En gärning är att anse som ringa om den framstår som obetydlig med hänsyn till det intresse som straffbestämmelsen är avsedd att skydda.

En kontrollmyndighet får också besluta de förelägganden som behövs för efterlevnaden av lagen, föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EU-bestämmelser som lagen kompletterar och de beslut som har meddelats med stöd av lagen (8 kap. 9 § djurskyddslagen). Föreläggandena får som huvudregel också förenas med vite. Av 10 kap. 7 § djurskyddslagen följer att det inte får dömas till ansvar för en gärning som omfattas av ett föreläggande om vite, om gärningen ligger till grund för en ansökan om utdömmande av vite.

Merparten av djurskyddslagens straffbestämmelser är s.k. blankettstraffbud. Med blankettstraffbud avses en straffbestämmelse som inte innehåller all information som behövs för att avgöra vad som är straffbart, utan som fylls ut genom hänvisning till andra bestämmelser. De bestämmelser som fyller ut blankettstraffbudet kan finnas i samma författning eller i en separat författning på samma eller lägre konstitutionell nivå. I fråga om djurskyddslagens straffbestämmelser finns sådana kompletterande bestämmelser i djurskyddslagen, djurskyddsförordningen (2019:66) eller i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Regeringen får meddela föreskrifter om att en avgift ska betalas av den som inte låter förpröva stall, andra förvaringsutrymmen för djur eller hägn enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 6 kap. 1 § djurskyddslagen (10 kap. 9 §). Avgiftens storlek ska enligt 10 kap. 9 § andra stycket djurskyddslagen framgå av regeringens föreskrifter. Avgiften ska uppgå till minst 10 000 kronor och högst 40 000 kronor. När regeringen meddelar föreskrifter om avgiftens storlek ska hänsyn tas till förprovningens komplexitet och omfattning. Överträdelser av sådana föreskrifter är inte kriminaliserade enligt 10 kap. 5 § djurskyddslagen.

Regeringen har med stöd av nämnda bemyndigande meddelat föreskrifter om förprovning av stall m.m. respektive krav på godkännande av försöksdjursanläggningar. Enligt 6 kap. 1 § första stycket djurskyddsförordningen ska stall, andra förvaringsutrymmen och hägn, eller en del av en sådan anläggning, godkännas från djurskydds- och djurhälsosynpunkt innan de uppförs, byggs till eller byggs om, ändras på ett sätt som är av väsentlig betydelse från djurskydds- eller djurhälsosynpunkt, eller tas i anspråk eller inreds för djurhållning eller djuruppfödning som de tidigare inte har använts för. Bestämelsen gäller endast stall, andra förvaringsutrymmen och hägn avsedda för hästar, djur som föds upp eller hålls för produktion av livsmedel, ull, skinn eller pälsar, eller djur som används i sådan undervisning som inte är djurförsök (andra stycket). Den som inte låter förpröva stall, andra förvaringsutrymmen eller hägn i enlighet med 6 kap. 1 § djurskyddsförordningen ska betala en särskild avgift (10 kap. 1 § djurskyddsförordningen). Avgiften ska tas ut av den som ägde stallet, förvaringsutrymmet eller hägnet när den åtgärd som kräver förprovning vidtogs. Enligt 10 kap. 2 § nämnda förordning ska avgiften uppgå till 24 000 kronor för åtgärder som avser nybyggnad för ett större antal djur eller utan användande av beprövad teknik eller större om- eller tillbyggnad. För annan förprovningspliktig åtgärd uppgår avgiften till 12 000 kronor.

Enligt 7 kap. 30 § första stycket djurskyddsförordningen ska anläggningar och andra förvaringsutrymmen för försöksdjur av djurklasserna däggdjur, fåglar, kräldjur, groddjur, fiskar, rundmunnar och bläckfiskar godkännas från djurskydds- och djurhälsosynpunkt innan de uppförs, byggs till eller byggs om, ändras på ett sätt som är av väsentlig betydelse från djurskydds- eller djurhälsosynpunkt, eller tas i anspråk eller inreds som anläggning eller förvaringsutrymme för

försöksdjur, om de tidigare har använts för något annat ändamål. Anläggningarna eller förvaringsutrymmena ska besiktigas innan de tas i bruk eller snarast möjligt därefter (andra stycket). Den som utför en åtgärd enligt 7 kap. 30 § djurskyddsförordningen utan att åtgärden på förhand har godkänts av Jordbruksverket ska enligt 10 kap. 3 § betala en särskild avgift. Lägsta avgift som kan utgå är 10 000 kronor och högsta avgift är 40 000 kronor. Avgiftens storlek bestäms bl.a. utifrån djurslag och antal utrymmen på sätt som anges i 10 kap. 3 § andra stycket djurskyddsförordningen. De beskrivna avgifterna är i dag de enda administrativa sanktionsavgifter som kan utgå enligt djurskyddslagen.

8.3 Vilka EU-bestämmelser täcks av 10 kap. 4 § djurskyddslagen?

Enligt 10 kap. 4 § djurskyddslagen döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet i annat fall än enligt 3 § bryter mot skyldigheter, krav eller förbud som finns i de EU-bestämmelser som lagen kompletterar, till böter. Detta gäller inte om överträdelsen avser bestämmelser om myndighetsutövning. De EU-bestämmelser som kompletterar djurskyddslagen – och som alltså omfattas av straffansvar enligt 10 kap. 4 § djurskyddslagen – anges i tillkännagivande (2019:720) av de EU-bestämmelser som djurskyddslagen kompletterar.

Nedan redovisas innehållet i de aktuella EU-förordningarna samt vilka bestämmelser i respektive förordning som omfattas av straffansvar enligt 10 kap. 4 § djurskyddslagen. Genomgången syftar alltså till som angetts ovan i avsnitt 8.1 att utgöra underlag för den bedömning vi gör i nästa kapitel huruvida det finns skäl att avkriminalisera vissa gärningar och i stället sanktionera dessa med t.ex. sanktionsavgifter.

8.3.1 Grundförordningar som djurskyddslagen kompletterar i de delar de innehåller bestämmelser om djurskydd eller djurskyddskontroll

Av tillkännagivandet följer att de grundförordningar som djurskyddslagen kompletterar i de delar de innehåller bestämmelser om djurskydd eller djurskyddskontroll är följande:

- Rådets förordning (EG) nr 1/2005 av den 22 december 2004 om skydd av djur under transport och därmed sammanhängande förfaranden och om ändring av direktiven 64/432/EEG och 93/119/EG och förordning (EG) nr 1255/97.
- Rådets förordning (EG) nr 1099/2009 av den 24 september 2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning.
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (förordningen om offentlig kontroll).

Förordning (EG) nr 1/2005

Förordningen innehåller regler om bl.a. utrymmen, transporttid, tillgång till foder och vatten samt ventilation under transporter av djur.

I artikel 1 anges att förordningen ska tillämpas på transport av levande ryggradsdjur inom gemenskapen. Den ska inte tillämpas på djurtransporter som inte har samband med en ekonomisk verksamhet och inte heller på djurtransporter som på veterinärs inrådan företas direkt till eller från veterinärmottagning eller klinik. Vissa kortare transporter eller transporter i vissa områden omfattas endast av vissa allmänna villkor. Förordningen ställer vidare upp särskilda krav för långa transporter. Dessa definieras enligt artikel 2 m som "befordran som överskrider åtta timmar från den tidpunkt då det första djuret i sändningen flyttas". Medlemsstaterna får enligt artikel 1.3 vidta strängare nationella åtgärder som syftar till att förbättra

djurens välbefinnande under transporter som endast äger rum på deras territorium eller under sjötransporter från deras territorium.

Av artikel 3 följer att ingen person får transportera eller låta transportera djur på ett sådant sätt att de riskerar att skadas eller orsakas onödigt lidande. I artikeln anges också flera villkor som ska vara uppfyllda vid transport av djur. Artikel 4 innehåller regler om transporthandlingar. I artikel 5 ställs krav på planering av transporten. Enligt artikel 6 måste en transportör ha tillstånd, vidare måste förare av vägfordon och skötare inneha ett kompetensbevis. Artikel 7 reglerar förhandsinspektion och godkännande av transportmedel. Enligt artikel 8 måste djurhållare kontrollera alla djur som anländer till bl.a. en bestämmelseort. I artikel 9 ställs krav på den som ansvarar för driften av en uppsamlingscentral att bl.a. se till att djuren behandlas i enlighet med de tekniska föreskrifter som anges i kapitlen I och III, avsnitt 1 i bilaga I.

Förordningen innehåller också regler som riktar sig mot medlemsstaterna om bl.a. utfärdande av tillstånd, kompetensbevis och intyg samt utförande av kontroller (artiklarna 10–15, 17–19 och 21). Medlemsstaterna ska vidare enligt artikel 25 fastställa effektiva, proportionella och avskräckande påföljder som ska tillämpas vid överträdelse av bestämmelser i förordningen.

I bilaga I, som är indelad i sju kapitel, finns tekniska föreskrifter. Kapitel I anger vilka djur som ska anses vara i skick att transporteras och kapitel II innehåller bl.a. bestämmelser för hur transportmedel m.m. ska vara utformade och underhållas. Kapitel III och IV innehåller bestämmelser om transportmetoder, där kapitel III bl.a. anger vad som gäller för ilastning och urlastning och hantering av djuren och kapitel IV ytterligare bestämmelser för sjötransport. Kapitel IV är uppdelat i två avsnitt där avsnitt 1 innehåller bestämmelser avseende konstruktion och utrustning för transportmedel avsedda för sjötransport och avsnitt 2 anger regler för utfodring och tillförsel av vatten vid sjötransport. Ytterligare regler för vattning och utfodring, tider för transport och vila ställs upp i kapitel V. I kapitlet anges att den maximala transporttiden är åtta timmar, såvida inte kraven i kapitel VI är uppfyllda. Kapitel VI innehåller tilläggsbestämmelser för långa transporter, dvs. transporter som är längre än åtta timmar, av tama hästdjur och tamdjur av nötkreatur, får, getter och svin. Det ställs bl.a. krav på att transportfordonet är utrustat med ett ventilationssystem samt ett övervakningssystem för temperatur och ut-

rustning för att registrera sådana data. Därutöver ska fordonen vara utrustade med lämpligt navigeringssystem. Kapitel VII anger minsta godkända utrymmesmått för djuren under transport.

Bilaga II anger vilka uppgifter som ska återfinnas i färdjournalen. Bilagan består vidare av fem avsnitt som innehåller mallar för blanketter avseende organisatörens planering av transporten, intygande av bl.a. djurhållare på avsändningsort, intygande av bl.a. djurhållare på bestämelseort, transportörens rapport och mall för avvikelserapport.

Bilaga III innehåller mallar för blanketter om tillstånd för transportör enligt artikel 10.1, tillstånd för transportör enligt artikel 11.1, kompetensbevis för förare och skötare enligt artikel 17.2 och intyg om godkännande av vägtransportmedel för långa transporter enligt artikel 18.2.

I bilaga IV regleras vilken utbildning som fordonsförare och skötare ska ha slutfört. Bilaga V anger vilka internationella avtal som gäller i berörda tredje länder och bilaga VI anger vilka internationella normer för behållare, fällor eller bås som är lämpliga för transporter av levande djur som avses i bilaga I, kapitel II, punkt 4.1.

Några av förordningens bestämmelser har bedömts så pass centrala från djurskyddssynpunkt att överträdelser av dessa ska straffas med samma straffskala som gäller för brott mot regler som anges direkt i djurskyddslagen, dvs. med fängelse i straffskalan. Av 10 kap. 3 § djurskyddslagen följer därför att till böter eller fängelse i högst två år döms den som av uppsåt eller oaktsamhet

- transporterar djur i strid med artikel 6.3 och de tekniska föreskrifter som anges i bilaga I,
- i egenskap av djurhållare på avsändningsorten, omlastningsplatsen eller bestämelseorten i strid med artikel 8.1 inte ser till att de tekniska föreskrifter som anges i kapitel I och i kapitel III avsnitt 1 i bilaga I uppfylls i fråga om de djur som transporteras, eller
- svarar för driften av en uppsamlingscentral och inte i enlighet med artikel 9.1 ser till att djuren behandlas i enlighet med de tekniska föreskrifter som anges i kapitel I och i kapitel III avsnitt 1 i bilaga I.

De nu nämnda artiklarna omfattas alltså inte av 10 kap. 4 § djurskyddslagen. Denna paragraf kan i stället aktualisera straffansvar vid överträdelse av resterande artiklar som riktar sig mot den enskilde,

dvs. artikel 4 om transporthandlingar, artikel 5 om krav på planering av djurtransporten, artikel 6.1–2 och 6.4–9 om transportörer, artikel 7 om förhandsinspektion och godkännande av transportmedel, artikel 8.2 om djurhållare, samt artikel 9.2 om uppsamlingscentraler. Artikel 3 innehåller allmänna villkor för transport av djur, som riktar sig mot den enskilde, och överträdelser av dessa villkor faller också under tillämpningsområdet för 10 kap. 4 § djurskyddslagen. Artiklarna 5–9 torde dock i stor utsträckning konsumera artikel 3, eftersom dessa artiklar innehåller mer specifika regler om under vilka förutsättningar en transport får genomföras. Resterande artiklar i förordningen (artikel 10–37) rör inte den enskildes förpliktelser och aktualiserar således inte straffansvar enligt 10 kap. 4 § djurskyddslagen.

Förordning (EG) nr 1099/2009

Förordningen syftar till att förbättra skyddet av djur vid tidpunkten för slakt eller avlivning genom inrättandet av standardrutiner för att garantera att djur förskonas från smärta, plåga eller lidande som kan undvikas.

Förordningen gäller enligt artikel 1.1 avlivning av djur som föds upp eller hålls för produktion av livsmedel, ull, skinn, päls eller andra produkter samt avlivning av djur vid besättningsavlivning och därmed sammanhängande verksamhet. Med besättningsavlivning avses enligt artikel 2 n en process för avlivning av djur av folkhälso-, djurhälso-, djurskydds- eller miljöskäl under tillsyn av den behöriga myndigheten. Från förordningens tillämpningsområde undantas enligt artikel 1.3 djur som avlivas under vetenskapliga experiment som utförs under tillsyn av en behörig myndighet, under jakt och fiske eller under kultur- eller sportevenemang samt fjäderfä, kaniner och harar som av ägaren slaktas utanför ett slakteri för privat konsumtion i hemmet.

I artikel 3 anges allmänna krav för avlivning och därmed sammanhängande verksamhet, bl.a. ska djur enligt artikel 3.1 förskonas från all smärta, plåga eller lidande som kan undvikas. Artikel 4 anger vilka bedövningsmetoder som får användas. Enligt artikel 4.1 får djur endast avlivas efter bedövning i enlighet med de metoder och de särskilda krav för tillämpningen av dessa metoder som anges i bilaga I. Bestämmelsen om bedövning ska dock inte tillämpas vid nödavlivning

utanför ett slakteri eller om efterlevnaden av bestämmelserna skulle leda till omedelbar och allvarlig risk för människors hälsa eller säkerhet (artikel 1.2). Med nödavlivning avses avlivning av djur som är skadade eller har en sjukdom som orsakar svår smärta eller svårt lidande och där det inte finns någon annan praktisk möjlighet att lindra denna smärta eller detta lidande (artikel 2 d). Enligt artikel 4.4 ska kravet på bedövning inte heller gälla beträffande djur som slaktas med särskilda metoder som påbjuds av religiösa riter, under förutsättning att slakten äger rum i ett slakteri.

I artikel 5 finns regler om kontroll av bedövning. Enligt artikel 5.1 ska bedövade djur regelbundet kontrolleras för tecken på medvetande eller känsel under perioden mellan bedövningsprocessens slut och döden. Företag som utför avlivning av djur ska utarbeta anvisningar om standardrutiner i syfte att säkra behörig avlivning av djur (artikel 6). Artikel 7 innehåller regler om kompetensnivå och kompetensbevis för personer som utför avlivning av djur och därmed sammanhängande verksamhet. Den utrustning som används för fixering eller bedövning av djur får enligt artikel 8 inte marknadsföras utan ändamålsenliga anvisningar om användning och underhåll. Artikel 9 reglerar användning av fixerings- och bedövningsutrustning, bl.a. under vilka förutsättningar ett djur får placeras i fixeringsanordning. Artikel 10–12 innehåller särskilda regler om slakt för privat konsumtion, direkta leveranser av små kvantiteter fjäderfä, kaniner och harar samt import från tredje länder. I förordningen ställs vidare tilläggskrav på slakterierna som gäller konstruktionerna och den utrustning som används i slakterierna, behandling och fixering av djur, övervakningsförfaranden gällande bedövning och att utse en person som ansvarar för djurens välbefinnande och en uppgiftsbeskrivning för personen i fråga (artiklarna 14–17). Artikel 19 ställer upp villkor för nödavlivning; djurhållaren ska i detta fall vidta alla nödvändiga åtgärder för att avliva djuren så snabbt som möjligt.

Förordningen innehåller också regler som riktar sig mot medlemsstaterna och behörig myndighet om bl.a. utarbetande av och information om vägledningar för god praxis (artikel 13), besättningsavlivning (artikel 18), tillhandhållandet av vetenskapligt stöd och utfärdande av kompetensbevis (artikel 20–21). Medlemsstaterna ska vidare enligt artikel 23 fastställa effektiva, proportionella och avskräckande påföljder som ska tillämpas vid överträdelser av bestämmelser i förordningen. Medlemsstaterna får enligt artikel 26.1 be-

hålla sådana strängare nationella bestämmelser som var i kraft vid tidpunkten för förordningens ikraftträdande. Därutöver finns, under vissa i artikel 26.2 och 26.3 angivna förutsättningar, möjlighet för medlemsstaterna att också anta nya nationella bestämmelser som syftar till att säkerställa ett mer omfattande skydd av djur vid tidpunkten för avlivning, bl.a. enligt artikel 26.3.c när det gäller slakt av djur med särskilda metoder som påbjuds av religiösa riter.

I bilaga I till förordningen anges de tillåtna bedövningsmetoderna och krav som gäller dem. Bilagan innehåller beskrivningar av bedövningsmetoderna, förutsättningarna för användning av dem, såsom djurgrupper och bedövningsmetoder som tillämpas på djurgrupperna. Bilaga II till förordningen innehåller krav på slakteriernas utformning, konstruktion och utrustning. I bilaga III ställs begränsningar på verksamheten i slakterier som gäller behandlingen, uppställningen och blodavtappningen av djur. Bilaga IV behandlar innehållet i den utbildning som behövs för avlivning av djur.

I likhet med förordning (EG) nr 1/2005 har några av bestämmelserna i förordning (EG) 1099/2009 av lagstiftaren bedömts så pass centrala från djurskyddssynpunkt att överträdelser av dessa ska straffas med den straffskala som gäller för brott mot regler som anges direkt i djurskyddslagen, dvs. med fängelse i straffskalan. Av 10 kap. 3 § djurskyddslagen följer därför att till böter eller fängelse i högst två år döms den som av uppsåt eller oaktsamhet

- avlivar djur på annat sätt än efter bedövning i enlighet med de metoder och de särskilda krav för tillämpningen av dessa metoder som anges i artikel 4.1 och i bilaga I till förordningen,
- i strid med artikel 4.1, avlivar djur så att djuret efter bedövning återfår medvetande eller känsel innan det dör,
- i strid med artikel 9.3 medverkar till att ett djur placeras i fixeringsanordningen, eller i en anordning där huvudet fixeras, innan den person som ansvarar för bedövning eller avblodning är beredd att bedöva eller avbloda det så fort som möjligt,
- inte i enlighet med artikel 15.1 ser till att driftsbestämmelserna för slakterier i bilaga III till förordningen följs,
- inte följer vad som enligt artikel 15.2 gäller för fixering av djur vid avlivning, eller

- använder någon av de fixeringsmetoder som är förbjudna enligt artikel 15.3.

De nämnda artiklarna faller således inte under tillämpningsområdet för 10 kap. 4 § djurskyddslagen. Denna paragraf omfattar i stället resterande artiklar som riktar sig mot den enskilde; artikel 3 om allmänna krav för avlivning och därmed sammanhängande verksamhet, artikel 5.1–3 om kontroll av bedövning, artikel 6 om standardrutiner, artikel 7 om kompetensnivå och kompetensbevis, artikel 8 om bruksanvisningar för fixerings- och bedövningsutrustning, artikel 9.1–2 om användning av fixerings- och bedövningsutrustning, artikel 12 om import från tredjeländer (andra stycket), artikel 14.1–2 om slakteriers utformning, konstruktion och utrustning, artikel 16.1–5 om övervakningsförfaranden i slakterier, artikel 17 om djurskyddsansvarig samt artikel 19 om nödavlivning. Övriga artiklar i förordningen riktar sig till behörig myndighet, medlemsstaterna eller kommissionen eller avser undantagsbestämmelser och kan således inte aktualisera straffansvar enligt 10 kap. 4 § djurskyddslagen.

Förordning (EU) 2017/625

Förordningen reglerar bl.a. medlemsstaternas kontroll av att aktörerna följer de regler som gemenskapen ställt upp inom djurskyddsområdet. Förordningen innehåller bl.a. bestämmelser om hur den offentliga kontrollen av djurskydd ska organiseras och genomföras. Bestämmelserna riktar sig till medlemsstaterna och de behöriga myndigheter som dessa ska utse enligt förordningen. Förordningen reglerar även vissa skyldigheter för den enskilde, som t.ex. att ge den behöriga myndigheten tillträde till lokaler. Förordningen innehåller emellertid inte några materiella djurskyddsregler som riktar sig mot den enskilde, dvs. den innehåller inte några regler om hur djurhållning ska vara utformad, utan kompletterar djurskyddslagen i de delar som avser offentlig kontroll. Förordningens bestämmelser torde därför inte falla under tillämpningsområdet för 10 kap. 4 § djurskyddslagen.

8.3.2 Grundförordningar som djurskyddslagen kompletterar i de delar som anges i tillkännagivandet till djurskyddslagen

De grundförordningar djurskyddslagen kompletterar i de delar som uttryckligen anges i tillkännagivandet är följande förordningar.

- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 av den 29 april 2004 om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung
  - avsnitt II, punkt 2 f i bilaga II,
  - avsnitt I, kapitel I, punkt 1 i bilaga III,
  - avsnitt I, kapitel II, punkt 1 a andra meningen, 1 b och 1 c första meningen i bilaga III,
  - avsnitt I, kapitel IV, punkt 1 i bilaga III,
  - avsnitt I, kapitel IV, punkt 5 i bilaga III, i den del bestämmelsen gäller instruktioner om djurskydd
  - avsnitt I, kapitel IV, punkt 6 i bilaga III,
  - avsnitt II, kapitel I, punkt 1 i bilaga III,
  - avsnitt II, kapitel IV, punkt 2 i bilaga III, i den del bestämmelsen gäller instruktioner om djurskydd,
  - avsnitt II, kapitel IV, punkt 4 i bilaga III.
- Artikel 18.1 c och d samt artikel 18.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1223/2009 av den 30 november 2009 om kosmetiska produkter.

Förordning (EG) nr 853/2004

I förordningen (EG) nr 853/2004 fastställs särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung. De särskilda reglerna motiveras med att hanteringen av dessa livsmedel är särskilt riskfylld. Till förordningen har fogats tre bilagor som innehåller tekniska bestämmelser. Förordningens bestämmelser riktar sig huvudsakligen till livsmedelsföretagare.

I bilaga II regleras krav som är gemensamma för flera olika typer av livsmedel av animaliskt ursprung och är indelad i tre avsnitt. Exempel på bestämmelser i denna bilaga är krav på information, bl.a. att den som ansvarar för driften av ett slakteri ska få information om det allmänna hälsotillståndet i besättningen som djuren kommer ifrån, de levererade djurens hälsotillstånd, uppgifter om veterinärmedicinska preparat som djuren har fått och relevanta rapporter om besiktningar före och efter slakt av djur från samma produktionsanläggningar.

Den bestämmelse som enligt tillkännagivandet kompletteras av djurskyddslagen, avsnitt II, punkt 2 f i bilaga II, anger att livsmedelsföretagare som driver slakterier ska ha inrättat sådana förfaranden som garanterar att varje djur, eller i förekommande fall, varje parti djur som tas emot på slakteriets område befinner sig i ett enligt djurskyddskraven tillfredsställande tillstånd vid ankomsten till slakteriet.

Bilaga III är indelad i femton avsnitt och innehåller särskilda krav som är knutna till de olika produktkategorier som omfattas av förordningen. De produktkategorier som behandlas är bl.a. kött från tama hov- och klövdjur, kött från fjäderfä och hardjur. De särskilda kraven rör bl.a. regler för transporter av levande djur till slakterier. De regler i bilaga III som bestämmelserna i djurskyddslagen kompletterar är följande.

Tama hov- och klövdjur:

- Livsmedelsföretagare som transporterar levande djur till slakterier ska se till att djuren vid uppsamlingen och under transporten behandlas varsamt och så att onödigt lidande undviks. (Avsnitt I, kapitel I, punkt 1 i bilaga III)
- Livsmedelsföretagare ska se till att slaktdjursstall eller slaktdjursfällor ska vara utrustade så att djuren kan få vatten och, vid behov, foder. Det ska också finnas särskilda låsbara utrymmen eller, om klimatet tillåter det, särskilda fällor för sjuka och misstänkt sjuka djur. Utrymmena eller båsena ska ha separat avlopp och vara placerade så att smittspridning till andra djur undviks, såvida inte den behöriga myndigheten anser att sådana utrymmen är onödiga. Uppställningsutrymmena måste vara tillräckligt stora för att uppfylla djurskyddskraven. (Avsnitt I, kapitel II, punkt 1 a andra meningen, 1 b och 1 c första meningen i bilaga III)

- Livsmedelsföretagare ska se till att det inte dröjer onödigt länge mellan den tidpunkt då djuren anländer till slakteriet och själva slakten. Djuren ska dock ges vila före slakten om det är nödvändigt för deras välbefinnande. (Avsnitt I, kapitel IV, punkt 1 i bilaga III)
- Den som ansvarar för driften på ett slakteri ska följa instruktionerna från den veterinär som utsetts av den behöriga myndigheten i enlighet med förordning (EG) nr 854/2004¹ så att besiktningen före slakt av varje djur som ska slaktas genomförs under lämpliga betingelser. (Avsnitt I, kapitel IV, punkt 5 i bilaga III, i den del bestämmelsen gäller instruktioner om djurskydd)
- Djur som förs in i slaktlokalen ska avlivas utan onödigt dröjsmål. (Avsnitt I, kapitel IV, punkt 6 i bilaga III)

Fjäderfä och hardjur:

- Djuren ska vid uppsamlingen och under transporten behandlas varsamt och så att onödigt lidande undviks. (Avsnitt II, kapitel I, punkt 1 i bilaga III)
- Den som ansvarar för driften på ett slakteri ska följa den behöriga myndighetens instruktioner så att besiktningen före slakt genomförs under lämpliga betingelser. (Avsnitt II, kapitel IV, punkt 2 i bilaga III, i den del bestämmelsen gäller instruktioner om djurskydd)
- Fjäderfän som förs in i slaktlokalen ska slaktas utan onödigt dröjsmål. (Avsnitt II, kapitel IV, punkt 4 i bilaga III)

De ovan angivna bestämmelserna i bilaga II och III till förordningen kompletteras som konstaterats av djurskyddslagen. Överträdelser av dessa bestämmelser kan därför aktualisera straffansvar enligt 10 kap. 4 § djurskyddslagen, eftersom de inte särskilt anges i 10 kap. 3 §. Det kan konstateras att några av bestämmelserna, t.ex. i fråga om hur djuren ska behandlas under transport till slakt, är allmänt hållna och torde konsumeras av bestämmelserna i den ovan behandlade förord-

---

¹ Den nämnda förordningen är upphävd från och med den 14 december 2019 och ersatt med förordning (EU) 2017/625, se artikel 146.1 i den senare förordningen. Hänvisningar till de rättsakter som upphävs genom förordning (EU) 2017/625 ska anses som hänvisningar till denna förordning enligt artikel 146.2 i förordningen.

ning (EG) nr 1/2005 som ju innehåller mer specifika regler om vilka förhållanden som ska gälla för djur under transport.

Förordning (EG) nr 1223/2009

Genom förordningen fastställs bestämmelser för kosmetiska produkter som tillhandahålls på marknaden. Bestämmelserna syftar till att säkerställa den inre marknads funktion och en hög skydds nivå för människors hälsa (artikel 1). Enligt artikel 18.1 c är det förbjudet att inom EU testa kosmetiska slutprodukter på djur för att uppfylla kraven i förordningen. Med kosmetisk slutprodukt avses, enligt artikel 18.3, en kosmetisk produkt i sin slutliga sammansättning såsom den släpps ut på marknaden och tillhandahålls slutanvändaren. Förbudet omfattar även prototyper av en kosmetisk slutprodukt. Enligt artikel 18.1 d får djurförsök inte heller utföras inom EU med beståndsdelar eller kombinationer av beståndsdelar för att uppfylla förordningens krav efter det att sådana försök ska ha ersatts med alternativa testmetoder. Dessa alternativa testmetoder ska förtecknas i kommissionens förordning (EG) nr 440/2008 av den 30 maj 2008 om testmetoder enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2007 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach) eller i bilaga VIII till förordningen.

I artikel 18.2 första och andra styckena anges att kommissionen har upprättat tidsplaner för genomförandet av bestämmelserna i punkt 1 a, b och d. Tiden för genomförandet av punkt 1 a, b och d begränsades till den 11 mars 2009. I fråga om tester för toxicitet vid upprepade doser, reproduktiv toxicitet och toxikinetik för vilka inga alternativ ännu övervägs ska perioden för genomförande av punkt 1 a och b begränsas till den 11 mars 2013. Detta innebär att sedan den 11 september 2004 är det förbjudet att utföra djurförsök på kosmetiska slutprodukter och sedan den 11 mars 2009 får djurförsök inte utföras på kosmetiska beståndsdelar eller kombinationer av beståndsdelar. Vidare råder försäljningsförbud mot djurtestade kosmetiska produkter sedan den 11 mars 2009 dock med undantag av produkter som testats beträffande toxicitet vid upprepade doser, reproduktiv toxicitet och toxikinetik. Sedan den 11 mars 2013 råder det emellertid även försäljningsförbud för kosmetiska produkter som testats på djur

beträffande toxicitet vid upprepad dos, reproduktiv toxicitet och toxikinetik (jfr skäl 43 i ingressen till förordningen).

Artikel 18.1 c och d samt 18.2 i förordningen anges som ovan behandlas i tillkännagivandet av EU-bestämmelser som djurskyddslagen kompletterar. Den som bryter mot förbuden i artikel 18.1 c och d samt 18.2 förordningen omfattas således av straffansvar enligt 10 kap. 4 § djurskyddslagen.²

8.4 Vilka bestämmelser omfattas av 10 kap. 5 § djurskyddslagen?

Enligt 10 kap. 5 § djurskyddslagen döms den till böter som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av följande bestämmelser i djurskyddslagen.

- 2 kap. 2 § andra stycket, 2 kap. 4 § tredje stycket, 2 kap. 5 § tredje stycket, 2 kap. 6 § fjärde stycket, 2 kap. 7 § andra stycket, 2 kap. 9 § fjärde stycket, 2 kap. 11 § andra stycket, 2 kap. 12 § eller 2 kap. 13 § fjärde stycket,
- 3 kap. 1 § andra stycket 1 eller 3 kap. 2 § andra stycket,
- 4 kap. 2 § fjärde stycket 1 eller 4 kap. 4 §,
- 5 kap. 2 § 1 i annat fall än som sägs i 1 §,
- 6 kap. 3 §,
- 7 kap. 8 § andra stycket eller 7 kap. 16 § första stycket 1 eller andra stycket.

Nedan följer en kartläggning av dessa bestämmelser samt de föreskrifter som har meddelats med stöd av dem.

Kartläggningen är disponerad på så sätt att varje rubrik anger det område inom vilket regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer har getts bemyndigande att meddela sådana bestämmelser som faller inom området för 10 kap. 5 § djurskyddslagen.

---

² Prop. 2012/13:135 s. 40.

Det är också viktigt att här ha i åtanke att det inte är överträdelse av den aktuella bestämmelsen i djurskyddslagen som är straffbelagd enligt 10 kap. 5 § djurskyddslagen, utan endast överträdelse av föreskrifter i djurskyddförordningen eller Jordbruksverkets föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser. Överträdelse av de aktuella bestämmelserna i själva djurskyddslagen är i stället ofta straffbelagd enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen och då även med fängelse i straffskalan.

Jordbruksverket har meddelat ett trettiotal föreskrifter på djurskyddsområdet. Föreskrifterna omfattar bestämmelser om uppfödning, hållande och skötsel av olika djurslag. I fråga om djurhållning inom lantbruket av t.ex. get, gris, nötkreatur och får innehåller föreskrifterna för respektive djurslag bestämmelser om tillsyn och skötsel, utfodring och vattentilldelning, stallmiljö, utrymme och utrustning samt utevistelse och, i förekommande fall, bete. Föreskrifter finns också om djur som hålls som sällskap, t.ex. hund och katt, och som innehåller bestämmelser om bl.a. förvaringsutrymmen, skötsel, avel och försäljning.

Föreskrifter finns vidare avseende vissa specifika användningsområden för djur som t.ex. beträffande djurförsök, djur i undervisning, cirkusdjur och om tävling med djur. På områdena transport samt slakt och annan avlivning av djur har också föreskrifter meddelats. Dessa föreskrifter innehåller, förutom bestämmelser om det specifika användningsområdet, även bestämmelser om t.ex. tillsyn och djurhållning på samma sätt som föreskrifterna som reglerar enskilda djurslag.

På grund av det stora antalet föreskrifter är det inte möjligt att redogöra för innehållet i samtliga författningar på föreskriftsnivå. I det följande kommer därför endast vissa exempel ges på bestämmelser i föreskrifter som har meddelats efter regeringens bemyndigande. Genomgången – med angivna exempel – syftar alltså till som angetts ovan i avsnitt 8.1 att utgöra underlag för den bedömning vi gör i nästa avsnitt huruvida det finns skäl att avkriminalisera vissa gärningar och i stället sanktionera dessa med t.ex. sanktionsavgifter.

8.4.1 Bestämmelser om djurhållning och om begränsning av rörelsefrihet

Bestämmelser i djurskyddslagen

I 2 kap. 2 § djurskyddslagen anges att djur ska hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att deras välfärd främjas, de kan utföra sådana beteenden som de är starkt motiverade för och som är viktiga för deras välbefinnande (naturligt beteende), och beteendestörningar förebyggs. Enligt 2 kap. 4 § första stycket ska djur ges tillräcklig tillsyn samt tillräckligt med foder och vatten som är av god kvalitet, och utfodringsrutiner ska enligt bestämmelsen anpassas efter djurets behov (andra stycket).

Enligt 2 kap. 5 § första stycket djurskyddslagen får djur bindas endast om det görs på ett sätt som inte är plågsamt för djuret samt under förutsättning att djuret får behövlig rörelsefrihet och vila och tillräckligt skydd mot väder och vind. Enligt bestämmelsens andra stycke får ett djur fixeras eller på annat liknande sätt få sin rörelsefrihet begränsad endast om det sker tillfälligt och om det är nödvändigt av veterinärmedicinska skäl eller djurskyddsskäl, med hänsyn till säkerheten för den som hanterar djuret eller av liknande berättigade skäl.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt de nämnda bestämmelserna djurskyddslagen meddela föreskrifter om villkor för eller förbud mot viss djurhållning (2 kap. 2 § andra stycket), ytterligare föreskrifter om krav på tillsyn, utfodring och vattning av djur (2 kap. 4 § tredje stycket) samt ytterligare föreskrifter om under vilka förutsättningar djurs rörelsefrihet får begränsas på de sätt som anges i 2 kap. 5 § (2 kap. 5 § tredje stycket).

Överträdelse av bestämmelserna i 2 kap. 4 § första eller andra stycket respektive 2 kap. 5 § första eller andra stycket djurskyddslagen är straffbelagda enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen. Bestämmelsen i 2 kap. 2 § djurskyddslagen är således inte straffsanktionerad. Överträdelser som meddelats av regeringen i förordning med stöd av 2 kap. 4 § tredje stycket djurskyddslagen eller av Jordbruksverket i föreskrift efter bemyndigande av regeringen med stöd av 2 kap. 4 § tredje stycket är alltså straffbelagda enligt 10 kap. 5 § djurskyddslagen.

Bestämmelser i djurskyddsförordningen

I djurskyddsförordningen finns följande bestämmelser som har meddelats med stöd av de ovan beskrivna bemyndigandena i djurskyddslagen.

- Höns för äggproduktion ska hållas i inhysningssystem som uppfyller hönsens behov av att värpa i rede, sitta upphöjt och sandbada (2 kap. 1 §).
- Rävar ska hållas på ett sådant sätt att deras behov av att vara tillsammans med andra rävar, röra sig, gräva och ägna sig åt annan sysselsättning kan tillgodoses (2 kap. 2 §).
- Nötkreatur som hålls för mjölkproduktion och som är äldre än sex månader ska hållas på bete sommartid. Bestämmelsen gäller inte djur som hålls i karantän (2 kap. 3 §).
- Andra nötkreatur än sådana som hålls för mjölkproduktion ska sommartid hållas på bete eller på annat sätt ges tillfälle att vistas ute. Bestämmelsen gäller inte djur som är yngre än sex månader och inte heller tjurar eller djur som hålls i karantän (2 kap. 4 §).
- Om det är möjligt ska avelsgrisar ges tillfälle att vistas ute sommartid (2 kap. 8 §).
- Grisar ska hållas lösgående (2 kap. 12 §).

Jordbruksverket har enligt djurskyddsförordningen getts bemyndigande att meddela ytterligare föreskrifter om villkor för djurhållning för höns, rävar och nötkreatur samt om krav på tillsyn, utfordring och vattning av djur (2 kap. 1 § andra stycket, 2 § andra stycket, 5 och 11 §§). Jordbruksverket får också meddela ytterligare föreskrifter om villkor för eller förbud mot viss djurhållning, om krav på kompetens eller utbildning för viss djurhållning samt om under vilka förutsättningar djurs rörelsefrihet får begränsas (2 kap. 9 och 10 samt 13 §§ djurskyddsförordningen).

Exempel på bestämmelser i Jordbruksverkets föreskrifter

Jordbruket har meddelat ett flertal föreskrifter om olika djurslag som innehåller föreskrifter meddelade med stöd av de ovan angivna bemyndigandena i djurskyddsförordningen. Ett sådant exempel är Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2019:18) och allmänna råd om nötkreaturshållning inom lantbruket m.m., som innehåller bestämmelser om bl.a. hållande och skötsel av nötkreatur av arten bos taurus (dvs. kor, tjurar, kvigor och kalvar) inom lantbruket. Nedan ges exempel på bestämmelser om tillsyn och skötsel meddelade med stöd av nämnda bemyndiganden i djurskyddsförordningen. Utöver dessa exempel finns också närmare bestämmelser om t.ex. bete och under vilka perioder djur ska vistas utomhus i olika delar av landet.

- Personer som handhar djur ska ha tillräckliga kunskaper och färdigheter samt vara tillräckligt många för att dessa föreskrifter ska kunna följas (2 kap. 2 §).
- Djur ska normalt ses till minst en gång dagligen. Nyfödda, sjuka eller skadade djur samt djur som betar sig onormalt ska ses till oftare. Detsamma gäller för högdräktiga djur, särskilt vid tiden kring förlossningen (2 kap. 3 §).
- Djur ska hållas på ett sådant sätt att tillsynen över dem kan ske utan svårigheter (2 kap. 4 §).
- Kalvar som hålls inomhus ska ses till minst två gånger om dagen (2 kap. 5 §).
- Djurens klövar ska inspekteras regelbundet och verkas vid behov (2 kap. 6 §).
- Automatiska system och anordningar som inverkar på djurskydd och djurhälsa ska kontrolleras dagligen (2 kap. 7 §).
- Djur ska hållas tillfredsställande rena (2 kap. 8 §).
- Kalvar får inte hållas bundna (2 kap. 11 §).
- Ett nötkreaturs rörelsefrihet får inte begränsas genom att en tyngd eller annat hindrande föremål fästs vid djuret eller att djuret binds samman med ett annat djur. Rörelsefriheten får inte heller begränsas genom att olika delar av djurets kropp binds samman såvida det inte sker i behandlingssyfte där djuret annars riskerar att

skadas eller på annat sätt riskerar att utsättas för lidande. Om olika delar av djurets kropp binds samman får det inte vara utfört på ett sätt som är plågsamt för djuret och inte heller begränsa djurets rörelsefrihet mer än vad som är nödvändigt för behandlingen (2 kap. 12 §).

- Kalvar som är äldre än åtta veckor ska som huvudregel hållas i par eller grupp tillsammans med andra kalvar eller andra nötkreatur (2 kap. 13 § första stycket).
- Andra nötkreatur än sådana som avses i 13 § ska som huvudregel hållas på ett sätt som innebär att de kan ha ögonkontakt och beröra varandra (2 kap. 14 § första stycket).
- Kvigor och kor får inte betäckas med tjur, semineras eller vara mottagare av embryo om förlossningssvårigheter kan förväntas. Kvigor ska innan första brunstperioden startar och fram till dess att de uppnått en ålder av 13 månader hållas på ett sådant sätt att risken för betäckning minimeras (2 kap. 15 §).
- Kor och kvigor ska kalva lösgående när tidpunkten för kalvning kan förutses, dock får uppbindning ske om förlossningssvårigheter uppstår. I besättningar med bundna kor eller kvigor får en ko eller kviga kalva uppbinden om kalvningsboxen är upptagen för kalvning (2 kap. 16 §).
- Vid drivning ska djuren hanteras lugnt. Djuren ska ha tillräckligt med utrymme för att kunna förflytta sig och ska tydligt kunna uppfatta drivvägen (2 kap. 19 §).
- Föremål och ämnen som kan skada djuren ska förvaras så att de är oåtkomliga för dessa (2 kap. 21 §).

8.4.2 Bestämmelser om stall och andra förvaringsutrymmen samt om inredning och utrustning

Bestämmelser i djurskyddslagen

Stall och andra förvaringsutrymmen för djur samt hägn ska enligt 2 kap. 6 § första stycket djurskyddslagen ge samtliga djur tillräckligt skydd samt ge djuren utrymme att kunna röra sig obehindrat och att kunna vila på ett för djuren lämpligt sätt. Stall och andra förvarings-

utrymmen ska enligt bestämmelsens andra och tredje stycke hållas rena. Klimat, ljus- och ljudförhållanden i stall och andra förvaringsutrymmen ska vidare vara anpassade till djurens behov.

Av 2 kap. 7 § första stycket djurskyddslagen följer att inredning och utrustning i stall, andra förvaringsutrymmen för djur och inhägnader utomhus för djur inte får utformas på ett sätt som medför en risk för att djuren skadas, eller för att djurens hälsa försämras eller otillbörligt inskränker djurens rörelsefrihet eller annars verkar störande på dem.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om krav på stall och andra förvaringsutrymmen för djur samt hägn (2 kap. 6 § fjärde stycket djurskyddslagen). Föreskrifter får också meddelas om krav på inredning och utrustning i stall, andra förvaringsutrymmen för djur och inhägnader utomhus för djur (2 kap. 7 § andra stycket djurskyddslagen).

Överträdelser av reglerna i 2 kap. 6 § första, andra eller tredje stycket och 2 kap. 7 § första stycket är straffbelagda enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen. Bestämmelserna som meddelats av regeringen i förordning eller av Jordbruksverket i föreskrift är alltså straffbelagda enligt 10 kap. 5 § djurskyddslagen.

Bestämmelser i djurskyddsförordningen

I djurskyddsförordningen finns följande bestämmelser som har meddelats med stöd av de ovan beskrivna bemyndigandena i djurskyddslagen.

- Buller i stall och andra förvaringsutrymmen för djur ska hållas på en låg nivå. Stall och andra förvaringsutrymmen för djur ska ha dagsljusinsläpp (2 kap. 14 §).
- Boxar för grisar och för kalvar upp till en månads ålder ska vara försedda med strö av halm eller annat material som fyller samma funktion. Liggplatser för kor ska ha en godtagbar bädd av halm eller annat material som fyller samma funktion (2 kap. 15 §).
- Utrustning eller anordningar som ger djur en elektrisk stöt i avsikt att styra deras beteende får inte användas eller finnas monterade i stall, andra förvaringsutrymmen för djur eller hägn. För transporter som omfattas av förordning (EG) nr 1/2005 gäller bestäm-

melsen utöver vad som framgår av kapitel III, punkt 1.9 i bilaga I till förordningen, om transporten sker enbart på svenskt territorium eller avser sjötransporter från svenskt territorium. För djur som omfattas av förordning (EG) nr 1099/2009 gäller bestämmelsen utöver vad som framgår av artikel 15.3 d och punkt 1.9 i bilaga III till förordningen (2 kap. 16 §). Förbudet gäller inte användning av elstängsel till inhägnader utomhus (2 kap. 17 §).

Här kan noteras att bestämmelserna i 2 kap. 16–17 §§ djurskydds-förordningen även har meddelats med stöd av 2 kap. 9 § djurskydds-lagen (se nedan om denna bestämmelse).

Jordbruksverket får enligt djurskydds-förordningen meddela ytterligare föreskrifter om bl.a. krav på stall och andra förvaringsutrymmen för djur samt hägn (2 kap. 14 § andra stycket djurskydds-förordningen). Jordbruksverket får vidare meddela föreskrifter om bl.a. villkor för användning av elstängsel och ytterligare undantag från förbudet i 2 kap. 16 § samt om krav på inredning och utrustning i stall, andra förvaringsutrymmen för djur, och inhägnader utomhus för djur (2 kap. 17–18 § djurskydds-förordningen). Jordbruksverket får också meddela föreskrifter om villkor för förprovning och om undantag från 6 kap. 1 § (6 kap. 2 § djurskydds-förordningen).

Exempel på bestämmelser i Jordbruksverkets föreskrifter

Jordbruksverket har som nämnts meddelat ett flertal föreskrifter för olika djurslag och om viss djurhållning. Flera av dessa innehåller föreskrifter om stall och utrustning. Som exempel på bestämmelser meddelade med stöd av ovan angivna bemyndiganden i djurskydds-förordningen kan nämnas Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2019:18) och allmänna råd om nötkreaturshållning inom lantbruket, som innehåller bestämmelser bl.a. om stallmiljö och utrustning enligt följande.

- Stallutrymmen ska rengöras och utgödslas minst en gång dagligen om inte systemet för djurhållning är uppbyggt för andra rutiner som ger god hygien. Vid kontinuerlig uppfödning ska stall eller stallavdelning rengöras noggrant minst en gång årligen. Vid omgångsuppfödning ska stall eller stallavdelning rengöras noggrant före varje insättning av en ny omgång djur (4 kap. 1 §).

- Liggytor ska hållas rena och torra samt vara anpassade efter djurslag och stallklimat (termisk komfort) (4 kap. 2 §).
- Strömedel ska vara av lämplig typ och ha god hygienisk kvalitet (4 kap. 3 §).
- I stall ska djuren ha ett klimat som är anpassat till djurslaget och djurhållningsformen (termisk komfort) (4 kap. 4 §).
- I värmeisolerade stallar får den relativa luftfuktigheten under vintern endast undantagsvis överstiga 80 procent, såvida inte stalltemperaturen understiger 10°C. I sådana fall får den numeriska summan av stalltemperaturen och den relativa luftfuktigheten inte överstiga 90. I oisolerade stallar får den relativa fuktigheten inte annat än undantagsvis överstiga uteluftens relativa fuktighet med mer än 10 procentenheter (4 kap. 5 §).
- I ett stall får djur endast tillfälligtvis utsättas för luftföroreningar som överstiger följande värden: ammoniak: 10 ppm, koldioxid: 3 000 ppm, svavelväte: 0,5 ppm, organiskt damm: 10 mg/m³ (4 kap. 6 §).
- Utgödslingssystem ska vara utformade så att djur i en stallavdelning inte kommer i direktkontakt med gödsel från annan avdelning. Luft får inte tas in i en stallavdelning via ett utgödslingssystem eller urindräningsystem eller via utrymmen som kan innehålla luftföroreningar eller smittämnen som kan påverka djurens hälsa negativt. Öppningar mellan stallavdelningar ska kunna stängas och vara stängda när de inte används (4 kap. 7 §).
- I mekaniskt ventilerade stallar ska det finnas nödventilation (4 kap. 8 §).
- Mekaniskt ventilerade stallavdelningar med kalvar ska vara utrustade med larmanordning som varnar för övertemperatur, strömavbrott och fel på larmanordningen. Larmanordningen ska vara utformad så att larret uppmärksammas på ett betryggande sätt. Utrustningen ska kontrolleras regelbundet och före varje insättning av en ny omgång djur (4 kap. 9 § första till tredje stycket).
- Fönster som djuren kan nå ska vara försedda med lämpliga skydd eller vara utförda så att det inte föreligger någon skaderisk. (4 kap. 11 §).

- Djuren ska ha tillgång till dagsljus och belysning som stödjer deras dygnsrytm och beteendebeständigheter (4 kap. 12 §).
- Under den mörka tiden på dygnet ska minst dämpad belysning vara tänd i stallar för mjölkkor (4 kap. 13 §).
- Stallar ska vara försedda med fast monterad belysning som inte förorsakar djuren obehag och som medger att tillsyn kan utövas utan svårigheter (4 kap. 14 § första stycket).
- Buller i stallar får inte ha en sådan nivå och frekvens att det påverkar djurens hälsa menligt (4 kap. 15 §).
- Djur som behöver särskild vård ska kunna tas omhand lösgående i ett närbeläget utrymme och ska där vid behov kunna hysas individuellt (5 kap. 1 § första stycket).
- I besättningar med kor eller kvigor som ska kalva ska det inför kalvning finnas kalvningsboxar (5 kap. 2 §).
- Kalvningsboxar och andra stallutrymmen som används som kalvningsplats ska vara utformade och användas på ett sådant sätt att de kan rengöras regelbundet utan svårigheter samt vid behov kunna desinficeras (5 kap. 3 §).
- Golv och liggytor ska ha en jämn och halksäker yta. Boxar eller liggytor med rörligt golv samt utgödslingssystem i öppna skrapgångar ska utrustas, utformas och skötas så att djuren inte tillfogas skador och så att utrustningen inte inverkar menligt på djurens beteende och hälsa. Detsamma gäller utformningen av dränerande golvytor (5 kap. 15 §).
- Belysningsanordningar, elektriska ledningar och andra elinstallationer som djuren kan nå ska vara försedda med lämpliga skydd eller vara utförda så att det inte föreligger någon skaderisk (5 kap. 19 §).
- Föreskrifternas femte kapitel innehåller också bl.a. regler om minsta utrymme i kalvningsbox, i gemensambox utan liggbås eller foderliggbås, i bås i utrymme vid individuell hållning av kalvar i box eller hydda (5 kap. 4, 9, 10 och 11 §§).

- Stängsel ska vara väl uppsatt och underhållet samt i övrigt utformat och anordnat på ett sådant sätt att djur som hålls inom stängslet eller drivs mellan stängsel inte skadas. Stängsel som innehåller taggtråd får som huvudregel inte vara elektrifierade (6 kap. 1 § första och andra stycket första men.).

8.4.3 Bestämmelser om utformning och användning av utrustning

Bestämmelser i djurskyddslagen

Enligt 2 kap. 9 § första och andra stycket djurskyddslagen får djur inte agas, tillfogas skada eller överansträngas och utrustning får inte användas på ett sätt som kan orsaka djuret lidande eller skada. Förbudet gäller inte åtgärder som utförs eller utrustning som används av veterinärmedicinska skäl, som en del av ett djurförsök som har godkänts av en djurförsöksetisk nämnd, eller av liknande berättigade skäl (2 kap. 9 § tredje stycket djurskyddslagen).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på hur utrustning ska vara utformad och användas för att förebygga lidande eller skada hos djur (2 kap. 9 § fjärde stycket djurskyddslagen).

Överträdelse av reglerna i 2 kap. 9 § första eller andra stycket är straffsanktionerade enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen. Bestämmelserna som meddelats av regeringen i förordning eller av Jordbruksverket i föreskrift är alltså straffbelagda enligt 10 kap. 5 § djurskyddslagen.

Bestämmelser i djurskyddsförordningen

Som nämnts ovan har bestämmelserna i 2 kap. 16–17 §§ djurskyddsförordningen även meddelats med stöd av aktuell bestämmelse i djurskyddslagen. Jordbruksverket får vidare meddela föreskrifter om krav på hur utrustning ska vara utformad och användas för att förebygga lidande eller skada hos djur och närmare föreskrifter om undantaget i 2 kap. 9 § tredje stycket djurskyddslagen (2 kap. 19 § djurskyddsförordningen).

Förordnandet i nämnda paragraf är nytt i förhållande till den tidigare gällande djurskyddsförordningen. Jordbruksverket har därför ännu inte meddelat några föreskrifter med stöd av detta förordnande.

8.4.4 Bestämmelser om förbud mot viss avel

Bestämmelser i djurskyddslagen

Enligt 2 kap. 11 § första stycket djurskyddslagen är det förbjudet att utföra avel med sådan inriktning att den kan medföra lidande för föräldradjuret eller avkomman. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om förbudet och om villkor för eller förbud mot avel som kan påverka djurets naturliga beteende, normala kroppsfunktioner eller förmåga att naturligt föda fram sin avkomma (2 kap. 11 § andra stycket djurskyddslagen). Bestämmelsen i 2 kap. 11 § första stycket är straffsanktionerad enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen. Bestämmelserna som meddelats av regeringen i förordning eller av Jordbruksverket i föreskrift är alltså straffbelagda enligt 10 kap. 5 § djurskyddslagen.

Bestämmelser i djurskyddsförordningen

Av 2 kap. 20 § djurskyddsförordningen följer att det är förbjudet att inneha eller utföra avel med hundar som har extremt stor kamplust, lätt blir retade och biter, bara med svårighet kan förmås avbryta ett angrepp, och har en benägenhet att rikta sitt kampintresse mot människor eller andra hundar.

Jordbruksverket får enligt djurskyddsförordningen meddela föreskrifter om förbudet i 2 kap. 11 § första stycket djurskyddslagen och villkor för eller förbud mot avel som kan påverka djurets naturliga beteende, normala kroppsfunktioner eller förmåga att naturligt föda fram sin avkomma (2 kap. 21 § djurskyddsförordningen).

Exempel på bestämmelser i Jordbruksverkets föreskrifter

Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2019:28) och allmänna råd om hållande av hund och katt innehåller bestämmelser om bl.a. avel som gäller för båda djurslagen. Enligt 1 kap. 24 § i föreskrifterna får inte djur användas i avel om

1. de har sjukdomar eller funktionshinder som kan nedärvas,
2. de är eller med stor sannolikhet är bärare av recessivt anlag i dubbel uppsättning för sjukdom,
3. de är eller med stor sannolikhet är bärare av enkelt recessivt anlag för sjukdom såvida inte parning sker med individ som är konstaterat fri från motsvarande anlag,
4. parningskombinationen utifrån tillgänglig information ökar risken för sjukdom eller funktionshinder hos avkomman,
5. de uppvisar beteendestörningar i form av överdriven rädsreaktion eller aggressivt beteende i provocerade eller för djuret vardagliga situationer, eller
6. de saknar förmåga att föröka sig på ett naturligt sätt.

I Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2019:31) om avelsarbete finns också bestämmelser om avel i bl.a. 3 § första och andra stycket som anger följande.

Nötkreatur, svin, hästar, får och getter, som visat sig nedärva letalanlag, defekter eller andra egenskaper som medför lidande för avkomman eller negativt påverkar avkommans naturliga beteende eller som med stor sannolikhet nedärver sådana anlag, defekter eller egenskaper, får inte användas för reproduktion. En förteckning över sådana letalanlag, defekter och ärftliga egenskaper finns i en bilaga till föreskrifterna. Förbudet gäller även andra ärftliga egenskaper än de i bilagan upptagna om de medför lidande eller onaturligt beteende hos avkomman.

Nötkreatur, hästar, svin, får och getter får inte heller användas för reproduktion om det visat sig att djuret med stor sannolikhet nedärver disposition för hög frekvens konstaterade sjukdomsfall, förlösningssvårigheter eller dödlighet hos avkomman i samband med födsel.

8.4.5 Bestämmelser om försäljning eller annan överlåtelse av djur

Bestämmelser i djurskyddslagen

Enligt 2 kap. 12 § djurskyddslagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om villkor för eller förbud mot försäljning eller annan överlåtelse av djur. Bestämmelserna som meddelats av regeringen i förordning eller av Jordbruksverket i föreskrift är straffbelagda enligt 10 kap. 5 § djurskyddslagen.

Bestämmelser i djurskyddsförordningen

Jordbruksverket får enligt djurskyddsförordningen meddela föreskrifter om krav på utbildning eller annan kunskap för den som yrkesmässigt eller i större omfattning driver handel med sällskapsdjur samt ytterligare föreskrifter om villkor för eller förbud mot försäljning eller annan överlåtelse av djur (2 kap. 22 §).

Exempel på bestämmelser i Jordbruksverkets föreskrifter

Nedan följer exempel på bestämmelser som har meddelats med stöd av de ovan angivna bestämmelserna i djurskyddsförordningen. De angivna bestämmelserna finns i Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2019:15) och allmänna råd om villkor för hållande, uppfödning och försäljning m.m. av djur avsedda för sällskap och hobby. Föreskrifterna omfattar ryggradsdjur som används eller ska användas som sällskaps-, hobby- eller foderdjur. Föreskrifterna gäller inte för bl.a. hundar, katter, tama hästdjur och traditionella lantbruksdjur (1 kap. 1 § andra stycket nämnda föreskrifter).

De nämnda föreskrifterna innehåller bl.a. bestämmelser om utbildning och kunskap och skyldighet för den som säljer sällskapsdjur att lämna information om djuret (andra och tredje kapitlet). I femte kapitlet finns särskilda bestämmelser för zoobutiker, djurgrossist-anläggningar och liknande anläggningar. Nedan följer exempel på bestämmelser i föreskrifterna. Föreskrifterna innehåller också gemensamma och särskilda bestämmelser för hållande av olika djurarter i försäljningssyfte, som inte redogörs för i detta sammanhang.

- Den som yrkesmässigt eller i större omfattning driver handel med djur ska, med godkänt resultat, ha genomgått en grundutbildning samt en eller flera särskilda utbildningar med inriktning på de djurslag som omfattas av handeln. Utbildningarna ska vara godkända av Jordbruksverket (2 kap. 3 §). I 2 kap. 4 § anges vilka moment som ska ingå i grundutbildningen som avses i 2 kap. 3 §.
- Djur som exponeras med avsikt att säljas ska vara taxonomiskt namngivna med art eller släkte på en skylt, så att det klart framgår vilket djur som avses (3 kap. 1 §).
- Den som yrkesmässigt säljer ett sällskapsdjur ska vid överlåtelsen lämna ett faktablad, med skriftlig information om djuret och dess skötsel, till mottagaren av djuret. I 3 kap. 3–4 §§ specificeras vilken information som faktabladet som avses i 3 kap. 2 § ska innehålla (3 kap. 2 §).
- Djur som har smittsamma sjukdomar eller parasiter får inte föras in i eller hållas i en zoobutik, djurgrossistanläggning eller liknande anläggning om de inte kan isoleras på ett tillfredsställande sätt. Även i övrigt ska de åtgärder vidtas som behövs för att förebygga utbrott och spridning av sjukdomar (5 kap. 6 §).
- Det ska finnas minst en särskild plats för rengöring och diskning av flyttbara förvaringsutrymmen, inredningar, matskålar och annan utrustning som har kommit i kontakt med djur. Rengöring av utrustning och föremål som har kommit i kontakt med reptiler får inte ske på de platser där utrustning från andra djur hanteras (5 kap. 9 §).
- Det ska finnas minst en avskild plats, för isolering och skötsel av sjuka eller skadade djur, dit kunder inte har tillträde. Detta gäller dock inte för fiskar (5 kap. 10 §).
- Djur får inte hållas eller förevisas i skyltfönster (5 kap. 13 §).
- De förvaringsutrymmen som innehåller djur som är avsedda för försäljning, ska vara utformade så att ett utvalt djur är lätt att fånga utan att de övriga djuren utsätts för onödig stress (5 kap. 14 §).

8.4.6 Bestämmelser om transport av levande djur

Bestämmelser i djurskyddslagen

Enligt 2 kap. 13 § första stycket djurskyddslagen ska djur transporteras i transportmedel som är lämpliga för ändamålet och som ger varje djur skydd mot värme och kyla samt mot stötar, skavning och liknande. I den utsträckning som det behövs ska djuren hållas skilda från varandra. Den som transporterar djur ska enligt bestämmelsens andra stycke ha tillsyn över djuren och vidta de åtgärder som behövs för att djuren under pålastning, transport och urlastning inte ska skadas eller orsakas lidande. För transporter som omfattas av förordning (EG) nr 1/2005 gäller bestämmelserna i första och andra styckena utöver vad som framgår av artiklarna 3 och 6 samt bilaga I i förordning (EG) nr 1/2005 om transporten sker enbart på svenskt territorium eller avser sjötransporter från svenskt territorium (2 kap. 13 § tredje stycket). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt bestämmelsens fjärde stycke meddela ytterligare föreskrifter om villkor för eller förbud mot transport av djur. Överträdelse av regleringen i 2 kap. 13 § första och andra stycket är straffbelagda enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen. Bestämmelserna som meddelats av regeringen i förordning eller av Jordbruksverket i föreskrift är straffbelagda enligt 10 kap. 5 § djurskyddslagen.

Bestämmelser i djurskyddförordningen

Jordbruksverket får enligt djurskyddförordningen meddela föreskrifter om villkor för eller förbud mot transport av djur (2 kap. 23 §).

Exempel på bestämmelser i Jordbruksverkets föreskrifter

I Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2019:7) och allmänna råd om transport av levande djur finns bestämmelser om transport av ryggradsdjur. För transporter som har samband med ekonomisk verksamhet tillämpas bestämmelserna i förordning (EG) nr 1/2005. I föreskrifternas andra kapitel finns tillämpningsbestämmelser till denna EU-förordning. Föreskrifterna i övrigt gäller, med några få undantag, för transporter som inte har samband med ekonomisk verksamhet. För sådana transporter som faller inom tillämpningsområdet för

nämnda EU-förordning gäller dock vissa av bestämmelserna i föreskrifterna, under förutsättning att transporter endast sker på Sveriges territorium eller är sjötransporter som utgår från svenskt territorium. Nedan återges några av bestämmelserna i 3 kap. i föreskrifterna, som reglerar transportmedel. Resterande kapitel i föreskrifterna reglerar in- och urlastning, transporttider, vissa former av transport (väg, sjö, järnväg och flyg) samt innehåller övriga bestämmelser.

- Transportmedlet ska, om inte annat anges i föreskrifterna, vara utformat på ett sådant sätt att djuren kan stå upp i naturlig ställning och det ska vid behov kunna förses med skiljeväggar som skyddar djuren mot skador till följd av transportmedlets rörelser. I transportmedlet ska det finnas utrymme för samtliga djur att ligga ned samtidigt om inte annat anges i dessa föreskrifter. Det ska finnas så mycket utrymme ovanför och runt djuren när de står upp att de tillförsäkras en god ventilation (3 kap. 1 §).
- Ett transportmedel ska vara konstruerat på ett sådant sätt att det är rymningssäkert samt skyddar djuren mot ogynnsamt klimat, t.ex. nederbörd, blåst, starkt solljus och kraftiga väderväxlingar. Djuren ska ha ett klimat som är anpassat till djurslaget (termisk komfort) oavsett om transportmedlet framförs eller är stillastående (3 kap. 2 §).
- Ett transportmedels ventilationsöppningar ska vara placerade på ett sådant sätt att de inte kan blockeras. Samtliga delar av lastutrymmen och behållare ska ha tillräcklig ventilation. Då transportmedlet är utrustat med mekanisk ventilation, ska naturlig ventilation kunna användas i en nödsituation (3 kap. 2 §).
- Transportmedel ska vara tillräckligt hållfasta för det djurslag som transporteras. Om transportmedlet är indelat i olika plan ska planen vara säkert förankrade. Insidan av väggarna i transportmedlet ska vara konstruerad så att djuren inte kan skadas. I lastutrymmet får inte förekomma föremål som kan skada djuren. Golvet ska vara halkfritt, slätt och tillräckligt starkt för att kunna bära de transporterade djurens vikt. Om golvet har springor eller hål ska det vara utan ojämnheter för att förhindra att djuren skadas. Springor eller hål får inte heller vara så stora att djuren kan fastna eller på annat sätt skadas. Om golv samtidigt utgör tak för djur på en annan våning ska golvet vara tätt så att dessa djur inte för-

orenas. Golvet i ett lastutrymme ska vara bullerdämpande. Golvet ska vara försett med lämpligt strö- eller bäddmaterial eller ha motsvarande funktion som säkerställer djurens hygien och komfort, om inte annat framgår av dessa föreskrifter. Materialet ska vara av god hygienisk kvalitet. Spillning, förorenat strö och annan förorening ska avlägsnas så snart som möjligt. Läckage av urin och spillning ska minimeras, så att det inte sprids ut från fordonet under transporten (3 kap. 4 §).

- Transportmedel ska vara lätta att rengöra och djurutrymmen ska vara torra då djuren lastas (3 kap. 5 §).
- Ett lastutrymme ska möjliggöra säker tillsyn, skötsel samt säker i- och urlastning av djuren. Samtliga delar av ett lastutrymme ska även vara lätt tillgängliga för inspektion av djuren om inte annat anges i dessa föreskrifter. Det ska finnas tillräcklig takhöjd och ljuskällor för dessa ändamål (3 kap. 6 §).

8.4.7 Bestämmelser om tävling med och offentlig förevisning av djur

Bestämmelser i djurskyddslagen

Enligt 3 kap. 1 § första stycket djurskyddslagen är det förbjudet att, på ett sådant sätt att djur utsätts för lidande, träna djur för eller använda djur vid tävlingar eller prov, ljud- och bildinspelningar eller föreställningar eller andra förevisningar som anordnas för allmänheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om träning eller användning av djur som avses i bestämmelsen samt om undantag från förbudet mot att träna djur för eller använda djur vid prov på ett sådant sätt att de utsätts för lidande (3 kap. 1 § andra stycket djurskyddslagen).

Bestämmelsen i 3 kap. 1 § första stycket är straffsanktionerad enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen. Bestämmelserna som meddelats av regeringen i förordning eller av Jordbruksverket i föreskrift är straffbelagda enligt 10 kap. 5 § djurskyddslagen.

Bestämmelser i djurskyddsförordningen

I djurskyddsförordningen finns följande bestämmelser som har meddelats med stöd av de ovan beskrivna bemyndigandena i djurskyddslagen.

- Jordbruksverket får meddela föreskrifter om i vilka fall myndigheten, genom en utsedd veterinär, ska närvara vid offentliga tävlingar med djur. Veterinären ska före tävlingen besiktiga tävlingsområdet och de deltagande djuren, med omedelbar verkan helt eller delvis förbjuda tävlingen eller att ett visst djur deltar i tävlingen, om djur utsätts eller kan antas bli utsatta för skada eller lidande och ge akuthjälp till skadade djur (3 kap. 1 §).
- Djur får inte flyttas runt och i samband med det förevisas offentligt i burar eller andra utrymmen eller inhägnader som begränsar djurens rörelsefrihet på ett liknande sätt som en bur. Apor, rovdjur med undantag för tamhundar och tamkatter, säldjur, elefanter, noshörningar, flodhästar, hjortdjur med undantag för renar, giraffer, kängurur, rovfåglar, strutsfåglar och krokodildjur får inte heller på annat sätt flyttas runt och i samband med det förevisas offentligt vid cirkus eller vid annan liknande verksamhet (3 kap. 3 §).
- Vid cirkus eller annan liknande verksamhet får djur av andra slag än som avses i 3 § andra stycket visas offentligt, men då endast vid en föreställning eller, under förutsättning att djuren har visats vid en föreställning, i djurstallar eller i andra lokaler för förvaring av djur. Djurens ungar får också visas i sådana utrymmen, även om de inte har visats vid en föreställning. Detsamma gäller enstaka djur som följer med en cirkus i syfte att tränas för förevisning (3 kap. 4 §).
- En djurpark eller liknande anläggning får inte tas i bruk för offentlig förevisning av djur innan den har godkänts av länsstyrelsen. Detsamma gäller vid omflyttning av djuren och vid ny-, till- eller ombyggnad av någon betydelse (3 kap. 6 §).
- Förbudet i 3 kap. 1 § första stycket 1 djurskyddslagen mot lidande vid prov ska inte tillämpas vid grytanlagsprov för hundar där levande grävling används (3 kap. 8 §).

Jordbruksverket får enligt djurskyddsförordningen meddela föreskrifter om undantag från bestämmelsen att veterinärs besiktning av tävlingsområde och djur innan tävling (3 kap. 2 §). Jordbruksverket får också meddela föreskrifter om skyldighet för den som förevisar djur på cirkus att föra anteckningar om verksamheten och djuren och lämna upplysningar om verksamheten (3 kap. 5 §). Jordbruksverket får vidare meddela ytterligare föreskrifter om träning av eller användning av djur som avses i 3 kap. 1 § första stycket djurskyddslagen samt ytterligare föreskrifter om undantag från förbudet i 3 kap. 1 § första stycket nämnda lag mot lidande vid prov (3 kap. 7 och 9 §§).

Exempel på bestämmelser i Jordbruksverkets föreskrifter

Jordbruksverket har med stöd av bemyndigandena i djurskyddsförordningen meddelat föreskrifter om träning och tävling med djur samt om cirkusdjur. I Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2019:26) och allmänna råd om träning och tävling med djur finns bestämmelser som ska tillämpas när djur tränas eller dresseras för att delta i tävling eller deltar i tävling (1 kap. 1 §). Nedan följer exempel på bestämmelser i föreskrifterna som riktar sig mot bl.a. djurhållare och tävlingsarrangörer. Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2019:29) om djurhållning i djurparker m.m. har dock inte meddelats med stöd av de bemyndigandena som behandlas i detta avsnitt, varför dessa föreskrifter inte behandlas här. De senare föreskrifterna har i stället meddelats med stöd av 2 kap. 9, 14 och 18 §§ och 11 kap. 2 § djurskyddsförordningen (se avsnitt 8.4.1–2 om nämnda bestämmelser i djurskyddsförordningens andra kapitel).

- Ett djur som tränas för eller används vid tävling, ska vara fritt från skada och sjukdom som kan antas förorsaka lidande (2 kap. 1 §).
- Den som tränar eller tävlar med ett djur får bara ställa sådana prestationskrav på djuret som är anpassade till det enskilda djurets fysiska och psykiska förmåga (2 kap. 2 §).
- Utrustning, hjälpmedel eller metoder får inte användas på sådant sätt att det medför skada eller annat fysiskt eller psykiskt lidande för djuret (2 kap. 3 §).
- Den som tävlar och hanterar djur på tävling ska medverka till en god hygien och en god ordning på tävlingsplatsen (2 kap. 4 §).

- Den som avser att tävla med ett djur ska, vid en tävling där ban- eller tävlingsveterinär tjänstgör, låta veterinären besiktiga djuret före start vid den tidpunkt och på den plats som tävlingsarrangören bestämmer (2 kap. 5 §).
- Den som avser att använda eller använder ett djur vid tävling ska följa de anvisningar eller liknande för användandet av djuret på tävlingsområdet eller för deltagandet i tävlingen som en ban- eller tävlingsveterinär lämnar samt ställa djuret till förfogande för dopningsprovtagning om ban- eller tävlingsveterinär eller tävlingsarrangör beslutar om att sådan provtagning ska ske (2 kap. 6 §).
- Den som anordnar en tävling ska se till
  1. att bara sådana arrangemang hålls där tävlingsformen i sig inte innebär en förutsägbar risk för att de deltagande djuren utsätts för eller kan antas bli utsatta för skada eller annat lidande,
  2. att tävlingsområdet utformas och underhålls på ett sådant sätt, att risken för att djuren skadas eller orsakas annat lidande minimeras,
  3. att skadade eller sjuka djur snarast kan omhändertas för nödvändig vård eller avlivning,
  4. att lämpliga transportmedel för transport av sjuka eller skadade djur finns i beredskap under den tid som tävlingen pågår,
  5. att upprätthålla en god ordning och en god hygien på tävlingsplatsen,
  6. att inhysningssystem som används i samband med tävlingen inte innehåller gammalt strömedel, foderrester eller gödsel,
  7. att liggmadrasser eller motsvarande samt ytor som kan nås av uppstallade djur rengjorts och desinficerats innan annat djur inhyses,
  8. att permanenta anordningar för utfodring och vattning såsom krubbor och vattenkoppar gjorts oåtkomliga för gästande djur, samt
  9. att varmvatten och tvål för handtvätt finns lättillgängligt för de personer som hanterar djuren (3 kap. 1 §).

- Den som anordnar en tävling där ban- eller tävlingsveterinär tjänstgör, ska se till
  1. att en lämplig plats anordnas för besiktning av de deltagande djuren och att de tävlande i god tid före tävlingen informeras om var och när sådan besiktning ska ske,
  2. att det finns personer tillgängliga som kan vara veterinären behjälpliga under den tid som tävlingen pågår,
  3. att det finns goda kommunikationsmöjligheter mellan veterinären och tävlingsledningen,
  4. att de anvisningar eller liknande för djurens deltagande i tävlingen och genomförandet av denna som veterinären lämnar följs, samt
  5. att det vid behov finns iordningställt utrymme för dopningsprovtagning (3 kap. 2 §).
- Utrustning såsom exempelvis skydd som tillhandahålls av tävlingsarrangören och som har direkt kontakt med djur ska rengöras och desinficeras innan användning till annat djur (3 kap. 3 §)
- Vid tävlingsformer med hög djurskyddsrisk ska ban- eller tävlingsveterinär i den omfattning som Jordbruksverket beslutar besiktiga tävlingsområdet och de deltagande djuren före tävlingsklassen eller tävlingsmomentet, säkerställa att de åtgärder som föranleds av besiktningarna vidtas, samt närvara under hela tävlingsklassen eller i förekommande fall hela tävlingsmomentet för att hålla uppsikt över deltagande djur och tävlingsområdet (5 kap. 2 §).
- Vid tävlingsformer med medelhög djurskyddsrisk ska ban- eller tävlingsveterinär i den omfattning som Jordbruksverket beslutar besiktiga tävlingsområdet och de deltagande djuren före tävlingsklassen eller tävlingsmomentet, samt säkerställa att de åtgärder som föranleds av besiktningarna vidtas (5 kap. 3 §).

Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2019:4) och allmänna råd om cirkusdjur innehåller också bestämmelser som har meddelats med stöd av de aktuella bemyndigandena i djurskyddförordningen. Den övervägande delen av bestämmelserna i dessa föreskrifter har dock

meddelats med stöd av det generella bemyndigandet i 2 kap. 9 § djurskyddsförordningen om att meddela ytterligare villkor för viss djurhållning. Bestämmelserna nedan om cirkusens anteckningar om verksamheten har meddelats med stöd av förordnandet i 3 kap. 5 § djurskyddsförordningen.

- Vid varje cirkus ska det finnas en turnéplan som gäller minst en månad framåt. Ett exemplar av turnéplanen ska ges till länsstyrelsen i samband med inbesiktningen. Om turnéplanen förändras eller förnyas under turnén ska cirkusen omedelbart anmäla det till den länsstyrelse som utförde inbesiktningen (1 kap. 10 §).
- Vid varje cirkus ska det finnas en plan för träning av de djur som följer med cirkusen i syfte att tränas för förevisning kommande cirkussäsonger (1 kap. 11 §).
- Cirkusen ska föra journal över samtliga cirkusdjur. Journalen ska föras löpande under den tid turnén pågår och innehålla följande uppgifter (1 kap. 12 §).
  1. Varje djurs identitet, med angivande av namn och kontaktuppgifter på ansvarig djurhållare,
  2. datum för skador eller sjukdomsfall, med angivande av djurets identitet och vidtagna åtgärder,
  3. datum för hov- eller klövvård,
  4. datum för dödsfall, med angivande av djurets identitet och om möjligt dödsorsaken,
  5. namnet på den som ansvarar för journalföringen samt, i förekommande fall,
  6. namn och kontaktuppgifter på den veterinär som bedriver den veterinärmedicinska rådgivningen.
  7. Journalen ska bevaras i minst tre år räknat från den dag de sista uppgifterna fördes in. Journalen för den pågående turnén ska finnas tillgänglig på cirkusen.

8.4.8 Bestämmelser om dopning eller andra otillbörliga åtgärder

Bestämmelser i djurskyddslagen

Av 3 kap. 2 § första stycket djurskyddslagen följer att ett djur som tränas för eller deltar i en tävling eller ett prov inte får utsättas för dopning eller andra otillbörliga åtgärder som kan påverka djurets prestationsförmåga eller temperament. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om förbudet (3 kap. 2 § andra stycket). Bestämmelsen i 3 kap. 2 § första stycket är straffsanktionerad enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen. Bestämmelserna som meddelats av regeringen i förordning eller av Jordbruksverket i föreskrift är straffbelagda enligt 10 kap. 5 § djurskyddslagen.

Bestämmelser i djurskyddsförordningen

Jordbruksverket får enligt djurskyddsförordningen meddela föreskrifter om förbudet enligt 3 kap. 2 § första stycket djurskyddslagen (3 kap. 10 §).

Exempel på bestämmelser i Jordbruksverkets föreskrifter

I Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2019:26) om träning och tävling med djur har med stöd av ovan nämnda bemyndigande närmare angetts vad som avses med dopning respektive andra otillbörliga åtgärder enligt följande.

Med dopning avses enligt 6 kap. 2 § åtgärder som genom tillförsel av läkemedel eller substanser påverkar djurets prestationsförmåga eller temperament så att något av följande inträffar:

1. Djurets hälsotillstånd påverkas under träning för eller deltagande i tävling på tävlingsbana.
2. Djuret ansträngs eller belastas hårdare än vad det är tränat för eller riskerar att åsamkas skada på annat sätt på grund av att prestationsförmågan höjs eller sänks.

3. Skada, smärta eller sjukdom döljs eller en sjukdomsprocess påverkas hos djuret under träning för eller deltagande i tävling på tävlingsbana. Detta inkluderar även åtgärder som kan ge negativa konsekvenser för djuret som visar sig först efter tävlingstillfället.

Med otillbörliga åtgärder avses enligt 6 kap. 3 § åtgärder som genom annan behandling än genom tillförsel av läkemedel eller substanser påverkar djurets prestationsförmåga eller temperament så att något av följande inträffar:

1. Djurets hälsotillstånd påverkas under träning för eller deltagande i tävling på tävlingsbana.
2. Djuret ansträngs eller belastas hårdare än vad det är tränat för eller riskerar att åsamkas skada på annat sätt på grund av att prestationsförmågan höjs eller sänks.
3. Skada, smärta eller sjukdom döljs eller en sjukdomsprocess påverkas hos djuret under träning för eller deltagande i tävling på tävlingsbana. Detta inkluderar även åtgärder som kan ge negativa konsekvenser för djuret som visar sig först efter tävlingstillfället.

8.4.9 Bestämmelser om operativa ingrepp

Bestämmelser i djurskyddslagen

Enligt 4 kap. 2 § första stycket djurskyddslagen är det förbjudet att göra operativa ingrepp på eller ge injektioner till djur i andra fall än när det är befogat av veterinärmedicinska skäl. Detta gäller enligt paragrafens andra stycke inte ingrepp som görs eller injektioner som ges i en verksamhet som har godkänts av en djurförsöksetisk nämnd. Operativa ingrepp ska göras under bedövning (tredje stycket).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om operativa ingrepp på och injektioner till djur och om undantag från första och tredje styckena (fjärde stycket). Bestämmelserna i 4 kap. 2 § första respektive tredje stycket djurskyddslagen är straffsanktionerade enligt 10 kap. 1 §. Bestämmelserna som meddelats av regeringen i förordning eller av Jordbruksverket i föreskrift är straffbelagda enligt 10 kap. 5 § djurskyddslagen.

Bestämmelser i djurskyddsförordningen

4 kap. 1 § djurskyddsförordningen innehåller bestämmelser om operativa ingrepp och injektioner. Det är enligt bestämmelsen tillåtet att kastrera djur och att avhornar nötkreatur och getter även om det inte finns veterinärmedicinska skäl (första stycket). Handjur av ren får kastreras utan att bedövning används och utan att en veterinär eller annan djurhälsopersonal anlitas. Handjur av gris får kastreras kirurgiskt utan att en veterinär eller annan djurhälsopersonal anlitas under förutsättning att kastreringen utförs innan djuret uppnått sju dagars ålder (andra stycket). Avhorning av nötkreatur och getter ska utföras av en veterinär, annan djurhälsopersonal eller av någon annan som veterinären finner lämplig (tredje stycket).

Jordbruksverket får enligt djurskyddsförordningen meddela ytterligare föreskrifter om undantag från kraven i 4 kap. 2 § första och tredje styckena djurskyddslagen samt meddela ytterligare föreskrifter om operativa ingrepp på och injektioner till djur (4 kap. 2 §).

Exempel på bestämmelser i Jordbruksverkets föreskrifter

Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2019:25) om skyldigheter för djurhållare och personal inom djurens hälso- och sjukvård innehåller bl.a. regler om operativa ingrepp på och injektioner till djur som har meddelats med stöd av angivna bemyndiganden. Föreskrifterna har emellertid även meddelats med stöd av bemyndiganden i förordningen (2009:1386) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård, förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m. och 4 § epizootiförordningen (1999:659). Följande exempel på bestämmelser ur föreskrifterna kan ges som avser det aktuella bemyndigandet i djurskyddsförordningen.

- Följande operativa ingrepp får utföras av veterinär utan att det är befogat av veterinärmedicinska skäl:
  1. borttagning av övertaliga spenar på kalvar av nötkreatur,
  2. nosringning av tjurar,
  3. borttagning av vargtänder på häst,
  4. sterilisering av tjurar, baggar och galtar genom vasektomi eller kaudal epididymektomi,

5. uttag och inläggning av embryon på får och get under lokal eller allmän bedövning,
6. stäckning (operativt ingrepp som permanent berövar fågeln dess flygförmåga) av fåglar som hålls i en anläggning som är godkänd för offentlig förevisning, med de begränsningar som följer av 13 och 14 kap. Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2009:92) om djurhållning i djurparker m.m.,
7. identitetsmärkning av djur genom frysmärkning, applicering av öronbrickor eller inplantering av mikrochip, samt
8. identitetsmärkning av hund, katt eller kanin genom tatuering under förutsättning att djuret är bedövat.

Operativa ingrepp enligt punkt 7 och 8 får delegeras till annan djurhälso-personal enligt bestämmelserna i 3 kap. i föreskrifterna (5 kap. 4 §).

- Normal verkning av klövar samt behandling av klövbölder och klövsulesår på djur får göras utan att veterinär eller annan djurhälso-personal behöver anlitas under förutsättning att
  1. personen som utför ingreppet har reell kompetens för detta,
  2. ingreppet utförs på ett djurskyddsmässigt godtagbart sätt, samt
  3. ingrepp inte omfattar underliggande mjukdelsvävnad (5 kap. 5 §).
- Djurhållare får kastrera gris yngre än sju dagar under lokal bedövning, samt injicera lokalbedövningsmedel och medel för smärtlindring i anslutning till ingreppet. För att injicera lokalbedövningsmedel ska djurhållaren ha genomgått en av Jordbruksverket godkänd kurs i läkemedelshantering samt kurs i administrering av läkemedel för lokal bedövning avseende gris. Kastrering av gris ska utföras på så kallad blodig väg. Vass skalpell av engångstyp, vass och lämpligt utformad tång eller vasst engångsrakblad fastsatt i en hållare, samt engångskanyl och sprutor för lokalbedövning, ska användas vid kastreringen (5 kap. 6 §).
- Djurhållare får, efter ordination av veterinär, som huvudregel ge injektioner under en period av längst fyra veckor räknat från dagen för ordinationen (5 kap. 7 § första men.).

8.4.10 Bestämmelser om hormoner till djur

Bestämmelser i djurskyddslagen

Enligt 4 kap. 4 § djurskyddslagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om villkor för eller förbud mot att ge djur hormoner eller andra ämnen för att påverka djurets egenskaper i annat syfte än att förebygga, påvisa, lindra eller bota en sjukdom eller ett sjukdomssymtom, med undantag för ämnen som omfattas av lagen om foder och animaliska biprodukter. Bestämmelserna som meddelats av regeringen i förordning eller av Jordbruksverket i föreskrift är straffbelagda enligt 10 kap. 5 § djurskyddslagen.

Bestämmelser i djurskyddsförordningen

Enligt 4 kap. 3 § första stycket djurskyddsförordningen är det förbjudet att ge hormoner eller andra ämnen till ett djur för att påverka djurets egenskaper i annat syfte än att förebygga, påvisa, bota eller lindra sjukdom eller sjukdomssymtom. Enligt andra stycket i paragrafen gäller detta inte ämnen som omfattas av lagen om foder och animaliska biprodukter. Jordbruksverket får meddela föreskrifter om undantag från 4 kap. 3 § första stycket (4 kap. 3 § tredje stycket).

Exempel på bestämmelser i Jordbruksverkets föreskrifter

Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2019:32) om läkemedel och läkemedelsanvändning innehåller bl.a. regler om tillförande av hormoner till djur. Föreskrifterna innehåller också bestämmelser meddelade med stöd av bemyndiganden i förordningen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård respektive förordningen om provtagning på djur, m.m. Följande exempel på bestämmelser kan ges som avser just hormoner till djur.

- Utöver de fall som anges i 4 kap. 3 § djurskyddsförordningen får hormoner tillföras djur i syfte att förhindra befruktning, framkalla abort, stimulera ägglossning, verka sammandragande på livmoder eller synkronisera brunst (2 kap. 12 §).

- Det är, med de undantag som anges i 15–18 §§, förbjudet att tillföra djur
  1. de substanser som är förbjudna enligt tabell 2 i bilagan till förordning (EU) nr 37/2010³
  2. tyreostatika,
  3. trenbolon,
  4. zeranol,
  5. stilbener, stilbenderivat, deras salter och estrar,
  6. ämnen med östrogen, androgen eller gestagen effekt,
  7. allyltrenbolon, samt
  8. β -receptorstimulerande substanser (2 kap. 14 §).

8.4.11 Bestämmelser om slakt och annan avlivning av djur

Bestämmelser i djurskyddslagen

Av 5 kap. 1 § första stycket djurskyddslagen följer att när djur förs till slakt eller när de slaktas, ska de skonas från onödigt lidande och obehag. Detsamma gäller när djur avlivas i andra fall. Bestämmelsen gäller utöver vad som framgår av artikel 3 i förordning (EG) nr 1099/2009. Enligt bestämmelsens andra stycke ska ett djur som slaktas eller i annat fall avlivas genom avblodning vara bedövat. Innan djuret är dött får inte några andra åtgärder vidtas. Bestämmelsen gäller utöver vad som framgår av artikel 4.1 i förordning (EG) nr 1099/2009. Kravet enligt andra stycket första meningen gäller inte i sådana situationer som avses i artikel 1.2 och 2 d i rådets förordning (EG) nr 1099/2009 i den ursprungliga lydelsen (5 kap. 1 § tredje stycket).

Enligt 5 kap. 2 § djurskyddslagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela ytterligare föreskrifter om slakt och avlivning av djur (1 p), och föreskrifter om undantag från kravet på bedövning i 1 § andra stycket när det gäller avlivning av försöksdjur (2 p).

---

³ Kommissionens förordning (EU) nr 37/2010 av den 22 december 2009 om farmakologiskt aktiva substanser och deras klassificering med avseende på MRL-värden i animaliska livsmedel.

Överträdelse av regleringen i 5 kap. 1 § första eller andra stycket eller föreskrifter om bedövning som regeringen har meddelat med stöd av 5 kap. 2 § 1 är straffbelagda enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen. Andra bestämmelser än dessa, vilka har meddelats av regering i förordning eller av Jordbruksverket i föreskrift, är straffbelagda enligt 10 kap. 5 § djurskyddslagen.

Bestämmelser i djurskyddsförordningen

Av 5 kap. 1 § första stycket djurskyddsförordningen följer att när slakten eller avlivningen utförs med en metod som kräver att djuret först måste bedövas, ska bedövningen ges så att djuret snabbt blir medvetslöst. Medvetandet får inte återkomma. Överträdelse av denna bestämmelse är straffbelagd enligt 10 kap. 1 § enligt vad som anges ovan.

Jordbruksverket får enligt djurskyddsförordningen meddela föreskrifter om vilka bedövningsmetoder som får användas vid slakt eller avlivning (5 kap. 1 § andra stycket). Jordbruksverket får också meddela ytterligare föreskrifter om bl.a. slakt och avlivning av djur samt undantag från kravet på bedövning i 5 kap. 1 § andra stycket djurskyddslagen när det gäller avlivning av försöksdjur (5 kap. 3 §).

Exempel på bestämmelser i Jordbruksverkets föreskrifter

Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2019:8) och allmänna råd om slakt och annan avlivning av djur har meddelats med stöd av nämnda bestämmelser i djurskyddsförordningen. Föreskrifterna ska tillämpas vid slakt eller annan avlivning av vissa husdjur och andra djur om de hålls av människan, som t.ex. nötkreatur, får, getter, grisar, hästdjur, fjäderfä, katter och hundar (1 kap. 1 § nämnda föreskrifter). Föreskrifterna innehåller bl.a. bestämmelser om hantering av djur på slakterier, utrustning och djurutrymmen på slakterier, stallutrymmen, avlastning och drivning av djur, bestämmelser om utrustning, inklusive bedövningsutrustning, hållande och skötsel av djur på slakterier samt tillåtna bedövningsmetoder. Vissa bestämmelser har meddelats med stöd av andra bemyndigande än nu aktuella, t.ex. bestämmelser om djurhållning och begränsning av djurs rörelsefrihet. Nedan följer

exempel på bestämmelser i föreskrifterna som har meddelats med stöd av aktuella bemyndiganden.

- Efter utförd bedövning i samband med samtlig slakt och avlivning ska en kontroll göras att djuret är bedövat (7 kap. 2 §).
- Vid mekanisk bedövning ska djurets rörelsefrihet begränsas så att skottet kan placeras rätt. Detta gäller dock inte i samband med strövreusslakt. I samband med alla typer av avlivning som omfattar mekanisk bedövning ska bedövning ske omedelbart efter att djurets rörelsefrihet har begränsats (7 kap. 4 §).
- Skjutvapnets typ, laddning och ammunition ska anpassas till djurarten och djurets storlek (7 kap. 5 §).
- Vid samtlig slakt eller avlivning där bultpistol eller ett annat skjutvapen används för att bedöva djur ska djuret skjutas så att hjärnan träffas och skadas på ett sådant sätt att djuret omedelbart förlorar medvetandet. Om en bultpistol används för att bedöva fjäderfån får djuret skjutas så att hjärnan skadas på ett sådant sätt att djuret omedelbart förlorar medvetandet. När andra skjutvapen än bultpistol och kulmask används, ska vapnets mynning inte ha direktkontakt med djuret (7 kap. 7 §).
- Vid slakt för privat konsumtion i hemmet eller annan avlivning där enhandsvapen används för bedövning av nötkreatur, får, getter, renar, hjortar, grisar och hästdjur måste vapnets kaliber vara minst 32° (7,65 mm) och ammunitionen som används måste ha mynningsenergi (E0) av minst 217 J (joule). Kulan ska vara konstruerad för att expandera och vara rundnosad, s.k. wadcutterkulor får inte användas (7 kap. 8 §).
- Vid mekanisk bedövning i samband med slakt för privat konsumtion i hemmet och annan avlivning av nötkreatur, med undantag av tjurar och kalvar, ska vapnet placeras i rät vinkel mot skallbenet i den punkt där tänkta linjer från respektive öras överkant till motstående sidas öga korsar varandra. Hur vapnet ska placeras framgår av en skiss i föreskrifterna. På tjurar ska vapnet placeras i rät vinkel mot skallbenet cirka en centimeter vid sidan om den ovan beskrivna punkten och på kalvar ska vapnet placeras i rät vinkel mot skallbenet något nedanför denna punkt (7 kap. 9 §).

8.4.12 Bestämmelser om förprovning av ny teknik

Bestämmelser i djurskyddslagen

Enligt 6 kap. 3 § djurskyddslagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om krav på att låta förpröva ny teknik inom djurhållningen. Att bryta mot bestämmelser som meddelats av regeringen i förordning eller av Jordbruksverket i föreskrift är straffbelagt enligt 10 kap. 5 § djurskyddslagen.

Bestämmelser i djurskyddsförordningen

Av 6 kap. 5 § första stycket djurskyddsförordningen följer att nya tekniska system och ny teknisk utrustning för djurhållning ska ha godkänts från djurskydds- och djurhälsosynpunkt innan de får användas. Jordbruksverket får meddela ytterligare föreskrifter om förprovning och om undantag från detta krav (6 kap. 5 § andra stycket).

Exempel på bestämmelser i Jordbruksverkets föreskrifter

Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2019:13) om godkännande av ny teknik innehåller bestämmelser meddelade med stöd av det nämnda bemyndigandet i djurskyddsförordningen. Föreskrifterna innehåller bl.a. följande bestämmelser.

- Ansökan om godkännande av ny teknik ska göras skriftligen hos Jordbruksverket.

Av ansökningshandlingarna ska framgå

- sökandens namn och adress,
- djurslag som berörs,
- syfte,
- tekniskt utförande,
- funktion, samt
- eventuella referenser (utlåtanden från sakkunniga, litteraturhänvisningar, m.m.) (3 §).

8.4.13 Bestämmelser om djurförsök

Bestämmelser i djurskyddslagen

Av 7 kap. 8 § djurskyddslagen första stycket följer att den som fångar försöksdjur som är viltlevande ska ha den utbildning och kompetens som krävs för uppgiften. Djuren ska fångas in med metoder som inte utsätter djuren för onödigt lidande. Enligt bestämmelsens andra stycket får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om sådan utbildning och kompetens och sådana metoder. Bestämmelsen är inte straffsanktionerad enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen. Bestämmelser som meddelats av regeringen i förordning eller av Jordbruksverket i föreskrift är däremot straffbelagda enligt 10 kap. 5 § djurskyddslagen.

Enligt 7 kap. 16 § första stycket djurskyddslagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om villkor för eller förbud mot uppfödning, förvaring, tillhandahållande eller användning av försöksdjur (1 p), och undantag från lagen i fråga om djurförsök (2 p).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt paragrafens andra stycke också meddela föreskrifter om att den som föder upp, förvarar, tillhandahåller eller använder försöksdjur ska märka djuren (1 p), upprätta instruktioner för verksamheten (2 p), och föra journal och lämna upplysningar om verksamheten och djuren (3 p). Att bryta mot bestämmelser som meddelats av regeringen i förordning eller av Jordbruksverket i föreskrift är straffbelagt enligt 10 kap. 5 § djurskyddslagen.

Bestämmelser i djurskyddsförordningen

Av 7 kap. 29 § första stycket djurskyddsförordningen följer att innan ett djur av någon av djurklasserna däggdjur, fåglar, kräldjur, groddjur, fiskar, rundmunnar eller bläckfiskar används i djurförsök ska djuret bedövas, om användningen annars skulle kunna medföra fysiskt eller psykiskt lidande. Användningen får dock ske med ofullständig bedövning eller utan bedövning om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med användningen eller om bedövningen skulle orsaka mer lidande än användningen i sig (andra stycket). I sådana fall ska, i den utsträckning som det är möjligt, smärtstillande eller lugnande

medel användas för att begränsa djurets lidande, så att djuret inte utsätts för svår smärta, svår ångest eller annat svårt lidande (tredje stycket).

Enligt 7 kap. 30 § första stycket djurskyddsförordningen ska anläggningar och andra förvaringsutrymmen för försöksdjur av djurklasserna däggdjur, fåglar, kräldjur, groddjur, fiskar, rundmunnar och bläckfiskar godkännas från djurskydds- och djurhälsosynpunkt innan de uppförs, byggs till eller byggs om, ändras på ett sätt som är av väsentlig betydelse från djurskydds- eller djurhälsosynpunkt, eller tas i anspråk eller inreds som anläggning eller förvaringsutrymme för försöksdjur, om de tidigare har använts för något annat ändamål. Anläggningarna eller förvaringsutrymmena ska enligt bestämmelsens andra stycke besiktigas innan de tas i bruk eller, om detta är mer lämpligt, snarast möjligt därefter.

Jordbruksverket får meddela närmare föreskrifter om anläggningar och andra förvaringsutrymmen för försöksdjur samt om besiktning (7 kap. 30 § fjärde stycket djurskyddsförordningen). Jordbruksverket har även föreskriftsrätt angående villkor för eller förbud mot uppfödning, förvaring, tillhandahållande eller användning av försöksdjur (7 kap. 32 § första stycket). Myndigheten har även föreskriftsrätt i fråga om skyldighet för den som föder upp, förvarar, tillhandahåller eller använder försöksdjur att märka djuren, upprätta instruktioner för skötsel av djuren och för andra uppgifter som är av betydelse från djurskyddssynpunkt, föra anteckningar om verksamheten och djuren, och lämna information om verksamheten och djuren (7 kap. 32 § andra stycket).

Jordbruksverket får också meddela föreskrifter om vilken utbildning och kompetens den person som fångar försöksdjur som är viltlevande ska ha, och metoder för ett sådant infångande (7 kap. 5 §).

Djurskyddsförordningens sjunde kapitel innehåller även bestämmelser om t.ex. tillstånd och godkännande i fråga om djurförsök. Bestämmelserna har dock meddelats med stöd av paragrafer i djurskyddslagen som faller utanför området för 10 kap. 5 § djurskyddslagen, varför dessa bestämmelser har utelämnats ur sammanställningen. Jordbruksverket har även föreskriftsrätt på andra områden i fråga om djurförsöksverksamhet, såsom utbildning och kompetens etc. Föreskriftsrätten i dessa fall stöder sig på andra bestämmelser än de som anges i 10 kap. 5 § djurskyddslagen, varför de inte redogörs för i denna sammanställning.

Exempel på bestämmelser i Jordbruksverkets föreskrifter

Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2019:9) och allmänna råd om försöksdjur innehåller regler om försöksdjur som bl.a. har meddelats med stöd av bemyndigandena i ovan angivna bestämmelser i djurskyddsförordningen. Föreskrifterna innehåller bl.a. bestämmelser om verksamhetstillstånd, godkännande av försöksdjursanläggningar, etiskt godkännande av djurförsök, tillståndshavarens ansvar, försöksplanering, utbildning (bl.a. avseende infångade av viltlevande försöksdjur) journalföring, identitetsmärkning av försöksdjur, avlivning av försöksdjur, försöksdjursanläggningar samt skötsel och hållande av försöksdjur. Flera av bestämmelserna har meddelats med stöd av andra bemyndiganden än de bemyndiganden som angetts ovan. Nedan följer några exempel på bestämmelser i föreskrifterna om journaler m.m. som har meddelats med stöd av förordnandet i 7 kap. 32 § andra stycket djurskyddsförordningen.

- Föreståndaren för information ska se till att följande dokumentation i tillämpliga delar finns lätt tillgänglig för de som arbetar med de försöksdjur som finns på försöksdjursanläggningen:
  1. Beslut om verksamhetstillstånd enligt 7 kap. 2 § djurskyddslagen.
  2. Beslut om förhandsgodkännande av försöksdjuranläggning enligt 7 kap. 30 § djurskyddsförordningen och godkännande av försöksdjursanläggning enligt 2 kap. 13 § dessa föreskrifter.
  3. Sådana journaler som anges i 4–6, 8 och 9 §§.
  4. Dokumentation om etiskt godkännande av djurförsök enligt 10 §.
  5. Planer enligt 11 kap. 18–20 §§, 15 kap. 6 § och 16 kap. 5–7 och 20 §§ (8 kap. 1 § första stycket).
- Föreståndaren för djurens välbefinnande och skötsel ska se till att journaler förs enligt 4–9 §§ i detta kapitel och att följande dokumentation i tillämpliga delar finns lätt tillgänglig för de som arbetar med de försöksdjur som finns på försöksdjursanläggningen: Sådana journaler som anges i 7 §. Kompletta beslut om etiskt godkännande av djurförsök inklusive ansökan (8 kap. 2 §).

- Den föreståndare som avses i 2 § ska se till att det på varje bur, box, rum eller motsvarande utrymme där det finns försöksdjur finns information om försöksledarens namn samt diarienumret för beslutet om etiskt godkännande av djurförsök (8 kap. 3 §).
- Journal ska föras individuellt för alla försöksdjur som används i djurförsök. Journal får dock föras för en grupp av försöksdjur under förutsättning att försöksdjuren omfattas av samma etiska godkännande av djurförsök och utsätts för samma försöksåtgärder, försöksdjuren hålls i samma bur, box, rum eller motsvarande, samt det gäller andra djur än primater, hundar, katter eller kaniner (8 kap. 4 §).

Föreskrifterna innehåller också bestämmelser om försöksdjursanläggningar som har meddelats med stöd av förordnandet i 7 kap. 30 § fjärde stycket djurskyddsförordningen. Här följer några exempel på dessa bestämmelser.

- Utrymmen för försöksdjur ska rengöras regelbundet. Inredning, utrustning och installationer ska vara utformade på lämpligt sätt med tanke på rengöring och smittrening (15 kap. 8 §).
- Utrymmen ska vara gjorda av material och ha ett ytskikt som inte är skadliga för försöksdjurens hälsa och som tål erforderliga rengörings- och dekontamineringsmetoder samt motstår det slitage som orsakas av försöksdjuren. Rengörings- och dekontamineringsmetoder gäller inte engångsartiklar (15 kap. 9 §).
- Djurutrymmenas golv ska vara anpassade efter försöksdjurens art och ålder samt vara utformade för att underlätta avlägsnande av urin och avföring (15 kap. 10 §).

Kraven på utbildning för den som fångar in viltlevande försöksdjur anges i 6 kap. 12 § i föreskrifterna. Denna bestämmelse har enligt uppgift till utredningen meddelats med stöd av 7 kap. 5 § djurskyddsförordningen, även om detta inte uttryckligen anges i ingressen till föreskrifterna. Av bestämmelsen framgår att den som fångar försöksdjur som är viltlevande enligt 7 kap. 8 § djurskyddslagen ska ha en utbildning som innehåller momenten hantering av försöksdjuren, olika fångstmetoder inklusive immobilisering och hantering av eventuell bifångst, minimering av stress och lidande för försöksdjuret,

metoder för frisläppande och tillämplig lagstiftning inom artskydd och jakt. Den som fångar försöksdjur ska också ha utbildning som är relevant för arten och som minst motsvarar kraven för den som utför djurförsök enligt tabell i föreskrifterna.

8.4.14 Förteckning över Jordbruksverkets föreskrifter meddelade med stöd av nämnda bestämmelser i djurskyddförordningen

Som en avslutning av kartläggningen redovisas i detta avsnitt samtliga föreskrifter som Jordbruksverket har meddelat med stöd av de bestämmelser som har relevans för frågan om sanktionsväxling.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:4) och allmänna råd om cirkusdjur

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:5) om hållande av strutsfåglar

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:6) om odling av fisk

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:7) och allmänna råd om transport av levande djur

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:8) och allmänna råd om slakt och annan avlivning av djur

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:9) och allmänna råd om försöksdjur

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:11) om användning av djur vid film-, video- eller televisionsinspelning och föreställning eller annan förevisning som anordnas för allmänheten

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:12) och allmänna råd om förprovning

Staten jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:13) om godkännande av ny teknik

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:15) och allmänna råd om villkor för hållande, uppfödning och försäljning m.m. av djur avsedda för sällskap och hobby

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:16) och allmänna råd om uppfödning och hållande av pälsdjur

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:17) och allmänna råd om hästhållning

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:18) och allmänna råd om nötkreaturshållning inom lantbruket m.m.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:19) om djur i undervisning

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:20) och allmänna råd om grishållning inom lantbruket m.m.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:21) och allmänna råd om fårållning inom lantbruket m.m.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:22) och allmänna råd om gethållning inom lantbruket m.m.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:23) och allmänna råd om fjäderfåhållning inom lantbruket m.m.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:24) och allmänna råd om kaninhållning inom lantbruket m.m.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:25) och allmänna råd om skyldigheter för djurhållare och personal inom djurens hälso- och sjukvård

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:26) och allmänna råd om träning och tävling med djur

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:28) och allmänna råd om hållande av hund och katt

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:29) om djurhållning i djurparker m.m.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:30) om hållande av dovhjort och kronhjort i vilthägn

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:31) om avelsarbete

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:32) om läkemedel och läkemedelsanvändning

9 Sanktionsväxling – överväganden och förslag

9.1 Inledande utgångspunkter

Enligt 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen (2018:1192) har överträdelser av bestämmelser i djurskyddsförordningen (2019:66), myndighetsföreskrifter och huvuddelen av bestämmelserna i EU-förordningar på djurskyddsområdet endast böter i straffskalan. Vårt uppdrag är att överväga om vissa av dessa bestämmelser bör sanktioneras på annat sätt än i dag, dvs. om de bör avkriminaliseras och om överträdelser av handlingsreglerna i stället ska leda till någon form av sanktion som beslutas i administrativ ordning.

Enligt 1 kap. 1 § djurskyddslagen syftar lagen till att säkerställa ett gott djurskydd och främja en god djurvälstånd och respekt för djur (mer om lagens syfte, se avsnitt 3.3.1). Utöver bestämmelser som avser ett rent förhindrande av lidande och sjukdom hos djuret, innehåller lagen t.ex. krav på djur ska hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt.

Som poängteras i våra direktiv är många av bestämmelserna i djurskyddsförordningen och i myndighetsföreskrifterna utformade på ett sådant sätt att en och samma bestämmelse omfattar gärningar som kan vara alltifrån mindre allvarliga till mycket allvarliga från djurskyddssynpunkt. I direktiven illustreras detta med att om ett djur t.ex. kortvarigt och vid något enstaka tillfälle är smutsigt behöver inte detta direkt påverka djurets välbefinnande, medan omfattande hygienbrister kan få allvarliga negativa effekter för djuren. Exempel på det senare är brister i skötsel av djur, som kan leda till s.k. gödselpansar och gödselbränna. Ett sådant tillstånd är förenat med allvarliga konsekvenser för djurs hälsa och kan aktualisera ansvar för djurplågeri för den ansvarige djurhållaren. Även överträdelser av bestämmelser i

de EU-förordningar som kompletteras av djurskyddslagen kan variera betydligt i allvarlighetsgrad.

Överträdelser av myndighetsföreskrifterna kan, som framhållits i våra direktiv, också innebära en överträdelse av de mer övergripande bestämmelserna i lagen. Den som t.ex. har hållit djur i ett förvaringsutrymme som inte uppfyller de måttangivelser eller specifika krav som finns i Jordbruksverkets föreskrifter kan också ha överträtt kravet i 2 kap. 6 § djurskyddslagen på att förvaringsutrymmen ska ge djur möjlighet att kunna röra sig obehindrat och att kunna vila på lämpligt sätt. Det kan då vara möjligt att döma till ansvar för brott mot lagen enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen, en straffbestämmelse med fängelse i straffskalan. I många enskilda fall torde det i vart fall initialt vara oklart om en överträdelse av en myndighetsföreskrift är så flagrant att den även utgör en överträdelse av en mer övergripande bestämmelse i djurskyddslagen, och därigenom ett brott som träffas av straffansvar även enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen. Djurskyddslagen med tillhörande förordning och myndighetsföreskrifter innehåller således bestämmelser som varierar i svårhetsgrad sinsemellan men också inbördes.

I förarbetena till den nu gällande djurskyddslagen menade regeringen att det kan ifrågasättas om skälen för att kriminalisera alla beteenden som täcks av straffbestämmelserna i djurskyddslagen är tillräckliga. Regeringen ansåg därför att eventuella överträdelser där kriminalisering inte kan anses vara befogad från djurskyddssynpunkt borde identifieras och utmönstras.¹ Det är av stor vikt att det finns fungerande och effektiva sanktioner för alla olika typer överträdelser av reglerna på djurskyddsområdet, såväl allvarliga som mindre allvarliga. I de unionsrättsliga förordningar som reglerar djurskydd finns vidare krav på att nationell lagstiftning ska vara effektiv, proportionerlig och avskräckande i fråga om de åtgärder som aktualiseras vid överträdelse av förordningarnas bestämmelser. Som anförts i våra direktiv måste sanktionssystemen för överträdelser av reglerna på djurskyddsområdet också uppfylla dessa unionsrättsliga krav.

I detta kapitel redogörs inledningsvis för vår bedömning om det är lämpligt att mindre allvarliga överträdelser av djurskyddsregelverket även fortsättningsvis sanktioneras med straff eller om det finns skäl att växla över till administrativa sanktioner för dessa överträdelser. Därefter behandlas frågan om sanktionsavgifter är den lämpligaste

---

¹ Prop. 2017/18:147 s. 194.

formen av administrativ sanktion, eller om det är tillräckligt att överträdelser sanktioneras med t.ex. vitesföreläggande. Därefter följer en redogörelse för våra förslag i fråga om vilka bestämmelser som kan anses lämpliga för en sanktionsväxling och hur ett sanktionssystem bör utformas på djurskyddsområdet. Slutligen behandlas frågan om det straffria området, dvs. gärningar som utgör ringa brott, bör vidgas eller i vart fall förtydligas.

9.2 Argument för och emot en sanktionsväxling

Bedömning: Det finns skäl som talar både för och emot en sanktionsväxling på djurskyddsområdet. Skälen för en sanktionsväxling till administrativa sanktioner väger dock tyngre än skälen emot en sådan reform. Effektivitetshänsynen är här avgörande; för att mindre allvarliga överträdelser ska kunna beivras i större utsträckning än i dag bör en sanktionsväxling ske på detta område.

Vilka skäl finns för en sanktionsväxling?

Som har berörts inledningsvis kan det ifrågasättas om straffsanktionen är ett effektivt verktyg för att motverka mindre allvarliga överträdelser av regler på djurskyddsområdet. Det finns anledning att anta att många mindre allvarliga överträdelser sällan anmäls av kontrollmyndigheterna, då det upplevs som att det är ovanligt att sådana överträdelser utreds och lagförs av de rättsvårdande myndigheterna (mer om åtalsanmälan avseende överträdelser av djurskyddsregelverket, se kapitel 10 om kontrollmyndigheternas anmälningsskyldighet).

I flera av de i avsnitt 7.3 redovisade betänkanden som har behandlat frågan om sanktionsväxling på djurskyddsområdet har det framförts att många mindre allvarliga överträdelser av regler på djurskyddsområdet inte polisanmäls av kontrollmyndigheterna, att de överträdelser som anmäls sällan leder till åtal eller fällande dom samt att systemet med straffrättsliga påföljder upplevs som uddlöst när det gäller att beivra dessa överträdelser.

I sammanhanget kan nämnas en tillsynsrapport upprättad av Åklagarmyndigheten, Utvecklingscentrum Malmö; *Brott mot djurskyddslagen 2016:3*. I rapporten granskades 100 ärenden angående brott mot djurskyddslagen. I 53 procent av fallen hade förundersökningen lagts ned. Dessa ärenden avsåg främst enligt rapporten transport av dräktiga djur eller av sjuka eller skadade djur. I rapporten angavs att det ofta föreligger bevissvårigheter i fråga om när tidsgränsen för transport har passerats respektive om en skada har uppkommit till följd av transporten eller funnits sedan tidigare. I 38 procent av fallen skedde lagföring i form av väckande av åtal eller utfärdande av strafföreläggande.² Sifforna visar alltså ärenden som har åtalsanmälts³, och det går inte att dra några slutsatser från materialet om hur många ärenden som inte blir föremål för åtalsanmälan.

Det finns alltså skäl att utgå från eller i vart fall anta att behovet av att beivra mindre allvarliga överträdelser på ett effektivt sätt inte i tillräcklig utsträckning tillgodoses genom straffsanktioner. Det finns därför ett behov av ett annat och mer effektivt sanktionssystem för dessa överträdelser. Detta är avgörande för att respekten för regelverket ska kunna upprätthållas. Det får inte upplevas som det är fritt att begå regelöverträdelser, även om överträdelserna är att se som mindre allvarliga. Risken att drabbas av en sanktion måste av den enskilde – vare sig det är en näringsidkare eller en privatperson – kunna upplevas som reell för att därigenom fungera handlingsdirigerande, även när det gäller de mindre allvarliga överträdelserna. Möjligheten att effektivt kunna sanktionera överträdelser av regelverket är alltså en förutsättning för att upprätthålla förtroendet för lagstiftningen.

En ordning med administrativa sanktioner för vissa regelöverträdelser skulle innebära att kontrollmyndigheterna övertar hela utredningsarbetet från polis och åklagare. Kontrollmyndigheterna bör i allmänhet anses ha bättre förutsättningar att utreda överträdelserna än de rättsvårdande myndigheterna, eftersom de besitter specialkunskap på området som inte alltid finns hos de rättsvårdande myndigheterna. Detta gäller när det är fråga om lättkonstaterade överträdelser som inte förutsätter några bedömningar av mer komplex straffrättslig natur. En överflyttning av beslut om påförande av sank-

---

² Åklagarmyndigheten, *Brott mot djurskyddslagen*, Tillsynsrapport 2016:3 s. 6 ff.

³ Med uttrycket åtalsanmälan avser vi anmälan om misstänkt brott som görs antingen till polis eller åklagare. Vi avser inte att ta ställning till det praktiska förfarandet i fråga om en sådan anmälan.

tioner kan alltså innebära att fler överträdelser än tidigare beivras samtidigt som resurser frigörs från polis och åklagare. Administrativa sanktioner i stället för straff torde således vara mer effektivt ur ett resursanvändningsperspektiv, sett till hur staten i sin helhet använder sina resurser.

Om en myndighet själv kan besluta om en sanktion kan vidare en regelöverträdelse träffas av en sanktion betydligt snabbare än om myndigheten måste göra en åtalsanmälan och brottet därefter utreds av annan myndighet. Det kan förutsättas att en snabb, frekvent och mer konsekvent tillämpad reaktion på ett regelbrott har en mer avskräckande effekt på de berörda aktörerna än dagens straffrättsliga sanktionssystem. Administrativa sanktioner bör därför också ur detta perspektiv anses mer effektivt än straffsanktionen.

Det kan antas att en inte obetydlig andel av regelöverträdelserna på djurskyddsområdet sker i näringsverksamhet, t.ex. inom olika verksamhetsgrenar inom lantbruket eller annan professionell djurhållning, såsom hästsport, hundsport, handel med djur, försöksdjursverksamhet samt transport- eller slaktverksamhet.

Som framhållits av Straffrättsanvändningsutredningen kan en administrativ sanktion många gånger antas vara ett mer effektivt styrmedel mot överträdelser som begås inom ramen för en juridisk persons verksamhet än straff.

Juridiska personer kan enligt svensk rätt inte föröva brott, men brott kan däremot begås inom en juridisk persons verksamhet. Därför måste verksamhetens straffrättsliga ansvar läggas på fysiska personer. I sådana fall är det ofta svårt att peka ut en fysisk person som kan knytas till de objektiva och subjektiva rekvisiten som är förutsättningar för straffansvar. Det kan därför saknas möjlighet att ställa någon till ansvar för den begångna överträdelser. Har en straffbar överträdelse gjorts i ett företags verksamhet innebär det individuella straffansvaret att det måste fastställas vem som har haft ansvaret för att uppfylla företagets skyldighet i ett visst avseende. Om t.ex. sanktionsavgift används i stället för straff krävs det dock inte att en fysisk person utpekas som ansvarig, eftersom en sanktionsavgift kan påföras den juridiska personen. Det är visserligen möjligt att i ett brottmål föra en talan om företagsbot mot en juridisk person utan att något straffansvar samtidigt riktas mot någon enskild person. Det förutsätts dock för utdömning av företagsbot att åklagaren kan visa att ett brott – dvs. både objektivt och subjektivt – har begåtts i

utövningen av näringsverksamhet. Detta kan innebära vissa svårigheter och systemet med företagsbot kan ur denna aspekt inte anses särskilt effektivt. Av statistik som vi erhållit från Åklagarmyndigheten, och som återfinns i kapitel 11 framgår vidare att talan om företagsbot förs i ett begränsat antal ärenden avseende brott mot djurskyddslagen. De senaste fyra åren har talan om företagsbot i dessa fall förekommit i ca 10–25 fall per år, med en nedåtgående trend. Denna siffra kan jämföras med antalet beslutade brottsmisstankar som för samma period har legat mellan ca 300–600 stycken per år. Företagsbot synes i jämförelse med sanktionsavgifter således inte framstå som ett effektivt alternativ till att beivra brott mot djur som begås inom ramen för en näringsverksamhet.

Vilka skäl talar emot en sanktionsväxling?

Enligt våra direktiv bör endast överträdelser av djurskyddsregelverket som är att anse som mindre allvarliga vara aktuella för sanktionsväxling. Det innebär att det straffrättsliga systemet kommer att kvarstå vid sidan av ett nytt sanktionssystem. Om två överträdelser av ett kontrollobjekt konstateras vid samma tillsynstillfälle, skulle detta kunna få till följd att ett av regelbrotten handläggs i ett brottmålsförfarande, medan det andra regelbrottet handläggs i ett ärende om administrativa sanktioner. Eftersom respektive regelöverträdelse då kommer att handläggas av olika myndigheter kan samordningsfördelarna gå förlorade. Den som har begått överträdelserna skulle också tvingas att hantera parallella processer, vilket kan vara tids- och kostnadskrävande för den enskilde.

Som konstaterats ovan kan också överträdelser av en och samma bestämmelse i djurskyddslagen vara av vitt skild art i svårhetshänseende. Det kan t.ex. vara svårt att i ett initialt skede avgöra om ett visst handlande är så pass allvarligt att det innebär en överträdelse av en grundläggande handlingsregel i djurskyddslagen eller enbart av en föreskrift som meddelats med stöd av bemyndigande i djurskyddslagen. Om administrativa sanktioner införs för mindre allvarliga överträdelser skulle detta också kunna innebära att en lindrig regelöverträdelse beivras med administrativa sanktioner, medan en allvarligare överträdelse av samma regel aktualiserar straffansvar. Detta kan medföra gränsdragningsproblem för kontrollmyndigheten i fråga om vilken

sanktion som kan bli aktuell för en viss överträdelse och vilket förfarande som ska användas; administrativa sanktioner eller åtalsanmälan. Vidare kan gränsdragningsproblematiken innebära att det är svårt för den enskilde att förutse vilken sanktion som kan bli aktuell. Denna risk bör tas på stort allvar, men bör dock inte innebära att ett system med administrativa sanktioner avvisas helt. I stället bör valet av regelöverträdelser som kan vara aktuella för sanktionsväxling göras med detta i åtanke. En sanktionsväxling bör därmed genomföras på ett sådant sätt att gränsdragningsproblematiken så långt det är möjligt undviks.

Om administrativa sanktioner införs för vissa regelöverträdelser, bör detta medföra att överträdelserna avkriminaliseras i motsvarande utsträckning. Att samma gärning ska kunna föranleda både straffansvar och en administrativ sanktionsavgift torde vara uteslutet. Det skulle då inte göras någon egentlig sanktionsväxling och de vinster som finns med att övergå till administrativa avgifter som sanktion skulle gå förlorade.

En sådan avkriminalisering har ett visst signalvärde och det kan möjligen uppfattas som om lagstiftaren ser mindre allvarligt på överträdelserna än vad man tidigare gjort. Det kan således ses som att djurskyddslagstiftningens skyddsintresse – djurs välfärd och att skydda dem från lidande – devalveras med en sanktionsväxling och att det inte längre anses lika klandervärt eller allvarligt att bryta mot djurskyddsreglerna. Detta kan i sin tur innebära att djurhållare inte upplever det lika allvarligt att överträda regelverket än om detta vore straffsanktionerat. Risken för detta torde dock vara förhållandevis liten. Syftet med ett införande av sanktionsavgifter är dessutom att fler överträdelser än tidigare ska beivras och därigenom uppnå bättre regelefterlevnad. Vi gör den bedömningen att regelefterlevnaden gynnas om risken att påföras en sanktion av den enskilde upplevs som mer reell än tidigare, och att det väger över den eventuella signalverkan som kan uppstå genom att överträdelserna beivras med sanktionsavgifter i stället för att leda till straffansvar.

Det kan också uppfattas som att det inte ställs samma krav på rättssäkerhet i fråga om administrativa sanktioner som för straffrättsliga påföljder. Detta eftersom effektivitetsaspekten ofta används som ett argument för administrativa sanktioner, medan krav på rättssäkerhet är starkare förknippat med det straffrättsliga området. Vidare kan en farhåga vara att skillnader i resurser och kompetens mellan

olika kontrollmyndigheter påverkar rättssäkerheten negativt om dessa myndigheter anförtros att besluta om administrativa sanktioner. Ett införande av administrativa sanktioner innebär emellertid inte nödvändigtvis en försämring ur rättssäkerhetssynpunkt enligt vår bedömning. Kraven på effektivitet och rättssäkerhet måste dock upprätthållas vid utformningen av ett system med administrativa sanktioner; bl.a. bör de bestämmelser som omfattas av systemet inte vara sådana att det ställs krav på att myndigheterna måste göra komplicerade bedömningar t.ex. i fråga om rekvisiten för en överträdelse är uppfyllda eller inte. Även om man bygger ett system där kontrollmyndigheten beslutar om sanktionsavgiften som första instans, kommer systemet innehålla en möjlighet för den enskilde att begära domstolsprövning av beslutet, och då hos förvaltningsdomstol. Rättigheten till en domstolsprövning kan då i sista hand säkerställa en rättssäker hantering.

En annan problematik som kan uppstå om en kontrollmyndighet ska besluta om sanktion är att myndigheten kommer att ha delvis olika roller i förhållande till den aktör som är föremål för myndighetens tillsyn. I sin roll som tillsynsutövare är ofta en kontrollmyndighet behjälplig med stöd och råd gentemot de aktörer myndigheten utövar tillsyn över. Om myndigheten även ska besluta om en sanktion i fråga om en konstaterad regelöverträdelse, i stället för att lämna ärendet vidare till de rättsvårdande myndigheterna, kan det befaras att arbetet med stöd- och rådgivning försvåras. Myndigheten kan uppleva svårigheter att dra gränsen mellan rollen som rådgivare och uppgiften att besluta om sanktioner. Denna synpunkt har framförts vid utredningens möten med 28-nätverket.⁴ Vi har förståelse för denna invändning. I rollen som myndighetsutövare ingår dock som en självklar del att fatta olika beslut som kan vara till nackdel för den enskilde samt att vidta olika åtgärder för att komma till rätta med brister hos det enskilda kontrollobjektet som upptäcks i myndighetens kontrollverksamhet. På djurskyddsområdet är bl.a. beslut om djurförbud ett exempel på en mycket ingripande åtgärd som kan vidtas av kontrollmyndigheten. Kontrollmyndigheterna på djurskyddsområdet har alltså redan i dag att hantera olika roller i sin verksamhet.

⁴ Vid möte med 28-nätverket har den synpunkten framförts att den rådgivande rollen som länsstyrelserna har i förhållande till tillsynsobjekten har utvidgats och tydliggjorts i den s.k. livsmedelsstrategin, som behandlas i proposition 2016/17:104 *En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet*, och att den rådgivande roll som länsstyrelserna har befaras komma att stå i konflikt med rollen som beslutsfattare i ärenden om sanktionsavgift.

Invändningen är därför inte av sådan tyngd att sanktionsväxling av detta skäl inte bör övervägas.

Slutsatser

Det finns skäl som talar både för och emot en sanktionsväxling på djurskyddsområdet. Vi anser dock att skälen för en växling över till administrativa sanktioner väger tyngre än skälen emot en sådan nyordning. Effektivitetshänsynen är här avgörande; för att mindre allvarliga överträdelser ska kunna beivras i större utsträckning än i dag bör en sanktionsväxling ske på detta område. Detta är en förutsättning för att förtroendet för lagstiftningen ska kunna upprätthållas i förlängningen. Vid utformningen av detta system bör dock de risker som ovan behandlas särskilt beaktas, för att inte rättssäkerheten ska riskera att bli lidande.

9.3 Vilken administrativ sanktion är mest lämplig?

<p>Bedömning: Sanktionsavgift är den mest lämpliga administrativa sanktionen.</p>
--

Förelägganden och förbud i förening med vite utgör i dag en vanlig administrativ sanktion. Enligt 8 kap. 9 § djurskyddslagen har kontrollmyndigheterna möjlighet att besluta de förelägganden som behövs för efterlevnaden av lagen, föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EU-bestämmelser som lagen kompletterar och de beslut som har meddelats med stöd av EU-bestämmelserna. Ett sådant föreläggande kan också förenas med vite.

Som utvecklats i avsnitt 7.2.2 är vitesförelägganden en framåtsyftande sanktion som alltså syftar till att tvinga fram ett önskat agerande eller att få ett pågående oönskat agerande att upphöra. Vitesförelägganden är en lämplig sanktion att använda för att förmå någon att vidta en åtgärd eller avstå från att vidta en åtgärd. Detta innebär dock att redan inträffade överträdelser inte kan beivras med vitesförelägganden.

Det är viktigt att kontrollmyndigheterna har möjlighet att ingripa mot redan begångna regelöverträdelser. Det kan ifrågasättas om ett effektivt djurskydd kan säkerställas enbart genom en möjlighet att meddela vitesförelägganden eller förbud, eftersom sådana åtgärder endast gäller framåt i tiden. Den allmänpreventiva verkan kan endast uppnås om det följer en sanktion om man begår en regelöverträdelse. Om det endast kan följa en sanktion för den som inte rättar sig efter ett föreläggande, har den enskilde inte samma incitament att rätta sig efter reglerna och kan utan konsekvenser bryta mot reglerna fram till dess att en överträdelse blir upptäckt. En möjlighet att ingripa mot redan begångna överträdelser kan därför anses avgörande för att säkerställa ett effektivt djurskydd. Mot denna bakgrund kan det konstateras att det finns ett behov för kontrollmyndigheterna att vid en sanktionsväxling från straff till administrativa sanktioner kunna använda sig av sanktionsavgifter, som därför får anses vara den mest lämpliga administrativa sanktionen.

9.4 Vilka överträdelser är aktuella för en sanktionsväxling?

Förslag: Överträdelser av bestämmelser i förordning (EG) nr 1/2005 och i förordning (EG) nr 1099/2009, som inte aktualiserar straffansvar enligt 10 kap. 3 § djurskyddslagen, ska kunna leda till sanktionsavgift.

Detsamma ska gälla i fråga om bestämmelser i förordning (EG) nr 1223/2009, som djurskyddslagen kompletterar.

Överträdelser av villkor för eller förbud mot försäljning eller annan överlåtelse av djur, av villkor för tävling eller offentlig förevisning av djur samt av bestämmelser om förprovning av ny teknik ska kunna beivras med sanktionsavgift.

Även överträdelser av bestämmelser om märkning av försöksdjur, upprättande instruktioner för sådan verksamhet, journalföring om krav på upplysningar om verksamheten och djuren eller av bestämmelser om utformningen av djurförsöksanläggning eller andra förvaringsutrymmen för försöksdjur ska kunna leda till sanktionsavgift.

Slutligen ska också överträdelser av bestämmelser om utbildning och kompetens för den som fångar in viltlevande försöksdjur samt metoder för sådant infångande kunna aktualisera sanktionsavgift.

Bedömning: Överträdelser av bestämmelserna i 6 kap. 4 § djurskyddslagen angående tillståndspliktig djurverksamhet är till sin natur lämpliga att beivras med sanktionsavgift. Eftersom det inte omfattas av våra direktiv att lämna förslag om sanktionsväxling i fråga om bestämmelser som är straffbelagda enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen lämnar vi emellertid inget förslag i denna del.

Utgångspunkter

Inledning

Det huvudsakliga skälet till att införa sanktionsavgifter är att uppnå en effektivisering, dvs. att fler regelöverträdelser än i dag ska kunna beivras. Sanktionsavgiftssystemet bör därför bygga på kriterierna enkelhet, tydlighet, schablonisering och snabb handläggning. Detta innebär att sanktionsavgifter bör komma i fråga för lätt konstaterbara överträdelser för vilka utredningsinslaget är begränsat. Av samma skäl bör avgift inte komma i fråga om mer ingående bedömningar behöver göras. Behovet av en sanktionsväxling kan vidare generellt sett anses som störst för överträdelser som sker med viss frekvens, men som inte är prioriterade inom det straffrättsliga systemet.

Det sagda innebär att regelöverträdelser som är lämpliga att avkriminalisera och i stället låta omfattas av systemet med sanktionsavgifter bör vara de som är mindre allvarliga, är klara och tydliga och för vilka överträdelserna sker med viss frekvens. Urvalet av bestämmelser måste också ske med beaktande av att sanktionsavgiftssystemet inte får uppfattas som godtyckligt. Om en viss överträdelse som gett allvarliga konsekvenser kan straffas, medan en liknande överträdelse i stället faller inom sanktionsavgiftssystemet, finns risk för förtroendet för regelverket urholkas. Överträdelserna bör alltså vara sådana att de typiskt sett mycket sällan leder till allvarliga konsekvenser. Slutligen bör den ovan beskrivna gränsdragningsproblematiken undvikas.

Mindre allvarliga överträdelser

Enligt våra direktiv är det överträdelser av mindre allvarlig karaktär som bör kunna bli föremål för en sanktionsväxling. Direktiven anger vidare att vi ska överväga om bestämmelser som faller inom området för 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen och som endast har böter i straffskalan, bör beivras med avgift i stället för straff. Överträdelser som faller inom området för 10 kap. 1 § djurskyddslagen, och som har ett maximistraff om två års fängelse, ska således enligt direktiven inte ingå i vår bedömning om vilka överträdelser på djurskyddsområdet som kan komma i fråga för en sanktionsväxling. Med hänsyn till att allvarliga överträdelser får anses ha ett högt straffvärde bör de redan av det skälet inte heller inordnas i systemet med sanktionsavgifter. Sådana överträdelser är vidare generellt sett mer svårutredda och de bör därför hanteras av de rättsvårdande myndigheterna. Det är således inte lämpligt att föreslå en sanktionsväxling som innebär att regelbrott som i dag kan leda till en villkorlig dom och i sällsynta fall fängelse i framtiden i stället skulle leda till en ekonomisk sanktion. Som utvecklas nedan skulle möjligen överträdelser av tillståndsplikten i 6 kap. 4 § djurskyddslagen i och för sig kunna övervägas, men denna bestämmelse omfattas som sagt inte av våra direktiv eftersom straffskalan för denna överträdelse omfattar både böter och fängelse.

Samtliga överträdelser som omfattas av straffbestämmelserna i 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen har emellertid endast böter i straffskalan och redan av detta skäl finns anledning att överväga om de ska vara föremål för sanktionsväxling. Det straffvärde dessa överträdelser har åsatts av lagstiftaren, dvs. enbart böter, innebär att överträdelserna av detta skäl i sig är att anse som mindre allvarliga och därmed lämpliga för sanktionsväxling.

Överträdelser som typiskt sett inte leder till allvarliga konsekvenser

I begreppet allvarliga konsekvenser torde i fråga om brott mot djur ingå sådana överträdelser som leder till eller riskerar att leda till att ett djur utsätts för lidande. Har ett djur utsatts för lidande aktualiseras ansvar för djurplågeribrott, och således inte ansvar för de bestämmelser som faller inom området för 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen. Om ett djur riskerar att utsättas för lidande eller på

annat sätt begränsas i sin tillvaro på ett sådant sätt som innebär att dess välbefinnande riskeras, kan ansvar för brott mot djurskyddslagen bli aktuell – och då främst brott mot de centrala bestämmelserna i djurskyddslagen, som t.ex. brott mot bestämmelsen i 2 kap. 4 § första stycket djurskyddslagen om ett djur inte ges tillräcklig tillsyn eller tillräckligt med foder och vatten som är av god kvalitet. De bestämmelser som straffbeläggs enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen får anses vara de för djurskyddsintresset viktigaste bestämmelserna och brott mot dem kan ofta innebära allvarliga konsekvenser för djuret, även om det nödvändigtvis inte är fråga om att djuret har lidit. En överträdelse av de föreskrifter som anges i 10 kap. 5 § djurskyddslagen, kan, förutom att den täcks av föreskriftens reglering, helt eller väsentligen anges i de paragrafer i djurskyddslagen som är straffbara enligt lagens bestämmelser. Det är då möjligt att döma till ansvar för brott mot lagen enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen (mer om denna gränsdragningsproblematik, se nedan). Att ansvar inte aktualiseras enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen, utan endast enligt 10 kap. 5 §, torde därför innebära att bestämmelsen inte är av sådan art att den typiskt sett leder till allvarliga konsekvenser för djuret. Inte heller bör gärningar som anges i 10 kap. 4 § djurskyddslagen anses kunna leda till sådana konsekvenser, eftersom de mer straffvärda överträdelserna av de aktuella EU-förordningarna har sorterats ut av lagstiftaren och i stället straffbeläggs enligt 10 kap. 3 §.

Det sagda innebär att överträdelser av bestämmelser som faller inom området för 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen är att anse som mindre allvarliga i sig, och att de typiskt sett inte leder till allvarliga konsekvenser. Av detta skäl är därför dessa bestämmelser lämpliga för sanktionsväxling.

Överträdelser som sker med viss frekvens eller är vanligt förekommande och som inte är prioriterade i det straffrättsliga systemet

För att systemet med sanktionsavgifter ska få en reell betydelse för ett säkerställande av att regelverken efterlevs, bör, som nämns inledningsvis, de regler som omfattas vara sådana där överträdelser är relativt vanligt förekommande. Det finns därför skäl vid en sanktionsväxling att prioritera sådana regler mot vilka överträdelserna är många.

Då frigörs också, som påpekats ovan, resurser från polis och åklagare som kan användas till de mer straffvärda överträdelserna.

Det är inte möjligt att dra några mer bestämda slutsatser om huruvida överträdelser av djurskyddsregelverket är vanligt förekommande eller inte. Det finns inte heller något närmare underlag angående vilka överträdelser av djurskyddslagens bestämmelser som i dag inte ens åtalsanmäls av kontrollmyndigheterna. Uppgifter som redovisats i tidigare betänkanden och från aktörer som vi har samrått med under arbetet med utredningen (här avses synpunkter framförda på möte med 28-nätverket samt uppgifter från SLU:s vetenskapliga råd), gör dock gällande att mindre allvarliga överträdelser överlag vanligen inte anmäls, och om anmälan sker går ärendet ofta inte vidare till åtal. Här kan hänvisas till Åklagarmyndighetens tillsynsrapport från 2016, som behandlas i avsnitt 9.2 och av vilken det framgår att av de granskade ärenden angående brott mot djurskyddslagen ledde 38 procent till någon form av lagföring, medan i 53 procent av ärendena lades förundersökningen ned. Siffrorna ger dock ingen indikation på hur många överträdelser som inte anmäls till åklagaren.

Vi behandlar frågan om myndigheternas anmälningsskyldighet närmare i kapitel 10. Vi konstaterar där att det på goda grunder kan antas att brott mot 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen endast i begränsad utsträckning anmäls till polis och åklagare. De överträdelser som faller inom området för dessa paragrafer får därmed även av detta skäl anses vara lämpliga för sanktionsväxling, oaktat att det inte går att säkerställa att de förekommer med viss omfattning.

Klara och tydliga regler

En grundläggande förutsättning för sanktionsväxling är, som nämnts inledningsvis, att överträdelserna är enkla att konstatera och att de bakomliggande materiella handlingsreglerna är klara och tydliga. Reglerna ska således vara utformade på ett sådant sätt att det inte finns utrymme för olika tolkningar av dem. Detta är av särskild betydelse eftersom det på djurskyddsområdet är 21 olika länsstyrelser som utövar kontroll och som ska hantera ett sanktionsavgiftssystem om detta införs.

Det bör vidare vara fråga om regler där den subjektiva sidan typiskt sett inte är föremål för mer ingående prövning eftersom sanktionsavgifter normalt ska kunna beslutas redan vid konstaterandet att det objektivt sett föreligger en regelöverträdelse, dvs. frågan om en överträdelse har begåtts med uppsåt eller oaktsamhet ska inte behöva bli föremål för prövning (se även nedan avsnitt 9.6). Det ska inte heller krävas några mer ingående och djupare utredningar eller bedömningar om huruvida en överträdelse har ägt rum eller inte. Kontrollmyndigheterna ska således med enkelhet kunna konstatera att en överträdelse har ägt rum.

Gränsdragningsproblematiken i fråga om djurskyddslagens straffbestämmelser

I detta sammanhang bör lyftas frågan om de gränsdragningsproblem som kan uppstå på djurskyddsområdet i fråga om bedömningen under vilken straffbestämmelse en överträdelse ska sorteras, vilket redan har berörts ovan i avsnitt 9.2 som ett skäl emot sanktionsväxling. En överträdelse av en djurskyddsregel som anges i djurskyddsförordningen eller i Jordbruksverkets föreskrifter, kan förutom att den täcks av föreskriftens reglering, helt eller i väsentliga delar också täckas av paragrafer i djurskyddslagen som är straffbara enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen, och som alltså enligt vad som sagts ovan inte är aktuella för sanktionsväxling utan som även fortsättningsvis ska hanteras inom det straffrättsliga systemet.

Ett exempel är bestämmelsen i 2 kap. 4 § första stycket djurskyddslagen som anger att ska djur ges tillräcklig tillsyn samt tillräckligt med foder och vatten av god kvalitet, och utfodringsrutiner ska enligt bestämmelsen anpassas efter djurets behov. Överträdelse av denna paragraf är straffbelagd enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen. Jordbruksverket har med stöd av bemyndigande i djurskyddslagen och djurskyddsförordningen meddelat ytterligare föreskrifter om tillsyn, utfodring och vattning av djur i föreskrifter för olika djurslag och djur som hålls för olika ändamål. I Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2019:18) om nötkreaturshållning inom lantbruket m.m. anges t.ex. i 2 kap. 3 § att djur normalt ska ses till minst en gång dagligen och att nyfödda, sjuka eller skadade djur, djur som betar sig onormalt och högdräktiga djur ska ses till oftare. Överträdelse av denna bestämmelse är straffbelagd enligt 10 kap. 5 § djurskyddslagen, då be-

myndigandet som ligger till grund för bestämmelsen har meddelats med stöd av 2 kap. 4 § tredje stycket djurskyddslagen.

I förarbetena till den nya djurskyddslagen behandlades frågan om det krävs en tydligare gränsdragning för när någon anses ha brutit mot djurskyddslagen eller mot en föreskrift som har meddelats med stöd av lagen. Regeringen menade dock att det är en fråga för rättstillämpningen att i varje enskilt fall göra en bedömning av om den aktuella gärningen i det väsentliga straffbeläggs i lagen eller framgår av föreskriften. Om det förra fallet är för handen menade regeringen att närmare preciseringar i föreskrifterna då kan användas som en del av processmaterialet.⁵

Det nu sagda innebär att även om en enskild överträdelse kan vara lätt att konstatera, kan det vara förenat med svårigheter att avgöra inom ramen för vilken straffbestämmelse – 10 kap. 1 eller 5 § djurskyddslagen – som överträdelsen faller. För att återknyta till exemplet ovan kan det vara relativt enkelt för kontrollmyndigheten att vid ett kontrollbesök konstatera att ett nötkreatur inte har fått tillräckligt med foder av god kvalitet. Frågan som kan uppstå för kontrollmyndigheten är då huruvida denna överträdelse ska anses vara en överträdelse av 2 kap. 4 § första stycket djurskyddslagen, eller endast en överträdelse av 3 kap. 1 § i Jordbruksverkets föreskrifter om nötkreaturshållning inom lantbruket m.m. som anger att djur dagligen ges foder av lämplig struktur och att fodergivan ska garantera en tillräcklig, allsidig och välbalanserad näringstillförsel. Har djuret till följd av överträdelsen avmagrat, bör det vara fråga om en regelöverträdelse som faller inom 10 kap. 1 § djurskyddslagen, då avmagring p.g.a. avsaknad av foder torde äventyra djurets välfärd på sådant sätt att det är ett brott mot 2 kap. 4 § första stycket djurskyddslagen (givetvis kan ansvar för djurplågeri även aktualiseras om det kan konstateras att avmagringen har inneburit ett lidande för djuret). Jordbruksverkets föreskrifter tjänar i detta fall endast som en specificering av nämnda regel. Har djuret däremot inte drabbats av något mer allvarligt men, t.ex. om det endast varit fråga om att fodrets struktur varit mindre lämplig för djurslaget, uppstår däremot problem att avgöra om överträdelsen faller under 10 kap. 1 eller 5 § djurskyddslagen.

---

⁵ Prop. 2017/18:147 s. 261.

Som det är i dag hanteras denna gränsdragningsfråga normalt sett inom ramen för rättsväsendets hantering av en åtalsanmälan och sedermera åtal. Åklagaren kan välja huruvida ett misstänkt brott ska åtalas som endas ett brott mot 10 kap. 5 § djurskyddslagen eller i stället som ett brott mot 10 kap. 1 §. Vanligtvis torde ofta åklagaren åtala för brott i första hand enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen och i andra hand enligt 10 kap. 5 §. Det blir då domstolen som vid prövningen av åtalet har att avgöra om överträdelsen är att anse så allvarlig att den faller in under 10 kap. 1 § djurskyddslagen eller om den endast faller in under 10 kap. 5 §.

Om den nämnda bestämmelsen i Jordbruksverkets föreskrifter skulle beivras med sanktionsavgift i stället för straff, ges gränsdragningsproblematiken ytterligare en dimension, eftersom en överträdelse av djurskyddslagens regelverk respektive Jordbruksverkets föreskrifter då skulle resultera i olika sanktioner. Svårigheten att avgöra vilken bestämmelse som en enskild överträdelse avser, medför alltså i sådant fall också en ovisshet om överträdelsen ska leda till straff eller sanktionsavgift. I dag avgörs gränsdragningsproblematiken i fråga om vilken bestämmelse en viss överträdelse sorterar under som sagt i de flesta fall av domstol efter att ärendet har hanterats och bedömts av åklagare. I ett system med sanktionsavgifter är det vanligen kontrollmyndigheten som ska besluta om påförande av sanktionsavgift vid överträdelse av gällande regelverk på området. När det gäller djurskyddsområdet skulle en sanktionsväxling avseende bestämmelser som innefattar den beskrivna gränsdragningsproblematiken innebära betydande svårigheter för den enskilda kontrollmyndigheten att avgöra dels vilken bestämmelse som överträdelsen sorterar under, dels vilken påföljd som kan bli aktuell. Myndigheten ställs alltså inför frågan om det rör sig om en överträdelse av djurskyddslagens regelverk, som innebär att en åtalsanmälan ska göras, eller om det är en överträdelse av en regel i det övriga regelverket på området, som ska leda till att en sanktionsavgift påförs. Denna problematik innebär också stora svårigheter för den enskilde att förutse vilken sanktion som kan bli aktuell för en viss överträdelse.

Effektivitetshänsyn får i ett sanktionsavgiftssystem inte ges företräde framför rättssäkerhetsaspekten. För att en sanktionsväxling ska vara aktuell räcker det således inte med att det ska vara fråga om mindre allvarliga överträdelser som är enkla att konstatera, utan den beskrivna gränsdragningsproblematiken bör också undvikas genom

att bestämmelser i djurskyddsförordningen respektive Jordbruksverkets föreskrifter för vilka denna problematik föreligger inte blir föremål för sanktionsväxling. Vi är medvetna om att detta ställningstagande i väsentlig omfattning begränsar antalet gärningar som aktualiserar straffansvar enligt 10 kap. 5 § djurskyddslagen som kan bli föremål för sanktionsväxling. Vi gör dock den bedömningen att gränsdragningsproblemen skulle bli så betydande att de inte går att bortse från.

När det gäller bestämmelserna som kan aktualisera straffansvar enligt 10 kap. 4 § djurskyddslagen rör dessa överträdelser av andra fall av skyldigheter, krav eller förbud som finns i de EU-bestämmelser som lagen kompletterar än de skyldigheter, krav och förbud som omfattas av 10 kap. 3 § djurskyddslagen. Den gränsdragningsproblematik som föreligger mellan 10 kap. 1 och 5 §§ djurskyddslagen och som beskrivits ovan gör sig därför inte gällande mellan dessa bestämmelser, eftersom det finns en klar uppdelning mellan vilka bestämmelser som omfattas av straffansvaret i respektive paragraf. En viss gränsdragningsproblematik kan dock uppkomma bestämmelserna emellan, vilket behandlas nedan.

Sammanfattning

De överträdelser av bestämmelser som faller inom området för 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen är att anse som mindre allvarliga och är därför av sådan art att de typiskt sett inte leder till allvarliga konsekvenser för djurs välbefinnande. Av detta skäl är bestämmelserna i 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen i sig att anse som lämpliga för sanktionsväxling. Även det skälet att överträdelser av dessa regler inte torde åtalansmätas i någon större utsträckning innebär också att de är lämpliga att överföra till ett sanktionsavgiftssystem.

Utöver det sagda måste bestämmelserna vara klara och tydliga och inte kräva några ingående utredningar för att en överträdelse ska kunna konstateras. En grundläggande förutsättning för sanktionsväxling är vidare att det inte föreligger svårigheter att avgöra om en överträdelse faller under 10 kap. 1 eller 5 § djurskyddslagen.

Nedan går de enskilda bestämmelserna i 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen igenom för att avgöra vilka som är lämpliga för sanktionsväxling utifrån dessa kriterier. Genomgången nedan ansluter till

kapitel 8, som innehåller en närmare redogörelse för dessa bestämmelser.

Genomgång av bestämmelser som omfattas av 10 kap. 4 och 5 §§

Bestämmelser i förordning (EG) nr 1/2005 som inte omfattas av 10 kap. 3 § djurskyddslagen

Förordning (EG) nr 1/2005, som behandlas närmare i avsnitt 8.3.1, reglerar transport av levande djur. Förordningen innehåller flera bestämmelser som faller under tillämpningsområdet för 10 kap. 4 § djurskyddslagen, och som således får anses mindre allvarliga än de bestämmelser som sorterar under 10 kap. 3 § djurskyddslagen. De bestämmelser som faller under 10 kap. 4 § djurskyddslagen kan anses vara av den karaktären att de är lämpliga för en sanktionsväxling; flera av dem är av administrativ karaktär och överträdelse av dessa bestämmelser torde vara relativt enkla att konstatera. Bestämmelserna i artikel 4 om vilka uppgifter som ska anges i de transporthandlingar som medföljer transport är en sådan bestämmelse likaså artikel 5 om krav på planering av djurtransport. Artikel 6.1 om krav på tillstånd, artikel 6.2 om krav på anmälning av ändrade förhållanden, artikel 6.4 om utbildningskrav, artikel 6.5 om kompetensbevis, artikel 6.6 om krav på att en skötare som huvudregel ska medfölja vid transport av djur, artikel 6.8 om intyg och artikel 6.9 om navigationssystem är också av sådan karaktär. Även bestämmelserna i artikel 7 om förhandsinspektion och godkännanden av transportmedel, artikel 8.2 om kontroll av djur som anländer till en omlastningsplats eller en bestämmelseort och om färdjournal, samt artikel 9.2 om utbildnings- och informationskrav och krav på arbetsordning beträffande personal vid uppsamlingscentraler är av samma karaktär. Sammanfattningsvis är dessa bestämmelser sådana att det framstår som lämpligt att de blir föremål för sanktionsväxling; dvs. att de avkriminaliseras och i stället sanktioneras med en administrativ sanktionsavgift.

Artikel 3 är mer allmänt hållen än de övriga bestämmelserna som riktar mot den enskilde och som faller inom området för 10 kap. 4 § djurskyddslagen, och torde i praktiken ofta konsumeras av bestämmelserna i bilaga I till förordningen, vilka är straffsanktionerade med böter eller fängelse i straffskalan enligt 10 kap. 3 § djurskyddslagen. Det föreligger således en viss gränsdragningsproblematik mellan arti-

kel 3 och bestämmelserna i bilagan I till förordningen. Artikel 3 bör därför inte vara föremål för överföring till ett system med administrativa sanktionsavgifter, till skillnad från de övriga nu angivna artiklarna, för vilka motsvarande gränsdragningsproblematik saknas.

Bestämmelser i förordning (EG) nr 1099/2009 som inte omfattas av 10 kap. 3 § djurskyddslagen

Förordning (EG) nr 1099/2009, som behandlas närmare i avsnitt 8.3.1, innehåller bestämmelser om avlivning av djur. Flera av förordningens bestämmelser faller under tillämpningsområdet för 10 kap. 4 § djurskyddslagen och kan således av denna anledning vara aktuella för sanktionsväxling. Ett antal av reglerna är klara och tydliga. Överträdelser av dessa bestämmelser torde vara relativt enkla att konstatera. Dessa är artikel 5 om kontroll av bedövning, artikel 6 om standardrutiner i syfte att säkra behörig avlivning av djur och artikel 7 om kompetensnivå och kompetensbevis för personer som utför avlivning av djur och därmed sammanhängande verksamhet. Även reglerna i artikel 8 om bruksanvisningar, artikel 9 om användning av fixerings- och bedövningsutrustning (dock inte artikel 9.3 som omfattas av 10 kap. 3 § djurskyddslagen) och artikel 12 om import från tredje länder är sådana bestämmelser. Artiklarna 14, 16 och 17 som innehåller bestämmelser om slakteriers utformning, konstruktion av utrustning, övervakningsförfaranden och krav på djurskyddsansvarig samt artikel 19 om nödavlivning är också sådana bestämmelser som faller inom området för 10 kap. 4 § djurskyddslagen och som till sin utformning får anses lämpliga för sanktionsväxling.

Artikel 3 innehåller allmänna krav för avlivning och är mer allmänt hållen till sin karaktär än de övriga bestämmelserna som riktar mot den enskilde och som faller inom området för 10 kap. 4 § djurskyddslagen. Bestämmelserna i artikeln torde i praktiken ofta konsumeras av bestämmelserna i bilaga III till förordningen, vilka är straffsanktionerade med böter eller fängelse i straffskalan enligt 10 kap. 3 § djurskyddslagen (se artikel 15). Det föreligger således en viss gränsdragningsproblematik mellan artikel 3 och bestämmelserna i bilagan. Artikel 3 bör därför inte vara föremål för överföring till ett system med administrativa sanktionsavgifter, till skillnad från de övriga nu angivna artiklarna för vilka en sådan gränsproblematik saknas. Artiklarna 10 och 11 utgör undantag till övriga bestämmelser i

förordningen och är av den anledningen inte aktuella för sanktionsväxling.

Bestämmelser i förordning (EG) nr 853/2004

De bestämmelser i bilaga II och III till förordning (EG) nr 853/2004, som anges i tillkännagivandet till djurskyddslagen kompletteras som konstaterats i avsnitt 8.3.2 av nämnda lag. Överträdelser av dessa bestämmelser kan därför aktualisera straffansvar enligt 10 kap. 4 § djurskyddslagen. Som konstaterats i nämnda avsnitt är flera av bestämmelserna i förordning (EG) nr 853/2004 allmänt hållna, t.ex. i fråga om hur djuren ska behandlas under transport till slakt eller vid ankomst till slakt, och torde i praktiken ofta konsumeras av bestämmelserna i förordning (EG) nr 1/2005 som ju innehåller mer specifika regler om vilka förhållanden som ska gälla för djur under transport respektive av förordning (EG) nr 1099/2009 som innehåller regler om avlivning. Eftersom överträdelser av vissa av artiklarna i dessa förordningar är straffbelagda enligt 10 kap. 3 § djurskyddslagen kan det således bli fråga om en sådan gränsdragningsproblematik som beskrivits ovan i fråga om artikel 3 i förordning (EG) nr 1/2005 i förordning (EG) nr 1099/2009 och dess förhållande till artiklar straffbelagda enligt nämnda bestämmelse i djurskyddslagen. Mot denna bakgrund framstår de aktuella reglerna i förordning (EG) nr 853/2004 som mindre lämpliga för sanktionsväxling, varför de inte föreslås ingå i ett sådant system.

Bestämmelser i förordning (EG) nr 1223/2009

Bestämmelserna i förordning (EG) nr 1223/2009 som kompletteras av djurskyddslagen rör förbud mot djurförsök i fråga om kosmetiska slutprodukter eller beståndsdelar i sådana produkter. Bestämmelserna, vilka har redogjorts för i avsnitt 8.3.2, får till sin natur anses klara och tydliga och inte kräva mer ingående utredning för att kunna konstatera att en överträdelse har skett, varför de framstår som lämpliga för sanktionsväxling. De bör därför kunna föras över till ett system med sanktionsavgifter.

Bestämmelser om djurhållning och om begränsning av djurs rörelsefrihet

Djurskyddsförordningen respektive Jordbruksverkets föreskrifter på området för olika djurslag innehåller ett stort antal bestämmelser om hur olika djur ska hållas, om hur tillsyn och utfodring ska ske, om utevistelse och bete och om förbud att begränsa rörelsefrihet genom att t.ex. fästa hindrande föremål på djuret eller binda samman dess kroppsdelar. Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 8.4.1.

Flertalet av bestämmelserna är utformade på ett klart och tydligt sätt och det framstår som att en överträdelse av någon av dem kan konstateras relativt enkelt utan att en mer ingående utredning krävs. Av det sagda följer att flera av bestämmelserna är lämpliga för sanktionsväxling.

En överträdelse av nämnda föreskrifter kan dock ofta även utgöra en överträdelse av bestämmelserna i 2 kap. 4 § djurskyddslagen, av vilka det följer att djur ska ges tillräcklig tillsyn, tillräckligt med foder och vatten av god kvalitet och att utfodringsrutiner ska anpassas efter djurens behov. En överträdelse av ett förbud om begränsning av djurs rörelsefrihet i föreskrifterna kan också utgöra en överträdelse av bestämmelserna i 2 kap. 5 § djurskyddslagen, som anger att djur endast får bindas på ett sätt som inte är plågsamt för djuret och under förutsättning att bl.a. djuret får behövlig rörelsefrihet. Bestämmelserna i föreskrifterna kan således i många fall ses som kompletterande och klargörande regler till djurskyddslagens nämnda bestämmelser. De senare bestämmelserna är vidare straffsanktionerade enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen. Den gränsdragningsproblematik som alltså uppkommer mellan djurskyddslagen och övriga författningar innebär av de skäl som angetts inledningsvis i detta avsnitt att sanktionsväxling framstår som mindre lämplig på detta område.

Gränsdragningsproblematiken gör sig dock inte på samma sätt gällande i fråga om bestämmelser som meddelats med stöd av 2 kap. 2 § djurskyddslagen, eftersom överträdelser av denna bestämmelse inte är straffsanktionerade enligt bestämmelserna i 10 kap. djurskyddslagen. Med stöd av den aktuella bestämmelsen, som innehåller grundläggande krav på djurhållning, har regeringen meddelat de bestämmelser som finns i 2 kap. 2–9 §§ och 2 kap. 12–13 §§ djurskyddsförordningen (som dock också har meddelats med stöd av 2 kap. 5 § tredje stycket djurskyddslagen). Flera bestämmelser i Jordbruksverkets

olika föreskrifter har också meddelats med stöd av 2 kap. 2 § djurskyddslagen, även om det inte framgår av föreskrifterna vilka bemyndiganden enskilda bestämmelser stödjer sig på.

Bestämmelserna i 2 kap. 2–9 §§ djurskyddsförordningen och Jordbruksverkets föreskrifter på området är klara och tydliga, t.ex. vad avser kravet på utevistelse för nötkreatur (2 kap. 3 § djurskyddsförordningen), och där kravet specificeras i Jordbruksverkets föreskrifter om t.ex. antalet veckors utevistelse. De nu aktuella bestämmelserna är dock tätt sammanflätade med mer specifika krav på djurhållning, som t.ex. tillsyn och utfodring, i Jordbruksverkets föreskrifter, och för vilka sanktionsväxling inte har bedömts som lämplig enligt resonemanget ovan. Det är mycket svårt för den enskilde att överblicka vilka bestämmelser i föreskrifterna som meddelats med stöd av olika bemyndiganden i djurskyddslagen. Bestämmelserna är också lika varandra till sin natur, och det är svårt att motivera att några ska beivras med avgift, och andra med straff. Det framstår inte heller som lämpligt att endast de angivna bestämmelserna i djurskyddsförordningen ska beivras med sanktionsavgifter, om inte bestämmelserna i Jordbruksverkets föreskrifter om de aktuella djurslagen också ingår i ett sådant system. Mot bakgrund av det sagda är inte heller bestämmelser som meddelats med stöd av bemyndigandet i 2 kap. 2 § andra stycket djurskyddslagen lämpliga för sanktionsväxling, trots att denna bestämmelse inte är straffsanktionerad enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen.

Bestämmelser om stall och andra förvaringsutrymmen samt om inredning och utrustning

Djurskyddsförordningen respektive Jordbruksverkets föreskrifter om olika djurslag innehåller flera detaljerade regler om stall samt om inredning och utrustning. Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 8.4.2. Det rör sig t.ex. om bestämmelser som reglerar bullernivå, dagsljusinsläpp, tillgång till bädd av halm, förbud mot utrustning i stall som avger elektrisk stöt, begränsning av luftföroreningar inomhus, om belysningsanordningar och hur de monteras samt minsta mått i fråga om olika former av boxar. Bestämmelserna är i flertalet fall klara och tydliga till sin lydelse. Det framstår också som relativt enkelt i fråga om majoriteten av bestämmelserna att konstatera om en överträdelse har skett, t.ex. vad gäller de i flera av Jordbruks-

verkets föreskrifter angivna högsta måtten för olika luftföroreningar. Mot denna bakgrund framstår bestämmelserna i sig som lämpliga för sanktionsväxling.

En överträdelse av nämnda föreskrifter kan dock ofta även utgöra en överträdelse av bestämmelserna i 2 kap. 6 § djurskyddslagen om att bl.a. stall ska ge djuren utrymme att kunna röra sig obehindrat och kunna vila på lämpligt sätt, samt att inomhusförhållandena ska vara anpassade till djurens behov, eller 2 kap. 7 § om att utrustning bl.a. inte får utformas på ett sätt som medför risk för skada eller försämrar djurens rörelsefrihet. Även om det t.ex. är fråga om en mindre avvikelse från de högsta tillåtna måtten för luftföroreningar, är det svårt att säga när gränsen går i det enskilda fallet för när det endast är fråga om en överträdelse av Jordbruksverkets föreskrifter, och när det är fråga om en överträdelse av 2 kap. 6 § tredje stycket djurskyddslagen om att inomhusklimatet ska vara anpassat till djurens behov. Eftersom överträdelser av bestämmelserna i 2 kap. 6 och 7 §§ djurskyddslagen är straffbelagda enligt 10 kap. 1 §, uppstår därför den ovan beskrivna gränsdragningsproblematiken och de konsekvenser som denna medför. Bestämmelserna i djurskyddsförordningen respektive Jordbruksverkets föreskrifter i fråga om stall och andra förvaringsutrymmen samt om inredning och utrustning kan därför inte anses vara lämpliga för att överföras till ett system med sanktionsavgifter.

Bestämmelser om utformning och användning av utrustning

Förutom det bemyndigande som har getts Jordbruksverket i 2 kap. 19 § djurskyddsförordningen att meddela föreskrifter om bl.a. krav på hur utrustning ska utformas för att förebygga lidande eller skada hos djur, innehåller inte djurskyddsförordningen några ytterligare bestämmelser som meddelats med stöd av 2 kap. 9 § fjärde stycket djurskyddslagen, förutom regleringen i 2 kap. 16 och 17 §§ djurskyddsförordningen, som dock också har meddelats med stöd av annan bestämmelse i lagen (se avsnitt 8.4.3).

Jordbruksverket har inte heller ännu meddelat några föreskrifter med stöd av nämnda förordnande. Då några sådana bestämmelser än så länge saknas, är det inte möjligt att bedöma lämpligheten av sanktionsväxling för bestämmelser inom detta område. Liksom för flera

andra områden som diskuteras i detta avsnitt kan den beskrivna gränsdragningsproblematiken även göra sig gällande på detta område, eftersom bestämmelserna i 2 kap. 9 § första och andra stycket djurskyddslagen är straffbelagda enligt 10 kap. 1 §, varför det kan ifrågasättas om en sanktionsväxling på detta område är lämplig. Något förslag om detta lämnas således inte avseende detta område.

Bestämmelser om förbud mot viss avel

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 8.4.4. Förbudet i 2 kap. 11 § djurskyddslagen att bedriva avel med sådan inriktning att den kan medföra lidande för föräldradjuret eller dess avkomma är straffsanktionerad enligt 10 kap. 1 §, varför det med hänsyn till gränsdragningsproblematiken inte framstår som lämpligt att bestämmelserna i Jordbruksverkets föreskrifter om avel – som finns i bl.a. föreskrifterna om hållande av hund och katt – och som specificerar vilka djur som inte får användas i avel p.g.a. t.ex. sjukdom eller funktionshinder, ingår i ett system med sanktionsavgifter.

Förbudet i 2 kap. 20 § djurskyddsförordningen om att inneha eller utföra avel med aggressiva hundar har däremot inte någon motsvarighet i djurskyddslagen som också skulle kunna aktualisera straffansvar. Förbudet i djurskyddslagen avser ju att förhindra lidande hos djur, medan nämnda förbud i djurskyddsförordningen inte har ett sådant syfte, utan avser endast förbud att inneha eller avla på en specifik typ av hund. Förbudet avser dock inte vissa specifika raser. Förbudet kan tvärtom omfatta hundar av samtliga hundraser under förutsättning att den enskilda hunden uppvisar det beteende som anges i bestämmelsen. Förbudet avser således hundar för vilka djurhållaren brister i tillsyn och uppfostran, och inte vissa typer av hundraser. Det kan därför antas att det krävs mer ingående utredning för att kunna konstatera en överträdelse av förbudet, då det alltså antas att det kan föreligga vissa svårigheter att konstatera att en hund har de egenskaper som räknas upp i bestämmelsen. Enligt uppgift har bestämmelsen vidare mycket sällan, om någon gång hittills, tillämpats i praktiken. Mot denna bakgrund bör inte heller bestämmelsen i 2 kap. 20 § djurskyddsförordningen föras över till ett sanktionsavgiftssystem.

Bestämmelser om villkor för eller förbud mot försäljning eller annan överlåtelse av djur

Jordbruksverket har som framgått i avsnitt 8.4.5 getts bemyndigande att meddela föreskrifter om villkor för eller förbud mot försäljning av djur. Djurskyddslagen innehåller inte heller några bestämmelser om samma område och således är området inte straffbelagt enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen. Sanktionsväxling ter sig därför som lämpligt då den ovan beskrivna gränsdragningsproblematiken inte gör sig gällande här. De bestämmelser i Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2019:15) och allmänna råd om villkor för hållande, uppfödning och försäljning m.m. av djur avsedda för sällskap och hobby som är av sådan art att de framstår som lämpliga för sanktionsväxling är bl.a. bestämmelser om utbildning för den som bedriver yrkesmässig handel med djur, exponering av djur i affärslokal och skyldighet att förse kund med faktablad om djuret som säljs. Överträdelser av bestämmelser av denna art torde således vara enkla att konstatera, och är klara och tydliga till sin lydelse. I den mån motsvarande föreskrifter finns för andra djurslag är även dessa lämpliga för sanktionsväxling. Det är fråga om bestämmelser som endast tar sikte på hantering av djur inom näringsverksamhet och då oftast med en juridisk person som ansvarig djurhållare, vilket ytterligare talar för sanktionsväxling. Bestämmelserna föreslås alltså sanktioneras med avgift i stället för straff.

I sammanhanget bör nämnas att det i de nämnda föreskrifterna finns bestämmelser om djurhållning som har meddelats med stöd av andra bemyndiganden än det nu aktuella och de omfattas således inte av vad som nu sagts.

Bestämmelser om transport av levande djur

Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2019:7) om transport av levande djur innehåller ett stort antal bestämmelser om hur transporter av djur ska genomföras och om utformningen av transportmedlen, se avsnitt 8.4.6. Flera av bestämmelserna är i sig klara och tydliga och överträdelser av dem torde vara relativt enkla att konstatera, t.ex. i fråga om placering av ventilationsöppningar (3 kap. 2 § i nämnda föreskrifter). De är således av den karaktären att de lämpar sig för ett system med sanktionsavgifter.

Bestämmelserna i 2 kap. 13 § första och andra stycket djurskyddslagen om villkor för transport av djur anger bl.a. att transportmedel ska vara lämpliga för ändamålet och ge skydd mot värme och kyla, samt att transportören ska vidta de åtgärder som krävs för att djur under pålastning, transport och urlastning inte ska skadas eller orsakas lidande. Jordbruksverkets föreskrifter kan ses som en specificering av vad som krävs för att villkoren i 2 kap. 13 § djurskyddslagen ska vara uppfyllda. Överträdelse av den senare bestämmelsen är vidare straffbelagd enligt 10 kap. 1 § samma lag. Den gränsdragningsproblematik som beskrivits ovan aktualiseras därför vid en överträdelse av Jordbruksverkets föreskrifter för transporter, dvs. är det endast fråga om en överträdelse av föreskrifterna eller är det i stället en överträdelse av bestämmelsen i djurskyddslagen. När det t.ex. gäller frågan om placering av ventilationsöppningar, som torde vara lätt konstaterbar, kan en felaktig placering riskera att orsaka hög värme i transportutrymmet och således kunna medföra stort lidande hos djur under transport. Felaktig placering av ventilationsöppning torde därför i många fall kunna aktualisera ansvar enligt 2 kap. 13 § djurskyddslagen då kravet i första stycket inte torde vara uppfyllt. Med hänsyn till denna gränsdragningsproblematik, vars konsekvenser har beskrivits mer ingående ovan, kan inte bestämmelserna i Jordbruksverkets föreskrifter om transporter av levande djur anses vara lämpliga för sanktionsväxling.

Bestämmelser om tävling och offentlig förevisning av djur

Bestämmelser om tävling och offentlig förevisning av djur finns som redogjorts för i avsnitt 8.4.7 både i djurskyddsförordningen och i föreskrifter meddelade av Jordbruksverket. Den bestämmelse i djurskyddsförordningen som framstår som lämplig för sanktionsväxling är 3 kap. 6 § om krav för godkännande av djurpark eller liknande anläggning innan den tas i bruk. Detta eftersom en överträdelse torde vara enkel att konstatera och inte kräva någon ingående utredning samt då den beskrivna gränsdragningsproblematiken inte föreligger för denna bestämmelse. Övriga bestämmelser i djurskyddsförordningen om tävling och offentlig förevisning av djur rör bl.a. förbud mot att förevisa vissa djurarter och förbud mot att flytta runt och förevisa djur i bur (3 kap. 3 § djurskyddsförordningen). I fråga om

dessa bestämmelser och bestämmelsen i 3 kap. 1 § djurskyddslagen, som anger att djur inte får utsättas för lidande i samband med bl.a. offentlig förevisning, finns ett visst inslag av den gränsdragningsproblematik som beskrivits ovan; har det visats att ett djur som förevisats i bur har lidit bör den strängare bestämmelsen i djurskyddslagen aktualiseras, men är så inte fallet är det fråga om en överträdelse av regelverket i djurskyddsförordningen. I och med att kravet på lidande ställs i fråga om överträdelse av 3 kap. 1 § djurskyddslagen torde gränsdragningsproblem dock inte uppstå på samma sätt mellan de nu aktuella bestämmelserna, som kan vara fallet för andra bestämmelser på djurskyddsområdet (se exemplet i det inledande avsnittet ovan). Även bestämmelsen i 3 kap. 3 § djurskyddsförordningen torde därför vara lämplig för sanktionsväxling, då överträdelse av denna bestämmelse – i likhet med överträdelse av bestämmelsen i 3 kap. 6 § samma förordning – bör vara lätt att konstatera och inte kräva någon mer ingående utredning.

Jordbruksverkets föreskrifter om träning och tävling med djur innehåller ett flertal bestämmelser om hur bl.a. tävlingar ska arrangeras. Bestämmelserna avser bl.a. närvaro av veterinär på tävlingar, vars uppgifter också regleras i 3 kap. 1 § djurskyddsförordningen, men också krav på möjlighet att transportera skadade djur och krav på att anordningar för utfodring ska finnas på plats. Bestämmelser av denna karaktär framstår – av samma skäl som angetts ovan – som lämpliga för en sanktionsväxling.

Jordbruksverkets föreskrifter om cirkusdjur innehåller också bestämmelser av administrativ karaktär som krav på turnéplan och journalföring av cirkusdjur. Även dessa bestämmelser framstår av samma skäl som lämpliga för att överföra till ett sanktionsavgiftssystem.

Bestämmelser om dopning eller andra otillbörliga åtgärder respektive om operativa ingrepp

En redogörelse för bestämmelserna finns i avsnitt 8.4.8 och 8.4.9. Förbudet i 3 kap. 2 § första stycket djurskyddslagen om dopning av djur respektive förbudet i 4 kap. 2 § första stycket samma lag om operativa ingrepp på djur är straffsanktionerade enligt 10 kap. 1 §. De föreskrifter i djurskyddslagen respektive Jordbruksverkets föreskrifter som har meddelats på dessa områden, har vidare främst karaktär av rena förtydliganden (se t.ex. Jordbruksverkets föreskrif-

ter om träning och tävling med djur där det specificeras vad som avses med dopning respektive otillbörliga åtgärder) eller avser undantag från huvudregeln i djurskyddslagen (se t.ex. bestämmelserna i 4 kap. 1 § djurskyddsförordningen om avhorning av djur och bestämmelserna i Jordbruksverkets föreskrifter om skyldigheter för djurhållare och personal inom djurens hälso- och sjukvård, angående vilka ingrepp som får utföras av veterinär utan att det är befogat av veterinärmedicinska skäl). Det sagda innebär att bestämmelser i djurskyddsförordningen och Jordbruksverkets föreskrifter på området inte kan anses som lämpliga att överföra till ett system med sanktionsavgifter.

Bestämmelser om hormoner till djur

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 8.4.10. Djurskyddslagen innehåller inte några bestämmelser om villkor för eller förbud mot hormoner till djur, utan detta regleras enbart på förordnings- och föreskriftsnivå, och överträdelser av dessa regler är således i dag enbart straffbelagda enligt 10 kap. 5 § djurskyddslagen. Den ovan beskrivna gränsdragningsproblematiken gör sig således inte gällande i fråga om dessa bestämmelser, och utgör därmed inget hinder mot en sanktionsväxling.

Frågan är då om bestämmelserna om hormoner till djur i djurskyddsförordningen respektive Jordbruksverkets föreskrifter i övrigt är lämpliga för sanktionsväxling. Enligt uppgifter till utredningen kan det antas att överträdelser av förbudet mot hormoner till djur inte är särskilt vanligt förekommande, eller i vart fall upptäcks mycket sällan.

Det kan visserligen förekomma att en djurhållare på ett otillåtet sätt tillför djur hormoner. För att konstatera att detta har skett krävs dock att en bedömning görs om hormonerna hos det enskilda djuret ligger över gränsen för vad som kan anses vara normala nivåer. Det kan finnas fall där djuret av naturliga skäl har höga nivåer av ett visst hormon. Det kan därför vara svårt att utan omfattande utredning och provtagning konstatera att det har skett ett otillåtet tillförande av hormoner.

Det sagda innebär att bestämmelser i djurskyddsförordningen och Jordbruksverkets föreskrifter på området inte framstår som lämpliga för sanktionsavgifter.

Bestämmelser om slakt och annan avlivning av djur

Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2019:8) om slakt och annan avlivning av djur innehåller flera detaljerade regler om bl.a. genomförande av slakt och bedövning innan slakt, se avsnitt 8.4.11 där bestämmelserna närmare behandlas. Till sin lydelse framstår reglerna som klara och tydliga, och de torde inte kräva mer ingående utredningar för att konstatera att en överträdelse av regelverket har ägt rum. Reglerna kan dock sägas i flera fall specificera innehållet i 5 kap. 1 § djurskyddslagen, som bl.a. anger att djur som förs till slakt eller när de slaktas ska skonas från onödigt lidande eller obehag samt att djur som slaktas genom avblodning ska vara bedövat. Om t.ex. en bultpistol eller annat skjutvapen används vid slakt i strid med regleringen i 7 kap. 7 § nämnda föreskrifter, utgör detta inte bara en överträdelse av denna regel utan det kan också vara fråga om en överträdelse av regeln i 5 kap. 1 § djurskyddslagen om att djur ska skonas från onödigt lidande eller obehag. Bestämmelserna i Jordbruksverkets föreskrifter på detta område framstår därför inte som lämpliga för sanktionsväxling.

Bestämmelser om förprovning av ny teknik

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 8.4.12. På djurskyddsområdet finns redan i dag bestämmelser om förprovning som beivras med en särskild avgift, dvs. en sanktionsavgift. Stall och andra förvaringsutrymmen för vissa djurslag får inte uppföras, byggas till eller om utan att stallen eller förvaringsutrymmena på förhand har godkänts från djurskydds- och djurhälsosynpunkt (6 kap. 1 § djurskyddsförordningen). Överträdelse av bestämmelsen beivras med en särskild avgift (10 kap. 1 § samma förordning). En sådan avgift utgår också enligt 10 kap. 3 § djurskyddsförordningen om försöksdjursanläggningar tas i bruk innan de har godkänts (mer om dessa bestämmelser, se avsnitt 8.2). Reglerna om förprovning av nya tekniska system och ny teknisk utrustning i 6 kap. 5 § första stycket djurskyddsförordningen och tillhörande föreskrifter meddelade av Jordbruksverket uppvisar likheter med regelverket om förprovning av stall m.m. Reglerna är vidare i sig tydliga och klara och det torde i många fall vara enkelt att konstatera om en överträdelse av regelverket har skett eller inte. I det enskilda fallet kan det dock vara svårt för länsstyrelsen i

egenskap av kontrollmyndighet att avgöra om det är fråga om ny teknik som används. Detta medför dock inte att bestämmelserna är olämpliga för sanktionsväxling. Kontrollmyndigheten kan om oklarhet råder i fråga vända sig till Jordbruksverket för klargörande, då det är Jordbruksverket som avgör om det är fråga om ny teknik.

Mot bakgrund av det sagda ter sig reglerna därför lämpliga för sanktionsväxling.

Bestämmelser om försöksdjursverksamhet

Bestämmelser om försöksdjursverksamhet som är straffsanktionerade enligt 10 kap. 5 § djurskyddslagen behandlas närmare i avsnitt 8.4.13.

Inledningsvis kan konstateras att överträdelse av kravet på godkännande av anläggning för försöksdjursverksamhet i 7 kap. 30 § djurskyddsförordningen redan i dag är belagd med en sanktionsavgift enligt 10 kap. 3 § samma förordning.

I 7 kap. 29 § djurskyddsförordningen finns bestämmelser om att vissa djurklasser ska bedövas eller ges smärtstillande medel vid användning i djurförsök. Bestämmelsen ter sig till sin lydelse som klar och tydlig. För ansvar enligt bestämmelsen krävs att det ska visas att användningen skulle kunna medföra fysiskt eller psykiskt lidande, vilket innebär att den är förenad med visst utrymme för tolkning. Det är dock inte fråga om ett sådant tolkningsutrymme som kräver mer långtgående utredning, varför bestämmelsen i sig får anses vara lämplig för sanktionsväxling. Enligt 7 kap. 1 § första stycket 3 djurskyddslagen ska en försöksdjursverksamhet utformas så att djuren inte utsätts för större lidande än vad som är absolut nödvändigt. Den nämnda paragrafen innehåller övergripande principer för försöksdjursverksamhet och överträdelse av denna paragraf är straffbelagd enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen. En viss gränsdragningsproblematik kan därför uppstå mellan bestämmelsen i 7 kap. 1 § första stycket 3 djurskyddslagen och 7 kap. 29 § djurskyddsförordningen, eftersom det i fråga om den senare bestämmelsen, som angetts ovan, för ansvar krävs att användningen av djur i djurförsök skulle kunna medföra lidande om inte bedövning används. Av denna anledning är den sistnämnda bestämmelsen inte lämplig för sanktionsväxling.

Bestämmelsen i 7 kap. 32 § första stycket djurskyddsförordningen innehåller ett bemyndigande för Jordbruksverket att meddela föreskrifter om villkor för eller förbud mot uppfödning, förvaring, tillhandahållande eller användning av försöksdjur. Bemyndigandet har således en bred utformning och tangerar i flera avseenden sådana bemyndiganden som avser t.ex. djurhållning i allmänhet och som vi ovan inte funnit lämpliga för sanktionsväxling på grund av gränsdragningsproblematiken i förhållande till bestämmelserna i djurskyddslagen. Bestämmelser som meddelats med stöd av bemyndigandet i 7 kap. 32 § första stycket djurskyddsförordningen kan därför anses mindre lämpliga för sanktionsväxling och bör därför inte ingå i ett sådant system.

Jordbruksverkets föreskrifter om försöksdjur innehåller ett flertal regler av ren administrativ karaktär som har meddelats med stöd av 7 kap. 30 § fjärde stycket och 32 § andra stycket djurskyddsförordningen. Det rör sig t.ex. om krav på identitetsmärkning av försöksdjur och journalföring. Föreskrifterna innehåller också bestämmelser om utformning av försöksdjursanläggningar. Samtliga bestämmelser i Jordbruksverkets föreskrifter som har meddelats med stöd av 7 kap. 30 § fjärde stycket och 32 § andra stycket djurskyddsförordningen framstår som lämpliga för sanktionsväxling, då de framstår som klara och tydliga och inte kräver långtgående utredningar. Den ovan beskrivna gränsdragningsproblematiken gör sig inte heller gällande för dessa bestämmelser, eftersom djurskyddslagen inte innehåller några regler av motsvarande karaktär. Överträdelse av dessa bestämmelser kan således endast aktualisera straffansvar enligt 10 kap. 5 § djurskyddslagen. Bestämmelserna är därmed lämpliga att överföra till ett system med sanktionsavgifter.

Jordbruksverkets föreskrifter om utbildning och kompetens för den som fångar in viltlevande försöksdjur samt metoder för sådant infångande, framstår också som klara och tydliga och för vilka överträdelse bör kunna konstateras relativt enkelt. Det föreligger inte heller någon gränsdragningsproblematik i fråga om dessa bestämmelser, då djurskyddslagen saknar motsvarande reglering. Även dessa bestämmelser bör därför vara föremål för sanktionsväxling.

Bestämmelser som i och för sig är lämpliga för sanktionsväxling men som inte omfattas av våra direktiv

Enligt våra direktiv ska vi överväga om bestämmelser som faller inom området för 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen och som endast har böter i straffskalan, bör beivras med avgift i stället för straff. Det sagda innebär att vissa bestämmelser, som i tidigare betänkanden har bedömts lämpliga för sanktionsväxling på djurskyddsområdet, faller utanför området för vilka bestämmelser som enligt vårt uppdrag kan vara lämpliga för sanktionsväxling (se avsnitt 7.3 angående tidigare förslag i frågan). Detta rör främst bestämmelser om tillståndsplikt för viss djurhållning som numera regleras i 6 kap. 4 § djurskyddslagen, och som är straffsanktionerad enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen med fängelse i straffskalan. Det är fråga om en lättkonstaterad överträdelse och enligt uppgift till utredningen vanligt förekommande. Det är därtill fråga om en s.k. förvaltningsrättslig stödkriminalisering som syftar till att upprätthålla tillsynsmyndighetens möjlighet till kontroll av djurhållning. Denna bestämmelse är därför till sin karaktär i sig lämplig för sanktionsväxling och skulle kunna infogas i ett system med administrativa sanktionsavgifter. Eftersom det endast följer av våra direktiv att föreslå sanktionsväxling gällande brott med uteslutande böter i straffskalan lämnar vi dock inte något förslag i denna del.

9.5 Författningsregleringen

Förslag: I djurskyddslagen ska det införas ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om att en sanktionsavgift ska betalas av den som

1. brister i fråga om transporthandlingar, om krav på planering av transport, om tillstånd och intyg, om krav på medföljande personal, om godkännande av transportmedel, om kontroll på omlastningsplats eller bestämmelseort, om färdjournal, om utbildning av personal eller om information och arbetsordning i enlighet med bestämmelserna i förordning (EG) nr 1/2005, som inte omfattas av 10 kap. 3 § djurskyddslagen,

2. brister i fråga om kontroll av bedövning, om standardrutiner, om kompetensnivå och kompetensbevis för personer som utför avlivning av djur och därmed sammanhängande verksamhet, om krav på bruksanvisningar, om användning av fixerings- och bedövningsutrustning, om import från tredje länder, om slakteriers utformning, konstruktion av utrustning, övervakningsförfaranden och krav på djurskyddsansvarig eller om nödavlivning i enlighet med bestämmelserna i förordning (EG) nr 1099/2009, som inte omfattas av 10 kap. 3 § djurskyddslagen,
3. bryter mot artikel 18.1 c och d samt artikel 18.2 i förordning (EG) nr 1223/2009,
4. inte uppfyller villkor för eller förbud mot försäljning eller annan överlåtelse av djur,
5. inte uppfyller villkor för tävling eller offentlig förevisning av djur,
6. använder tekniska system och ny teknisk utrustning för djurhållning utan att de har godkänts från djurskydds- och djurhälsosynpunkt,
7. föder upp, förvarar, tillhandahåller eller använder försöksdjur och som brister i fråga om märkning av djur, brister i att upprätta instruktioner för sådan verksamhet, brister i att föra journal och lämna upplysningar om verksamheten och djuren eller brister i fråga om utformningen av djurförsöksanläggningen eller andra förvaringsutrymmen, eller
8. brister i fråga om utbildning och kompetens för den som fångar in viltlevande försöksdjur samt metoder för sådant infångande.

Vanligen anges det i lag eller förordning dels de bestämmelser som ska omfattas av ett system med sanktionsavgifter, dels storleken på avgiften. På bl.a. miljö-, livsmedels- respektive fiskeområdet har regeringen getts bemyndigande att i förordning ange vilka regelöverträdelser som ska föranleda sanktionsavgift samt hur avgiften ska bestämmas i det enskilda fallet. Det förekommer dock att myndighet har getts bemyndigande att meddela föreskrifter om sanktionsavgifter, dvs. att självständigt stå för urvalet av de bestämmelser som ska sanktioneras med sanktionsavgift. En sådan ordning finns på arbets-

miljöområdet där Arbetsmiljöverket med stöd av 8 kap. 5 § arbetsmiljölagen (1977:1160) och 18 § första stycket 4 arbetsmiljöförordningen (1977:1166) har bemyndigats att meddela föreskrifter om sanktionsavgifter i fråga om överträdelser av föreskrifter som Arbetsmiljöverket har meddelat med stöd av 4 kap. 1–8 §§ arbetsmiljölagen. I och med en lagändring 2014 utvidgades Arbetsmiljöverkets bemyndigande att meddela föreskrifter om sanktionsavgifter. Regeringen anförde i detta sammanhang bl.a. följande.⁶

Inom arbetsmiljöområdet används i de flesta fall förelägganden och förbud för att åstadkomma en rättelse när någon brist i arbetsmiljön upptäcks. Denna sanktionsform är mest ändamålsenlig när det behövs en precisering av kravet med hänsyn till förhållandena på den enskilda arbetsplatsen. Det främsta skälet är att en konkretisering av kraven i ett enskilt fall ofta behövs, eftersom förhållandena i arbetslivet är så skiftande. Regeringen anser att den valfrihet som Arbetsmiljöverket har är viktig för att sanktionen ska kunna anpassas till vad som är lämpligt med hänsyn till innehållet i den enskilda föreskriften. Föreskriftens utformning bör således vara avgörande för om sanktionsavgift ska föreskrivas eller inte. För det fall föreskriften inte uppfyller de grundläggande krav som angetts i avsnitt 5.1 och därmed inte lämpar sig för sanktionsavgift bör den genomdrivas enbart genom föreläggande och förbud.

[...]

Med hänsyn till hur regelsystemet på arbetsmiljöområdet således är utformat, är det regeringens uppfattning att det knappast är möjligt att i lagen närmare precisera i vilka fall sanktionsavgift ska utgå. Arbetsmiljöverket bör därför även fortsättningsvis få bestämma i vilka fall en föreskrift ska följas av sanktionsavgift. Området där det ska vara möjligt att föreskriva sanktionsavgift måste dock liksom tidigare vara angivet i arbetsmiljölagen. Det är regeringens uppfattning att denna förutsättning är uppfylld i det förslag som nu lämnas.

I likhet med arbetsmiljölagen är djurskyddslagen en ramlag, och innehåller de bestämmelser som är grundläggande och centrala för djurs välfärd. Jordbruksverket har fått en långtgående befogenhet att meddela närmare föreskrifter om djurskydd och djurhållning, liksom Arbetsmiljöverket har fått i fråga om arbetsmiljö på flera olika områden. Till skillnad från Arbetsmiljöverket har dock Jordbruksverket inte något tillsynsansvar över föreskrifternas efterlevnad, utan tillsynen utövas enligt djurskyddslagen av länsstyrelserna.

---

⁶ Prop. 2012/13:143 s. 65.

Som framgår av den ovan redovisade kartläggningen har Jordbruksverket meddelat ett stort antal detaljerade föreskrifter som faller inom och till viss del fastställer det straffbara området för 10 kap. 5 § djurskyddslagen. Myndigheten har således stor sakkunskap på djurskyddsområdet och har därmed kompetens att avgöra om en viss bestämmelse är lämplig för sanktionsväxling. En ordning som innebär att det sanktionsavgiftspliktiga området på djurskyddsområdet bestäms av Jordbruksverket skulle också leda till ett flexibelt system, då myndigheten snabbt kan vidta de följdändringar som behövs då det grundläggande regelverket ändras. Bedömningen av om en viss överträdelse ska medföra sanktionsavgift innefattar emellertid i de allra flesta fall samtidigt ett övervägande av om överträdelsen ska undantas från det straffsanktionerade området. Detta talar för att riksdagen eller regeringen ska avgöra vilka regelbrott som bör omfattas av ett system med sanktionsavgifter. Vidare bör inte ett avgiftssystem som har så stora likheter med straff utformas på alltför långt avstånd från lagstiftaren, vilket skulle vara fallet om de bestämmelser som skulle kunna föranleda sanktionsavgift anges i myndighetsföreskrifter. Det underlättar dessutom för den enskilde att få en samlad bild av sanktionssystemet om alla sanktioner finns samlade i en lag eller förordning.⁷

Enligt den kompetensfördelning som gäller mellan riksdag och regering (8 kap. regeringsformen) kan regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om sanktionsavgifter. För att möjliggöra kontinuerliga ändringar av bestämmelserna om sanktionsavgift som kan föranledas av ändringar i EU:s regelverk på djurskyddsområdet bör bestämmelserna om sanktionsavgift tas in i regeringsförordning. Ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om sanktionsavgifter bör därför tas in i djurskyddslagen.

Vi har ovan angett de bestämmelser som faller inom området för 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen som vi bedömer är lämpliga att föra över till ett sanktionsavgiftssystem. Av bemyndigandet till regeringen i djurskyddslagen bör det därför framgå att dessa typer av överträdelser omfattas av regeringens föreskriftsrätt. Vilka överträdelser som kan leda till sanktionsavgift bör därefter preciseras på förordningsnivå.

---

⁷ Se bl.a. de överväganden som gjordes vid införandet av sanktionsavgiftssystem i fiskelagen (1993:787), prop. 2007/08:107 s. 22.

9.6 Avgiftsskyldigheten ska bygga på strikt ansvar och vara obligatorisk

Förslag: Regleringen av sanktionsavgifter ska bygga på strikt ansvar.

Bedömning: Bestämmelser om sanktionsavgift bör formuleras på så sätt att sanktionsavgift ska tas ut om förutsättningarna för det är uppfyllda.

I merparten av sanktionsavgiftssystemen i svensk rätt krävs vare sig att uppsåt eller oaktsamhet konstateras för att avgift ska kunna påföras vid en regelöverträdelse. Som har utvecklats i avsnitt 7.2.4 ansåg Straffrättsanvändningsutredningen att huvudregeln vid användande av sanktionsavgift bör vara att avgiftsskyldigheten ska bygga på strikt ansvar. Vår bedömning är att det inte finns skäl att avvika från denna princip när det gäller de överträdelser av djurskyddsregleringen som enligt vårt förslag ska beivras med sanktionsavgift.

Det är framför allt den omständigheten att det inte behöver bevisas att en regelöverträdelse skett uppsåtligen eller av oaktsamhet som gör att ett system med sanktionsavgifter anses vara effektivt. För att en regelöverträdelse ska leda till en snabb reaktion krävs att avgiften ska kunna påföras utan någon närmare utredning. En avgiftsskyldighet som bygger på strikt ansvar bidrar därför till en förenkling och effektivisering av sanktionssystemet. Det är lättare och mer ändamålsenligt i ett system som ofta kommer att handla om att påföra juridiska personer en sanktion. Myndigheten ska i ett sådant fall endast kontrollera att en överträdelse har ägt rum objektivt och bestämma avgiften enligt en fastställd beräkningsgrund. Bedömningsinslaget blir betydligt mer begränsat än om det skulle krävas en utredning av om det förelegat uppsåt eller oaktsamhet hos den avgiftsskyldige. För att inte effektivitetsfördelen ska gå förlorad bör det föreslagna systemet med sanktionsavgifter därför bygga på strikt ansvar.

För att en konstruktion med strikt ansvar ska vara försvarbar utifrån rättssäkerhets- och rimlighetssynpunkt bör det finnas ett starkt stöd för en presumtion att överträdelser på området inte kan ske på annat sätt än som en följd av uppsåt eller oaktsamhet (jfr regleringens riktlinjer för att använda sanktionsavgift, se avsnitt 7.2.4). I fråga om djurskydd är det ofta djurhållare som bedriver närings-

verksamhet som skulle kunna bli avgiftsskyldiga vid konstaterade regelöverträdelser. Dessa aktörer har särskild anledning att väl känna till och följa det regelverk som omgärdar det djurslag som omfattas av djurhållningen. I de allra flesta fall torde det kunna betraktas som i vart fall oaktsamt att en näringsidkare inte sätter sig in i de regler som gäller på det område där han eller hon verkar. Vi bedömer att de överträdelser som enligt vårt förslag ska omfattas av ett sanktionsavgiftssystem till sin karaktär är sådana att det är svårt att se att sådana överträdelser i normalfallet kan bero på annat än uppsåt eller oaktsamhet. Vi bedömer därför att denna förutsättning är uppfylld i fråga om de överträdelser som nu föreslås föras över från det straffrättsliga systemet.

Enligt artikel 6.2 Europeiska konventionen den 4 november 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) ska var och en som blivit anklagad för brott betraktas som oskyldig till dess hans skuld lagligen fastställts (den s.k. oskuldspresumtionen, se även avsnitt 7.2.4). Presumtionen innebär att en sanktionsavgift inte får utkrävas automatiskt när de objektiva rekvisiten är uppfyllda, utan den som avgiften riktar sig mot ska ha en möjlighet till någon form av försvar som grundas på subjektiva förhållanden. För att inte stå i strid med oskuldspresumtionen i Europakonventionen föreslår vi att systemet med sanktionsavgifter innehåller en möjlighet till avgiftsbefrielse (se avsnitt 9.7 nedan). Ett system baserat på strikt ansvar strider således inte mot konventionens bestämmelser.⁸

Mot bakgrund av det sagda ska det föreslagna systemet med sanktionsavgifter på djurskyddsområdet utgå från strikt ansvar vid prövning av avgiftsskyldighet.

Lagrådet har uttalat att skrivningar om att avgiftsskyldigheten bygger på strikt ansvar inte bör tas med i författningstext. I motsats till vad som gäller för straffbestämmelser finns det nämligen inte något formellt krav på uppsåt eller oaktsamhet för att besluta om sanktionsavgift (se avsnitt 7.2.4). Vi ser därför inget skäl att uttryckligen i djurskyddslagen föreskriva att ansvaret ska vara strikt.

Strikt ansvar innebär som konstaterats att det varken krävs uppsåt eller oaktsamhet hos den ansvarige djurhållaren för att sanktionsavgift ska kunna tas ut. Strikt ansvar innebär emellertid inte att sank-

---

⁸ Se även regeringens bedömning i andra lagstiftningsärenden, t.ex. prop. 2017/18:165 s. 62 och avgörandet RÅ 2002 ref 66.

tionsavgift måste tas ut vid varje överträdelse som sker. En viktig fråga är därför om det ska vara obligatoriskt att ta ut sanktionsavgift när en viss bestämmelse har överträtts. Bestämmelser om sanktionsavgift i andra lagstiftningar är oftast obligatoriska, dvs. utformade så att sanktionsavgift ska tas ut när förutsättningarna för det är uppfyllda. Med hänsyn till behovet av likabehandling, objektivitet och proportionalitet bör kontrollmyndighetens möjligheter till mer skönsmässiga bedömningar som utgångspunkt vara mycket begränsade. Behovet av att säkerställa likabehandling är särskilt starkt när det gäller sanktionsavgifter enligt djurskyddslagen eftersom utgångspunkten är att flera olika kontrollmyndigheter ska tillämpa bestämmelserna. Bestämmelserna om sanktionsavgift bör därför formuleras på så sätt att sanktionsavgift ska tas ut om förutsättningarna för det är uppfyllda. Kontrollmyndigheten föreslås dock ha möjlighet att i vissa fall efterge sanktionsavgiften (se avsnitt 9.7 nedan).

9.7 Undantag från avgiftsskyldigheten

Förslag: En sanktionsavgift ska inte tas ut om det är oskäligt att ta ut avgiften. Vid denna prövning ska särskilt beaktas

1. om överträdelsen berott på sjukdom som medfört att den avgiftsskyldige inte förmått att på egen hand göra det som han eller hon varit skyldig att göra och inte heller förmått att ge någon annan i uppdrag att göra det,
2. om överträdelsen annars berott på en omständighet som den avgiftsskyldige varken kunnat eller borde ha förutsett och inte heller kunnat påverka,
3. vad den avgiftsskyldige gjort för att undvika att överträdelsen skulle inträffa, eller
4. om överträdelsen är utan påfallande betydelse med hänsyn till det intresse som bestämmelsen är avsedd att skydda.

Bedömning: Det bör inte införas en möjlighet till jämkning av sanktionsavgiften.

Ett sanktionsavgiftssystem som utgår från strikt ansvar får som konstaterats ovan inte strida mot oskuldspresumtionen i Europakonventionen. Enligt praxis från Europadomstolen ska presumtioner av straffrättslig karaktär hållas inom rimliga gränser och det ska enligt domstolen göras en nyanserad och inte alltför restriktiv prövning av befrielsegrunderna i varje enskilt fall. Detta är en förutsättning för att kravet på rättssäkerhet som oskuldspresumtionen ger uttryck för ska anses uppfyllt. Det måste därför finnas möjlighet för kontrollmyndigheterna att befria någon från sanktionsavgift, när det framstår som oskäligt att ta ut avgift.

Regler om befrielse från avgift kan utformas antingen så att undantagen klart preciseras, med vägledande exempel eller genom allmänt hållna regler. Klart preciserade regler är svårare att utforma, eftersom det inte är möjligt att förutse alla situationer där avgiftsbefrielse bör kunna komma i fråga.

Miljöbalkens regler om miljöstraffavgift anger, som beskrivits i avsnitt 7.3.2, att flera omständigheter kan föranleda befrielse från miljöstraffavgift (30 kap. 2 § andra stycket). Liknande bestämmelser finns i fiskelagen, livsmedelslagen (2006:804) och lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter. En bestämmelse om avgiftsfrihet i djurskyddslagen bör – för att systemen med sanktionsavgift ska vara så enhetliga som möjligt – utformas på liknande sätt som i dessa lagar. En liknande reglering på olika områden där sanktionsavgifter förekommer kan underlätta en mer enhetlig praxisbildning, inte minst hos förvaltningsdomstolarna som överinstans.

Det bör alltså vara möjligt att underlåta att ta ut avgift när det är oskäligt att besluta om det med hänsyn till en allvarlig sjukdom som gjort det omöjligt att uppfylla det som ålegat den avgiftsskyldige, omständigheter som inte kunnat eller borde ha förutsetts eller som den avgiftsskyldige inte kunnat påverka eller till vad den avgiftsskyldige gjort för att undvika att en överträdelse skulle inträffa.

Bestämmelsen om avgiftsfrihet avser undantagssituationer och utrymmet för att underlåta att påföra avgift ska vara begränsat på samma sätt som är fallet för liknande bestämmelser i andra regelverk gällande sanktionsavgifter.

För att den avgiftsskyldige inte ska anses ha haft möjlighet att ens uppdra åt någon annan att fullgöra en skyldighet bör det vara fråga om allvarlig sjukdom. Utrymmet för att beakta sådana omständigheter annat än för fysiska personer, eller för mycket små företag – i

första hand enmansföretag – där det inte finns möjlighet att överföra ansvaret på någon annan bör vara mycket litet. Om den avgiftsskyldige har vidtagit en i och för sig korrekt åtgärd för att undvika överträdelse men inte lyckats fullt ut skulle det kunna framstå som oskäligt att kräva betalning av sanktionsavgift. Även detta bör främst kunna bli aktuellt när det gäller fysiska personer eller för mycket små företag. Vidare bör det vara möjligt att befria från avgift i de fall där den avgiftsskyldige har laga förfall för sin underlåtenhet att fullgöra sina skyldigheter. Här bör rättegångsbalkens regler om laga förfall användas som en utgångspunkt för bedömningen av påståenden om att det inte varit möjligt att uppfylla krav på en viss prestation.⁹

Det bör emellertid inte anses oskäligt att ta ut avgift när överträdelsen t.ex. beror på att den avgiftsskyldige inte känt till de regler som gäller, att en uppdragstagare som anlitas begått ett misstag eller att en verksamhet är nystartad. Det bör inte heller anses oskäligt att ta ut avgift om den avgiftsskyldige har ekonomiska problem eller om avgiften annars ter sig hög i förhållande till den avgiftsskyldiges ekonomiska förhållanden.¹⁰

Enligt 10 kap. 6 § djurskyddslagen ska det inte dömas till ansvar för gärningar som avses i 1, 3, 4 eller 5 § om de är att anse som ringa. En gärning är enligt bestämmelsen att anse som ringa om den framstår som obetydlig med hänsyn till det intresse som straffbestämmelsen är avsedd att skydda. Frågan är om det i bestämmelsen om avgiftsfrihet ska införas ett undantag för överträdelser som kan betraktas som ringa. Om det inte görs kommer vid en sanktionsväxling gärningar som tidigare kan ha bedömts som ringa brott och alltså straffria kunna bli föremål för sanktionsavgift.

Regeringen har övervägt denna fråga i andra lagstiftningsärenden, bl.a. i fråga om fiskelagen och livsmedelslagen. I nuvarande bestämmelsen i 50 b § fiskelagen anges – utöver ovan behandlade befrielsegrunder – att det vid prövningen av om det är oskäligt att ta ut avgift även ska beaktas om en viss enstaka överträdelse saknar betydelse i kontrollhänseende. Denna befrielsegrund lades till i bland exemplen i lagtexten 2014. I förarbetena till bestämmelsen diskuterades att införa en befrielsegrund för ringa överträdelser, varvid följande anfördes.

---

⁹ Se t.ex. prop. 2005/06:182 s. 51 f. och prop. 2017/18:165 s. 69.

¹⁰ Se t.ex. prop. 2005/06:182 s. 52 och prop. 2017/18:165 s. 69.

[...] I förarbetena till bestämmelserna om sanktionsavgift angavs att ringa överträdelser i syfte att undvika alltför stora inslag av skönsmässiga bedömningar inte borde undantas från det avgiftsbelagda området (prop. 2007/08:107 s. 23). Regeringen anser fortfarande att det inte bör finnas alltför stora inslag av skönsmässiga bedömningar i systemet. Det är därför inte lämpligt att införa en punkt i bestämmelsen om befrielse där det i alla ringa fall anses vara oskäligt att ta ut en sanktionsavgift. Bedömningen av om det kan anses vara oskäligt att ta ut en avgift bör i stället kopplas till om en enstaka överträdelse saknar betydelse i kontrollhänseende eller om den är obetydlig med hänsyn till syftet med den bestämmelse som har överträtts. En sådan precisering innefattar de exempel som Fiskeriverket har angett i sin rapport och är fortfarande flexibel samtidigt som det klargörs att det ska röra sig om enstaka fall där det trots det strikta ansvaret är oskäligt att ta ut en avgift eftersom det som brustit har saknat betydelse i kontrollhänseende eller inte har någon betydelse för syftet med bestämmelsen. Enligt regeringens mening innebär detta klargörande och den praxis som kommer att utvecklas genom Havs- och vattenmyndighetens och domstolarnas beslut att den skönsmässiga bedömningen blir begränsad.¹¹

Regeringen beaktade i denna bedömning att fiskelagstiftningen kräver att yrkesfiskarna ska lämna ett stort antal uppgifter vid ett stort antal tillfällen och att den dåvarande tillämpningen av bestämmelsen om avgiftsfrihet hade blivit så restriktiv att sanktionsavgiftssystemet upplevdes som stelt och orättvist.¹²

Frågan om att införa en motsvarande bestämmelse i livsmedelslagen väcktes även i förarbetena till den lagens nuvarande regelverk om sanktionsavgifter. Regeringen konstaterade att ringa överträdelser är undantagna från det straffbara området i livsmedelslagen och lagen om foder och animaliska biprodukter. Regeringen menade att då syftet med att införa administrativa sanktionsavgifter är att åstadkomma ett system där överträdelser beivras snabbt och effektivt motverkar alltför stora inslag av skönsmässiga bedömningar detta syfte. Huvudregeln bör enligt regeringen därför vara att objektivt konstaterade överträdelser ska kunna leda till att en sanktionsavgift tas ut. Regeringen ansåg därför att ringa överträdelser inte skulle undantas från det avgiftsbelagda området.¹³

Regeringen ansåg vidare att det inte fanns samma behov på livsmedels- respektive foderområdet som på fiskeområdet av att införa en sådan befrielsegrund när det gäller beslut om sanktionsavgift

---

¹¹ Prop. 2013/14:184 s. 85 f.

¹² Prop. 2013/14:184 s. 85.

¹³ Prop. 2017/18:165 s. 62 f.

enligt livsmedelslagen eller lagen om foder och animaliska biprodukter. Regeringen menade vidare att bedömningen såsom att om en enstaka överträdelse saknar betydelse i kontrollhänseende ryms inom ramen för prövningen av om det är oskäligt att ta ut en sanktionsavgift.¹⁴

Tanken med en sanktionsväxling på djurskyddsområdet är enligt vårt förslag inte att regelöverträdelser som tidigare ansågs som ringa och därför inte föranledde straffansvar nu ska beivras med sanktionsavgift utan att det ska ske en växling över från straffansvar till sanktionsavgift.

Som vi har utvecklat i föregående avsnitt begränsas möjligheterna till sanktionsväxling på djurskyddsområdet på ett ganska omfattande sätt av att det i många fall skulle bli betydande gränsdragningsproblem om gärningar enligt 10 kap. 5 § djurskyddslagen skulle bli föremål för sanktionsavgift i stället för straffansvar (se avsnitt 9.4). Olika gärningar som ur djurskyddssynpunkt är att anse som lika allvarliga kommer genom vårt förslag att finnas både i systemet med sanktionsavgift och i ordningen med straffansvar. Det talar för att området som undantas från en repressiv sanktion bör vara ungefär lika stort oavsett om sanktionen är administrativ eller straffrättslig.

Det är sammantaget viktigt att ett sanktionssystem upplevs som rättvist och rimligt. Överträdelser som skulle bedömts som ringa i straffrättslig mening och således inte skulle ha aktualiserat påföljd bör därför enligt vår bedömning inte leda till att sanktionsavgift påförs. Det bör – som påtalats i de ovan behandlade förarbetsuttalanden – inte förekomma alltför stora inslag av skönsmässiga bedömningar i ett system med sanktionsavgifter, då ett sådant inslag kan äventyra effektiviteten i systemet. Redan i dag görs dock sådana bedömningar om huruvida en överträdelse av djurskyddsreglerna är att se som ringa och således inte vara straffbar.

Enligt 10 kap. 6 § andra meningen djurskyddslagen är en gärning anse som ringa om den framstår som obetydlig med hänsyn till det intresse som straffbestämmelsen är avsedd att skydda. I avsnitt 9.15 föreslår vi emellertid en utvidgning av tillämpningsområdet för det ringa brottet på så sätt att en gärning är att anse som ringa om den är utan påfallande betydelse med hänsyn till det intresse som straffbestämmelsen är avsedd att skydda. Bestämmelsen om avgiftsfrihet för ringa överträdelser bör formuleras på motsvarande sätt för att

---

¹⁴ Prop. 2017/18:165 s. 68.

säkerställa att sanktionssystemet i sin helhet framstår som konsekvent. Vid bedömningen om det är oskäligt att ta ut avgift ska således även särskilt beaktas om överträdelsen är *utan påfallande betydelse* med hänsyn till det intresse som bestämmelsen är avsedd att skydda.

Eftersom bestämmelsen om avgiftsfrihet är utformad på så sätt att den exemplifierar i vilka fall avgift inte ska påföras, kan avgiftsbefrielse som nämnts ovan även medges om det i andra fall kan anses vara oskäligt att påföra avgift. I detta sammanhang bör påpekas att det ska röra sig om undantagssituationer och att utrymmet för att inte påföra avgift bör vara begränsat.

En fråga är om det finns skäl att – utöver möjligheten att efterge sanktionsavgift – införa en möjlighet för kontrollmyndigheterna att jämka sanktionsavgiften. En sådan möjlighet riskerar enligt vår mening att äventyra framväxten av en enhetlig rättstillämpning på området, särskilt med beaktande av att det är flera olika kontrollmyndigheter som kommer att fatta beslut om sanktionsavgifter. Eftersom sanktionsavgifter kommer att kunna påföras med relativt låga belopp framstår en möjlighet till jämkning inte heller som påkallad.¹⁵

9.8 Sanktionsavgifternas storlek

9.8.1 Avgiftsstorleken

Förslag: Sanktionsavgiftens storlek ska framgå av regeringens föreskrifter. Avgiften ska uppgå till minst 1 000 kronor och högst 100 000 kronor. Storleken ska bestämmas med hänsyn till överträdelsens allvar och betydelsen av den bestämmelse som överträdelsen avser.

För att ett sanktionsavgiftssystem ska vara effektivt krävs att avgift kan påföras i nära anslutning till att överträdelsen ägt rum och utan att några mer ingående bedömningar måste göras. För att grundläggande rättssäkerhetskrav ska vara uppfyllda är det också nödvändigt att systemet är förutsägbart för den som riskerar att påföras avgift. Mot denna bakgrund bör systemet vara konstruerat på så sätt att det är relativt enkelt att avgöra vilket belopp som gäller för den

¹⁵ Se även regeringens bedömning i fråga om möjlighet till jämkning av sanktionsavgifter på livsmedels- respektive foderområdet, prop. 2017/18:165 s. 68.

enskilda överträdelsen. Avgiftsbeloppen måste därför fastställas med en viss grad av schablonmässighet, dvs. enligt en på förhand fastställd taxa, vilket är vanligt förekommande i olika sanktionsavgiftssystem. Taxan anges då ofta i förordning.

Vid bestämmandet av vilka beloppsintervall som bör gälla finns det skäl att beröra hur avgiftsintervallerna ser ut i andra sanktionsavgiftssystem. Enligt miljöbalken är det lägsta belopp som kan beslutas vid en överträdelse 1 000 kronor och det högsta beloppet 1 miljon kronor. På livsmedelsområdet är det lägsta beloppet 1 000 kronor och det högsta beloppet uppgår till 100 000 kronor. Samma intervall gäller på området foder och animaliska biprodukter. Enligt fiskelagen sträcker sig intervallet från 1 000 kronor till 500 000 kronor. I andra regelverk, t.ex. på det finansiella området, uppgår den högsta möjliga avgiften till betydligt högre belopp, och bestäms exempelvis utifrån det högsta beloppet av ett visst fast belopp och två gånger den vinst som har gjorts till följd av regelöverträdelsen. I vissa fall ingår även en procentandel av ett företags nettoomsättning på koncernnivå i denna bedömning (se även avsnitt 7.2.4).

De regelöverträdelser på djurskyddsområdet som föreslås vara aktuella för sanktionsväxling är av mindre allvarig art och renderar i det nuvarande straffrättsliga systemet en bötespåföljd, eventuellt i kombination med företagsbot. Avsikten med sanktionsavgifter i stället för straffrättslig påföljd för dessa överträdelser är inte heller att de ska beivras strängare än vad som i dag är fallet. Detta för att vi inte funnit att någon sådan påtaglig repressionsökning är påkallad. Eftersom sanktionsavgiftssystemet endast är avsett att omfatta mindre allvarliga överträdelser framstår en högsta beloppsgräns om 100 000 kronor och en lägsta gräns om 1 000 kronor som rimliga.

Vid bedömningen av vilka avgiftsbelopp som bör fastställas i förordning bör de två parametrarna vara för det första överträdelsens allvar och för det andra betydelsen av den bestämmelse som överträdelsen avser. Samma kriterier gäller för flera andra områden där sanktionsavgifter införts, t.ex. på miljö- och fiskeområdet. Med ”överträdelsens allvar” bör på djurskyddsområdet avse de objektiva omständigheterna som hur lång tid som överträdelsen har pågått, överträdelsens omfattning, t.ex. hur många djur som har drabbats av regelöverträdelsen och vilken inverkan överträdelsen har haft på djurets välfärd. Uttrycket ”betydelsen av den bestämmelse som överträdelsen avser” syftar på betydelsen av bestämmelsen som sådan och

intresset av det den är avsedd att reglera, dvs. bestämmelsens skyddsintresse. I fråga om djurskyddsbestämmelser är skyddsintresset djurets välfärd och dess intresse av att inte orsakas lidande. Olika djurskyddsregler tar till vara detta intresse i olika grad och således bör en bestämmelse som mer direkt avser att skydda djuret från lidande och säkerställa dess välfärd anses som mer betydelsefull ur djurskydds-synpunkt än bestämmelser av mer administrativ natur, som t.ex. journalföring (se också avsnitt 7.2.4 där dessa kriteriers innebörd i miljöbalkens mening redogörs för).

9.8.2 Differentierade avgifter

Bedömning: Sanktionsavgifterna bör differentieras, dvs. vara olika stora beroende på vem som åläggs avgift. Grunderna för differentieringen bör anges i regeringens föreskrifter. Årsomsättning framstår som en lämplig differentieringsgrund för djurhållare som bedriver näringsverksamhet. För djurhållare som är privatpersoner bör dock fasta avgifter användas.

Hur avgiften bestäms för enskild överträdelse skiljer sig åt mellan de olika sanktionsavgiftssystem som i dag finns i svensk rätt. I förordningen (2012:259) om miljöstraffavgifter regleras vilka överträdelser som kan leda till miljöstraffavgift. För merparten av överträdelserna är avgiften bestämd till ett fast belopp, som dock kan skilja sig åt i storlek om den avgiftsskyldige är en fysisk person eller ideell förening respektive en juridisk person (se t.ex. 4 kap. 1 § nämnda förordning, som avser krav på anmälan för viss verksamhet). För andra överträdelser bestäms avgiften inom ett angivet beloppsspann, som t.ex. minst 1 000 kronor och högst 25 000 kronor, utifrån en viss angiven parameter, såsom hektar, t.ex. 500 kronor per helt hektar (se t.ex. 5 kap. 2 § nämnda förordning om krav på höst- eller vinterbevuxen mark). Andra sådana parametrar kan vara motorers effekt i kilowatt i fråga om överträdelser av utsläppsregler (se t.ex. 7 kap. 17 §) eller antalet flaskor och burkar i fråga om överträdelser av regler om pantsystem (se t.ex. 11 kap. 12 §).

På livsmedelsområdet finns reglerna om sanktionsavgifternas storlek i livsmedelsförordningen (2006:813), där det anges vilka regelöverträdelser som kan resultera i sanktionsavgift. Här bestäms avgiften

till ett belopp som motsvarar viss del av den avgiftsskyldiges årsomsättning, vanligen en procent av denna omsättning, med ett lägsta och högsta belopp, t.ex. som lägst 5 000 kronor och högst 75 000 kronor (se t.ex. 39 c § andra stycket nämnda förordning, om oregistrerade verksamhet). För stat, kommun och landsting har sanktionsavgifterna i stället angetts till ett fast belopp om t.ex. 40 000 kronor (se t.ex. 39 c § tredje stycket). Med årsomsättning avses i livsmedelsförordningen den totala omsättningen närmast föregående räkenskapsår. Årsomsättningen får under vissa omständigheter i stället uppskattas bl.a. om överträdelsen har skett under näringsidkarens första verksamhetsår eller om tillräckliga uppgifter saknas om omsättningens storlek (39 b §). Livsmedelslagen omfattar endast näringsidkare och således berörs inte privatpersoner av bestämmelserna om sanktionsavgift. Bestämmelser om sanktionsavgift med motsvarande innehåll som de nu nämnda finns på foderområdet i förordningen (2006:814) om foder och animaliska biprodukter.

På fiskeområdet finns bestämmelser om sanktionsavgifter meddelade med stöd av regleringen i fiskelagen i bilaga 1 till förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen. För merparten av bestämmelserna är sanktionsbeloppet bestämt till ett fast belopp. I några fall används i stället en differentieringsgrund, som t.ex. fiskefartygets längd eller vikten av ett fiskeparti.

Utredningen har haft kontakt med Livsmedelsverket för att ta del av bl.a. vilka överväganden som gjordes av myndigheten avseende dess uppdrag att till regeringen föreslå hur ett sanktionsavgiftssystem på livsmedelsområdet närmare skulle utformas, bl.a. avseende beräkningsgrunden för avgifterna. Som framgår av regelverket på livsmedelsområdet är årsomsättning den differentieringsgrund som används vid beräkning av sanktionsavgiftens storlek. Andra differentieringsgrunder som övervägdes av myndigheten var bl.a. ett företags antal anställda. Uppgifter av denna karaktär befanns dock svårtillgängliga och osäkra eftersom antalet anställda kan variera under ett verksamhetsår. De överväganden som myndigheten gjorde då den föreslog årsomsättning som differentieringsgrund var att uppgifter om årsomsättning är robusta och lättillgängliga, eftersom de återfinns i ett företags årsredovisning.

I fråga om Livsmedelsverkets överväganden gällande beloppintervallen inom vilka avgift ska bestämmas undersökte myndigheten olika grenar inom livsmedelsbranschen för att hitta typiska årsomsätt-

ningar. Beloppsintervallen utformades på så sätt att ett företag med en genomsnittsårsomsättning skulle hamna ungefär i mitten av intervallet. Om t.ex. avgiftstaket för en regelöverträdelse är 75 000 kronor, har man räknat på att genomsnittsföretaget på området har en årsomsättning som uppgår till ca 3,3–3,5 miljoner kronor, vilket skulle ge en avgift om 35 000 kronor.

Den krets som omfattas av regelverket på djurskyddsområdet är stor och utgörs av aktörer av mycket skiftande karaktär. Kretsen sträcker sig från privatpersoner som har ett eller ett fåtal djur för sällskap, till djurhållare som bedriver näringsverksamhet med ett stort antal djur i sin besättning. För att sanktionssystemet ska uppfylla kraven på proportionalitet och ha en handlingsdirigerande verkan för såväl små som stora aktörer bör avgifterna kunna differentieras, dvs. vara olika stora beroende på vem som åläggs avgiften. Samtidigt är det viktigt att systemet är förutsägbart och enkelt att tillämpa. Behovet av ett effektivt system innebär att differentieringen bör vara schabloniserad, för att det ska vara enkelt för kontrollmyndigheten att fastställa avgiften i det enskilda fallet. Differentieringen bör därför bygga på relativt enkla bedömningsgrunder och utgå från uppgifter som är lätt åtkomliga för kontrollmyndigheten.

Som bedömningsgrunder för en differentiering, när en sådan är påkallad, kan t.ex. övervägas antalet djur som ingår i djurhållarens besättning. Här skulle begreppet djurenhet kunna övervägas, ett begrepp som i dag används för att bestämma om ett företag är anmälnings- eller tillståndspliktigt enligt miljöbalken (2 kap. 2 § miljöprövningsförordningen [2013:251]). Begreppet är således ett väletablerat mått på en verksamhets storlek. Å andra sidan omfattar det endast lantbrukets djur, men inte djur som hålls som sällskap, t.ex. hundar och katter. Begreppet är därför mindre lämpligt att använda som differentieringsgrund på djurskyddsområdet då de bestämmelser som enligt vårt förslag är aktuella för sanktionsväxling överlag avser alla typer av djurslag.

Antalet djur skulle i sig kunna utgöra en differentieringsgrund, men ter sig mindre lämplig för detta ändamål. Detta eftersom reglerna omfattar ett stort antal djurslag, och att storlek på djurbesättningar kan skilja sig åt inom olika näringsgrenar. Inom kycklingindustrin torde t.ex. normalbesättningen i antal djur vara betydligt större än antalet djur i en normalbesättning avseende nötkreatur. Vidare är antalet djur som hålls för sällskap ofta väsentligt lägre än de som hålls

som lantbruksdjur. Sanktionsavgifter bör därför inte bestämmas utifrån antalet djur.

För att avgiften ska vara proportionerlig och ha en avskräckande effekt är det ändamålsenligt att hänsyn tas till den ekonomiska förmågan hos den som ska påföras avgift. En differentieringsgrund som framstår som mer lämplig är därför djurhållarens årsomsättning, under förutsättning att denne är näringsidkare. De skäl som angetts ovan i anledning av Livsmedelsverkets överväganden i frågan gör sig även gällande i detta sammanhang. Uppgifter om årsomsättning anges i ett företags årsredovisning, och är således offentliga och lättillgängliga uppgifter. Oavsett om en näringsidkare bedriver sin verksamhet som en juridisk person, eller som fysisk person finns dessa uppgifter att tillgå för kontrollmyndigheten i de allra flesta fall. Sanktionsavgiftens storlek bör således bestämmas utifrån en viss procent av årsomsättningen, dock inom vissa beloppsintervall för att avgiften inte ska riskera att bli oproportionerligt hög i förhållande till överträdelsens allvar. I fråga om de beloppsintervall inom vilka avgiften för de olika överträdelserna ska bestämmas, bör dessa alltså bestämmas utifrån hur allvarliga överträdelserna inom ett visst område anses vara (se ovan i avsnitt 9.8.1 om närmare övervägande gällande överträdelsernas allvar). Samma överväganden bör göras i fråga om de procentsatser av årsomsättningen som ska användas vid beräkningen av avgiften; för de allvarligaste fallen bör procentsatsen – i likhet med vad som är fallet på livsmedelsområdet – sättas till en procent, medan de mindre allvarligare förslagsvis bör bestämmas till en halv procent.

För de minst allvarliga överträdelserna som endast bör leda till en låg sanktionsavgift, finns det dock inte tillräckliga skäl för en differentiering. I dessa fall bör avgiften i stället vara enhetlig, dvs. ingen skillnad bör göras med hänsyn till den enskilde näringsidkarens ekonomiska förhållanden.

Att för privatpersoner utgå från den enskildes årsinkomst vid bestämmandet av sanktionsavgiftens storlek framstår enligt vår bedömning som mindre lämpligt. En privatperson kan vara försörjningskyldig gentemot en eller flera personer samt även vara skuldsatt. Sådana förhållanden ska tas hänsyn till vid t.ex. bestämmandet av en dagsbots storlek, och bör även beaktas i detta sammanhang. Sådana uppgifter är dock inte offentliga och således inte enkla att tillgå för kontrollmyndigheten. Effektivitetshänsyn, men även behovet av förutsägbarhet för den enskilde, talar således emot användningen av diffe-

rentieringsgrunder vid bestämmandet av avgiftens storlek för privatpersoner. Om djurhållaren är privatperson anser vi därför att avgiften i författningstext bör anges till ett fast belopp för var och en av de olika överträdelserna.

I de fall staten eller kommuner är djurhållare bör avgiften – i likhet med vad som är fallet på livsmedelsområdet – anges till ett fast belopp. Detta eftersom en årsomsättning i dessa fall är mycket hög, och således kommer att ”slå i taket” i fråga om de beloppsintervall som gäller för de olika överträdelserna.

När det gäller frågan om vilka belopp alternativt vilka beloppsintervall som bör anges för de olika överträdelserna som föreslås beivras med sanktionsavgift samt vilka procentsatser som bör användas i de fall årsomsättning ska utgöra beräkningsgrund för avgiften anser vi att detta lämpligen bör anges i regeringens föreskrifter på området.

Eftersom det är fråga om ett relativt stort antal regelföreskrifter för vilka sanktionsavgift enligt vårt förslag kan bli aktuellt framstår det som ändamålsenligt att Jordbruksverket ges i uppdrag att peka ut samtliga överträdelser på djurskyddsområdet som omfattas av vårt förslag samt för varje överträdelse ange de fasta belopp alternativt de beloppsintervall till vilken avgift för den enskilda överträdelserna bör bestämmas till med beaktande av överträdelsernas allvar och betydelse av den bestämmelse som överträdelserna avser. Uppdraget bör också omfatta att föreslå vilken procentsats av en näringsidkares årsomsättning som bör användas för de olika överträdelserna. Som anges ovan användes motsvarande arbetssätt när sanktionsavgifter infördes på livsmedelsområdet.

9.8.3 Förhöjd avgift vid upprepade överträdelser

Bedömning: Om den som har påförts en sanktionsavgift inte upphör med överträdelserna bör en ny, förhöjd, avgift tas ut. Om en sanktionsavgift har beslutats för en överträdelse och den avgiftsskyldige därefter upprepar överträdelserna, bör den nya överträdelserna leda till en förhöjd avgift. Beräkningen av en förhöjd avgift bör framgå av regeringens föreskrifter.

På miljöområdet, plan- och byggområdet och livsmedelsområdet finns en möjlighet att besluta om en ny, förhöjd avgift för den som inte upphör med en överträdelse efter att ha påförts en sanktionsavgift. Detsamma gäller för den som efter ett beslut om avgift på nytt gör sig skyldig till en överträdelse av samma slag.

Syftet med att införa sanktionsavgifter är att förbättra regelefterlevnaden på djurskyddsområdet. Det är därför allvarligt om en avgiftsskyldig trots beslutad avgift inte upphör med ett otillåtet beteende eller upprepar en överträdelse. Det kan inte heller anses strida mot dubbelprövningsförbudet att ta ut en ny, förhöjd sanktionsavgift om någon inte upphör med en överträdelse, förutsatt att ett nytt beslut om sanktionsavgift för en överträdelse som inte upphör avser en annan tidsperiod än den som omfattas av det första beslutet. I dessa fall är det fråga om ett pågående händelseförlopp, och sanktionsavgiftssystemet skulle riskera att bli i stort sett verkningslöst om den som redan ålagts en sanktionsavgift skulle kunna fortsätta samma överträdelse utan att riskera någon ytterligare sanktion. Om den avgiftsskyldige inte upphör med en överträdelse eller på nytt gör sig skyldig till en sådan överträdelse som omfattas av det första beslutet bör en förhöjd avgift kunna beslutas. Beräkningen av en förhöjd avgift bör framgå av regeringens föreskrifter.

9.9 Kontrollmyndigheterna ska besluta om avgift

Förslag: Kontrollmyndigheterna ska besluta om sanktionsavgift.

Beslut om sanktionsavgift fattas på de allra flesta områden där en sådan har införts av en kontrollmyndighet eller av domstol efter ansökan från kontrollmyndigheten. En utgångspunkt vid bedömningen av placeringen av beslutanderätten är att domstol bör vara första instans främst i de fall där avgiftsskyldigheten beror på om överträdelsen har skett av uppsåt eller oaktsamhet och där reglerna ger utrymme för betydande skönmässiga bedömningar (se regeringens riktlinjer för sanktionsavgifter, avsnitt 7.2.4).

Enligt vårt förslag ska avgiften påföras när det på objektiva grunder kan konstateras att en överträdelse har skett. Utrymmet för bedömningar är begränsat då det föreslagna systemet bygger på strikt ansvar. Avgiftsbeloppet ska bestämmas enligt en fastställd taxa med

relativt låga belopp. Reglerna är således relativt enkla att tillämpa och beslutsfattandet är förhållandevis schabloniserat.

Det är främst länsstyrelserna som utövar kontroll av att regelverket på djurskyddsområdet följs. Jordbruksverket respektive Livsmedelsverket har dock enligt 8 kap. 8 § djurskyddsförordningen ansvar för att vissa specifika bestämmelser följs. Jordbruksverket är behörig myndighet att utföra offentlig kontroll av att artikel 8 i rådets förordning (EG) nr 1099/2009 följs (artikeln ställer krav på att produkter som saluförs eller annonseras ut som fixerings- och bedövningsutrustning ska åtföljas av bruksanvisningar med visst innehåll) och Livsmedelsverket är behörig myndighet att utföra offentlig kontroll av att artikel 12 i nämnda förordning följs (enligt bestämmelsen ska kött som importeras från tredje land åtföljas av intyg på att vissa krav har uppfyllts vid slakten i ursprungslandet). Överträdelse av dessa bestämmelser ingår enligt vårt förslag i systemet med sanktionsväxling och även dessa två myndigheter berörs således av vårt förslag. Försvarsinspektören för hälsa och miljö utövar kontroll av djurhållning inom Försvarsmakten. I avsnitt 9.14 nedan föreslår vi dock att denna djurhållning undantas från bestämmelserna om sanktionsavgift.

Kontrollmyndigheterna utövar kontroll av att regelverket på djurskyddsområdet följs och har därmed den kompetens som krävs för att utreda regelöverträdelse och för att besluta om sanktioner. Samtliga kontrollmyndigheter har vidare erfarenhet av att besluta om sanktionsavgifter på andra områden. Länsstyrelserna har till uppgift att besluta om sådana avgifter för vissa överträdelse på livsmedelsområdet, där Livsmedelsverket är samordnande kontrollmyndighet. Länsstyrelserna prövar också redan i dag frågor om särskild avgift vid förprovning av exempelvis stall, varför de har erfarenhet att besluta om administrativa avgifter på djurskyddsområdet. Vidare prövar Livsmedelsverket respektive Jordbruksverket frågor om sanktionsavgift inom sina ansvarsområden bl.a. i fråga om kontroll av ekologisk produktion. Jordbruksverket beslutar även om sanktionsavgifter på foderområdet.

I detta sammanhang bör också Rådet för djurskyddskontroll framhållas, i vilket Jordbruksverket, Livsmedelsverket och länsstyrelserna samverkar. Rådet ska verka för att djurskyddskontrollen utvecklas i syfte att bli mer rättssäker, likvärdig och effektiv, och då särskilt samordna löpande strategiska frågor som rör djurskyddskontrollen,

och identifiera områden där samsyn och samverkan inom kontrollen brister. Länsstyrelserna samverkar också med varandra i andra forum för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling (se avsnitt 10.2.4, där Rådet för djurskyddskontroll och dess arbete för en enhetlig kontrollverksamhet behandlas ytterligare). Genom dessa samverkansformer kan kontrollmyndigheterna utveckla handläggningsrutiner och riktlinjer för ärenden om sanktionsavgift, vilket borgar för en likvärdig hantering av dessa ärenden och en enhetlig praxisutveckling på området. I sammanhanget kan nämnas att Livsmedelsverket vid införandet av sanktionsavgifter på livsmedelsområdet genomförde en omfattande informationsinsats riktad till kontrollmyndigheterna, dvs. kommunerna och länsstyrelserna. Myndigheten höll bl.a. olika webbseminarier samt inrättade en informationstjänst till vilken kontrollmyndigheterna kunde ställa frågor och där svar gavs inom en viss angiven tid. Liknande informationsinsatser skulle kunna göras på djurskyddsområdet i syfte att underlätta ett enhetligt beslutsfattande, och då lämpligen av Jordbruksverket.

Effektivitetshänsyn görs även gällande i detta sammanhang. En ordning där endast den beslutsfattande kontrollmyndigheten hanterar ärendet minskar ju handläggningstiden betydligt och innebär således att ärendet avgörs snabbare än om en domstol ska pröva frågan efter ansökan av kontrollmyndigheten.

Som tagits upp i avsnitt 9.2 har det vid möte med 28-nätverket framförts den synpunkten att länsstyrelsernas uppgift enligt 8 kap. 4 § djurskyddslagen att ge rådgivning och information till djurhållare befaras komma att stå i konflikt med rollen som beslutsfattare i ärenden om sanktionsavgift. Med väl utvecklade handläggningsrutiner enligt vad som har beskrivits ovan anser vi dock inte att denna risk är sådan att den bör hindra att myndigheterna själva beslutar om sanktionsavgift.

Mot bakgrund av det sagda är det lämpligt att kontrollmyndigheterna inte bara utreder regelöverträdelser utan även beslutar om påförande av sanktionsavgift.

Myndigheternas beslut ska av den enskilde kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol (se avsnitt 9.13 nedan). Det krav på domstolsprövning som finns i artikel 6 i Europakonventionen torde vara uppfyllt genom den föreslagna möjligheten att genom överklagande få frågan om sanktionsavgift prövad i allmän förvaltningsdomstol.

På sikt kommer det också genom överklagandemöjligheten att bildas domstolspraxis till vägledning för kontrollmyndigheternas beslut.

9.10 Förfarandefrågor

Förslag: Innan kontrollmyndigheten beslutar om en sanktionsavgift ska den som beslutet riktar sig mot ges tillfälle att yttra sig.

Ett beslut om sanktionsavgift ska inte kunna gälla omedelbart. En sanktionsavgift ska förfalla till betalning när beslutet har vunnit laga kraft och ska få verkställas enligt utsökningsbalken vid denna tidpunkt.

Sanktionsavgifter ska tillfalla staten.

Bedömning: Det behövs inte någon uttrycklig bestämmelse om att ett beslut om sanktionsavgift ska delges den avgiftsskyldige.

Ett beslut om sanktionsavgift är ingripande för den avgiftsskyldige. Den som riskerar att påföras en sanktionsavgift bör, utan undantag, få möjlighet att yttra sig över myndighetens utredning innan beslut fattas, för att få tillfälle att t.ex. påtala eventuella felaktigheter och omständigheter som kan utgöra skäl för befrielse från avgift. En sådan rätt att yttra sig är en grundläggande förutsättning för att kravet på rättssäkerhet ska vara uppfyllt. Bestämmelsen om en myndighets kommunikationsskyldighet i 25 § förvaltningslagen (2017:900) ger inte den avgiftsskyldige en ovillkorlig rätt att yttra sig då det i vissa uppräknade undantagssituationer är möjligt att avgöra ett ärende utan att en part har getts en sådan möjlighet. En bestämmelse om att den som beslutet riktar sig mot ska ha fått tillfälle att yttra sig bör därför införas i djurskyddslagen. Motsvarande reglering finns i t.ex. 30 c § livsmedelslagen och 30 c § lagen om foder och animaliska bi-produkter. Som regeringen anfört i förarbetena till nämnda lagar bör kontrollmyndigheten skicka en utredningsrapport eller liknande till den som anspråket riktas mot, av vilken det framgår vad myndigheten anser har inträffat, de omständigheter som åberopas till stöd för detta och vilken bevisning som finns i ärendet samt att myndigheten avser att påföra en sanktionsavgift.¹⁶

¹⁶ Prop. 2017/18 :165 s. 71.

En part i ett ärende som avser myndighetsutövning ska enligt 33 § förvaltningslagen underrättas om innehållet i det beslut varigenom myndigheten avgör ärendet. Myndigheten bestämmer om dessa underrettelser ska ske muntligt, genom vanligt brev, genom delgivning eller på något annat sätt. Förvaltningslagen innehåller inte något krav på att ett beslut ska delges parten. Ett beslut om sanktionsavgift ska, enligt vårt förslag kunna verkställas när det vunnit laga kraft (se nedan). Tidpunkten för när beslutet vinner laga kraft är knuten till den tidpunkt då den avgiftsskyldige fick del av beslutet. Det följer av förhållandet att ett beslut om sanktionsavgift får verkställas först när det har vunnit laga kraft att beslutet om avgift ska delges den som ålagts att betala sanktionsavgiften.¹⁷ Det finns därför inte något behov av en uttrycklig bestämmelse i djurskyddslagen om att beslutet ska delges den avgiftsskyldige. Däremot är det av värde om kontrollmyndigheterna utarbetar enhetliga handläggningsrutiner av vilka det framgår att delgivning av beslut ska ske, för att ett beslut ska kunna vinna laga kraft.

Nästa fråga är om beslut om sanktionsavgift ska kunna gälla omedelbart eller först när det har vunnit laga kraft. Överlag gäller beslut om sanktionsavgifter inte omedelbart och de är inte heller verkställbara innan de har vunnit laga kraft. Det förekommer dock att beslut om sanktionsavgift gäller omedelbart och är direkt verkställbara, dvs. ett beslut kan verkställas utan hinder av att det inte vunnit laga kraft och beslutet kan således verkställas även om det har överklagats till domstol. Däremot kan den domstol som ska pröva det överklagade beslutet hindra en omedelbar verkställighet genom att besluta om inhibition.

Ett exempel på beslut som gäller utan hinder av de inte vunnit laga kraft är beslut om miljösktionsavgift. Av 30 kap. 5 § miljöbalken följer att en miljösktionsavgift ska betalas inom trettio dagar efter det att beslutet om att ta ut avgiften har delgetts. Beslutet om miljösktionsavgift får enligt bestämmelsen efter sista betalningsdagen verkställas såsom en dom som har vunnit laga kraft. Motsvarande reglering finns t.ex. i plan- och bygglagen (2010:900) om byggsktionsavgift (11 kap. 61 § nämnda lag).

Som skäl för att ett beslut om sanktionsavgift ska gälla utan hinder av det inte vunnit laga kraft anfördes i förarbetena till miljöbalken att ett direkt verkställbart beslut om sanktionsavgift förhindrar att ett

---

¹⁷ Se Lagrådets yttrande i prop. 2007/08:107 s. 65.

sådant beslut överklagas endast för att skjuta upp betalningen, eftersom ett överklagande till domstol kan innebära en väsentlig fördröjning av verkställbart beslut från det att överträdelsen ägde rum. Vidare angavs att betydande räntevinster och liknande ekonomiska fördelar skulle komma den tillgodo som överklagade för att skjuta på exekutionstiteln.¹⁸

Att överklagande sker endast i syfte att senarelägga betalning av en sanktionsavgift kan visserligen förekomma. Denna risk framstår dock som tämligen liten. Att skyldigheten att betala avgiften kan senareläggas genom ett överklagande förtar inte heller effektiviteten med sanktionsavgiftssystemet. Effektiviteten ligger ju främst i möjligheten att reagera snabbt på regelöverträdelsen, vilken inte förtas om själva beslutet om sanktionsavgift gäller först efter laga kraft. För att ett sanktionsavgiftssystem, som har karaktär av straff, ska uppfylla kraven på rättssäkerhet för den enskilde bör skyldigheten att betala avgiften inte inträda innan beslutet eller, om beslutet överklagas, domen har vunnit laga kraft. Vidare gäller djurskyddslagens regelverk för alla djurhållare, och således även för mindre företag och privatpersoner. Om beslut om sanktionsavgift skulle gälla direkt kan detta drabba dessa kategorier av djurhållare oskäligt hårt. Mot bakgrund av det sagda finns det inte skäl för att frångå huvudregeln om att ett beslut om sanktionsavgift ska gälla först sedan det vunnit laga kraft och inte heller vara verkställbart innan denna tidpunkt. Detta innebär också att beslut om sanktionsavgift bör undantas från den möjlighet för regeringen som i dag finns i 11 kap. 4 § djurskyddslagen att bestämma om att ett beslut som fattats med stöd av lagen, eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt de EU-bestämmelser som den kompletterar, ska gälla omedelbart.

I flera regelverk som rör sanktionsavgifter förekommer bestämmelser med innehåll att om sanktionsavgiften inte betalas inom den tid som anges i första stycket, ska kontrollmyndigheten lämna den obetalda avgiften för indrivning. Vidare följer av 3 kap. 1 § första stycket 6 utskönningsbalken (1981:774) att en förvaltningsmyndighets beslut får verkställas om det finns en särskild föreskrift om detta. För att en kontrollmyndighets beslut om sanktionsavgift ska kunna drivas in efter att det har vunnit laga kraft anges det därför i flera regelverk att vid indrivning av avgift får verkställighet ske enligt

---

¹⁸ Prop. 1997/98:45 s. 545 f.

utsökningsbalken tillsammans med en upplysning om att bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Sådana bestämmelser finns t.ex. i 36 § lagen (1992:1300) om krigsmateriel, 6 kap. 8 § brottsdatalagen (2018:1177) samt 6 kap. 6 § lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning.

Regeringen uttalade dock i förarbetena till sanktionsavgiftsregelverket i livsmedelslagen och lagen om foder och animaliska biprodukter att staten är fordringsägare för obetalda sanktionsavgifter, varför det inte framstår som en lämplig ordning att i lagarna föreskriva att kontrollmyndigheten ska ansvara för indrivningen av sanktionsavgifter. Av förordningen till respektive lag följer i stället att en sanktionsavgift ska betalas till Kammarkollegiet efter en särskild betalningsuppsmaning (39 h § livsmedelsförordningen och 22 g § förordningen om foder och animaliska biprodukter). Vidare ansåg regeringen att det står klart att beslut om sanktionsavgifter ska handläggas som ett allmänt mål vid verkställighet och att det inte finns något skäl att upplysa om detta i lagarna.¹⁹ Sådana upplysningar återfinns dock i förordningarna till respektive lag där det anges att bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. (39 i § och 22 h § nämnda förordningar). Av livsmedelslagen och lagen om foder och animaliska biprodukter följer dock att ett beslut om sanktionsavgift får verkställas enligt utsökningsbalken när det har fått laga kraft (30 e § respektive lag).

Vi delar den uppfattning som regeringen framförde i nämnda förarbeten och anser att det inte framstår som lämpligt att i lag föreskriva att kontrollmyndigheterna ska ansvara för att driva in statens fordringar. Vi finner inte heller att det är nödvändigt att i lagen upplysa om att ett beslut om sanktionsavgifter ska handläggas som ett allmänt mål. För att indrivning av ett beslut om avgift ska kunna ske bör det dock i djurskyddslagen anges att ett beslut om sanktionsavgift får verkställas enligt utsökningsbalken när det har vunnit laga kraft.

I flera lagar om sanktionsavgift anges en betalningsfrist om vanligen 30 dagar efter det att beslutet har vunnit laga kraft. För att systemet med sanktionsavgift ska vara så effektivt som möjligt bör en avgift kunna påföras direkt efter det att beslutet om sanktionsavgift har vunnit laga kraft, dvs. så nära i tiden som möjligt i för-

---

¹⁹ Prop. 2017/18:165 s. 74.

hållande till när regelöverträdelsen ägde rum. En ytterligare betalningsfrist motverkar effektiviteten i systemet. En bestämmelse om betalningsfrist bör därför inte införas i djurskyddslagen. Detta förhindrar dock inte kontrollmyndigheten från att i sitt beslut meddela en frist inom vilken betalning ska ske.

Sanktionsavgifter tillfaller som brukligt staten, vilket bör framgå av djurskyddslagen.

9.11 Preskription

Förslag: En sanktionsavgift ska endast få tas ut om den som anspråket riktas mot har getts tillfälle att yttra sig inom två år från det att överträdelsen ägde rum.

En beslutad sanktionsavgift ska falla bort till den del beslutet om avgiften inte har verkställts inom fem år från det att beslutet fick laga kraft.

På grund av sanktionsavgiftens ingripande natur bör det finnas en bortre tidsgräns för när en sanktionsavgift får beslutas. Förfarandet med sanktionsavgifter är avsett att leda till snabbt beivrande av överträdelser, vilket talar för att denna tid bör vara relativt kort. Samtidigt kan vissa överträdelser vara både svårupptäckta och ta längre tid att utreda. För att systemet ska vara effektivt och avskräckande bör möjligheten att besluta om sanktionsavgift därför inte vara alltför begränsad.

Regelöverträdelserna som föreslås vara föremål för sanktionsväxling har enligt regelverket i djurskyddslagen en straffskala som motsvarar böter. Tiden för åtalspreskription för ett brott med endast böter i straffskalan är två år. En bortre gräns om två år framstår därför som rimlig. En sådan gräns gäller vidare på flera andra områden där sanktionsavgifter har införts, se t.ex. 50 f § fiskelagen och 30 c § livsmedelslagen. En sanktionsavgift ska därför endast få tas ut om den som avgiften riktar sig mot har getts tillfälle att yttra sig inom två år från det att regelöverträdelsen ägde rum.

I allmänhet gäller för beslutade sanktionsavgifter att de preskriberas i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år. Andra preskriptionstider förekommer emellertid, se t.ex. 30 kap. 8 § miljö-

balken som stipulerar en tioårig preskriptionstid i fråga om verkställighet av beslutad miljöstraffavgift.

För ett brott med endast böter i straffskalan är tiden för påföljds-preskription fem år. Det saknas anledning att införa annan preskriptionstid när det gäller verkställighet av redan beslutad avgift. Denna tid bör därför vara fem år.

9.12 Hinder mot att besluta om sanktionsavgift

Förslag: En överträdelse som kan leda till sanktionsavgift ska inte kunna leda till straff.

Sanktionsavgift får inte påföras om överträdelsen omfattas av ett föreläggande om vite och överträdelsen ligger till grund för en ansökan om utdömande av vitet.

Som konstaterats i avsnitt 7.2.4 är utgångspunkten att sanktionsavgifter är att betrakta som ett straff i Europakonventionens mening. Det föreslagna regelverket om sanktionsavgift i djurskyddslagen är inte avsett att komplettera bestämmelser om straffsanktionerade gärningar. Möjligheten att påföra sanktionsavgifter ska tvärtom vara ett annat sätt att ingripa mot vissa av de överträdelser som nu omfattas av det straffrättsliga systemet, varvid det sker en sanktionsväxling. Om ett straff och sanktionsavgift skulle påföras för samma gärning skulle det därför strida mot dubbelprövningsförbudet. Ett bötes- eller fängelsestraff och sanktionsavgift kan alltså inte utgå för samma gärning. Det är kontrollmyndigheterna och domstolarna som i slutändan har att beakta dubbelprövningsförbudet och inte på nytt straffa någon för en gärning som denne redan har blivit straffad för. Lagstiftaren bör dock verka för att risken för dubbelprövning undviks. För att regelverket inte ska komma i konflikt med dubbelprövningsförbudet bör sanktionssystemet därför utformas så att det går en tydlig skiljelinje mellan å ena sidan straff och å andra sidan sanktionsavgifter. De överträdelser som ska ingå i sanktionsavgiftssystemet bör därför avkriminaliseras. En sådan ordning innebär också en god förutsebarhet för den enskilde. Dubbla sanktioner – straffrättslig påföljd och administrativa sanktioner – ska således inte förekomma för samma otillåtna beteende, vilket ska framgå av djurskyddslagen.

I sammanhanget kan det noteras att en effekt av avkriminaliseringen är att de med sanktionsavgift belagda överträdelserna inte kommer att kunna leda till företagsbot. En förutsättning för att en sådan bot ska kunna utgå är nämligen att det begåtts ett brott. Med brott förstås enligt 1 kap. 1 § brottsbalken en gärning som kan föranleda straff, böter eller fängelse. Då den straffrättsliga sanktionen utmönstrats till förmån för sanktionsavgiften kan en överträdelse av bestämmelsen i fråga inte längre föranleda straff.²⁰

Eftersom även vite har karaktären av ett straff, och alltså aktualiserar artikel 4 i sjunde tilläggsprotokollet i Europakonventionen, bör samma bedömning som när det gäller straff gälla även för vitesförelägganden. Ett motsvarande förbud mot att både vite och sanktionsavgift tas ut bör införas i djurskyddslagen. Enligt Högsta domstolen är det inte enbart ett slutligt avgörande som utgör ett hinder mot ett andra förfarande, utan även en pågående prövning är ett sådant hinder (se NJA 2013 s. 502 och avsnitt 7.2.4). Det innebär att det som avgör när ett hinder mot ett andra förfarande för samma gärning eller överträdelse uppkommer får anses vara den tidpunkt när det inleds en domstolsprocess om utdömmande om vite. Sanktionsavgift bör således inte kunna tas ut om överträdelsen har medfört att vite har dömts ut eller att en process om att döma ut vite har inletts. Om ett vitesföreläggande har överträtts ska alltså inte i sig ha någon betydelse för frågan om en sanktionsavgift ska få beslutas. Sanktionsavgift bör kunna beslutas om ett föreläggande har överträtts men då åtgärder inte vidtagits för att vitet ska dömas ut, t.ex. om kontrollmyndigheten inte anser det möjligt att med framgång ansöka om utdömmande av vite på grund av att något formellt fel har begåtts i samband med att föreläggandet meddelades. I stället kan det då bli aktuellt att besluta om sanktionsavgift. I ett sådant fall kan det dock inte komma i fråga att döma ut vitet i vid ett senare tillfälle.

En annan fråga är om avdrag på jordbrukarstöd ska betraktas som ett straff. Tvärvillkor är vissa regler som måste följas för att få full utbetalning av jordbrukarstöd. Om inte tvärvillkoren är uppfyllda kan det resultera i avdrag på bl.a. stöd på djurskyddsområdet, såsom ersättning för extra djuromsorg för får och saggor och ersättning för utökad klövhälsovård för mjölkkor. Regeringen har i förarbetena till livsmedelslagens bestämmelser om sanktionsavgift uttalat att avdrag på ett ekonomiskt stöd på grund av stödvillkoren inte är uppfyllda

²⁰ Se t.ex. prop. 2007/08:107 s. 25.

inte är att betrakta som ett straff och att det inte skulle strida mot dubbelprövningsförbudet att påföra en sanktionsavgift för samma överträdelse som redan gett avdrag på ett stöd.²¹ Regeringen menade vidare att avdrag på stöd på grund av bristande efterlevnad av tvärvillkor kan inte heller kan anses uppfylla det EU-rättsliga kravet på effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner. Genom att anta regeringens förslag till ändringar i livsmedelslagen²² har riksdagen ställt sig bakom regeringens bedömning att det inte är lämpligt att undanta de som fått avdrag på stöd på grund av överträdelse av ett tvärvillkor från att även kunna påföras en sanktionsavgift och att detta inte står i strid med dubbelprövningsförbudet. Vi har mot bakgrund av detta inte övervägt denna fråga.

9.13 Överklagande

Bedömning: Det behövs ingen särskild regel om överklagande av beslut om sanktionsavgift.

Enligt 11 kap. 2 § djurskyddslagen, får beslut som fattats med stöd av lagen – med undantag för vissa i 11 kap. 1 § angivna beslut som fattas av den centrala djurförsöksetiska nämnden – överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Beslut som avser Försvarmakten ska dock enligt bestämmelsen överklagas till regeringen. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

För att kraven på rättssäkerhet ska vara uppfyllda ska ett beslut om att ta ut sanktionsavgift kunna prövas av domstol (se avsnitt 9.9). Den som har ålagts sanktionsavgift ska därför ha rätt att överklaga beslutet. Eftersom det är fråga om ett förvaltningsbeslut bör beslutet överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Någon särskild överklaganderegulering behövs inte, eftersom kontrollmyndigheternas beslut får överklagas enligt regeln om överklagande i nämnda bestämmelse i djurskyddslagen.

---

²¹ Prop. 2017/18:165 s. 61.

²² Bet. 2017/18:MJU20 och rskr. 2017/18:313.

9.14 Undantag för djur som används inom Försvarsmakten

Förslag: Djurskyddslagens bestämmelser om sanktionsavgift ska inte omfatta överträdelser av lagen eller föreskrifter meddelade med stöd av lagen som avser djur som används inom Försvarsmakten.

Försvarsinspektören för hälsa och miljö (nedan försvarsinspektören) kontrollerar att Försvarsmakten följer gällande regelverk för bl.a. miljö- och hälsoskydd, livsmedelssäkerhet, och djurskydd. Försvarsinspektörens mandat i fråga om djurskydd framgår av 21 § första stycket förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten. När Försvarsinspektören utövar sin tillsyns- och kontrollfunktion är denne inte underställd överbefälhavaren, vilket följer av 21 § andra stycket nämnda förordning.

Verksamheter med djur som försvarsinspektören har kontrollansvar över omfattar Försvarsmaktens häst- och hundhållning samt försöksdjursverksamhet och slakt under överlevnadsutbildningar. Kontrollen av hundverksamheten omfattar hållandet av hund (uppstallning, övningar och insatser), transporter, avelsverksamhet, träning och nyttjande (bevakning, sök m.m.). Kontrollen av häst avser huvudsakligen själva uppstallningen, transporter, träning och nyttjande.²³

Djurhållningen inom Försvarsmakten är inte undantagen från djurskyddslagens krav. De materiella reglerna i djurskyddslagen gäller alltså även för djur som används inom Försvarsmakten. Djurhållningen är dock enligt 8 kap. 17 § djurskyddslagen undantagen från ett antal av de bestämmelser som annars gäller vid offentlig kontroll. Enligt bestämmelsen kan försvarsinspektören t.ex. inte besluta om förelägganden vid vite enligt 8 kap. 9 § tredje stycket eller besluta om rättelse enligt 8 kap. 10 § djurskyddslagen. Försvarsinspektören omfattas inte heller av skyldigheten att verka för att överträdelser beivras enligt 8 kap. 5 § djurskyddslagen.

Eftersom försvarsinspektören är en kontrollfunktion som finns inom samma myndighet som kontrollobjektet, dvs. Försvarsmakten, framstår det som mindre lämpligt att försvarsinspektören beslutar om sanktionsavgifter riktade mot Försvarsmakten. Starka skäl talar

---

²³ Prop. 2016/17:144 s. 24 f.

därför för att undanta djur som används inom Försvarsmakten från det föreslagna systemet med sanktionsavgifter. Överträdelser inom denna verksamhet ska således även i fortsättningen omfattas av straffansvar.

9.15 Området för det ringa brottet mot djurskyddslagen bör vidgas

Förslag: Det ringa brottet – dvs. det straffria området – ska utvidgas till att avse fler regelöverträdelser än tidigare. Av 10 kap. 6 § djurskyddslagen ska det därför följa att en gärning är att anse som ringa om den är utan påfallande betydelse med hänsyn till det intresse som straffbestämmelsen är avsedd att skydda.

I våra direktiv anges att ett alternativ till sanktionsväxling kan vara att överväga om det straffbara området också kan begränsas genom att det klarläggs ytterligare vad som avses med ringa brott. Vi ska därför enligt direktiven överväga om det straffbara området också kan begränsas genom att det preciseras vilka gärningar som är att anse som ringa.

Vi har i föregående avsnitt föreslagit att vissa överträdelser som i dag är straffbara enligt 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen ska avkriminaliseras och i stället sanktioneras med administrativa sanktionsavgifter. Som redovisas i avsnitt 9.4 har vi bedömt att möjligheterna till sådan sanktionsväxling i många fall saknas, eftersom det föreligger gränsdragningsproblem i förhållande till straffbestämmelser enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen som inte ska bli föremål för avkriminalisering. Detta gäller gärningar som i vissa fall – utifrån andra utgångspunkter – skulle vara motiverade att avkriminalisera.

Våra förslag om sanktionsväxling innebär en ganska liten begränsning av det straffbara området gällande de minst allvarliga överträdelserna. Utifrån detta anser vi att det kan vara lämpligt att överväga om det går att något begränsa det straffbara området genom att precisera bestämmelsen om ringa brott. Begränsningen bör då ta sikte på gärningar som visserligen omfattas av straffansvar enligt bestämmelsernas ordalydelse men som ligger så pass långt ifrån lagstiftningens skyddsintresse, att det inte framstår motiverat med straffansvar.

I 10 kap. 6 § djurskyddslagen anges följande. Om en gärning som avses i 10 kap. 1, 3, 4 eller 5 § djurskyddslagen är att anse som ringa ska det inte dömas till ansvar. En gärning är att anse som ringa om den framstår som obetydlig med hänsyn till det intresse som straffbestämmelsen är avsedd att skydda. Bestämmelsen är en precisering i förhållande till den tidigare djurskyddslagen, i vilken det endast angavs att om en gärning var att anse som ringa skulle inte dömas till ansvar (36 § tredje stycket). Undantaget från det straffbara området för ringa fall gäller alla straffbestämmelser i djurskyddslagen med undantag för överträdelse av förbudet att genomföra sexuella handlingar med djur.

I förarbetena till denna bestämmelse anförde regeringen bl.a. att det är lämpligt att i lagtexten förtydliga vad som avses med en ringa gärning, men att djurlidande inte bör vägas in vid bedömningen av vad som är ringa gärningar, då sådana hänsyn inte stämmer överens med djurskyddslagens förebyggande syfte. Regeringen påpekade vidare att det inte behöver visas att djur har utsatts för lidande för att lagens straffbestämmelser ska vara tillämpliga. Bedömningen av om en gärning ska betraktas som ringa bör enligt regeringen göras med utgångspunkt i det intresse eller det konkreta syfte som bestämmelsen är avsedd att skydda, oavsett eventuell effekt.²⁴

Som har utvecklats ovan kan regelöverträdelser på djurskyddsområdet variera i svårhetsgrad. En överträdelse av en djurskyddsregel som anges i djurskyddsförordningen eller i Jordbruksverkets föreskrifter, kan förutom att den täcks av föreskriftens reglering och således vara straffbar enligt 10 kap. 5 §, helt eller i väsentliga delar också täckas av paragrafer i djurskyddslagen som är straffbara enligt 10 kap. 1 § djurskyddslagen (se bl.a. avsnitt 9.4 om denna gränsdragningsproblematik). Det straffbara området för de angivna bestämmelserna sammanfaller således på ett sådant sätt att det uppkommer svårigheter att på ett heltäckande sätt avkriminalisera de minst straffvärda överträdelserna av djurskyddsreglerna. Det är alltså svårt att urskilja separata överträdelser som är så pass obetydliga utifrån djurskyddssynpunkt att de kan utmönstras helt från det straffbelagda området (eller det sanktionsbelagda området om överträdelserna i stället ska sanktioneras med en administrativ sanktionsavgift). Eftersom överträdelser av en viss bestämmelse alltså kan vara mer eller mindre

---

²⁴ Prop. 2017/18:147 s. 262.

allvarlig kan det alltså – vilket påpekats i våra direktiv – vara olämpligt att helt avkriminalisera sådana överträdelser.

Frågan är då om det är möjligt att genom en precisering av det ringa brottet åstadkomma en viss utvidgning av det straffria området.

Samtliga bestämmelser i djurskyddslagen har det övergripande syftet att förebygga djurs lidande, säkerställa ett gott djurskydd, främja en god djurvälstånd och respekt för djur. Som regeringen har påpekat i förarbetena till den nya djurskyddslagen bör inte bedömningen om ett brott är att anse som ringa göras utifrån den eventuella effekten som överträdelsern haft i form av djurlidande, eftersom djurs lidande inte är en förutsättning för brott mot djurskyddslagen. En precisering bör därmed inte göras utifrån brottets eventuella effekt i form av lidande.

Brott mot djurskyddslagen omfattar en mängd överträdelser av regelverket i djurskyddslagen, djurskyddsförordningen och Jordbruksverkets föreskrifter. Det rör sig om bestämmelser av vitt skilda slag. Regelverket innehåller t.ex. ett flertal bestämmelser om djurhållning av flera olika djurslag eller om djur som används i viss verksamhet. Dessa regler omfattar t.ex. föreskrivna stallmått, om hur tillsynen ska se ut och om i vilken omfattning djur ska vistas på bete. Regelverket innehåller också bestämmelser som rör särskilda verksamheter som involverar djur, som t.ex. försöksdjursverksamhet, med krav på bl.a. tillstånd och journalföring. Att formulera en nedre gräns för straffansvaret med ytterligare precision och tydlighet för den praktiska tillämpningen för varje enskild bestämmelse är, med hänsyn till det stora antalet bestämmelser, enligt vår bedömning inte möjligt. Att det inte är möjligt att ytterligare precisera det ringa brottet utifrån olika slag av specifika överträdelser bör dock inte utgöra hinder mot en precisering och samtidigt en utvidgning av det ringa brottet.

En generell inskränkning av det straffbara området, där framåt-syftande förelägganden ska vara tillräcklig reaktion (och djurförbud om det är fråga om upprepade överträdelser) kan i stället vara ett sätt att vidga området för vad som är att anse som ringa brott mot djurskyddslagen. Det bör då som sagt gälla gärningar som ligger långt ifrån djurskyddslagens skyddsintresse. Det avgörande för vad som omfattas av det straffbara området bör då enligt vår bedömning vara om det funnits någon risk för djurlidande, försämrat djurskydd eller bristfällig djurvälstånd.

De överträdelser som vi avser bör omfattas av en utvidgning av det ringa brottet är enstaka eller några få överträdelser i en i övrigt välskött verksamhet. Vad vi menar är överträdelser av tillfällig natur som i det enskilda fallet varit så begränsade att det inte funnits någon konkret risk för djurlidande, och heller inte för försämrat djurskydd eller bristfällig djurvälstånd. Det kan t.ex. vara fråga om en begränsad måttöverträdelse som inte har inneburit något lidande eller risk för lidande. Även andra mindre överträdelser som är av tillfällig natur kan vara sådana att det inte förelegat någon konkret risk för djurlidande, och heller inte för försämrat djurskydd eller bristfällig djurvälstånd. Ett annat exempel är underlåtenhet att söka dispens från kravet att släppa djur på sommarbete, om djurhållaren under tidigare år har sökt och fått dispens och samma förhållanden råder även det aktuella året. Vidare tänker vi oss överträdelser av formaliaregler som inte skett i syfte att försvåra kontrollmyndighetens kontroll och inte heller riskerat att försvåra kontrollen på något beaktansvärt sätt, t.ex. mindre brister i journalföring, dokumentation eller rapportering.

Det avgörande ska alltså vara att överträdelserna varit så pass begränsade att det inte uppstått något djurlidande, något försämrat djurskydd eller någon bristfällig djurvälstånd och det heller inte funnits någon konkret risk (dvs. någon verklig risk utifrån omständigheterna i det enskilda fallet) att det skulle bli konsekvensen av överträdelserna. Överträdelserna bör alltså bedömas utifrån om det föreligger ett verkligt (positivt) stöd för att det i vart fall funnits en sådan konkret risk. Om omständigheterna inte ger vid handen att det funnits i vart fall en sådan konkret risk ska gärningen anses som ringa och därmed straffri.

Frågan är då hur området för det ringa brottet bör preciseras och utvidgas, dvs. hur det ska uttryckas i lagtext.

Av 10 kap. 6 § djurskyddslagen följer i dag att en gärning är att anse som ringa om den framstår som obetydlig med hänsyn till det intresse som straffbestämmelsen är avsedd att skydda. I stället för ordet *obetydlig* bör begreppet *utan påfallande betydelse* användas. I det senare begreppet bör således omfattas vad som ovan har angetts. Det åsyftas alltså en utvidgning av det ringa brottet, nämligen till mindre allvarliga överträdelser där det i det enskilda fallet inte förelegat någon konkret risk i det enskilda fallet för djurlidande, försämrat djurskydd eller bristfällig djurvälstånd. På detta sätt kan en viss utvidgning av det

ringa brottet komma till stånd. Bestämmelsen i 10 kap. 6 § djurskyddslagen bör därför ändras på detta sätt.

10 Kontrollmyndigheternas anmälningsskyldighet

10.1 Inledning

Enligt 8 kap. 5 § djurskyddslagen (2018:1192) ska den myndighet som utövar offentlig kontroll verka för att överträdelser av lagen, föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen eller de EU-bestämmelser som lagen kompletteras beivras.

I våra direktiv anges att det är angeläget att såväl kontrollmyndigheternas som rättsväsendets resurser används på ett effektivt sätt och att det kan ifrågasättas om en anmälan till polis eller åklagare alltid är det mest ändamålsenliga sättet att öka efterlevnaden av djurskyddsbestämmelserna. Enligt direktiven ska vi analysera vad som ligger i skyldigheten att beivra överträdelser och hur skyldigheten förhåller sig till kontrollmyndigheternas möjligheter att vidta administrativa åtgärder, överväga om det finns anledning att förtydliga kontrollmyndighetens skyldighet att anmäla¹ överträdelser till polis eller åklagare samt föreslå eventuella ändringar i 8 kap. 5 § djurskyddslagen.

Detta kapitel inleds med en redogörelse över den offentliga kontrollen på djurskyddsområdet. Därefter följer en fördjupning avseende bestämmelsen i 8 kap. 5 § djurskyddslagen samt en redogörelse för tillsynsmyndigheters skyldighet att agera mot överträdelser av några olika regelverk. Därefter presenteras statistik över utförda djurskyddskontroller. Slutligen följer våra överväganden och förslag vad gäller innebörden och utformningen av bestämmelsen i 8 kap. 5 § djurskyddslagen.

---

¹ I denna framställning används fortsättningsvis begreppet åtalsanmälan avseende anmälan till såväl Polismyndigheten som till Åklagarmyndigheten.

10.2 Offentlig kontroll på djurskyddsområdet

10.2.1 Kontrollmyndigheterna

Enligt 8 kap. 1 § djurskyddslagen utövar länsstyrelserna och de andra myndigheter som regeringen bestämmer (kontrollmyndigheterna) offentlig kontroll av efterlevnaden av lagen, föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EU-bestämmelser som lagen kompletterar och de beslut som har meddelats med stöd av EU-bestämmelserna. Enligt 8 kap. 3 § nämnda lag samordnar den kontrollmyndighet som regeringen bestämmer övriga kontrollmyndigheters verksamhet och lämnar vid behov råd och hjälp i denna verksamhet.

Bestämmelsen i nuvarande 8 kap. 3 § djurskyddslagen infördes 2006 i samband med den anpassning av djurskyddslagen som då gjordes till ett antal EG-förordningar, bl.a. den numera upphävda Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.² Samtidigt ersattes det tidigare uttrycket *tillsyn* med uttrycket *offentlig kontroll*, som användes i förordning (EG) nr 882/2004. Offentlig kontroll ansågs generellt vara ett snävare uttryck eftersom det till skillnad från tillsyn vanligtvis enbart innefattar rent operativa tillsynsuppgifter. De samordnande och stödjande funktionerna i förhållande till andra tillsynsmyndigheter som ingick i den centrala myndighetens tillsynsuppdrag ansågs därför falla utanför uttrycket offentlig kontroll. Det bedömdes mot den bakgrunden vara nödvändigt att särskilt föreskriva om denna skyldighet.³

---

² Förordning (EG) nr 882/2004 är från och med den 14 december 2019 ersatt av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (förordningen om offentlig kontroll).

³ Prop. 2005/06:128 s. 148 och 323 f.

Enligt 8 kap. 6 § djurskyddsförordningen (2019:66) är länsstyrelserna som huvudregel behöriga myndigheter att utöva offentlig kontroll. Av 8 kap. 8 § samma förordning följer dock att Jordbruksverket är behörig myndighet att utföra offentlig kontroll av att artikel 8 i rådets förordning (EG) nr 1099/2009 av den 24 september 2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning. Av samma bestämmelse följer att Livsmedelsverket är behörig myndighet att utföra offentlig kontroll av att artikel 12 i nämnda förordning följs. Slutligen framgår av denna bestämmelse att för djur som används inom Försvarsmakten är försvarsinspektören för hälsa och miljö behörig myndighet att utöva offentlig kontroll. Vidare finns en specialreglering vad avser slakt. Av 8 kap. 9 § djurskyddsförordningen följer nämligen att Livsmedelsverket ska, genom de officiella veterinärerna och de officiella assistenterna på slakterier, utöva de djurskyddskontroller som en officiell veterinär eller en officiell assistent är skyldig att utföra enligt artikel 18 i förordning (EU) 2017/625.

Av 8 kap. 10 § djurskyddsförordningen följer att Jordbruksverket har getts uppgiften att samordna övriga kontrollmyndigheter på sätt som anges i 8 kap. 3 § djurskyddslagen. Jordbruksverket har också enligt 8 kap. 16 § djurskyddsförordningen bemyndigande att föreskriva om hur djurskyddskontrollen ska bedrivas, hur samverkan mellan kontrollmyndigheter ska gå till, samt vilka skyldigheter kontrollmyndigheter eller kontrollorgan har för att lämna information om kontrollverksamheten som bedrivs. Bestämmelser om detta finns i Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2019:14) och allmänna råd om offentlig djurskyddskontroll.

10.2.2 Kontrollmyndigheternas rådgivande roll

Enligt 8 kap. 4 § djurskyddslagen ska kontrollmyndigheterna genom rådgivning och information och på annat sätt underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen, föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EU-bestämmelser som lagen kompletterar och de beslut som har meddelats med stöd av EU-bestämmelserna.

Begreppet offentlig kontroll innefattar inte, som anges ovan, generella serviceuppgifter i förhållande till allmänheten i form av bl.a. rådgivning och allmän information. I ovan nämnda lagstiftningsärende,

då begreppet tillsyn byttes ut mot offentlig kontroll, bedömdes dessa uppgifter som väsentliga medel för att se till att lagstiftningens syfte uppnås. Det konstaterades att det i det enskilda fallet kan vara svårt att skilja denna verksamhet från kontrollfunktionen, eftersom det är nödvändigt att inom kontrollverksamheten t.ex. utbyta information och föra en framåtsyftande dialog mellan den enskilde och kontrollmyndigheten. Bedömningen gjordes därför att även skyldigheten att ge service borde regleras särskilt i lagen.⁴

Vid införandet av den nuvarande djurskyddslagen invände några remissinstanser mot att uttrycket rådgivning enligt förslaget skulle användas i lagtexten eftersom de menade att uttrycket var otydligt eller mindre lämpligt. Regeringen ville med anledning av detta betona att en av den offentliga kontrollens viktigaste funktioner är att vara främjande eller förebyggande. Regeringen anförde vidare att det är viktigt att kontrollmyndigheterna även genom information kan underlätta för den enskilde att uppfylla lagstiftningens krav och därmed främja en god djurvälstånd och förebygga djurskyddsproblem. I en dialog mellan kontrollmyndigheten och djurhållaren kan djurhållaren enligt regeringen få en tydlig återkoppling om vilka brister kontrollmyndigheten funnit och få viss enklare information om hur man kan komma tillrätta med denna typ av brister. Regeringen menade dock att det inte kan vara fråga om någon mer omfattande och individuell rådgivning, som t.ex. branschorganisationer tillhandahåller sina medlemmar. Regeringen menade vidare att den enskilda djurskyddsinspektören inte heller kan lämna alltför detaljerade och styrande råd i samband med kontrollen, eftersom en intressekonflikt eller en jävs-situation då riskerar att uppstå om kontrollmyndigheten i ett senare skede skulle behöva ingripa med beslut om t.ex. förelägganden eller förbud.⁵

10.2.3 Kontrollmyndigheternas ingripandemöjligheter

Enligt 8 kap. 5 § djurskyddslagen ska kontrollmyndigheterna verka för att överträdelser av lagen, föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen eller de EU-bestämmelser som lagen kompletterar beivras (mer om denna bestämmelse, se avsnitt 10.3).

---

⁴ Prop. 2005/06:128 s. 148 och 323 f.

⁵ Prop. 2017/18:147 s. 190.

En kontrollmyndighet får besluta de förelägganden som behövs för efterlevnaden av lagen, föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EU-bestämmelser som lagen kompletterar och de beslut som har meddelats med stöd av lagen (8 kap. 9 § djurskyddslagen). Föreläggandena får som huvudregel också förenas med vite. Enda undantaget är beslut om djurförbud enligt 9 kap. 1 § djurskyddslagen och föreläggande enligt 3 § samma kapitel om att avveckla djurinnehav som omfattas av djurförbud.

Enligt 8 kap. 10 § första stycket djurskyddslagen får en kontrollmyndighet besluta om rättelse på en enskilds bekostnad om denne inte rättar sig efter lagen, föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EU-bestämmelser som lagen kompletterar eller de beslut som har meddelats med stöd av EU-bestämmelserna.⁶

Av 9 kap. 1 § första stycket djurskyddslagen följer att länsstyrelsen ska besluta om djurförbud för den som

1. allvarligt har försummat tillsynen eller vården av ett djur,
2. har misshandlat ett djur,
3. inte följer ett beslut som en kontrollmyndighet har meddelat enligt 8 kap. 9 § om beslutet är av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt,
4. har varit föremål för upprepade beslut enligt 8 kap. 9 §, om ett djurförbud är befogat från djurskyddssynpunkt,
5. genom en dom som har fått laga kraft eller genom ett godkänt strafföreläggande har befunnits skyldig till djurplågeri enligt 16 kap. 13 § brottsbalken, eller
6. genom en dom som har fått laga kraft eller genom ett godkänt strafföreläggande har befunnits skyldig till brott enligt 10 kap. 1–5 §§, om ett djurförbud är befogat från djurskyddssynpunkt.

Enligt bestämmelsens andra stycke ska dock djurförbud inte beslutas om det är sannolikt att den omständighet som annars ska leda till djurförbud inte kommer att upprepas.

---

⁶ Enligt uppgift till utredningen, bl.a. genom synpunkt framförd vid möte med 28-nätverket, är det sällan som myndigheterna använder sig av denna möjlighet.

Om den som meddelas djurförbud äger eller håller djur, ska länsstyrelsen i samband med ett beslut om djurförbud förelägga djurhållaren att inom en viss tid göra sig av med det eller de djur som omfattas av djurförbudet (9 kap. 3 § djurskyddslagen).

Länsstyrelsen har också möjlighet att besluta att ett djur ska omhändertas. Enligt 9 kap. 5 § djurskyddslagen ska ett sådant beslut fattas om

1. djuret otillbörligt utsätts för lidande och detta inte rättas till efter tillsägelse av kontrollmyndigheten,
2. ett beslut som har meddelats enligt 8 kap. 9 § inte följs och beslutet är av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt, eller
3. ett beslut om djurförbud enligt 1 § eller ett beslut om avveckling av djurinnehav enligt 3 § inte följs.

Länsstyrelsen och även Polismyndigheten får under vissa förutsättningar besluta om omedelbart omhändertagande av djur, vilket följer av 9 kap. 6 § djurskyddslagen.

10.2.4 Arbetet för en enhetlig kontrollverksamhet

Ansaret för den operativa djurskyddskontrollen överfördes 2009 från kommunerna till länsstyrelserna. Statskontoret utvärderade omorganisationen 2011 och konstaterade i sin rapport att kontrollen utvecklats positivt, bl.a. genom att likvärdigheten och samordningen hade ökat (Djurskyddskontrollens utveckling, Statskontoret 2011:23). Statskontoret bedömde dock samtidigt att det fanns utrymme för ytterligare effektiviseringar och föreslog bl.a. att styrningen, uppföljningen och utvärderingen av kontrollen skulle öka. Exempel på åtgärder som därefter har vidtagits är bl.a. inrättandet av Rådet för djurskyddskontroll i vilket Jordbruksverket, Livsmedelsverket och länsstyrelserna ska samverka (8 kap. 11 § djurskyddsförordningen, nedan ”Rådet”). Rådet, som startades 2012, har till uppgift att verka för att djurskyddskontrollen utvecklas i syfte att bli mer rättssäker, likvärdig och effektiv. Rådet ska särskilt samordna löpande strategiska frågor som rör djurskyddskontrollen, och identifiera områden där samsyn och samverkan inom kontrollen brister. Jordbruksverket ska sammankalla Rådet och får, efter att ha hört Livsmedelsverket

och länsstyrelserna, besluta om de närmare formerna för Rådets sammansättning och organisation. Jordbruksverket ska senast den 31 januari varje år rapportera resultatet och effekterna av Rådets arbete under föregående år till Regeringskansliet. Rådet träffas fyra gånger per år. Generaldirektören på Jordbruksverket är ordförande i Rådet.

I syfte att utveckla och likrikta djurskyddskontrollen verkar Rådet för ett ökat erfarenhetsutbyte mellan de olika länsstyrelserna. Rådet har tagit upp länsstyrelsernas resursanvändning i djurskyddskontrollen som ett av sina fokusområden kallat *”Uppföljning och styrning av länsstyrelsernas djurskyddskontroll”*. Ett annat fokusområde benämns *”Underlätta för djurägare att göra rätt”* och avser främjandet av en ökad kunskapsöverföring och samverkan mellan myndigheter och näringen för att underlätta en god djuromsorg. Rådet arbetar även med andra fokusområden, såsom kompetensutveckling och handläggning av normalkontroller och anmälningssärenden.⁷

Länsstyrelserna och Jordbruksverket arbetar även aktivt tillsammans med att vidareutveckla sätt att analysera resultat och effekterna av djurskyddsarbetet.⁸ Jordbruksverket tar också successivt fram och vidareutvecklar vägledningar och checklistor till de övriga kontrollmyndigheterna för att underlätta kontrollarbetet och likrikta bedömningarna.

10.3 Särskilt om 8 kap. 5 § djurskyddslagen

10.3.1 Förarbetsuttalanden

I 8 kap. 5 § djurskyddslagen anges alltså att kontrollmyndigheterna ska verka för att överträdelse av lagen, föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen eller de EU-bestämmelser som lagen kompletterar beivras. Bestämmelsen infördes 2006 i den då gällande djurskyddslagen (1988:534). Regeringen menade i förarbetena till bestämmelsen att en uttrycklig regel i djurskyddslagen om att kontrollmyndigheterna är skyldiga att beivra överträdelse av djurskyddslagsstiftningen kan fungera som ett viktigt incitament för myndigheterna att medverka till lagföring av brott.⁹

⁷ Jordbruksverket, Rådet för djurskyddskontroll – slutredovisning av resultatet och effekterna av rådets arbete, 2017-12-21, dnr 5.2.17-19326/17.

⁸ Jordbruksverket, Djurskyddskontrollen 2018 – En redovisning av länsstyrelsernas arbete, utgiven 2019-04-16, s. 31.

⁹ Prop. 2005/06:128 s. 324.

I förarbetena till den nu gällande djurskyddslagen behandlades också denna bestämmelse. I betänkandet *Ny djurskyddslag* (SOU 2011:75) anfördes att det enligt Jordbruksverkets statistik för året 2009 fanns stora regionala skillnader i hur många fall som åtalsanmäldes. Vidare påpekade utredaren att det totala antalet åtalsanmälningar var litet i förhållande till det totala antalet utförda kontroller. Enligt utredaren gav skillnaderna i anmälningsskyldighetsfrekvens stöd för att bestämmelsen i 24 b § den då gällande djurskyddslagen uppfattades och tillämpades olika av kontrollmyndigheterna. För att åstadkomma en mer enhetlig tillämpning och för att överträdelser av djurskyddslagens bestämmelser ska beivras effektivt föreslog utredaren att det skulle införas en uttrycklig skyldighet för kontrollmyndigheten att anmäla överträdelser av djurskyddslagen till polis eller åklagare. Utredaren anförde vidare att det inte är kontrollmyndighetens uppgift att göra några straffrättsliga bedömningar och att vägledande för skyldigheten att anmäla borde vara om en anmälan är befogad från djurskyddssynpunkt. Utredaren menade att det borde vara fråga om överträdelser som är av betydelse för djurskyddet och brister som inte rättas till omedelbart, som skulle vara föremål för myndigheternas skyldighet att åtalsanmäla. Syftet med förslaget var att ett förtydligande i lagen skulle leda till en mer effektiv och likartad hantering av anmälningar av överträdelser.¹⁰

Bestämmelsen sattes enligt utredarens förslag till djurskyddslag under rubriken ”Beivran och anmälan” och föreskrev att den myndighet som utövar offentlig kontroll ska verka för att överträdelser av lagen beivras. Vidare föreskrevs i förslaget till bestämmelse att ”när det är befogat från djurskyddssynpunkt ska myndigheten anmäla överträdelser av lagen till polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten”.¹¹

I propositionen som föregick den nu gällande djurskyddslagen anförde regeringen att man delade utredarens uppfattning om att det är viktigt och önskvärt att kontrollmyndigheterna har liknande rutiner för anmälningar av brott mot djurskyddslagstiftningen. Regeringen menade vidare att det i allmänhet är en lämplig ordning att miss-tankar om brott anmäls till polis eller åklagare, eftersom det är de rättsvårdande myndigheternas uppgift att utreda och bedöma om ett brott har begåtts eller inte. Regeringen konstaterade vidare att överträdelser av ett relativt stort antal bestämmelser i lag, förordning och

---

¹⁰ SOU 2011:75 s. 846.

¹¹ SOU 2011:75 s. 58.

föreskrifter på djurskyddsområdet är straffbelagda samt att många av bestämmelserna på området är formulerade på ett sådant sätt att en och samma bestämmelse täcker gärningar som kan vara såväl mindre allvarliga som mycket allvarliga från djurskyddssynpunkt. Regeringen anförde vidare att kontrollmyndigheterna kan och ska vidta även andra åtgärder för att komma tillrätta med en överträdelse, t.ex. meddela förelägganden samt uttalade i detta sammanhang följande.¹²

Om alla överträdelser som i dag är straffbelagda skulle anmälas till polis och åklagare skulle avsevärt fler ärenden behöva hanteras av rättsväsendet, samtidigt som länsstyrelserna har möjlighet att vidta administrativa åtgärder. Det är angeläget att såväl kontrollmyndigheternas som rättsväsendets resurser används på ett effektivt sätt och det kan ifrågasättas om en anmälan till polis eller åklagare alltid är det mest ändamålsenliga sättet att öka efterlevnaden av djurskyddsbestämmelserna. Det är inte svårt att föreställa sig att kontrollmyndigheten i vissa situationer – där den aktuella gärningen också är mindre allvarlig från djurskyddssynpunkt – kan komma längre genom att vidta andra åtgärder än genom att anmäla överträdelsen till polis eller åklagare. Samtidigt medför den föreslagna begränsningen av anmälningsplikten till fall då anmälan är befogad från djurskyddssynpunkt att det ligger nära till hands att ställa sig frågan om skälen för att kriminalisera gärningen allmänt sett är tillräckliga. Regeringen anser mot denna bakgrund att det bör göras en ytterligare översyn av straffbestämmelserna i djurskyddslagen i syfte att identifiera och utmönstra eventuella överträdelser där kriminalisering inte kan anses vara befogad från djurskyddssynpunkt. Först i samband med en sådan översyn bör det bedömas om kontrollmyndigheternas skyldighet att anmäla överträdelser ska förtydligas och i så fall hur ett sådant förtydligande bör utformas. [...]

10.3.2 Riksdagens ombudsmän

Riksdagens ombudsmän (JO) har i ett beslut från 2013 (JO 2014/15 s. 525, dnr 6281–2012) uttalat sig om innebörden av bestämmelsen i 8 kap. 5 § djurskyddslagen (dvs. den likadana bestämmelsen i 24 b § den då gällande djurskyddslagen). Ärendet rörde en ridskola som hade bedrivit verksamhet utan att tillstånd hade beviljats för sådan verksamhet enligt 16 § den då gällande djurskyddslagen, vilket var straffbelagt enligt 36 §. Av utredningen framgick att länsstyrelsen hade haft kännedom om att ridskoleverksamhet hade bedrivits innan ansökan om tillstånd hade beviljats. Det var vidare klarlagt att länsstyrelsen inte hade åtalsanmält verksamheten eller vidtagit andra åtgärder

¹² Prop. 2017/18:147 s. 193 f.

för att beivra överträdelsen av djurskyddslagen. Länsstyrelsen menade i sitt yttrande till JO att bestämmelsen i 24 b § den då gällande djurskyddslagen inte hade formulerats som en lagstadgad skyldighet att anmäla samtliga fall där brott misstänks, och att det följde av länsstyrelsens praxis att fokusera på handläggningen och inte göra en polisanmälan.

JO menade dock att länsstyrelsens tolkning inte hade fog för sig, och uttalade att det inte finns något annat sätt att verka för att överträdelser av regelverket beivras än att anmäla misstänkta överträdelser till åklagare och polis. JO uttalade att den aktuella bestämmelsen innebär en skyldighet för länsstyrelsen att göra en anmälan till polis eller åklagare om länsstyrelsen i sin verksamhet som kontrollmyndighet har iakttagit något sådant som objektivt utgör brott mot djurskyddslagen. Undantag kan enligt JO möjligen göras för de allra mest bagatellartade överträdelserna. Att den som driver en tillståndspliktig verksamhet har ansökt om tillstånd och arbetar med att avhjälpa brister spelade enligt JO ingen roll vid den bedömning som länsstyrelsen ska göra enligt 24 b § den tidigare djurskyddslagen. JO menade vidare att stöd för den redovisade uppfattningen om innebörden av den aktuella bestämmelsen kunde hämtas ur Jordbruksverkets vägledning 2009-04-07 för kontrollmyndigheter m.fl., Handläggning av djurskyddsärenden (dnr 31-2401/09).

Eftersom länsstyrelsen i sin kontrollverksamhet hade noterat att bolaget hade drivit ridskoleverksamhet utan tillstånd, borde myndigheten enligt JO ha anmält detta till åklagare eller polis enligt 24 b § i den tidigare djurskyddslagen. Länsstyrelsen kritiserades av JO för sin underlåtenhet att anmäla överträdelsen.

10.3.3 Jordbruksverkets vägledning för kontrollmyndigheter

I den ovan nämnda skriften Jordbruksverkets vägledning 2009-04-07 för kontrollmyndigheter m.fl. anges att länsstyrelsen är skyldig att göra åtalsanmälan om myndigheten vid kontroll har iakttagit objektiva omständigheter om överträdelser mot djurskyddslagstiftningen. Vidare poängteras i vägledningen att frågan om det inträffade skett uppsåtligen eller av oaktsamhet inte ska bedömas av kontrollmyndigheterna, utan är en uppgift för rättsväsendet. I vägledningen betonas också att åtal avser redan begångna gärningar medan förelägg-

anden och förbud är framåtsyftande. Enligt vägledningen innebär detta att kontrollmyndigheten vid en och samma tidpunkt kan åtalsanmäla en händelse som redan ägt rum och förelägga djurägaren att inte upprepa händelsen.

10.4 Tillsynsmyndigheters skyldigheter att agera mot överträdelser

10.4.1 Inledning

I detta avsnitt berörs översiktligt frågan om olika tillsynsmyndigheters skyldigheter att agera mot överträdelser, med betoning på skyldigheten att åtalsanmäla straffsanktionerade regelbrott. I sammanhanget kan noteras att begreppet tillsynsmyndighet används parallellt med det något snävare begreppet kontrollmyndighet, eftersom myndigheterna benämns på olika sätt i de olika sektorernas regelverk (se avsnitt 10.2 om innebörden av begreppen tillsyn respektive kontroll).

Den offentliga tillsynen är viktig för att stärka efterlevnaden av de författningar som riksdagen, regeringen och myndigheter har beslutat. Tillsyn är enligt regeringen ett medel för att säkerställa att demokratiskt fattade beslut genomförs på det sätt som lagstiftaren har avsett. Fler än 230 lagar reglerar tillsynen inom olika samhällssektorer och fler än 90 statliga myndigheter (inklusive länsstyrelserna) har tillsynsuppgifter.¹³

De uppgifter som ingår i tillsynsansvaret kan skifta mellan de olika områdena. Begreppet tillsyn bör dock enligt regeringen främst användas för verksamhet som avser självständig granskning för att kontrollera om tillsynsobjekt uppfyller krav som följer av lagar och andra bindande föreskrifter. Granskningen ska kunna leda till beslut om åtgärder som syftar till att åstadkomma rättelse av tillsynsobjektet.¹⁴ En av tillsynsmyndigheternas uppgifter är alltså att motverka och reagera mot regelöverträdelser inom tillsynsområdet. För att möjliggöra för myndigheterna att kunna kontrollera om tillsynsobjekt uppfyller föreskrivna krav ges myndigheterna ofta rätt att kunna granska tillsynsobjektets verksamhet, t.ex. genom en lagstadgad rätt till tillträde till lokaler eller till att inhämta nödvändiga upplysningar. Tillsynsmyndigheter har också genomgående rätt till att besluta om

¹³ Skr. 2009/10:79 s. 5.

¹⁴ Skr. 2009/10:79 s. 14 ff.

ingripande vid konstaterade fel och brister. Det kan t.ex. röra sig om åtgärder som att meddela förelägganden eller förbud samt i vissa fall att besluta om påförande av sanktionsavgift. Många gånger är överträdelser av olika sektorers regelverk straffsanktionerade, och frågan som vi avser att behandla i detta sammanhang är om det i rollen som tillsynsmyndighet ingår en skyldighet för tillsynsmyndigheten att under alla förhållanden åtalsanmäla straffbara överträdelser inom dess tillsynsområde.

Som redogörs för mer ingående nedan innehåller lagstiftningen på livsmedels- och foderområdet liknande bestämmelser som motsvarar det ovan behandlade stadgandet i 8 kap. 5 § djurskyddslagen. I miljöbalken finns vidare en uttalad skyldighet för tillsynsmyndigheterna att anmäla överträdelser av regelverket till polis eller åklagare, om det finns misstanke om brott. Även denna bestämmelse behandlas mer ingående nedan.

Andra sektorslagstiftningar, som t.ex. arbetsmiljölagen (1977:1160) och läkemedelslagen (2015:315), innehåller inte någon föreskrift som motsvarar de nämnda reglerna på djurskydds-, livsmedels- eller miljöområdet, utan anger endast att en viss myndighet har tillsynsansvar. Ett exempel är 7 kap. 1 § arbetsmiljölagen som anger att Arbetsmiljöverket utövar tillsyn över att lagen och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen följs. Ett annat exempel är 14 kap. 1 § läkemedelslagen av vilken det följer att Läkemedelsverket har tillsyn över efterlevnaden av bl.a. lagen och föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av lagen. Även om det inte följer av lag att t.ex. Arbetsmiljöverket har en skyldighet att åtalsanmäla en arbetsgivare till åklagare, görs detta som regel om myndigheten misstänker arbetsmiljöbrott.¹⁵

10.4.2 Livsmedels- och foderområdet

Under remissbehandlingen av förslaget till den nuvarande livsmedelslagen (2006:804) påpekade flera remissinstanser att det var angeläget att det uttryckligen angavs att tillsynsmyndigheterna är skyldiga att beivra överträdelser. En sådan bestämmelse fanns i den tidigare livsmedelslagen, men saknades i det förslag till ny livsmedelslag som remitterades. Bestämmelsen infördes i den tidigare gällande livsmedels-

---

¹⁵ Se t.ex. Arbetsmiljöverkets årsredovisning 2018 s. 16.

lagen (1971:511) för att inskräpa vikten av att tillsynsmyndigheterna i ökad utsträckning beivrar överträdelser som de uppmärksammar i sin verksamhet. I förarbetena till den bestämmelsen nämndes särskilt vikten av att tillsynsmyndigheten vid misstanke om brott utan dröjsmål åtalsanmäler saken samt att myndigheterna mer aktivt använder övriga ingripandemöjligheter i lagen, däribland vitesinstrumentet.¹⁶

Till följd av remissinstansernas synpunkter infördes det i 13 § den nu gällande livsmedelslagen respektive i 14 § lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter en bestämmelse med lydelsen att kontrollmyndigheten ska verka för att överträdelser av regelverket på respektive området beivras. Detta skedde i samband med att en motsvarande regel infördes i den dåvarande djurskyddslagen och samma skäl anfördes i fråga om behovet av en sådan reglering, dvs. att den kan fungera som ett viktigt incitament för tillsynsmyndigheterna att medverka till lagföring av brott.¹⁷ I ett senare lagstiftningsärende har lydelsen av nämnda bestämmelse i lagen om foder och animaliska biprodukter reviderats något. Av paragrafen följer sedan 2011 att kontrollmyndigheten ska verka för att åtgärder vidtas mot överträdelser av regelverket. Ändringen är dock enligt förarbetena endast av språklig karaktär och innebörden av bestämmelsen är således avsedd av lagstiftaren att vara densamma som tidigare.¹⁸

I senare lagstiftningsärenden på området har motsvarande bestämmelser införts i 5 § lagen (2013:363) om kontroll av ekologisk produktion respektive 7 § lagen (2009:1424) om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel. I dessa bestämmelser anges alltså att kontrollmyndigheterna ska verka för att åtgärder vidtas mot regelöverträdelser på respektive område. I förarbetena till nämnda bestämmelser hänvisade regeringen till den ovan nämnda bestämmelsen i 13 § livsmedelslagen och de ovan redovisade förarbetsuttalandena till motsvarande bestämmelse i den tidigare livsmedelslagen, samt anförde att det är angeläget att det slås fast att kontrollmyndigheterna är skyldiga att verka för att åtgärder vidtas mot överträdelser för att inskräpa vikten av att myndigheterna i ökad utsträckning vidtar åtgärder mot de överträdelser som de uppmärksammar i sin verksamhet. Vidare angavs att det är viktigt att myn-

---

¹⁶ Prop. 1988/89:68 s. 59.

¹⁷ Prop. 2005/06:128 s. 219 f. resp. s. 259 f.

¹⁸ Prop. 2010/11:67 s. 25.

digheterna vid misstanke om överträdelser mer aktivt använder vitesinstrumentet och även i övrigt utnyttjar de instrument som är tillgängliga för att vidta åtgärder mot överträdelser.¹⁹

10.4.3 Miljöbalken

Enligt 26 kap. 2 § miljöbalken ska tillsynsmyndigheten anmäla överträdelser av bestämmelser i balken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten, om det finns misstanke om brott.

Regeringen önskade i förarbetena till bestämmelsen betona att när överträdelser som är straffbelagda upptäcks vid tillsynen, ska tillsynsmyndigheten som ett led i tillsynen vara skyldig att anmäla misstanke om brott till polis- eller åklagarmyndigheten. Regeringen underströk vidare vikten av att tillsynsmyndigheten verkligen anmäler brottsmisstanke när sådan föreligger, då detta är en förutsättning för att straffbestämmelserna ska få avsedd betydelse för efterlevnaden.²⁰

När det gällde den närmare innebörden av bestämmelsen uttalade regeringen följande.²¹

Tillsynsmyndigheten är skyldig att, som ett led i tillsynen, anmäla de överträdelser av balkens regler och andra regler som har utfärdats med stöd av balken och som är straffbelagda till polis- eller åklagarmyndigheten. Tillsynsmyndigheten skall inte själv göra någon bedömning av om överträdelserna kan föranleda fällande dom eller om det är ett ringa brott utan anmäla de faktiska förhållandena så snart en straffbar överträdelse kan konstateras. Gärningens allvar, om vårdslöshet eller uppsåt förelegat, vem som är ansvarig för överträdelserna i straffrättslig mening och liknande bedömningar skall ske i den efterföljande brottsutredningen.

JO har i flera ärenden konstaterat att bestämmelsen innebär att misstankar om brott mot lagen ska anmälas till polis eller åklagare. I beslut från 2015 (JO 2015/16 s. 552, dnr 1806–2014) uttalade JO att en tveksamhet om miljöbrott har begåtts eller inte, inte får hindra en myndighet från att fullgöra sin skyldighet att göra en anmälan och att det är en uppgift för rättsväsendet att ta ställning till om den anmälda överträdelserna kan leda till ansvar för någon.

¹⁹ Prop. 2012/13:55 s. 59 respektive prop. 2009/10:22 s. 34.

²⁰ Prop. 1997/98:45 del 1 s. 495 f.

²¹ Prop. 1997/98:45 del 2 s. 267.

10.4.4 Regeringens uttalanden om tillsyn

I betänkandet *Tillsyn – Förslag om en tydligare och effektivare offentlig tillsyn* (SOU 2004:100) föreslog Tillsynsutredningen att en generell tillsynslag skulle införas, med en gemensam uppsättning ingripande-möjligheter som i princip alla tillsynsorgan skulle få möjlighet att använda vid sin tillsyn. Det föreslogs även att en generell skyldighet för tillsynsmyndigheterna att åtalsanmäla misstänkta regelöverträdelser skulle införas i den föreslagna lagen. Utredningen menade att åtalsanmälningsskyldigheten skulle ha samma innebörd och innehåll som motsvarande skyldighet på miljöområdet.²²

Tillsynsutredningens förslag behandlades i regeringens skrivelse 2009/10:79 *En tydlig, rättssäker och effektiv tillsyn*, i vilken regeringen redovisade generella bedömningar för hur en tillsynsreglering bör vara utformad. I fråga om åtalsanmälan uttalade regeringen att vid en klar misstanke om en straffbar överträdelse bör tillsynsorgan vara skyldiga att göra en anmälan till åtal. Inom vissa områden, där det bedöms vara kontraproduktivt för tillsynens övergripande syfte, bör dock en sådan ovillkorlig skyldighet enligt regeringen inte finnas. Regeringen delade således inte utredningens uppfattning om att en generell skyldighet att anmäla misstänkta regelöverträdelser bör finnas för alla tillsynsmyndigheter. Regeringen anförde följande som skäl för sitt ställningstagande.²³

Om en misstanke om en straffbar överträdelse inom det egna tillsynsområdet föreligger bör tillsynsorganet vara skyldigt att göra en anmälan till åtal. Misstankegraden för en sådan skyldighet bör vara låg för att markera att tillsynsorganet inte ska ta ställning till rena bevisfrågor. Samtidigt får inte misstanken vara så diffus att den saknar påtaglighet. Nivån på den misstankegrad som bör krävas kan mot denna bakgrund formuleras som att det ska finnas en klar misstanke om en straffbar överträdelse.

Inom vissa områden kan dock skäl tala mot att införa en ovillkorlig skyldighet att göra anmälan till åtal. Det bör alltid prövas om det finns behov av en sådan skyldighet inom det aktuella området. Det kan även finnas områden där det förebyggande arbetet i hög grad bygger på rapportering av brister, tillbud och olyckor från de objektsansvariga. Inom dessa områden kan ett införande av en ovillkorlig skyldighet för tillsynsorganet att anmäla till åtal göra att rapporteringsviljan minskar. Missförhållanden kan döljas av rädsla för rättsliga efterverkningar, vilket

²² SOU 2004:100 s. 217 f.

²³ Skr. 2009/10:79 s. 53.

kan vara kontraproduktivt för det övergripande syftet med tillsynen. Inom tillsynsområden där denna risk finns bör en ovillkorlig skyldighet att anmäla till åtal inte införas.

Regeringen berörde också i nämnda skrivelse frågan om underlåtenhet att ingripa vid konstaterade överträdelser. Regeringen menade att för att uppnå en ökad tydlighet i regelverk om ingripanden vid tillsyn, bör det i vissa fall finnas en reglering av de situationer då tillsynsorganen inte behöver vidta någon åtgärd mot den objektsansvarige för en konstaterad brist. Det kan enligt regeringen avse situationer då det är mer lämpligt att låta bli att ingripa, t.ex. då överträdelserna är ringa eller då den objektsansvarige har vidtagit rättelse. Rättelse bör dock inte utgöra en godtagbar grund för eftergift i allvarliga fall. Regeringen menade slutligen att tillsynsmyndighetens ställningstagande att underlåta att ingripa bör komma till uttryck i ett beslut, om inte annat för att tillsynsobjektet ska få kännedom om att tillsynsförfarandet har avslutats.²⁴

10.4.5 JO:s uttalande om tillsynsmyndigheters skyldigheter

JO har uttalat i sig i ett flertal ärenden om tillsynsmyndigheters skyldighet att agera mot överträdelser. JO uttalade i samband med en inspektion den 17 mars 1988 bl.a. följande.²⁵

Om länsstyrelsen på något sätt – oavsett vilket – får kännedom om en överträdelse av en lag eller annan författning över vars efterlevnad länsstyrelsen har att öva tillsyn, kan den inte helt underlåta att ingripa, även om det i den ifrågavarande författningen inte finns någon föreskrift, motsvarande den i 38 § miljöskyddslagen, som ålägger tillsynsmyndigheten att verka för att sådana överträdelser beivras. Det ligger i sakens natur, att tillsynsfunktionen inkluderar en skyldighet att se till att överträdelser möts med de åtgärder som påkallas av omständigheterna. När det föreligger en klar misstanke om att det begåtts en straffbar överträdelse, måste en åtalsanmälan i allmänhet anses påkallad. Givetvis måste man vid valet av åtgärd ta hänsyn till brottets svårhetsgrad. Vid bagatellartade förseelser kan det sålunda finnas skäl att underlåta åtalsanmälan. Även ett beslut att inte vidta några åtgärder med anledning av en iakttagen överträdelse bör dokumenteras.

---

²⁴ Skr. 2009/10:79 s. 49.

²⁵ JO 1988/89 s. 378 (dnr 2099–1987).

Att anmälan till polis eller åklagare gjorts av någon annan, eller att dessa myndigheter på annat sätt fått kännedom om en överträdelse, utgör inte heller tillräckliga skäl för tillsynsmyndigheten att avstå från att själv göra en anmälan. En anmälan från tillsynsmyndigheten torde, med tanke på den sakkunskap som bör finnas där, i regel få större tyngd än en anmälan från annat håll. Det kan finnas risk för att polis och åklagare av tillsynsmyndighetens passivitet drar den slutsatsen, att denna inte ser särskilt allvarligt på det inträffade, och därför själva ger utredningen låg prioritet. Detta gäller även när länsstyrelsen inte kan tillföra ärendet något i sak, därför att det redan är klart vad som inträffat. Skulle det däremot i något avseende vara oklart vad som hänt, får det anses åligga länsstyrelsen att utreda saken.

JO anförde vidare att de redovisade synpunkterna beträffande tillsynsansvaret och skyldigheten att verka för att brott beivras överensstämde i sak med den inställning som JO gett uttryck för i bl.a. ett antal tidigare ärenden (t.ex. dnr 2243–1982, 3142–1982, 1537–1982, 533–1984, 683–1984, 3110–1985, 858–1986, 2224–1986 och 588–1988).

JO:s uttalande ger alltså uttryck för att tillsynsmyndigheter har en skyldighet att åtalsanmäla straffbara överträdelser av regelverket, möjligen med undantag för bagatellartade förseelser, även om en sådan skyldighet inte uttryckligen följer av lag eller annan författning. Uttalandet torde överensstämma med JO:s granskning i 2013 års ärende (se ovan), även i detta att åtalsanmälan kan underlåtas vid de mest bagatellartade förseelserna. 2013 års ärende gällde dock tillämpning av bestämmelsen om tillsyn i djurskyddslagen. JO:s uttalande från 1988 får fortfarande anses ha en viss tyngd i fråga om tillsynsmyndigheters skyldighet att åtalsanmäla överträdelser, oavsett om det finns någon föreskrift som ålägger myndighetens anmälningskyldighet eller inte. Uttalandet bör dock läsas i ljuset av regeringens uttalanden i ovan behandlade skrivelse från 2009/10 om att det inom vissa områden kan finnas skäl mot att införa en ovillkorlig skyldighet att göra anmälan till åtal och att det alltid bör prövas om det finns behov av en sådan skyldighet inom det aktuella området.

10.5 Jordbruksverkets statistik över djurskyddskontroller

Jordbruksverket har i uppdrag att redovisa statistik om och en analys av hur djurskyddskontrollen och myndigheternas övriga djurskyddsarbete fungerar. Enligt 8 kap. 10 § andra stycket djurskyddsförord-

ningen ska Jordbruksverket senast den 15 april varje år till Regeringskansliet redovisa statistik om och en analys av hur djurskyddskontrollen och myndigheternas övriga djurskyddsarbete fungerar (nationell djurskyddsrapport). Redovisningen ska inkludera jämförelser med tidigare kontrollår. Jordbruksverket ska även analysera och ge en bild av djurskyddsläget utifrån det utförda djurskyddsarbetet.

Jordbruksverket samlar därför årsvis statistik över samtliga 21 länsstyrelsernas kontrollverksamhet på djurskyddsområdet. Länsstyrelsernas kontrollverksamhet omfattar ett stort antal kontroller, beslut och övrig ärendehandläggning.

Av tabell 10.1 nedan följer antalet utförda kontroller under åren 2015–2018 och beslut som länsstyrelserna fattat i sin kontrollverksamhet. De beslut som redovisas i tabellen avser åtgärder i form av förelägganden, omhändertaganden, djurförbud och åtalsanmälningar, som djurskyddslagstiftningen medger för att lagstiftningen ska efterlevas. Av tabell 10.2 följer antalet kontroller och beslut för 2018 uppdelat efter län.

Länsstyrelsernas djurskyddskontroll är riskbaserad, vilket innebär att kontrollresurserna riktas dit de behövs bäst. Detta innebär samtidigt att de redovisade siffrorna endast ger en lägesbild avseende en del av landets djurhållare. Detta leder också med stor sannolikhet till att fler brister konstateras än om kontrollerna valts ut slumpmässigt. Resultatet ger alltså inte en generell bild av hur det samlade djurskyddsläget ser ut i landet. De olika åtgärderna som kontrollmyndigheterna har vidtagit, t.ex. beslut om omhändertagande, redovisas avseende samtliga kontrolltyper, dvs. både normalkontroller, anmälningskontroller, uppföljande kontroller och kontroller i samband med ansökningar. Av siffrorna går det således inte att utläsa hur fördelningen av de olika åtgärdsbesluten fördelar sig bland de typerna av kontroller.²⁶

---

²⁶ Jordbruksverket, Djurskyddskontrollen 2018 – en redovisning av länsstyrelsernas arbete, utgiven 2019-04-16, s. 37.

Tabell 10.1 Länsstyrelsernas kontrollverksamhet på djurskyddsområdet²⁷

	2015	2016	2017	2018
Antal kontroller	11 875	10 899	10 828	10 386
- Varav normalkontroller ²⁸	4 590	4 490	4 528	3 993
- Varav kontroller efter anmälan ²⁹	4 918	4 320	4 181	4 408
- Varav uppföljande kontroller ³⁰	2 367	2 089	2 119	1 985
Övriga kontroller	1 540	1 490	1 401	1 532
- Varav inför § 16-tillstånd och offentlig föreläsning ³¹	1 115	970	844	871
- Varav besiktningar av fordon för djurtransport	425	520	557	661
Beslut enligt 26 § då gällande djurskyddslag ³²	1 312	1 151	1 239	1 163
Beslut om omhändertagande av djur enligt 31 eller 32 §§ då gällande djurskyddslag	941	827	879	895
Beslut om djurförbud ³³	279	244	204	198
Åtalsanmälningar	498	296	285	309

²⁷ Jordbruksverket, *Djurskydds kontrollen 2018 – en redovisning av länsstyrelsernas arbete*, utgiven 2019-04-16, s. 12.

²⁸ Normalkontroll är den kontroll som genomförs enligt kontrollplan. Det är fråga om kontroller hos t.ex. lantbrukare, slakterier, ridskolor, zoobutiker och kennelverksamheter. Begreppet "normalkontroll" används för den kontroll som utförs i enlighet med krav på riskbaserad och regelbunden kontroll enligt förordning (EG) nr 882/2004 för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd. (Nämnda förordning är numera upphävd och ersatt av förordning (EU) 2017/625).

²⁹ Kontroll efter anmälan görs på grund av inkommen anmälan om brister i djurhållningen.

³⁰ Uppföljande kontroll görs om brister har upptäckts vid tidigare kontroll.

³¹ Avser provningar som görs i samband med ansökan om tillståndspliktig verksamhet enligt 16 § den tidigare gällande djurskyddslagen och ansökan om offentlig föreläsning enligt 37 § den tidigare gällande djurskyddsförordningen.

³² Enligt 26 § den tidigare gällande djurskyddslagen får en kontrollmyndighet meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagen, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen och de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna ska följas.

³³ Siffran inkluderar inte beslut om upphävande av djurförbud.

Tabell 10.2 Antal kontroller respektive åtalsanmälningar per länsstyrelse avseende år 2018³⁴

Län	Antal kontroller ³⁵	Beslut om omhändertagande	Beslut om djurförbud	Beslut enl. 26 § DL ³⁶	Antal åtalsanmälningar
Stockholm	282	139	4	59	14
Uppsala	250	30	10	32	14
Södermanland	375	24	5	21	14
Östergötland	355	48	0	12	4
Jönköping	576	24	11	51	12
Kronoberg	382	39	7	66	9
Kalmar	602	45	10	89	18
Gotland	191	2	2	19	9
Blekinge	239	10	0	15	1
Skåne	1 187	112	63	216	46
Halland	537	21	1	63	15
Västra Götaland	2 176	122	29	188	42
Värmland	549	60	7	39	21
Örebro	421	37	10	44	13
Västmanland	236	14	3	23	4
Dalarna	189	26	1	28	17
Gävle	512	25	11	61	12
Västernorrland	266	42	5	35	13
Jämtland	157	35	5	13	6
Västerbotten	624	19	3	56	9
Norrbottnen	298	21	11	33	16
Summa	10 404 ³⁷	895	198	1 163	309

³⁴ Jordbruksverket, *Statistik för verksamhetsåret 2018*, utgiven 2019-05-28 s. 42.

³⁵ Avser normalkontroller, anmälningskontroller och uppföljningskontroller.

³⁶ Avser meddelade förelägganden och förbud enligt 26 § den tidigare gällande djurskyddslagen.

³⁷ Antalet kontroller under 2018 skiljer sig åt med 18 stycken i jämförelse med tabell 10.1. Detta kan enligt uppgift till utredningen bero på att statistiken i respektive tabell har rapporterats vid olika tillfällen under 2019.

10.6 Överväganden och förslag

10.6.1 Vad innefattas i skyldigheten för kontrollmyndigheterna att beivra överträdelser enligt 8 kap. 5 §?

Bedömning: Bestämmelsen i 8 kap. 5 § djurskyddslagen kan inte tolkas på annat sätt än att kontrollmyndigheten har en skyldighet att till polis eller åklagare anmäla samtliga fall av regelöverträdelser för vilka det finns en klar misstanke om brott, med undantag för mer bagatellartade överträdelser.

Enligt våra direktiv ska vi analysera vad som ligger i den lagstadgade skyldigheten för kontrollmyndigheterna att beivra överträdelser och hur denna skyldighet förhåller sig till kontrollmyndigheternas möjlighet att vidta administrativa åtgärder.

Bestämmelsen i 8 kap. 5 § djurskyddslagen har sin förlaga i livsmedelslagens motsvarande bestämmelse. Som följer av de ursprungliga förarbetena till denna bestämmelse har den tillkommit för att myndigheter i större utsträckning än som vad fallet tidigare skulle beivra konstaterade regelöverträdelser och för att den kan fungera som ett viktigt incitament för myndigheterna att medverka till lagföring av brott. När det gäller bestämmelsen i 8 kap. 5 § djurskyddslagen har JO också konstaterat att den innefattar en skyldighet för kontrollmyndigheten att åtalsanmäla regelbrott, dvs. anmäla överträdelser antingen till polis eller till åklagare, och att det inte är tillräckligt att vidta framåtsyftande åtgärder, som t.ex. förelägganden, för att se till att en straffbar regelöverträdelse åtgärdas (se avsnitt 10.3.2). Undantag kan enligt JO möjligen göras för de allra mest bagatellartade överträdelserna. Vidare ligger det enligt ett äldre uttalande från JO i sakens natur att myndigheter som upptäcker misstänkta regelöverträdelser har en skyldighet att reagera mot dessa genom att göra en åtalsanmälan (se avsnitt 10.4.5), en viss reservation gjorde JO även i detta uttalande för bagatellartade brott.

I Jordbruksverkets vägledning 2009-04-07 för kontrollmyndigheter m.fl. anges att länsstyrelsen är skyldig att göra åtalsanmälan om myndigheten vid kontroll har iakttagit objektiva omständigheter om överträdelser mot djurskyddslagstiftningen (se avsnitt 10.3.3).

När det – som är fallet i fråga om djurskyddslagen – finns en uttrycklig bestämmelse om att en myndighet ska verka för att beivra brott, ligger det mycket nära tillhands, mot bakgrund av nämnda förarbetsuttalanden, JO:s ställningstagande och Jordbruksverkets vägledning, att tolka bestämmelsen på så sätt att kontrollmyndigheten har en absolut skyldighet att åtalsanmäla misstänkta fall av begångna regelöverträdelser. I linje med vad JO uttalat bör undantag dock under alla förhållanden kunna göras för de mest bagatellartade överträdelserna.

Länsstyrelserna har som andra myndigheter att självständigt besluta i ärenden som rör myndighetsutövning mot enskild eller tillämpningen av lag (se 12 kap. 2 regeringsformen). Myndigheterna har att tillämpa gällande rätt, vilket givetvis betyder att olika rättskällor utöver själva lagtexten måste beaktas. Det är i detta fall (dvs. frågan om åtalsanmälan ska göras) en del av tillsynsverksamhet och ett slag av beslut som sällan eller aldrig blir underkastad överprövning i domstol. De uttalanden som JO gjort kommer då naturligen att få stor betydelse som vägledning för myndighetens lagstyrda verksamhet i dessa fall.

JO:s verksamhet regleras bl.a. i lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän. I 6 § anges följande. Ombudsman avgör ärende genom beslut, vari han eller hon får uttala sig om huruvida åtgärd av myndighet eller befattningshavare strider mot lag eller annan författning eller annars är felaktigt eller olämplig. Ombudsman får enligt bestämmelsen även göra sådana uttalanden som avser att främja en enhetlig och ändamålsenlig rättstillämpning.

I den juridiska doktrinen har det diskuterats i vilken omfattning JO:s uttalanden är att anse som en rättskälla för myndigheterna vid dess myndighetsutövning. Det har framhållits att JO:s uttalanden måste ses som auktoritativa och att de i praktiken ses som en auktoritativ rättskälla. I samma sammanhang har det framhållits att det inte går att se JO som en lika auktoritativ rättskälla som Högsta domstolen, bl.a. mot bakgrund av att JO inte är någon besvärinstans, inte har någon möjlighet att ändra andra myndigheters beslut och inte heller har någon motsvarighet till Högsta domstolens plenumförfarande för att tydliggöra hur senare JO-uttalanden förhåller sig till tidigare om de står i motsats till varandra. Slutsatsen blir att det kan finnas ett betydande utrymme för att argumentera för en annan

slutsats avseende gällande rätt än den JO uttalat.³⁸ I ett annat sammanhang har det anförts att JO:s principuttalanden i rättsfrågor får stor genomslagskraft och tillmäts betydelse såsom vägledande för rättsskipning och förvaltning, även om besluten inte kan betraktas som prejudikat i egentlig mening.³⁹ I doktrinen har även framhållits den självständighet att tolka lag som tillförsäkrats myndigheter enligt regeringsformen. I det sammanhanget har det anförts att det finns all anledning för myndigheter att kritiskt granska JO:s uttalanden och ta fasta på myndighetens självständighet samt att det inte kan vara rimligt att ge JO:s uttalanden en prejudikatliknande ställning.⁴⁰

Annan slutsats kan enligt vår mening knappast dras än att JO:s uttalanden om anmälningsskyldighet har stor betydelse som vägledning för myndigheterna och som ett avgörande underlag för att tillämpa aktuell bestämmelse i djurskyddslagen. Det torde innebära – i vart fall som huvudregel – att myndigheterna enligt gällande lagstiftning har att göra en åtalsanmälan om det kan konstateras i tillsynsverksamheten att det skett en straffbar överträdelse. Vi väljer att kalla detta för en anmälningsskyldighet för myndigheten. Det bör dock påpekas – som framhållits i doktrinen – att JO:s uttalanden inte torde ha samma ställning som rättskälla som ett avgörande i Högsta domstolen eller Högsta förvaltningsdomstolen, och att myndigheterna har att självständigt tillämpa lagstiftningen. Ett avsteg från huvudregeln att anmäla behöver därför inte nödvändigtvis vara detsamma som en felaktig myndighetsutövning.

För att anmälningsskyldigheten ska inträda torde det under alla förhållanden, som regeringen uttalat i ovan behandlade skrivelse, krävas att det finns en klar misstanke om en straffbar överträdelse. I fråga om det aktuella JO-uttalandet avsåg detta också frågan om tillståndsplikt, vilket är en regelöverträdelse som är relativt enkel att konstatera. Det kan i många fall antas vara väsentligt svårare att konkretisera en misstanke om brott, och det framstår i ljuset av regeringens nämnda uttalande att sådana fall då inte alltid omfattas av anmälningsskyldigheten.

Anmälningsskyldigheten enligt gällande lagstiftning torde alltså knappast ge utrymme för kontrollmyndigheten att – i stället för att anmäla en regelöverträdelse – enbart använda sig av framåtsyftande

---

³⁸ Andersson S., Skäligen misstanke (doktorsavhandling) 2016, s. 26 f.

³⁹ Ekroth J., JO-ämbetet – En offentlig rättslig studie (doktorsavhandling) 2001, s. 287.

⁴⁰ Bring T. m.fl., Förundersökning, fjärde upplagan, 2009, s. 58 f.

åtgärder, såsom att förelägga om rättelse, för att avhjälpa en konstaterad brist, i de fall det är något mer allvarligt än en tydligt bagatellartad överträdelse. Givetvis hindrar inte anmälningsskyldigheten att myndigheten också vidtar sådana åtgärder, för att förhindra fortsatta regelöverträdelser.

10.6.2 Finns det anledning att förtydliga kontrollmyndighetens skyldighet att anmäla överträdelser till polis eller åklagare?

Bedömning: En absolut anmälningsskyldighet kan inte anses vara det mest ändamålsenliga sättet att öka efterlevnaden av djurskyddsbestämmelserna, utan mindre allvarliga fall av regelöverträdelser bör kunna hanteras enbart genom framåtsyftande åtgärder, såsom förelägganden och förbud.

Samtliga misstänkta regelöverträdelser anmäls sannolikt inte till åtal

Det har, bl.a. i förarbetena till den nya djurskyddslagen, framförts den uppfattningen att samtliga överträdelser som konstateras av kontrollmyndigheterna inte åtalsanmäls, och att om detta skedde skulle antalet ärenden hos polis och åklagare öka avsevärt i omfattning (se avsnitt 10.3.1). Denna uppfattning har även framförts till oss i möte med länsstyrelsernas 28-nätverk. Även i hearingar med företrädare för djurrättsorganisationer och med branschföreträdare har den bilden förmedlats.

Några säkra slutsatser går dock inte att dra när det gäller hur många misstänkta regelöverträdelser som inte anmäls till polis och åklagare. Av Jordbruksverkets statistik över länsstyrelsernas djurskyddskontrollverksamhet framgår att det samlade antalet kontroller senaste fyra åren har uppgått till ca 11 000 per år, med en något nedåtgående trend. Antalet åtalsanmälningar har under samma period varierat mellan ca 500 år 2015 till ca 300 år 2018, se redovisad statistik i avsnitt 10.5. Antalet åtalsanmälningar är således förhållandevis litet, ca 3–5 procent av det totala antalet kontroller. Detta indikerar dock inte nödvändigtvis att ett stort antal brister inte anmäls; det låga

antalet anmälningar kan ju också tyda på att det faktiskt inte konstateras särskilt många brister vid kontrollerna, och att de flesta kontrollerade verksamheterna uppfyller djurskyddslagstiftningens krav på god djurhållning och djurvälstånd.

Antalet framåtsyftande åtgärder torde ge en viss bild av hur många brister som upptäcks vid länsstyrelsernas kontroll. Det kan ju antas att en upptäckt brist i djurhållningen, som således existerar vid kontrolltillfället, och som föranlett antingen ett föreläggande, djurförbud eller omhändertagande, också utgör en straffbar överträdelse av gällande regelverk. Detta eftersom förelägganden beslutas om kontrollmyndigheten vid en kontroll upptäcker brister som bör rättas till, dvs. det är fråga om en framåtsyftande åtgärd för att komma till rätta med en upptäckt brist. Likaså är djurförbud en framåtsyftande åtgärd, som något förenklat kan vidtas då det inte finns utsikter till rättelse eller då bristen är så pass allvarlig att det inte finns utrymme för att låta djurhållaren fortsätta ha djur. Beslut om omhändertagande av djur är också en framåtsyftande åtgärd, som bl.a. vidtas för att förhindra ytterligare djurlidande. Ett sådant beslut kan också förmedlas av att en person håller djur i strid med gällande djurförbud.

Det kan därför vara av intresse att jämföra det samlade antalet framåtsyftande åtgärder, dvs. förelägganden, djurförbud och omhändertagande av djur, med antalet åtalsanmälningar. Det ska dock framhållas att flera olika förelägganden, omhändertaganden och djurförbud kan avse en och samma regelöverträdelse. Det är t.ex. fallet om kontrollmyndigheten vid ett eller flera tillfällen förelägger djurhållaren att åtgärda en konstaterad brist, för att därefter – om föreläggandena inte följs och bristen således består – besluta att djuren ska tas omhand och meddela djurhållaren djurförbud. Vidare kan åtgärden att omhänderta djur även avse djur som inte har någon ägare eller ansvarig djurhållare, dvs. djur som har förvildats. Detta är ofta fallet vad avser katter. Omhändertagande av förvildade djur kan inte resultera i en åtalsanmälan, eftersom det inte finns någon ansvarig djurhållare att rikta anmälan mot. Det sagda innebär således att en viss överlappning föreligger i fråga om de framåtsyftande åtgärderna och att flera åtgärder kan vara hänförliga till en och samma brist.

Eftersom flera framåtsyftande åtgärder kan avse en och samma konstaterade regelöverträdelse bör inte det samlade antalet framåtsyftande åtgärder användas vid en uppskattning av antalet upptäckta regelöverträdelser per år. Det är i stället mer ändamålsenligt att utgå

från antalet meddelade förelägganden, även om denna siffra inte heller är helt rättvisande eftersom en och samma konstaterad regelöverträdelse kan resultera i mer än ett föreläggande. Om skyldigheten att åtalsanmäla redan begångna överträdelser efterlevdes helt konsekvent torde dock antalet åtalsanmälningar vara i ungefärlig paritet med antalet meddelade förelägganden, visserligen med ytterligare reservation för att de mest bagatellartade bristerna under alla förhållanden är undantagna från anmälningsskyldigheten. I sammanhanget bör påpekas att en bedömning om huruvida ett brott är att anse som ringa, i huvudsak i dag är avsedd att överlåtas att avgöras av de rättsvårdande myndigheterna och inte av kontrollmyndigheten (i vart fall om man anser att regeringens ställningstagande gällande miljöbalken har bäring även på djurskyddsområdet, se regeringens uttalande i förarbetena till anmälningsskyldigheten i miljöbalken, avsnitt 10.4.3).

Det samlade antalet förelägganden uppgick 2018 till 1 163 stycken och samma år gjordes 309 åtalsanmälningar. Antalet åtalsanmälningar utgjorde detta år därmed ca 27 procent av antalet meddelade förelägganden. Som framgår av resonemanget ovan borde antalet åtalsanmälningar ligga ungefär på samma nivå som antalet förelägganden om alla straffbara överträdelser skulle föranleda åtalsanmälan. I vart fall borde det inte vara en så pass stor diskrepans som statistiken utvisar är fallet i dag. Siffrorna indikerar alltså att kontrollmyndigheterna inte anmäler samtliga regelöverträdelser som upptäcks vid deras kontroller, utan i större utsträckning använder sig enbart av framåtsyftande åtgärder för att se till att brister avhjälpas.

När det gäller den regionala statistiken, dvs. varje enskild länsstyrelses kontrollverksamhet, framgår att förhållandet mellan meddelade förelägganden och antalet åtalsanmälningar skiljer sig något åt mellan länsstyrelserna. I fråga om t.ex. Länsstyrelsens i Skåne kontrollverksamhet utgör antalet åtalsanmälningar 21 procent av antalet förelägganden för år 2018. Motsvarande siffror för t.ex. Länsstyrelsen i Stockholm uppgår till 24 procent, för Uppsala till 44 procent, för Kronoberg till 14 procent, för Blekinge till 7 procent medan siffran för länsstyrelsen i Södermanlands län uppgick till 67 procent. De regionala skillnaderna mellan de olika länsstyrelserna kan, enligt synpunkter som framförts vid utredningens kontakter med 28-nätverket, i vissa fall bero på att en enskild länsstyrelse under året har bedrivit en punktinsats och t.ex. kontrollerat om personer med djurförbud

fortfarande har djur. Om det då har upptäckts att djur innehas i strid med förbudet kan detta ha resulterat i att åtalsanmälan har gjorts.

De regionala skillnaderna kan emellertid även möjligen indikera att länsstyrelsernas uppfattning vad som är en brist skiljer sig åt. Skillnaderna kan också tyda på att bestämmelsen i 8 kap. 5 § djurskyddslagen uppfattas och tillämpas på olika sätt av de olika kontrollmyndigheterna, vilket även framfördes i det betänkande som föregick den nu gällande djurskyddslagen (se avsnitt 10.3.1).

Sammanfattningsvis kan således konstateras att samtliga misstänkta regelöverträdelser sannolikt inte leder till en anmälan till polis eller åklagare samt att det kan antas att de olika kontrollmyndigheterna tillämpar bestämmelsen i 8 kap. 5 § djurskyddslagen på något olika sätt.

Det är inte ändamålsenligt med en absolut anmälningsskyldighet

Avsikten med en skyldighet att åtalsanmäla samtliga straffbelagda överträdelser som upptäcks av en kontrollmyndighet är att straffbestämmelserna ska ges erforderlig tyngd och att säkerställa efterlevnaden av regelverket på området. Eftersom det sannolikt förhåller sig så att alla överträdelser som i dag är straffbelagda inte anmäls till polis och åklagare, kan syftet med en sådan skyldighet, i vart fall delvis, gå förlorat.

Samtidigt har kontrollmyndigheterna i dag möjlighet att vidta administrativa åtgärder som syftar till att åtgärda redan inträffade regelöverträdelser. Som konstaterats ovan rör det sig om förelägganden, som kan förenas med vite, omhändertagande av djur och djurförbud. Det torde ligga i myndigheternas kontrollansvar att – i fråga om en överträdelse som alltjämt pågår – vidta både framåtsyftande åtgärder, såväl som att åtalsanmäla en redan inträffad regelöverträdelse. Myndigheterna kan alltså inte enbart åtalsanmäla en överträdelse, utan bör också agera för att en pågående regelöverträdelse upphör genom de ovan beskrivna framåtsyftande åtgärderna. En obligatorisk anmälningsskyldighet kan i detta arbete riskera att leda till att fokus läggs på åtgärder som t.ex. att sammanställa underlag för åtalsanmälan. Detta kan också innebära en ökad arbetsbelastning hos kontrollmyndigheterna. Från djurskyddssynpunkt kan en snabbare reaktion på en överträdelse vara av stor vikt, varför det kan framstå

som mer ändamålsenligt att kontrollmyndigheten kan koncentrera sig på att komma till rätta med en brist genom framåtsyftande åtgärder.

Genom att i vissa fall i stället använda sig av enbart framåtsyftande åtgärder torde kontrollmyndigheterna på ett mer effektivt och snabbare sätt kunna åstadkomma rättelser av brister och regelöverträdelser än vad som är fallet vid en åtalsanmälan, eftersom en sådan måste behandlas av de rättsvårdande myndigheterna. Att myndigheterna har möjlighet att enbart använda sig av framåtsyftande åtgärder vid mindre allvarliga överträdelser kan således borga för ett mer effektivt djurskydd och en ökad djurvälfärd.

Som utvecklats i avsnitt 10.2.2 ingår det i myndigheternas rådgivande roll att ge djurhållaren återkoppling om vilka brister kontrollmyndigheten funnit och ge enklare information om hur man kan komma tillrätta med denna typ av brister. Det kan antas att en absolut anmälningsskyldighet kan komma i viss konflikt med denna rådgivande roll när det är fråga om mindre allvarliga brister; en absolut anmälningsskyldighet kan riskera att leda till att djurhållaren inte söker stöd och råd att komma tillrätta med brister, utan i stället låter dem fortgå utan åtgärd.

Om samtliga överträdelser anmäldes skulle – som regeringen påpekat i förarbetena till den nu gällande djurskyddslagen – betydligt fler ärenden än i dag behöva hanteras av de rättsvårdande myndigheterna. I sammanhanget bör påpekas att brottsbekämpande myndigheter omfattas av en principiell förundersökningsplikt, som kommer till uttryck i 23 kap. 1 § rättegångsbalken. Bestämmelsen innebär att en förundersökning ska inledas så snart det finns anledning att anta att ett brott har begåtts som hör under allmänt åtal. I avsaknad av extra resurser skulle en ökad ärendetillströmning innebära ytterligare tidsutdräkt i ärendena, vilket skulle kunna få till följd att åtal inte kan väckas innan gärningarna är preskriberade⁴¹. En ökad tillströmning av anmälningar skulle också kunna leda till att utredningar och lagföringar av de allvarligare fallen av regelbrott blir lidande, t.ex. brott där djur har utsatts för lidande eller riskerat att utsättas för lidande, i förhållande till mindre allvarliga fall av överträdelser. Det kan därför ifrågasättas om en absolut anmälningsskyldighet innebär

---

⁴¹ Eftersom maximistraffet för de brott mot djurskyddslagen som omfattas av 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen är böter, har dessa brott en preskriptionstid om två år, medan övriga brott mot djurskyddslagen samt djurplågeribrottet har en preskriptionstid om fem år.

ett effektivt djurskydd, om inte de rättsvårdande myndigheterna har möjlighet att hantera ärendena inom en rimlig tidsrymd.

En absolut anmälningsskyldighet kan således enligt vår bedömning inte anses vara det mest ändamålsenliga sättet att öka efterlevnaden av djurskyddsbestämmelserna. En sådan åtgärd framstår som mer adekvat för de mer allvarliga fallen av regelöverträdelser. De mindre allvarliga fallen av överträdelser bör enligt vår bedömning i större utsträckning än vad lagen kan antas medge i dag kunna hanteras enbart genom framåtsyftande åtgärder i linje med vad regeringen uttalat i propositionen som föregick den nu gällande djurskyddslagen (se avsnitt 10.3.1).

Vi föreslår i kapitel 9 att vissa överträdelser av bestämmelser i djurskyddslagen ska avkriminaliseras och i stället beivras med administrativa sanktionsavgifter. Om detta genomförs minskas givetvis i motsvarande mån anmälningsskyldigheten, eftersom sanktion i sådana fall ska beslutas av kontrollmyndigheten som förstainstans.

10.6.3 Hur kan regeln i 8 kap. 5 § djurskyddslagen förtydligas?

Förslag: 8 kap. 5 § djurskyddslagen ska ändras på så sätt att kontrollmyndigheterna ska verka för att överträdelser av lagen, föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen eller de EU-bestämmelser som lagen kompletterar åtgärdas. Av bestämmelsen ska vidare framgå att kontrollmyndigheterna till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten ska anmäla sådana överträdelser för vilka det i vart fall föreligger en konkret risk för djurs lidande eller om det annars finns särskilda skäl.

Inledande utgångspunkter

Som konstaterats i avsnitt 10.6.1 kan bestämmelsen i 8 kap. 5 § djurskyddslagen att kontrollmyndigheterna ska verka för att överträdelser av regelverket beivras knappast tolkas på annat sätt än att det föreligger en skyldighet för kontrollmyndigheterna att åtalsanmäla konstaterade regelöverträdelser, utom de mest bagatellartade brotten (vilket dock inte är att förväxla med vad som utgör ett ringa brott). Som vi har kommit fram till i avsnitt 10.6.2 anmäls sannolikt inte

större delen av de överträdelser som myndigheterna upptäcker vid sin kontroll, i vart fall torde man kunna säga att långt ifrån alla överträdelser som objektivt kan utgöra brott mot djurskyddslagen åtalsanmäls. Det är vår bedömning att det heller inte vore ändamålsenligt om så skulle ske. Att det i dag sannolikt finns en diskrepans mellan hur bestämmelsen ska tolkas – i ljuset av JO:s ställningstagande – och hur bestämmelsen tillämpas i praktiken framstår som olyckligt. Att antalet vidtagna framåsyftande åtgärder i förhållande till antalet åtalsanmälningar skiljer sig åt mellan de olika länsstyrelserna (se avsnitt 10.6.2) kan därtill tala för att bestämmelsen tillämpas på olika sätt i olika delar av landet.⁴²

Frågan är om och i så fall hur bestämmelsen kan förtydligas för att vara mer flexibel i sin tillämpning, vara i förenlighet med den ordning som bl.a. regeringen måste anses gett uttryck för bör gälla och samtidigt ge myndigheterna en möjlighet att välja det mest ändamålsenliga sättet att komma till rätta med upptäckta regelöverträdelser.⁴³ Ett ställningstagande från lagstiftaren i denna fråga skulle ge Jordbruksverket möjlighet att utfärda nya råd eller riktlinjer, vilket kan leda till en större enhetlighet i kontrollmyndigheternas tillämpning av frågan om åtalsanmälan.

Som framgår av regeringens allmänna uttalanden i sin skrivelse om hur tillsyn bör utformas, finns det inte något hinder emot att inte ha en absolut anmälningsskyldighet på ett visst tillsynsområde. Regeringen menade ju i stället att det bör prövas om det finns behov av en sådan skyldighet inom det aktuella området. Som vi kommit fram till är det inte ändamålsenligt med en sådan absolut skyldighet på djurskyddsområdet. I stället bör anmälningsskyldigheten vara obligatorisk i fråga om de mer allvarliga fallen av regelöverträdelser. Detta ligger vidare i linje med regeringens uttalanden i ovan nämnda skrivelse om myndighetens möjlighet att underlåta att ingripa i vissa fall, vilket regeringen menar föreligger om en överträdelse t.ex. är ringa eller då kontrollobjektet har vidtagit rättelse. Det finns således inte något hinder emot att förtydliga bestämmelsen i 8 kap. 5 § djurskyddslagen på så sätt att myndigheterna ges större möjlighet till flexibilitet vad avser de mindre allvarliga fallen av regelöverträdelser

⁴² Jfr prop. 2017/18:147 s. 193 f.

⁴³ Vid utredningens möte med 28-nätverket framfördes också den synpunkten att det var önskvärt om bestämmelsen skulle ändras till att avse de överträdelser där det i dag bedöms som motiverat att åtalsanmälas och det därtill tydliggjordes vad som ligger i anmälningsskyldigheten, till gagn för en enhetlighet mellan de olika länsstyrelserna.

samtidigt som det klargörs att de mer allvarliga fallen av brott mot djurskyddsregelverket alltid bör vara föremål för en åtalsanmälan, varför bestämmelsen i 8 kap. 5 § djurskyddslagen ska ändras för att möjliggöra detta.

Överträdelse som alltid bör vara föremål för åtalsanmälan

Överträdelse som alltid bör betecknas som allvarlig är sådana där ansvar för djurplågeri skulle kunna aktualiseras, dvs. brott mot djurskyddslagen som även inneburit att djur har utsatts för lidande och som skulle kunna komma att rubriceras som brottsbalksbrottet djurplågeri av åklagare.

Brott mot djurskyddslagen är dock – till skillnad mot djurplågeribrottet – s.k. handlingsbrott, dvs. det krävs inte att någon viss effekt ska kunna påvisas för att ansvar för brott ska inträda utan gärningsmannens handlande som sådant är tillräckligt för att föranleda straffansvar. Straffrättsligt ansvar för djurplågeribrott kräver i stället att effekten, dvs. lidande hos djuret, kan konstateras (mer om effektbrott och handlingsbrott se avsnitt 3.2.4). Djurskyddsregelverket är vidare en förebyggande lagstiftning som syftar till att tillse att ett gott djurskydd säkerställs. Det bör således inte endast vara de överträdelse för vilka djurlidande kan konstateras som alltid bör åtalsanmälas. En sådan ordning skulle nämligen i allt för hög grad utesluta från lagföring brott som inneburit ett tydligt angrepp på djurskyddslagens skyddsintresse.

Även sådana överträdelse av en bestämmelse i djurskyddslagen, eller meddelad med stöd av djurskyddslagen, där det genom överträdelsen uppstått *i vart fall en konkret risk* för djurlidande bör också omfattas av anmälningsskyldigheten. Det behöver således inte konstateras att djurlidande har förekommit, utan endast att omständigheterna är sådana att lidande typiskt sett skulle kunna inträda. Det är alltså fråga om överträdelse av djurskyddsregelverket för vilka en risk för djurlidande inte har förverkligats endast p.g.a. tillfälliga omständigheter. En djurhållare som underlåter att utfodra sina djur, men där djuren har blivit utfodrade på initiativ av en granne, har utsatt djuren för en konkret risk för lidande genom svält. I detta exempel har djuren ju undgått lidande enbart genom tillfälligheter, dvs. en uppmärksam granne. Det kan också röra sig om ett farligt

föremål i en djurbox eller ett trasigt taggträdsstängsel som djuret endast av tillfälligheter har undgått att skada sig på.

Vidare bör sådana överträdelser som har begåtts uppsåtligen och avsett en förpliktelse av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt, dvs. sådana överträdelser som har fängelse 14 dagar som minimi-
straff, också alltid vara föremål för åtalsanmälan. Sådana överträdelser får ofta antas ha äventyrat djurskyddet på ett sådant sätt att det har förelegat en konkret risk för att djur i förlängningen skulle kunna utsättas för lidande.

I sammanhanget bör också straffbestämmelsen i 10 kap. 2 § djurskyddslagen beröras. Denna bestämmelse straffbelägger brott mot förbudet att genomföra sexuella handlingar med djur i 2 kap. 10 § samma lag. Det kan antas att detta brott sällan upptäcks av kontrollmyndigheterna i deras tillsynsverksamhet, utan torde oftast upptäckas på annat sätt, t.ex. genom anmälan från allmänheten. Brottet får dock anses vara av sådan karaktär att det är att anse som mer allvarligt ur djurskyddssynpunkt då det för denna typ av brott får anses föreligga en risk för att djur utsätts för lidande. I den mån detta brott upptäcks av kontrollmyndigheterna bör det således alltid vara föremål för åtalsanmälan.

De nämnda typerna av överträdelser bör anses som mer allvarliga ur djurskyddssynpunkt och således alltid vara föremål för en åtalsanmälan, under förutsättning att det finns en klar och konkret brottsmisstanke i enlighet med vad som sagts i avsnitt 10.6.1.

I sammanhanget kan något sägas om vilka överträdelser som typiskt sett inte har inneburit en konkret risk för djurs lidande. Hit hör brott som i dag faller inom området för ringa brott samt sådana brott som enligt vårt förslag därutöver ska bedömas som ringa (se avsnitt 9.15). Kontrollmyndigheterna bör alltid kunna anförtros att göra bedömningen om en överträdelse är att anse som ringa eller inte; denna fråga behöver inte avgöras av de rättsvårdande myndigheterna utan om kontrollmyndigheten finner att brottet är att anse som ringa behöver ingen åtalsanmälan göras (jfr regeringens uttalande i avsnitt 10.4.3).

Överträdelser som straffbeläggs enligt 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen är som vi har utvecklat i avsnitt 9.4 i många fall att se som mindre allvarliga ur djurskyddssynpunkt och därför torde de ofta kunna falla utanför det som ska åtalsanmälas enligt den avgränsning vi beskriver ovan. Även överträdelser som faller inom det

straffbara området för 10 kap. 1 och 3 §§ kan också i vissa fall anses som mindre allvarliga, under förutsättning att det inte förelegat någon konkret risk för djurs lidande. En ytterligare förutsättning för att överträdelser som omfattas av nämnda lagrum ska anses som mindre allvarliga är att de inte begåtts uppsåtligen och avsett en förpliktelse av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt.

Även mindre allvarliga överträdelser bör i vissa fall föranleda åtalsanmälan

Vårt förslag syftar som nämnts till att ge myndigheterna en större frihet att använda sig av enbart framåtsyftande åtgärder vid mindre allvarliga överträdelser, varför dessa inte ska behöva åtalsanmälas. Här avses sådana överträdelser där det inte uppstått något lidande eller någon konkret risk för djurs lidande. Detta kan även uttryckas som en ”undre gräns” för vilka överträdelser som *ska* åtalsanmälas; att kontrollmyndigheten ska åtalsanmäla sådana överträdelser för vilka det i vart fall förelegat en konkret risk för att djur utsätts för lidande. Utgångspunkten är alltså att mindre allvarliga överträdelser av djurskyddsreglerna, dvs. sådana som inte inneburit någon konkret risk för lidande, inte behöver åtalsanmälas.

Mindre allvarliga fall av regelöverträdelser bör dock vara föremål för åtalsanmälan under vissa omständigheter. Är det t.ex. fråga om upprepade överträdelser bör åtalsanmälan göras, även om gärningen är av mindre allvarligt slag. Det kan t.ex. gälla fall där en mindre överträdelse har konstaterats av kontrollmyndigheten och djurhållaren trots påpekande inte vidtar rättelse eller annars gör sig skyldig till en liknande överträdelse. Även uppsåtliga fall som har karaktären av rent lagtrots bör vara föremål för åtalsanmälan oavsett överträdelsens allvar. Överträdelser av aktuellt slag är sådana att det i dessa fall kan anses föreligga särskilda skäl för åtalsanmälan. Kontrollmyndigheterna är också givetvis fortsättningsvis obehindrade att anmäla även andra former av överträdelser av djurskyddsregelverket än de som vi anser alltid bör vara föremål för anmälan.

Som redan nämnts ovan ska kontrollmyndigheterna enligt vårt förslag vara fria att använda sig av enbart framåtsyftande åtgärder för att se till att mindre allvarliga överträdelser av regelverket upphör. För det fall den enskilde djurhållaren frivilligt åtgärdar bristen, utan att kontrollmyndigheten behöver ingripa, bör myndigheten helt kunna

avstå från att ingripa mot överträdelsen och således underlåta att besluta om någon åtgärd. Det är dock viktigt att detta under alla förhållanden dokumenteras, inte minst om det på nytt uppdragas brister hos djurhållaren. Som regeringen påpekar innebär vidare en sådan dokumentation att den enskilde informeras om att tillsynsärendet är avslutat (se avsnitt 10.4.4).

Lagtextens utformning

I ordet *beivras* som i dag används i lagtexten i 8 kap. 5 § djurskyddslagen får som konstaterats ovan sägas ligga en skyldighet att åtalsanmäla regelöverträdelser, med undantag för mer bagatellartade överträdelser. Detta ord bör därför utgå ur bestämmelsen och ersättas med ett annat uttryck.

Endast kontrollmyndigheterna kan verka för att en överträdelse beivras, dvs. i ordets betydelse ligger att myndigheten straffar eller på annat sätt ingriper mot den aktuella överträdelsen. Ordet *åtgärdas* får till skillnad mot *beivras* anses ha en vidare betydelse. En bestämmelse som anger att myndigheter ska verka för att regelöverträdelser åtgärdas syftar enligt vår mening inte enbart på de ingripandemöjligheter som myndigheten kan vidta vid en konstaterad överträdelse, utan omfattar även möjligheten för myndigheten att tillse att den enskilde åtgärdar brister, t.ex. genom förelägganden. Vidare kan en ändrad lydelse av bestämmelsen i 8 kap. 5 § djurskyddslagen på detta sätt också ge kontrollmyndigheterna möjlighet att endast vidta framåtsyftande åtgärder vid en konstaterad regelöverträdelse. Vi anser därför att det i denna lydelse ryms en större möjlighet för myndigheterna att agera på ett mer ändamålsenligt sätt vid en regelöverträdelse, dvs. den ger myndigheterna en utökad möjlighet att använda enbart framåtsyftande åtgärder för att komma till rätta med mindre allvarliga brister samtidigt som den också tillåter myndigheterna att underlåta att anmäla dessa brister till åtal. Samtidigt klarläggs att kontrollmyndigheten alltid har att verka för att överträdelser verkligen åtgärdas av den enskilde, vilket ofta kan ske genom föreläggande och ytterligare kontroll.

Enligt vår bedömning bör 8 kap. 5 § djurskyddslagen således ändras på så sätt att den ska föreskriva att myndigheterna ska verka för att överträdelser av regelverket på djurskyddsområdet åtgärdas. Lagtexten

ska även ange en ”undre gräns” när åtalsanmälan alltid ska göras, utöver de framåtsyftande åtgärder som kan behövas för att säkerställa djurskyddet. Det kan uttryckas som att kontrollmyndigheten ska till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten anmäla sådana överträdelser för vilka det i vart fall föreligger en konkret risk för djurs lidande eller det annars föreligger särskilda skäl. Sådana särskilda skäl är det vi ovan angett; att det är fråga om upprepade överträdelser eller uppsåtliga fall som har karaktären av rent lagtrots.

Den ändrade lydelsen bör föranleda Jordbruksverket att meddela en reviderad vägledning för kontrollmyndigheterna i detta avseende.

11 Företagsbot, sanktionsavgifter och djurförbud

11.1 Inledning

Enligt 36 kap. 10 a § brottsbalken får ett brott som kan föranleda talan om företagsbot, och som har begåtts av oaktsamhet och inte kan antas föranleda annan påföljd än böter, åtalas av åklagare endast om åtal är påkallat från allmän synpunkt. I våra direktiv framhålls att en följd av bestämmelsen om åtalsprövning är att brott mot djurskyddslagen (2018:1192) som begås i näringsverksamhet i vissa fall enbart leder till företagsbot och inte till påföljd för brott. En konsekvens av det är att den sanktion som följer på överträdelsen då inte kan läggas till grund för ett djurförbud. Enligt våra direktiv ska vi överväga om och i så fall i vilka situationer en dom eller ett strafföreläggande om företagsbot bör kunna leda till djurförbud för en fysisk person och föreslå eventuella ändringar av aktuell bestämmelse i djurskyddslagen.

Detta kapitel inleds med en redogörelse för under vilka omständigheter som djurförbud kan meddelas. Därefter behandlas under vilka omständigheter företagsbot kan åläggas som särskild rättsverkan av brott. Den deskriptiva delen av kapitlet innehåller även en sammanställning av statistik från Åklagarmyndigheten, Utvecklingscentrum Malmö, över antalet ärenden med brottsmisstankar om brott mot djurskyddslagen samt de ärenden med samma brottsmisstanke i vilka företagsbot har varit aktuellt.

Därefter följer våra överväganden och förslag i fråga om under vilka förutsättningar som en dom eller ett strafföreläggande om företagsbot ska kunna medföra djurförbud för en fysisk person. Slutligen behandlar vi också våra överväganden och förslag vad avser den del av vårt uppdrag om en sanktionsavgift bör leda till djurförbud. Vårt förslag om vilka överträdelser av regelverket på djurskyddsområdet

som ska kunna leda till sanktionsavgift finns i kapitel 9 och redogörs således inte för i detta kapitel.

11.2 Djurförbud

En möjlighet att meddela djurförbud infördes i den dåvarande djurskyddslagen redan 1969. I förarbetena till denna bestämmelse underströks att, med hänsyn till de avsevärda ingrepp i den drabbades försörjningsmöjligheter som ett förbud kan innebära och de verkningar i övrigt som detta kan få för den enskilde, bör förbud få meddelas endast i särskilt kvalificerade fall.¹ Detta förarbetsuttalande bekräftades i propositionen till 1988 års djurskyddslag där det också klargjordes att ett beslut om djurförbud kunde meddelas även om de missförhållanden i djurhållningen som ligger till grund för beslutet hade upphört vid tidpunkten för beslutet.²

Den nu gällande bestämmelsen om djurförbud återfinns i 9 kap. 1 § djurskyddslagen. Enligt paragrafen ska länsstyrelsen besluta om djurförbud för den som

1. allvarligt har försummat tillsynen eller vården av ett djur,
2. har misshandlat ett djur,
3. inte följer ett beslut som en kontrollmyndighet har meddelat enligt 8 kap. 9 § (dvs. inte rättar sig efter meddelade förelägganden) om beslutet är av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt,
4. har varit föremål för upprepade beslut enligt 8 kap. 9 §, om ett djurförbud är befogat från djurskyddssynpunkt,
5. genom en dom som har fått laga kraft eller genom ett godkänt strafföreläggande har befunnits skyldig till djurplågeri enligt 16 kap. 13 § brottsbalken, eller
6. genom en dom som har fått laga kraft eller genom ett godkänt strafföreläggande har befunnits skyldig till brott enligt 10 kap. 1–5 §§, om ett djurförbud är befogat från djurskyddssynpunkt.

---

¹ Prop. 1968:170 s. 21.

² Prop. 1987/88:93 s. 68.

Djurförbud ska dock enligt bestämmelsens andra stycke inte beslutas om det är sannolikt att den omständighet som annars ska leda till djurförbud inte kommer att upprepas.

Att djurförbud ska meddelas för den som har dömts för djurplågeri infördes 2003. I samband med 2003 års lagstiftningsärendet infördes även en skyldighet för länsstyrelsen att meddela djurförbud för den som *vid upprepade tillfällen* har dömts för brott mot djurskyddslagen eller mot föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Som motiv till denna bestämmelse angavs att personer som blir föremål för upprepade domar om djurskyddsbrott, oberoende av föreseelsernas svårighetsgrad, måste anses ha visat en påtaglig brist på respekt för djuren och att risken för att sådana personer kommer att göra sig skyldiga till liknande gärningar på nytt typiskt sett är stor.³

I förarbetena till den nu gällande djurskyddslagen anförde regeringen att bestämmelsens utformning hade lett till en praxis där djurförbud ofta meddelas mot den som tre gånger har lagförts för brott eller har meddelats beslut om föreläggande eller förbud, utan att allvaret i överträdelserna eller behovet av ett djurförbud från djurskyddssynpunkt beaktas. Regeringen menade att det finns en betydande risk att besluten om djurförbud vid en sådan tillämpning blir onyanserade och oproportionerliga. Regeringen anförde vidare att djurförbud i stället bör kunna beslutas för den som har dömts för brott mot djurskyddslagen oberoende av antalet gånger detta har skett, och att avgörande för om djurförbud ska meddelas bör vara *om ett djurförbud är befogat från djurskyddssynpunkt*. Kravet på upprepade tillfällen togs alltså bort i lagtexten och ersattes med ett krav på att djurförbud ska vara befogat från djurskyddssynpunkt. Regeringen framförde vidare att länsstyrelsen har att bedöma om allvaret i den eller de begångna överträdelserna och omständigheterna kring dem ger anledning att befara att djur i fortsättningen kan fara illa om den dömde får fortsätta sin djurhållning.⁴

I betänkandet *Ny djurskyddslag* (SOU 2011:75) föreslogs även att ett beslut om företagsbot för djurplågeri eller brott mot djurskyddslagen skulle leda till djurförbud på samma sätt som en dom eller ett strafföreläggande.⁵ Regeringen konstaterade i förarbetena till nu gällande djurskyddslag att även ett åläggande av företagsbot, som är en

---

³ Prop. 2001/02:93 s. 21.

⁴ Prop. 2017/18:147 s. 219.

⁵ SOU 2011:75 s. 740.

s.k. annan rättsverkan av brott, måste ske genom en dom eller ett godkänt strafföreläggande. Vidare konstaterades att företagsbot enligt 36 kap. 7 § brottsbalken ska åläggas näringsidkare för brott begångna i näringsverksamhet under vissa särskilt angivna förutsättningar och kan åläggas en juridisk person eller till en annan fysisk person än den person som har begått den brottsliga gärningen medan beslut om djurförbud av aktuellt slag endast riktar sig till fysiska personer som bedömts skyldiga till brott. Eftersom förslaget inte närmare hade motiverats i betänkandet saknades därför enligt regeringen en tillräcklig analys för att lägga till beslut om företagsbot som en grund för djurförbud.⁶

Enligt förarbetena till djurskyddslagen kan djurförbud alltså endast meddelas fysiska personer.⁷

11.3 Företagsbot

11.3.1 Allmänna förutsättningar

Med brott avses en gärning för vilken straff, dvs. böter eller fängelse, kan dömas ut. Enligt svensk rätt kan enbart fysiska personer begå brott och enbart den som har begått ett brott kan dömas till ett straff. Företagsboten är inte ett straff utan en repressiv sanktion, en s.k. särskild rättsverkan av brott (1 kap. 8 § brottsbalken). Företagsbot kan åläggas såväl fysiska som juridiska personer.

Tillämpningsområdet för bestämmelserna om företagsbot har genom lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2020 utökats bl.a. på så sätt att företagsbot ska kunna åläggas för brott som har begåtts i utövningen av sådan offentlig verksamhet som kan jämföras med näringsverksamhet och att företagets finansiella ställning ska beaktas vid bestämmandet av företagsbotens storlek.

Företagsbot ska således enligt 36 kap. 7 § första stycket brottsbalken åläggas ett företag för brott, om det för brottet är föreskrivet strängare straff än penningböter och brottet har begåtts i utövningen av näringsverksamhet eller sådan offentlig verksamhet som kan jämföras med näringsverksamhet eller annan verksamhet som ett före-

⁶ Prop. 2017/18:147 s. 218.

⁷ Prop. 2017/18:147 s. 218. Juridiska personer kan meddelas förelägganden enligt 8 kap. 9 § djurskyddslagen. En juridisk person som inte följer meddelade förelägganden kan alltså enligt förarbetena inte meddelas djurförbud trots att förutsättningar för djurförbud enligt 9 kap. 1 § första stycket 3 och 4 därmed skulle kunna vara uppfyllda.

tag bedriver, om brottet har varit ägnat att leda till en ekonomisk fördel för företaget. För att företaget ska åläggas företagsbot krävs också att företaget inte har gjort vad som skäligen kunnat krävas för att förebygga brottet, eller att brottet har begåtts av en person med ledande ställning i företaget eller en person som annars haft ett särskilt ansvar för tillsyn eller kontroll i verksamheten (andra stycket). Företagsbot ska dock inte åläggas om brottsligheten har varit riktad mot företaget (fjärde stycket samma paragraf).

Med företag avses enskilda näringsidkare och juridiska personer (tredje stycket samma paragraf).

Vid fastställandet av företagsbotens storlek ska det först bestämmas ett sanktionsvärde om lägst fem tusen kronor och högst tio miljoner kronor (36 kap. 8 § andra stycket brottsbalken). Sanktionsvärdet ska bestämmas med utgångspunkt i straffvärdet för den samlade brottsligheten. Särskild hänsyn ska tas till den skada eller fara som brottsligheten inneburit samt till brottslighetens förhållande till verksamheten. Det ska också tas skäligen hänsyn till om företaget tidigare har ålagts att betala företagsbot.

Om sanktionsvärdet uppgår till minst 500 000 kronor, ska företagsboten för ett större företag enligt 36 kap. 9 § första stycket brottsbalken sättas högre än sanktionsvärdet. Den förhöjda företagsboten ska fastställas till ett belopp som är befogat med hänsyn till företagets finansiella ställning. En förhöjd företagsbot får dock högst bestämmas till ett belopp som motsvarar femtio gånger sanktionsvärdet. Med större företag avses enligt andra stycket samma paragraf enskilda näringsidkare och juridiska personer som motsvarar de kriterier som anges i 1 kap. 3 § första stycket 4 årsredovisningslagen (1995:1554).

Företagsboten får under vissa förutsättningar jämkas eller efterges, bl.a. om brottet medför annan betalningsskyldighet eller särskild rättsverkan för företaget och den samlade reaktionen på brottsligheten skulle bli oproportionerligt sträng (36 kap. 10 § första stycket 1 brottsbalken).

Med näringsverksamhet avses yrkesmässigt bedriven verksamhet av ekonomisk art, oavsett om denna är inriktad på vinst eller inte. I kravet på yrkesmässighet ligger att verksamheten måste vara av tämligen varaktig karaktär. Till de juridiska personer som bedriver näringsverksamhet hör i första hand de rättssubjekt som, typiskt sett, har bildats för det ändamålet, t.ex. aktiebolag, handelsbolag och eko-

nomiska föreningar. Hit hör också stiftelser och ideella föreningar som ägnar sig åt verksamhet av ekonomisk art på ett sätt som är att beteckna som yrkesmässigt.

Om en fysisk person bedriver näringsverksamhet som enskild näringsidkare är det den fysiske personen som kan bli föremål för en talan om företagsbot.

11.3.2 Särskilt om åtalsprövning

Ett brott som kan föranleda talan om företagsbot får åtalas av åklagare endast om åtal är påkallat från allmän synpunkt när brottet har begåtts av oaktsamhet och inte kan antas föranleda annan påföljd än böter (36 kap. 10 a § brottsbalken).

Åtalsprövningsregeln infördes 2006 i samband med att ändringar i regelverket för företagsbot gjordes i syfte att effektivisera systemet med företagsbot och öka den praktiska användningen av sanktionen för brott i näringsverksamhet, bl.a. genom att låta sanktionen också omfatta mindre allvarlig brottslighet. Bestämmelsen om åtalsprövning innebär att företagsbot utgör den primära straffrättsliga reaktionen i förhållande till det individuella ansvaret när det gäller oaktsamma brott begångna i näringsverksamhet som straffvärdemässigt ligger på bötesnivå.

Regeringen uttalade i förarbetena till 2006 års lagstiftningsärende att de utvidgade möjligheterna att ålägga företagsbot skulle kunna medföra ett oproportionerligt kraftigt ingripande från det allmännas sida för viss mindre allvarlig brottslighet i näringsverksamhet. Regeringen menade att detta gjorde sig särskilt gällande i fråga om enskilda näringsidkare, som för det fall de begått brott, kunde drabbas av såväl företagsbot som straff. Vidare anförde regeringen bl.a. att det särskilt för mindre allvarliga oaktsamhetsbrott kan vara rimligare att företaget, snarare än en enskild individ, får bära ansvaret. Regeringen menade också att en sanktion mot näringsidkaren kan vara effektivare än en sanktion mot enskilda personer inom företaget. Överträdelse av näringsreglerande lagstiftning beror enligt regeringen inte sällan på brister som hänger samman med företagets organisation. En sanktion som riktar sig direkt emot företaget skulle därför kunna motivera att verksamheten organiseras på ett sätt som motverkar överträdelser. I förarbetena framförde regeringen vidare att det vid

brott mot näringsrelaterad lagstiftning ofta kan vara svårt att slå fast vem eller vilka inom företaget som varit oaktsamma. Det kan leda till att åtal för brott ogillas. Med den föreslagna utvidgningen av tillämpningsområdet för företagsbot skulle det dock vara möjligt att föra talan om företagsbot mot näringsidkaren, vilket enligt regeringen är naturligt eftersom bristen i många fall kan antas vara hänförlig till företagets organisation och struktur. Övervägande skäl talade därför enligt regeringens mening för att ansvaret för brott förövade i näringsverksamhet delvis borde flyttas över på näringsidkaren och att företagsbot bör vara den primära straffrättsliga sanktionen vid viss mindre allvarlig brottslighet. Regeringen fann att denna överflyttning av ansvar skulle ske genom införandet av en särskild regel om åtalsprövning.⁸

Om åtal är påkallat från allmän synpunkt råder åtalsplikt enligt 20 kap. 6 § rättegångsbalken. Av förarbetena till bestämmelsen om åtalsprövning anges att detta kan vara fallet om brottsligheten närmar sig eller gränsar till ett sådant straffvärde där annan påföljd än böter kan komma i fråga. Andra fall där åtal kan vara påkallat från allmän synpunkt är enligt motiven om det är fråga om brott som begåtts genom medveten oaktsamhet, om brottet skett mer systematiskt, om brottslighet har ägt rum vid upprepade tillfällen eller om brottet inneburit särskilt allvarliga risker i förhållande till den aktuella straffbestämmelsens skyddsändamål. Om det står klart att en talan om företagsbot inte kan föras eller verkställas är också exempel på situationer där åtal kan vara påkallat från allmän synpunkt, t.ex. om det är fråga om ett utländskt rättssubjekt eller om ett företag som försatts i konkurs.⁹

Som nämnts ovan har reglerna om företagsbot ändrats fr.o.m. den 1 januari 2020. I propositionen som föregick dessa ändringar konstateras att erfarenheterna av åtalsprövningsregeln har varit goda, bl.a. då bestämmelsen tillåter att åklagare begränsar sitt arbete till frågan om företagsbot och inte behöver lägga resurser på att identifiera en enskild gärningsman i de fall det är fråga om sådan brottslighet som faller inom tillämpningsområdet för regeln om åtalsprövning. Regeln om åtalsprövning har inte varit föremål för ändringar i det berörda lagstiftningsärendet.¹⁰

⁸ Prop. 2005/06:59 s. 44 f.

⁹ Prop. 2005/06:59 s. 47 och 63 f.

¹⁰ Prop. 2018/19:164 s. 44.

11.4 Statistik från Åklagarmyndigheten över brott mot djurskyddslagen och företagsbot

Vi har från Åklagarmyndigheten, Utvecklingscentrum Malmö, erhållit statistik över antalet ärenden med brottsmisstankar rörande brott mot djurskyddslagen samt de ärenden med samma brottsmisstanke i vilka företagsbot har varit aktuellt, se tabell 11.1 nedan.

Tabell 11.1 Beslutade brottsmisstankar gällande djurskyddslagen

	2015	2016	2017	2018
Antal ärenden med beslut	410	293	245	229
Antal beslutade brottsmisstankar	593	419	373	293
Antal beslut med åtal/strafföreläggande	213	146	153	80
<i>i antal ärenden</i>	168	113	101	80
Antal ärenden med företagsbot	26	23	17	9
Antal ärenden med företagsbot och åtal/strafförelägganden	8	1	5	2

Av tabellen framgår bl.a. att antal ärenden med beslut om att väcka åtal, alternativt utfärda strafförelägganden, år 2018 uppgick till 80 stycken, varav det i två ärenden återfanns ett yrkande om företagsbot. Samtidigt uppgick antalet ärenden med ett yrkande om företagsbot till nio stycken, varav det i två fall också således fanns ett beslut om åtal alternativt strafföreläggande. I sju ärenden fanns alltså enbart ett yrkande om företagsbot detta år, dvs. beslut om åtal eller strafförelägganden saknades i dessa ärenden. Motsvarande siffra för 2017 var 12 stycken, för 2016 22 stycken och för 2015 18 stycken. Av tabellen följer vidare att det är fråga om en genomgående nedåtgående trend för samtliga ärenden i fråga om brottsmisstankar gällande djurskyddslagen, och således även för antalet ärenden med beslut om åtal/strafförelägganden respektive ärenden med enbart ett yrkande om företagsbot.

11.5 Överväganden och förslag

11.5.1 Företagsbot och djurförbud

Förslag: Det ska beslutas om djurförbud för fysiska personer som ålagts företagsbot för brott enligt 10 kap. 1–5 §§ djurskyddslagen, om ett djurförbud är befogat från djurskyddssynpunkt.

Inledande utgångspunkter

En följd av bestämmelsen om åtalsprövning i 36 kap. 10 a § brottsbalken blir, som påpekats i våra direktiv, att oaktsamma brott mot djurskyddslagen som begås i näringsverksamhet och vars straffvärde motsvarar dagsböter kan leda till enbart företagsbot och inte till någon påföljd för brott. Av de praxisgenomgångar vi gjort framgår vidare att djurplågeribrottet och brott mot djurskyddslagen ofta har ett straffvärde på bötesnivå. Det är inte sällan sådana brott begås inom ramen för en näringsverksamhet som bedriver djurhållning för kommersiella syften, t.ex. ett lantbruk som bedriver mjölkproduktion eller hållning av gris för köttproduktion.

För att en person ska kunna dömas för djurplågeri krävs att det kan konstateras att brottet har begåtts av i vart fall grov oaktsamhet. Åtalsprövningsregeln i 36 kap. 10 a § brottsbalken är därför inte tillämplig för djurplågeribrottet, eftersom en förutsättning för att denna regel ska vara aktuell är att brottet i fråga har begåtts av oaktsamhet, dvs. den får inte ha bedömts som grov. Ansvar för brott mot djurskyddslagen kräver dock endast att vanlig oaktsamhet kan konstateras, varför åtalsprövningsregeln kan aktualiseras för sådana brott som begås i näringsverksamhet och som har ett straffvärde som motsvarar dagsböter.

Det framstår inte som särskilt vanligt förekommande att åklagare enbart för talan om företagsbot mot en enskild näringsidkare i de fall brott mot djurskyddslagen har begåtts i sådan verksamhet. Av statistiken presenterad i avsnitt 11.4 framgår att talan om enbart företagsbot i fråga om brott mot djurskyddslagen förekom i sju ärenden under 2018. Motsvarande siffror för de tre föregående åren var visserligen något högre; mellan 12 stycken till 22 stycken som högst. Det är ändå ett förhållandevis lågt antal ärenden per år, särskilt i jäm-

förelse med antalet beslutade brottsmisstankar som legat mellan ca 300 till ca 600 under perioden (flera brottsmisstankar kan dock förekomma i ett och samma ärende). Här bör poängteras att talan om företagsbot även kan riktas mot bl.a. aktiebolag. Det antal ärenden där ett yrkande om företagsbot har förekommit kan alltså i vissa fall avse talan som inte har riktats mot en fysisk person i rollen som enskild näringsidkare, utan i stället mot en juridisk person, som ju inte kan dömas för brott mot djurskyddslagen.

För att en fysisk person ska kunna meddelas djurförbud, som en konsekvens av en straffrättslig sanktion som ålagts denne, krävs det enligt bestämmelsen i 9 kap. 1 § första stycket 6 djurskyddslagen att personen i fråga genom en lagakraftvunnen dom eller genom ett godkänt strafföreläggande befunnits skyldig till brott mot djurskyddslagen. Det är alltså inte möjligt att besluta om djurförbud för en fysisk person som enbart har ålagts företagsbot för brott mot djurskyddslagen. Det går således inte att lägga en sådan dom eller sådant beslut till grund för ett djurförbud. Däremot torde den fysiske personens agerande mot sina djur kunna motivera ett djurförbud t.ex. enligt 9 kap. 1 § första stycket 1 djurskyddslagen, att djurhållaren allvarligt har försummat tillsynen eller vården av ett djur.

Skäl som talar emot att en person som ålagts företagsbot ska kunna meddelas djurförbud

Som nämnts ovan synes det inte vara särskilt vanligt förekommande att en fysisk person enbart påförs företagsbot för brott mot djurskyddslagen. Behovet av en utvidgning av bestämmelsen om djurförbud för att möjliggöra att djurförbud ska kunna beslutas i dessa fall kan därför ifrågasättas. I detta sammanhang bör det också lyftas fram att synpunkten har framförts på möte med länsstyrelsernas 28-nätverk att majoriteten av de meddelade djurförbuden inte har meddelats med stöd av 9 kap. 1 § första stycket 5–6 djurskyddslagen, (dvs. att förbudet grundat sig på en dom gällande brott mot djurskyddslagen eller gällande djurplågeri), utan med stöd av någon av de övriga punkterna i bestämmelsen. Uppgiften indikerar således att det inte är vanligt förekommande att djurförbud beslutas först efter det att dom eller strafföreläggande har meddelats. Även denna omständighet talar därför emot att det föreligger ett behov av utvidgning av bestämmelsen om djurförbud.

Vidare är det som konstaterats ovan fråga om mindre allvarlig brottslighet för vilken åtalsprövningsregeln aktualiseras, dvs. brott med ett straffvärde motsvarande dagsböter och brott som endast har begåtts av oaktsamhet. Åtalsprövningsregeln är således inte tillämplig för brott mot djurskyddslagen som begåtts uppsåtligen och heller inte på djurplågeribrott som förutsätter grov oaktsamhet. Vidare är det ofta enligt förarbetena till bestämmelsen om åtalsprövning påkallat ur allmän synpunkt att väcka åtal för brott som begås av medveten oaktsamhet, på ett mer systematiskt sätt eller vid upprepade tillfällen. Det är således de lindrigare formerna av brott som kan beivras enbart med företagsbot och inte med straff, genom den utsällning av de mest lindriga fall som åtalsprövningsregeln syftar till. Djurförbud är å andra sidan en ingripande åtgärd som kan innebära en enskild näringsidkare helt går miste om sin försörjning om denne meddelas ett djurförbud. Djurförbud kan således medföra stora konsekvenser för den enskilde. Det kan därför framstå som oproportionerligt att djurförbud kan beslutas för någon som endast gjort sig skyldig till en mindre allvarlig överträdelse av djurskyddsregelverket.

Det kan också i många fall vara tillfälligheter som avgör om en verksamhet bedrivs i bolagsform eller som en enskild näringsverksamhet. Det kan därför framstå som något inkonsekvent att en person som väljer att bedriva en verksamhet som enskild firma och således kan påföras företagsbot för brott mot djurskyddslagen i egenkap av enskild näringsidkare, i dessa fall också skulle kunna meddelas djurförbud till skillnad mot om personen hade valt att driva verksamheten i bolagsform. I det senare fallet skulle ju ett djurförbud inte kunna meddelas den juridiska personen om den juridiska personen påförts företagsbot, eftersom djurförbud bara kan meddelas mot fysiska personer.

Djurskyddsskäl talar för att en person som ålagts företagsbot ska kunna meddelas djurförbud

När det gäller bestämmelsen om djurförbud för den som har dömts för brott mot djurskyddslagen, har det som skäl till införandet av bestämmelsen bl.a. framförts att risken att djur kan fara illa om gärningsmannen får fortsätta sin djurhållning ska beaktas vid prövningen om djurförbud ska meddelas (se avsnitt 11.2). Det avgörande för att djurförbud ska komma i fråga i det aktuella fallet kan således

sågas vara lämpligheten hos gärningsmannen och övriga omständigheter hänförliga till dennes djurhållning.

Det framstår inte som ändamålsenligt eller konsekvent att en fysisk person som, i stället för att ha dömts för straff för brott av aktuellt slag, har ålagts en företagsbot inte kan komma i fråga för ett djurförbud enligt 9 kap. 1 § första stycket 6 djurskyddslagen. Personen i fråga skulle ju kunna vara så pass olämplig eller ha sådana brister i sin djurhållning att förutsättningar att meddela djurförbud enligt den aktuella bestämmelsen i sig är uppfyllda.

Bestämmelsen om åtalsprövning för mindre allvarlig brottslighet som begåtts i näringsverksamhet infördes efter det att de aktuella bestämmelserna om djurförbud trädde i kraft. I tiden innan åtalsprövningsregelns införande hade den fysiske personen kunnat åtalas för brott mot djurskyddslagen och hade då även kunnat bli föremål för djurförbud på grundval av den lagföreläggningen. Vid införandet av åtalsprövningsregeln synes inte heller konsekvenserna för möjligheterna att besluta om djurförbud i fråga om brott mot djur begångna i näringsverksamhet ha beaktats. Det är i vart fall inte något som berördes i förarbetena till den bestämmelsen. Starka skäl talar således för att det bör finnas en möjlighet att besluta om djurförbud för fysiska personer som ålagts företagsbot för brott mot djurskyddslagen. De djurskyddsaspekter som kan motivera att en djurhållare åläggs djurförbud för överträdelse mot djurskyddslagen är inte mindre framträdande eller viktiga för att det finns en åtalsprövningsregel som innebär att företagsbot ska vara den primära sanktionen vid sådana överträdelse. Åtalsprövningsregeln infördes av skäl som inte har något med djurskydd att göra, men innebär de facto att möjligheterna att meddela djurförbud något minskades. Det framstår som en inkonsekvent ordning att detta har blivit effekten av införandet av åtalsprövningsregeln.

Visserligen kan det som angetts ovan framstå som oproportionerligt att förhållandevis lindrig brottslighet som föranlett företagsbot också ska kunna leda till djurförbud. Enligt bestämmelsen i 9 kap. 1 § första stycket 6 djurskyddslagen krävs det dock att ett djurförbud är befogat från djurskyddssynpunkt. Det ska således i varje enskilt fall göras en prövning om förutsättningar för djurförbud föreligger. Är det fråga om endast lindriga fall av regelöverträdelse torde djurförbud inte komma ifråga. Det torde gälla på samma sätt oavsett

om det är fråga om överträdelse som lett till dagsböter mot en fysisk person eller till företagsbot på grund av åtalsprövningsregeln.

Som framgått i avsnitt 11.3 kan företagsbot påföras en näringsidkare utan att fastslå vilken enskild individ inom företaget som begått det aktuella brottet. En fysisk person som påförs en företagsbot kan ju driva en enskild firma och inom denna verksamhet ha anställt andra personer, som skulle kunna ha begått det aktuella brottet. Det är alltså den enskilde personen som innehavare av den enskilda firman som då påförs företagsboten och inte gärningsmannen. I fråga om bestämmelserna om djurförbud skulle detta kunna innebära att en annan person än den som meddelas djurförbudet i själva verket har begått överträdelsen. Detta kan t.ex. vara fallet om en anställd inom ett lantbruk begår en överträdelse av aktuellt slag, men där företagsboten påförs lantbrukaren som innehavare av den enskilda firman, utan att lantbrukaren själv har begått något brott. Eftersom det är någon annan som i detta fall har begått brottet, talar detta i någon mån emot att djurförbud bör kunna meddelas en fysisk person i en sådan situation. Samtidigt får det sägas vara den enskilda näringsidkarens ansvar att se till att djurhållningen sköts på ett korrekt och lagenligt sätt. Det är ju det kontrollansvaret som har motiverat att näringsidkaren ålagts företagsbot, i de fall överträdelsen inte begåtts av näringsidkaren själv.

För att undvika oskäligen resultat bör det kunna beaktas vid bedömningen i det enskilda fallet att överträdelsen som ligger till grund för företagsboten har begåtts av någon annan än den som har påförts boten. I sådana fall bör bestämmelsen i 9 kap. 1 § andra stycket djurskyddslagen kunna aktualiseras, dvs. att bedömningen görs att det är sannolikt att den omständighet som annars ska leda till djurförbud inte kommer att upprepas. Hur näringsidkaren efter att överträdelsen uppdagats och företagsbot dömts ut har valt att organisera sin verksamhet för att det inträffade inte ska upprepas, torde kunna tillmätas betydelse i detta avseende. Det sagda hindrar således inte att en möjlighet att besluta om djurförbud för fysiska personer som ålagts företagsbot för brott mot djurskyddslagen införs.

Vi anser sammanfattningsvis att övertygande skäl utifrån djurskyddssynpunkt talar för att det bör finnas en möjlighet att besluta om djurförbud för personer som ålagts företagsbot för brott mot djurskyddslagen, även om behovet av den sådan bestämmelse i och för sig framstår som begränsat, i så måtto att den ”lucka” som in-

förändret av åtalsprövningsregeln skapade endast torde träffa ett mindre antal fall per år. I de enskilda fall som kan uppkomma, kan det dock finnas mycket starka skäl utifrån djurskyddssynpunkt att meddela ett djurförbud. Vi har svårt att se varför den möjligheten då inte ska finnas. Vi föreslår därför att bestämmelsen om djurförbud ändras i enlighet med detta.

En domstol ska enligt 2 § förordningen (1997:176) om underrättelse till Statens jordbruksverk om domar i vissa brottmål inom en vecka till Jordbruksverket sända en kopia av en dom genom vilken någon dömts för djurplågeri eller dömts för brott mot djurskyddslagen. Jordbruksverket underrättar i sin tur enligt uppgift till utredningen länsstyrelserna om innehållet i domen. Regeringen bör överväga att ändra denna förordning på så sätt att även dom genom vilken en fysisk person ålagts företagsbot för brott mot djurskyddslagen ska sändas till Jordbruksverket. På detta sätt får Jordbruksverket och således också berörd länsstyrelse kännedom om domen, varefter länsstyrelsen ska pröva om förutsättningar för att meddela djurförbud föreligger.

Som anges i avsnitt 11.2 kan djurförbud endast meddelas fysiska personer. Det bör även framhållas att vi enligt direktiven endast ska överväga om en dom eller ett strafföreläggande om företagsbot bör kunna leda till djurförbud för en *fysisk* person. Vi har alltså inte övervägt om det kan finnas anledning att meddela en juridisk person djurförbud om den juridiska personen har ålagts företagsbot för att ett brott mot djurskyddslagen har skett i dess verksamhet.

11.5.2 Sanktionsavgift och djurförbud

Förslag: Ett beslut om sanktionsavgift som har meddelats en fysisk person ska leda till djurförbud om det är befogat från djurskyddssynpunkt.

Enligt vårt förslag om sanktionsväxling på djurskyddsområdet ska vissa överträdelser som i dag straffbeläggs enligt 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen i stället beivras med sanktionsavgift (se kapitel 9 om vilka typer av överträdelser vi anser vara lämpliga att beivras med avgift i stället för straff). Sanktionsavgift ersätter således enligt vårt förslag straff enligt nämnda lagrum och regelöverträdelserna som är

föremål för sanktionsväxling ska enligt förslaget avkriminaliseras i motsvarande mån. Detta innebär att en fysisk person som enligt vårt förslag påförs en sanktionsavgift för en överträdelse av en djurskyddsregel inte kan dömas för samma överträdelse till ett straff. Enligt våra direktiv ska vi särskilt överväga om en sanktionsavgift bör leda till ett djurförbud och om det i så fall bör krävas försvårande omständigheter, t.ex. att en sanktionsavgift tagits ut vid upprepade tillfällen eller att ett djurförbud är befogat från djurskyddssynpunkt.

Enligt nu gällande regelverk kan alltså en gärningsman dömas för brott mot djurskyddslagen för sådana regelöverträdelser som vi föreslår i stället ska beivras med sanktionsavgift. En person som döms för ett sådant brott kan enligt bestämmelsen i 9 kap. 1 § första stycket 6 djurskyddslagen meddelas djurförbud. Det framstår inte som ändamålsenligt att en person som med tillämpning av vårt förslag i stället påförs en sanktionsavgift för samma överträdelse inte kan meddelas ett djurförbud enligt nu gällande bestämmelse. Bestämmelsen bör således ändras på så sätt att en fysisk person som ålagts sanktionsavgift för en regelöverträdelse ska kunna meddelas djurförbud. Samma förutsättningar som om personen hade dömts för brott mot djurskyddslagen för överträdelsen bör gälla om personen i stället påförts en sanktionsavgift, dvs. djurförbud ska vara befogat från djurskyddssynpunkt.

I detta sammanhang bör det noteras att en sanktionsavgift enligt vårt förslag även kan påföras en juridisk person. Eftersom ett beslut om djurförbud enligt vad som nämnts i avsnitt 11.2 endast kan riktas mot en fysisk person, är det således endast fysiska personer som har ålagts sanktionsavgift som kan komma att meddelas djurförbud enligt bestämmelsen.

12 Konsekvensanalys

12.1 Konsekvensanalysens innehåll

I vårt uppdrag ingår att analysera konsekvenserna av de lämnade förslagen i enlighet med 14–15 a §§ kommittéförordningen (1998:1474). Eftersom vi lämnar författningsförslag ska konsekvensanalysen också göras i enlighet med 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning (15 a § kommittéförordningen).

En konsekvensanalys ska bl.a. innehålla en beskrivning av identifierade problem och vad som ska uppnås med en viss regeländring, vilka alternativa lösningar som finns för att uppnå det önskade resultatet samt vilka som berörs av regleringen (6 § 1–3 förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning). I betänkandet har vi kontinuerligt beskrivit problem och möjliga skadekonsekvenser inom de områden vi haft att kartlägga, lämnat förslag på åtgärder samt presenterat alternativa lösningar. Det som sagts där upprepas inte i detta kapitel. Övriga krav enligt 14–15 a §§ kommittéförordningen och 6 och 7 §§ förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning behandlas i det följande.

Vi bedömer att följande områden inte berörs av våra förslag (15 § kommittéförordningen):

- den kommunala självstyrelsen,
- små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags,
- sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet,
- jämställdheten mellan kvinnor och män eller
- möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

12.2 Djurplågeribrottet

12.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Bedömning: Förslaget medför inte några ökade kostnader för rättsväsendet som inte ryms inom de befintliga anslagen.

Vi har lämnat förslag om att dela upp straffskalorna för djurplågeribrottet genom att föreslå ett nytt grovt djurplågeribrott med en särskild straffskala. Någon förändring av minimi- eller maximistrafpen för djurplågeribrottet av den s.k. normalgraden har vi däremot inte föreslagit. Syftet med de föreslagna ändringarna är att göra lagstiftningen tydligare och att skapa förutsättningar för domstolarna att göra en differentierad bedömning av straffvärdet utifrån samtliga de straffvärdepåverkande omständigheter som förekommit. Avsikten är inte att generellt skärpa straffen för djurplågeribrottet. Vårt förslag innebär emellertid att straffen kommer att skärpas för de allvarligaste fallen av djurplågeri, dels genom att vissa av dessa gärningar kommer att anses som grova och straffmätas på straffskalan för det grova brottet, dels genom att vissa av dessa gärningar kommer att åsättas ett högre straffvärde inom ramen för det grova brottets straffskala.

Ett genomförande av vårt förslag kommer alltså att leda till att straffen skärps för de allvarligaste fallen av djurplågeri. Det grova djurplågeribrottet har som nämnts ovan enligt vårt förslag ett minimi-straff om sex månaders fängelse. Det kan antas att de brott som bedöms som grova djurplågeribrott mestadels kommer att straffvärdebedömas på den nedre delen av denna straffskala, vilket är den normala ordningen i svensk rättspraxis. Merparten av straffen för grovt djurplågeri kommer alltså troligen att åsättas ett straffvärde som understiger ett års fängelse. Som har utvecklats i avsnitt 6.7 får detta till följd att påföljden villkorlig dom i förening med böter alltså kommer att vara den vanligaste påföljden för allvarligare former av djurplågeri. Detta under förutsättning att brottet inte anses utgöra ett artbrott eller tillmäts ett högt artvärde. Vi anser dock, som vi utvecklar i avsnitt 6.7, att det finns starka skäl som talar för att grovt djurplågeribrott påföljdsmissigt bör behandlas som ett artbrott. För att undvika fängelsestraff kommer det i så fall regelmässigt – om detta synsätt får genomslag i praxis – att krävas att det finns ett tillräckligt ingripande alternativ, t.ex. en ingripande skyddstillsyn eller

att den icke frihetsberövande påföljden kan kombineras med samhällstjänst.

Av vår praxisgenomgång följer att antalet domar där djurplågeribrottet bedöms ha ett straffvärde som överstiger bötesnivån uppgår till ca 20–35 stycken per år (se avsnitt 5.4.4). Av dessa brott kan det antas att ca 10–15 stycken skulle kunna komma att bedömas som grovt djurplågeribrott enligt vårt förslag och således utgöra artbrott. I dessa fall skulle det alltså bli fråga om att påföljden bestäms antingen till fängelse eller en ingripande icke frihetsberövande påföljd, vilket innebär en ökning av sådana påföljder i förhållande till dagsläget. I dag bestäms påföljden till en mer ingripande påföljd än villkorlig dom och böter i färre än fem fall per år. Samtliga dessa påföljder innebär – till skillnad från en villkorlig dom med böter – kostnader för Kriminalvården.

Det är emellertid förenat med svårigheter att uttala sig om hur stor ökningen av antalet domar där påföljden bestäms till en mer ingripande påföljd än villkorlig dom och böter kan komma att bli. Den sammantagna effekten av vårt förslag beror till stor del på hur domstolarna tillämpar lagstiftningen. Det är därför inte möjligt att på förhand bedöma exakt vilket genomslag straffskärpningen kommer att få. Av samma skäl är det inte heller möjligt att precisera Kriminalvårdens kostnader till följd av förslaget. Vi bedömer dock under alla förhållanden att vårt förslag endast kommer att ha en relativt sett marginell kostnadseffekt för Kriminalvården med hänsyn till antalet domar det kan handla om, och att kostnadsökningen därmed kommer att rymmas inom befintliga anslag.

Den nya lagstiftningen kan inte komma att medföra annat än ett begränsat behov av information, utbildning, ändring i handböcker och liknande för övriga myndigheter inom rättsväsendet. Vi bedömer därför att vårt förslag inte kommer att leda till några egentliga kostnadsökningar för rättsväsendet i övrigt. I vart fall kommer enligt vår uppfattning sådana kostnader att rymmas inom befintliga anslag.

12.2.2 Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet

Bedömning: Vårt förslag kan antas medföra vissa positiva effekter framför allt för det brottsförebyggande arbetet.

En uppdelning av straffskalan i ett brott av den s.k. normalgraden och ett grovt brott med en särskild straffskala för de brott som bedöms som grova innebär en markering från samhällets sida av att vissa djurplågeribrott är av sådant allvar att ett straff om minst sex månaders bör dömas ut. En grundtanke bakom att kriminalisera ett visst beteende är att kriminaliseringen ska påverka människor på sådant sätt att de inte begår brott, dvs. att den ska ha en allmänpreventiv eller annars handlingsdirigerande verkan. Allmänpreventionen sägs verka genom avskräckning och genom moralbildning eller moralförstärkning. Generellt är det dock svårt att härleda effekter av detta slag till en specifik lagändring, eftersom det kan finnas andra förändringar i samhället som kan påverka brottsutvecklingen. Det finns emellertid anledning att anta att den skärpta syn på djurplågeribrottet som ett införande av en särskild straffskala för de brott som anses vara grova innebär kan medföra en viss positiv inverkan på brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet. Den strängare synen från samhällets sida på de allvarligaste djurplågeribrotten bör kunna ge en signal till myndigheter och andra aktörer i samhället att prioritera åtgärder som syftar till att förebygga och bekämpa sådan brottslighet. En särskild straffskala för de brott som bedöms som grova med ett minimistraff om sex månaders fängelse och ett maximistraff om fyra år innebär även i viss utsträckning att brottsbekämpande myndigheters tillgång till tvångsmedel ökar när det gäller dessa brott och att beivrandet av den grävsta djurbrottsligheten därmed underlättas. Det tvångsmedel som aktualiseras här är främst hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, som enligt 27 kap. 19 § andra stycket 1 rättegångsbalken får användas vid en förundersökning om brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än sex månaders fängelse. Tvångsmedlen hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation respektive hemlig kameraövervakning kan också tillämpas för sådana grova djurplågeribrott som med hänsyn till omständigheterna kan antas ha ett straffvärde som överstiger två års

fängelse (27 kap. 18 § andra stycket 4 respektive 20 a § andra stycket 4 rättegångsbalken).

12.3 Sanktionsväxling

12.3.1 Inledning

Vårt förslag om sanktionsväxling på djurskyddsområdet innebär att vissa överträdelser av bestämmelser som i dag faller inom området för 10 kap. 4 och 5 §§ djurskyddslagen (2018:1192) ska beivras med sanktionsavgift i stället för straff. Förslaget innebär att en avgift ska kunna beslutas utan att det behöver visas i det enskilda fallet att överträdelsen har skett uppsåtligt eller av oaktsamhet, dvs. att avgiftsskyldigheten baseras på strikt ansvar. Förslaget syftar till att mindre allvarliga överträdelser av djurskyddsregelverket ska kunna beivras i större utsträckning än vad som är fallet i dag. Vi har också föreslagit en viss utvidgning av det ringa brottet mot djurskyddslagen. Förslaget syftar till att något vidga det straffria området genom att precisera vad som utgör ringa brott mot djurskyddslagen.

12.3.2 Konsekvenser för kontrollmyndigheterna

Bedömning: De tillkommande uppgifterna som rör beslut om sanktionsavgifter bör kunna hanteras inom ramen för kontrollmyndigheternas nuvarande anslag.

Det är svårt att bedöma vilken effekt förslaget om en utvidgning av tillämpningsområdet för det ringa brottet mot djurskyddslagen kommer att ha på myndigheternas kostnader.

Förslaget om sanktionsavgifter innebär att kontrollmyndigheterna ska fatta beslut om sanktionsavgifter. De kontrollmyndigheter som berörs av förslagen om sanktionsavgifter är främst länsstyrelserna, men även Jordbruksverket respektive Livsmedelsverket berörs av förslaget i egenskap av kontrollmyndighet för artiklarna 8 respektive 12 i förordning (EG) nr 1099/2009. Jordbruksverket berörs även i egenskap av samordnade myndighet för länsstyrelsernas djurskyddskontroll.

Det är svårt att bedöma hur många beslut om sanktionsavgifter som myndigheterna kommer att fatta, men det kan konstateras att det regelområde som kommer att överföras till ett system med sanktionsavgifter är begränsat. Det föreslagna systemet med sanktionsavgift har utformats så att ärenden om sanktionsavgifter ska kunna avgöras enkelt och snabbt och utan större resursåtgång. Den föreslagna avkriminaliseringen innebär vidare att kontrollmyndigheterna inte längre kommer att behöva upprätta åtalsanmälningar för de överträdelse som kan leda till en sanktionsavgift. Myndigheternas hantering av beslut om sanktionsavgift kommer dock att kräva mer resurser än vad som är fallet i dag eftersom myndigheterna själva ska utreda om det finns förutsättningar att påföra sanktionsavgift i stället för att göra en åtalsanmälan.

Länsstyrelsernas 28-nätverk har tillfrågats om vilka kostnader vårt förslag skulle kunna innebära för länsstyrelserna. Någon total kostnad har nätverket inte kunnat uppskatta. Som skäl har angetts att det saknas ett tillräckligt klart begrepp om hur många ärenden det skulle röra sig om per år eftersom länsstyrelserna i dagsläget inte hanterar så många av den typen av ärenden som föreslås beläggas med sanktionsavgift. Jordbruksverket har uppskattat att förslaget inte kommer att ta ytterligare resurser i anspråk, med reservation för att det inte går att uttala sig med säkerhet. Livsmedelsverket har uppgett att förslaget inte kommer att ha någon påverkan på myndighetens kostnader för att hantera ärenden av aktuellt slag.

De berörda kontrollmyndigheterna har sedan tidigare erfarenhet av arbete med sanktionsavgifter på andra områden, som t.ex. livsmedels – och foderområdet, och arbetsuppgiften som sådan är därmed inte främmande för kontrollmyndigheterna. Även om förslaget i ett inledande skede, då t.ex. effektiva rutiner för beslutsfattande ännu inte har utarbetats, kan innebära en viss ökad resursåtgång torde detta gälla endast under en kortare tid. De tillkommande uppgifterna som rör beslut om sanktionsavgifter bör enligt vår bedömning kunna hanteras inom ramen för myndigheternas nuvarande anslag.

Jordbruksverket är som nämnts även samordnande för kontrollmyndigheterna på djurskyddsområdet. Förslaget som rör sanktionsavgifter kan därför inledningsvis komma att innebära en något ökad resursåtgång i form av t.ex. informations- och utbildningsinsatser samt framtagande av handböcker och vägledningar. Mot bakgrund av att sanktionsavgifter inte är en främmande konstruktion bedöms

dessa inledande åtgärder dock inte ta mer resurser i anspråk än att det kan hanteras inom ramen för nuvarande anslag.

Förslaget om en utvidgning av tillämpningsområdet för det ringa brottet mot djurskyddslagen innebär att fler överträdelseer än tidigare enbart kommer att hanteras av kontrollmyndigheterna genom olika framåtsyftande åtgärder, som t.ex. förelägganden. Detta innebär att myndigheterna inte längre behöver lägga resurser på att åtalsanmäla och ta fram underlag för anmälan i fråga om de regelöverträdelseer som är att bedöma som ringa. Åtgärden torde därför – i likhet med förslaget om anmälningskyldighet (se avsnitt 12.4) – innebära en effektivisering av ärendehanteringens och således också en kostnadsminskning för kontrollmyndigheterna. Det kan dock antas att de överträdelseer som enligt förslaget ska bedömas som ringa inte alltid åtalsanmäls i dag. Det går inte att säga hur många av de ca 300 åtalsanmälningar som sker per år av kontrollmyndigheterna som avser överträdelseer som omfattas av vårt förslag och det kan inte uteslutas att effekten av vårt förslag blir mycket begränsad i det avseendet.

12.3.3 Konsekvenser för rättsvårdande myndigheter

Bedömning: Förslaget om sanktionsväxling respektive om utvidgning av det ringa brottet mot djurskyddslagen kan förväntas ha mycket begränsad effekt i form av minskade kostnader för Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och de allmänna domstolarna.

Eventuella merkostnader för de allmänna förvaltningsdomstolarna torde bli så begränsade att de bör kunna rymmas inom befintlig budgetram.

Förslaget innebär att ett antal överträdelseer som i dag är straffbelagda i stället kommer att omfattas av ett system med sanktionsavgifter. En sanktionsväxling från straffbestämmelser till sanktionsavgifter skulle kunna minska ärendebördan hos Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten, vilket skulle kunna leda till minskade kostnader för dessa myndigheter. Förslaget att avkriminalisera ett antal överträdelseer torde vidare innebära en viss lättnad för de allmänna domstolarna eftersom målhanteringen vad gäller de överträdelseer som enligt förslaget ska leda till en sanktionsavgift, i den mån ett sådant beslut

överklagas, överförs till de allmänna förvaltningsdomstolarna. Eftersom sanktionsväxlingen enligt vårt förslag emellertid berör en begränsad del av regelverket på djurskyddsområdet torde effekterna av vårt förslag för de rättsvårdande myndigheterna vara blygsamma.

Beslut om sanktionsavgift ska alltså enligt förslaget kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Beträffande konsekvenserna för de allmänna förvaltningsdomstolarna är det svårt att bedöma hur många sanktionsavgiftsbeslut som kommer att överklagas. Eftersom det är fråga om ett begränsat område för vilket sanktionsväxling föreslås torde emellertid eventuella merkostnader för de allmänna förvaltningsdomstolarna bli så begränsade att de bör kunna rymmas inom befintlig budgetram.

Förslaget om en utvidgning av det ringa brottet mot djurskyddslagen skulle också det i någon mån kunna minska ärendebördan hos samtliga rättsvårdande myndigheter eftersom fler överträdelser än tidigare ska omfattas av tillämpningsområdet för det ringa brottet och således vara straffria. Dessa överträdelser kommer således att hanteras endast av kontrollmyndigheterna genom förelägganden eller andra framåtsyftande åtgärder. Det är dock förenat med svårigheter att uttala sig om hur många ärenden som i dag anmäls till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten och som avser sådana överträdelser som enligt vårt förslag är att se som ringa och det kan inte uteslutas att effekten av vårt förslag blir mycket begränsad i det avseendet.

12.3.4 Konsekvenser för de enskilda djurhållarna

Bedömning: För djurhållare som följer gällande djurskyddsregelverk kommer inte förslaget om sanktionsavgift leda till ökade kostnader.

Ett system med sanktionsavgifter torde leda till en snabbare handläggning för de regelöverträdelser som omfattas av systemet.

Sanktionsavgift kan också leda till en bättre regelefterlevnad och således bidra till en sundare konkurrens bland de djurhållare som är näringsidkare.

För djurhållare som följer gällande djurskyddsregelverk kommer inte förslaget om sanktionsavgift leda till ökade kostnader. Förslaget innebär ju inte några utökade skyldigheter för djurhållare. Endast de djurhållare som inte följer gällande regler kommer att beröras. Vid utformningen av det föreslagna sanktionsavgiftssystemet har särskild hänsyn tagits till vikten av att säkerställa att systemet är rättssäkert och proportionerligt för de berörda. Förslagen bedöms därför inte leda till några negativa konsekvenser för de som berörs av regelverket, förutsatt att regelverket efterlevs.

Det föreslagna sanktionsavgiftssystemet innebär att kontrollmyndigheten själv kan besluta om en sanktion, i stället för att lämna ärendet vidare till polis eller åklagare. Denna ordning innebär att en regelöverträdelse kan träffas av en sanktion betydligt snabbare än om myndigheten måste göra en åtalsanmälan och brottet utredas av annan myndighet. Handläggningstiden för en regelöverträdelse som omfattas av sanktionsavgiftssystemet torde därför kortas väsentligt, vilket innebär att den enskilde djurhållaren mycket snabbare än i dag får besked om eventuell påföljd vid en begången regelöverträdelse. Detta är att anse som en positiv effekt för den enskilde.

Det kan förutsättas att en snabb, frekvent och mer konsekvent tillämpad reaktion på ett regelbrott har en mer avskräckande effekt på de berörda aktörerna än dagens straffrättsliga sanktionssystem. Eftersom en sanktionsavgift kan uppgå till kännbara belopp beroende på överträdelsens allvar och – om djurhållaren är näringsidkare – även årsomsättning, kan en sådan avgift även leda till en bättre regelefterlevnad och således bidra till en sundare konkurrens bland de djurhållare som är näringsidkare. En sanktionsväxling torde alltså främja en effektivare djurskyddskontroll. En effektiv djurskyddskontroll ökar i sin tur förutsättningarna för att aktörer inom kommersiell djurhållning ska kunna konkurrera på lika villkor.

Förslaget om utvidgning av det ringa brottet mot djurskyddslagen bedöms inte leda till några negativa konsekvenser för de djurhållare som berörs av regelverket. Fler överträdelser än tidigare kommer enligt förslaget att vara straffria och således kommer färre djurhållare än i dag att dömas för brott mot djurskyddslagen. Enligt Brå:s kriminalstatistik uppgick 2018 antalet lagföringar för brott mot djurskyddslagen till 94 stycken, varav brottet i 74 fall utgjorde huvudbrott (se avsnitt 5.4.5). Hur stor del av dessa lagföringar som avser sådana överträdelser som enligt vårt förslag är att bedöma som ringa

går det inte att uttala sig om. Det går således inte att säga om en utvidgning av det ringa brottet mot djurskyddslagen kommer att leda till en minskad lagföring eller inte.

12.4 Anmälningsskyldighet

Bedömning: Förslaget om inskränkning i kontrollmyndigheternas skyldighet att åtalsanmäla överträdelser av regelverket på djurskyddsområdet torde inte leda till någon kostnadsbesparing för dessa myndigheter. Detsamma gäller för Polismyndigheten respektive Åklagarmyndigheten. Förslaget torde i vart fall inte innebära ökade kostnader för någon av de nämnda myndigheterna.

Vi har föreslagit att 8 kap. 5 § djurskyddslagen ska ändras på så sätt att bestämmelsen ska ge myndigheterna en större frihet att använda sig av enbart framåtsyftande åtgärder vid mindre allvarliga överträdelser, varför dessa inte längre ska behöva åtalsanmälans. De mindre allvarliga fallen av överträdelser bör enligt vår bedömning i större utsträckning än vad som är fallet i dag kunna hanteras enbart genom framåtsyftande åtgärder.

Eftersom kontrollmyndigheternas anmälningsskyldighet föreslås inskränkas kommer skulle detta kunna innebära att myndigheterna inte längre behöver lägga resurser på att åtalsanmäla och ta fram underlag för anmälan i fråga om de regelöverträdelser som är att bedöma som mindre allvarliga. I dag görs ca 300 åtalsanmälningar per år på djurskyddsområdet av kontrollmyndigheterna. Det kan antas att ett flertal av de regelöverträdelser som vi anser är att bedöma som mindre allvarliga inte alltid anmäls av kontrollmyndigheterna redan i dag. Förslaget torde därför i mångt och mycket utgöra en kodifiering av den gällande ordningen. Det är därför svårt att uttala sig om hur många av de befintliga åtalsanmälningar som avser sådana brott som enligt vårt förslag inte behöver anmälas. Det är därmed inte möjligt att uttala sig om huruvida förslaget kommer att medföra att resurser frigörs för myndigheterna som i stället skulle kunna koncentreras på andra delar av djurskyddet, som t.ex. att med framåtsyftande åtgärder se till att regelverket på området efterföljs. Om förslaget innebär resursbesparingar för kontrollmyndigheterna går det därför inte att svara på. Huruvida Polismyndigheten respektive

Åklagarmyndigheten kan förväntas hantera färre åtalsanmälningar i framtiden eller inte till följd av vårt förslag går mot bakgrund av det sagda inte heller att besvara. Det kan mot denna bakgrund antas att beslutet har en mycket begränsad effekt om än någon i fråga om resursbesparingar för dessa myndigheter. Förslaget torde i vart fall inte medföra några kostnadsökningar för de aktuella myndigheterna.

12.5 Företagsbot, sanktionsavgifter och djurförbud

Bedömning: Förslaget om att en fysisk person som i egenskap av näringsidkare har påförts företagsbot för brott mot djurskyddslagen ska kunna meddelas djurförbud bedöms endast kunna medföra marginella kostnadsökningar för länsstyrelserna och för de allmänna förvaltningsdomstolarna. Kostnadsökningarna bedöms kunna rymmas inom befintliga budgetramar.

Förslaget om att ett beslut om sanktionsavgift som har meddelats en fysisk person ska kunna leda till djurförbud om det är befogat från djurskyddssynpunkt bedöms inte medföra någon kostnadsökning för de berörda myndigheterna.

Bestämmelsen om åtalsprövning i 36 kap. 10 a § brottsbalken får till följd att oaktsamma brott mot djurskyddslagen som begås i näringsverksamhet och vars straffvärde motsvarar dagsböter kan komma att leda till enbart företagsbot och inte till påföljd för brott. Det är enligt bestämmelsen i 9 kap. 1 § djurskyddslagen inte möjligt att besluta om djurförbud för en fysisk person som endast har ålagts företagsbot för brott mot lagen. Vi har föreslagit att det ska vara möjligt att besluta om djurförbud i dessa fall. Förslaget syftar till att täppa till den ”lucka” som införandet av åtalsprövningsregeln skapade. Vidare kan i det enskilda fallet finnas starka skäl från djurskyddssynpunkt att meddela ett djurförbud i dessa fall.

Det är endast i ett fåtal ärenden i fråga om brott mot djurskyddslagen hos Åklagarmyndigheten per år som det förekommer att talan om enbart företagsbot förs; ca 10–20 ärenden per år enligt statistik presenterad i avsnitt 11.4. Antalet beslut om djurförbud meddelade av länsstyrelserna uppgår i dag till ca 200 per år. De tillkommande fallen där djurförbud kan beslutas enligt vårt förslag utgör således som mest ca 5–10 procent av antalet beslutade djurförbud. Genom

att djurförbud i dag kan beslutas på andra grunder än lagföringar, finns det starka skäl att anta att den faktiska ökningen av antalet djurförbud som vårt förslag kan leda till, kan bli lägre än så. Vi bedömer därför att den eventuella ärendeökningen med tillhörande kostnadsökning kommer att rymmas inom kontrollmyndigheternas befintliga budgetramar. Ärendeökningen kan även komma att medföra att något fler beslut om djurförbud än i dag kommer att överklagas till de allmänna förvaltningsdomstolarna. Eftersom det kan antas att det endast kommer vara fråga om en marginell ökning av antalet överklaganden torde eventuella merkostnader för de allmänna förvaltningsdomstolarna bli så begränsade att de bör kunna rymmas inom befintlig budgetram.

Förslaget innebär inte några utökade skyldigheter för djurhållare. Endast de djurhållare som bedriver näringsverksamhet i egenskap av fysisk person och som inte följer gällande regler kommer att beröras av förslaget. Förslaget kommer således inte ha några negativa effekter för djurhållare som följer regelverket.

Vi har också föreslagit att ett beslut om sanktionsavgift som har meddelats en fysisk person ska kunna leda till djurförbud om det är befogat från djurskyddssynpunkt. Sanktionsavgift ersätter ju enligt vårt förslag om sanktionsväxling straff för vissa överträdelser av djurskyddsregelverket och regelöverträdelserna som är föremål för sanktionsväxling ska enligt förslaget avkriminaliseras i motsvarande mån. För att en fysisk person som ålagts sanktionsavgift för en regelöverträdelse ska kunna meddelas djurförbud under samma förutsättningar som om personen hade dömts för brott mot djurskyddslagen för motsvarande överträdelse, har vi således föreslagit att djurförbud ska kunna meddelas även i dessa fall. Förslaget bedöms inte leda till någon ärendeökning i fråga om beslutade djurförbud eftersom de fysiska personer som kan meddelas beslut om djurförbud enligt förslaget kan meddelas sådant beslut under motsvarande omständigheter redan i dag.

13 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

13.1 Ikraftträdande

Förslag: De föreslagna lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2021.

De lagändringar som vi föreslår bör träda i kraft så snart som möjligt. Med hänsyn till den tid som kan beräknas gå åt för remissförfarande, uppdrag till Jordbruksverket att lämna närmare förslag angående sanktionssystemets utformning, fortsatt beredning inom Regeringskansliet, inhämtande av Lagrådets yttrande och riksdagsbehandling bör de nya bestämmelserna kunna träda i kraft den 1 juli 2021.

13.2 Övergångsbestämmelser

13.2.1 Lagförslaget om ändring i brottsbalken

Bedömning: Den föreslagna lagändringen i brottsbalken kräver inte någon särskild övergångsbestämmelse.

Av 2 kap. 10 § regeringsformen framgår att det inte får dömas ut en svårare brottspåföljd för en gärning än vad som var föreskrivet när den begicks. En liknande bestämmelse finns i Europeiska konventionen den 4 november 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen), där det i artikel 7 första punkten andra meningen föreskrivs att det inte får mätas ut ett strängare straff än vad som var tillämpligt vid den tidpunkt då brottet begicks.

Den nu beskrivna principen har också kommit till uttryck i 5 § lagen (1964:163) om införande av brottsbalken (BrP). Enligt paragrafens andra stycke ska straff bestämmas efter den lag som gällde när gärningen företogs, om inte den lag som gäller när domen meddelas leder till frihet från straff eller till lindrigare straff. Denna bestämmelse anses generellt tillämplig inom straffrätten om inte något annat har föreskrivits beträffande en viss författning.

En konsekvens av vårt förslag till ändring i brottsbalken är att straffen kommer att skärpas för vissa allvarigare gärningar i fråga om djurplågeribrott. Någon annan övergångsbestämmelse än regleringen i 5 § BrP är emellertid inte nödvändig. Några särskilda övergångsbestämmelser behövs därför inte i den delen.

13.2.2 Lagförslaget om ändring i djurskyddslagen (2018:1192)

Förslag: Äldre föreskrifter ska fortfarande gälla för överträdelser som har skett före ikraftträdandet av bestämmelserna om sanktionsavgifter.

Djurförbud enligt 9 kap. 1 § får, i de fall förhållandena som ligger till grund för beslutet har inträffat före ikraftträdandet, beslutas endast om förutsättningarna för djurförbud enligt paragrafens tidigare lydelse är uppfyllda.

Bedömning: Förslaget om ändring i djurskyddslagen gällande kontrollmyndigheternas anmälningsskyldighet bedöms inte kräva någon särskild övergångsbestämmelse.

Förslaget om sanktionsväxling innebär att vissa överträdelser av regelverket ska beivras med sanktionsavgift i stället för straff. De sanktionsavgifter som föreslås ersätta straffpåföljd är formellt att anse som lindrigare. Detta bör normalt få genomslag bakåt i tiden i enlighet med 5 § BrP. Skälet till att överföra vissa överträdelser från det straffrättsliga området till ett system med sanktionsavgifter är dock inte en förändrad syn på överträdelserna i sig. Att bestämmelserna avkriminaliseras ska inte ses som en indikation på att överträdelserna bedöms lindrigare utan syftet är i stället att effektivisera sanktionssystemet. Den lindrigaste lagens princip gör sig således inte särskilt

starkt gällande. Det bedöms därför vara mest ändamålsenligt att inte ge bestämmelserna om sanktionsavgifter retroaktiv effekt. Det finns inte heller något formellt hinder mot att i en övergångsbestämmelse göra undantag från regeln i 5 § andra stycket i BrP. Äldre föreskrifter bör i stället fortfarande gälla för överträdelser som skett före den nya lagens ikraftträdande.¹

Förslaget om att en ålagd företagsbot respektive påförd sanktionsavgift ska kunna leda till djurförbud för en fysisk person innebär att djurförbud ska beslutas i delvis andra situationer än tidigare. Ändringarna ökar djurförbudens tillämpningsområde i jämförelse med dagens bestämmelse. Det kan inte anses lämpligt att beslut om djurförbud meddelas med tillämpning av de nya bestämmelserna om beslutet grundas på omständigheter som har inträffat innan ikraftträdandet av den nya bestämmelsen och som inte skulle ha kunnat ligga till grund för ett beslut om djurförbud enligt den då gällande bestämmelsen. Bestämmelsen om djurförbud bör alltså inte tillämpas retroaktivt till nackdel för den enskilde. Det bör därför införas en särskild övergångsbestämmelse som klargör detta.

Förslaget om ändring i djurskyddslagen angående myndigheternas anmälningsskyldighet bedöms inte kräva några särskilda övergångsbestämmelser.

---

¹ Se t.ex. prop. 2017/18:165 s. 77 angående övergångsbestämmelse till sanktionsavgiftssystemet i livsmedelslagen.

14 Författningskommentar

14.1 Förslaget till lag om ändring i brottsbalken

16 kap.

13 § Om någon uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, genom misshandel, överansträngning eller vanvård eller på annat sätt, otillbörligen utsätter djur för lidande, döms för djurplågeri till böter eller fängelse i högst två år.

Om brottet är grovt döms för grovt djurplågeri till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen

1. har inneburit allvarligt lidande för djur,
2. har begåtts i större omfattning,
3. har begåtts i syfte att nå ekonomiska fördelar, eller
4. annars har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art.

I paragrafen föreskrivs straffansvar för djurplågeri. Ändringarna innebär att brottet har gradindelats på så sätt att det har införts ett brott benämnt grovt djurplågeri. De allmänna övervägandena finns i avsnitt 6.4–7.

I *första stycket* behandlas numera djurplågeribrott av den s.k. normalgraden. Någon ändring av bestämmelsen har inte gjorts.

I paragrafens *andra stycke*, som är nytt, införs en särskild brottsrubricering och straffskala – fängelse i lägst sex månader och högst fyra år – för grovt djurplågeri. I bestämmelsen preciseras, genom en inte uttömmande uppräkningslista, de faktorer som ska tillmätas särskild betydelse vid bedömningen om ett djurplågeribrott är att anse som grovt.

Enligt *punkten 1* i andra stycket ska vid bedömningen om ett brott är att anse som grovt särskilt beaktas om gärningen har inneburit ett allvarligt lidande för djuret eller djuren. Att ett djur har varit tvunget att avlivas till följd av det lidande det har orsakats eller har dött till följd av lidandet är inte en förutsättning för att lidandet ska

anses vara allvarligt. Det kan vara tillräckligt att konstatera att det är fråga om ett lidande som har lett till irreversibla skador hos djuret, vilka har en omfattande effekt på kroppen. Med det avses en inverkan på kroppen som innebär fysiska förändringar eller är den dominerande faktorn i djurets liv, dvs. att djuret inte kan tänka på något annat än smärtan och rädslan och lidandet påverkar allt i djurets liv, som begränsad rörelsefrihet eller möjligheten att äta. Sådant lidande kan ha tillfogats djuret genom misshandel, men också genom att djuret har vanvårdats genom t.ex. svält eller obehandlade sjukdomstillstånd.

Ett lidande som har lett till att ett djur har dött, är inte alltid att anse som allvarligare än det lidande som ett överlevande djur som utsätts för samma behandling orsakats. Huruvida ett lidande har lett till döden eller inte behöver alltså i sig inte vara en indikator på hur allvarligt djurlidandet har varit, utan ett överlevande djur kan ha utsatts för ett mer utdraget lidande som således är mer allvarligt från djurskyddssynpunkt, än om ett djur avlider snabbt till följd av samma lidande.

Ett lidande som pågår under en längre tid, dvs. ett utdraget lidande, ska också kunna innebära att lidandet ska bedömas som allvarligt, även om lidandet vid ett enskilt tillfälle inte är av en sådan intensitet att det är att bedöma som allvarligt. Här kan också paralleller dras till djurförsök i den tredje kategorin i 7 kap. 24 § i Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2019:9) och allmänna råd om försöksdjur (sådana djurförsök som klassificeras som ”avsevärd” i rangordningen ringa-måttlig-avsevärd), där djurförsök som innebär en lång eller flera korta perioder av måttligt lidande utgör den allvarligaste formen av djurförsök.

Utdraget lidande kan ofta förekomma i fall av vanvård av djur som pågår under en längre tid, t.ex. genom underutfodring. Ett djur som inte utfodras med regelbundenhet kan antas utsättas för visst lidande; om ett djur inte får foder under en enstaka dag eller annars en kortare tid kan detta medföra en viss stress och ett visst lidande. Det kan dock inte sägas utgöra sådant lidande som kan betraktas som allvarligt, utan kan ofta ses mer som ett mycket begränsat lidande. Om underutfodring, oregelbunden utfodring eller annan vanvård, som t.ex. inväxta horn, pågår under en längre tid kan det dock anses som ett utdraget lidande, som alltså i sig är att bedöma som allvarligt.

När det gäller tidsaspekten, dvs. hur lång tid ett lidande ska ha pågått för att det ska anses som utdraget och därmed allvarligt av det skälet, bör det regelmässigt vara fråga om lidande som pågått under i vart fall någon vecka eller ett par månaders tid, allt beroende på lidandets intensitet under perioden. Att ett måttligt lidande har pågått under en längre period kan således innebära att lidandet är att bedöma som allvarligt och föranleda att ett brott bedöms som grovt. Det bör dock poängteras att om djuret inte utfodras alls under en viss tid, t.ex. mer än fem dagar i sträck, så är det sannolikt att djuret kan ha utsatts för allvarligt lidande; genom att uppleva stor ångest och stress och bli fysiskt utmattad. Att vara utan vatten under en period mellan tre till fem dagar kan också innebära att djuret törstar ihjäl, vilket i sig kan ses som ett allvarligt lidande.

Lidandets varaktighet i förhållande till djurets livslängd kan spela en viss roll vid bedömningen om ett lidande ska anses som utdraget, men eftersom djur sannolikt inte har ett framtidsperspektiv (dvs. förmågan att planera framåt och förutse händelser) kan lidandet anses lika stort och avancerat oavsett hur stor andel av djurets livslängd som lidandet upptar.

Av *punkten 2* i andra stycket följer att vid bedömningen om ett brott är att anse som grovt ska särskilt beaktas om brottsligheten har begåtts i större omfattning. Djurplågeribrott som begås i större omfattning avser det förhållande att ett större antal djur har utsatts för lidande under en period som är sammanhållen till tid och rum, vilket t.ex. kan vara fallet vid vanvård av en större djurbesättning. Ett exempel på en sådan situation skulle kunna vara när en lantbrukare underlåter att utfodra och ta om hand om sin djurbesättning bestående av ett flertal djur. Ett annat exempel kan vara en person som håller ett stort antal katter på ett sätt som åsamkar katterna lidande.

När det gäller vad som avses med ett större antal djur går det inte att generellt uttala sig om detta, utan hänsyn bör tas till vilket djurslag det är fråga om. Viss ledning i frågan kan hämtas ur Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:27) om tillståndsplikt för viss djurhållning av sällskapsdjur, häst och pälsdjur, som reglerar under vilka förutsättningar en verksamhet med djur ska anses vara av större omfattning och därmed vara tillståndspliktig enligt 6 kap. 4 § djurskyddslagen. Enligt 3–5 §§ i nämnda föreskrifter ska en verksamhet som avser häst, hund respektive katt anses vara av större omfattning om den omfattar hållande av fler än tio djur äldre än 12 månader

(hund och katt) eller 24 månader (häst). När det gäller andra sällskapsdjur än hund och katt finns det inte något tillståndskrav vad gäller hållande av ett visst antal djur. Det finns dock tillståndskrav vad avser bl.a. upplåtande. Enligt 6 § nämnda föreskrifter är en verksamhet av större omfattning om det avser upplåtande av sex eller fler kaniner eller illrar eller verksamhet som avser upplåtande av gnagare, fåglar, reptiler, groddjur eller fiskar om verksamheten omfattar sex eller fler förvaringsutrymmen såsom t.ex. burar eller akvarier (motvarande siffror för verksamhet som avser upplåtande av hund eller katt är tre eller fler djur och avseende häst fyra eller fler djur).

När det gäller lantbrukets djur är viss verksamhet anmälningspliktig om det är fråga om stadigvarande djurhållning med mer än 100 djurenheter eller tillståndspliktig enligt 2 kap. 2 § miljöprövningsförordningen (2013:251) om den avser mer än 400 djurenheter. En djurenhet motsvarar olika antal djur beroende på djurslag och ålder på djuren. En enhet motsvarar en mjölkko, sex kalvar, tre övriga nöt, tre suggor, tio slaktsvin eller avelsgaltar, en häst, tio minkhonor för avel, 100 kaniner, 100 värphöns, 200 unghöns, 200 slaktkycklingar, 100 kalkoner, gäss eller ankor, inklusive kycklingar och ungar upp till en veckas ålder, 15 strutsfåglar av arterna struts, emu och nandu, tio får eller getter, eller 40 lamm eller killingar.

Ytterligare ledning kan hämtas i siffror avseende storlek på genomsnittsbesättning för olika djurslag. Enligt rapporten *Lantbrukets djur i juni 2018* uppgick genomsnittsbesättningen för kor för mjölkproduktion till 91,8 djur, för kor för uppfödning av kalvar till 20,6 djur och för nötkreatur totalt uppgick siffran till 92,3 djur. För tackor och/eller baggar uppgick genomsnittsbesättningen till 32,4 djur, för suggor och/eller galtar till 158 djur, för slaktgrisar till 852 djur för höns (exkl. kycklingar) till 2 413 djur och för kycklingar av värpras till 2 262 djur.¹

Vissa djurslag förekommer flera gånger i de olika källorna som det här hänvisas till, t.ex. är verksamhet avseende hållande av häst tillståndspliktig enligt djurskyddslagen vid 10 djur, medan en verksamhet med mer än 100 hästar är tillståndspliktig enligt miljöprövningsförordningen. Vid sådana förhållanden bör den lägre siffran vara styrande vid bedömningen om det är fråga om ett djurplågeribrott av större omfattning.

---

¹ Jordbruksverket, *Lantbrukets djur i juni 2018*, JO 20 SM 1801, s. 7.

Om ett djurplågeribrott har begåtts i större omfattning kan det alltså bedömas som grovt även om det inte åsamkat djuren allvarligt lidande. Om gärningen bara åsamkat djuret eller djuren ett mer begränsat lidande bör dock inte ett djurplågeribrott bedömas som grovt, även om brottet har begåtts i större omfattning. Å andra sidan ska påpekas att ett djurplågeribrott som åsamkat djur ett allvarligt lidande och som därtill begåtts i större omfattning, kan föranleda att straffvärdet blir väsentligt högre än minimistraftet för grovt brott.

Enligt *punkten 3* i andra stycket ska vid bedömningen om ett brott är att anse som grovt särskilt beaktas om gärningen har begåtts i syfte att nå ekonomiska fördelar. Djurplågeri som begås i detta syfte kan t.ex. vara för handen om en näringsidkare avstår från att vidta olika åtgärder för att förhindra att djur lider i syfte att spara pengar eller att gå med högre vinst än vad som annars hade varit fallet. Om en djurhållare av ekonomiska skäl t.ex. avstår från att laga en utgödslingsutrustning, tvingas djuren vistas i gödsel vilket kan medföra såväl fysiska skador på djuren som psykiskt lidande. Ett annat exempel kan vara om en djurhållare av samma skäl underlåter att kontakta veterinär om ett djur är skadat eller sjukt, vilket leder till än mer lidande för djuret. Det kan också vara fråga om att en näringsidkare som bedriver lantbruk mer uttalat åsidosätter djurskyddslagens bestämmelser på ett sätt som orsakar djurlidande i syfte att verksamheten ska gå med högre ekonomisk vinst än vad som annars varit fallet. Det kan t.ex. förekomma att djurhållare optimerar antalet djur för att få så mycket ekonomiskt stöd som möjligt, dvs. att man bidragsoptimerar. Djur kan då utsättas för svält i syfte att nå ekonomiska fördelar om djurhållaren inte har plats eller möjlighet att utfodra mängden djur på ett korrekt sätt. Det kan också förekomma att djurhållare har en för stor djurbesättning i förhållande vad man har kapacitet att sköta och inte har råd att anställa medhjälpare, vilket drabbar djuren ur lidandesynpunkt. Det kan också vara fråga om djur som skickas till slakt, trots att de är i sådant skick att de inte borde transporteras till slakt utan i stället nödslaktas eller avlivas på gården för att därigenom minska djurets lidande. Detta torde ofta ske av ekonomiska skäl, då man vid avlivning på gård dels får betala för avlivningen och för destruktion av djurkroppen, dels går miste om intäkten för köttet. Ett ytterligare exempel på djurplågeri som kan begås i ekonomiskt syfte är extremavel, där det eftersträvas att ta fram defekter med hög efterfrågan i vissa kretsar, vilket kan orsaka

lidande både hos avkomman och hos moderdjuret. Andra exempel är åsidosättande av tävlingsregler för djur i syfte att hålla nere kostnader eller verksamhet som avser svartslakt, dvs. slakt som utförs av personer med avsaknad av erforderliga tillstånd och kompetensbevis och där regler som avser att skydda djuren åsidosätts i syfte att spara pengar.

För att denna kvalifikationsgrund ska vara tillämplig krävs alltså att gärningsmannen har agerat i syfte att gå med vinst alternativt håller nere kostnader för att spara pengar. Det behöver således inte visas att det faktiskt har skett någon vinst eller kostnadsbesparing. Det krävs inte heller att det är fråga om betydande belopp för att brottet ska betecknas som grovt. Det är således tillräckligt att det är fråga om ett agerande som sker i ekonomiskt syfte, men där storleken av vinsten/de insparade medlen inte har någon avgörande betydelse vid bedömningen om brottet är att bedöma som grovt. Det är tillräckligt att gärningen vid en objektiv bedömning har kunnat förväntas leda till en ekonomisk fördel. Inte heller är det nödvändigt att brottet faktiskt bereder gärningsmannen en ekonomisk fördel utan det räcker att brottet typiskt sett bereder en sådan fördel. Det bör dock inte röra sig om mycket små belopp, utan det ska vara fråga om belopp av viss omfattning.

För att denna kvalifikationsgrund ska aktualiseras krävs det vidare att gärningsmannen har haft en tydlig vilja, dvs. en direkt avsikt, att nå ekonomiska fördelar genom sitt agerande eller sin underlåtenhet att agera på visst sätt. Att en t.ex. en kostnadsbesparing är en effekt av brottet är således inte tillräckligt för att brottet ska ses som grovt, utan denna effekt måste ha eftersträvats av gärningsmannen. En vanvård av djur som visserligen har inneburit lägre kostnader de facto men där underlåtenheten att vårda djuren inte har berott på ekonomiska motiv faller alltså utanför denna kvalificeringsgrund.

Åklagaren måste alltså kunna visa i ett mål om djurplågeri att det funnits en sådan direkt avsikt hos gärningsmannen. Det kan antas att detta kan prövas utifrån faktiska och iakttagbara omständigheter, såsom t.ex. storleken på den ekonomiska fördelen, kopplingen mellan handlandet/underlåtenheten och den ekonomiska fördelen och avsaknaden av andra förklaringar än rent ekonomiska motiv till att t.ex. avstå från att t.ex. tillhandahålla djuret adekvat vård eller till val av slaktmetod.

I de fall någon uppsåtligen och i syfte att nå ekonomiska fördelar utsätter djur för lidande, kan alltså ett djurplågeribrott bedömas som grovt även om det inte åsamkat djuret allvarligt lidande. Att ett djurplågeribrott begåtts i syfte att nå ekonomiska fördelar bör dock inte ensamt kunna motivera att ett djurplågeribrott bedöms som grovt, om handlingen eller underlåtenheten endast orsakat ett mer begränsat lidande. Å andra sidan ska påpekas att ett djurplågeribrott som åsamkat djur ett allvarligt lidande och som därtill begåtts i syfte att nå ekonomiska fördelar, kan föranleda att straffvärdet blir betydligt högre än minimistraffet för grovt brott.

Enligt *punkten 4* i andra stycket ska vidare vid bedömningen om ett brott är att anse som grovt särskilt beaktas om gärningen annars har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art.

Denna kvalifikationsgrund tar sikte på brottslighet som har präglats av betydande hänsynslöshet eller farlighet. Här avses bl.a. uppsåtlig våldsanvändning mot djur som haft tydliga inslag av tortyrliknande eller annars allvarlig misshandel. Misshandeln har t.ex. begåtts genom användning av olika former av tillhyggen, och skett under ett utdraget förlopp där djuret förgäves har försökt att undkomma misshandeln. Genom att utöva sådan misshandel får gärningsmannen anses ha visat särskild hänsynslöshet. Vad som utmärker sådana gärningar att det är fråga om ett uppsåtligt åsamkande av fysiskt och psykiskt lidande, och då oftast med en direkt sådan avsikt. Den som med avsikt åsamkar sitt djur ett påtagligt lidande måste anses ge uttryck för en påtaglig hänsynslöshet.

Det kan också vara fråga om våld som utövas vid flera olika tillfällen, för att vid det sista tillfället avslutas med en sådan kraftig våldsanvändning att djuret avlider. Utöver att ha orsakats lidande vid vart och ett av misshandelstillfällena kan det antas att djuret lider psykiskt även i tiden mellan dessa tillfällen, om gärningsmannen äger djuret och lever tillsammans med det. Det kan antas att djuret orsakas stress och ångest av att leva under sådana förhållanden under en längre tid, även om det passerar en viss tid mellan de olika misshandelstillfällena. Att låta ett djur leva under sådana förhållanden måste också anses särskilt hänsynslöst, särskilt om det är fråga om allvarlig och tortyrliknande våldsanvändning vid de enskilda misshandelstillfällena.

Motsvarande kan också vara fallet under en pågående vanvård. En gärningsman som uppsåtligen vanvårdar ett djur, t.ex. genom att svälta det återkommande under en period bör också anses ha agerat särskilt

hänsynslöst, framförallt om vanvården har begåtts i det enda syftet att utsätta djuret för lidande.

Under denna kvalifikationsgrund faller även djurplågeribrottslighet som är av särskild farlig art. Här avses brottslighet som bedrivs systematiskt, dvs. brottslighet där ett tillvägagångssätt har upprepats ett flertal gånger av antingen en ensam gärningsman eller av flera personer i samförstånd. Det är således fråga om brott som upprepas på ett identiskt eller likartat sätt, vilket ofta innebär att brottsligheten har föregåtts av planering eller att gärningsmannen använder en särskild metod för att begå brotten. I fråga om djurplågeribrottet kan det röra sig om brottslighet som begås inom en verksamhet som bedrivs systematiskt och organiserat och där verksamheten t.ex. innefattar upprepade och planerade åsidosättanden av reglerna i djurskyddslagen vilket orsakar lidande för djur vid vart och ett av tillfällena. Systematisk begången djurplågeribrottslighet präglas alltså av planering och det kan antas att det ofta finns ekonomiska motiv till sådan brottslighet, dvs. att det sker i en kommersiell djurhållning. Exempel på systematiskt begången djurplågeribrottslighet är verksamhet som i sig bedrivs genom ett systematiskt åsidosättande av gällande djurskyddsregler, vilket orsakar lidande hos djur, t.ex. slakt som sker vid upprepade tillfällen under okontrollerade former, utan korrekt bedövning och erforderlig kompetens. Ett annat exempel kan vara att systematiskt lasta fler djur än tillåtet under transport, vilket orsakar lidande hos djuren som befinner sig i transportfordonet. Organiserad illegal införsel och därefter försäljning av djur, på sätt som åsamkar djuren lidande, är också exempel på brottslighet av aktuellt slag. Ytterligare exempel på denna typ av brottslighet är systematisk avhorning av kalvar utan bedövning eller uppfödare som utan bedövning systematiskt kuperar svansar och/eller öron på hundvalpar. Det kan också vara fråga om att en djurhållare vid upprepade tillfällen underlåter att vidta vissa åtgärder i syfte att spara pengar, vilket orsakar lidande hos djur, t.ex. att med jämna mellanrum underlåta att verka hovarna på en häst, vilket orsakar lidande hos djuret.

Djurplågeribrott som kan anses vara av särskild hänsynslös eller farlig art kan ofta även falla in under kvalifikationsgrunden allvarligt lidande. Gärningsmannen kan dock ha agerat på ett särskilt hänsynslöst eller farligt sätt utan att sådant lidande kan konstateras, men där gärningsmannen har avsett att brottet skulle få allvarigare följder än det faktiskt fått. Sådana fall av s.k. överskjutande uppsåt enligt 29 kap.

2 § 1 brottsbalken kan således aktualiseras i fråga om denna kvalifikationsgrund.

Att flera kvalifikationsgrunder är uppfyllda kan också ha betydelse för att bedöma straffvärdet av det grova brottet inom straffskalan för detta brott och innebära att straffvärdet bedöms med råge överstiga minimistraffet.

Det bör i sammanhanget betonas att inte endast de omständigheter som lyfts fram i bestämmelsen om grovt djurplågeribrott som ska beaktas vid bedömningen av om ett brott är att anse som grovt. En helhetsbedömning ska i stället göras av samtliga omständigheter i det enskilda fallet, varvid även sådana omständigheter som inte anges särskilt i anslutning till det grova brottet ska beaktas. De särskilt angivna kvalifikationsgrunderna ska inte heller tillämpas mekaniskt. Det är i stället fråga om omständigheter som typiskt sett kan leda till att ett brott ska bedömas som grovt vid den helhetsbedömning som ska göras. Att brottet åsamkas djuret ett allvarligt lidande är – som påpekats ovan – den omständighet som ska ha störst genomslag vid bedömningen av om det är fråga om ett grovt brott.

Såväl uppsåtliga som grovt oaktsamma gärningar kan omfattas av det grova brottet. Att gärningen begåtts med uppsåt talar i sig för att brottet har ett högre straffvärde och ska bedömas som grovt. Även grovt oaktsamma gärningar ska alltså kunna bedömas som grova, dock i första hand sådana där gärningsmannen på ett tydligt sätt insett risken för att djuret skulle åsamkas ett allvarligt lidande och där gärningsmannens insikter är sådana att det tangerar eller i vart fall närmar sig ett likgiltighetsuppsåt.

Grovt djurplågeri ska regelmässigt anses vara ett brott av sådan art att det föreligger en presumtion att välja fängelse som påföljd, dock kan gärningens artvärde variera beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. Den enskilda gärningens artvärde, huruvida det t.ex. är högt eller endast medelhögt, sammantaget med straffvärdet kan alltså avgöra styrkan i skälen för fängelse. I många fall – särskilt när straffvärdet inte överstiger minimistraffet, det inte gått för åklagaren att styrka annat än grov oaktsamhet och det inte heller varit fråga om en gärning av särskilt hänsynslös eller farlig art – kan det vara tillräckligt ingripande med en villkorlig dom eller skyddstillsyn förenad med samhällstjänst eller en skyddstillsyn med ett ingripande vårdinnehåll, i första hand enligt en särskild behandlingsplan. Det bör påpekas att även djurplågeribrott av normalgraden – utifrån det

som Högsta domstolen angett i NJA 2006 s. 339 – i vissa fall kan anses vara brott av sådan art att det föreligger en presumtion att välja fängelse som påföljd. I dessa fall innebär inte den nya brottsrubriceringen grovt djurplågeribrott någon skillnad.

14.2 Förslaget till lag om ändring i djurskyddslagen (2018:1192)

8 kap.

5 § Kontrollmyndigheterna ska verka för att överträdelser av lagen, föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen eller de EU-bestämmelser som lagen kompletterar *åtgärdas*. *Kontrollmyndigheterna ska till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten anmäla sådana överträdelser för vilka det i vart fall föreläggas en konkret risk för djurs lidande eller det annars finns särskilda skäl.*

Bestämmelsen reglerar kontrollmyndigheternas skyldighet att agera vid överträdelser av regelverket på djurskyddsområdet.

Övervägandena finns i avsnitt 10.6.3.

I *första meningen* har ordet *beivras* ersatts av *åtgärdas*. Ordet *åtgärdas* får till skillnad mot *beivras* anses ha en vidare betydelse. Ordet syftar inte enbart på de ingripandeåtgärder som kontrollmyndigheterna kan vidta vid en konstaterad regelöverträdelse, utan omfattar även möjligheter för myndigheterna att tillse att den enskilde åtgärdar konstaterade brister, t.ex. genom förelägganden. Vidare ger den ändrade lydelsen myndigheterna möjlighet att agera på ett mer ändamålsenligt sätt vid en konstaterad överträdelse, dvs. den ger myndigheterna en utökad möjlighet att använda endast framåtsyftande åtgärder för att komma till rätta med mindre allvarliga brister samtidigt som den också tillåter myndigheterna att underlåta att anmäla dessa brister till åtal. Således innebär den ändrade lydelsen att kontrollmyndigheten alltid har att verka för att överträdelser verkligen åtgärdas av den enskilde, men att detta för mindre allvarliga överträdelser kan ske genom förelägganden eller ytterligare kontrollbesök. Med mindre allvarlig överträdelse avses överträdelse som inte inneburit en konkret risk för djurs lidande, se nedan om innebörden av denna term.

Enligt *andra meningen*, som är ny, ska kontrollmyndigheterna till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten anmäla sådana överträdelser för vilka det i vart fall har förelegat en konkret risk för djurs lidande eller om det annars finns särskilda skäl. Sådana överträdelser är alltid de där ansvar för djurplågeri skulle kunna aktualiseras, dvs. brott mot djurskyddslagen som inneburit att djur har utsatts för lidande och som skulle kunna komma att rubriceras som djurplågeri av åklagare.

Även sådana överträdelser av en bestämmelse i djurskyddslagen, eller meddelad med stöd av djurskyddslagen eller i EU-förordning, där det genom överträdelserna har uppstått i vart fall en konkret risk för djurlidande omfattas av anmälningsskyldigheten. Det behöver således inte konstateras att djurlidande har förekommit, utan endast att omständigheterna är sådana att lidande typiskt sett skulle kunna inträda, dvs. där en risk för djurlidande inte har förverkligats endast p.g.a. tillfälliga omständigheter. En djurhållare som underlåter att ge sina djur foder, men där djuren har blivit utfodrade på initiativ av en granne, har utsatt djuren för en konkret risk för lidande genom svält. I detta exempel har djuren ju undgått lidande enbart genom tillfälligheter, dvs. en uppmärksam granne. Det kan också röra sig om ett farligt föremål i en djurbox eller ett trasigt taggrådsstängsel som djuret endast av tillfälligheter undgått att skada sig på. Ett annat exempel på fall där en konkret risk för djurlidande kan föreligga är kraftig överbeläggning av boxar för t.ex. ungdjur. En kraftig överbeläggning av boxar kan innebära trängsel som riskerar att orsaka skador, men också att alla djur inte kan nå utfodringsplatsen och således riskeras undernäring eller svält hos de djur som är lägst i rang. Även om överbeläggningen inte har pågått under så lång tid att skador eller svält kan påvisas innebär ju situationen att det har förelegat en konkret risk för djurs lidande.

Vidare är överträdelser som har begåtts uppsåtligen och avsett en förpliktelse av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt, dvs. sådana överträdelser som har fängelse 14 dagar som minimistraff, sådana till sin karaktär att de har inneburit en konkret risk för djurs lidande och ska således också vara föremål för åtalsanmälan. Det samma gäller straffbestämmelsen i 10 kap. 2 §, vilken straffbelägger brott mot förbudet att genomföra sexuella handlingar med djur i 2 kap. 10 §.

De nämnda typerna av överträdelser ska således alltid vara föremål för en åtalsanmälan, under förutsättning att det finns en klar och konkret brottsmisstanke.

Överträdelser som typiskt sett inte har inneburit en konkret risk för djurs lidande är sådana som faller inom området för ringa brott (se författningskommentaren till 10 kap. 6 § nedan). Överträdelser som straffbeläggs enligt 10 kap. 4 och 5 §§ torde också ofta inte innebära en konkret risk för djurs lidande. Även överträdelser som faller inom det straffbara området för 10 kap. 1 och 3 §§ kan i vissa fall anses som mindre allvarliga, under förutsättning att det inte har förelagat någon konkret risk för djurs lidande och att de inte har begåtts uppsåtligen och avsett en förpliktelse av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt.

Regelöverträdelser som inte har inneburit någon konkret risk för djurs lidande bör vara föremål för åtalsanmälan under vissa omständigheter, när det föreligger särskilda skäl. Är det t.ex. fråga om upprepade överträdelser bör åtalsanmälan göras, även om gärningen är av mindre allvarligt slag. Även uppsåtliga fall som har karaktären av rent lagtrots bör vara föremål för åtalsanmälan oavsett överträdelsens allvar. Bestämmelsen innebär vidare att kontrollmyndigheterna är fortsättningsvis obehindrade att anmäla även andra former av överträdelser av djurskyddsregelverket än de överträdelser som enligt bestämmelsen alltid ska vara föremål för anmälan.

9 kap.

1 § Länsstyrelsen ska besluta om förbud att ha hand om djur (djurförbud) för den som

1. allvarligt har försummat tillsynen eller vården av ett djur,
2. har misshandlat ett djur,
3. inte följer ett beslut som en kontrollmyndighet har meddelat enligt 8 kap. 9 § om beslutet är av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt,
4. har varit föremål för upprepade beslut enligt 8 kap. 9 §, om ett djurförbud är befogat från djurskyddssynpunkt,
5. genom en dom som har fått laga kraft eller genom ett godkänt strafföreläggande har befunnits skyldig till djurplågeri enligt 16 kap. 13 § brottsbalken,
6. genom en dom som har fått laga kraft eller genom ett godkänt strafföreläggande har befunnits skyldig till brott enligt 10 kap. 1–5 §§, om ett djurförbud är befogat från djurskyddssynpunkt, *eller*

7. genom ett beslut som en kontrollmyndighet har meddelat med stöd av 10 kap. 6 a § har ålagts sanktionsavgift, om ett djurförbud är befogat från djurskyddssynpunkt.

Punkten 6 ska gälla även för den som har ålagts företagsbot.

Djurförbud ska dock inte beslutas om det är sannolikt att den omständighet som annars ska leda till djurförbud inte kommer att upprepas.

Bestämmelsen reglerar länsstyrelsens skyldighet att i vissa fall besluta om djurförbud. Övervägandena finns i avsnitt 11.5.

I första stycket anges under vilka förutsättningar som djurförbud ska beslutas.

Bestämmelsen i *sjunde punkten* är ny och innebär att den som med stöd av bestämmelsen i 10 kap. 6 a § har ålagts att betala sanktionsavgift ska meddelas ett djurförbud om ett sådant förbud är befogat från djurskyddssynpunkt. De regelöverträdelser som enligt 10 kap. 6 a § kan föranleda sanktionsavgift straffades tidigare med böter enligt bestämmelserna i 10 kap. 4 och 5 §§ och djurförbud ska enligt bestämmelsen beslutas i motsvarande utsträckning, med den skillnaden att överträdelser till sanktionsavgift i stället för bötesstraff. Bedömningen huruvida förhållandena är sådana att ett djurförbud är befogat från djurskyddssynpunkt ska alltså göras på samma sätt som tidigare. Begreppet befogat från djurskyddssynpunkt har således samma innebörd som i sjätte punkten. Det avgörande för om djurförbud ska meddelas enligt sjunde punkten är således om ett djurförbud är befogat från djurskyddssynpunkt. Länsstyrelsen har här att bedöma om allvaret i den eller de begångna överträdelserna och omständigheterna i övrigt ger anledning att befara att djur i fortsättningen kan fara illa om den som ålagts sanktionsavgift får fortsätta sin djurhållning.²

Eftersom ett beslut om djurförbud endast kan riktas mot en fysisk person, är det således endast fysiska personer som har ålagts sanktionsavgift som kan komma att meddelas djurförbud enligt bestämmelsen.

Enligt *andra stycket*, som är nytt, ska även den som har ålagts företagsbot för brott mot djurskyddslagen meddelas djurförbud i enlighet med vad som anges i punkten 6, dvs. om det är befogat från djurskyddssynpunkt. Bedömningen huruvida förhållandena är sådana att ett djurförbud är befogat från djurskyddssynpunkt ska göras på

² Se prop. 2017/18:147 s. 219 angående under vilka förutsättningar djurförbud är befogat från djurskyddssynpunkt enligt sjätte punkten.

samma sätt som om bötesstraff hade dömts ut i stället för företagsbot. Som angetts ovan kan djurförbud endast meddelas en fysisk person. Det är alltså endast fysiska personer i egenskap av näringsidkare som genom en dom eller ett strafföreläggande har ålagts företagsbot som kan meddelas djurförbud enligt den bestämmelsen.

10 kap.

6 § Om en gärning som avses i 1, 3, 4 eller 5 § är att anse som ringa ska det inte dömas till ansvar. En gärning är att anse som ringa om den *är utan påfallande betydelse* med hänsyn till det intresse som straffbestämmelsen är avsedd att skydda.

Paragrafen reglerar ringa brott mot djurskyddslagen. Övervägandena finns i avsnitt 9.15.

Andra meningen har ändrats på så sätt att i stället för att en gärning ska framstå som *obetydlig* med hänsyn till det intresse som straffbestämmelsen är avsedd att skydda för att anse som ringa ska den vara *utan påfallande betydelse* med hänsyn till det intresse som straffbestämmelsen är avsedd att skydda. Den ändrade lydelsen syftar till att utvidga området för det ringa brottet till att omfatta något fler överträdelser av djurskyddsregelverket än vad som tidigare har varit fallet.

De överträdelser som omfattas av utvidgningen av det ringa brottet är i första hand enstaka eller några få överträdelser i en i övrigt välskött verksamhet. Här avses överträdelser som i det enskilda fallet varit så begränsade att det inte funnits någon konkret risk för djurlidande, försämrat djurskydd eller bristfällig djurvälstånd. Vidare är det fråga om överträdelser av formaliaregler som inte skett i syfte att försvåra kontrollmyndighetens kontroll och inte heller riskerat att försvåra kontrollen på något beaktansvärt sätt.

Det kan t.ex. vara fråga om begränsade överträdelser av olika måttangivelser som anges i Jordbruksverkets föreskrifter. Även andra mindre överträdelser som är av tillfällig natur kan vara sådana att det inte förelegat någon konkret risk för djurlidande, och heller inte för försämrat djurskydd eller bristfällig djurvälstånd. Ett annat exempel är underlåtenhet att söka dispens från kravet att släppa djur på sommarbete, om djurhållaren under tidigare år har sökt och fått dispens och samma förhållanden råder även det aktuella året. Därtill kan det

vara fråga om mindre brister i journalföring, dokumentation eller rapportering som kan bedömas som ringa.

Det avgörande ska alltså vara att överträdelsen varit så pass begränsad att det inte har uppstått något djurlidande, något försämrat djurskydd eller någon bristfällig djurvälfärd och det heller inte funnits någon konkret risk att det skulle kunna bli konsekvensen av överträdelsen. Överträdelsen bör alltså bedömas utifrån om det föreligger ett verkligt (positivt) stöd för att det i vart fall funnits en sådan konkret risk. Om omständigheterna inte ger vid handen att det funnits i vart fall en sådan konkret risk ska gärningen anses som ringa och därmed vara straffri.

Sanktionsavgifter

6 a § Regeringen får meddela föreskrifter om att en sanktionsavgift ska betalas av den som

1. brister i fråga om krav på planering av transport, om tillstånd och intyg, om krav på medföljande personal, om godkännande av transportmedel, om kontroll på omlastningsplats eller bestämmelseort, om färdjournal, om utbildning av personal eller om information och arbetsordning i enlighet med bestämmelserna i förordning (EG) nr 1/2005, som inte omfattas av 10 kap. 3 §,

2. brister i fråga om kontroll av bedövning, om standardrutiner, om kompetensnivå och kompetensbevis för personer som utför avlivning av djur och därmed sammanhängande verksamhet, om krav på bruksanvisningar, om användning av fixerings- och bedövningsutrustning, om import från tredje länder, om slakteriers utformning, konstruktion av utrustning, övervakningsförfaranden och krav på djurskyddsansvarig eller om nödavlivning i enlighet med bestämmelserna i förordning (EG) nr 1099/2009, som inte omfattas av 10 kap. 3 §,

3. bryter mot artikel 18.1 c och d samt artikel 18.2 i förordning (EG) nr 1223/2009,

4. inte uppfyller villkor för eller förbud mot försäljning eller annan överlåtelse av djur,

5. inte uppfyller villkor om tävling eller offentlig förevisning av djur,

6. använder tekniska system och ny teknisk utrustning för djurhållning utan att de har godkänts från djurskydds- och djurhälsosynpunkt,

7. föder upp, förvarar, tillhandahåller eller använder försöksdjur och som brister i fråga om märkning av djur, brister i att upprätta instruktioner för sådan verksamhet, brister i att föra journal och lämna upplysningar om verksamheten och djuren eller brister i fråga om utformningen av djurförsöksanläggningen eller andra förvaringsutrymmen, eller

8. brister i fråga om utbildning och kompetens för den som fångar in viltlevande försöksdjur samt metoder för sådant infångande.

Genom paragrafen, som är ny, införs sanktionsavgifter avseende vissa områden i regelverket om djurskydd. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 9.4–6.

I bestämmelsen bemyndigas regeringen att meddela föreskrifter om skyldighet att betala sanktionsavgifter på de områden som anges i punkterna 1–8. Vilka överträdelser som kan leda till sanktionsavgift preciseras på förordningsnivå. Systemet med sanktionsavgifter på djurskyddsområdet ska utgå från strikt ansvar vid prövning av avgiftsskyldighet. Strikt ansvar innebär att det varken krävs uppsåt eller oaktsamhet hos den ansvarige djurhållaren för att sanktionsavgift ska kunna tas ut. Bestämmelser om sanktionsavgift på förordningsnivå ska vidare vara obligatoriska, dvs. utformade så att sanktionsavgift ska tas ut när förutsättningarna för det är uppfyllda.

Sanktionsavgifter kan vidare påföras såväl fysiska som juridiska personer, dvs. även överträdelser som sker inom ramen för en juridisk persons djurhållningsverksamhet och där ingen fysisk person kan anses vara djurhållare kan beivras med sanktionsavgift.

6 b § Avgiftens storlek ska framgå av regeringens föreskrifter. Avgiften ska uppgå till minst 1 000 kronor och högst 100 000 kronor. När regeringen meddelar föreskrifter om avgiftens storlek ska hänsyn tas till hur allvarlig överträdelser är och till betydelsen av den bestämmelse som överträdelser avser.

I paragrafen, som är ny, fastställs minimi- och maximibelopp för sanktionsavgift. Övervägandena finns i avsnitt 9.8.

Av bestämmelsen följer att avgiftens storlek ska framgå av regeringens föreskrifter samt att den ska uppgå till minst 1 000 kronor och högst 100 000 kronor. När regeringen meddelar föreskrifter om avgiftens storlek ska enligt bestämmelsen hänsyn tas till hur allvarlig överträdelser är och till betydelsen av den bestämmelse som överträdelser avser. Med ”överträdelsernas allvar” avses på djurskyddsområdet de objektiva omständigheterna som hur lång tid som överträdelser har pågått, överträdelsernas omfattning, t.ex. hur många djur som har drabbats av regelöverträdelserna och vilken inverkan överträdelserna har haft på djurets välfärd. Uttrycket ”betydelsen av den bestämmelse som överträdelser avser” syftar på betydelsen av bestämmelsen som sådan och intresset av det den är avsedd att reglera, dvs.

bestämmelsens skyddsintresse. I fråga om djurskyddsbestämmelser är skyddsintresset djurets välfärd och dess intresse av att inte orsakas lidande. Olika djurskyddsregler tar till vara detta intresse i olika grad och således bör en bestämmelse som mer direkt avser att skydda djuret från lidande anses som mer betydelsefull från djurskyddssynpunkt än bestämmelser av mer administrativ natur, som t.ex. journalföring.

6 c § Sanktionsavgift ska inte tas ut om det är oskäligt. Vid denna prövning ska det särskilt beaktas

1. om överträdelsen berott på sjukdom som medfört att den avgiftsskyldige inte förmått att på egen hand göra det som han eller hon varit skyldig att göra och inte heller förmått att uppdra åt någon annan att göra det,

2. om överträdelsen annars berott på en omständighet som den avgiftsskyldige varken kunnat förutse eller borde ha förutsett och inte heller kunnat påverka,

3. vad den avgiftsskyldige gjort för att undvika överträdelsen, eller

4. om överträdelsen är utan påfallande betydelse med hänsyn till det intresse som bestämmelsen är avsedd att skydda.

I paragrafen, som är ny, behandlas de närmare förutsättningarna för när kontrollmyndigheterna ska underlåta att påföra sanktionsavgift. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 9.7.

Av bestämmelsen följer att sanktionsavgift inte ska tas ut om det är oskäligt. För att underlätta tillämpningen innehåller bestämmelsen en uppräknning av omständigheter som särskilt ska beaktas vid prövningen av om det skulle vara oskäligt att ta ut avgiften. Bestämmelsen om avgiftsfrihet avser undantagssituationer och ska tillämpas restriktivt.

I *punkten 1* anges att det särskilt ska beaktas om överträdelsen har berott på sjukdom som medfört att den avgiftsskyldige inte förmått att på egen hand göra det som ålegat honom eller henne och inte heller förmått att uppdra åt någon annan att göra det. Ett sjukdomshinder ska normalt styrkas med sjukintyg. För att den avgiftsskyldige inte ska anses ha haft möjlighet att ens uppdra åt någon annan att fullgöra en skyldighet bör det vara fråga om allvarlig sjukdom. Utrymmet för att beakta sådana omständigheter annat än för fysiska personer, eller för mycket små företag – i första hand enmansföretag – där det inte finns möjlighet att överföra ansvaret på någon annan bör vara mycket litet.

Av *punkten 2* följer att det vidare särskilt ska beaktas om överträdelsen annars berott på en omständighet som den avgiftsskyldige varken kunnat eller borde ha förutsett och inte heller kunnat påverka. Omständigheter som är avses är sådana som normalt sett brukar anses hänförliga till laga förfall. Här bör rättegångsbalkens regler om laga förfall användas som en utgångspunkt för bedömningen av påståenden om att det inte varit möjligt att uppfylla krav på en viss prestation.

Enligt *punkten 3* ska särskilt beaktas vad den avgiftsskyldige har gjort för att undvika att en överträdelse skulle inträffa. Om den avgiftsskyldige har vidtagit en i och för sig korrekt åtgärd för att undvika överträdelse men inte lyckats fullt ut skulle det t.ex. kunna framstå som oskäligt att kräva betalning av sanktionsavgift. Här kan hänsyn tas till att den avgiftsskyldige har ansträngt sig för att en överträdelse inte skulle komma att inträffa, men där överträdelsen ändå inträffat på grund av ett ursäktligt misstag. Även detta bör främst kunna bli aktuellt när det gäller fysiska personer eller för mycket små företag.

Slutligen ska det enligt *punkten 4* särskilt beaktas om överträdelsen är utan påfallande betydelse med hänsyn till det intresse som bestämmelsen är avsedd att skydda. Detta innebär att om överträdelsen skulle bedömas som ringa brott enligt bestämmelsen i 10 kap. 6 § om den i stället fortfarande hade varit kriminaliserad bör det anses som oskäligt att påföra avgift (se kommentaren till denna paragraf angående vad som utgör ringa brott).

De omständigheter som anges i paragrafen är således sådana som särskilt ska beaktas i skälighetsbedömningen, men hindrar inte att även andra omständigheter kan ingå i denna bedömning. Det bör emellertid inte anses oskäligt att ta ut avgift när överträdelsen t.ex. beror på att den avgiftsskyldige inte har känt till de regler som gäller, att en uppdragstagare som anlitas begått ett misstag eller att en verksamhet är nystartad. Det bör inte heller anses oskäligt att ta ut avgift om den avgiftsskyldige har ekonomiska problem eller om avgiften annars ter sig hög i förhållande till den avgiftsskyldiges ekonomiska förhållanden.

Någon möjlighet till jämkning av sanktionsavgifter finns inte.

6 d § Kontrollmyndigheterna beslutar om sanktionsavgift.

Av paragrafen, som är ny, följer att det är kontrollmyndigheterna som inte bara utreder regelöverträdelser utan även beslutar om påförande av sanktionsavgift. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 9.9.

6 e § Innan kontrollmyndigheten beslutar om sanktionsavgift ska den som anspråket riktas mot ges tillfälle att yttra sig.

Bestämmelsen, som är ny, föreskriver att innan en sanktionsavgift beslutas ska den som anspråket riktas mot ha getts tillfälle att yttra sig. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 9.10.

Den som riskerar att påföras sanktionsavgift har således enligt bestämmelsen rätt att yttra sig innan beslut fattas. Möjligheten att göra undantag från kommunikationsskyldigheten enligt 25 § förvaltningslagen (2017:900) gäller därmed inte vid beslut om sanktionsavgift. I övrigt gäller dock förvaltningslagens bestämmelse om kommunikation, såsom vilket material som ska kommuniceras och hur kommunikationen ska genomföras.

Kontrollmyndigheten bör i ett ärende om sanktionsavgift skicka en utredningsrapport eller liknande till den som anspråket riktas mot, av vilken det framgår vad myndigheten anser har inträffat, de omständigheter som åberopas till stöd för detta och vilken bevisning som finns i ärendet samt att myndigheten avser att påföra en sanktionsavgift. Den som riskerar att påföras avgift ges därmed möjlighet att påtala eventuella felaktigheter och omständigheter i utredningsmaterialet som kan utgöra skäl för befrielse från avgift innan beslut fattas.

6 f § Sanktionsavgift får inte beslutas, om den som avgiften ska tas ut av inte har fått tillfälle att yttra sig inom två år från den dag då överträdelsern ägde rum.

Paragrafen är ny och anger en preskriptionstid för när sanktionsavgift får beslutas. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 9.11.

Bestämmelsen innebär att om kommunikation enligt förvaltningslagen med den som avgiften ska tas ut av inte har skett inom två år från den dag då överträdelsern ägde rum, får en sanktionsavgift inte tas ut. När det gäller överträdelser som är perdurerande, dvs. pågående, börjar preskriptionstiden löpa först när överträdelsern har upp-

hört. Bevisbördan för att kommunikation har skett ligger på kontrollmyndigheten.

6 g § Ett beslut om sanktionsavgift får verkställas enligt utsökningsbalken när det har fått laga kraft.

Sanktionsavgiften ska tillfalla staten.

Paragrafen, som är ny, reglerar verkställighet av beslutade sanktionsavgifter. Övervägandena finns i avsnitt 9.10.

I *första stycket* anges att beslutet får verkställas enligt utsökningsbalken när det har fått laga kraft. Detta innebär att beslutet, eller en påföljande dom för det fall beslutet överklagas, gäller som en exekutionstitel så snart det har fått laga kraft. I sammanhanget bör påpekas att förvaltningslagen inte innehåller något krav på att ett beslut ska delges parten. Tidpunkten för när beslutet vinner laga kraft är knuten till den tidpunkt då den avgiftsskyldige fick del av beslutet. Det följer av förhållandet att ett beslut om sanktionsavgift får verkställas först när det har fått laga kraft att beslutet om avgift ska delges den som ålagts att betala sanktionsavgiften.

Av *andra stycket* följer att sanktionsavgiften ska tillfalla staten.

6 h § En beslutad sanktionsavgift faller bort till den del beslutet inte har verkställts inom fem år från det att beslutet fått laga kraft.

Paragrafen, som är ny, föreskriver att möjligheten att besluta om sanktionsavgift bortfaller om den som ska avgiften ska tas ut av inte har fått tillfälle att yttra sig inom fem år efter att beslutet vunnit laga kraft. Bestämmelsen fastställer alltså en preskriptionstid för redan beslutade sanktionsavgifter. Övervägandena finns i avsnitt 9.11.

6 i § Bestämmelserna i 6 a–h §§, tillämpas inte i fråga om djur som används inom Försvarmakten.

Bestämmelsen, som är ny, reglerar undantag från bestämmelserna om sanktionsavgift när det gäller djur som används inom Försvarmakten. Övervägandena finns i avsnitt 9.14.

7 § Det får inte dömas till ansvar *eller beslutas om sanktionsavgift* enligt denna lag för en gärning som omfattas av ett föreläggande om vite, om gärningen ligger till grund för en ansökan om utdömande av vitet.

Paragrafen reglerar förbud mot dubbla sanktioner i fråga om vite och straff respektive sanktionsavgift. Övervägandena finns i avsnitt 9.12.

I paragrafen har det tillägget gjorts att det inte får beslutas om en sanktionsavgift för en överträdelse som omfattas av ett föreläggande om vite om överträdelsen ligger till grund för en domstolsprocess om utdömande av vitet. Bestämmelsen syftar till att motverka att dubbla sanktioner, dvs. vite och sanktionsavgift, förekommer för en och samma överträdelse. Bestämmelsen innebär att sanktionsavgift inte ska kunna tas ut om överträdelsen har medfört att vite har dömts ut eller att en process om att döma ut vite har inletts. Om ett vitesföreläggande har överträtts ska alltså inte i sig ha någon betydelse för frågan om en sanktionsavgift ska få beslutas. Det föreligger inte hinder emot att besluta om sanktionsavgift om ett vitesföreläggande har överträtts men då åtgärder inte har vidtagits för att vitet ska dömas ut, t.ex. om kontrollmyndigheten inte anser det möjligt att med framgång ansöka om utdömande av vite på grund av att något formellt fel har begåtts i samband med att föreläggandet meddelades. I ett sådant fall kan det dock inte komma i fråga att döma ut vitet i vid ett senare tillfälle.

Sanktionsavgifter och straff

7 a § *Det får inte dömas till ansvar enligt 4 eller 5 § om gärningen kan leda till en sanktionsavgift enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 6 a §.*

Paragrafen, som är ny, innebär förbud mot dubbla sanktioner i fråga om straff och sanktionsavgift. Övervägandena finns i avsnitt 9.12.

I bestämmelsen anges att det inte får dömas till ansvar för brott enligt 10 kap. 4 eller 5 § om gärningen kan leda till en sanktionsavgift enligt föreskrifter meddelade av regeringen med stöd av 6 a §. Bestämmelsen föreskriver att straff och sanktionsavgifter inte ska komma i fråga för samma överträdelse. Bestämmelser med motsvarande innebörd finns bl.a. i 11 § andra stycket lagen (1994:1709) om EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, 40 b § fiskelagen (1993:787) och 30 § tredje stycket livsmedelslagen (2006:804).

11 kap.

4 § Regeringen får meddela föreskrifter om i vilka fall ett beslut enligt denna lag, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt de EU-bestämmelser som lagen kompletterar ska gälla omedelbart även om det överklagas. *Detta gäller dock inte beslut om sanktionsavgift.*

Bestämmelsen innehåller ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om omedelbar verkställighet av beslut. Övervägandena finns i avsnitt 9.12.

I bestämmelsen har det tillägget gjorts att bemyndigandet inte omfattar beslut om sanktionsavgift. Detta innebär att ett beslut om sanktionsavgift gäller först sedan det vunnit laga kraft och att det inte heller är verkställbart innan denna tidpunkt.

Kommittédirektiv 2018:94

Proportionerliga och effektiva sanktioner vid brott mot djur

Beslut vid regeringssammanträde den 30 augusti 2018

Sammanfattning

En särskild utredare ska göra en översyn av straffbestämmelserna i djurskyddslagen (2018:1192) och brottsbalkens bestämmelse om djurplågeri. Syftet är dels att få till stånd lämpliga och proportionerliga straffskalor vid brott mot djur, dels att överväga om andra sanktioner än straffrättsliga påföljder kan vara ett mer effektivt sätt att upprätthålla regelverket vid mindre allvarliga överträdelse av djurskyddsbestämmelserna.

Utredaren ska bl.a.

- överväga om straffskalan för djurplågeri bör skärpas
- analysera om det är lämpligt och möjligt att avkriminalisera överträdelse av vissa djurskyddsbestämmelser i förordning, myndighetsföreskrifter och EU-förordningar
- överväga om dessa överträdelse i stället bör sanktioneras med sanktionsavgifter eller enbart vitesförelägganden.

Utredaren ska också överväga om kontrollmyndigheternas skyldighet att anmäla överträdelse till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten bör förtydligas.

Utredaren ska slutligen överväga om en dom eller ett straffföreläggande om företagsbot bör kunna leda till ett djurförbud.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2020.

Uppdraget att få till stånd lämpliga och proportionerliga straffskalor vid brott mot djur

Hur förhåller sig straffbestämmelserna i djurskyddslagen till djurplågeribestämmelsen i brottsbalken?

Den nya djurskyddslagen (2018:1192) träder i kraft den 1 april 2019 och ersätter då den nuvarande djurskyddslagen (1988:534). Enligt 10 kap. 1 § i den nya djurskyddslagen döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot någon av ett antal uppräknade bestämmelser i lagen, eller vissa bestämmelser som regeringen har meddelat med stöd av lagen, till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller för den som inte följer ett beslut om djurförbud eller ett föreläggande om skyldighet att avveckla ett djurinnehav. Om brottet har begåtts med uppsåt och avsett en förpliktelse av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt, är straffet fängelse i högst två år. Samma straffskalor gäller enligt 10 kap. 3 § för brott mot vissa EU-bestämmelser om transport och avlivning av djur. Till böter eller fängelse i högst två år döms också den som bryter mot förbudet att genomföra sexuella handlingar med djur (10 kap. 2 §).

Straffansvar för den som i övrigt med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot de EU-bestämmelser som lagen kompletterar eller mot bestämmelser som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av ett antal uppräknade bestämmelser, regleras i 10 kap. 4 och 5 §§ i den nya djurskyddslagen. De två nämnda straffbestämmelserna har endast böter i straffskalan.

För straffbestämmelserna i den nya djurskyddslagen gäller enligt 10 kap. 8 § att om gärningen är belagd med samma eller strängare straff i brottsbalken, så döms det inte till ansvar för brott mot djurskyddslagen.

Djurplågeri är straffbelagt i 16 kap. 13 § brottsbalken. Enligt den bestämmelsen döms den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, genom misshandel, överansträngning eller vanvård eller på annat sätt, otillbörligen utsätter djur för lidande, för djurplågeri till böter eller fängelse i högst två år.

Djurplågeribestämmelsen omfattar brott mot djur som medfört lidande för djuret och som därmed kan betecknas som mer allvarliga från djurskyddssynpunkt. Som angetts ovan är straffbestämmelserna i den nya djurskyddslagen också subsidiära till brottsbalken. Samma förhållande till brottsbalken gäller enligt den nuvarande djurskydds-

lagen. Trots det är straffskalan i 10 kap. 1 och 3 §§ i den nya djurskyddslagen, och i de motsvarande bestämmelserna i 36 och 36 a §§ i den nuvarande djurskyddslagen, i viss mån strängare än den i 16 kap. 13 § brottsbalken. Straffskalan i djurskyddslagen för brott som begåtts med uppsåt och som avsett en förpliktelse av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt innehåller som angetts ovan endast fängelse och inte böter. Straffskalorna i bestämmelserna återspeglar därmed inte att djurplågeri normalt är att anse som ett allvarigare brott än överträdelse som enbart straffbeläggs i djurskyddslagen.

Behovet av straffskärpning för de allvarligaste brotten mot djur

I betänkandet Ny djurskyddslag (SOU 2011:75) föreslogs att det i djurskyddslagen skulle införas ett grovt brott mot djurskyddslagen med en straffskala på fängelse i högst fyra år. Som skäl för förslaget framförde utredaren att tidigare straffskärpningar inte inneburit någon märkbar förändring i tillämpningen av bestämmelserna. Det fanns enligt utredaren anledning att anlägga en allmänt skärpt syn på grova brott mot djurskyddslagen och höja straffskalan för de grova brotten. Utredaren uppgav också att tillräckligt avskräckande straff är av avgörande betydelse för respekten för djurskyddsbestämmelserna och för efterlevnaden av regelverket.

Regeringen konstaterade i propositionen Ny djurskyddslag (prop. 2017/18:147) att om ett grovt brott införs i djurskyddslagen med en strängare straffskala än djurplågeribestämmelsen i brottsbalken, så skulle denna tillämpas före bestämmelsen om djurplågeri medan övriga brott mot djurskyddslagen skulle vara subsidiära i förhållande till brottsbalken. Regeringen instämde med de remissinstanser som ansåg att svårigheter kunde uppstå vid bedömningen av om en gärning skulle utgöra grovt brott mot djurskyddslagen, djurplågeri eller övriga brott mot djurskyddslagen. Mot den bakgrunden bedömde regeringen att utredarens förslag inte borde genomföras. Regeringen konstaterade också att djurplågeribrottet sedan en lång tid tillbaka är förbehållet de mest allvarliga brotten mot djur och att denna särställning är väl inarbetad i det allmänna rättsmedvetandet. Däremot instämde regeringen i utredarens bedömning att en översyn av djurplågeribestämmelsen i brottsbalken samt av förhållandet mellan denna och brotten mot djurskyddslagen bör göras (prop. 2017/18:147 s. 255).

Det finns enligt regeringens bedömning anledning att undersöka om utformningen av de nuvarande straffskalorna på ett rättvisande sätt speglar hur samhället ser på brott mot djur och om de ger tillräckligt utrymme för att på ett nyanserat sätt beakta allvaret i de grövsta fallen av brott mot djur. I likhet med utredaren anser regeringen att det finns anledning att överväga om straffen för de allvarligaste brotten mot djur bör skärpas. Mot bakgrund av vad som anförts ovan om förhållandet mellan djurskyddslagen och djurplågeribestämmelsen i brottsbalken bör en sådan skärpning i första hand göras genom en ändring av djurplågeribestämmelsen.

Utredaren ska därför

- analysera hur straffbestämmelserna i djurskyddslagen och djurplågeribestämmelsen i brottsbalken förhåller sig till varandra och hur de har tillämpats
- överväga om straffskalan för djurplågeri bör skärpas
- överväga om en sådan eventuell skärpning bör ske enbart genom förändringar av den befintliga straffskalan eller om en särskild straffskala med en brottsrubricering för ett grovt djurplågeribrott bör införas
- ta ställning till vilka omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt, om en sådan brottsrubricering övervägs
- lämna förslag till de ändringar i brottsbalken och i den nya djurskyddslagen som utredaren anser lämpliga.

Uppdraget att överväga avkriminalisering och införande av sanktionsavgifter

Bestämmelser i den nya djurskyddslagen om sanktioner för överträdelser av djurskyddsförordningen, myndighetsföreskrifter och EU-bestämmelser

Den som, i andra fall än de som anges i 10 kap. 3 § i den nya djurskyddslagen, bryter mot de EU-bestämmelser som lagen kompletterar döms enligt 10 kap. 4 § till böter. Enligt 10 kap. 5 § straffbeläggs vidare överträdelser av flertalet av de materiella djurskyddsbestämmelser som finns i djurskyddsförordningen och i myndighetsföre-

skrifter med böter. Av 10 kap. 6 § samma lag följer att om en gärning som avses i bl.a. 10 kap. 4 och 5 §§ är att anse som ringa ska det inte dömas till ansvar. En gärning är att anse som ringa om den framstår som obetydlig med hänsyn till det intresse som straffbestämmelsen är avsedd att skydda.

Regeringen får, enligt 10 kap. 9 § i den nya djurskyddslagen, meddela föreskrifter om att en avgift ska betalas av den som inte låter förpröva stall, andra förvaringsutrymmen för djur eller hägn enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 6 kap. 1 §. Överträdelser av sådana föreskrifter är inte kriminaliserade enligt 10 kap. 5 §.

En kontrollmyndighet får, enligt 8 kap. 9 § i den nya djurskyddslagen, också besluta de förelägganden som behövs för efterlevnaden av lagen, föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EU-bestämmelser som lagen kompletterar och de beslut som har meddelats med stöd av lagen. Föreläggandena får som huvudregel också förenas med vite. Av 10 kap. 7 § följer att det inte får dömas till ansvar för en gärning som omfattas av ett föreläggande om vite, om gärningen ligger till grund för en ansökan om utdömmande av vite.

Många av bestämmelserna i djurskyddsförordningen och föreskrifterna är utformade på ett sådant sätt att en och samma bestämmelse täcker gärningar som kan vara alltifrån mindre allvarliga till mycket allvarliga från djurskyddssynpunkt. Eftersom många av bestämmelserna syftar till att förebygga djurskyddsproblem behöver inte alltid en överträdelse i det enskilda fallet rent faktiskt ha lett till lidande för ett djur eller till en påtaglig risk för lidande. Att ett djur t.ex. kortvarigt och vid något enstaka tillfälle är smutsigt behöver inte innebära någon direkt påverkan på djurets välbefinnande, medan omfattade och systematiska brister när det gäller hygien kan få allvarliga negativa effekter för djuren. Överträdelser av myndighetsföreskrifterna som är av mer allvarlig karaktär från djurskyddssynpunkt kan också innebära en överträdelse av de mer övergripande bestämmelserna i lagen. Den som exempelvis har hållit djur i ett förvaringsutrymme som inte uppfyller de detaljerade måttangivelser eller specifika krav som finns i Jordbruksverkets föreskrifter, kan, i vart fall om det handlar om större avvikelser, också ha överträtt kravet i 2 kap. 6 § i den nya djurskyddslagen på att förvaringsutrymmen ska ge djuren utrymme att kunna röra sig obehindrat och att kunna vila på ett för djuren lämpligt sätt. Det kan då vara möjligt

att döma till ansvar för brott mot lagen enligt 10 kap. 1 § (se vidare prop. 2017/18:147 s. 261).

Även överträdelser av bestämmelser i EU-förordningarna kan variera betydligt i allvarlighetsgrad. Det kan t.ex. vara så att en mindre avvikelse från kraven på hur transportmedel för djur ska vara utformade i det enskilda fallet inte innebär någon negativ påverkan på djuren som transporteras, medan en annan avvikelse leder till allvarliga skador eller lidande för djuren.

Tidigare bedömningar och förslag i fråga om sanktionsavgifter

Frågan om sanktionsväxling på djurskyddsområdet har utretts vid flera tillfällen.

I betänkandet (SOU 2011:75) gjordes bedömningen att det inte fanns skäl att lämna något förslag om att införa sanktionsavgifter på djurskyddsområdet, utöver den särskilda avgift för utebliven förprovning som finns i den nuvarande djurskyddslagen. Att samtliga bestämmelser i förlängningen syftar till att förebygga djurlidande var enligt utredarens mening ett tungt skäl mot sådana avgifter. Det ansågs också problematiskt att peka ut bestämmelser eller områden som skulle kunna bli aktuella för en växling till sanktionsavgifter. De som enligt utredaren skulle kunna bli aktuella var sådana som medför mycket små risker för djurlidande, som t.ex. bestämmelser om registrering, godkännande eller journalföring. Sådana bestämmelser utgör dock endast en mycket liten andel av djurskyddsbestämmelserna. De vinster som skulle kunna uppnås var därför enligt utredaren så begränsade att de inte uppvägs de betydande konsekvenser och det merarbete som det skulle innebära för bl.a. djurhållare och berörda myndigheter.

Även i betänkandet Sanktionsavgift i stället för straff – områdena livsmedel, foder och djurskydd (SOU 2006:58) och i betänkandet Vad bör straffas? (SOU 2013:38) har olika förslag om sanktionsavgifter på djurskyddsområdet diskuterats.

Riksdagen har också tillkännagett för regeringen att när formella brister vid djurtransporter upptäcks, ska detta leda till åtal och för att ge transportörerna ekonomiska incitament att förbättra djurens villkor vid transporter bör sanktionsavgifter införas för slaktdjurs-

transporter med höga dödlighetstal (se bet. 2010/11:MJU20 punkt 11, rskr. 2010/11:231).

I promemorian Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan m.m. (Ds 2017:5) föreslogs att ett system med sanktionsavgifter ska införas i livsmedelslagen (2006:804), lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter och i den nuvarande djurskyddslagen. I promemorian konstaterades att kontrollmyndigheterna på bl.a. djurskyddsområdet uppmärksammar många mindre allvarliga överträdelse som aldrig anmäls till polis eller åklagare eller leder till straffrättsliga påföljder. Utredaren ansåg att det därför kan ifrågasättas om straffsanktioner är lämpliga för att motverka sådana överträdelse. De regler som enligt promemorian bör komma i fråga för ett system med sanktionsavgifter är de som är klara och tydliga och där det inte krävs någon långtgående utredning eller bedömning för att konstatera en överträdelse. Det bör också vara fråga om överträdelse som är mindre allvarliga och som sker med viss omfattning. På djurskyddsområdet bedömdes att exempelvis överträdelse av krav på dokumentation och journalföring i samband med djurtransporter och kravet på tillstånd för viss djurhållning i 16 § i den nuvarande djurskyddslagen (6 kap. 4 § i den nya djurskyddslagen) skulle kunna komma i fråga för sanktionsavgift. Det föreslogs också följdändringar i den nuvarande djurskyddslagen med innebörden att djurförbud och omhändertagande av djur ska beslutas för den som vid upprepade tillfällen varit föremål för sanktionsavgift.

I propositionen Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan (prop. 2017/18:165) föreslog regeringen bl.a. att sanktionsavgifter införas på områdena livsmedel, foder och animaliska biprodukter. Regeringen gick dock inte i det sammanhanget vidare med en sanktionsväxling på djurskyddsområdet. I stället uttalade regeringen, i prop. 2017/18:147, att den avser att i ett annat lagstiftningsärende återkomma till frågan om det är möjligt och lämpligt att avkriminalisera överträdelse av vissa bestämmelser i djurskyddslagstiftningen och i stället sanktionera överträdelse med en sanktionsavgift (se prop. 2017/18:147 s. 253–254).

Behovet av att överväga avkriminalisering och sanktionsväxling

Som allmän utgångspunkt bör straffrätten användas endast när det gäller de mest allvarliga gärningarna. Önskat beteenden kan sanktioneras även på annat sätt, t.ex. genom vitesförelägganden eller administrativa sanktionsavgifter. I undantagsfall kan det också finnas skäl att lämna en överträdelse av en bestämmelse utan sanktion.

Många av bestämmelserna i djurskyddsförordningen och framför allt i myndighetsföreskrifterna genomför EU-direktiv eller kompletterar EU-förordningar på området. EU-rätten ställer krav på medlemsstaterna att införa sådana sanktioner som är nödvändiga för att EU-lagstiftningen ska följas. Det anges t.ex. i artikel 55 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd att medlemsstaterna ska fastställa bestämmelser om sanktioner vid överträdelser av bl.a. djurskyddsbestämmelserna och ska vidta alla erforderliga åtgärder för att de ska tillämpas. De sanktioner som föreskrivs ska vara effektiva, proportionerliga och avskräckande.

Som beskrivits ovan kan överträdelser av bestämmelser i djurskyddsförordningen, myndighetsföreskrifter och EU-förordningar på djurskyddsområdet variera i allvarlighetsgrad. Regeringen gjorde också, när den nya djurskyddslagen togs fram, bedömningen att det kan ifrågasättas om skälen för att kriminalisera alla beteenden som täcks av straffbestämmelserna i djurskyddslagen är tillräckliga. Regeringen ansåg därför att det borde göras en ytterligare översyn i syfte att identifiera och utmönstra eventuella överträdelser där kriminalisering inte kan anses vara befogad från djurskyddssynpunkt (prop. 2017/18:147 s. 194).

Det kan också ifrågasättas om straffsanktioner är lämpliga för att motverka mindre allvarliga överträdelser. Som konstaterades i promemorian (Ds 2017:5) avstår kontrollmyndigheterna ofta från att anmäla sådana överträdelser till rättsväsendet och överträdelserna leder dessutom sällan till lagföring för brott. Det är angeläget, bl.a. med beaktande av Sveriges skyldigheter enligt EU-rätten, att det finns ändamålsenliga och effektiva sanktioner även för mindre allvarliga överträdelser för att upprätthålla förtroendet för regelverket och för att se till att det följs.

Det finns mot den beskrivna bakgrunden skäl att överväga om det är lämpligt och möjligt att avkriminalisera vissa överträdelser av de aktuella bestämmelserna. I det sammanhanget finns också skäl att överväga om det är tillräckligt att överträdelserna kan leda till andra sanktioner än straff, t.ex. vitesförelägganden enligt 8 kap. 9 § i den nya djurskyddslagen eller sanktionsavgifter.

Det kan finnas svårigheter med att omformulera straffbestämmelserna så att endast sådana överträdelser som inte innebär några beaktansvärda effekter för djurskyddet faller utanför bestämmelsernas tillämpningsområde. Om en överträdelse av en viss bestämmelse kan vara mer eller mindre allvarlig kan det vara olämpligt att helt avkriminalisera sådana överträdelser. Ett alternativ till att ta bort vissa specifika överträdelser från det straffbara området kan vara att överväga om det straffbara området också kan begränsas genom att det klargörs ytterligare vad som avses med ringa brott.

Utredaren ska därför

- kartlägga de materiella bestämmelser som täcks av 10 kap. 4 och 5 §§ i den nya djurskyddslagen
- analysera om det är lämpligt och möjligt att avkriminalisera överträdelser av vissa av bestämmelserna
- överväga om dessa överträdelser i stället bör sanktioneras med sanktionsavgifter eller enbart vite
- ta ställning till och i förekommande fall föreslå vilka materiella bestämmelser, både i den svenska djurskyddslagstiftningen och i berörda EU-förordningar, som skulle kunna omfattas av ett system med sanktionsavgifter
- särskilt överväga om en sanktionsavgift bör leda till djurförbud och om det i så fall bör krävas försvårande omständigheter, t.ex. att en sanktionsavgift tagits ut vid upprepade tillfällen eller att ett djurförbud är befogat från djurskyddssynpunkt
- lämna förslag till eventuella ändringar i 10 kap. 4 och 5 §§ i den nya djurskyddslagen som behövs för att begränsa straffbestämmelsen till sådana överträdelser där kriminalisering är befogat från djurskyddssynpunkt
- överväga om det straffbara området också kan begränsas genom att det preciseras vilka gärningar som är att anse som ringa

- lämna förslag till eventuella ändringar av 10 kap. 6 § i den nya djurskyddslagen
- lämna ytterligare förslag till nödvändiga författningsändringar, om det bedöms lämpligt att införa sanktionsavgifter.

Utredaren ska i detta arbete beakta de överväganden som gjorts och de förslag som lämnats i promemorian (Ds 2017:5).

Uppdraget att överväga om kontrollmyndigheternas skyldighet att anmäla överträdelser bör förtydligas

I 8 kap. 5 § i den nya djurskyddslagen föreskrivs att den myndighet som utövar offentlig kontroll ska verka för att överträdelser av lagen, föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen eller de EU-bestämmelser som lagen kompletterar beivras. Bestämmelsen infördes 2006 i 24 b § i den nuvarande djurskyddslagen samtidigt som en bestämmelse med samma innehåll infördes i 13 § i den då nya livsmedelslagen (2006:804). En motsvarighet till bestämmelsen hade sedan 1997 funnits i den tidigare livsmedelslagen (1971:511). Regeringen anförde i förarbetena att det ansågs vara angeläget att det uttryckligen angavs att kontrollmyndigheterna är skyldiga att beivra överträdelser eftersom en sådan bestämmelse kan fungera som ett viktigt incitament för myndigheterna att medverka till lagföring för brott (prop. 2005/06:128 s. 324).

JO har i ett beslut från 2013 (dnr 6281–2012) uttalat att bestämmelsen innebär en skyldighet för länsstyrelsen att göra en anmälan till polis eller åklagare om länsstyrelsen i sin verksamhet som kontrollmyndighet har iakttagit något sådant som objektivt utgör brott mot djurskyddslagen. Från den angivna skyldigheten kan, enligt JO, möjligen undantag göras för de allra mest bagatellartade överträdelserna.

I betänkandet (SOU 2011:75) föreslogs att bestämmelsen skulle kompletteras med tillägget att kontrollmyndigheten ska anmäla överträdelser till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten när det är befogat från djurskyddssynpunkt. Det anfördes att statistik från Jordbruksverket visar att få brott anmäls till åtal av länsstyrelserna. Anmälningsskyldigheten borde enligt betänkandet avse överträdelser som är av betydelse för djurskyddet och brister som inte

rättas till omedelbart. Syftet med den föreslagna regleringen av anmälningsskyldigheten var att åstadkomma en mer effektiv och likartad hantering av anmälningar av överträdelser av lagen.

Regeringen delade utredarens uppfattning att det är viktigt och önskvärt att alla kontrollmyndigheter har liknande rutiner för anmälningar av brott mot djurskyddslagstiftningen. Det är i allmänhet en lämplig ordning att misstankar om brott anmäls till polis eller åklagare eftersom det är de rättsvårdande myndigheternas uppgift att utreda och bedöma om det är fråga om ett brott eller inte. Regeringen konstaterade dock också att om alla överträdelser som i dag är straffbelagda skulle anmälas till polis och åklagare så skulle avsevärt fler ärenden behöva hanteras av rättsväsendet, samtidigt som länsstyrelserna har möjlighet att vidta administrativa åtgärder (se prop. 2017/18:147 s. 193).

Det är angeläget att såväl kontrollmyndigheternas som rättsväsendets resurser används på ett effektivt sätt och det kan ifrågasättas om en anmälan till polis eller åklagare alltid är det mest ändamålsenliga sättet att öka efterlevnaden av djurskyddsbestämmelserna.

Utredaren ska därför

- analysera vad som ligger i skyldigheten att beivra överträdelser och hur skyldigheten förhåller sig till kontrollmyndigheternas möjlighet att vidta administrativa åtgärder, t.ex. att meddela förelägganden
- överväga om det finns anledning att förtydliga kontrollmyndighetens skyldighet att anmäla överträdelser till polis eller åklagare
- föreslå eventuella ändringar i 8 kap. 5 § i den nya djurskyddslagen.

Utredaren ska i arbetet beakta resultatet av uppdraget att överväga avkriminalisering och införande av sanktionsavgifter.

Uppdraget att överväga om företagsbot bör kunna leda till djurförbud

I betänkandet (SOU 2011:75) föreslogs att även ett beslut om företagsbot för djurplågeri eller brott mot djurskyddslagen ska leda till djurförbud på samma sätt som en dom eller ett strafföreläggande.

I propositionen (2017/18:147) konstaterade dock regeringen att även ett åläggande av företagsbot, som är en särskild rättsverkan av brott, måste ske genom en dom av allmän domstol eller ett godkänt strafföreläggande. En företagsbot ska enligt 36 kap. 7 § brottsbalken åläggas näringsidkare för brott begångna i näringsverksamhet under vissa särskilt angivna förutsättningar. En företagsbot kan också rikta sig till en juridisk person eller till en annan fysisk person än den person som har begått den brottsliga gärningen. Beslut om djurförbud ska däremot endast rikta sig till fysiska personer och, vid tillämpning av 9 kap. 1 § första stycket femte och sjätte punkterna i den nya djurskyddslagen, till den eller de fysiska personer som har befunnits skyldiga till brott. Det saknades enligt regeringens bedömning tillräcklig analys för att lägga till beslut om en företagsbot som en grund för djurförbud (prop. 2017/18:147 s. 218).

Enligt 36 kap. 10 a § brottsbalken får ett brott som kan föranleda talan om företagsbot, och som har begåtts av oaktsamhet och inte kan antas föranleda annan påföljd än böter, åtalas av åklagare endast om åtal är påkallat från allmän synpunkt. En följd av bestämmelsen om åtalsbegränsning blir att brott mot djurskyddslagen som begås i näringsverksamhet i vissa fall enbart leder till företagsbot och inte till påföljd för brott.

Utredaren ska därför

- överväga om och i så fall i vilka situationer en dom eller ett strafföreläggande om företagsbot bör kunna leda till djurförbud för en fysisk person
- föreslå eventuella ändringar i 9 kap. 1 § i den nya djurskyddslagen.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska redogöra för vilka konsekvenser förslagen får för enskilda, företag, rättsväsendet och kontrollmyndigheterna samt föreslå finansiering vid kostnadsökningar och intäktsminskningar för det allmänna enligt de krav som anges i 14–15 a §§ kommittéförordningen (1998:1474). Vid konsekvensanalysen ska utredaren ha kontakt med Tillväxtverket.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska i den utsträckning det behövs samråda med och inhämta upplysningar från berörda myndigheter och organisationer, särskilt Jordbruksverket, länsstyrelserna, Livsmedelsverket, Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten.

Utredaren ska hålla sig informerad om och beakta de förslag som Utredningen om ändamålsenlig lagstiftningsteknik när överträdelse av bestämmelser i EU-förordningar kriminaliseras ska lämna senast den 31 december 2019.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2020.

(Näringsdepartementet)

Praxisgenomgång – brott mot djur på fängelsenivå

Denna praxisgenomgång omfattar fällande domar avseende djurplågeri där påföljden har bestämts till strängare straff än böter och där djurplågeri är det enda åtalade brottet alternativt utgör huvudbrott. Praxisgenomgången omfattar även exempel på motsvarande domar avseende brott mot djurskyddslagen. Det är alltså fråga om brott som bedömts ligga på s.k. fängelsenivå. Vi har valt att gå igenom och referera domar från tingsrätter och hovrätter (några relevanta avgöranden från Högsta domstolen har inte meddelats under de tidsperioder vi valt) där domstolarna prövat frågor som rör de områden utredningen har att behandla. Materialet omfattar domar som meddelats under åren 2015 till och med 2018. Domarna har erhållits genom sökningar i olika rättsdatabaser. Referaten redovisar domarna i nedkortad form och endast såvitt avser den aktuella frågan som är relevant för utredningen. Således redovisas inte resonemang om t.ex. bevisning rörande ägandeförhållanden och domstolarnas resonemang i skuldfrågan är avsevärt nedkortat. Frågor rörande företagsbot, skadestånd och andra särskilda yrkanden redovisas inte heller. Överklaganden redovisas endast såvitt avser den för utredningen relevanta frågan. Det görs inte anspråk på att praxisgenomgången omfattar samtliga domar av aktuellt slag som meddelats under perioden, även om ambitionen är att den ska vara så heltäckande som möjligt i fråga om djurplågeribrottet. Reservation görs också för att det kan förekomma att domar har överklagats till högre rätt utan att detta har framkommit vid sökningen i de olika rättsdatabaserna som utredningen haft till sitt förfogande.

2018

Hovrättsavgöranden

Hovrätten för Västra Sverige 2018-01-16 mål nr B 3428-17

Åklagaren yrkade ansvar för KM för djurplågeri under påstående att KM i vart fall mellan den 31 augusti 2015 och den 30 september 2015 av grov oaktsamhet hade utsatt ett flertal katter för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att KM hade underlåtit att tillse att omkring 20 katter som visat tecken på ohälsa fått nödvändig vård eller blivit avlivade samt att KM hade underlåtit att hålla de utrymmen där katterna vistades tillräckligt rena och inte heller sorjt för att de fått tillräckligt med mat och haft tillgång till rent vatten.

Åklagaren yrkade vidare ansvar för KM för två fall av brott mot djurskyddslagen under påstående att KM i vart fall mellan den 31 augusti 2015 och den 30 september 2015 respektive mellan den 19 oktober 2015 och den 24 december 2015 uppsåtligen eller av oaktsamhet hade haft hand om ett flertal katter trots att Länsstyrelsen i beslut den 9 oktober 2006 förbjudit honom att ha hand om eller skaffa djur.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten konstaterade att det i målet var utrett att minst 20 katter, som varit sjuka, skadade och levtt under undermåliga förhållanden, i smuts och utan tillräckligt med foder och vatten, hade omhändertagits på KM:s fastighet den 30 september 2015 och därefter avlivats samt att det var utrett att ett flertal katter fanns på fastigheten vid länsstyrelsens återbesök. Vidare ansåg tingsrätten utrett att katterna hade utsatts för ett avsevärt lidande på det sätt åklagaren påstått utan godtagbara skäl, och att KM måste ha insett detta samt att hans underlåtenhet att sörja för katterna var grovt oaktsam. Tingsrätten fann därför att KM skulle dömas för djurplågeri. Vidare fann tingsrätten åtalet för två fall av brott mot djurskyddslagen styrkt, med undantag för att det i det senare fallet inte var utrett att KM haft katter efter den 25 november 2015.

I fråga om påföljd uttalade tingsrätten att djurplågeribrottet hade störst betydelse för brottslighetens samlade straffvärde. Vid bedömningen av straffvärdet beaktades i förmildrande riktning att det hade varit fråga om ett oaktsamhetsbrott som begåtts av underlåtenhet, och att katterna inte hade varit inlåsta och att de flesta av dem därför

hade kunnat lämna fastigheten. I skärpande riktning beaktades att vanvården hade pågått minst en månad, att katterna tillfogats ett betydande lidande och varit svårt skadade och medtagna, att vissa katter var så svaga att de inte kunde lämna bostaden, och att samtliga katter fick avlivas i anslutning till inspektionen samt att även om KM inte hade en direkt avsikt att tillfoga katterna lidande så måste han ha insett att de lidit avsevärt. Mot denna bakgrund bedömde tingsrätten att det samlade straffvärdet motsvarade fängelse fyra månader. Då brottsligheten inte var av sådan art att det fanns en fängelsepresumtion, fann tingsrätten att påföljden skulle bestämmas till villkorlig dom och böter.

KM dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2015-08-31–2015-09-30 samt för brott mot djurskyddslagen vid två tillfällen under perioden 2015-08-31–2015-11-25 (2 tillfällen). Påföljden bestämdes till villkorlig dom och 85 dagsböter.

Hovrättens bedömning

KM yrkade att åtalet skulle ogillas och i andra hand att påföljden skulle mildras.

Åklagaren yrkade anslutningsvis att påföljden skulle bestämmas till fängelse, eller i andra hand att den villkorliga domen skulle förenas med fler dagsböter.

Hovrätten delade tingsrättens uppfattning att KM av grov oaktsamhet hade utsatt katterna för lidande och därigenom gjort sig skyldig till djurplågeri enligt vad åklagaren gjort gällande. Hovrätten instämde också i tingsrättens bedömning när det gällde åtalet för brott mot djurskyddslagen. Hovrätten fann inte skäl att ändra vad tingsrätten hade bestämt i fråga om påföljd.

Hovrätten fastställde tingsrättens domslut utan några ändringar.

Hovrätten för Västra Sverige 2018-02-13 mål nr B 4548-17

Åklagaren yrkade ansvar för TN för djurplågeri under påstående att TN den 2 februari 2015 med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt drygt 6 000 slaktkycklingar för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att TN hade transporterat kycklingarna varvid TN utfört transporten trots att erforderliga tillstånd såsom kompetensbevis och transportörstillstånd saknats samt att TN använt

sig av ett icke godkänt djurtransportfordon vilket saknat fungerande/tillräckligt ventilations-/klimatsystem och att 3 863 kycklingar hade dött dog under transporten till följd av värme, cirkulationsrubbningar och/eller kvävning.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann bl.a. utrett att det under den aktuella transporten hade dött 3 863 slaktkycklingar av 6 060 stycken samt att ytterligare 20 fåglar fått avlivas efter levandedjurbesiktningen. Vidare konstaterade tingsrätten att de döda fåglarna visat akuta cirkulationsrubbningar som orsakats av extrem värme med vätskeansamling i lungorna, hyperemi och ödem, som är ett vanligt fynd vid allmän cirkulationsrubbning. Tingsrätten uttalade också att lungorna nästan var svarta p.g.a. höggradig hyperemi och att skummig ödemvätska kunde pressas ur dem, vilket är en typisk bild vid kvävning. Tingsrätten konstaterade att avlivning genom kvävning innebär ett lidande för djuret. Vidare konstaterade tingsrätten att TN hade utfört transporten trots att erforderliga tillstånd saknats samt att han hade använt sig av ett icke godkänt djurtransportfordon. Tingsrätten fann dock att TN varken agerat uppsåtligen eller av grov oaktsamhet och ogillade därför åtalet.

Hovrättens bedömning

Åklagaren yrkade att TN skulle dömas för djurplågeri.

Hovrätten instämde i vad tingsrätten hade funnit utrett när det gällde transporten och dess följder samt att TN hade utfört transporten utan erforderliga tillstånd och med ett fordon som inte varit godkänt för djurtransport. Hovrätten fann vidare utrett att kycklingarna hade varit utsatta för ett otillbörligt lidande av inte obetydlig intensitet och varaktighet samt att de objektiva rekvisiten för djurplågeri var uppfyllda. Hovrätten bedömde att TN hade handlat grovt oaktsamt och att han därmed skulle dömas för djurplågeri.

Vid påföljdsbedömningen beaktade hovrätten att händelseförloppet hade begränsats i tid till ett par timmar och att gärningen inte hade varit uppsåtlig, men också att gärningen orsakat ett stort antal djur ett omfattande lidande. Hovrätten ansåg att gärningen var så allvarlig att påföljden inte kunde stanna vid böter och bestämde den till villkorlig dom och ett måttligt bötesstraff.

Med ändring av tingsrättens dom i dömde hovrätten TN för djurplågeri till villkorlig dom och 60 dagsböter.

Göta hovrätt 2018-03-15 mål nr B 2888-17

Åklagaren yrkade ansvar för KGA för djurplågeri under påstående att KGA med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt sina nötkreatur för otillbörligt lidande under i vart fall hösten 2015 fram till den 25 november 2015 utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att KGA inte hade tillsett att djuren haft tillräckligt med vatten och foder eller foder av tillräcklig kvalitet, varvid djuren blivit avmagrade och underutvecklade. Vidare gjorde åklagaren gällande att sjuka djur inte hade fått erforderlig vård eller avlivats utan dröjsmål samt att det hade saknats torra och rena liggplatser och att de djur som gått ute hade saknat skydd mot väder och vind.

Vidare yrkade åklagaren ansvar för KGA för djurplågeri under påstående att han med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt en ko får lidande mellan den 15 oktober 2016 och den 17 oktober 2016 utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att KGA inte hade haft tillräcklig tillsyn över djuret och inte tillsett att kon, som efter en kalvning fått livmoderframfall, snarast kommit under vård eller avlivats. Kon hade enligt åklagaren i stället blivit liggande på marken i flera dagar utan möjlighet att få i sig foder eller vatten eller att få skydd mot väder eller vilda djur, varvid vilda djur hade ätit på den levande kon. Vidare gjorde åklagaren gällande att KGA den 17 oktober 2016 hade avlivat djuret på ett sätt som medfört lidande för djuret utan godtagbara skäl, genom att han inte hade bedövat djuret på föreskrivet sätt innan avblodning påbörjats och avblodningen hade således utförts när kon var vaken med upprepade snitt under ett utdraget förlopp.

Tingsrättens bedömning

I fråga om åtalet för djurplågeri under perioden hösten 2015 fram till den 25 november 2015 konstaterade tingsrätten bl.a. att 35 djur hade omhändertagits omedelbart efter länsstyrelsens kontroll, och att skälen för omhändertagandet var att djuren var för små och för magra. Tingsrätten fann också klarlagt att djuren genom att få lite och/eller för dåligt foder hade lidit och att lidandet hade pågått under i vart

fall flera veckors tid. Tingsrätten konstaterade att genom att inte se till att djuren hade fått tillräckligt med foder av god kvalitet hade KGA av grov oaktsamhet genom vanvård utsatt 35 nötkreatur för otillbörligt lidande. Vidare konstaterades att fyra djur hade varit så sjuka att de hade avlivats, och att det var utrett att dessa djur hade varit sjuka under ca en veckas tid utan att KGA hade kontaktat veterinär eller avlivat dem. Tingsrätten fann att de därigenom hade utsatts för otillbörligt lidande och att KGA i vart fall handlat grovt oaktsamt. Tingsrätten fann också utrett att utegångsdjuren hade saknat tillräckligt skydd för väder och vind i hagen och att djur, såväl ute som inne, samt kalvarna i kalvhyddorna hade saknat torra och rena liggplatser. Dessa brister hade enligt tingsrätten inte varit tillfälliga och de hade orsakat djuren lidande. Tingsrätten fann att KGA av grov oaktsamhet hade utsatt djuren för otillbörligt lidande. Tingsrätten fann vidare att utredningen inte var sådan att åtalet kunde bifallas i den del som avsåg brist på vatten, men fann åtalet för djurplågeri i övrigt styrkt.

I fråga om åtalet för djurplågeri beträffande en ko konstaterade tingsrätten utrett att kon efter kalvningen på natten eller morgonen den 15 oktober 2016 hade blivit förlamad och att kon varit skadad efter att ha angripits av djur. Vidare fann tingsrätten att KGA, med hänsyn till de skador djuret haft, borde ha tillkallat veterinär alternativt avlivat djuret omgående och att han genom att vänta två dagar hade utsatt djuret för otillbörligt lidande. När det gäller frågan hur avlivningen av kon gick till fann tingsrätten visat att kon inte varit bedövad när avblodningen skedde. Tingsrätten konstaterade vidare att avblodning utan bedövning innebär lidande för djuret samt att det hade varit fråga om ett utdraget förlopp och att det inte funnits godtagbara skäl för KGA:s handlande. Tingsrätten ansåg att KGA i vart fall hade agerat grovt oaktsamt och fann därmed åtalet för djurplågeri styrkt.

I fråga om påföljd uttalade tingsrätten att det sammantagna straffvärdet för gärningarna uppgick till sex månaders fängelse. Eftersom det inte var fråga om brott av sådan art att fängelse måste väljas som påföljd ansåg tingsrätten att påföljden kunde stanna vid en villkorlig dom och böter.

KGA dömdes för djurplågeri vid två tillfällen under perioden 2015-11-25–2016-10-17 till villkorlig dom och 100 dagsböter.

Hovrättens bedömning

KGA yrkade att hovrätten skulle ogilla åtalet i dess helhet.

Hovrätten värderade bevisningen på samma sätt som tingsrätten hade gjort, med undantag för åtalet gällande djurplågeri avseende en ko den 15 oktober 2016 och den 17 oktober 2016. Hovrätten fann inte styrkt att KGA av oaktsamhet hade utsatt djuret för lidande i samband med den utdragna avlivningen. Bortsett från detta fann alltså hovrätten utrett att KGA av oaktsamhet hade utsatt djur för lidande i den utsträckning som tingsrätten hade angett, och att detta hade skett otillbörligen. I frågan om graden av oaktsamhet fann hovrätten att KGA hade visat en oaktsamhet som var att bedöma som grov.

Trots att hovrätten ogillade viss del av åtalet fann hovrätten inte skäl att frångå tingsrättens påföljdsbestämning.

Hovrätten ändrade tingsrättens dom endast på så sätt att hovrätten ogillade del av åtalet för djurplågeri beträffande en ko den 15 oktober 2016 och den 17 oktober 2016 vad gällde avlivningen av denna ko. I övrigt stod tingsrättens dom fast.

Göta hovrätt 2018-03-22 mål nr B 3216-17

Åklagaren yrkade ansvar för KE för djurplågeri under påstående att KE uppsåtligen eller av grov oaktsamhet hade utsatt omkring 180 nötkreatur för lidande mellan den 1 oktober 2015 och den 20 april 2016 utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att KE inte hade tillsett att djuren fått tillräckligt med foder och inte heller foder av tillräcklig kvalitet varvid dessa hade avmagrat kraftigt och även vad gällde ungdjuren hade blivit underutvecklade.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann att det av utredningen framgick att 80 procent av de 228 djur som fanns i besättningen vid inspektionerna var under eller kraftigt under normalhull och större delen av ungdjuren bedömdes vara kraftigt underutvecklade. Tingsrätten fann vidare att det genom utredningen var klarlagt att djuren hade fått för lite foder eller foder av för dålig kvalitet under en längre tid. Enligt tingsrätten fick djuren därmed anses ha utsatts för lidande. Tingsrätten ansåg att KE:s agerande var grovt oaktsamt. Tingsrätten fann därmed att KE skulle dömas för djurplågeri i enlighet med åtalet.

I fråga om påföljd fann tingsrätten att förutsättningar förelåg att bestämma påföljden till villkorlig dom och ett kännbart bötesstraff.

KE dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2015-10-01–2016-04-20 till villkorlig dom och 80 dagsböter.

Hovrättens bedömning

KE yrkade hovrätten skulle frikänna honom eller, i andra hand, lindra påföljden.

Hovrätten konstaterade sammanfattningsvis att det inte framgick hur många djur som varit under normalhull och hur många som varit kraftigt under normalhull. Vidare fann hovrätten att utredningen inte heller visade hur många av de 228 djuren som varit kalvar, ungdomdjur, kvigor, mjölkkor respektive sinkor. Hovrätten fann sammantaget att bevisningen inte talade med tillräcklig styrka för att en övervägande majoritet av de vuxna djuren hade varit kraftigt avmagrade. Hovrätten bedömde därför att antalet kraftigt avmagrade djur var avsevärt färre än vad som gjorts gällande i åtalet.

Hovrätten konstaterade att det inte hade framkommit något som gav anledning att ifrågasätta vittnenas bedömning att avmagringen och underutvecklingen hade berott på att djuren inte fått tillräcklig med foder. Vidare delade hovrätten tingsrättens bedömning att det genom utredningen var visat att underutfodringen hade pågått under en längre tid samt att djuren, genom att de försatts i ett tillstånd av undernäring/svält, hade utsatts för lidande. Hovrätten delade tingsrättens bedömning att KE varit grovt oaktsam.

Med hänsyn till att KE skulle dömas för djurplågeri av ett färre antal djur samt att han p.g.a. den aktuella gärningen ålagts förbud att ha hand om eller skaffa klövdjur, ansåg hovrätten att det fanns särskilda skäl mot att förena den villkorliga domen med böter.

Hovrätten ändrade tingsrättens dom på så sätt att hovrätten bl.a. bestämde påföljden till villkorlig dom som inte förenades med böter.

Hovrätten över Skåne och Blekinge 2018-02-13 mål nr B 2686-17¹

Åklagaren yrkade ansvar för VG för djurplågeri under påståendet att VG den 21 december 2015 med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt sin hund för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde

---

¹ Refererat i Rättsfall från hovrätterna, RH 2018:12.

gällande att VG upprepade gånger hade sparkat och slagit mot i vart fall hundens huvud med knuten hand samt med tillhygge i form av en flaska och en trädgren, vilket orsakat hunden smärta.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann klarlagt att VG hade slagit och sparkat sin hund på det sätt och med den effekt åklagaren påstått. Tingsrätten fann att de slag och sparkar som VG hade utdelat mot hunden var att bedöma som misshandel och konstaterade att det hade varit fråga om ett någorlunda varaktigt händelseförlopp, med flertalet slag och sparkar, som åtminstone till en del utövats mot hundens huvud. Att hunden skrikit så pass mycket att det hörts inifrån bostäder på åttonde våningen styrkte enligt tingsrätten att hunden i samband med misshandeln hade utsatts för lidande. Tingsrätten fann att VG med uppsåt otillbörligen hade utsatt hunden för lidande. Åtalet för djurplågeri befanns därmed styrkt.

I påföljdsfrågan konstaterade tingsrätten bl.a. att eftersom det inte förelåg några försvärande omständigheter och hunden hade inte visats få några fysiska men av misshandeln kunde påföljden stanna vid böter.

VG dömdes för djurplågeri begånget 2015-12-21 till 60 dagsböter.

Hovrättens bedömning

Åklagaren yrkade att hovrätten skulle skärpa påföljden till villkorlig dom och dagsböter.

VG yrkade att hovrätten skulle ogilla åtalet.

Hovrätten fann i likhet med tingsrätten att VG hade slagit och sparkat hunden i enlighet med åklagarens påstående.

Hovrätten konstaterade att VG:s uppgift om att händelsen hade föregåtts av att hunden försökt bita honom och att han därför tillrättavisat hunden inte var motbevisad. Hovrätten fann dock att hans agerande mot hunden låg långt utöver vad som skulle kunna accepteras som en tillrättavisning. Hovrätten konstaterade att vittnena berättat att de hade hört hunden skälla eller vråla i samband med att den blev slagen. Med tanke på att det hade varit fråga om upprepade slag kunde det enligt hovrätten inte dras någon annan slutsats än att VG haft för avsikt att utsätta hunden för ett lidande. Hovrätten fann alltså att VG skulle dömas för uppsåtligt djurplågeri.

I fråga om påföljd uttalade hovrätten att våldet som VG hade utövat mot hunden hade pågått under en inte obetydlig tid, att det hade bestått av såväl sparkar som knytnävsslag och att han även vid några slag använt tillhygge. Hovrätten fann mot denna bakgrund att påföljden inte kunde stanna vid böter och ansåg i stället att påföljden skulle bestämmas till villkorlig dom och ett bötesstraff.

Hovrätten ändrade tingsrättens domslut på så sätt att hovrätten bestämde påföljden till villkorlig dom och 40 dagsböter.

Hovrätten över Skåne och Blekinge 2018-04-27 mål nr B 2785-17

Åklagaren yrkade ansvar för JEJ för djurplågeri under påstående att JEJ den 20 april 2015 och minst en månad dessförinnan av grov oaktsamhet hade utsatt i vart fall 81 får (63 tackor och 18 baggar) för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att JEJ hade brustit i sin tillsyn av djuren, inte gett dem tillräckligt med foder av god kvalité och inte snarast gett dem nödvändig vård, vid behov av veterinär, eller avlivat dem, vilket lett till att fåren varit mycket kraftigt avmagrade och att vissa får hade haft tarmparasiter, vilket kunde ha bidragit till avmagringen. Vidare gjorde åklagaren gällande att åtta baggar hade legat ner och inte kunnat resa sig upp till följd av muskelförtvining och avlivats på plats. En av dessa baggar hade enligt åklagaren dessutom slitna klövar med upplösta kapslar samt ett infekterat sår över vänster hasled, vilket orsakat smärta. Vidare gjorde åklagaren gällande att det på fastigheten hittades tio får som hade självdött.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten konstaterade bl.a. att 77 djur hade graderats som kraftigt till mycket kraftigt avmagrade vid inspektion. Tingsrätten fann att det inte gick att dra någon annan slutsats än att JEJ underlåtit att se till att djuren fått den vård och omsorg de behövde. Att låta ett djur självdö utan att ge det adekvat vård måste enligt tingsrätten anses ha förorsakat djuret lidande. Vidare fann tingsrätten utrett att djuren hade lidit av svält och att det förhållande att inte fåren behandlades för parasiter i tid också hade medfört ett lidande för djuren. Vidare fann tingsrätten att djurens tillstånd hade varat en inte helt kort tid; ett vittne uppskattade tidperioden för djurens försämrade tillstånd

till en månad och ett annat vittne uppskattade tiden till flera veckor. Mot bakgrund av det sagda fann tingsrätten utrett att djuren utsatts för lidande och att JEJ hade agerat grovt oaktsamt. Tingsrätten fann inte visat att JEJ inte gett fåren tillräckligt med foder av god kvalitet. I övrigt fann tingsrätten åtalet styrkt.

I påföljdsfrågan konstaterade tingsrätten att brottsligheten avsåg ett stort antal djur som hade utsatts för lidande och den därför hade ett förhållandevis högt straffvärde, som översteg dagsbotsnivån. Tingsrätten fattade förutsättningar förelåg att bestämma påföljden till villkorlig dom och böter.

JEJ dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2015-04-10–2015-04-20 till villkorlig dom och 60 dagsböter.

Hovrättens bedömning

JEJ yrkade att åtalet skulle ogillas.

Den prövning som hovrätten gjorde av bevisningen och av de rättsliga frågorna ledde till att hovrätten anslöt sig till tingsrättens bedömning.

Hovrätten fastställde tingsrättens domslut utan några ändringar.

Hovrätten över Skåne och Blekinge 2018-06-07 mål nr B 172-18

I målet yrkade åklagaren ansvar för djurplågeri under påståendet att JK med uppsåt eller av grov oaktsamhet genom vanvård eller på annat sätt hade utsatt 68 djur; hundar, katter och hästar, för otillbörligt lidande i form av avmagring, skadedjursangrepp, instängning, överväxta klor, frätskador på trampdynor och hovar, obehandlad sjukdom samt hudirritation under perioden den 16 juni 2015 till den 16 december 2015.

Vidare yrkade åklagaren på ansvar för brott mot djurskyddslagen under påståendet att JK i strid med av länsstyrelsen meddelat förbud uppsåtligt eller av oaktsamhet hade haft hand om 90 olika djur. Åklagaren gjorde gällande att förbudet mot bakgrund av tidigare misskötsamhet av djur var en förpliktelse av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann klarlagt att djuren hade varit vanvårdade och att dessa hade lidit p.g.a. JK:s bristande tillsyn. Tingsrätten ansåg att det framstod som särskilt allvarligt att djuren inte hade haft tillräcklig tillgång till mat och att flera djur inte getts tillräcklig tillsyn och vård. Tingsrätten ansåg att JK i vart fall måste anses ha handlat med ett s.k. likgiltighetsuppsåt och fann således åtalet för djurplågeri styrkt.

Vidare fann tingsrätten klarlagt att JK uppsåtligen hade brutit mot djurförbudet och att hon därmed hade gjort sig skyldig till brott mot djurskyddslagen på det sätt som åklagaren gjort gällande.

I fråga om straffvärde och påföljd ansåg tingsrätten att det inte förelåg några sådana omständigheter som Högsta domstolen pekat på i NJA 2006 s. 339 i bedömningen om ett brott utgör ett artbrott och tingsrätten fann att påföljden skulle bestämmas till villkorlig dom och dagsböter.

JK dömdes således för djurplågeri begånget 2015-06-16–2015-12-16 och brott mot djurskyddslagen begånget 2015-12-16 till villkorlig dom och 100 dagsböter.

Hovrättens bedömning

Åklagaren yrkade att påföljden skulle bestämmas till fängelse inte understigande fyra månader.

JK yrkade att åtalen skulle ogillas eller åtminstone påföljden skulle lindras.

Hovrätten instämde i tingsrättens bedömning av åtalet för djurplågeri. När det gällde frågan under vilken tid brottet begåtts fann hovrätten att utredningen emellertid inte gav stöd för påståendet att djuren utsatts för otillbörligt lidande under inledningen av åtalsperioden. Mot bakgrund av att både bostaden och djuren var i mycket dåligt skick vid åtalstidens slut ansåg dock hovrätten att det kunde hållas för visst att djurplågeriet pågått under i vart fall flera månader.

Vidare fann hovrätten att JK skulle dömas enligt åtalet för brott mot djurskyddslagen.

Hovrätten anslöt sig i påföljdsfrågan till tingsrättens bedömning.

Hovrätten – som återopade 34 kap. 1 § 1 st 2 p brottsbalken i dess lydelse före den 1 juli 2016 – ändrade tingsrättens domslut på så sätt att hovrätten angav tiden för djurplågeribrottet till 2015-09-16–2015-12-16. I övrigt fastställdes tingsrättens domslut.

Svea hovrätt 2018-01-17 mål nr B 9933-17

Åklagaren yrkade ansvar för SJ för djurplågeri under påstående att SJ den 21 januari 2017 uppsåtligen hade utsatt en hund för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att SJ hade misshandlat hunden genom att lyfta upp hunden och kasta den mot ett balkongräcke samt genom att utdela slag mot hunden med en golfklubba.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten konstaterade att hunden vid undersökning bl.a. hade uppvisat tecken på smärta i rygg, mage och höfter samt haft en ytlig fraktur på en tand samt ett djupgående sår i underläppen. Tingsrätten fann genom utredningen klarlagt att SJ hade misshandlat hunden genom att kasta den mot en balkong och den plåt/räcke som fanns där samt att han utdelat mer än ett slag med en golfklubba som träffat hunden. Tingsrätten konstaterade att det inte hade funnits något som helst godtagbart skäl för SJ att göra detta och att han därför skulle dömas för ett uppsåtligt fall av djurplågeri.

I fråga om påföljd uttalade tingsrätten att SJ med full avsikt slagit hunden med ett tillhygge. Vidare konstaterade tingsrätten att även om det fick godtas att hunden bitit SJ i handen/armen i ett inledande skede av händelseförloppet fanns det inte något som helst skäl för SJ att ta till det kraftiga våld som han gjort gentemot hunden. Vidare fann tingsrätten att det inte hade funnits något behov för SJ att freda sig och han hade gott om tid att besinna sig, men att han trots detta hade tagit fram en golfklubba och utdelat slag mot hunden som vållat ett kraftigt lidande för hunden. Enligt tingsrätten var omständigheterna så försvårande att någon annan påföljd än ett kortare fängelsestraff inte kunde komma i fråga.

SJ dömdes för djurplågeri begånget 2017-01-21 till fängelse en månad.

Hovrättens bedömning

SJ yrkade att han skulle frikännas. I andra hand yrkade han att påföljden skulle bestämmas till villkorlig dom.

Hovrätten delade tingsrättens bedömning att det var utrett att SJ först hade kastat hunden mot ett balkongräcke och att en golfklubba därefter använts vid den fortsatta attacken. När det gällde golf-

klubban konstaterade hovrätten dock att det återopade vittnet inte hade iakttagit att SJ skulle ha träffat hunden med denna, men fann det klarlagt att SJ flera gånger hade slagit med golfklubban efter hunden och att detta vållat ett avsevärt obehag för den. Hovrätten fann att SJ skulle dömas för djurplågeri.

Hovrätten konstaterade i påföljdsfrågan att straffvärdet motsvarade en månads fängelse samt att varken straffvärdet eller SJ:s tidigare brottslighet utgjorde skäl för fängelse. Enligt hovrätten fanns det skäl att se allvarligt på det lidande som SJ hade utsatt hunden för, men konstaterade att det inte hade framkommit att omständigheterna varit av det särskilda slag som enligt domstolspraxis krävs för att djurplågeri ska vara ett artbrott, och hänvisade till NJA 2006 s. 339. Hovrätten fann således att inte heller brottets art utgjorde skäl för att döma SJ till fängelse, utan ansåg att det fanns förutsättningar att bestämma påföljden till villkorlig dom och böter.

Hovrätten ändrade tingsrättens dom på så sätt att påföljden bestämdes till villkorlig dom och 40 dagsböter.

Svea hovrätt 2018-09-12 mål nr B 7236-18

Åklagaren yrkade ansvar för TL för djurplågeri under påstående att han mellan den 17 januari 2018 och den 18 januari 2018 med uppsåt eller av grov oaktsamhet otillbörligen hade utsatt en hundvalp för lidande genom att skjuta den ett 40-tal gånger med luftgevär samt genom att sticka/skära valpen två gånger med en kniv.

Åklagaren yrkade vidare ansvar för ringa narkotikabrott samt brott mot lagen om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål (nedan knivlagen).

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten konstaterade att hunden var en valp på tio veckor på 8 kg och att det vid undersökning av hunden hade framkommit att den träffats med ett 40-tal skott med kulor liknande de som används till luftvapen. Vidare konstaterades att ett fåtal av kulorna hade penetrerat både in i buk och brösthåla samt genom skallbenet medan övriga hade fastnat i muskler och annan vävnad. Vidare var det utrett att djuret hade blivit stucket med något skärande två gånger i brösthålan med ett tryck som också hade fått tre revben att gå av samt att

ett par djupa skärande snitt hade gjorts under halsen och bl.a. skurit av blodkärl, luftstrupe och muskulatur, varav ett av snitten hade gått hela vägen in till kotkanalen. Det konstaterades vidare utrett att de flesta snitt och skotthål hade gjorts medan valpen varit vid liv eller i nära anslutning till dödsögonblicket och att våldet utförts vid ett och samma tillfälle, sannolikt inte mer än under ett par timmar, och lett fram till valpens död. Skottskadorna och det skärande våldet hade enligt utredningen lett till ett uppenbart lidande för djuret. Undersökande veterinär hade vidare bedömt att den stress och hotfulla situation valpen befunnit sig i, utan möjlighet att komma undan, också inneburit ett lidande för djuret. Av utredningen framgick att valpen hade försökt komma undan och gömma sig då bilder på blodspår visade hur hunden sprungit längs väggen och sökt skydd bakom möbler.

Tingsrätten konstaterade att det var utrett att TL utsatt hundvalpen för lidande samt fann att han inte hade agerat i nöd eller att hans agerande varit tillbörligt. Tingsrätten fann därmed att TL skulle dömas för uppsåtligt djurplågeribrott.

Tingsrätten fann vidare att TL skulle dömas för ringa narkotikabrott och brott mot knivlagen. Tingsrätten uttalade att bestämmande för påföljden var djurplågeribrottet som befanns vara på fängelsenivå och att straffvärdet motsvarande fängelse fem månader. Tingsrätten ansåg att det inte varit fråga om brott av sådan art att fängelse skulle väljas som påföljd. Tingsrätten fann att förutsättningar förelåg för att bestämma påföljden till villkorlig dom och böter.

TL dömdes för djurplågeri begånget mellan 2018-01-17–2018-01-18 samt för ringa narkotikabrott och brott mot knivlagen till villkorlig dom och 120 dagsböter.

Hovrättens bedömning

TL yrkade bl.a. att han skulle frikännas från ringa narkotikabrott och brott mot knivlagen. Tingsrättens dom i fråga om djurplågeribrottet överklagades alltså inte och hovrätten konstaterade att TL skulle dömas för detta brott. Hovrätten fann att TL skulle frikännas från ringa narkotikabrott, men att detta inte föranledde någon annan bedömning av påföljden än den tingsrätten hade gjort.

Hovrätten ändrade tingsrättens dom på det sätt att hovrätten bl.a. frikände TL från åtalet för ringa narkotikabrott.

Tingsrättsavgöranden

Alingsås tingsrätt 2018-02-12 mål nr B 1596-17

Åklagaren yrkade ansvar för LB och CE för djurplågeri under påstå-ende att de mellan den 7 februari 2017 och den 7 mars 2017 tillsam-mans och i samförstånd, uppsåtligen eller av grov oaktsamhet genom vanvård utsatt sina fyra hundar för otillbörligt lidande då de i strid med djurskyddsbestämmelser dels vid minusgrader hade förvarat hundarna i ett litet, låst och oisolerat uthus utan möjligheter för hundarna att gå ut, dels hade underlåtit att idka daglig tillsyn och således inte tagit hand om hundarna, rastat hundarna och utfodrat/gett hundarna vatten på ett adekvat sätt, dels underlåtit, trots att hund-arna visat tecken på ohälsa/avmagring, att tillse att hundarna erhållit nödvändig vård alternativt avlivats. Åklagaren gjorde gällande att vanvården hade lett till lidande för hundarna genom att hundarna hade varit kraftigt avmagrade, att hundarna hade haft alldeles för långa och förväxta klor, att hundarnas tassar hade haft frätskador, att hundarna varit ansatta av kraftig tandsten och att de varit muskel-fattiga.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann klarlagt hundarna hade förvarats i ett oisolerat ut-hus utan möjlighet till uppvärmning och att golvet var fullt med avföring samt att det fanns en kraftig doft av avföring och ammoniak i utrymmet. I målet var utrett att då hundarna omhändertogs var det sex minusgrader utomhus. Vidare fann tingsrätten att samtliga hundar hade varit avmagrade samt att hundarna vid undersökning hade upp-visat tandsten, frätskador på tassarna och mycket förvuxna klor. Tings-rätten konstaterade utrett att två av hundarna hade varit så utmärglade att de vinglat och en av dessa hade saknat fett och muskler. Tings-rätten fann att det inte kunde dras någon annan slutsats än att de fyra hundarna hade utsatts för otillbörligt lidande genom vanvård av LB och CE. Tingsrätten ansåg att deras underlåtenhet att hand om hund-arna varit grovt oaktsamt och fann att de skulle dömas för djurplågeri.

Tingsrätten fann att påföljden för envar av LB och CE kunde bestämmas till villkorlig dom med dagsböter.

LB och CE dömdes envar för djurplågeri begånget under perioden 2017-02-07–2017-03-07 till villkorlig dom och 30 dagsböter.

Attunda tingsrätt 2018-10-04 mål nr B 2622-18

Åklagaren yrkade ansvar för MC för djurplågeri under påstående att MC någon gång mellan februari 2017 och den 9 juni 2017 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet hade utsatt en hund för lidande utan att det hade funnits godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att MC hade underlåtit att ge sin hund vård eller vidtagit andra åtgärder, trots att hunden, som avlivats den 9 juni 2017, genom sitt beteende visade tecken på ohälsa genom

- kraftig avmagring och muskelförlust,
- hård nybildning i bakre delen av buken (som påvisats vara en 20 cm stor tumör i mjälten med en lever som genomsluts av dotter-svulster från tumören i mjälten och till följd av detta varit kraftigt förstorad) och
- ögoninflammation med påtaglig mängd grågrönt sekret i ögat.

Åklagaren yrkade i andra hand ansvar för brott mot djurskyddslagen under påstående att MC uppsåtligen eller av oaktsamhet, genom att ha förfarit på ovan nämna sätt, hade brutit mot djurskyddslagen och de föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten konstaterade att det var ostridigt att hunden hade varit avmagrad, haft en större cancertumör och en ögoninflammation. Vidare konstaterade tingsrätten bl.a. att detta hade påverkat hundens allmäntillstånd under en längre tid med lidande som följd. Tingsrätten fann att veterinär borde ha kontaktats senast i slutet av februari 2017 och att det var allvarligt att så inte skett. Tingsrätten fann att MC de sista veckorna hade blundat för att hunden hade lidit svårt av hans egen underlåtenhet att ta den till veterinär och att han dessförinnan hade agerat grovt oaktsamt. Åtalet för djurplågeri befanns således styrkt.

Tingsrätten uttalade i påföljdsfrågan att straffvärdet motsvarade ett kortare fängelsestraff, och fann att det förelåg förutsättningar att bestämma påföljden till villkorlig dom och dagsböter.

MC dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2017-01-01–2017-06-09 till villkorlig dom och 50 dagsböter.

Blekinge tingsrätt 2018-09-05 mål nr B 1058-18

Åklagaren yrkade ansvar för CP för djurplågeri under påståendet att CP mellan den 1 november 2016 och den 11 april 2017 med uppsåt eller av oaktsamhet hade utsatt 40 stycken nötkreatur för lidande utan godtagbara skäl genom att inte strö och gödsla tillräckligt så att djuren hade rena och torra liggytor. Åklagaren gjorde gällande att djuren till följd härav utsatts för gödsel föroreningar vilket orsakat sveda, klåda och svårigheter att hålla värmen.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann klarlagt att djuren hade legat i gödsel länge och fått gödselpansar, orsakat av urin och avföring, p.g.a. att liggbäddarna inte varit torra och rena och att detta fått till följd att djuren tappat pälsen, vilket orsakat ett lidande för dem. CP befanns härigenom av grov oaktsamhet ha brösttit i vård och tillsyn av djuren och utsatt dem för lidande. Åtalet befanns således styrkt.

Med hänsyn till antalet djur ansåg tingsrätten att straffvärdet var sådant att böter inte var tillräckligt. Eftersom bl.a. viss tid hade förflutit sedan gärningen begåtts samt då CP inte längre hade någon verksamhet fann tingsrätten att påföljden skulle bestämmas till villkorlig dom och böter.

CP dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2016-11-01–2017-04-11 till villkorlig dom och 100 dagsböter.

Gällivare tingsrätt 2018-05-22 mål nr B 174-18

Åklagaren yrkade ansvar för LA för djurplågeri under påståendet att LA någon gång mellan den 1 september 2017 och den 7 december 2017 uppsåtligt eller av grov oaktsamhet hade utsatt en hund för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att LA hade utsatt hunden för vanvård genom sin underlåtenhet att utan dröjsmål tillse att hunden som varit skadad fått erforderlig vård eller avlivats.

Tingsrättens bedömning

Av utredningen framgick bl.a. att hunden vid undersökning haltade kraftigt på vänster framben och hade ett stort sår på benet. Vidare framgick att det varit fråga om ett flertal frakturer och att det saknats benvävnad till följd av antingen att benet hade lösts upp eller att del

av benet gått förlorat. Tingsrätten fann utrett att LA hade utsatt sin hund för betydande och långvarigt lidande utan godtagbara skäl under den tid åklagaren påstått genom att med full insikt om hundens skada vanvårdat den på sätt åklagaren angett. Tingsrätten fann därmed åtalet för djurplågeri styrkt.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att brottet var allvarligt och att det inte var tillräckligt ingripande med endast en bötespåföljd. Tingsrätten fann att det förelåg förutsättningar att bestämma påföljden till villkorlig dom och dagsböter.

LA dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2017-09-01–2017-12-07 till villkorlig dom och 60 dagsböter.

Göteborgs tingsrätt 2018-05-21 mål nr B 12884-17

Åklagaren yrkade ansvar för LN för djurplågeri under påstående att LN den 27 juni 2017 uppsåtligen hade utsatt en hund för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att LN hade slagit hunden i vart fall tre gånger med knuten näve samt en gång kastat hunden i marken och vid ett tillfälle kastat en tung ryggsäck på den. Vidare gjorde åklagaren gällande att hunden vid tillfället hade visat rädsla och nervositet och hade upprepad samt blodig avföring.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann bevisat att LN med avsikt hade slagit hunden i vart fall tre gånger med knuten näve och kastat hunden i marken. Tingsrätten fann vidare utrett att LN hade kastat en tung ryggsäck mot hunden, även om det inte var klarlagt att den hade träffat hunden, och att hunden hade uppträtt på sådant sätt och haft sådana symptom som åklagaren påstått. Tingsrätten fann därigenom gärningen bevisad och att LN hade orsakat hunden smärta av viss intensitet. Åtalet för djurplågeri befanns således styrkt.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att straffvärdet motsvarade ett kort fängelsestraff då det varit fråga om en uppsåtlig misshandel av hunden. Tingsrätten fann att dock att då det inte var fråga om ett artbrott skulle påföljden bestämmas till villkorlig dom och böter.

LN dömdes för djurplågeri begånget 2017-06-27 till villkorlig dom och 60 dagsböter.

Gävle tingsrätt 2018-05-17 mål nr B 112-17

Åklagaren yrkade ansvar för LH och RH för djurplågeri under påstående att RH och LH båda, var för sig, omkring den 1 juli 2016–27 november 2016 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet genom vanvård eller på annat sätt hade utsatt två hästar för otillbörligt lidande genom att inte tillse att hästarna utfodrats och erhållit vatten. Åklagaren gjorde gällande att hästarna påträffades avlidna den 27 november 2016 och att de hade avlidit till följd av uttorkning och svält.

Tingsrättens bedömning

I målet var utrett att hästarna hade påträffats döda i sina boxar den 27 november 2016. Av utredningen framgick att det vid undersökning av hästkropparna kunde konstateras att den ena hästen var kraftigt under medelgott hull med minimala fettreserver samt att en generell kraftig muskelförtvining kunde observeras. Den andra hästen bedömdes vara utmärglad med en total avsaknad av fettresurser. Angående båda hästarna kunde benutskott som normalt är täckta av muskulatur tydligt skönjas genom huden. Av utredningen kunde slutsatsen dras att hästarnas dåliga hull hade orsakats av bristfällig tillgång till foder och att de dött av svält, men att uttorkning också kunde ha bidragit till dödsfallen. Vidare framgick av utredningen att hästarnas näringstillförsel borde ha varit otillräcklig under åtminstone ett par veckor och att deras svälttillstånd hade inneburit ett långvarigt lidande. Tingsrätten ansåg det klarlagt att hästarna hade avlidit p.g.a. svält, eventuellt i kombination med uttorkning, och att de därigenom hade utsatts för ett otillbörligt och förhållandevis långvarigt lidande. Genom att inte ingripa mot vanvården ansåg tingsrätten att LH av grov oaktsamhet hade gjort sig skyldig till djurplågeri.

Tingsrätten ogillade åtalet mot RH då det inte var visat att han förfogat över hästarna eller intagit en ställning som skyddsgarant eller av annat skäl hade en rättsplikt att agera.²

I påföljdsfrågan konstaterade tingsrätten att vanvården hade pågått i vart fall under flera veckor samt att djuren hade utsatts för ett betydande lidande. Tingsrätten fann att straffvärdet motsvarade ett kortare fängelsestraff. Vidare uttalade tingsrätten att straffvärdet dock inte var så högt att det i sig motiverade en fängelsepåföljd samt

---

² Åklagaren överklagade domslutet beträffande RH till hovrätten som fastställde tingsrättens dom (Hovrätten för Nedre Norrland B 773-18). Tingsrättens dom beträffande LH överklagades inte och prövades således inte av hovrätten.

att det inte var fråga om artbrottslighet. Tingsrätten fann att förutsättningar förelåg för att bestämma påföljden till en villkorlig dom och böter.

LH dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2016-07-01–2016-11-27 till villkorlig dom och 40 dagsböter.

Halmstads tingsrätt 2018-01-18 mål nr B 498-17

Åklagaren yrkade ansvar för ZZ för djurplågeri under påstående att hon den 12 november 2016 och dessförinnan med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt en hund för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att ZZ hade hållit hunden instängd i ett trångt utrymme i form av ett toalettbas där ljuset var släckt och hunden inte hade tillgång till vatten. Vidare gjorde åklagaren gällande att vid detta tillfälle samt dagarna innan hade hunden fött valpar utan att få nödvändig tillsyn och vård av veterinär samt att den dessutom under en längre tid inte fått tillräckligt med mat.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann klarlagt att hunden utsatts för lidande på sätt åklagaren påstått samt att ZZ begått gärningen av grov oaktsamhet. Tingsrätten fann därmed åtalet för djurplågeri styrkt.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att straffvärdet motsvarade ett kortare fängelsestraff samt att djurplågeri inte utgör ett artbrott. Tingsrätten fann att det förelåg förutsättningar att bestämma påföljden till villkorlig dom och böter.

ZZ dömdes för djurplågeri begånget 2016-11-12 till villkorlig dom och 50 dagsböter.

Kalmar tingsrätt 2018-03-27 mål nr B 4174-17

Åklagaren yrkade ansvar för BC för djurplågeri under påstående att han mellan den 10 september 2016 och den 10 februari 2017 med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt två nötkreatur för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att BC inte hade utövat tillräcklig tillsyn över djuren varvid deras horn växt in i huvudet på djuren med sårskador till följd och att BC därefter sågat av hornen på djuren själv för hand utan bedövning och därvid sågat

av dessa precis intill hornbasen vilket orsakat större blödning och stor smärta.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann inte visat hornen vuxit in i huvudena på djuren varför åtalet ogillades i den delen. Tingsrätten fann dock styrkt att BC hade avhornat två av sina nötkreatur på sätt åklagaren påstått. Av utredningen framgick bl.a. följande gällande en avhorning av det slag som hade skett i målet. En avhorning tätt intill hornbasen orsakar kraftig blödning och är mycket smärtsam för djuret. Avhorningen innebär att en del av skallbenet sågas av. En avhorning innebär en chockverkan för djuret som är fysiologiskt påvisbar som håller i sig i veckor och såren som bildas kan ta uppemot tre månader att läka. Tillståndet leder till sociala störningar, stress, smärta, rädsla och minskat välbefinnande för djuret. Att avlägsna ett horn på det sätt som skett i målet, utan bedövning och utan att tillkalla veterinär, innebär ett stort lidande för djuren.

Tingsrätten fann visat att BC hade utsatt djuren för lidande utan godtagbara skäl och att han hade förfarit grovt oaktsamt när han sågat av hornen. Åtalet för djurplågeri var således styrkt.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att brottet hade ett straffvärde på fängelsenivå. Tingsrätten fann att förutsättningar förelåg att bestämma påföljden till villkorlig dom och böter.

BC dömdes för djurplågeri begånget vid ett tillfälle mellan 2017-01-16–2017-01-31 till villkorlig dom och 30 dagsböter.

Luleå tingsrätt 2018-10-18 mål nr B 2919-17

Åklagaren yrkade ansvar för AL för djurplågeri under påstående att AL mellan den 1 oktober 2015 och den 17 juli 2016 med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt ett alpackasto för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att vanvården hade bestått i att AL dels inte hade gett djuret tillräckligt med foder, näring och vatten, dels hade underlåtit att tillkalla veterinär, vidta andra åtgärder, se till att det fått tillräcklig vård, eller avlivats trots att det visat tecken på ohälsa.

Vidare yrkade åklagaren ansvar för AL för brott mot djurskyddslagen under påstående att hon under samma tid som ovan med uppsåt eller av grov oaktsamhet och i andra hand av oaktsamhet hade utsatt en alpackahingst för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att vanvården hade bestått i att AL dels inte hade gett djuret tillräckligt med foder, näring och vatten, dels underlåtit att ge nödvändig vård, tillkalla veterinär eller vidta andra åtgärder trots att det visade tecken på ohälsa.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten konstaterade att utredningen visade att djuren hade varit påtagligt avmagrade vid undersökning den 19 juli 2016. Vidare konstaterades det att stoet under en lång period, sannolikt flera månaders tid, bedömdes inte ha kunnat gå eller stå normalt p.g.a. kraftiga smärtor i bakbenen, som var gravt deformerade, och att hennes benställning kunde jämföras med att en människa hela tiden går på fotknölnarna. Stoet hade så ont i bakbenen att hon avlivades omedelbart efter undersökningen. Tingsrätten fann utrett att stoet otillbörligen hade utsatts för ett stort lidande under lång tid och att hingsten hade varit avmagrad. Tingsrätten fann dock att utredningen inte gav stöd för att djuren inte hade fått tillräckligt med mat, vatten eller vitaminer. Däremot var det enligt tingsrätten uppenbart att djuren av någon anledning inte hade fått i sig tillräckligt mycket näring och att de inte hade fått den vård och omsorg de behövde.

Tingsrätten fann att AL av grov oaktsamhet hade gjort sig skyldig till djurplågeri beträffande stoet och av oaktsamhet gjort sig skyldig till brott mot djurskyddslagen beträffande hingsten.

Tingsrätten fann att straffvärdet för den samlade brottsligheten motsvarade ett kortare fängelsestraff. Vid påföljdsbestämningen beaktades i förmildrande riktning att AL hade varit väldigt pressad under tiden som åtalet avsåg. Tingsrätten fann att påföljden kunde stanna vid en villkorlig dom och dagsböter.

AL dömdes för djurplågeri och för brott mot djurskyddslagen begånget under perioden 2015-10-01–2016-07-17 till villkorlig dom och 40 dagsböter.

Mora tingsrätt 2018-09-06 mål nr B 1532-17

Åklagaren yrkade ansvar för AKB för djurplågeri under påstående att hon av grov oaktsamhet mellan den 1 maj 2015 och den 28 juni 2015 genom vanvård otillbörligen hade utsatt 26 får och lamm för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att vanvården hade bestått i att fåren och lammen inte getts tillräckligt med foder vilket orsakat kraftig avmagring, muskelförtvining och dålig tillväxt hos djuren.

Tingsrättens bedömning

I målet var klarlagt att 28 av AKB:s får och lamm hade förts till slakt i slutet av juni 2015. Tingsrätten fann utrett att tio av djuren hade varit undernärda vid slakten då de bedömts vara i en viktklass som betecknades som ”utmärglad”. Tingsrätten fann det därmed visat att AKB under tre veckor genom underlåtelse i form av vanvård otillbörligen utsatt tio får och lamm för lidande genom att inte ge djuren tillräckligt med foder vilket orsakat kraftig avmagring. Enligt tingsrätten var det inte visat att djuren hade orsakats muskelförtvining eller dålig tillväxt. Tingsrätten fann att AKB skulle dömas för djurplågeri beträffande tio djur begånget av grov oaktsamhet.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att brottet hade avsett ett flertal djur och inte varit helt begränsat i tiden. Tingsrätten ansåg att gärningen var så pass allvarlig att påföljden inte kunde stanna vid böter. Då de allmänna förutsättningarna för att bestämma påföljden till villkorlig dom förelåg och då det löpt förhållandevis lång tid mellan brott och lagföring fann tingsrätten, med beaktande av gärningens allvar, att påföljden skulle bestämmas till villkorlig dom och böter.

AKB dömdes för djurplågeri under perioden 2015-06-07–2015-06-28 till villkorlig dom och 40 dagsböter.

Mora tingsrätt 2018-09-26 mål nr B 561-18

Åklagaren yrkade ansvar för SS för djurplågeri under påstående att SS mellan den 1 januari 2016 och den 31 oktober 2016 med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt åtta kalvar eller ungdjur för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att SS inte hade vidtagit tillräckliga åtgärder för att förebygga och förhindra att

djuren dött genom att inte snarast ha tillsett att djuren givits nödvändig vård eller avlivats omedelbart om djuret varit skadat eller genom sitt beteende visat tecken på ohälsa. För i vart fall för två av djuren hade dödsorsaken enligt åklagaren varit svält eller utmärgling p.g.a. foderbrist.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten konstaterade att det var utrett åtta kalvar eller ungdjur hade påträffats döda på SS:s gård. Två av kalvarna hade obducerats och med hänsyn till att det av undersökningen bl.a. hade framkommit att kalvarna varit i mycket dåligt hull/utmärglade med fullständig avsaknad av underhuds-/kroppsfett och att förmagarna/löpmagen var fullständigt tomma på innehåll ansåg tingsrätten att det kunde hållas för visst att dessa två djur hade utsatts för lidande utan godtagbara skäl under den av åklagaren angivna brottstiden. Tingsrätten fann att genom att inte tillse att djuren haft tillräckligt med foder och genom att inte snarast tillse att djuren givits nödvändig vård eller avlivats omedelbart i vart fall måste SS anses ha handlat med ett s.k. likgiltighetsuppsåt och att han därmed skulle dömas för djurplågeri i enlighet med åklagarens gärningspåstående beträffande dessa två djur. Däremot ansåg tingsrätten inte att beviskravet var uppfyllt vad gällde djurplågeri beträffande övriga sex djur och ogillade åtalet vad gällde dessa djur.

I påföljdsfrågan konstaterade tingsrätten att det inte förelåg några särskilt försvärande omständigheter som skulle föranleda fängelse. Med hänsyn till den långa tid som djurplågeriet hade pågått var det enligt tingsrätten inte tillräckligt med enbart ett bötesstraff utan tingsrätten fann att påföljden skulle bestämmas till villkorlig dom och böter.

SS dömdes för djurplågeri avseende två ungdjur begånget 2016-01-01–2016-10-31 till villkorlig dom och 50 dagsböter. SS frikändes från brott gällande övriga sex djur.

Norrköpings tingsrätt 2018-02-27 mål nr B 3631-17

Åklagaren yrkade ansvar för CK för djurplågeri under påstående att han under perioden mellan den 1 januari 2017 och den 7 september 2017 med uppsåt eller av grov oaktsamhet genom vanvård hade ut-

satt en hund för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att vanvården hade bestått i att CK hade misskött hunden samt underlåtit att ge hunden adekvat vård alternativt avlivat hunden trots att denna lidit av bland annat kroniska sjukdomar i ögonen, kraftig tandlossning p.g.a. bakterieinfektion i munhåla, kraftig svampinfektion och inflammation i båda öronen samt bakterieinfektion och kronisk inflammation i huden.

Åklagaren yrkade vidare ansvar för CK för djurplågeri under påståendet att CK den 7 september 2017 med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt ovan nämnda hund för lidande utan godtagbara skäl genom att kasta hunden i marken samt, genom att ta tag i hundens framtassar, slänga in den i en bil.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann klarlagt att hunden vid undersökning hade de åkommor som åklagaren angett och uttalade att med hänsyn till omfattningen av dessa stod det klart att hunden behövt veterinärvård sedan lång tid tillbaka och således varit utsatt för lidande. Tingsrätten ansåg att CK:s underlåtenhet att ombesörja vård hade varit grovt oaktsam och fann åtalet för djurplågeri styrkt.

Tingsrätten fann vidare styrkt att CK genom ett tag i hundens framtassar hade kastat in den i sin bil den 7 september 2017 och att detta hade medfört lidande för hunden. Utredningen gav dock inte tillräckligt stöd för påståendet att CK vid tillfället hade kastat hunden i marken. Med denna begränsning fann tingsrätten även denna åtalade gärning styrkt.

Tingsrätten bedömde att brottslighetens straffvärde motsvarade drygt en månads fängelse. Tingsrätten ansåg att det förelåg förutsättningar att bestämma påföljden till villkorlig dom och böter.

CK dömdes för djurplågeri vid två tillfällen under perioden 2017-01-01–2017-09-07 till villkorlig dom och 60 dagsböter.

Nyköpings tingsrätt 2018-09-07 mål nr B 1464-18

Åklagaren yrkade ansvar för ACE för djurplågeri under påståendet att hon under tiden från den 1 september 2017 fram till den 26 oktober 2017 med uppsåt eller av grov oaktsamhet otillbörligen hade utsatt kor (kvigor, kalvar och unga djur) för lidande. Åklagaren gjorde

gällande att ACE hade underlåtit att ge djuren tillräckligt med mat och vatten och/eller tillräcklig tillsyn, vilket hade resulterat i att djuren hade underhull och kraftigt underhull samt var smutsiga.

Tingsrättens bedömning

I målet var utrett att det i oktober 2017 på ACE:s gård fanns ca 80 djur, varav ungefär hälften var mjölkkor och hälften var kvigor, ungdjur och kalvar. Tingsrätten konstaterade utrett att flera av djuren vid kontroller den 25 respektive 26 oktober 2017 hade underhull eller kraftigt underhull. Tingsrätten fann vidare utrett att dessa djur hade orsakats lidande p.g.a. att de varit undernärda. Tingsrätten fann styrkt att ACE genom att underlåta att ge djuren tillräckligt med mat av grov oaktsamhet hade utsatt djuren för lidande under perioden 12–26 oktober 2017 och att hon därmed skulle dömas för djurplågeri. Tingsrätten fann dock inte åtalet styrkt beträffande bristande vattentillgång eller om nedsmutsning hade orsakat djuren lidande. Tingsrätten ansåg att påföljden kunde stanna vid en villkorlig dom och dagsböter.

ACE dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2017-10-12–2017-10-26 till villkorlig dom och 60 dagsböter.

Skaraborgs tingsrätt 2018-04-04 mål nr B 143-18

Åklagaren yrkade ansvar för YT för djurplågeri under påståendet att YT i vart fall mellan den 1 februari 2017 och den 10 oktober 2017 med uppsåt eller av oaktsamhet otillbörligen hade utsatt en häst för lidande. Åklagaren gjorde gällande att YT underlåtit att vidta åtgärder trots att hästen till följd av eftersatt tandvård och/eller annan sjukdom fått sådana problem att tillgodogöra sig näring att den avmagrat kraftigt och att YT därigenom hade brustit i sina skyldigheter att ge hästen tillräcklig tillsyn samt att tillse att den fått nödvändig vård eller avlivats trots att den visat tydliga tecken på ohälsa.

Tingsrättens bedömning

I målet var fråga om en 27 år gammal häst. Av utredningen i målet framgick bl.a. att hästen hade avlivats den 11 oktober efter att den hade omhändertagits och undersökts av veterinär som bedömt att hästen var extremt utmärglad. Tingsrätten fann visat att YT otill-

börligen och med uppsåt hade utsatt sin häst för lidande på sätt åklagaren gjort gällande. Tingsrätten fann därmed åtalet styrkt.

Tingsrätten bedömde att straffvärdet uppgick till fängelsenivå, men fann att påföljden kunde stanna vid villkorlig dom och dagsböter.

YT dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2017-02-01–2017-09-22 till villkorlig dom och 50 dagsböter.

Skaraborgs tingsrätt 2018-04-19 mål nr B 4284-17

Åklagaren yrkade ansvar för MS, KJ och RS för djurplågeri under påståendet att de någon gång mellan den 15 juni 2017 och den 21 juni 2017 med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt en hund för otillbörligt lidande genom att inte tillse att den fått nödvändig vård eller avlivats efter att den blivit påkörd, vilket orsakat en ca 4 x 2,5 cm stor sårskada på vänster hasled samt att höger höftled kommit ur led.

Åklagaren gjorde gällande att KJ och MS, som haft hunden boende hos sig och stått för den faktiska djurskötseln, genom ovan beskriven underlåtenhet hade utsatt hunden för otillbörligt lidande från den 15 eller 16 juni 2017, dagen för påkörningen, fram till den 21 juni 2017, då hunden slutligen avlivades.

Åklagaren gjorde vidare gällande att RS, som varit ägare till hunden, genom ovan beskriven underlåtenhet hade utsatt hunden för otillbörligt lidande från den 16 eller 17 juni 2017, dagen då han fick reda på att hunden skadats, fram till den 21 juni 2017, då hunden slutligen avlivades, eller i vart fall från den 17 eller 18 juni 2017, då han själv undersökt den.

Tingsrättens bedömning

Inledningsvis fann tingsrätten inte visat att MS haft ett sådant inflytande över vården om hunden att hon kunde hållas ansvarig för omsorgsbrister och att åtalet mot henne redan av det skälet skulle ogillas. Tingsrätten konstaterade vidare att det var ostridigt att RS och KJ var ägare respektive faktisk skötare av hunden. Tingsrätten utgick vidare från att hunden blivit påkörd sent på kvällen den 16 juni 2017 samt konstaterade KJ tagit hunden till veterinär den 21 juni 2017 efter uppmaning av djurskyddskontrollanter, fem dagar efter olyckan. Vidare konstaterade tingsrätten att det av utredningen bl.a. framgick att hunden hade ett öppet sår på vänster hasled och att

höger höftledskula hade gått ur led samt att skadorna hade behövt akut veterinärvård samt att hunden lidit av allvarliga smärtor. Tingsrätten fann att till följd av underlåtenheten att söka veterinär hade hunden åsamkats otillbörligt lidande och att KJ skulle dömas för uppsåtligt djurplågeri.

Tingsrätten fann att RS hade förfarit grovt oaktsamt genom att inte närmare förvissa sig att det inte fanns skäl att ta hunden till veterinär och att han på så sätt orsakat hunden otillbörligt lidande, varför han skulle dömas för djurplågeri. Tingsrätten fann dock att ansvaret för RS i tid skulle begränsas till att avse den bedömning han hade gjort den 18 juni när han besökt KJ.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att den brottslighet som KJ gjort sig skyldig till bedömdes med hänsyn till tidsutdräkten och hundens skador ligga på fängelsenivå. Tingsrätten fann att påföljden för KJ kunde bestämmas till villkorlig dom och böter. I fråga om RS fann tingsrätten att påföljden kunde bestämmas till ett bötesstraff.

KJ dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2017-06-16–2017-06-21 till villkorlig dom och 80 dagsböter. RS dömdes för djurplågeri begånget 2017-06-18 till 60 dagsböter.

Sundsvalls tingsrätt 2018-02-28 mål nr B 2165-17

Åklagaren yrkade ansvar för MB för djurplågeri under påstående att hon den 30 oktober 2016 och tid dessförinnan med uppsåt eller av grov oaktsamhet genom vanvård utsatt hade en hund för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att vanvården hade bestått i att MB hade:

- underlåtit att ge hunden daglig tillsyn, vilket resulterat i att hunden varit bunden vid en hundkoja minst ett dygn utan rastning samt att hunden inte fått sitt behov av social kontakt tillgodosett,
- underlåtit att klippa hundens klor samt sköta om dennes päls; vilket resulterat i för långa klor och att hunden luktat surt,
- underlåtit att ge hunden foder dagligen och i tillräcklig mängd,
- underlåtit att hålla de utrymmen där hunden vistades rena samt hålla hunden i en miljö anpassad till djurslaget, vilket resulterat i att hunden inte haft någon torr och ren liggplats och inte haft tillgång till skydd mot blåst, nederbörd, kyla och fukt,

- underlåtit att tillkalla veterinär eller att tillse att hunden kom under nödvändig vård.

Tingsrättens bedömning

Av kontrollrapport framgick enligt tingsrätten bl.a. att hunden hade vid kontroll suttit fastbunden vid en hundkoja samt att den hade varit mycket under normalhull; revben, ryggrad och höftknölar hade känts tydligt samt att den inte kunde stå riktigt. Hunden hade vidare kala fläckar på fram- och bakbenen och varliknande vätska under varje öga samt mycket långa klor. Av utredningen framgick att hunden hade avlivats den 31 oktober 2016. Tingsrätten fann styrkt att hunden befunnit sig i det tillstånd som angetts i åtalet samt att MB genom brist på tillsyn och annan vanvård på sätt åklagaren påstått hade utsatt hunden för lidande utan godtagbara skäl. Enligt tingsrätten hade vanvården uppenbarligen pågått under en längre tid än 7–10 dagar före länsstyrelsens kontroll. Vidare fann tingsrätten att MB i vart fall hade varit likgiltig inför om hunden plågades eller inte och att hon därmed skulle dömas för djurplågeri.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att djurplågeribrottet var allvarligt och att MB medvetet hade utsatt en hund för ett påtagligt lidande under en inte begränsad tid. Tingsrätten fann det därför inte tillräckligt med ett bötesstraff. Tingsrätten uttalade vidare att djurplågeri inte är ett brott av sådan art att fängelse är en nödvändig påföljd och att förutsättningar förelåg att bestämma påföljden till villkorlig dom med dagsböter.

MB dömdes för djurplågeri begånget 2016-10-30 till villkorlig dom och 40 dagsböter.

Södertörns tingsrätt 2018-05-29 mål nr B 4318-18

Åklagaren yrkade ansvar för BE för djurplågeri under påstående att hon någon gång från juni 2017 till den 10 augusti 2017 med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt en hund för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att BE inte hade gett hunden nödvändig vård eller vidtagit andra åtgärder, trots att hunden genom sitt beteende hade visat tecken på ohälsa genom oförmåga att stå upp, inkontinens, kraftig avmagring och muskelförlust, samt hade tumör

i magen, ljumsken, bakparti och svansen. Åklagaren gjorde vidare gällande att hunden nödgades att avlivas.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten konstaterade att hunden haft de symptom som åklagaren påstått när den omhändertogs och sedermera avlivats samt att hunden genom att inte få nödvändig vård hade utsatts för lidande. Tingsrätten fann utrett att BE varit medveten om att hunden var mycket sjuk och, genom att inte få vård eller avlivas, orsakades lidande från mitten på juli månad fram till omhändertagandet den 10 augusti 2017. Tingsrätten fann att BE skulle dömas för uppsåtligt djurplågeri.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att straffvärdet för gärningen motsvarade en månads fängelse. Tingsrätten bedömde att det inte fanns några sådana särskilda omständigheter som innebar att fängelse skulle väljas som påföljd, utan att förutsättningar förelåg att bestämma påföljden till villkorlig dom och böter.

BE dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2017-07-15–2017-08-10 till villkorlig dom och 40 dagsböter.

Varbergs tingsrätt 2018-02-21 mål nr B 2676-17

Åklagaren yrkade ansvar för AJ för djurplågeri under påstående att hon mellan den 23 februari 2017 och den 28 februari 2017 med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt en hund och två katter för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att AJ hade lämnat djuren utan tillsyn och tillgång till mat och vatten under i vart fall fyra dygn.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann styrkt att djuren hade utsatts för lidande genom att de lämnats utan tillsyn under den period som åklagaren hade angett. Tingsrätten ansåg att bristen på vatten hade varit särskilt allvarlig då en sådan brist enligt utredningen framkallat mycket starka känslor hos djuren och resulterat i psykiskt lidande. Även bristen på mat, erforderlig tillsyn samt den dåliga miljön i övrigt i lägenheten hade enligt tingsrätten resulterat i ett otillbörligt lidande för samtliga tre djur. Tingsrätten fann styrkt att AJ uppsåtligen hade tillfogat djuren lidande och att AJ skulle dömas för djurplågeri i enlighet med åtalet.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att det var försvårande att det hade varit tre djur som utsatts för lidande, att lidandet varit psykiskt påfrestande för djuren samt att AJ begått gärningen uppsåtligen. Som förmildrande sågs att det hade skett under en förhållandevis kort period samt att lidandet varit övergående. Tingsrätten fann mot denna bakgrund att straffvärdet motsvarade en månads fängelse. Tingsrätten fann inte skäl att döma AJ till en icke frihetsberövande påföljd utan ansåg att en villkorlig dom och böter var den lämpligaste påföljden.

AJ dömdes för djurplågeri, begånget under perioden 2017-02-23–2017-02-28 till villkorlig dom och 50 dagsböter.

Vänersborgs tingsrätt 2018-05-22 mål nr B 2069-17

Åklagaren yrkade ansvar för IL för djurplågeri under påstående att IL vid okänd tidpunkt under hösten 2016 fram till och med den 16 december samma år uppsåtligen eller av grov oaktsamhet genom vanvård hade utsatt ett flertal nötkreatur för lidande utan godtagbara skäl.

Åklagaren gjorde gällande att nötkreaturen hade haft eftersatt skötsel avseende gödselhantering, utfodring, tillgång till vatten och tillsyn. Vidare påstod åklagaren att IL inte hade tillsett att djuren hade fått tillräckligt med lämpligt foder samt tillräckligt med vatten. Åklagaren gjorde vidare gällande att det vid tillsynsmyndighetens kontroll på platsen den 16 december 2016 hade konstaterats 10 döda nötkreatur som företett tecken på underutfodring samt att samma dag och dagen efter hade tre nötkreatur respektive ett nötkreatur avlivats p.g.a. djurskyddsskäl. Ett flertal av de nämnda djuren hade enligt åklagaren varit kraftigt gödselbemängda. Åklagaren påstod också att IL hade, trots alla tecken på ohälsa hos djuren, underlåtit att vidta åtgärder såsom att ge djuren nödvändig vård, vid behov av veterinär, alternativt avliva djuren.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten konstaterade utrett att de tio djur som legat döda i ladugården och de fyra som senare hade avlivats hade utsatts för lidande p.g.a. eftersatt skötsel avseende gödselhantering, utfodring, tillgång till vatten och tillsyn. Tingsrätten ansåg att IL hade varit grov oakts-

sam genom att inte tillkalla hjälp i tid. Tingsrätten fann således att åtalet för djurplågeri styrkt beträffande dessa fjorton djur, men ansåg inte att åtalet var styrkt beträffande övriga djur.

Tingsrätten fann att gärningen framstod som en engångsföreteelse och bestämde påföljden till villkorlig dom och böter.

IL dömdes för djurplågeri begånget 2016-12-16 till villkorlig dom och 50 dagsböter.

Västmanlands tingsrätt 2018-02-08 mål nr B 6074-17

Åklagaren yrkade ansvar för RU för djurplågeri under påstående att RU mellan den 1 februari 2017 och den 7 juni 2017 med uppsåt eller av grov oaktsamhet otillbörligen utsatt 37 ormar för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att RU inte hade gett ormarna nödvändig vård av veterinär eller vidtagit andra åtgärder såsom att avliva dem. Åklagaren påstod vidare att RU inte haft tillsyn över ormarna och inte gett dem vatten och att samtliga ormar var döda den 7 juni 2017.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten konstaterade att det av utredningen framgick att samtliga ormar hade dött p.g.a. brist på mat och vatten och att de var döda vid tidpunkten för kontrollen den 7 juni samt att flera av dem hade nått en sådan grad av förtorkning att det var svårt att artbestämma dem. Tingsrätten fann åtalet för djurplågeri styrkt.

Med hänsyn till antalet ormar och den tid som förlöpt då de varit utan tillsyn ansåg tingsrätten att straffvärdet fick anses motsvara omkring två månaders fängelse. Tingsrätten fann att det förelåg förutsättningar att bestämma påföljden till villkorlig dom och böter.

RU dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2017-02-01–2017-06-07 till villkorlig dom och 60 dagsböter.

Västmanlands tingsrätt 2018-11-28 mål nr B 4614-18

Åklagaren yrkade ansvar för HW för djurplågeri under påstående att hon mellan den 2 mars 2018 och den 5 mars 2018 otillbörligen med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt sin hund för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att HW hade lämnat hun-

den utan tillsyn, utan mat och vatten samt att den hade utträttat sina behov i bostaden.

Åklagaren yrkade vidare ansvar för HW för djurplågeri under påståendet att hon någon gång mellan den 1 september 2017 och den 5 mars 2018 med uppsåt eller av grov oaktsamhet otillbörligen hade utsatt sin hund för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att HW hade brustit i tillsynen av hunden och inte gett hunden nödvändig vård eller vidtagit andra åtgärder såsom att avliva hunden. Hunden hade enligt åklagaren stora knölar under hakan samt dessutom mycket tandsten, kraftig tandköttsinflammation, tandlossning, synliga tandben samt inflammation i munslemhinnan.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann utrett att HW hade utsatt hunden för lidande på det sätt åklagaren gjort gällande. Enligt tingsrätten hade hon varit likgiltig inför hundens lidande på ett sådant sätt att hennes handlande fick anses ha skett uppsåtligt. Gärningarna var enligt tingsrätten att bedöma som djurplågeri.

Tingsrätten uttalade i påföljdsfrågan att gärningarna hade ett straffvärde motsvarande fängelse två månader. Då det inte fanns förutsättningar att ådöma en icke-frihetsberövande påföljd fann tingsrätten att HW, som hade återfallit i brott, borde ådömas fängelse samt att det saknades skäl att bestämma fängelsestraffet annat än enligt det uppskattade straffvärdet.

HW dömdes för två fall av djurplågeri begångna 2017-09-01–2018-03-05 till två månaders fängelse.

Ångermanlands tingsrätt 2018-04-24 mål nr B 1718-17

Åklagaren yrkade ansvar för PN för i första hand djurplågeri under påståendet att han den 24 februari 2017 och tid dessförinnan med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt 111 nötkreatur för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att PN hade underlåtit att ge djuren tillräckligt med adekvat foder, vilket resulterat i att de flesta djuren varit mycket under normalhull eller under normalhull samt vidare underlåtit att tillkalla veterinär eller att tillse att skadade och sjuka djur kommit under nödvändig vård.

Åklagaren yrkade i andra hand ansvar för brott mot djurskyddslagen under påstående att PN uppsåtligen eller av oaktsamhet agerat på sätt som angetts ovan.

Tingsrättens bedömning

Av åklagarens sakframställan framgick bl.a. att det vid kontroll hade konstaterats allvarliga brister i djurhållningen som främst bestod i bristande utfodring samt att en betydande del av besättningen bedömts vara i mycket under normalhull eller under normalhull. Vid kontrollen påträffades två döda djur, en nyfödd kalv och en kviga och samtliga djur i besättningen omhändertogs omedelbart.

Tingsrätten konstaterade att PN hade erkänt att han hade brustit i djurhållningen på sådant sätt att djuren inte hade fått tillräckligt med adekvat foder och att han inte hade tillkallat veterinär eller klövverkare i den omfattning som behövts. Tingsrätten fann att PN:s erkännande stöddes av den utredning som lagts fram i målet. Tingsrätten fann dock inte styrkt att PN uppsåtligen eller av grov oaktsamhet utsatt djuren för lidande och ansåg därför att gärningen var bedöma som brott mot djurskyddslagen.

I påföljdsfrågan konstaterade tingsrätten att oaktat att det inte var styrkt att det var fråga om djurplågeri hade det funnits allvarliga brister under flera månader. Tingsrätten fann att påföljden inte kunde stanna vid enbart ett bötesstraff utan att den skulle bestämmas till villkorlig dom och ett böter.

PN dömdes för brott mot djurskyddslagen begånget 2016-01-01–2017-02-24 till villkorlig dom och 100 dagsböter.

Örebro tingsrätt 2018-02-13 mål nr B 5964-17

Åklagaren yrkade ansvar för TR för djurplågeri under påstående att han den 28 september 2017 uppsåtligen hade utsatt sin hund för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att TR hade dödat hunden genom att skjuta med en spikpistol i huvudet på hunden och därefter slå upprepade slag i huvudet på hunden med yxa och/eller slägga.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten konstaterade att TR vidgått att han hade dödat hunden med användning av spikpistol och yxa på det sätt och vid det tillfälle som åklagaren hade påstått men att det inte hade framgått att han hade slagit hunden med en slägga. Tingsrätten fann utrett att det hade varit fråga om flera slag med yxan och att händelseförloppet tagit tre till fyra minuter samt att det var uppenbart att hunden hade orsakats lidande i samband med avlivningen. TR:s uppgift om att hans syfte med avlivningen hade varit att han ville befria hunden från lidande utgjorde enligt tingsrätten inte ett godtagbart skäl för TR att ta livet av hunden på det sätt han hade gjort. Tingsrätten fann därför att TR genom sitt handlande otillbörligen hade utsatt hunden för lidande och att han hade gjort sig skyldig till uppsåtligt djurplågeri.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att hunden hade utsatts för kraftigt våld mot huvudet som resulterat i en dödskamp som pågått under en inte obetydlig tid. Tingsrätten bedömde därför att straffvärdet motsvarade fyra månaders fängelse. Tingsrätten konstaterade att varken brottets straffvärde eller TR:s tidigare brottslighet utgjorde skäl för fängelse. Enligt tingsrätten fanns det skäl att se allvarligt på det lidande TR hade utsatt hunden för. Det hade dock enligt tingsrätten inte framkommit att omständigheterna hade varit av det särskilda slag som enligt praxis krävs för att djurplågeri ska vara ett artbrott. Tingsrätten fann därför inte skäl för att döma TR till fängelse, och konstaterade att det förelåg förutsättningar att bestämma påföljden till villkorlig dom och dagsböter.

TR dömdes för djurplågeri begånget 2017-09-28 till villkorlig dom och 70 dagsböter.

Örebro tingsrätt 2018-04-26 mål nr B 5517-17

Åklagaren yrkade ansvar för SS för djurplågeri under påstående att SS från okänd tidpunkt, dock minst under en månads tid, fram till den 22 mars 2017 med uppsåt eller av grov oaktsamhet genom vanvård eller på annat sätt hade utsatt sina sju hundar Y, P, Z, J, H, D och F för otillbörligt lidande genom att

- inte ha gett hundarna Y, P, Z, J, H och D tillräckligt med foder,

- inte ha tillsett att hundarna H, D och F fått pälsvård vilket lett till tovor och hudinflammationer hos dem och till att hunden F inte kunnat röra sig normalt,
- inte sett till att någon av hundarna fått klorna klippta,
- inte ha gett hunden D klovård efter att hon skadat sin klokapsel och inte gett henne vård för hälta,
- inte ha gett hundarna Z, J, H, D eller F vård för tandköttinflammation,
- inte ha gett hunden H vård trots tydliga tecken på sjukdom,
- på ett otillåtet sätt hållit sina sju hundar i små burar, transportväska, box eller annat förvaringsutrymme och som ej hållits rena från avföring och i en miljö där gränsvärdet för ammoniakhalten i luften överskreds. Flera av hundarna hade härvid förvarats tillsammans utan möjlighet till avskildhet från andra hundar.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann att de sju hundarna hade varit utsatta för vanskötsel under i vart fall en månads tid innan de omhändertogs av länsstyrelsen. Tingsrätten fann utrett att hundarna Y, P, Z, J, H och D, som varit avmagrade, inte hade fått tillräckligt med foder. Vidare fann tingsrätten utrett att hundarna H, D och F inte fått pälsvård och därför drabbats av hudinflammationer, samt att hunden F hade så mycket tovor på benen att hon inte kunde röra sig normalt. Vidare fann tingsrätten utrett att ingen av hundarna hade fått tillräcklig klovård, att hunden D inte fått klovård efter att hon skadat sin klokapsel samt att hundarna Z, J, H, D och F inte fått vård för tandköttinflammation. Tingsrätten fann också utrett att hunden H inte hade fått vård trots tydliga tecken på sjukdom och att den vid besiktningstillfället hade varit i så dåligt skick att hon sedermera kom att avlivas. Tingsrätten fann dock inte visat att SS hade utsatt hunden D för vanvård genom att inte ge hunden vård för hälta. Tingsrätten konstaterade vidare att hundarna hade anträffats instängda i små burar, väskor och i en inhägnad. Av utredningen hade bl.a. framkommit att renhållningen i förvaringsutrymmena varit kraftigt eftersatt och att det i minst två utrymmen funnits stora mängder avföring samt att ammoniakhalten i luften överskridit tillåtet gränsvärde. Tingsrätten fann att SS:s förvaring av hundarna hade inneburit att hund-

arna utsatts för vanskötsel. Tingsrätten fann att SS av grov oaktsamhet hade gjort sig skyldig till sådan vanvård att de sju hundarna hade utsatts för otillbörligt lidande och fann åtalet för djurplågeri styrkt.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att gärningen hade ett straffvärde motsvarande två månaders fängelse. Eftersom det inte fanns några omständigheter som talade för ett fängelsestraff fann tingsrätten att SS skulle dömas till villkorlig dom och böter.

SS dömdes för djurplågeri begånget 2017-03-22 till villkorlig dom och 50 dagsböter.

Örebro tingsrätt 2018-10-18 mål nr B 4296-18

Åklagaren yrkade ansvar för MN för djurplågeri under påstående att MN från okänd tidpunkt fram till den 18 juli 2017 med uppsåt eller av grov oaktsamhet otillbörligen hade utsatt sin hund för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att MN inte hade

- iakttagit den tillsyn och den handlingsplikt vid iakttagbara problem med djuret som hon som djurhållare varit skyldig,
- tillsett att hunden hade tillräckligt med vatten,
- hållit förvaringsutrymmen tillfredsställande rena och lämpliga för djurhållning,
- kontaktat eller uppsökt veterinär eller vidtagit andra åtgärder trots att hunden visat tecken på ohälsa – bl. a. ett stort sår/tumör på bakdelen,
- hållit hunden tillfredsställande ren och skött dess päls,
- rastat hunden i föreskriven utsträckning.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten konstaterade att MN i allt väsentligt bekräftat att hon hade brustit i sin omsorg om hunden på det sätt som åklagaren påstått. Tingsrätten fann att det av utredningen bl.a. framgick att hundens päls hade varit väldigt tovig, att den hade dålig mun- och öronstatus, och en skada vid rumpan samt att utrymmena varit smutsiga och illaluktande och att hunden hade saknat vatten. Tingsrätten fann att MN i vart fall med likgiltighetsuppsåt hade utsatt hunden för

otillbörligt lidande genom vanvård och att hon skulle dömas för djurplågeri, begånget från 2014 till den 18 juli 2017.

Tingsrätten fann att brottet var av sådant allvarligt slag att straffvärdet låg på fängelsenivå, men att påföljden kunde stanna vid en villkorlig dom med ett kännbart bötesstraff.

MN dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2014-01-01–2017-07-18 till villkorlig dom och 100 dagsböter.

Östersunds tingsrätt 2018-05-15 mål nr B 400-18

Åklagaren yrkade ansvar för CBL för djurplågeri under påstående att CBL i vart fall under perioden mellan den 23 februari 2016 och den 12 augusti 2016 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet genom vanvård otillbörligen hade utsatt 10 katter för lidande.

Åklagaren gjorde gällande att vanvården bestod i att CBL hade

- underlåtit att hålla de utrymmen där djuren vistades rena,
- underlåtit att sköta om djurens pälsar, vilket resulterat i att djuren varit smutsiga, ovårdade samt haft stora tovor i pälsen,
- underlåtit att ge djuren tillräckligt med adekvat foder, vilket resulterat i att flertalet katter varit under normalhull,
- underlåtit att tillkalla veterinär eller att tillse att skadade och sjuka djur kommit under nödvändig vård.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann att styrkt att katterna hade utsatts för vanvård och otillbörligt lidande på det sätt som åklagaren hade gjort gällande. Tingsrätten fann att CBL hade agerat med uppsåt och att hon inte kunde undgå ansvar för djurplågeri.

Vid bedömning av gärningens straffvärde ansåg tingsrätten att det visserligen var försvårande att flera djur hade utsatts för lidande och att det inträffade pågått under en längre tid. Då de allmänna förutsättningarna för villkorlig dom var uppfyllda fann tingsrätten att påföljden kunde stanna vid en sådan påföljd med dagsböter.

CBL dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2016-02-23–2016-08-12 till villkorlig dom och 40 dagsböter.

2017

Hovrättsavgöranden

Gotha hovrätt 2017-02-01 mål nr B 3048-16

Åklagaren yrkade ansvar för AK för djurplågeri under påstående att AK mellan den 1 mars 2014 och den 3 oktober 2014 med uppsåt eller av grov oaktsamhet genom vanvård hade utsatt tio nötkreatur för otillbörligt lidande. Åklagaren gjorde gällande att vanvården hade bestått i att AK inte sett till att djuren fått tillräckligt med foder och nödvändig vård, vilket medfört lidande i form av hunger, sjukdom, avmagring, uttorkning och stress.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann utrett att det vid kontrollbesök på AK:s gård hade avlivats ett ungdjur på plats då det haft ett nedsatt allmäntillstånd, med diarré, kraftig avmagring och uttorkning. Vidare var utrett att tre andra ungdjur hade uppvisat ett nedsatt allmäntillstånd, diarré, avmagring och måttlig uttorkning och att alla djur, utom det som avlivats på plats, omhändertogs. Tingsrätten fann vidare bl.a. utrett att samtliga djur hade legat under normalhull, varav fyra djur hade bedömts ligga på en hullpoäng om 1–1,5 på en femgradig skala. Tingsrätten fann uppenbart att djuren hade upplevt lidande i form av hunger, avmagring, uttorkning, stress samt sjukdom i form av diarré. Tingsrätten fann visat att lidandet förevarit mellan den 3 juli 2014 till den 3 oktober 2014. Tingsrätten ansåg att AK av grov oaktsamhet under denna tid hade gjort sig skyldig till djurplågeri på sätt åklagaren gjort gällande.

Vid straffmätningen beaktade tingsrätten den tid som förflutit innan målet avgjordes, men ansåg att påföljden inte kunde stanna vid enbart böter. Tingsrätten fann att varken brottslighetens straffvärde eller art utgjorde hinder mot att påföljden skulle bestämmas till villkorlig dom och dagsböter.

Ak dömdes för djurplågeri begånget 2014-07-03–2014-10-03 till villkorlig dom och 80 dagsböter.

Hovrättens bedömning

AK yrkade att såväl antalet dagsböter som dagsbotens storlek skulle sättas ned och gjorde gällande att tingsrätten vid bestämmandet av antalet dagsböter inte i tillräcklig mån beaktat att han hade belagts med djurförbud samt att han var utan anställning och hade en betydande skuldbörda.

Hovrätten fann att antalet dagsböter samt dagsbotens storlek skulle sättas något lägre än vad tingsrätten bestämt.

Hovrätten ändrade tingsrättens dom endast på det sättet att påföljden bestämdes till villkorlig dom och 60 dagsböter.

Göta hovrätt 2017-09-27 mål nr B 902-17

Åklagaren yrkade ansvar för PH för brott mot djurskyddslagen under påståendet att PH från okänd tidpunkt (dock tidigast 30 april 2014) till och med den 17 mars 2016 hade brutit mot ett av Länsstyrelsen, 2014-04-30, meddelat förbud att ha hand om djur och skaffa nya djur samt, tidigast från den 24 juni 2014 till och med den 17 mars 2016, underlåtit att följa ett av Länsstyrelsen, 2014-04-30 meddelat föreläggande att göra sig av med de djur han haft hand om.

Åklagaren gjorde gällande att brottet hade skett uppsåtligen och avsett en förpliktelse av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten konstaterade bl.a. att det på PH:s fastighet befunnit sig en mängd katter, många vanvårdade och i dåligt skick. Tingsrätten fann utrett att PH hade hållit katter i strid med meddelat förbud. Tingsrätten fann således åtalet styrkt och ansåg att gärningen var att bedöma som åklagaren gjort gällande.

I påföljdsfrågan konstaterade tingsrätten att PH hade återfallit i likartad brottslighet. Tingsrätten fann emellertid att eftersom tidigare lagföringar endast medfört böter torde en villkorlig dom och böter inskräpa hos PH att avhålla sig från fortsatt brottslighet.

PH dömdes för brott mot djurskyddslagen begånget under perioden 2014-04-30–2016-03-17 till villkorlig dom och 120 dagsböter.

Hovrättens bedömning

PH yrkade att åtalet skulle ogillas.

Hovrätten konstaterade bl.a. att under den tid som åtalet avsåg hade det funnits ett stort antal katter på PH:s fastighet och i hans boningshus samt att PH hade gett dem mat och vatten. Hovrätten fann att PH hade brutit mot djurförbudet och gjort sig skyldig till uppsåtligt brott mot djurskyddslagen.

Hovrätten konstaterade att PH hade brutit mot ett djurförbud som grundats på att han dels inte följt ett föreläggande om rättelse enligt 26 § djurskyddslagen, som ansetts vara av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt, dels allvarligt försummat tillsynen eller värden av djur. Hovrätten ansåg att det förhållandet att PH under lång tid hade brutit mot djurförbudet tillsammans med att överträdelserna medfört allvarliga följder i form av att ett stort antal katter hade levt i misär samt närmare 40 katter omhändertagits och ett stort antal av dem avlivats till följd av sjukdomar, innebar att PH:s brott avsett en förpliktelse av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt. Hovrätten fann därmed att gärningen var att bedöma på det sätt åklagaren angett.

Hovrätten konstaterade att eftersom endast PH överklagat tingsrättens dom kunde inte svårare påföljd än villkorlig dom och böter komma i fråga och fann inte skäl att ändra tingsrättens dom i fråga om påföljd.

Hovrätten fastställde tingsrättens dom.

Gotha hovrätt 2017-12-20 mål nr B 1821-17

Åklagaren yrkade ansvar för GK för djurplågeri under påståendet att GK den 7 september 2016 uppsåtligt eller av grov oaktsamhet otillbörligen hade utsatt en kviga för lidande genom att inte åtgärda ett inåtväxande horn, i följd varav hornet vuxit in i skallen på djuret.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten konstaterade att det av åberopad obduktionsrapport avseende kvigan framgick att hornet hade vuxit in 6 cm från hudytan, genom skallbenet och in i kvigans bihåla samt att veterinär hade bedömt att penetrationen skett under en längre period än två månader

och uppskattat denna period till 6–12 månader och då hornet hade vuxit så långt har lidandet för kvigan bedömts som starkt.

Vidare fann tingsrätten att GK med beaktande av den långa tid som inväxten hade pågått borde ha märkt att hornet hade vuxit in i kvigans skalle. Genom att inte åtgärda detta ansåg tingsrätten att GK av grov oaktsamhet hade utsatt kvigan för lidande. Tingsrätten bedömde gärningen som djurplågeri.

Tingsrätten fann att förutsättningar förelåg att bestämma påföljden till villkorlig dom och böter.

GK dömdes för djurplågeri begånget 2016-11-07 till villkorlig dom och 50 dagsböter.

Hovrättens bedömning

GK yrkade att hovrätten skulle frikänna honom eller, i andra hand, bestämma en lindrigare påföljd.

Hovrätten uttalade att det av utredningen framgick att GK den 7 september 2016 hade varit medveten om problemet med hornet på kvigan, men trots detta inte vidtagit några åtgärder för att avhjälpa detta. Hovrätten delade tingsrättens bedömning att GK i vart fall av grov oaktsamhet otillbörligen hade utsatt kvigan för lidande och att han skulle dömas för djurplågeri. Hovrätten fann vidare att då hornet hade växt in så långt som sex cm genom huden och skallbenet, måste detta ha medfört ett starkt lidande för kvigan och fann därför, i likhet med tingsrätten, att påföljden skulle bestämmas till villkorlig dom och dagsböter.

Hovrätten ändrade tingsrättens dom endast på så sätt att hovrätten dömde GK för djurplågeri begånget den 7 september 2016.

Hovrätten för Övre Norrland 2017-12-11 mål nr B 168-17

Åklagaren yrkade ansvar för PEJ för djurplågeri under påstående att PEJ av grov oaktsamhet hade utsatt en ko för lidande någon gång mellan den 29 april 2016 och den 4 maj 2016 utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att PEJ hade underlåtit att ge kon nödvändig vård av veterinär eller omedelbart avliva den trots att den var skadad.

Tingsrättens bedömning

I målet var fråga om en ko som hade skadats efter en olycka. Tingsrätten konstaterade att utredningen visade att veterinär borde ha tillkallats så snart kon efter att ha fått hjälp att resa sig, lagt sig ner på nytt och att detta borde ha skett, om inte redan den 29 april, så i vart fall påföljande dag. Tingsrätten konstaterade vidare att det först den 4 maj hade vidtagits åtgärder, genom att PEJ ringt en person som skulle ombesörja avlivning. Tingsrätten fann att PEJ i vart fall hade varit grovt oaktsam. Tingsrätten fann åtalet styrkt och att påföljden skulle bestämmas till villkorlig dom och ett måttligt bötesstraff.

PEJ dömdes för djurplågeri under perioden 2016-04-29–2016-05-04 till villkorlig dom och 60 dagsböter.

Hovrättens bedömning

PEJ yrkade att hovrätten i första hand skulle ogilla åtalet för djurplågeri och i andra hand yrkat att påföljden skulle bestämmas till dagsböter.

Hovrätten fann att utredningen gav en entydig bild av att kon hade drabbats av en allvarlig nerv-, skelett- eller muskelskada som gjort att kon till en början inte kunnat stå och endast kunnat gå en begränsad sträcka, för att efter någon dag inte kunna stå upp alls. Hovrätten konstaterade att detta, förutom smärta, hade medfört att kon till slut inte velat äta och dricka. Vidare konstaterade hovrätten bl.a. att det klart framgick att kon hade varit allvarligt skadad och att detta tillstånd varat i vart fall två dagar. Att PEJ hade underlåtit att tillkalla en veterinär för att ställa en diagnos och göra en bedömning av djuret innebar enligt hovrätten att djuret otillbörligen hade utsatts för kraftigt lidande.

Hovrätten fann således att PEJ inte kunde undgå ansvar för djurplågeri, bestående i att han av grov oaktsamhet under fem dagar utsatt kon för otillbörligt lidande genom att underlåta att ge kon nödvändig vård av veterinär eller omedelbart avliva den trots att den var skadad.

I frågan påföljd gjorde hovrätten ingen annan bedömning än den som tingsrätten gjort.

Hovrätten fastställde tingsrättens dom.

Hovrätten för Övre Norrland 2017-10-24 mål nr B 607-17

Åklagaren yrkade ansvar för LS för djurplågeri under påstående att LS uppsåtligen eller av grov oaktsamhet eller av oaktsamhet utsatt 46 kor för lidande utan godtagbara skäl mellan den 15 november 2013 och den 12 februari 2015. Åklagaren gjorde gällande att LS underlåtit att ge djuren tillräckligt med mat och vatten eller tillräcklig tillsyn samt att ge djuren vård eller andra nödvändiga åtgärder, vilket bland annat resulterade i att djuren blev magra och utmärglade, smutsiga och fick blodiga/variga bölder på kroppen.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten uttalade bl.a. att det av utredningen framgick med all tydlighet att djuren har varit vanvårdade samt att de hade varit lidande p.g.a. LS bristande tillsyn på ett sådant sätt att han inte kunde undgå ansvar för djurplågeri.

I fråga om påföljd uttalade tingsrätten att det förelåg förutsättningar att bestämma påföljden till villkorlig dom och ett kännbart bötesstraff.

LS dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2013-11-15–2015-02-12 till villkorlig dom och 80 dagsböter.

Hovrättens bedömning

Hovrätten fann utrett att 14 kor i den aktuella besättningen fick anses som magra. Hovrätten ansåg dock att det inte var visat att något djur hade varit utmärglat.

Hovrätten fann att eftersom LS inte hade tillkallat veterinär eller på annat sätt vidtagit åtgärder för att komma till rätta med kornas magproblem som skulle ha pågått ett par månader fick LS anses ha orsakat att korna blivit magra. Sammantaget fann hovrätten att LS orsakat att i vart fall 14 kor hade under normalt hull och var så magra att det medfört ett lidande för dem.

Hovrätten fann vidare utrett att korna hade levt i en mycket nedsmutsad och utsatt miljö, med avsaknad av liggunderlag och båsavskiljare för djuren vilket hade medfört att djuren blivit mycket nedsmutsade med avföring. Detta hade enligt hovrätten orsakat frätskador på djurens päls, håravfall och hudirritationer, och medfört obehag och lidande för djuren. Vidare fann hovrätten att korna hade fått foder av delvis dålig kvalitet, vilket troligtvis enligt ett vittne

varit orsaken till långvarig diarré hos en del av korna. Hovrätten konstaterade vidare att LS inte hade tillkallat veterinär för kornas långvariga magproblem eller för de djur som haft bölder. Vidare hade ett vittne uppgett alla djur inte hade fri tillgång till vatten då en del av vattenkopporna var trasiga. Sammantaget fann hovrätten att LS även i dessa delar av åtalet inte fullgjort vad han skulle ha gjort i egenskap av ansvarig för djurhållningen.

Hovrätten fann utrett att sex djur hade haft bölder och att i vart fall sex djur varit måttligt gödselörorenade och tolv djur lindrigt gödselörorenade samt att tio djur hade håravfall på flanken eller baklåren. Hovrätten uttalade att det var möjligt att vissa djur hade varit magra, haft bölder och varit gödselörorenade medan vissa djur endast varit t.ex. gödselörorenade. Sammantaget gjorde hovrätten därför bedömningen att LS i vart fall vanvårdat 14 djur på det sätt åklagaren gjort gällande, med undantag för att inget djur blivit utmärslat, och att djuren därigenom hade utsatts för ett lidande som måste anses otillbörligt. Hovrätten fann särskilt allvarligt att djuren inte hade haft tillräcklig tillgång till mat och att flera djur inte getts nödvändig vård trots klara behov av detta p.g.a. bölder och långvariga diarréer.

Hovrätten fann att LS i vart fall måste anses ha handlat med likgiltighetsuppsåt och att han skulle dömas för djurplågeri.

Med hänsyn till att LS till skillnad mot vid tingsrätten i hovrätten inte fälldes för att ha utsatt lika många kor för lidande fann hovrätten att påföljden skulle mildras något.

Hovrätten ändrade tingsrättens dom på så sätt att påföljden bestämdes till villkorlig dom och 60 dagsböter.

Hovrätten för Västra Sverige 2017-10-25 mål nr B 2159-17³

Åklagarens yrkanden:

Åtalspunkten 1

Åklagaren yrkade ansvar för BSP för brott mot djurskyddslagen under följande påstående. BSP meddelades den 21 december 2010 djurförbud, som vann laga kraft 30 januari 2012. Trots djurförbudet har BSP

---

³ Målet är refererat i Rättsfall från hovrätterna under 2018, RH 2018:1. Referatet rör frågan om vem som bär djurhållningsansvaret, en fråga som inte berörs i detta sammanhang.

uppsåtligen mellan den 14 december 2011 och den 29 april brutit mot djurförbudet genom att hon, dels inte gjort sig av med hästar som hon var skyldig till enligt djurförbudet, dels tillsammans med HP bedrivit en hästverksamhet, dels tagit hästar på foder, dels ägt, helt eller delvis, flertalet hästar, dels tillsammans med HP skött den dagliga driften av hästarna innefattandes utfodring, flyttat hästar mellan hage och stall, tvättat och trimmat pälsen på hästarna, tränat hästar, transporterat hästar, verkat hovar på hästar, haft veterinärkontakter i anledning av hästarna samt varit ensam ansvarig för gården och hästarna när andra av olika anledningar inte varit tillstädes och slutligen fattat avgörande beslut och ingått olika avtal avseende hästarna. Åklagaren gjorde gällande att BSP:s agerande varit av väsentlig betydelse ur djurskyddssynpunkt.

Åtalspunkten 2

Åklagaren yrkade ansvar för HP och BSP för brott mot djurskyddslagen under påstående att de mellan den 14 december 2011 och den 29 april 2014 med uppsåt och i andra hand av oaktsamhet tillsammans och i samförstånd hade brutit mot djurskyddslagen vid upprepade tillfällen genom att, dels underlåtit att vårda sjuka hästar eller tillse att sjuka och/eller skadade hästar erhållit adekvat veterinärvård eller avlivats, dels underlåtit att tillse att tillräckligt med strö fanns i ligghall i förhållande till väderlek vilket lett till att torr och ren liggplats saknats och således hade hästarna ej erhållit behövlig vila och/eller behövligt skydd mot väder och vind, dels underlåtit att tillse att ligghallen var av tillräcklig storlek och hade tillräckligt skydd för väder och vind vilket lett till att torr och ren liggplats saknats och således har hästarna ej erhållit behövligt skydd mot väder och vind, dels underlåtit att söka tillstånd för djurhållning i större omfattning eftersom de haft så många hästar att verksamheten varit av större omfattning och således varit tillståndspliktig, dels underlåtit att eliminera skaderisker på gården såsom dåliga staket, skräp, taggtråd, spikar, glasfönster i för låg höjd, dels underlåtit att mocka hästarnas bäddar i boxarna vilket lett till att bäddarna blivit så höga i förhållande till boxväggarna att skaderisk uppstått, dels underlåtit att verka hästarnas hovar, dels underlåtit att tillse att hästarna fått tillräckligt med foder vilket lett till att hästarna under långa perioder varit i underhull, dels brutit i den dagliga tillsynen av hästarna, dels underlåtit att hålla hästarna rena på ett acceptabelt sätt vilket lett till att

hästarna varit smutsiga och drabbats av ohyra. Åklagaren gjorde gällande att gärningarna i flertalet fall avsåg förpliktelser som är av väsentlig betydelse ur djurskyddssynpunkt.

Djurplågeri (åtalpunkten 3)

Åtalet ogillades av tingsrätten och omfattades inte heller av hovrättens prövning, varför det inte redogörs för åtalet här.

Djurplågeri avseende ponnyn FC (åtalpunkten 4)

Åklagaren yrkade ansvar för HP och BSP för djurplågeri under påstående att de mellan den 15 maj 2013 och den 14 januari 2014 med uppsåt eller av grov oaktsamhet tillsammans och i samförstånd genom vanvård hade utsatt ponnyn F för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att HP och BSP trots att hästen hade varit mycket gammal och kraftigt avmagrad med tydligt framträdande ryggrad och revben hade underlåtit att avliva hästen och därigenom utsatt hästen för en längre tids fysiskt och psykiskt lidande. Åklagaren gjorde gällande att avmagringen pågick tills hästen hade självdött någon gång mellan den 20 december 2013 och den 14 januari 2014.

Djurplågeri avseende ponnyn BN (åtalpunkten 5)

Åklagaren yrkade ansvar för HP och BSP för djurplågeri under påstående att de mellan den 15 maj 2013 och den 12 mars 2014 med uppsåt eller av grov oaktsamhet tillsammans och i samförstånd i egenskap av djurhållare genom vanvård hade utsatt ponnyn BN för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att HP och BSP hade brösttit i sin tillsyn och därigenom orsakat hästen lidande genom att de hade underlåtit att ge hästen tillräckligt med foder och/eller underlåtit att utreda hos veterinär varför hästen magrat av och varit i kraftigt underhull och undernär, synligt tunn över rygg och rumpa samt knotig. Vidare påstod åklagaren att BSP och HP den 11 mars 2014 hade underlåtit att i tid tillkalla veterinär då hästen haft kraftigt tarmvred med svårt lidande för hästen samt att de den 11 mars 2014 hade orsakat ytterligare lidande då de underlåtit att följa veterinärens rekommendation att omedelbart avliva hästen, varefter BSP transporterat hästen till djursjukhus varvid hon falskeligen skrivit in hästen under namnet F och påkallat att den av ägaren till F betalda försäkringen skulle täcka kostnaderna för hästen. Efter vete-

rinärs rekommendation och BSP:s tillstånd avlivades hästen den 12 mars 2014 p.g.a. den samlade sjukdomsbilden.

Djurplågeri avseende ponnyn BHB (åtalspunkten 6)

Åklagaren yrkade ansvar för HP och BSP för djurplågeri under påstående de mellan den 15 maj 2013 och den 29 april 2014 med uppsåt eller av grov oaktsamhet tillsammans och i samförstånd genom vanvård hade utsatt ponnyn BHB för lidande utan godtagbara skäl. HP och BSP hade enligt åklagaren brustit i sin tillsyn av hästen och därigenom orsakat hästen lidande genom att de underlåtit att ge hästen tillräckligt med foder alternativt anpassat foder och/eller underlåtit att utreda hos veterinär varför hästen var avmagrad vilket lett till hästen vid en kontroll den 14 april 2014 haft en uppsvälld buk, tovig glanslös päls samt att ryggraden stack upp och revbenen stack ut. Vidare gjorde åklagaren i huvudsak gällande att hästen varit mycket muskelfattig och insjunknen över korset samt att HP:s och BSP:s brister i omsorgen fortsatt därefter varvid det vid omhändertagande den 29 april 2014 konstaterades att hästen var i sådant dåligt skick att den avlivades av veterinär.

Djurplågeri avseende ponnyn R (åtalspunkten 7)

Åklagaren yrkade ansvar för HP och BSP för djurplågeri under påstående att de mellan den 15 maj 2013 och den 18 december 2013 med uppsåt eller av grov oaktsamhet tillsammans och i samförstånd genom vanvård hade utsatt ponnyn R för lidande utan godtagbara skäl. HP och BSP hade enligt åklagaren brustit i sin tillsyn och därigenom orsakat hästen lidande genom att de underlåtit att ge hästen tillräckligt med foder alternativt foder anpassat för gamla hästar och/eller underlåtit att utreda hos veterinär varför hästen inte kunnat tillgodogöra sig fodret vilket lett till att hästen varit i underhull, periodvis kraftigt avmagrad och slutligen såpass utmärglad att hästen höll på att självdö och var omöjlig att behandla. Åklagaren gjorde vidare i huvudsak gällande att veterinär tillkallats natten mellan den 17–18 december 2013 och då undersökt hästen som låg i en box utan förmåga att resa sig, varvid veterinären hade rekommenderat avlivning vilket HSP inte samtyckt till. Veterinären hade p.g.a. djurskyddsskäl ändå avlivat hästen.

Djurplågeri avseende ponnyn F (åtalspunkten 8)

Åklagaren yrkade ansvar för HP och BSP för djurplågeri under påstående att de mellan den 15 maj 2013 och den 16 april 2014 tillsammans och i samförstånd med uppsåt eller av grov oaktsamhet genom vanvård hade utsatt ponnyn F för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att HP och BSP dels hade brustit i sin dagliga tillsyn av hästen, i synnerhet när hästen var dräktig, dels underlåtit att tillkalla veterinär i samband med födseln och/eller i samband med komplikationer i samband med dräktigheten/födseln då hästen sedermera avled. Genom att underlåta att tillkalla veterinärvård och idka daglig tillsyn hade de tilltalade enligt åklagaren orsakat hästen lidande och underlåtenheten hade haft en bidragande orsak till hästens död, sannolikt någon gång månadsskiftet mars/april 2014 till och med den 16 april 2014. Dödsförloppet hade enligt åklagaren varit förenat med lidande.

Tingsrättens bedömning (*Borås tingsrätt 2017-02-28 mål nr B 3526-14*)

Tingsrätten fann inte styrkt att någon av de tilltalade uppsåtligt eller av grov oaktsamhet hade utsatt de aktuella djuren för lidande. Inte heller ansåg tingsrätten att de kunde dömas för brott mot djurskyddslagen, förutom avseende BSP genom att hon hade överträtt meddelat djurförbud. Tingsrätten fann i denna del att utredningen visade att BSP överträtt förbudet att äga hästar och ta på sig något ansvar som inneburit ett handhavande och skötsel av någon annans häst i flera fall. Tingsrätten fann dock inte visat att BSP i övrigt brutit mot förbudet. Tingsrätten konstaterade att djurförbud är en förpliktelse av väsentlig betydelse ur djurskyddspunkt samt att överträdelserna skett med uppsåt och över en länge tid och att gärningarna inte kunde anses som ringa. Tingsrätten fann därmed att BSP skulle dömas för brott mot djurskyddslagen till villkorlig dom och böter.

BSP dömdes för brott mot djurskyddslagen under perioden 2011-12-14–2014-04-29 till villkorlig dom och 40 dagsböter. HP frikändes från brott.

Hovrättens bedömning

Åklagaren yrkade att BSP skulle dömas för brott mot djurskyddslagen i enlighet med gärningsbeskrivningen i sin helhet avseende åtalspunkten 1. Åklagaren yrkade vidare att BSP och HP skulle dömas för brott mot djurskyddslagen samt för djurplågeri alternativt brott

mot djurskyddslagen i enlighet med åtalpunkterna 2 och 4–8. Åklagaren yrkade även, som en följd av bifall till något av åklagarens yrkanden i skulldelen, att den utdömda påföljden såvitt avser BSP skulle skärpas samt att HP skulle dömas till villkorlig dom med dagsböter.

Hovrätten fann att BSP och HP gemensamt skulle hållas ansvariga för djurhållningen på gården under hela den åtalade perioden.

Hovrätten instämde i tingsrättens bedömning att BSP hade brutit mot djurförbudet genom att inte göra sig av med hästar, ta hästar på foder och genom att äga häst. Hovrätten konstaterade vidare utrett att BSP hade ingått olika avtal avseende hästarna och fattat avgörande beslut om dem. Hovrätten ansåg vidare styrkt att BSP, åtminstone periodvis, skött den dagliga driften av hästarna. Hovrätten ansåg alltså att BSP hade överträtt djurförbudet i större utsträckning än vad tingsrätten funnit styrkt. Hovrätten konstaterade att överträdelsen av djurförbudet hade varit av väsentlig betydelse ur djurskydds-synpunkt samt att gärningen hade begåtts med uppsåt.

När det gällde åtalet för djurplågeri avseende hästen FC fann hovrätten att FC:s avmagring hade pågått från den 15 maj 2013 till dess att hästen självdog. Vidare fann hovrätten styrkt att hästen, genom BSP:s och HP:s underlåtenhet att avliva honom, hade utsatts för lidande.

Vidare fann hovrätten utrett att ponnyn R varit i underhull och slutligen så pass utmärglad att hon höll på att självdo och därför avlivats. Hovrätten fann styrkt att BSP och HP hade brustit i sin tillsyn genom att underlåta att ge hästen tillräckligt med foder alternativt foder anpassat för gamla hästar och/eller genom att underlåta att utreda hos veterinär varför hästen inte kunnat tillgodogöra sig fodret, och att hästen härigenom utsatts för lidande.

Hovrätten ansåg beträffande ponnyn BN inte styrkt att BSP och HP hade underlåtit att i tid tillkalla veterinär men fann utrett att ponnyn BN varit i kraftigt underhull och undernärdd och hade lidit till följd av detta. Hovrätten fann att BSP och HP därmed hade brustit i sin tillsyn genom att underlåta att ge hästen tillräckligt med foder och/eller utreda hos veterinär varför hästen magrat av. Det var också utrett att BSP underlåtit att följa rekommendation om omedelbar avlivning och att detta förorsakat ytterligare lidande hos hästen. Hovrätten fann att ponnyn BN hade utsatts för lidande genom vård, åtminstone under en längre tid före den 11 mars 2014.

Hovrätten konstaterade beträffande ponnyn BHN att BSP och HP hade brustit i sin tillsyn genom att underlåta att ge hästen tillräckligt med foder och/eller utreda hos veterinär varför hästen magrat av, varför den således utsatts för lidande genom vanvård. Det var enligt hovrätten inte styrkt att vanvården pågått från den 15 maj 2013, men åtminstone under en längre tid före avlivningen.

Hovrätten konstaterade att ponnyn F hade avlidit i samband med fölning och fann utrett att BSP och HP dels hade brustit i sin dagliga tillsyn av F som var dräktig, dels underlåtit att tillkalla veterinär i samband med fölningen och/eller i samband med komplikationer i samband med dräktigheten/ fölningen. Hovrätten fann att hästen således hade utsatts för lidande genom vanvård under den av åklagaren angivna tiden.

Hovrätten fann visat att BSP och HP hade begått gärningarna beträffande de fem hästarna tillsammans och i samförstånd, bortsett från underlåtenheten att följa veterinärens rekommendation om avlivning avseende hästen B, vilket endast kunde tillräknas BSP. Hovrätten fann att de tilltalade skulle dömas för uppsåtligt djurplågeri avseende samtliga fem hästar.

När det gällde åtalet för brott mot djurskyddslagen i åtalpunkten 2 fann hovrätten att behövt tillstånd hade saknats i vart fall under perioden den 20 februari 2012 till den 30 januari 2014 och att denna överträdelse hade skett uppsåtligen. Förpliktelsen att inneha tillstånd fick enligt hovrätten anses vara en förpliktelse av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt och gärningen var inte att bedöma som ringa.

Hovrätten ansåg bevisat att det inte funnits tillräckligt med strö i ligghallen, att ligghallen inte varit av tillräcklig storlek och inte hade tillräckligt med skydd för väder och vind samt att det funnits skaderisker för hästarna på gården. Vidare befanns styrkt att hästarna, i vart fall från den 12 mars 2014, inte fått tillräckligt med foder och inte hållits rena samt att de, i vart fall från den 14 april 2014, inte fått hovarna verkade. Det befanns alltså styrkt att bristerna förekommit på gården under perioden den 6 december 2013 till den 29 april 2014. Hovrätten fann dock inte styrkt att BSP och HP hade underlåtit att vårda sjuka hästar eller tillse att sjuka och/eller skadade hästar erhållit adekvat veterinärvård eller avlivats i vidare mån än vad som befunnits utrett beträffande de fem hästarna. Hovrätten ansåg att BSP och HP tillsammans och i samförstånd uppsåtligen hade brutit mot djurskyddslagen. Hovrätten uttalade vidare att dessa bestämmelser är

grundläggande om hur djur ska hållas och skötas och får därmed anses vara av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt.

Hovrätten ansåg att straffvärdet för BSP:s brottslighet motsvarade drygt fyra månaders fängelse. Hovrätten beaktade särskilt att brottsligheten hade pågått under en lång tid och avsett åtskilliga överträdelser av djurskyddsbestämmelser. Av betydelse var också enligt hovrätten att BSP begått överträdelserna trots att hon sedan tidigare varit ålagd djurförbud. Straffvärdet för HP:s brottslighet ansåg hovrätten vara något lägre. Hovrätten uttalade vidare att djurplågeri och brott mot djurskyddslagen normalt sett inte utgör brott av sådan art att påföljden bör bestämmas till fängelse och fann att påföljden för såväl BSP som HP skulle bestämmas till villkorlig dom och böter.

Hovrätten ändrade tingsrättens dom på så sätt att hovrätten, i tillägg till det brott tingsrätten dömt BSP för, dömde BSP för djurplågeri vid fem tillfällen mellan den 15 maj 2013 och den 29 april 2014 samt för brott mot djurskyddslagen mellan den 20 februari 2012 och den 29 april 2014 samt bestämde påföljden till villkorlig dom och 100 dagsböter.

Hovrätten ändrade tingsrättens dom på så sätt att hovrätten dömde HP för djurplågeri vid fem tillfällen mellan den 15 maj 2013 och den 29 april 2014 och för brott mot djurskyddslagen mellan den 20 februari samt bestämde påföljden till villkorlig dom och 80 dagsböter.

Tingsrättsavgöranden

Alingsås tingsrätt 2017-06-21 mål nr B 132-17

Åklagaren yrkade ansvar för AH och IS för brott mot djurskyddslagen under påstående att de mellan den 1 juni 2013 och den 5 augusti 2016 med uppsåt eller av oaktsamhet tillsammans och i samförstånd, dels hade brutit mot bestämmelsen att endast ha 9 katter (mer än 9 katter kräver tillstånd), dels regelbundet hade underlåtit att idka erforderlig tillsyn av katterna då katterna varit i behov av pälsvård och veterinärvård.

Åklagaren yrkade vidare ansvar för AH och IS för djurplågeri under påstående att de mellan den 1 juli 2016 och den 15 juli 2016 uppsåtligt eller genom grov oaktsamhet tillsammans och i samförstånd hade utsatt i vart fall två katter för lidande utan godtagbara

skäl genom att under en längre tid vanvårdat katterna genom att de underlåtit att ge katterna erforderlig veterinärvård alt. avlivade katterna trots att en av katterna endast hade ett öga, en katt hade en skadad käke samt att katterna var kraftigt avmagrade och hade infektioner.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann utrett att AH och IS löpande under den angivna perioden hade haft fler än nio katter samt att de varit medvetna sedan den 11 juli 2013 att detta krävde tillstånd. Vidare fann tingsrätten utrett att AH och IS inte hade haft tillräcklig tillsyn över katterna som varit i behov av pälsvård och veterinärvård. Tingsrätten ansåg att de tilltalade inledningsvis hade agerat oaktsamt, men att de efter sommaren 2013 agerat uppsåtligen. Åtalet avseende brott mot djurskyddslagen befanns därmed styrkt.

Vidare ansåg tingsrätten utrett att två katter hade varit i mycket dåligt skick på det sätt åklagaren påstått och att de varit så under en längre tid vid tidpunkten för avlivning den 15 juli 2016. Tingsrätten fann styrkt att AH och IS av grov oaktsamhet hade utsatt de två katterna för lidande. Åtalet avseende djurplågeri var därmed styrkt.

I påföljdsfrågan konstaterade tingsrätten att djurplågeri inte är ett brott av sådan art att det finns skäl för att bestämma påföljden till fängelse och att några andra skäl för fängelse inte heller förelåg. Eftersom gärningarna skett under längre tid och avsett ett relativt stort antal djur bedömde tingsrätten att påföljden inte kunde stanna vid böter. Tingsrätten fann att det förelåg förutsättningar att bestämma påföljden till villkorlig dom och böter.

AH och IS dömdes envar för djurplågeri begånget 2016-07-01–2016-07-15 samt för brott mot djurskyddslagen begånget 2013-06-01–2016-08-05 till villkorlig dom och 50 dagsböter.

Attunda tingsrätt 2017-05-10 mål nr B 1483-15

I målet yrkade åklagaren ansvar för AW för djurplågeri under påstående att AW uppsåtligen eller av grov oaktsamhet genom vanvård hade utsatt en häst för lidande under perioden den 1 oktober 2012 t.o.m. den 17 juni 2013 utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att vanvården hade bestått i bristande tillsyn, hov- och veteri-

närvård samt eftervård samt att AW underlåtit att följa veterinärs och hovslagares råd och anvisningar. Allt detta hade enligt åklagaren orsakat att hästen, som slutligen fick avlivas, bl.a. hade fått kraftigt förväxta framhovar med belastningsfång, haft svårt att röra sig obehindrat och varit smärtpåverkad.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann bl.a. utrett att AW inte hade verkat hästen med den regelbundenhet som är nödvändigt, nämligen kring var 8:e vecka och att det mars 2013 hade gått nästan ett halvår sedan hästen hade verkats senast. Tingsrätten konstaterade vidare bl.a. att hästens tillstånd, sjuk i fång, som den befann sig i slutet av mars kan inte uppkommit plötsligt och att underlåta att verka hästens hovar i den situation hästen befann sig i efter 25 mars 2013 handlade om vanvård. Tingsrätten uttalade bl.a. att det hade framgått i målet att hästen hade haft stora smärtor och att den således utsatts för onödigt lidande. Tingsrätten fann visat att hästen inte hade fått tillräcklig vård och omsorg, samt att AW inte följt veterinärens eller hovslagarens råd och anvisningar och att detta hade skett medvetet från AW:s sida. Tingsrätten fann därmed att åtalet för djurplågeri styrkt.

I fråga om straffvärde och påföljd uttalade tingsrätten att brottet var av allvarlig natur och att en häst är helt beroende av sin djurhållares åtgärder och omsorg. Vidare konstaterades att hästen hade utsatts för långvarigt risktagande gällande hälsan och avslutningsvis av ett påtagligt lidande.

Tingsrätten uttalade vidare att det må vara ursäktande att under en kortare period p.g.a. sjukdom, penningbrist eller andra omständigheter missa någon omvårdande del. Men underlåtenheten att verka hovarna hade varit tidsomfattande och när detta bl.a. fått till resultat att hästen behövde hovslagarens och andras professionella omvårdnad fann tingsrätten att AW hade ställt dem åt sidan. Tingsrätten fann därför att brottet hade ett straffvärde motsvarande ett par månaders fängelse. Med hänsyn till straffvärdet och att AW inte tidigare begått brott så kunde påföljden enligt tingsrätten bestämmas till villkorlig dom och böter.

AW dömdes således för djurplågeri under perioden 2012-10-01–2013-06-13 och påföljden bestämdes till villkorlig dom och 40 dagsböter.

Blekinge tingsrätt 2017-03-14 mål nr B 93-17

I målet yrkade åklagaren ansvar för SK för djurplågeri under påståendet att SK mellan den 1 september 2016 och den 13 oktober 2016 hade utsatt tre hundar för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att SK hade vanvårdat hundarna uppsåtligen eller av grov oaktsamhet genom att lämna dem ensamma utan tillsyn och utan tillgång till mat och vatten.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann utrett att de tre hundarna hade lämnats utan tillsyn och att de hade dött p.g.a. svält och/eller vätskebrist. Tingsrätten konstaterade att hundarna genom SK:s underlåtenhet hade utsatts för ett lidande på ett sätt som varit otillbörligt. Tingsrätten ansåg att SK hade agerat grovt oaktsamt och fann åtalet för djurplågeri styrkt.

Tingsrätten uttalade i påföljdsfrågan att den omständigheten att SK återfallit i brott talade för att påföljden borde bestämmas till fängelse. Med beaktande av att misskötseln av djuren hade pågått under en längre tid, att hundarna hade avlidit till följd av misskötseln och att det rörde sig om tre hundar fann tingsrätten att gärningens straffvärde uppgick till fängelse tre månader.

SK dömdes således för djurplågeri begånget under perioden 2016-09-01–2016-10-13 till tre månaders fängelse.

Falu tingsrätt 2017-10-24 mål nr B 3062-17

Åklagaren yrkade ansvar för CA för djurplågeri under påståendet att CA uppsåtligen eller av grov oaktsamhet hade utsatt fem hästar för lidande mellan den 1 juni 2015 och den 9 november 2015 utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att vanvården hade bestått i att CA inte gett hästarna tillräckligt med foder, kraftfoder och vatten, underlåtit att tillkalla hovslagare i syfte att verka hovarna på hästarna i tillräcklig omfattning samt underlåtit att tillkalla veterinär för två hästar, som efter att ha omhändertagits av myndighet avlivades på veterinärs inrådan.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann styrkt att hästarna inte haft tillräckligt med vatten och mat, att i vart fall två av hästarna var överkade på alla fyra hovarna samt att två av hästarna led av sjukdomar som borde ha föranlett CA att anlita veterinär. De påtalade bristerna i omvårdnaden av hästarna hade enligt tingsrätten inneburit att de utsatts för vanvård och lidit. Tingsrätten konstaterade att CA agerat med s.k. likgiltighetsuppsåt och fann därmed åtalet för djurplågeri styrkt.

I påföljdsfrågan ansåg tingsrätten att påföljden kunde bestämmas till villkorlig dom och böter.

CA dömdes således för djurplågeri begånget 2015-06-01–2015-11-09 till villkorlig dom och 80 dagsböter.

Gotlands tingsrätt 2017-09-27 mål nr B 870-17

Åklagaren yrkade ansvar för SW för djurplågeri under påståendet att SW med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt två hästar för lidande utan godtagbara skäl i vart fall under perioden mellan den 20 maj 2015 och den 20 maj 2016. Åklagaren gjorde gällande att SW inte hade gett sina hästar nödvändig vård trots att de genom sitt beteende och utseende hade visat tecken på ohälsa genom att ha förvuxna hovar som gjort det omöjligt för hästarna att gå och stå ordentligt. Enligt åklagaren hade en av hästarna varit så sjuk att den var tvungen att avlivas.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten konstaterade att det genom den åberopade bevisningen stod klart att de två hästarna hade kraftigt förvuxna hovar och att detta orsakat hästarna lidande då de inte hade kunnat gå ordentligt eller röra sig naturligt. Tingsrätten uttalade vidare att SW utsatt hästarna för lidandet, som varit otillbörligt. Tingsrätten fann att SW skulle dömas för grovt oaktsamt djurplågeribrott.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att, mot bakgrund av att SW:s hästar utsatts för påtagligt lidande under förhållandevis lång period, även om lidandet varit mindre till en början, straffvärdet för den aktuella gärningen inte låg på bötesnivå. Varken straffvärdet eller brottets art var sådant att det enligt tingsrätten fanns en presumtion

för fängelse. Tingsrätten ansåg att påföljden kunde stanna vid villkorlig dom och böter.

SW dömdes således för djurplågeri under perioden 2015-05-20–2016-05-20 till villkorlig dom och 70 dagsböter.

Hudiksvalls tingsrätt 2017-09-29 mål nr B 2196-16

Åklagaren yrkade ansvar för MLR för brott mot djurskyddslagen under påstående att hon under tiden januari 2015–29 september 2015 hade brutit mot meddelat djurförbud genom att ha hand om ett flertal hundar och katter.

Åklagaren yrkade vidare ansvar för MLR för djurplågeri under påstående att hon under tiden januari 2015–29 september 2015 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet genom vanvård otillbörligen hade utsatt ett flertal hundar och katter för lidande. Åklagaren gjorde gällande att MLR hade utsatt djuren för ammoniakvärden som över-skridit de tillåtna, inte hållit rent på djurens vistelseytor och låtit dem leva i sin och andra djurs avföring, hållit hundar i bur trots att det inte varit tillåtet, underlåtit att tillkalla veterinär trots att det varit nödvändigt samt underlåtit att tillhandahålla vatten till djuren.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann utrett att MLR sedan den 1 februari 2015 uppsåtligen hade brutit mot djurförbudet. Åtalet för brott mot djurskyddslagen var därmed styrkt.

Tingsrätten fann styrkt att samtliga katter hade haft öronskabb samt att en hund haft en svullen hjässa, och att detta hade medfört lidande för djuren. Det var vidare utrett att ammoniakhalterna i vart fall under september 2015 hade varit så höga att djuren hade utsatts för lidande. Vid en samlad bedömning fann tingsrätten att MLR under september månad 2015 uppsåtligen hade gjort sig skyldig till djurplågeri. Tingsrätten ansåg dock inte styrkt att djuren hade utsatts för lidande genom att MLR inte hållit rent på djurens vistelseytor och låtit dem leva i sin och andra djurs avföring, att hon hållit hundar i bur eller att hon underlåtit att tillhandahålla dem vatten.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att då det var fråga om uppsåtligt djurplågeri låg straffvärdet på fängelsenivå. Tingsrätten konstaterade att det inte var fråga om ett artbrott och fann att MLR skulle dömas till villkorlig dom och ett bötesstraff.

MLR dömdes för djurplågeri begånget 2015-02-01–2015-09-29 samt för brott mot djurskyddslagen begånget 2015-09-01–2015-09-29 till villkorlig dom och 40 dagsböter.

Luleå tingsrätt 2017-03-29 mål nr B 128-17

Åklagaren yrkade ansvar för TJ för brott mot djurskyddslagen under påståendet att TJ under tiden mellan den 1 september 2012 och den 10 december 2012 uppsåtligen eller av oaktsamhet hade underlåtit att hålla stall och förvaringsutrymmen för ca 145 stycken kor och kvigor rena, vilket fått till följd att ett stort antal djur blivit nedsmutsade, samt underlåtit att snarast ge en ko som haft rodnad och irritation i huden p.g.a. gödselkontamination och en svullen has, nödvändig vård eller vidta andra åtgärder eller avliva den omedelbart.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann styrkt att TJ hade underlåtit att utföra vad åklagaren gjort gällande. Tingsrätten ansåg inte visat annat än att detta hade skett av oaktsamhet med anledning av att en utgödslingsmaskin havererat och att TJ p.g.a. ekonomiska svårigheter inte omgående kunnat åtgärda felet.

Tingsrätten fann att påföljden kunde stanna vid en villkorlig dom. TJ dömdes för brott mot djurskyddslagen begånget 2012-09-01–2012-12-10 till villkorlig dom.

Mora tingsrätt 2017-02-01 mål nr B 1383-16

Åklagaren yrkade ansvar för djurplågeri för EP under påståendet att EP uppsåtligen eller i vart fall av grov oaktsamhet hade utsatt sin hund för lidande från okänd tidpunkt t.o.m. den 15 december 2015 utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att EP hade underlåtit att ta hunden till veterinär trots att hunden åt dåligt, var undernärmd och hade eksem.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann bl.a. utrett att hunden hade varit undernärdd samt att det kunde hållas för visst att hunden i vart fall från sommaren 2015 till och med den 15 december 2015 hade utsatts för lidande till följd av att hunden haft besvär av klåda och att den haft besvär med att äta samt att hunden behövt omedelbar veterinärvård. Tingsrätten fann därmed att EP skulle dömas för uppsåtligt djurplågeribrott i enlighet med åtalet.

Med hänsyn till den långa tid som djurplågeriet hade pågått ansåg tingsrätten att det inte var tillräckligt med ett bötesstraff utan fann att påföljden skulle bestämmas till villkorlig dom och böter. Vid bestämmande av antalet dagsböter beaktades i mildrande riktning att EP:s handlande synes ha stått i samband med hennes bristande omdömesförmåga p.g.a. sitt dåliga mående under aktuell tid.

EP dömdes för djurplågeri under perioden 2015-06-01–2015-12-15 och påföljden bestämdes med återopande av 29 kap. 3 § 1 st 3 p brottsbalken till villkorlig dom och 40 dagsböter.

Skaraborgs tingsrätt 2017-01-31 mål nr B 2333-15

Åklagaren yrkade ansvar för RS för djurplågeri under påstående att RS i vart fall fr.o.m. den 21 november 2014 t.o.m. den 12 december 2014 med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt ett sto för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att RS hade vanvårdat stoet genom att han inte hade gett henne tillräckligt med foder anpassat efter de behov hon vid tillfället hade samt genom att han underlåtit att ge stoet erforderlig vård av veterinär alternativt avlivat stoet, trots att stoet var i mycket dåligt skick då hon hade sår i munnen och var kraftigt angripen av parasiter. Detta medförde enligt åklagaren att stoet hade avlidit den 12 december 2014.

Vidare yrkade åklagaren ansvar för RS för djurplågeri under påstående att han i vart fall, från den 21 november 2014, respektive från okänd tidpunkt, fram till den 12 december 2014 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet hade utsatt ett föl respektive en unghäst för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att RS hade vanvårdat fölet respektive unghästen genom att han ej tillsett att de hade fått tillräckligt med foder eller annan näring. Detta hade enligt

åklagaren medfört att fölet och unghästen vid en veterinärkontroll den 12 december 2014 varit i kraftigt underhull.

Åtalet omfattade vidare ett ansvarsyrkande avseende brott mot djurskyddslagen, vilket ogillades av tingsrätten och därför inte redovisas för i denna sammanställning.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann utrett att stoet hade varit utmärslat och att utmärsling innebär att varje reserv av kroppsfett tagits i anspråk. Tingsrätten bedömde att detta hade varit huvudorsaken till att stoet självdött. Utredningen visade också enligt tingsrätten att den avmagring som skett inte hade varit helt tillfällig utan att detta pågått en tid och att hästen varit i synbart dåligt skick redan den 21 november 2014. Att hästen varit angripen av parasiter hade enligt tingsrätten sannolikt bidragit till tillståndet men hade också varit något som kunnat behandlas genom insatser från veterinär. Tingsrätten ansåg visat att stoets tillstånd hade varit sådant att djuret genom detta varit utsatt för lidande. Tingsrätten fann vidare klarlagt att RS hade gett stoet för lite mat, alternativt att han inte tillsett att stoet fått veterinärvård när det stått klart att det inte tillgodogjort sig näring efter behov. Tingsrätten fann att RS i denna del skulle dömas för uppsåtligt djurplågeribrott.

Vad gäller fölet var det enligt tingsrätten utrett att fölet hade varit i kraftigt underhull och att det inte hade utvecklats normalt samt att fölet utsatts för lidande genom att inte ha fått tillräckligt med näring. Tingsrätten konstaterade vidare att tillräcklig stödutfodring inte hade skett. Tingsrätten fann att RS även i denna del skulle dömas för uppsåtligt djurplågeri.

Beträffande unghästen fann tingsrätten utrett att unghästen också hade varit i kraftigt underhull och att den även varit muskelfattig samt att hästen hade utsatts för lidande genom att den inte fått tillräckligt med näring. Vidare fann tingsrätten att RS även avseende unghästen skulle dömas för uppsåtligt djurplågeri.

Sammanfattningsvis fann tingsrätten utrett att RS under aktuell tidsperiod hade utsatt tre hästar för lidande genom att underlåta att ge hästarna tillräckligt med näring. Tingsrätten fann att RS skulle dömas för djurplågeri genom ett brott, riktat mot samtliga tre djur.

I fråga om påföljd uttalade tingsrätten att då det var fråga om uppsåtliga brott och då gärningen avseende stoet hade medfört ett avsevärt lidande hade brottet ett straffvärde om fängelse fyra månader. Tingsrätten fann att gärningen inte var sådan att brottets art medförde att fängelse måste väljas som påföljd. Vidare beaktades att gärningen hade begåtts under 2014 och att lagföringen dragit ut på tiden, vilket inte endast RS hade orsakat. Tingsrätten konstaterade vidare att RS hade ålagts djurförbud och att risk för fortsatt brottslighet därmed torde vara undanröjd. Tingsrätten ansåg att påföljden kunde bestämmas till villkorlig dom och ett kraftigt bötesstraff.

RS dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2014-11-21–2014-12-12 till villkorlig dom och 100 dagsböter.

Varbergs tingsrätt 2017-02-27 mål nr B 2689-16

Åklagaren yrkade ansvar för EN för djurplågeri under påstående att EN med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt en katt för lidande någon gång mellan den 15 juni 2016 och den 16 juni 2016 utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att EN hade skjutit katten med fyra skott med ett luftgevär, som orsakade katten lidande, smärta, andnöd, blödningar ur mun och nos, vätska/blödning i lungorna samt luft under huden. Katten hade enligt åklagaren fått avlivas med anledning av skadorna.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann åtalet för djurplågeri styrkt.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att gärningen hade ett straffvärde motsvarande ungefär två månaders fängelse för en vuxen person. Eftersom EN vid tidpunkten för gärningen var 15 år och 7 månader fann tingsrätten att påföljden skulle bestämmas till ungdomstjänst. Med beaktande av EN:s ålder bestämdes ungdomstjänsten till 35 timmar.

EN dömdes för djurplågeri begånget mellan 2016-06-15–2016-06-16 till ungdomstjänst 35 timmar under åberopande av 29 kap. 7 § 1 st brottsbalken.

Varbergs tingsrätt 2017-05-03 mål nr B 330-17

Åklagaren yrkade ansvar för CG för djurplågeri under påståendet att CG i vart fall mellan den 21 juni 2016 och den 21 juli 2016 av grov oaktsamhet genom vanvård hade utsatt ett flertal katter för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att CG hade underlåtit att tillse att omkring 30 katter som visat tecken på ohälsa fått nödvändig vård eller blivit avlivade. Vidare påstod åklagaren att CG hade underlåtit att tillse att katterna haft tillräcklig yta att vistas på och att hålla de utrymmena tillräckligt rena samt att CG inte heller hade sorjt för att katterna fått tillräckligt med mat och haft tillgång till rent vatten.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten konstaterade att CG hade haft 29 katter och underlåtit att tillse att i vart fall 28 av dem fått tillräckligt med mat och rent vatten. Av vittnesuppgifter framgick att samtliga katter hade varit i sådant skick att de avlivades på plats efter beslut av länsstyrelsen. Vidare fann tingsrätten att 18 katter inte haft tillräcklig yta att vistas på och att de utrymmen i huset där katter befunnit sig inte varit tillräckligt rena. Tingsrätten konstaterade också att flera katter hade varit sjuka och att CG inte hade sett till att de fått nödvändig vård eller blivit avlivade. Tingsrätten ansåg det utrett att CG genom vanvård hade utsatt katterna för lidande samt att det genom vittnets uppgifter om ammoniakhalten i huset, dokumentationen kring katternas tillstånd och fotografierna av huset var utrett att vanvården hade pågått under i vart fall den månad som åklagaren påstått. Tingsrätten konstaterade att CG genom inte uppmärksamma katternas lidande hade varit grovt oaktsam. Tingsrätten fann därför att CG skulle dömas för djurplågeri.

Med beaktande av det lidande som katterna fått utstå under en längre tid ansåg tingsrätten att straffvärdet för gärningen uppgick till sex månaders fängelse. Eftersom det inte var fråga om artbrott bestämde tingsrätten påföljden till villkorlig dom och dagsböter.

CG dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2016-06-21–2016-07-21 till villkorlig dom och 100 dagsböter.

Växjö tingsrätt 2017-10-27 mål nr B 871-17

Åklagaren yrkade ansvar för RH och MA för djurplågeri under påståendet att de mellan den 4 februari 2016 och den 18 maj 2016 tillsammans och i samförstånd med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt en hund samt ca ett 50-tal katter för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att RH och MA hade utsatt djuren för vanvård och/eller inte tillsett att de fått erforderlig vård och omsorg, vilket fått till följd att dels ca 25 katter hade avlidit varvid deras kadaver kvarlämnats såväl inomhus som utomhus på fastigheten, dels ca 25 katter och en hund hade avlivats av veterinär och skyddsjägare, enligt följande:

- Hunden hade varit i mycket dåligt skick och i akut behov av veterinärvård genom att vara smutsig, sakna päls fläckvis och flera tänder samt ha kraftigt med tandsten och ha kraftigt förvuxna klor samt ha en djup hudinfektion och öppet sår vid och runt analregionen.
- Katterna hade varit i mycket dåligt skick och i akut behov av veterinärvård genom att vara smutsiga, vara avmagrade eftersom de saknat tillräckligt med mat och vatten, samt haft rinnande ögon och nos.

Åklagaren gjorde vidare gällande att samtliga djur dessutom hade vistats i en mycket smutsig med gammal avföring och för djur olämplig vistelsemiljö, såväl inomhus som utomhus.

Tingsrättens bedömning

Eftersom tingsrätten inte fann visat att RH hade en garantställning i förhållande till de aktuella djuren ogillades åtalet mot honom redan på denna grund.

Tingsrätten fann uppenbart att hunden hade utsatts för ett lidande i de av åklagaren påstådda hänseendena och att MA hade varit grovt oaktsam som underlåtit att ge hunden erforderlig vård och omsorg. Tingsrätten fann åtalet i denna del styrkt och uttalade att straffvärdet motsvarade tre månaders fängelse.

Vidare konstaterade tingsrätten att det var uppenbart att två katter som hade påträffats i ett utedass hade utsatts för ett lidande eftersom de hade stängts in utan tillgång till vatten och foder under högsommarvärme. Katternas tillstånd hade varit sådant att de antingen

dött eller fått avlivas. Tingsrätten fann att MA hade varit grovt oaktsam som underlåtit att ge katterna erforderlig tillsyn och omsorg och ansåg därmed åtalet i denna del styrkt och uttalade att straffvärdet motsvarade en månads fängelse.

Vidare fann tingsrätten mot bakgrund av utredningen att de ca 24 avlivade katterna hade utsatts för ett lidande i de av åklagaren påstådda hänseendena samt att MA hade varit grovt oaktsam som underlåtit att ge de aktuella katterna erforderlig vård och omsorg. Även i denna del fann tingsrätten således åtalet styrkt och uttalade att straffvärdet motsvarade en månads fängelse.

Tingsrätten konstaterade att utredningen var oklar vad gällde återfunna kattkadaver som påträffats på fastigheten. Återfunna kattkadaver kunde således inte enligt tingsrätten läggas MA till last.

Tingsrätten konstaterade i påföljdsfrågan att MA under 2016 hade dömts till dagsböter för djurplågeri som inträffat 2014 och att det således var fråga återfall i likartad brottslighet. Mot denna bakgrund fann tingsrätten att straffvärdet uppgick till sex månaders fängelse. Varken brottslighetens art eller omfattning uteslöt enligt tingsrätten annan påföljd än fängelse. Eftersom MA meddelats djurförbud och då det hade gått relativt lång tid sedan det tidigare brotts-tillfället ansåg tingsrätten att påföljden kunde stanna vid villkorlig dom med dagsböter.

MA dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2016-02-04–2016-05-04 till villkorlig dom och 100 dagsböter.

Värmlands tingsrätt 2017-10-04 mål nr B 2788-17

Åklagaren yrkade ansvar för JÅ för djurplågeri under påstående att JÅ runt julen 2016 uppsåtligen hade utsatt en katt för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att JÅ hade lyft katten i ett ben, hållit den i nackskinet och slagit den i ansiktet/knäppt den på nosen ett flertal gånger.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann genom den åberopade bevisningen bestående i bl.a. en videoinspelning visat att JÅ under en tid om två minuter hade lyft katten i ett ben, hållit den i nackskinet och sträckt ut den samtidigt som han vid ett stort antal tillfällen hade knäppt den på nosen. Tings-

rätten noterade dock inte att slag hade utdelats. Tingsrätten uttalade att det inte rådde något som helst tvivel om att förfarandet hade inneburit ett lidande för katten som under förloppet skrikit, försökt krypa ihop och haft öronen lagda bakåt kring huvudet. Tingsrätten uttalade vidare att det är allmänt känt att nosen på katter är känslig för beröring och JÅ hade utfört en uppsåtlig misshandel som inneburit att katten otillbörligt hade utsatts för lidande. Vidare fann tingsrätten att JÅ under förloppet hade framstått som lugn och kontrollerad, väl medveten om vad han utfört – och att det således inte varit fråga om en enstaka våldshandling i tillfälligt vredesmod. Tingsrätten konstaterade också att det sätt som JÅ hade hållit fast katten under misshandeln varit utstuderat och att katten saknat möjlighet att fly eller på något sätt freda sig.

Tingsrätten fann att straffmättningsvärdet för gärningen motsvarade en månads fängelse. Tingsrätten konstaterade att det varken med hänsyn till brottets art eller till andra omständigheter fanns skäl att bestämma påföljden till fängelse. Tingsrätten ansåg att påföljden kunde stanna vid en villkorlig dom och dagsböter.

JÅ dömdes för djurplågeri begånget mellan 2016-12-01–2017-01-31 till villkorlig dom och 50 dagsböter.

Ystads tingsrätt 2017-10-26 mål nr B 1981-17

Åklagaren yrkade ansvar för CW för djurplågeri under påstående att CW under tiden den 1 juni–den 26 augusti 2016 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet otillbörligen hade utsatt en hund för lidande då hon underlåtit att tillse dels att hunden hade erhållit tillräckligt med foder och vatten av god kvalitet och anpassat efter djurslaget, till följd varav den hade blivit kraftigt avmagrad och oförmögen att röra sig, dels att hunden avlivats eller erhållit erforderlig vård av veterinär. Åklagaren gjorde gällande att hundens bristfälliga kondition hade föranlett att den omhändertagits och omedelbart avlivats.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann klarlagt att hunden hade utsatts för lidande och borde tagits till veterinär i vart fall under ett par månader innan den avlivades och att CW under åtminstone 7–10 dagar före den 26 augusti 2016 hade insett detta. Tingsrätten fann dock inte bevisat att

CW också skulle ha underlåtit att tillse att hunden erhållit tillräckligt med foder och vatten. Tingsrätten fann således styrkt CW med uppsåt hade utsatt hunden för lidande genom att inte tillse att hunden avlivats eller erhållit erforderlig veterinärvård och fann att gärningen var att bedöma som djurplågeri.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att mot bakgrund av det lidande som CW med uppsåt hade utsatt hunden för kunde straffet inte stanna vid böter. Tingsrätten fäste här uppmärksamhet vid att CW hade sagt att hon aldrig sett en magrare hund och att ett vittne hade berättat att hunden – när han uppmärksammade den – legat delvis dold under en filt i bagageutrymmet på en stängd bil i soligt och mycket varmt väder. Tingsrätten fann att påföljden i stället skulle bestämmas villkorlig dom. Men med hänsyn till CW:s ålder och påtagligt utsatta ekonomiska och sociala situation fanns det enligt tingsrätten särskilda skäl mot att förena den villkorliga domen med böter.

CW dömdes för djurplågeri begånget mellan 2016-06-01–2016-08-26 och med åberopade av 29 kap. 5 § 2 st brottsbalken bestämdes påföljden till villkorlig dom.

Örebro tingsrätt 2017-11-22 mål nr B 1114-17

Åklagaren yrkade ansvar för AF och UF för djurplågeri under påstående att de under ca tre veckors tid omedelbart innan den 19 februari 2015 av grov oaktsamhet genom vanvård otillbörligen utsatt slaktsvin för lidande. Åklagaren gjorde gällande att AF och UF, trots information om att det varit onormalt stor förekomst av frakturer hos slaktsvin, hade underlåtit att utfodra djuren med koncentratfoder innehållande en betydande del av foderstatens protein och mineraler, vilket ledde till att ca 15 grisar, utöver de som redan var uppsatta för avlivning, inte kunde resa sig alternativt reste sig och uppvisade stora svårigheter att röra sig och därmed var i skick för avlivning. Vidare gjorde åklagaren gällande att ett tjugotal djur hade hältor utan att stå under behandling samt att det i djurbesättningen fanns stora problem med svansbitning och röribitning.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann visat att ett stort antal slaktsvin hade utsatts för vanvård genom utfordring med felaktig foderblandning samt att ett antal djur hade varit i skick att avlivas utan att detta skett omedelbart och att minst ett tjugotal djur haft hältor utan att stå under behandling. Tingsrätten fann bl.a. också visat att såväl AF som UF under åtalad tid hade vetat om att det varit en onormalt stor förekomst av frakturer hos slaktsvin levererade från deras gård.

Tingsrätten fann att AF av grov oaktsamhet hade underlåtit att vidta nödvändiga åtgärder för att ta reda på orsaken till grisarnas lidande och åtgärda den orsaken. Vidare hade han enligt tingsrätten av grov oaktsamhet utsatt ett antal svårt sjuka grisar för lidande genom att inte avliva dessa omedelbart utan väntat med detta ibland upp till fem dagar samt av grov oaktsamhet utsatt minst ett tjugotal grisar med hälsa för lidande genom att inte ge dem nödvändig behandling. Tingsrätten fann därmed åtalet mot AF styrkt.

Tingsrätten fann det inte visat att UF av grov oaktsamhet otillbörligen utsatt slaktsvin för lidande genom sådan vanvård av djuren som åtalet avser varför åtalet mot henne ogillades.

Tingsrätten ansåg att gärningen hade ett straffvärde på fängelse tre månader. Tingsrätten ansåg dock att påföljden kunde stanna vid en villkorlig dom med dagsböter. Vid bestämmandet av antalet dagsböter beaktade tingsrätten i sänkande riktning att AF p.g.a. brottet hade belagts med djurhållningsförbud och därmed inte längre kunde bedriva slaktsvinsuppfödning som tidigare varit en betydande inkomstkälla för honom. Vidare beaktades den långa tid som förflutit mellan gärning och dom.

AF dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2015-01-27–2015-02-19 till villkorlig dom och 40 dagsböter.

2016

Hovrättsavgöranden

Gotha hovrätt 2016-12-07 mål nr B 1155-16

Åklagaren yrkade ansvar för KÅN för djurplågeri under påstående att KÅN uppsåtligen eller av grov oaktsamhet under en längre tid fram till den 20 mars 2015 otillbörligen utsatt merparten av sina 37 får

för lidande genom vanvård, då dessa inte utfordrats tillräckligt och med foder av tillräckligt god kvalitet.

Åklagaren yrkade även ansvar för KÅN för brott mot djurskyddslagen under påstående att KÅN uppsåtligen eller av oaktsamhet under en tid fram till den 20 mars 2015 hade brustit i tillsyn av sina får och inte gett dem nödvändig vård genom att inte låta verka klövarna på merparten av sina 37 får.

Åklagaren gjorde vissa mindre justeringar av åtalet i fråga om bl.a. tiden för brotten i hovrätten.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann bl.a. utrett att merparten av fåren vid omhändertagande hade varit kraftigt avmagrade, att samtliga tackor visat symtom på långvarig avmagring, att fårens avmagrade tillstånd i vart fall berott på att de inte utfordrats med foder av tillräckligt god kvalitet och att avmagringen i vart fall måste ha pågått under en tid om minst två till tre veckor samt att merparten av fåren haft övervuxna respektive kraftigt övervuxna klövar.

Vidare fann tingsrätten bl.a. utrett att får som inte har tillgång till adekvat foder lider både psykiskt och fysiskt, att får som svälter blir stressade och magrar av, att den fysiska stressen kan leda till annan sjukdom, att dräktiga tackor kan resorbera sina foster eller kasta (abortera) och de får som har lyckats behålla sina foster kan få svårt med födsel och att mjölkproduktionen kan sina helt, varför även nyfödda lamm riskerar att svälta ihjäl.

Tingsrätten fann att KÅN i vart fall av grov oaktsamhet hade gjort sig skyldig till djurplågeri samt att han i vart fall av oaktsamhet hade gjort sig skyldig till brott mot djurskyddslagen, allt i enlighet med åtalet. Tingsrätten fann således åtalet i sin helhet styrkt.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att de gärningarna som KÅN befunnits skyldig till var inte av allvarligare slag än att påföljden kunde stanna vid villkorlig dom och ett kraftigt bötesstraff.

KÅN dömdes för djurplågeri, begånget under en längre tid fram till 2015-03-20 samt för brott mot djurskyddslagen begånget under en tid fram till 2015-03-20. Påföljden bestämdes till villkorlig dom och 100 dagsböter.

Hovrättens bedömning

KÅN yrkade att hovrätten skulle ogilla åtalet eller bestämma påföljden till dagsböter.

Hovrätten konstaterade bl.a. att fåren i mars 2015 hade varit i kraftigt avmagrat skick. Hovrätten ansåg att fårens tillstånd då de omhändertogs i mars 2015 helt måste tillskrivas det sätt på vilket de sköts och utfodrats. Hovrätten fann åtalet styrkt.

I påföljdsfrågan uttalade hovrätten att brottsligheten var så allvarlig att den inte kunde sonas med enbart böter och att påföljden därför skulle bestämmas på det sätt tingsrätten hade gjort. Hovrätten fann inte skäl att nedsätta antalet dagsböter.

Hovrätten fastställde tingsrättens dom.

Hovrätten för Övre Norrland 2016-05-24 mål nr B 550-15

Åklagaren yrkade ansvar för envar av HW och LW för brott mot djurskyddslagen under påstående att de tillsammans och i samförstånd i egenskap av djurhållare under perioden 2013-12-01–2014-01-23 hade underlåtit att ge i vart fall 70 stycken får tillräckligt med foder eller foder av god kvalitet och anpassat för djurslaget, vilket fått till följd att djuren blivit avmagrade och utsatts för lidande.

Åklagaren gjorde vidare gällande att de i vart fall hade underlåtit att ge djuren nödvändig vård, vid behov av veterinär, eller vidtagit andra åtgärder, eller avlivat djuren, trots att djuren varit sjuka, skadade eller på annat sätt genom sitt beteende visat tecken på ohälsa, vilket fått till följd att djuren blivit avmagrade och utsatts för lidande.

Åklagaren justerade gärningsbeskrivningen i hovrätten genom att lägga till att HW och LW begick gärningen med uppsåt eller av oaktsamhet.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann styrkt att HW och LW tillsammans och i samförstånd på sin gård under åtalad period agerat på sätt åklagaren påstått i första stycket i gärningsbeskrivningen.

Tingsrätten ansåg att då gärningen hade begåtts med uppsåt och avsett en förpliktelse av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt kunde påföljden inte stanna vid böter. Enligt tingsrättens uppfatt-

ning förelåg inte någon återfallsrisk varför påföljden skulle bestäms till villkorlig dom i förening med ett relativt kraftigt bötesstraff.

Envar av HW och LW dömdes för brott mot djurskyddslagen begånget under perioden 2013-12-01–2014-01-23 till villkorlig dom och 60 dagsböter.

Hovrättens bedömning

Hovrätten, som fann att de tilltalade hade varit medvetna om och förhållit sig likgiltiga inför risken att fåren blivit avmagrade och därigenom utsatts för lidande, delade även i övrigt tingsrättens bedömning i fråga om skuld och rubricering och fann således att HW och LW i enlighet med den i hovrätten justerade gärningsbeskrivningen uppsåtligen genom sin underlåtenhet hade brutit mot 3 § och 36 § första stycket den då gällande djurskyddslagen enligt förstahandsyrkandet. Då åklagaren inte hade gjort gällande ansvar i enlighet med 36 § andra stycket då gällande djurskyddslagen, fann hovrätten att gärningen inte kunde anses ha avsett en förpliktelse av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt. Vad avser påföljden gjorde hovrätten ingen annan bedömning än tingsrätten.

Hovrätten fastställde tingsrättens domslut.

Hovrätten över Skåne och Blekinge 2016-05-20 mål nr B 1350-15

Åklagaren yrkade ansvar för DF för djurplågeri under påstående att DF, som bedrivit verksamhet med vakhundsbolag, den 8 januari 2014 och några veckor dessförinnan hade förvarat en schäferhund, en sällskapshund, ensam dygnet runt utomhus på en byggarbetsplats och härvid uppsåtligen eller av grov oaktsamhet otillbörligen utsatt hunden för lidande genom att dels inte ge hunden tillräckligt med foder, vilket medfört att den varit kraftigt avmagrad, muskelfattig, utmattad och haft nötningsskador på tänder då den gnagt på gamla ben i brist på mat, dels inte se till att den haft en hundkoja som varit isolerad och skyddat mot blåst, kyla och fukt, vilket medfört att hunden haft svårt att hålla värmen och dels inte ge hunden tillräcklig tillsyn, dagligen rasta honom på annan plats och se till att han fått sitt behov av social kontakt tillgodosett. Åklagaren gjorde gällande att hunden p.g.a. sin situation hade blivit apatisk och att Läns-

styrelsen den 8 januari 2014 beslutat att omedelbart omhänderta hunden.

Åklagaren yrkade vidare ansvar för DF för hot mot tjänsteman.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten konstaterade att den tillsyn som DF hade utövat över hunden hade omfattat mindre än en timme per dygn. Vidare konstaterades att hunden hade varit placerad på den avlägsna fastigheten i flera veckor med enstaka uppehåll. Tingsrätten ansåg att detta inte kunde vara i närheten av rimlig tillsyn och social kontakt för en sällskapshund och fann detta gärningsmoment styrkt. Tingsrätten fann vidare styrkt att hunden inte fått tillräckligt med mat. Tingsrätten fann att dock inte styrkt att kojans saknat isolering, skydd mot regn eller vind. Sammantaget ansåg tingsrätten att DF i vart fall med likgiltighetsuppsåt hade brustit i sin utfodring och tillsyn av hunden och därmed utsatt den för lidande, och fann att han därmed skulle dömas för djurplågeri. Tingsrätten fann vidare åtalet för hot mot tjänsteman styrkt.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att såväl djurplågeri som hot mot tjänsteman är allvarliga brott som kan leda till fängelse som påföljd. Tingsrätten fann dock det tillräckligt ingripande med villkorlig dom med samhällstjänst.

DF dömdes för djurplågeri begånget 2013-12-25–2014-01-08 och för hot mot tjänsteman till villkorlig dom med samhällstjänst 50 timmar. Om fängelse i stället hade valts som påföljd skulle en månads fängelse ha dömts ut.

Hovrättens bedömning

DF yrkade bl.a. att åtalen skulle ogillas.

Hovrätten anslöt sig till tingsrättens bedömning att DF hade utsatt hunden för lidande genom att inte ge den tillräckligt med foder och tillräcklig tillsyn. Enligt hovrätten var dock annat inte utrett än att DF hade begått djurplågeribrottet av grov oaktsamhet.

Hovrätten ogillade åtalet beträffande hot mot tjänsteman.

I påföljdsfrågan uttalade hovrätten att mot bakgrund av det lidande som DF utsatt hunden för kunde påföljden inte stanna vid böter, utan borde i stället bestämmas till villkorlig dom. Hovrätten fann att det saknades skäl att vid ogillande dom i frågan om hot mot tjänsteman förena den villkorliga domen med samhällstjänst. Efter-

som omhändertagandet av hunden hade bidragit till att DF fått sitt tillstånd att driva vakhundsverksamhet indraget och att han därför saknade egen försörjning ansåg hovrätten att det fanns särskilda skäl mot att förena den villkorliga domen med böter.

Hovrätten ändrade tingsrättens domslut på så sätt att hovrätten bl.a. ogillade åtalet för hot mot tjänsteman samt bestämde påföljden till enbart villkorlig dom.

Svea hovrätt 2016-11-15 mål nr B 3212-16

Åklagaren yrkade ansvar för SM för djurplågeri och skadegörelse under påståendet att SM den 12 juni 2015 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet hade utsatt en kanin för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att SM hade sparkat kaninen ett flertal gånger så att den fått skador på bakbenet och följaktligen behövt avlivas. Vidare påstod åklagaren att SM därigenom hade skadat egendom till men för annans rätt därtill.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann styrkt att SM uppsåtligen hade sparkat på kaninen på sätt åklagaren påstått och att kaninen därigenom hade utsatts för lidande. Åtalet för djurplågeri befanns således styrkt. Tingsrätten fann även åtalet för skadegörelse styrkt.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att eftersom SM skulle dömas bl.a. för djurplågeri som hade begåtts uppsåtligen kunde påföljden inte stanna vid böter. Vidare uttalade tingsrätten att det gemensamma straffvärdet för gärningarna motsvarade ett kortare fängelsestraff. Tingsrätten konstaterade att det fanns förutsättningar att bestämma påföljden till villkorlig dom och böter.

SM dömdes för djurplågeri och skadegörelse begånget 2015-06-12 till villkorlig dom och 50 dagsböter.

Hovrättens bedömning

SM yrkade bl.a. att åtalet i första hand skulle ogillas och i andra hand att straffet skulle lindras.

Hovrätten uttalade att utredningen inte föranledde hovrätten att göra några andra bedömningar än de som tingsrätten hade gjort.

Hovrätten fastställde tingsrättens dom utan några ändringar.

Hovrätten för Västra Sverige 2016-06-22 mål nr B 1208-16

Åklagaren yrkade ansvar för ELA och GA för djurplågeri under påståendet att de tillsammans och i samråd eller samförstånd den 17 april 2013 och i vart fall ett år dessförinnan uppsåtligt eller av grov oaktsamhet genom vanvård otillbörligen hade utsatt 179 nötkreatur för lidande.

Åklagaren gjorde gällande att vanvården hade bestått i att:

A. Djuren inte hade getts tillräckligt med foder av god kvalitet. Det foder som getts hade getts direkt på smutsig mark samt på plats där djuren varit tvungna att stå i gödselvatten för att få tillgång till maten. Bristen på foder hade lett till att 42 djur den 17–18 april 2013 varit kraftigt under normalhull, 13 djur måttligt kraftigt under normalhull, 57 djur måttligt under normalhull, 14 djur lindrigt-måttligt under normalhull och 47 djur lindrigt under normalhull. Av ovan nämnda djur hade bristen på foder även orsakat att 16 djur inte hade varit utvecklade fysiskt i den utsträckning som är väntat för nötkreatur i motsvarande ålder.

B. Djuren inte hade haft tillräcklig tillgång till vatten.

C. Djuren hade saknat godtagbar liggplats, vilket hade lett till att 33 djur den 17–18 april 2013 hade varit mycket kraftigt nedsmutsade med gödselpansar på stora områden och att 39 djur varit kraftigt nedsmutsade med gödselpansar på sidor och lår, vilket fräter på huden som blir irriterad/inflammerad.

D. Veterinär hade inte tillkallats då djuren den 17–18 april 2013 uppvisat följande sjukdomssymptom;

- a) pälslöshet till större del på 37 djur och pälslöshet till hälften på 20 djur och pälslöshet på del av kropp på 18 djur,
- b) inflammerat öga på en ungtjur,
- c) hälta på höger bakben på en kviga.
- d) missljud på de övre luftvägarna på en ko
- e) samt att flertalet djur uppvisat tecken på diarré.

Till följd av vanvården hade sex djur den 18 april 2013 omedelbart avlivats på plats p.g.a. att de varit mycket under normalhull samt i dåligt allmäntillstånd: En ko hade bedömts vara i ett mycket dåligt allmäntillstånd, kraftigt uttorkad samt ha ett missljud från de övre luftvägarna. Den 30 april 2013 hade ytterligare en ko avlivats p.g.a. utmärgling till följd av vanvården.

Åklagaren yrkade vidare ansvar för GA och ELA för brott mot djurskyddslagen under påstående att de gemensamt och i samråd eller samförstånd den 17 april 2013 och i vart fall ett år dessförinnan såsom ägare och skötare till 179 nötkreatur uppsåtligen eller av oaktsamhet brutit mot gällande djurskyddsbestämmelser genom att:

A. Redskap, maskiner och föremål som kunnat skada djuren hade inte försvarats oåtkomligt för dessa och betesmarken/rastgården hade inte varit fri från föremål med uppenbar risk att skada djuren.

B. Kvigor hade inte hållits på ett sådant sätt att risken för betäckning minimerats innan första brunstperioden startar och fram till dess att de uppnått en ålder av 13 månader.

C. Det hade saknats ett närbeläget utrymme där djur som behöver särskild vård ska kunna tas omhand lösgående, en s.k. sjukbox.

D. Markytor som varit hårt belastade av djuren hade inte varit hårdgjorda eller dränerade och de har saknat naturligt motsvarande funktion.

Åklagaren yrkade slutligen ansvar för GA och ELA för brott mot lagen om provtagning på djur, m.m. under påstående att de den 17 april 2013 och en av ett år dessförinnan uppsåtligen eller av grov oaktsamhet hade underlåtit att märka eller ersätta tappade brickor på 73 djur.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann utrett att förhållandena på platsen hade varit sådana som åklagaren beskrivit i de tre gärningspåståendena samt att det inte rådde någon tvekan om att många djur hade lidit. Tingsrätten fann dock att åtalet för djurplågeri skulle ogillas såvitt avsåg underlåtenheten att tillkalla veterinär. Tingsrätten fann vidare att åtalet för brott mot djurskyddslagen skulle ogillas såvitt avsåg avsaknad av sjukbox.

Tingsrätten fann det styrkt att brotten hade begåtts i mars 2013 och fram till den 17 april 2013 samt att ELA och GA hade begått brotten tillsammans och i samråd eller samförstånd och att de hade agerat med likgiltighetsuppsåt.

Tingsrätten fann att djurplågeribrottet hade ett straffvärde motsvarande några månaders fängelse och uttalade att de övriga brotten inte påverkade det sammantagna straffvärdet. Eftersom djurplågeriet inte ett brott av sådan art att påföljden ska bestämmas till fängelse, fann tingsrätten att både GA och ELA skulle dömas till villkorlig dom och böter.

GA och ELA dömdes envar för djurplågeri, brott mot djurskyddslagen och brott mot lagen om provtagning på djur, m.m. begånget 2013-04-17 till villkorlig dom och 70 dagsböter.

Hovrättens bedömning

GA och ELA yrkade att åtalet skulle ogillas.

Hovrätten konstaterade att slutsatsen inte kunde dras att djur som kategoriserats till att ha haft lindrigt-måttligt under normalhull (14 djur) eller lindrigt under normalhull (47 djur) hade varit vanvårdade. Hovrätten fann därför att denna del av djurplågeriåtalet skulle ogillas. Vidare konstaterade hovrätten att det i åtalet påståtts att en ko den 30 april 2013 hade fått avlivats till följd av utmärgling. Hovrätten uttalade att det även framkommit andra omständigheter kring beslutet att avliva kon, och att slutsatsen därför inte kunde dras att avlivningen skett p.g.a. utmärgling. Vidare fann hovrätten oklart om hur det hade förhållit sig med djurens tillgång till vatten. Hovrätten ansåg därför att åtalet även i denna del skulle ogillas. När det gällde övriga delar av åtalet för djurplågeri anslöt sig hovrätten till tingsrättens bedömning och fann således att GA och ELA skulle dömas för djurplågeri i dessa delar.

När det gällde de delarna av åtalet för brott mot djurskyddslagen, punkterna A, B och D, som var föremål för prövning i hovrätten, gjorde hovrätten samma bedömning som tingsrätten. Detsamma gällde åtalet för brott mot lagen om provtagning på djur, m.m.

Hovrätten fann i likhet med tingsrätten att påföljden skulle bestämmas till villkorlig dom och böter. Eftersom hovrätten ogillade åtalet i något större utsträckning än tingsrätten fann hovrätten att antalet dagsböter borde sättas ned något.

Hovrätten ändrade tingsrättens domslut beträffande GA respektive ELA på så sätt att hovrätten bestämde antalet dagsböter till 50.

Tingsrättsavgöranden

Alingsås tingsrätt 2016-02-22 mål nr B 1605-15

Åklagaren yrkade ansvar för TS för djurplågeri under påstående att TS mellan den 1 mars 2015 och den 22 maj 2015 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet hade utsatt en grupp om 17 tjurar för lidande utan godtagbara skäl genom att han underlätit att regelbundet förse ströbädden i gruppboxen med nytt strö samt hålla djuren rena vilket fått till följd dels att djuren hade vadat i en ströbädd full med gödsel och vissa djur sjunkit ned i gödslet och haft svårigheter att resa sig upp, dels att det inte hade funnits något torrt utrymme (torr och ren liggplats) att tillgå i boxen, dels att djuren varit kraftigt nedsmutsade, blöta och förorenade av gödsel (gödselpansar), dels att vattnet och fodret hade varit förorenat av gödsel. Åklagaren gjorde gällande att lidandet hade bestått i dels att djurens hud av gödslet hade blivit röd och irriterad, dels att gödselpansar hade lett till frätskador på huden och delvis päslöshet, dels att avsaknad av en torr miljö och acceptabelt vatten och foder hade lett till att djuren blivit stressade och fått svårt att hålla kroppsvärmen under kalla och blåsiga dagar och i övrigt reglera sin kroppstemperatur.

Vidare gjorde åklagaren gällande att TS uppsåtligen eller av grov oaktsamhet utsatt flertal individer av ovan nämnda grupp av 17 tjurar samt ytterligare 13 stycken nötkreatur för lidande utan godtagbara skäl genom att han underlätit att verka klövarna på djuren vilket fått till följd att djurens klövar blivit förväxta med felaktiga vinklar. Åklagaren påstod att lidandet hade bestått i att överkade klövar med förväxta klövar och felaktiga benställningar hade lett till smärta, klövsulesår och inflammationer i lederna.

Slutligen gjorde åklagaren gällande att TS uppsåtligen eller av grov oaktsamhet utsatt de nämnda 13 stycken nötkreatur för lidande utan godtagbara skäl genom att han underlätit att tillse att djuren hölls rena och hade en torr och ren liggplats och inte använt en godtagbar mängd strö vilket lett till att djuren var kraftigt förorenade med gödsel varvid huden hade blivit irriterad och gödslet frätt på huden med obehag och smärta som följd.

Åklagaren yrkade i andra hand ansvar för brott mot djurskyddslagen under påstående att TS genom ovan nämnda agerande uppsåtligen eller av oaktsamhet brutit mot djurskyddslagens bestämmelser.

Tingsrättens bedömning

När det gällde de 17 tjurarna ansåg tingsrätten att utredningen visade att förhållandena hade varit sådana att de tveklöst utsatts för lidande av relativt allvarligt slag. Vidare fann tingsrätten utrett att detta hade pågått under avsevärd tid och TS i vart fall av grov oaktsamhet hade utsatt djuren för lidande. När det gällde djuren med förväxta klövar fann tingsrätten att det hade rörts sig om åtta–nio djur. Med hänsyn till att klövarna borde ha verkats flera månader tidigare, ansåg tingsrätten att TS:s försummelse var grovt vårdslös. I dessa delar ansåg tingsrätten därmed att styrkt att TS av grov oaktsamhet hade gjort sig skyldig till djurplågeri.

När det gällde gruppen bestående av 13 djur fann tingsrätten utrett att förhållandena för dem varit bristfälliga, men inte att det varit fråga om någon mer långvarig försummelse och inte heller att förhållandena hade medfört några mer allvarliga konsekvenser för djuren. I den delen ansåg tingsrätten därför att det inte var visat att TS uppsåtligen eller av grov oaktsamhet hade utsatt djuren för lidande. Däremot fann tingsrätten att bristerna hade varit sådana att han hade gjort sig skyldig till brott mot djurskyddslagen.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att brottsligheten inte var så lindrig att påföljden kunde stanna vid enbart ett bötesstraff, men fann att det fanns förutsättningar att bestämma påföljden till villkorlig dom och böter.

TS dömdes för djurplågeri och för brott mot djurskyddslagen begångna under perioden 2015-03-01–2015-05-22 till villkorlig dom och 40 dagsböter.

Alingsås tingsrätt 2016-03-30 mål nr B 1831-15

Åklagaren yrkade ansvar för CSP och RES för djurplågeri under påstående att de mellan den 1 januari 2015 och den 9 mars 2015 med uppsåt eller av grov oaktsamhet i egenskap av djurhållare, tillsammans och i samförstånd, hade utsatt tre hästar för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att de tilltalade hade vanvår-

dat hästarna genom att dels underlåta att på ett adekvat sätt utfodra hästarna varvid hästarna hade blivit utmärklade och undernärda, dels underlåta att inom skälig tid tillkalla veterinärvård och eller på annat sätt utreda hästarnas status. Åklagaren gjorde vidare gällande att vanvården hade lett till att hästarna lidit både fysiskt samt psykiskt och att en av hästarna slutligen hade självdött p.g.a. svält och en annan häst varit så kraftigt avmagrad och sjuk att veterinär tvingades att avliva den.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten konstaterade att det var utrett att den häst som hade självdött av svält respektive den häst som fick avlivas av veterinär hade utsatts för lidande på det sätt som åklagaren hade påstått. När det gällde den tredje hästen var utredningen enligt tingsrätten inte tillräcklig för att det skulle anses visat att den hästen hade omfattats av sådan vanvård eller sådana brister som åklagaren hade påstått. Åtalet avseende den tredje hästen kunde således inte bifallas.

Tingsrätten fann att de tilltalade hade agerat grovt vårdslöst när de hade förhållit sig passiva och således hade utsatt de två hästarna för lidande i enlighet med åtalet. Tingsrätten fann därmed att de båda skulle dömas för djurplågeri.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att påföljden inte kunde stanna vid ett bötesstraff, men fann att det förelåg förutsättningar att bestämma påföljden till villkorlig dom med dagsböter.

CSP och RES dömdes envar för djurplågeri begånget under perioden 2015-01-01–2015-03-09 till villkorlig dom och 70 dagsböter.

Gävle tingsrätt 2016-07-07 mål nr B 949-16

Åklagaren yrkade ansvar för LL för djurplågeri under påstående att LL mellan den 29 april 2015 och den 7 maj 2015 med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt en katt för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande LL otillbörligen utsatt hade katten för lidande genom att han inte sett till att katten snarast fått nödvändig vård för öroninflammation och tandsjukdom, alternativt att han inte tillsett att katten omedelbart avlivats.

Tingsrättens bedömning

Av utredningen framgick att katten hade omhändertagits den 7 maj 2015 och därefter avlivats. Tingsrätten konstaterade att utredningen visade att katten hade en svårartad öroninflammation i båda öronen och även en tandsjukdom. Vidare konstaterade tingsrätten bl.a. att katten hade varit kraftigt smärtpåverkad. Tingsrätten fann utrett att katten hade utsatts för vanvård och ett stort lidande under i alla fall den tid som åklagaren angivit, och att det i sammanhanget fick ses som en lång tid. Tingsrätten fann att LL genom sin underlåtenhet att behandla katten eller avliva den av grov oaktsamhet hade gjort sig skyldig till djurplågeri.

Gärningens straffvärde låg enligt tingsrätten på fängelsenivå men då brottet inte utgjorde artbrott ansåg tingsrätten att påföljden skulle bestämmas till en villkorlig dom och böter.

LL dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2015-04-29–2015-05-07 till villkorlig dom och 40 dagsböter.

Hudiksvalls tingsrätt 2016-10-28 mål nr B 1129-16

Åklagaren yrkade ansvar för AM för djurplågeri under påstående att AM i vart fall under tiden den 1 december 2013–18 mars 2014 med uppsåt eller av grov oaktsamhet genom vanvård otillbörligen hade utsatt ca 70 stycken får för lidande. Åklagaren gjorde gällande att vanvården hade bestått i att AM underlåtit att tillse att fåren fått tillräckligt med foder och vatten och foder av tillräckligt god kvalitet, att fåren haft torra och rena liggplatser och att utgödsla fårens förvaringsutrymmen samt att vidta erforderliga åtgärder när djur visat tecken på sjukdom eller ohälsa, såsom att ge djuret nödvändig vård.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten konstaterade att AM hade hållit 50–60 får på sin gård under den tid som åtalet gällde. Fåren omhändertogs den 18 mars 2014 varefter tre baggar avlivades av djurskyddsskäl.

Tingsrätten fann inte visat att fodrets kvalitet hade varit otillräcklig, men fann utrett att AM inte hade gett fåren tillräckligt med foder, vilket enligt tingsrätten var förenligt med att flera får haft underhull. Tingsrätten fann också utrett att fåren inte hade haft rena

och torra liggplatser. Tingsrätten fann dock inte visat att fåren hade fått otillräckligt med vatten.

Vidare konstaterade tingsrätten utrett att AM under tiden som åtalet avsåg hade haft återkommande problem med att djuren haft underhull eller varit magra. Tingsrätten konstaterade bl.a. att vid kontrollbesök den 14 januari 2014 hade 13 får ett hull mycket under det normala och tre får hull under det normala. Vidare fann tingsrätten utrett att fårens underhull hade varit långvarigt och att en obduktion som utförts avseende två baggar utvisade att de haft mycket dåligt hull och blodsugande parasiter, vilket bedömdes starkt ha bidragit till baggarnas dåliga näringstillstånd. Tingsrätten fann att det fanns starka skäl för antagandet att fler får i AM:s fårbesättning hade varit utsatta för sådana angrepp och kom till slutsatsen att fårens konstaterade avmagring måste vara ett resultat av parasitangrepp och bristfällig utfodring samt, beträffande en del av fåren, deras ålder.

Med hänsyn till vad som framkommit om bristerna i djurhållningen och om parasitangrepp på djurbesättningen fann tingsrätten att flera av djuren otillbörligt måste ha utsatts för lidande och att AM genom sin underlåtenhet att agera fick anses ha varit grovt oaktsam. Tingsrätten fann därmed att hon skulle dömas för djurplågeri.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att det aktuella brottet inte var av sådant slag att påföljden borde bestämmas till fängelse. Tingsrätten fann att förutsättningar förelåg att bestämma påföljden till villkorlig dom och böter.

AM dömdes för djurplågeri⁴ begånget under perioden 2013-12-01–2014-03-18 till villkorlig dom och 40 dagsböter.

Kalmar tingsrätt 2016-05-24 mål nr B 950-16

Åklagaren yrkade ansvar för JA för djurplågeri under påstående att han mellan den 1 april 2015 och den 29 september 2015 med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt tolv stycken nötkreatur för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att JA underlåtit att verka djurens klövar och ge skadade/sjuka djur nödvändig vård.

---

⁴ I domslutet anges att den tilltalade ska dömas för djurskyddsbrott. Enligt domskälen ska den tilltalade dock dömas för djurplågeri. Det torde röra sig om en felskrivning i domslutet.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann utrett att en ko hade haft för långa klövar och åtta kor mycket för långa klövar samt att flera kor hade saknat hull. Tingsrätten fann också klarlagt att det hade förelegat vanvård genom att klövarna inte hade verkats beträffande i vart fall åtta kor. Tingsrätten konstaterade att det var visat att långa klövar orsakar belastningsskador på en kos leder och senor m.m. och slutligen avmagring, då kon inte vill röra sig för att beta p.g.a. smärtan. Att kor var avmagrade utvisade enligt tingsrätten att dessa hade lidit p.g.a. att deras klövar inte verkats i tid. Tingsrätten fann att JA förfarit grovt oaktsamt då han inte tillsett att klövarna kom att verkas. Då JA:s agerande orsakat i vart fall de åtta djur som haft mycket långa klövar lidande fann tingsrätten åtalet i denna del styrkt. Åtalet beträffande kor som uppvisat skador ogillades, bl.a. då det saknades information om hur länge skadorna hade funnits och om de orsakat djuren lidande.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att brottsligheten hade avsett ett relativt stort antal djur och att djuren hade utsatts för ett stort lidande framgick av att de valt att inte införskaffa föda. Tingsrätten ansåg att ett bötesstraff inte var tillräckligt ingripande. Tingsrätten ansåg att förutsättningarna att bestämma påföljden till villkorlig dom var uppfyllda. Tingsrätten konstaterade att gärningen hade begåtts under en period när JA drabbats av stora ekonomiska svårigheter vilka föranlett personlig konkurs. Tingsrätten fann med hänsyn till förhållandena vid gärningen och JA:s ekonomiska situation att villkorliga domen inte skulle förenas med böter.

JA dömdes för djurplågeri av åtta djur begånget under perioden 2015-06-01–2015-09-29 till villkorlig dom. Han frikändes från den del av åtalet som avsåg övriga djur.

Kalmar tingsrätt 2016-10-13 mål nr B 614-16

Åklagaren yrkade ansvar för HA för djurplågeri under påstående att HA i vart fall mellan den 17 oktober 2015 och den 17 november 2015 med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt en myskanka för lidande utan godtagbara skäl då HA hållit myskankan instängd i en alldeles för liten bur. Åklagaren gjorde vidare gällande att HA med uppsåt eller av grov oaktsamhet under samma tid som ovan hade utsatt fem får för lidande utan godtagbara skäl då HA underlåtit att

klippa och hålla pålsen ren, underlåtit att verka klövarna samt inte tillsett att fåren hade skydd för väder och vind.

Åklagaren yrkade vidare ansvar för HA för brott mot djurskyddslagen under påståendet att HA under samma tid som ovan uppsåtligt eller av oaktsamhet hade underlåtit att tillse att ovan nämnda myskanka haft vatten, torr och ren liggplats samt skydd för väder och vind samt att han hade underlåtit att klippa klorna på höns och tupp och underlåtit att tillse att fjäderfän på gården haft tillgång till vatten, foder, tillräckligt utrymme samt rena liggytor.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann utrett att en myskanka och fem får samt ytterligare fjäderfän hade påträffats på HA:s fastighet under sådana förhållanden som framgick av åtalet. Tingsrätten fann vidare utrett att myskankan och fåren hade utsatts för lidande under den tiden som åtalet avsåg och att HA beträffade dessa djur gjort sig skyldig till uppsåtligt djurplågeri i enlighet med åtalet.

Vidare fann tingsrätten åtalet för uppsåtligt brott mot djurskyddslagen styrkt, med undantag för att det inte var visat att förhållandena avseende vatten, foder och tillräckligt utrymme varit likadana hela den åtalade perioden.

Tingsrätten fann att påföljden kunde stanna vid villkorlig dom och dagsböter.

HA dömdes för djurplågeri och för brott mot djurskyddslagen begångna under perioden 2015-10-17–2015-11-17 till villkorlig dom och 40 dagsböter.

Linköpings tingsrätt 2016-06-23 mål nr B 1596-15

Åklagaren yrkade ansvar för MC, HC och JA för djurplågeri under påståendet att de mellan den 1 augusti 2014 och den 23 mars 2015 uppsåtligt eller av grov oaktsamhet tillsammans och i samförstånd alternativt var och en för egen del otillbörligen utsatt mer än 30-tal nötkreatur för lidande genom vanvård. Åklagaren gjorde gällande att MC, HC och JA hade

- dels på ett bete lämnat minst 12 djur utan tillsyn och utan foder eller skydd för vind och kyla med följd att minst sju djur hade

avlidit och resterande fem djur omhändertagits, då de varit i kraftigt avmagrat och utmärglat skick,

- dels på en gård lämnat ca 30 djur utan tillsyn, utan tillräckligt foder och foder av god kvalitet, utan skydd för vind och kyla med undantag för möjligen de sista dagarna samt ej tillse att djurutrymmena varit fria från skaderisker med följd att tre djur hade avlivats p.g.a. dåligt skick på veterinärens rekommendation, resterande djur omhändertagits varav ca hälften av dessa varit i kraftigt avmagrat och utmärglat skick.

Tingsrättens bedömning

I målet var bl.a. följande utrett. Vid ett besök på betet den 23 mars 2015 påträffade Länsstyrelsen ett antal döda djur samt tre kalvar och två kor som levde. Det fanns inga tecken på att djuren på betet hade utfodrats och det saknades en torr och skyddad liggplats. En av de döda kvigorna hade två fullgångna kalvar i bukhålan, varav den ena hade frambenen i kvigans bäckenöppning. Kvigorna bedömdes ha dött av förlossningsproblem och därmed utsatts för svåra plågor före döden. Flera av de döda djuren hade förmodligen dött av uttorkning och svält. En av de döda kalvarna bedömdes ha frusit ihjäl kort efter födseln. Samma dag gjordes även ett besök på gården där 25 kor och tre kalvar uppehöll sig på ett närliggande bete. I ladugården fanns stora skaderisker såsom öppningar i golvet till utgödslingen, en kniv samt spikar liggandes i utrymmen där djur vistades. Fodret bedömdes hålla mycket dålig kvalitet. Distriktsveterinären bedömde hälften av djuren vara kraftigt avmagrade samt två av dessa så utmärglade och utmattade att avlivning rekommenderades av djurskyddsskäl.

Tingsrätten fann visat att djuren hade utsatts för lidande på sätt som åklagaren påstått med den inskränkningen att det inte var visat att djuren på gården annat än kortvarigt varit utan skydd för vind och kyla. När det gällde tidsperioden ansåg tingsrätten klarlagt att djuren på betet började utsättas för lidande i vart fall under hösten 2014. Tingsrätten fann det visat att djuren på gården hade utsatts för lidande i vart fall under vintern 2015 fram till slutet av mars 2015. Vidare konstaterade tingsrätten att lidandet hade varit otillbörligt.

Tingsrätten fann inte utrett annat än att MC ensam ägde djuren och därför hade ansvar för dem. Vidare konstaterade tingsrätten hon inte kunde undgå ansvar för att uppsåtligen ha underlåtit att handla på det sätt hennes ansvar krävt och fann därmed att hon skulle dömas

för djurplågeri. Eftersom tingsrätten inte ansåg det visat att HC eller JA i egenskap av ägare eller på annat sätt hade uppdrag att ta hand om djuren ogillades åtalet mot dem.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att brottets straffvärde motsvarade fängelse. I fråga om brottets art konstaterade tingsrätten att MC:s passivitet som hade orsakat djuren lidande hade framkallats av en turbulent social och ekonomisk situation där det var näraliggande att anta att hon inte haft tillräcklig kraft snarare än bristande vilja att fullgöra sina skyldigheter som djurägare. Sammantaget bedömde tingsrätten dessa omständigheter och brottets omfattning utgöra skäl att inte anse att arten av brottet krävde fängelse som påföljd. Inte heller straffvärdet talade enligt tingsrätten för att påföljden skulle bestämmas till fängelse. Tingsrätten fann i stället att förutsättningar förelåg att bestämma påföljden till villkorlig dom och böter.

MC dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2014-11-01–2015-03-23 till villkorlig dom och 120 dagsböter. HC och JA frikändes från brott.

Linköpings tingsrätt 2016-12-06 mål nr B 2987-16

Åklagaren yrkade ansvar för CO för djurplågeri under påstående att CO sedan början av december 2015 eller i vart fall sedan den 1 februari 2016 fram till den 22 februari 2016 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, otillbörligen hade utsatt 45 stycken kor för lidande genom vanvård med följd att tre kor hade dött, en ko avlivats och resterande omedelbart omhändertagits. Åklagaren gjorde gällande att vanvården hade bestått i brister beträffande tillsyn, utfordring, vatten samt skydd för väder och vind, torr och ren liggplats och veterinärvård, vilket hade fått till följd att flertalet av korna tagit sig ut genom stängsel för att söka foder i skog och mark.

Tingsrättens bedömning

Av utredningen framgick bl.a. att veterinär hade bedömt att djuren hade lidit av svält, att de hade utfordrats bristfälligt under en längre tid, flera månader, och heller inte hade haft ständig tillgång till vatten samt att de instängda djuren hade utsatts för ett betydande lidande. Dessa djur hade hullpoäng 1, vilket är den lägsta bedömningen som är möjlig. De djur som hade gått lösa i skogen hade klarat sig något

bättre. Emellertid hade de enligt veterinär periodvis haft svårt att hitta en torr liggplats och hade frusit samt haft svårt att hitta vatten. Även dessa djur bedömdes av veterinär ha lidit av underutfordring och tuffa förhållanden, de hade hullpoäng 1,5 till 2.

I målet fann tingsrätten visat att djuren hade utsatts för lidande på sätt som åklagaren påstått. När det gäller tidsperioden ansåg tingsrätten visat att djuren utsatts för lidande, som varit otillbörligt, från mitten av december 2015 till den 22 februari 2016. Tingsrätten fann att CO genom sin underlåtenhet att vidta nödvändiga åtgärder av grov oaktsamhet hade gjort sig skyldig till djurplågeri.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att straffvärdet låg på fängelse-nivå. Vidare konstaterade tingsrätten att det var CO:s underlåtenhet som lett till djurens lidande samt att det kunde antas att han inte hade haft tillräcklig kraft snarare än bristande vilja att fullgöra sina skyldigheter. Dessa omständigheter bedömdes av tingsrätten utgöra skäl att inte anse att brottets art krävde fängelse. Inte heller straffvärdet talade enligt tingsrätten för att fängelse skulle väljas som påföljd. Tingsrätten fann i stället att påföljden skulle bestämmas till villkorlig dom och böter.

CO dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2015-12-15–2016-02-22 till villkorlig dom och 50 dagsböter.

Luleå tingsrätt 2016-12-20 mål nr B 2380-16

Åklagaren yrkade ansvar för JA för brott mot djurskyddslagen under påståendet att JA mellan den 1 december 2014 och den 29 augusti 2015 med uppsåt eller av oaktsamhet i egenskap av djurhållare för en häst hade brustit i tillsynen av hästen genom att underlåta att tillse att den hade tillräckligt med foder eller foder av god kvalitet anpassat för djurslaget vilket hade fått till följd av att hästen blivit avmagrad.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann utrett att JA hade brustit i tillsynen av hästen genom att antingen underlåta att ge den tillräckligt med foder eller genom att ge foder som ej varit avpassad för djurslaget vilket lett till att hästen avmagrat. Brottet var enligt tingsrätten inte ringa och tingsrätten fann att det måste anses ha begåtts uppsåtligen.

Tingsrätten ansåg att straffvärdet inte var högre än fängelse en månad och fann att förutsättningar förelåg att bestämma påföljden till villkorlig dom och böter.

JA dömdes för brott mot djurskyddslagen begånget 2014-12-01–2015-08-29 till villkorlig dom och 40 dagsböter.

Lunds tingsrätt 2016-01-27 mål nr B 4519-15

Åklagaren yrkade ansvar för CB för djurplågeri under påstående att han i vart fall mellan den 6 oktober 2014 och den 6 november 2014 med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt en hund för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att CB hade

- dels förvarat hunden i en bur inne i bostaden, vilket inte är tillåtet, och burens dessutom varit för liten, vilket begränsat hundens möjligheter att röra sig och medfört hudförtjockningar,
- dels inte rastat hunden i tillräcklig omfattning, vilket medfört att den varit överviktig, haft muskelatrofi och delvis utträttat sina behov inomhus och i burens,
- dels inte gett hunden nödvändig vård för kronisk ytteröroninflammation, vilket medfört klåda och
- dels själv avlivat hunden genom att placera den i ett vattenfyllt badkar och trycka ner den under vattnet tills den drabbats av akut cirkulationssvikt och drunknat, vilket medfört panikångest för hunden.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann åtalet styrkt och att gärningen skulle bedömas på så sätt som åklagaren hade gjort gällande.

Enligt tingsrätten måste hundens lidande varit uppenbart för CB. Tingsrätten konstaterade vidare att CB genom sitt handlande hade visat prov på såväl särskild hänsynslöshet som uppenbar likgiltighet för att motverka hundens lidande i detta fall, och att det i sig skulle tala för att döma honom till en frihetsberövande påföljd. Att CB tidigare var ostraffad och levde under ordnade förhållanden gjorde enligt tingsrätten att man – trots straffvärdet – hade anledning att välja en annan påföljd än fängelse. Tingsrätten fann att påföljden skulle bestämmas villkorlig dom förenad med dagsböter.

CB dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2014-10-06–2014-11-06 till villkorlig dom och 100 dagsböter.

Lunds tingsrätt 2016-02-24 mål nr B 1915-15

Åklagaren yrkade ansvar för BB för djurplågeri under påstående att BB den 19 november 2013 och en tid dessförinnan av grov oaktsamhet hade utsatt tre getter för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att BB hade brustit i sin tillsyn av djuren och inte snarast gett dem nödvändig vård vid behov av veterinär eller avlivat dem.

De aktuella djuren beskrevs enligt följande av åklagaren i gärningsbeskrivningen:

1. En brunvit get var mager, kunde inte resa sig och visade svaga livstecken. Geten avlivades på plats.
2. Ett helsvart kid var mycket kraftigt avmagrad på gränsen till utmärglad, kunde inte resa sig, visade svaga livstecken och hade en kronisk leversjukdom. Geten avlivades på plats.
3. Ett svart och gråvitt kid, var mycket kraftigt avmagrad, vinglade fram och hade kraftig magkatarr. Geten avlivades på plats.

Åtalet omfattade två ytterligare djur, men då åtalet ogillades i dessa delar berörs inte åtalet beträffande dessa djur ytterligare.

Vidare yrkade åklagaren ansvar för BB för brott mot djurskyddslagen under påstående att hon den 19 november och en tid dess förinnan av oaktsamhet hade brustit i sin tillsyn av sju getter och inte snarast gett dem nödvändig vård vid behov av veterinär eller avlivat dem. Getterna hade enligt åklagaren hittas döda på fastigheten.

Tingsrättens bedömning

När det gällde åtalet för djurplågeri beträffande getterna under punkterna 1–3 ovan fann tingsrätten utrett att BB otillbörligen hade utsatt djuren för lidande genom att hon hade underlåtit att ge dem tillräckligt med tillsyn och genom att hon hade underlåtit att snarast ge de sjuka djuren nödvändig vård eller avlivat dem. Tingsrätten bedömde underlåtenheten som grov oaktsamhet och fann åtalet för djurplågeri styrkt beträffande de aktuella getterna.

I fråga om brott mot djurskyddslagen gällande de sju döda getterna fann tingsrätten visat att BB hade brustit i sitt ansvar genom att dessa djur inte fått tillräckligt med tillsyn då de inte fått nödvändig vård alternativt att de avlivats och att hon av oaktsamhet hade vanvårdat djuren.

I påföljdsfrågan fann tingsrätten att då varken brottslighetens straffvärde eller art utgjorde hinder mot det kunde påföljden bestämmas till villkorlig dom och böter.

BB dömdes för djurplågeri samt för brott mot djurskyddslagen begånget 2013-11-19 till villkorlig dom och 50 dagsböter.

Lunds tingsrätt 2016-04-29 mål nr B 2541-15

Åklagaren yrkade ansvar för SK för djurplågeri under påstående att SK, som bedrivit djurhållning med ca 150 nötkreatur, under tiden den 14–20 januari 2014 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet otillbörligen hade utsatt djur för lidande genom att dels inte ge djuren tillräcklig tillsyn, dels inte ge dem tillräckligt med vatten och foder, vilket medfört att de hade varit avmagrade i olika grad, dels inte se till att deras förvaringsutrymmen hade varit rena och dels inte snarast ge sjuka eller skadade djur nödvändig vård vid behov av veterinär eller avliva dem. Åklagaren upplyste i gärningsbeskrivningen att samtliga djur hade omhändertagits.

Åklagaren tog särskilt upp tre djur i gärningsbeskrivning som hade avlivats och beskrev deras skador enligt följande:

- En ko hade legat i ett skjul i sin egen avföring och saknat vatten och foder. Kon hade varit kraftigt avmagrad, haft slidframfall, en varig infektion av livmodern, och skador i ryggmuskulaturen i korsryggen.
- En tjur som hade funnits i ett stall vid sidan av bostaden, hade mycket dåligt hull. Tjuren hade varit kraftigt svullen mellan käkbenena och haft en mycket kraftig svullen och hård tunga, en s.k. trätunga, vilket medfört att tjuren haft svårigheter att äta.
- En ytterligare tjur, som funnits i samma stall som tjuren ovan, hade varit mycket svullen i höger framben p.g.a. en äldre fraktur i kotleden, vilket medfört svårigheter för tjuren att röra sig.

Tingsrättens bedömning

Genom den framlagda utredningen fann tingsrätten klarlagt att SK hade bedrivit djurhållning avseende ca 130 nötkreatur. Tingsrätten fann vidare att det stod klart att djur i besättningen under tiden den 14–20 januari 2014 otillbörligen hade utsatts för lidande i de avseenden som åklagaren påstått. Enligt tingsrätten kunde SK inte undgå ansvar för att, i vart fall, av grov oaktsamhet otillbörligen ha utsatt djur för lidande i de avseenden och på det sätt som beskrivits i åtalet. Tingsrätten fann därmed att SK skulle dömas för djurplågeri.

Den brottslighet som SK gjort sig skyldig till hade enligt tingsrätten ett straffvärde motsvarande fyra månaders fängelse. Tingsrätten konstaterade att varken straffvärdet eller brottets art talade för att det förelåg en presumtion för att bestämma påföljden till fängelse. Tingsrätten fann att förutsättningar förelåg att bestämma påföljden till villkorlig dom och böter.

SK dömdes för djurplågeri under perioden 2014-01-14–2014-01-20 till villkorlig dom och 70 dagsböter.

Malmö tingsrätt 2016-03-08 mål nr B 740-16

Åklagaren yrkade ansvar för RB för djurplågeri under påstående att RB från i vart fall den 1 januari 2013 fram till och med den 28 april 2015 med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt sin hund för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att RB inte hade gett hunden nödvändig veterinärvård trots att hunden haft tandproblem och ortopediska problem, vilka orsakat henne smärta samt begränsat hennes förmåga till naturligt beteende.

Tingsrättens bedömning

I målet var utrett att hunden omhändertogs den 28 april 2015. Vid veterinärundersökning konstaterades att hunden hade varit utsatt för lidande i form av smärta som kraftigt begränsat hundens förmåga till naturligt beteende och som varit plågsamt för hunden. Det beslutades att hunden omedelbart skulle avlivas.

Tingsrätten fann det klarlagt att hunden hade varit utsatt för lidande under en längre tidsperiod. Tingsrätten fann att RB uppsåtligt hade vanvårdat hunden och därigenom otillbörligen utsatt hunden för lidande. Åtalet för djurplågeri befanns därmed styrkt.

Tingsrätten fann inte att det förelåg sådana omständigheter som talade för att fängelse skulle väljas som påföljd. Med hänsyn till den långa tid som djurplågeriet hade pågått ansåg tingsrätten det inte tillräckligt med enbart ett bötesstraff. Påföljden bestämdes därför till villkorlig dom och ett måttligt bötesstraff.

RB dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2013-01-01–2015-04-28 till villkorlig dom och 60 dagsböter.

Skaraborgs tingsrätt 2016-01-26 mål nr B 3416-15

Åklagaren yrkade ansvar för JÅ och HÅ för djurplågeri under påståendet att de den 15 april 2015 med uppsåt eller av grov oaktsamhet tillsammans och i samförstånd hade utsatt minst 50 grisar för lidande utan godtagbara skäl. Detta genom att de drivit ut grisarna till en slaktbil genom att använda en stämpelhammare, vilket orsakat grisarna sårskador.

Tingsrättens bedömning

I målet var utrett att den aktuella dagen skulle 260 grisar transporteras till slakteri, varvid JÅ och HÅ hade skött utdrivningen från svinstallet till transporten. Vid framkomsten till slakteriet konstaterades att minst 50 av grisarna hade riv- och sårmärken på ryggarna. Tingsrätten fann att grisarnas skador hade uppkommit till följd av att de rivits med en stämpelhammare, bestående av ett plattjärn försedd med ett antal taggar, samt att rivningarna hade varit talrika och orsakat djuren lidande. Tingsrätten konstaterade att skadorna inte kunde ha uppkommit på annat sätt än att de tilltalade hade använt stämpelhammare för att driva grisarna. Det måste enligt tingsrätten ha stått klart för de tilltalade att deras handlade orsakat grisarna lidande. Tingsrätten fann således att de skulle fällas till ansvar för att tillsammans och i samförstånd ha gjort sig skyldiga till djurplågeri.

Tingsrätten fann att påföljden för JÅ respektive HÅ skulle bestämmas till villkorlig dom och böter.

JÅ och HÅ dömdes envar för djurplågeri begånget den 15 april 2015 till villkorlig dom och 80 dagsböter.

Skellefteå tingsrätt 2016-09-14 mål nr B 679-16

Åklagaren yrkade ansvar för JT för djurplågeri under påstående att han någon gång mellan den 15 december 2015 och den 20 januari 2016 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet hade utsatt fyra kalvar och sex ungdjur av nöt för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att JT hade vanvårdat djuren genom att inte ge dem tillräckligt med foder och foder av god kvalitet, vilket fått till följd att djuren hade avmagrat, och genom att hålla de avmagrade djuren utomhus vintertid utan att se till att de haft en torr och ren liggplats samt genom att inte ge djuren tillräckligt med vatten.

Tingsrättens bedömning

I målet var utrett att Länsstyrelsen hade beslutat att omedelbart omhänderta de aktuella djuren och att samtliga utom ett av djuren skulle avlivas. Tingsrätten fann klarlagt att JT hade vanvårdat djuren på det sätt som åklagaren påstått och därigenom otillbörligen utsatt dem för lidande. Tingsrätten fann att JT:s underlåtenhet att inte vidta tillräckliga åtgärder för att undvika att djuren utsattes för lidande var grov oaktsam och att han därmed skulle dömas för djurplågeri.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att brottet utgjorde en betydande kränkning av de intressen som bär upp djurskyddet och påföljden därför inte kunde stanna vid ett bötesstraff. Vidare uttalade tingsrätten att brottet dock inte var av sådan art att det generellt föreligger en presumtion för fängelse och att förutsättningar förelåg för att bestämma påföljden till villkorlig dom och böter.

JT dömdes för djurplågeri begånget 2015-12-15–2016-01-20 till villkorlig dom och 60 dagsböter.

Södertälje tingsrätt 2016-09-07 mål nr B 1048-16

Åklagaren yrkade ansvar för AM för djurplågeri under påstående att han mellan den 1 juli och den 30 augusti 2015 uppsåtligen hade utsatt en kanin för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att AM hade skjutit flera skott mot kaninen med en Soft Air Gunpistol.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten konstaterade att av det videoklipp som åklagaren hade presenterat framgick bl.a. att AM i en trädgård på ett avstånd av ca tio meter siktade och därefter sköt åtta skott mot en kanin med en Soft Air Gun-pistol, varpå kaninen sprang i väg några meter och stannade. Av filmen framgick vidare att AM då gick fram till kaninen och avlossade ytterligare nio skott, varefter han lämnade kaninen till synes livlös på marken. Under senare delen av händelseförloppet på filmen rullade kaninen runt på marken på ett sätt som antydde att den försökte att återfå sin kroppskontroll. Enligt tingsrätten framgick det tydligt att AM hade uppsikt över kaninen under hela händelseförloppet samt att han avlossade flera skott mot den, på såväl långt som nära avstånd. Tingsrätten fann vidare visat att kaninen hade orsakats lidande av såväl fysisk som psykisk natur. Enligt tingsrätten var det utrett att AM uppsåtligen hade utsatt kaninen för lidande utan godtagbara skäl. Åtalet befanns alltså styrkt.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att brottet hade begåtts uppsåtligen och fick betraktas som hänsynslöst. Vid bedömningen av straffvärdet beaktade tingsrätten också att gärningen hade utförts i närvaro av bl.a. minderåriga barn. Sammantaget ansåg tingsrätten att gärningen hade ett straffvärde om motsvarande fängelse i en månad. Även om gärningen gav uttryck för en viss hänsynslöshet kunde den enligt tingsrätten inte anses vara av en sådan art att den motiverade ett fängelsestraff. Tingsrätten fann i stället att påföljden kunde stanna vid villkorlig dom och dagsböter.

AM dömdes för djurplågeri begånget mellan 2015-07-01–2015-08-30 till villkorlig dom och 40 dagsböter.

Uddevalla tingsrätt 2016-04-28 mål nr B 2993-15

Åklagaren yrkade ansvar för ÖJ för djurplågeri under påståendet att ÖJ under tiden 3 juli–16 juli 2015 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet genom vanvård hade utsatt en ko för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att ÖJ under nämnd tidsperiod som en del av vanvården hade underutfodrat djuret, ej gett det tillräcklig tillsyn och ej tillsett att det fått tillräckligt med vatten vilket medfört att djuret vid tillsynsbesök den 16 juli 2015 hade företett tecken på uttorkning, avmagring samt tecken på skada på bakbenen vilket det

senare medfört att djuret inte kunnat stå på sina bakben. Åklagaren gjorde vidare gällande att ÖJ, trots alla tecken på ohälsa hos djuret, underlåtit att vidta åtgärder såsom att ge djuret nödvändig vård, vid behov av veterinär, alternativt låta avliva djuret.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann utrett att kon hade haft de skador och besvär som åklagaren gjort gällande samt att kon uppenbarligen inte fått tillräckligt med vatten och foder och helt säkert lidit p.g.a. detta. Vidare fann tingsrätten klarlagt att vanvården pågått under i vart fall ett par veckor under den aktuella tidsperioden. ÖJ:s underlåtenhet att ta hand om det skadade djuret bedömdes som grovt oaktsam. Tingsrätten fann dock inte visat att skadorna på kons bakben hade något samband med den bristande tillsynen eller utfordringen. Med det undantaget fann tingsrätten åtalet styrkt.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att brottets straffvärde inte var så högt att det i sig motiverade ett fängelsestraff samt att brottet inte heller var av sådan art att det fanns skäl att döma till fängelse. Tingsrätten fann att det förelåg förutsättningar att bestämma påföljden till villkorlig dom och ett måttligt bötesstraff.

ÖJ dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2015-07-03–2015-07-16 till villkorlig dom och 60 dagsböter.

Umeå tingsrätt 2016-06-13 mål nr B 265-16

Åklagaren yrkade ansvar för HP för djurplågeri under påståendet att HP under tiden mellan den 1 februari 2015 och den 9 april 2015 uppsåtligt eller av grov oaktsamhet genom vanvård hade utsatt en hund för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att vanvården hade bestått i att HP inte hade gett hunden nödvändig vård eller avlivat den, då hunden under tre månader varit sjuk, skadad eller på annat sätt genom sitt beteende visat tecken på kraftig ohälsa. Vidare gjorde åklagaren gällande att hunden vid veterinärbesök den 9 april 2015 hade varit helt oförmögen att ställa sig upp och stå på sina bakben samt att den hade fuktiga, blodiga och inflammerade sår, vilket ledde till att den avlivades.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann utrett att hunden vid veterinärbesök den 9 april hade varit i det skick som åklagaren påstått. Tingsrätten fann vidare att HP genom att inte se till att hunden omedelbart tagits till veterinär för avlivning hade utsatt den för lidande under lång tid. Tingsrätten ansåg att HP uppsåtligt gjort sig skyldig till djurplågeri och fann åtalet styrkt.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att påföljden inte kunde stanna vid dagsböter. Tingsrätten fann att förutsättningar förelåg för att bestämma påföljden till villkorlig dom och böter.

HP dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2015-02-01–2015-04-09 till villkorlig dom och 40 dagsböter.

Umeå tingsrätt 2016-02-25 mål nr B 78-16

Åklagaren yrkade ansvar för EN för djurplågeri under påståendet att EN under tiden 1 juni 2015–18 juli 2015 av i vart fall grov oaktsamhet hade vanvårdat en ko/ungdjur genom att underlåta att se till att djuret hade fått nödvändig veterinärvård trots att det visat tecken på att vara skadad med anledning av en kraftig svullnad och felställning vid höger framknä som visat sig vara en fraktur och/eller en skelettskada eller ledbandsskada. Åklagaren gjorde gällande att djuret av vården otillbörligen hade tillfogats lidande under icke obetydlig tid.

Vidare yrkade åklagaren ansvar för EN för brott mot djurskyddslagen under påståendet att EN under perioden 2015-04-10–2015-07-02 hade underlåtit att ge en ko tillräckligt med foder eller foder av god kvalitet och anpassat för djurslaget samt anpassat till det förhållandet att djuret var dräktigt och senare skulle ge di till en kalv, vilket fått till följd att det blivit avmagrat och utsatts för lidande. Åklagaren gjorde i denna del gällande att EN i vart fall hade underlåtit att ge kon nödvändig vård, vid behov av veterinär, eller vidtagit andra åtgärder, eller avlivat djuret, trots att det var väldigt avmagrat och därigenom visade tecken på ohälsa.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann visat att skadan på kon/ungdjuret hade skett minst en till två veckor innan veterinärkontroll den 2 juli 2016 och att kon således fått stå med sin allvarliga skada minst två veckor utan några

åtgärder från EN. Detta hade enligt tingsrätten inneburit ett otillbörligt, utdraget lidande för djuret som slaktades den 18 juli 2015. Tingsrätten fann att EN i denna del skulle dömas för djurplågeri.

I fråga om kon fann tingsrätten att kon hade konstaterats vara kraftigt avmagrad vid veterinärinspektion den 2 juli och 6 juli 2015. Tingsrätten uttalade vidare att EN redan vid inspektion i april uppmärksammats på kons belägenhet genom att kon bedömdes ha hullgrad 1 på en skala från 1 till 5 samt att EN hade förelagts att ombesörja att kon nådde hullgrad 3. Tingsrätten uttalade att förutom att släppa ut kon på grönbete hade EN inte vidtagit några åtgärder får att komma tillrätta med kons avmagrade tillstånd. Tingsrätten ansåg att EN med detta passiva beteende brutit mot bestämmelserna i djurskyddslagen på det sätt åklagaren påstått.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att straffet borde bli villkorlig dom och ett måttligt bötesstraff.

EN dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2015-06-01–2015-07-18 samt för brott mot djurskyddslagen begånget under 2015-04-10–2015-07-02 till villkorlig dom och 50 dagsböter.

Uppsala tingsrätt 2016-10-04 mål nr B 2059-16

Åklagaren yrkade ansvar för JS för djurplågeri under påståendet att JS under tiden 1 juni–4 september 2015 uppsåtligt eller av grov oaktsamhet alternativt av oaktsamhet genom vanvård och bristande tillsyn hade tillfogat sin hund otillbörligt lidande. Åklagaren gjorde gällande att JS hade underlåtit att säkerställa att hunden haft tillgång till tillräckligt med foder och vatten av god kvalitet och anpassad efter hundens behov och/eller underlåtit att vidta åtgärder, föranstalta vård eller tillkalla veterinär trots att hunden visat tecken på ohälsa. Vidare påstod åklagaren att hunden vid obduktion hade varit mycket kraftigt avmagrad, helt saknat fettreserver och utsatts för tillbakabildning av kroppens samtliga muskelgrupper; hunden var utmärglad och bedömdes ha dött till följd av utmärglning.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann utrett att hunden hade dött till följd av kraftig undernäring genom en process som pågått under en längre tid, innefattande den som angetts i åtalet och att hunden utsatts för lidande.

Tingsrätten fann att JS av grov oaktsamhet gjort sig skyldig till djurplågeri.

Tingsrätten fann att påföljden inte kunde stanna vid böter, samt att förutsättningar förelåg att bestämma påföljden till villkorlig dom och böter.

JS dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2015-06-01–2015-09-04 till villkorlig dom och 60 dagsböter.

Värmlands tingsrätt 2016-03-22 mål nr B 3528-15

Åklagaren yrkade ansvar för VE för djurplågeri under påstående att VE någon gång mellan den 26 och 28 juni 2015 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, utan godtagbara skäl, hade utsatt en katt för lidande genom att skjuta på den med pilbåge.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann utrett att VE hade skjutit med pilbåge och träffat en katt samt att han därefter hade filmat katten och skickat videosekvensen till vänner. Tingsrätten fann styrkt att VE:s avsikt varit att träffa katten när han sköt med pilbågen. Tingsrätten konstaterade att videosekvensen var relativt kort och att VE:s uppgift om att han direkt efter att han slutat filma genom ytterligare skott hade avlivat katten fick tas för godo. Enligt tingsrätten rådde det dock inget tvivel om att katten hade varit utsatt för lidande. Tingsrätten fann åtalet för uppsåtligt djurplågeri styrkt.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att straffvärdet motsvarade ett kortare fängelsestraff. Tingsrätten fann att brottets art inte var sådant att påföljden skulle bestämmas till fängelse och att påföljden därför skulle bestämmas till en villkorlig dom och ett inte obetydligt bötesstraff. Tingsrätten beaktade vid påföljdsbedömningen VE:s ålder (19 år) vid gärningen och att han med anledning av händelsen hade förlorat sitt arbete samt utsatts för hot.

VE dömdes för djurplågeri begånget mellan 2015-06-26–2015-06-28 till villkorlig dom och 120 dagsböter under återopade av 29 kap. 5 § 1 st 7 p och 9 p samt 29 kap. 7 § 1 st brottsbalken.

Växjö tingsrätt 2016-05-11 mål nr B 1010-16

Åklagaren yrkade ansvar för BJ för djurplågeri under påstående att BJ under perioden från den 15 augusti 2015 till och med den 24 augusti 2015 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet genom vanvård otillbörligen hade utsatt en tjur för lidande. Åklagaren gjorde gällande att vanvården bestått i att BJ underlåtit att snarast ge tjuren nödvändig veterinärvård, alternativt att tillse att den omedelbart avlivades, trots att tjuren – som hade två frakturer på underkäken – uppvisat uppenbara tecken på allvarlig ohälsa.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann utrett att tjuren hade utsatts för lidande till följd av att den inte hade fått nödvändig veterinärvård eller omedelbart avlivats. Tingsrätten fann också styrkt att BJ varit medveten om djurets lidande och att det passerat ca en vecka från det att han observerade problemet med djuret och till dess det togs till slakt. Tingsrätten fann således att djuret hade utsatts för vanvård och för ett otillbörligt lidande. Tingsrätten fann att BJ skulle dömas för uppsåtligt begånget djurplågeribrott.

I påföljdsfrågan konstaterade tingsrätten att förutsättningar förelåg för att bestämma påföljden till villkorlig dom. Då fråga var om uppsåtligt brott och då djuret fått utstå lidande under en veckas tid ansåg tingsrätten att den villkorliga domen skulle förenas med dagsböter.

BJ dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2015-08-10–2015-08-24 till villkorlig dom och 100 dagsböter.

Växjö tingsrätt 2016-04-13 mål nr B 909-16

Åklagaren yrkade ansvar för AD för djurplågeri under påstående att AD någon gång mellan den 1 oktober 2014 och den 18 november 2014 med uppsåt eller av grov oaktsamhet genom vanvård hade utsatt i vart fall 100 fjäderfän för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att vanvården hade bestått i att AD hållit djuren i förvaringsutrymmen där renhållningen varit eftersatt och dricksvattnet nedsmutsat och att förvaringsutrymmena i vissa fall även hade varit bristfälliga genom att ha nätgolv och sakna inredning där djuren kunde söka skydd.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann bl.a. utrett att det hade saknats ströbädd där fåglarna vistades samt att renhållningen av utrymmena varit eftersatt då det varit mycket avföring på golven. Tingsrätten uttalade att då det utifrån mängden avföring hade rört sig om flera månaders eftersatt renhållning var detta en allvarlig brist i djurhållningen. Tingsrätten konstaterade att avföring på golvet fräter på fåglars fötter, vilket är smärtsamt, och att brist på rengöring medför ammoniakgas i det utrymme där djuren vistas, vilket kan skada djurs andningsorgan och verka frätande på deras hud. Tingsrätten fann vidare utrett att det i mindre omfattning hade funnits fåglar som vistats i burar med enbart nätgolv, vilket leder till smärta i fåglars fötter, samt att det saknades skydd för de vaktlar som AD höll.

Tingsrätten ansåg vid en samlad bedömning att den eftersatta renhållningen, det smutsiga dricksvattnet, det bristfälliga underlaget med nätgolv och bristen på inredning där djuren kunde söka skydd hade varit av sådan omfattning att detta hade orsakat djuren lidande utan att godtagbara skäl därtill hade funnits. Tingsrätten fann att AD av i vart fall grov oaktsamhet hade gjort sig skyldig till djurplågeri i enlighet med åtalet.

I fråga om påföljd uttalade tingsrätten att samtliga djur hade avlivats och det därför inte fanns anledning att tro att AD på nytt skulle göra sig skyldig till brott, varför påföljden skulle bestämmas till villkorlig dom utan böter.

AD dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2014-10-01–2014-11-18 till villkorlig dom.

Växjö tingsrätt 2016-12-16 mål nr B 2612-15

Åklagaren yrkade ansvar för ÅK för djurplågeri under följande påståenden.

- ÅK hade någon gång mellan den 5 februari 2014 och den 24 september 2014 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet genom vanvård utsatt i vart fall åtta ungdjur eller kalvar för lidande utan godtagbara skäl. Vanvården hade bestått i att ÅK inte hade sett till att djuren, som lidit av ringorm och/eller parasitangrepp, fått tillräckligt med foder och haft tillgång till rena förvaringsutrymmen.

- ÅK hade mellan den 5 februari 2014 och 9 mars 2014 med uppsåt eller av grov oaktsamhet genom vanvård utsatt en tjur för lidande utan godtagbara skäl. Vanvården hade bestått i att ÅK inte sett till att tjuren, som hade ett felvinklat ben, fick nödvändig vård.
- ÅK hade mellan den 10 april 2014 och den 24 september 2014 med uppsåt eller av grov oaktsamhet genom vanvård utsatt en ko för lidande utan godtagbara skäl. Vanvården hade bestått i att ÅK inte sett till att kon fick nödvändig vård för fång.
- ÅK hade mellan den 14 september 2014 och den 24 september 2014 med uppsåt eller av grov oaktsamhet genom vanvård utsatt en ko för lidande utan godtagbara skäl. Vanvården hade bestått i att ÅK inte sett till att kon fått nödvändig vård för hälta och rörelsesvårigheter.

Tingsrättens bedömning

I fråga om ungdjuren fann tingsrätten styrkt att ÅK hade brustit i sin skyldighet att se till att de fått tillräckligt med foder. Tingsrätten fann vidare klarlagt att ÅK vid upprepade tillfällen under den åtalade perioden inte hade sett till att ungdjuren hade rena förvaringsplatser. Vidare konstaterade tingsrätten att ungdjuren, som var angripna av ringorm, under en förhållandevis lång tid hade varit magra och levit i en åtminstone tidvis smutsig miljö. Det framstod därför för tingsrätten som uppenbart att de, genom den vanvård de utsatts för, orsakats otillbörligt lidande. Tingsrätten fann styrkt att ÅK agerat med uppsåt beträffande vanvården av ungdjuren och att åtalet i den delen därmed var styrkt.

I fråga om tjuren fann tingsrätten klarlagt att tjuren hade varit mycket halt och genom vanvård hade utsatts för ett otillbörligt lidande. Tingsrätten fann att ÅK av grov oaktsamhet gjort sig skyldig till djurplågeri i denna del.

När det gällde kon som led av fång fann tingsrätten bl.a. att då fång är ett oerhört smärtsamt inflammatoriskt tillstånd var det visat att kon hade utsatts för ett otillbörligt lidande genom ÅK:s vanvård. Tingsrätten fann styrkt att han av uppsåt hade gjort sig skyldig till djurplågeri i denna del.

När det slutligen gällde åtalet beträffande en ko med rörelsesvårigheter konstaterade tingsrätten bl.a. att då rörelsesvårigheterna hade förelegat under tio dagars tid kunde det hållas för visst att kons

besvär till följd av ÅK:s vanvård hade utgjort lidande. Tingsrätten fann att ÅK i denna del av grov oaktsamhet hade gjort sig skyldig till djurplågeri.

Tingsrätten fann alltså att ÅK hade gjort sig skyldig till djurplågeri i enlighet med åtalet och att han därmed skulle dömas för ett fall av djurplågeri under perioden från och med den 5 februari 2014 till och med den 24 september 2014, oaktat att åklagaren hade delat upp åtalet i flera åtalpunkter.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att brottsligheten hade ett straffvärde motsvarande några månaders fängelse. Tingsrätten konstaterade att varken straffvärdet eller brottslighetens art talade för att påföljden borde bestämmas till fängelse. Tingsrätten fann att det förelåg förutsättningar att bestämma påföljden till villkorlig dom och böter. Med beaktande av att ÅK hade belagts med djurförbud och vad detta inneburit för hans näringsutövning som lantbrukare ansåg tingsrätten att antalet dagsböter kunde stanna vid 30.

ÅK dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2014-02-05–2014-09-24 till villkorlig dom och 30 dagsböter.

2015

Hovrättsavgöranden

Göta hovrätt 2015-09-16 mål nr B 1494-15

Åklagaren yrkade ansvar för NS för djurplågeri under påstående att hon den 13 november 2014 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet otillbörligen hade utsatt sin hund för lidande genom att fästa ett hårband runt hundens nos. Åklagaren gjorde gällande att hunden av misshandeln hade åsamkats smärta, blödningar i slemhinnorna på insidan av överläppar samt svullnad i nos och överläppar.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann bl.a. att NS:s uppgift att hårbandet endast suttit ett par minuter runt hundens nos inte motsades av övrig utredning och att den oaktsamhet som NS agerat med inte kunde bedömas som grov. Tingsrätten ogillade åtalet.

Hovrättens bedömning

Hovrätten konstaterade att det var utrett att NS på sätt som åklagaren påstått hade fäst ett hårband som innehöll en gummisnodd runt hundens nos. Vidare konstaterade hovrätten att det av yttrande från länsveterinär bl.a. framgick att hunden hade mycket ont i huvudet vid det första undersökningstillfället samt att hunden hade blödningar i slemhinnan på insidan av överläpparna, svullen nos och svullna överläppar. Vidare konstaterade hovrätten att det av yttrandet framgick att hårt anlägga en snara eller liknande runt en hunds nos inte bara är smärtsamt i sig men kan också, om det är långvarigt, påverka vävnadscirkulationen med vävnadsskada, svullnad och ytterligare smärta i vävnaden som stasats (snörts av från blod) som i detta fall.

Hovrätten uttalade att bevisningen inte gav utrymme för någon annan förklaring till skadorna än att de hade orsakats av det hårband som NS fäst runt hundens nos samt att NS genom sitt handlande otillbörligen hade utsatt hunden för lidande. Hovrätten fann att NS uppsåtligen hade gjort sig skyldig till djurplågeri på sätt åklagaren påstått.

I påföljdsfrågan uttalade hovrätten att påföljden inte kunde stanna vid böter. Förutsättningar förelåg att bestämma påföljden till villkorlig dom och böter.

Med ändring av tingsrättens dom dömde hovrätten NS för djurplågeri till villkorlig dom och 40 dagsböter.

Hovrätten över Skåne och Blekinge 2015-09-29 mål nr B 861-15

Åklagaren yrkade ansvar för VO för i djurplågeri under påstående att VO under tiden fram till den 23 januari 2014 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet genom vanvård otillbörligen hade utsatt sin hund för lidande genom att hon underlåtit att ge hunden veterinärvård trots att denna lidit av akut och varaktig klåda på stora delar av kroppen, kronisk öroninflammation samt problem med rörelseapparaten. Åklagaren gjorde under huvudförhandlingen vid tingsrätten gällande att hunden hade vanvårdats under hela sin livstid.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten konstaterade att det var utrett att hunden vid inspektionstillfället den 23 januari 2014 led av kronisk öroninflammation och av akut och varaktig klåda på stora delar av kroppen samt att hunden vid samma tillfälle hade problem med rörelseapparaten p.g.a. flera spondyloser (brosk- och benförändringar av kotorna) i ryggraden, artros i höftlederna och osteokondrosförändringar (felaktigt fördelat ledbrusk) i höger bogled. Beslut om omedelbar avlivning fattades samma dag.

Tingsrätten konstaterade vidare att undersökande veterinär bl.a. uppgett att förekomsten av spondyloser, som tar flera år att utveckla, är ett tydligt tecken på att hunden hade varit sjuk under lång tid samt att spondylos, artros och osteokondros gör ont för hunden, att dessa sjukdomar kräver behandling livet ut, att hundar brukar avlivas vid mindre besvär än i detta fall, att öroninflammation ger nedsatt hörsel och smärta och att klåda är fruktansvärt påfrestande för djuret. Mot denna bakgrund fann tingsrätten visat att hunden haft problem med rörelseapparaten under hela sitt liv och att hon under långa tidsperioder fått utstå lidande p.g.a. öroninflammation och svår klåda över stora delar av kroppen samt att hunden av dessa skäl hade behövt korrekt veterinärvård. Tingsrätten konstaterade att VO:s handlande var att betrakta som grovt oaktsamt. Tingsrätten fann således att hon skulle dömas för djurplågeri.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att det med hänsyn till den långa tid som det grovt oaktsamma djurplågeriet hade pågått inte var tillräckligt med ett rent bötesstraff utan att påföljden borde bestämmas till villkorlig dom och ett måttligt bötesstraff.

VO dömdes för djurplågeri begånget fram till 2014-01-23 till villkorlig dom och 60 dagsböter.

Hovrättens bedömning

VO yrkade att åtalet skulle ogillas.

Den prövning som hovrätten gjorde av bevisningen och av de rättsliga frågorna ledde till att hovrätten anslöt sig till tingsrättens bedömning.

Hovrätten fastställde tingsrättens dom utan några ändringar.

Hovrätten över Skåne och Blekinge 2015-11-02 mål nr B 1333-15

Åklagaren yrkade ansvar för KT för djurplågeri under påstående att han den 18 juni 2013 och en tid dessförinnan uppsåtligen eller av grov oaktsamhet otillbörligen hade utsatt ett tiotal djur för lidande genom att dels inte ge dem tillräcklig tillsyn, dels inte ge dem tillräckligt med foder och vatten av bra kvalitet, och dels inte snarast ge sjuka djur nödvändig vård vid behov av veterinär eller avlivat dem. Åklagaren gjorde gällande att KT hade hållit ca 50 tackor och ett 30-tal lamm på ett strandbete, där det vid kontroll den 18 juni 2018 hittats åtta djur som av okänd anledning självdött och varit i olika föruttnelsestadier. Åklagaren gjorde gällande att det hade hittats två djur, som inte kunnat resa sig och som avlivats; en ettåring och ett två månader gammalt lamm, som hade varit mycket kraftigt avmagrade, haft muskelatrofi samt tarmkatarr och ettåringen hade haft en parasitinfektion. Vidare påstod åklagaren att ett djur, en tacka, hade legat ner på marken och inte kunnat resa sig då hon fastnat med sin ull i vegetationen.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten konstaterade att det vid en djurskyddsinspektion den 18 juni 2013 hade anträffats i vart fall sju stycken djur som hade självdött och som varit i olika föruttningsstadier, två djur som varit sjuka och kraftigt avmagrade och som sedermera avlivats och ett djur som fastnat med sin ull i vegetationen.

Tingsrätten fann utrett att KT otillbörligen hade utsatt djuren för lidande genom att han hade underlåtit att ge djuren tillräckligt med tillsyn och genom att han underlåtit att snarast ge sjuka djur nödvändig vård. KT:s underlåtenhet hade enligt tingsrätten medfört att djuren hade magrat och blivit så svaga att de självdött eller behövt avlivas, vilket inneburit ett plågsamt lidande för djuren. Underlåtenheten att agera var enligt tingsrätten att se som grovt oaktsam. Däremot var det enligt tingsrätten inte bevisat att KT underlåtit att ge djuren tillräckligt med föda och vatten av bra kvalitet. Med denna anmärkning fann tingsrätten åtalet för djurplågeri styrkt.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att straffvärdet vid en samlad bedömning av omständigheterna kring brottsligheten, i synnerhet med beaktande av att djuren måste ha lidit under en inte helt obetydlig tidsperiod, motsvarade fängelse två månader. Tingsrätten fann att

det inte förelåg sådana omständigheter det fanns en presumtion att bestämma påföljden till fängelse och att påföljden i stället skulle bestämmas till villkorlig dom och dagsböter.

KT dömdes för djurplågeri begånget fram till 2013-06-18 till villkorlig dom och 50 dagsböter.

Hovrättens bedömning

KT yrkade att åtalet skulle ogillas.

Den prövning som hovrätten gjorde av bevisningen och av de rättsliga frågorna föranledde hovrätten att ansluta sig till tingsrättens bedömning såväl i skuldfrågan som beträffande påföljden.

Hovrätten fastställde tingsrättens dom utan några ändringar.

Svea hovrätt 2015-02-17 mål nr B 176-14

Åklagaren yrkade ansvar för JKJ för djurplågeri under påståendet att han under tiden den 28 april 2012 till den 22 november 2012 uppsåtligt genom misshandel otillbörligen hade utsatt en hund för lidande genom nedanstående förfarande. Åklagaren gjorde gällande att JKJ hade agerat enligt följande.

- a) Den 28 april 2012 tilldelat mellan ett och tre knytnävsslag mot bröstkorgen på hunden, vilka orsakat hunden bl.a. revbensfrakturer och emfysem i lungan.
- b) Den 23 augusti 2012 tilldelat i vart fall ett knytnävsslag mot vänster bakben på hunden, vilket bl.a. orsakat hunden benfraktur på vänster bakben.
- c) Den 22 november 2012 dels sparkat hunden en till tre gånger varav i vart fall en av sparkarna i huvudet och/eller hals/bröstkorg, dels tilldelat i vart fall två slag mot bröstkorgen/ryggen på bunden, dels vid två tillfällen, tagit stryptag på bunden och dels slängt ner hunden i samband med stryptagen. Åklagaren gjorde gällande att misshandeln hade orsakat hunden bl.a. blodansamling i huvudet, revbensfraktur, punktering av brösthåla och lungsäck och att hunden avled till följd av skadorna.

Åklagaren gjorde vidare gällande att hunden p.g.a. JKJ:s agerande även förorsakats lidande, smärta, blodvite och andnöd.

Åklagaren gjorde också gällande att en försvårande omständighet var att JKJ visat stor hänsynslöshet då det hade varit fråga om upprepade våldshandlingar och ett utdraget händelseförlopp med inslag av tortyr som slutligen lett till hundens död.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann utrett att JKJ i och för sig hade gjort sig skyldig till djurplågeri i allt väsentligt i enlighet med åtalet. Tingsrätten konstaterade att annat inte var utrett annat än att JKJ vid de aktuella tillfällena hade angripits av hunden; en mellanpudel som vägde ca 7 kg med en mankhöjd om ca 35 centimeter. Vidare konstaterade tingsrätten att det framgick av hans egna uppgifter att han kunnat undkomma angreppen utan att tillgripa de åtgärder han hade använt. Det rörde sig genomgående enligt tingsrätten om en våldsanvändning som med råge måste sägas ha gått utöver vad som kan anses försvarligt med hänsyn till farans beskaffenhet och omständigheterna i övrigt. Det var också enligt tingsrätten utrett att omständigheterna inte vid något av de aktuella tillfällena hade varit sådana att JKJ svårigen kunnat besinna sig. Tingsrätten fann därmed att JKJ skulle dömas för djurplågeri i enlighet med åtalet.

Tingsrätten konstaterade i fråga om straffvärdet att det var fråga om ett otillbörligt agerande med ett betydande mått av stor och upprepad hänsynslöshet. Av utredningen framgick enligt tingsrätten att hunden hade levt i ett långvarigt tillstånd av stress och ångest och att den misshandel som lett fram till dödsfallet varit förknippad med djup skräck och ångest. Tingsrätten ansåg vidare att JKJ:s agerande kunde sägas ha innefattat ett missbruk av det förtroende han getts av hundens matte att som hennes sambo ansvara för hunden väl och ve, vilket bidrog till bedömningen att gärningen hade ett förhållandevis högt straffvärde. En sådan nivå på straffvärdet var enligt tingsrätten väl förenlig med bedömningarna i bl.a. rättsfallet RH 2011:19. Straffvärdet av brottsligheten uppgick enligt tingsrätten till fängelse i ett år och brottets art innebar en presumtion för att fängelse också skulle väljas som påföljd. Några beaktansvärda skäl för att bryta den presumtionen hade enligt tingsrätten inte framkommit.

JKJ dömdes för djurplågeri till ett års fängelse.

Hovrättens bedömning

Åklagaren yrkade att JKJ skulle dömas till ett längre fängelsestraff. JKJ yrkade bl.a. att åtalet skulle ogillas.

Hovrätten kom till samma slutsatser som tingsrätten i frågan om och i vilken utsträckning JKJ hade gjort sig skyldig till de tre gärningar som han hade åtalats för.

Hovrätten fann i likhet med tingsrätten att, även om JKJ befann sig i en nödsituation vid vart och ett av tillfällena, hans handlande varit oförsvarligt i den mening som avses i bestämmelsen om nöd. Hovrätten anslöt sig till vad tingsrättens bedömning att omständigheterna inte vid något av tillfällena hade varit sådana att JKJ svårigen kunde besinna sig varför inte heller reglerna om nödexcess kunde leda till ansvarsfrihet. Hovrätten fann således att JKJ skulle dömas för tre fall av djurplågeri.

Hovrätten instämde i vad tingsrätten hade uttalat om att JKJ vid var och en av gärningarna hade agerat med ett betydande mått av hänsynslöshet och att hunden levt i ett långvarigt tillstånd av stress och ångest och att den misshandel som lett fram till att hunden avled varit förknippad med djup skräck och ångest. Även i övrigt anslöt sig hovrätten till tingsrättens utgångspunkter för straffvärdebedömningen, däribland att det förelåg den försvårade omständigheten att JKJ hade visat stor hänsynslöshet.

Hovrätten uttalade att det inte hade kommit fram något som gav belägg för att JKJ:s handlande hade haft sin grund i att han hade velat plåga hunden. Inte heller i övrigt ansåg hovrätten att omständigheterna vid gärningarna kunde anses vara lika försvårade som i de andra mål som tingsrätten hade hänvisat till. Hovrätten fann vid en samlad bedömning av omständigheterna att straffvärdet var lägre än vad tingsrätten hade kommit fram till. Med hänsyn även till att prövningen skulle utgå från att JKJ i och för sig hade nödrätt bedömde hovrätten att straffvärdet var fängelse åtta månader.

Hovrätten konstaterade att straffvärdet inte är så högt att det i sig talade för att döma JKJ till fängelse. Hovrätten fann i likhet med tingsrätten att de aktuella djurplågeribrotten var av sådan art som talar för en fängelsepåföljd. Skälen för att välja fängelse som påföljd förstärktes enligt hovrätten i inte obetydlig mån av att brottslighetens straffvärde var så pass högt som fängelse åtta månader.

Hovrätten konstaterade att det fanns omständigheter hänförliga till JKJ som person som i och för sig talade för att döma JKJ till en icke frihetsberövande påföljd. Dessa omständigheter bedömdes dock inte ha sådan tyngd att de vägde upp de skäl som talade för fängelse, oaktat möjligheten att förena en icke frihetsberövande påföljd med samhällstjänst. Hovrätten fann därmed att JKJ skulle därför dömas till fängelse.

Hovrätten ändrade tingsrättens dom endast på så sätt att fängelsestraffets längd bestämdes till åtta månader.

Svea hovrätt 2015-12-30 mål nr B 10667-15

Åklagaren yrkade ansvar för JÅ och MÅ för djurplågeri under påstående att JÅ och MÅ under tiden den 12 december 2012 till den 5 februari 2013 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet genom vanvård och bristande tillsyn, i samverkan eller var för sig, hade tillfogat fyra hästar otillbörligt lidande. Åklagaren gjorde gällande att i allt fall hade två hästar tillfogats otillbörligt lidande, vilka hade avlivats den 1–5 februari 2013 efter att de hade kollapsat och inte längre orkat resa sig. Vidare gjorde åklagaren gällande att det den 6 februari 2013 hade konstaterats att två levande hästar var mycket magra och muskelfattiga liksom att de två avlivade hästarna var kraftigt avmagrade på gränsen till utmärglade.

Åklagaren påstod vidare att avmagring hade skett genom att hästarna inte fått tillräckligt med foder och vatten av anpassad och god kvalitet alternativt att de hade erhållit foder och vatten av nämnd kvalitet och trots detta avmagrat vilket i sig fick anses vara ett tecken på ohälsa. Åklagaren gjorde vidare gällande att avmagringen, oavsett orsak, utgjort tecken på sjukdom eller skada, men trots detta hade JÅ och MÅ underlåtit att vidta åtgärder, tillkalla veterinär eller låta avliva djuren tidigare än som blev fallet för två av hästarna.

Tingsrättens bedömning

Av utredningen framgick bl.a. att undersökande veterinär hade bedömt hästarnas hull enligt en femgradig skala och då bedömt de avlivade hästarna som 0 respektive 0,5 och de övriga två som 1 respektive 1,5, vilket kunde jämföras med att en häst normalt finns i intervallet 2,5–3, samt att veterinärs bedömning var att hästarna lidit

och varit stressade över att inte få mat. Tingsrätten fann styrkt att de fyra hästarna, genom att inte få tillräckligt med foder och vatten, hade utsatts för otillbörligt lidande. Vidare fann tingsrätten att JÅ och MÅ Brustit i skötseln av hästarna på ett sådant sätt att deras handlande var att se som grovt oaktsamt. Tingsrätten fann därför att de skulle dömas för djurplågeri.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att brottet hade ett straffvärde motsvarande fyra månaders fängelse. Eftersom varken brottets art eller straffvärde talade för att påföljden skulle bestämmas till fängelse och då det inte fanns någon risk för återfall i brott för någon av de tilltalade fann tingsrätten att påföljden för envar av dem skulle bestämmas till villkorlig dom och böter.

JÅ och MÅ dömdes envar för djurplågeri begånget under perioden 2012-12-12–2013-02-05 till villkorlig dom och 70 dagsböter.

Hovrättens bedömning

JÅ och MÅ yrkade bl.a. att åtalet skulle ogillas.

Hovrätten gjorde ingen annan bedömning än tingsrätten i fråga om skuld, rubricering, eller påföljdsval. Med hänsyn till JÅ:s ålder vid gärningen (19 och 20 år) fann hovrätten att antalet dagsböter för hennes del borde sättas ned.

Hovrätten, som tillämpade 29 kap. 7 § 1 st brottsbalken, ändrade tingsrättens dom endast på så sätt att antalet dagsböter för JÅ bestämdes till 50.

Tingsrättsavgöranden

Blekinge tingsrätt 2015-02-26 mål nr B 1876-14

Åklagaren yrkade ansvar för RL för djurplågeri under påståendet att RL från okänd tid fram till den 11 april 2013 med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt 15 nötkreatur, nio får och en häst för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att vanvården hade bestått i att RL inte hade utfordrat djuren tillräckligt med svält och avlidna djur som följd, inte sett till så att djuren lätt hade fått tillgång till rent vatten, inte sett till så att de fått veterinärvård för parasitangrepp och sjukdomar, samt inte heller sett till så att nötkreaturen haft tillräckligt med strö eller tillgång till torra och rena liggplatser.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann styrkt att RL inte hade utfodrat nötkreaturen och fåren tillräckligt med svält som följd. Av veterinärs uppgift framgick bl.a. att nötkreaturen hade varit kraftigt avmagrade och befunnit sig i svältstadium samt att det hos fåren legat en död tacka. Tingsrätten fann vidare klarlagt att nötkreaturen hade utsatts för parasitangrepp, att hästen hade lidit av sjukdom med avseende på en väldigt kraftig flytning från vaginan och att samtliga djur hade lidit av sjukdom i form av svält. Tingsrätten fann också klarlagt att RL inte hade sett till så att djuren fått veterinärvård för detta. Vidare fann tingsrätten utrett att RL inte sett till så att nötkreaturen och fåren lätt hade fått tillgång till rent vatten samt ombesörjt att nötkreaturen haft tillräckligt med strö eller tillgång till torra och rena liggplatser.

Tingsrätten fann att RL åtminstone av grov oaktsamhet genom vanvård utan godtagbara skäl hade utsatt de aktuella djuren för lidande och att hon därför skulle dömas för djurplågeri.

I påföljdsfrågan ansåg tingsrätten att påföljden skulle bestämmas till villkorlig dom med dagsböter.

RL dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2013-01-01–2013-04-11 till villkorlig dom och 100 dagsböter.

Borås tingsrätt 2015-06-08 mål nr B 846-15

Åklagaren yrkade ansvar för SK för djurplågeri under påståendet att han under sommaren 2014 med uppsåt eller i vart fall genom grov oaktsamhet hade utsatt i vart fall 18 katter för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att SK hade utsatt katterna för vanvård och otillbörligt lidande genom att underlåta att dels ge katterna foder och vatten på ett tillräckligt och adekvat sätt, dels ha tillräcklig tillsyn över sina katter, dels tillkalla veterinär trots att katterna hade visat tydliga tecken på sjukdom och skador. Vidare gjorde åklagaren gällande att genom SK:s underlåtenhet hade katterna drabbats av avmagring, snuva, skabb, diarréer, ohyra i pälsen, partiell pälslöshet, ögonskada, nedsatt allmäntillstånd och smärta samt att tre katter hade dött p.g.a. vanvården.

Tingsrättens bedömning

Enligt tingsrätten var det klarlagt att antalet katter på SK:s gård i vart fall hade uppgått till 18 stycken under den relevanta perioden. Enligt tingsrätten var det vidare klarlagt att katterna genom den underlåtenhet som påstås av åklagaren hade utsatts för vanvård och otillbörligt lidande. Utredningen visade enligt tingsrätten att katterna till följd av SK:s underlåtenhet hade drabbats av de symptom och sjukdomar samt skada som åklagaren angett, om än i olika omfattning. Tingsrätten fann dock inte visat att tre kattungar som påträffats döda hade dött p.g.a. vanvården, men fann dock att denna omständighet gav ett tydligt stöd för slutsatsen att SK hade brustit i sin tillsyn över katterna. Tingsrätten fann, med den reservation som gjordes, åtalet för uppsåtligt djurplågeri styrkt.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att med hänsyn till att det varit fråga om uppsåtligt brott kunde påföljden inte stanna vid böter. Varken straffvärdet eller brottets art påkallade ett fängelsestraff och då förutsättningarna för villkorlig dom var uppfyllda fann tingsrätten att påföljden skulle bestämmas denna påföljd i förening med böter.

SK dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2014-06-05–2014-08-05 till villkorlig dom och 60 dagsböter.

Eksjö tingsrätt 2015-11-18 mål nr B 875-15

Åklagaren yrkade ansvar för PR för djurplågeri under påståendet att han mellan den 13 december 2014 och den 4 februari 2015 uppsåtligt eller av grov oaktsamhet genom vanvård otillbörligen hade utsatt en hund för lidande. Åklagaren gjorde gällande att vanvården hade bestått i att PR inte hade gett hunden nödvändig vård eller avlivat den, trots att hunden hade en fraktur på benet och visat tecken på ohälsa.

Tingsrättens bedömning

I målet var utrett att PR den 28 januari 2015 hade besökt veterinär med sin hund, varvid en fraktur konstaterades på höger bakben. Länsstyrelsen beslutade den 4 februari 2015 att hunden skulle omhändertas och avlivas.

Tingsrätten fann utrett att hunden hade fått frakturen den 13 december, att PR sedan dröjt ca sex veckor med att låta veterinärundersöka hunden och att han fram till den 4 februari inte hade vidtagit några åtgärder, utöver veterinärbesöket, för att omgående se till att hunden fick adekvat vård. Att hunden under tiden den 13 december 2014 till den 4 februari 2015 inte hade fått adekvat vård hade enligt tingsrätten inneburit smärta och lidande, vilket enligt tingsrätten måste betraktas som vanvård dvs. att PR otillbörligen hade utsatt hunden för lidande. Tingsrätten fann att PR av grov oaktsamhet hade gjort sig skyldig till djurplågeri.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att med tanke på att hunden utsatts för lidande under en så pass lång tid som sex–sju veckor, hade det aktuella brottet ett straffvärde på fängelsenivå. Tingsrätten fann dock att det inte förelåg någon presumtion för fängelsepåföljd, utan ansåg att påföljden i stället skulle bestämmas till villkorlig dom och böter. Vid bestämmandet av antalet böter tog tingsrätten hänsyn till att PR hade fått beslut om djurförbud.

PR dömdes för djurplågeri begånget 2014-12-13–2015-02-04 till villkorlig dom och 50 dagsböter.

Falu tingsrätt 2015-03-11 mål nr B 2074-14

Åklagaren yrkade ansvar för POÄ för djurplågeri under påstående att han under tiden kring den 23 april–3 juli 2012 med uppsåt eller av grov oaktsamhet genom vanvård otillbörligen hade utsatt 47 nötkreatur för lidande utan godtagbara skäl.

Åklagaren gjorde gällande att vanvården hade bestått i

- att nötkreaturen inte getts tillräckligt med foder och vatten, vilket orsakat avmagring och dålig tillväxt hos flera av djuren,
- att nötkreaturen inte getts tillgång till rena och torra liggplatser, vilket lett till kraftig nedsmutsning och hårlöshet hos flera av djuren,
- att flera av nötkreaturen inte getts erforderlig behandling mot ohyra samt att en ko inte getts erforderlig klövvård.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann utrett att det förekommit ett flertal brister i POÄ:s djurhållning. Av utredningen framgick bl.a. att de flesta djuren hade varit under normalt hull, att alla djur saknat foder vid kontroll, att samtliga djur i stallet varit kraftigt förorenade, att de flesta djuren uppvisat s.k. gödselpansar, som kan ge klåda och frätsår, att en del djur saknat vatten och att det saknats torra och rena liggitor. Tingsrätten fann utrett att djurhållningen hade brustit i de avseenden som åklagaren gjort gällande. Tingsrätten fann också visat att de angivna bristerna hade åsamkat djuren lidande. Tingsrätten fann att POÄ i vart fall hade handlat med ett likgiltighetsuppsåt och att han skulle dömas för ett uppsåtligt djurplågeribrott, med ett förhållandevis högt straffvärde.

Tingsrätten uttalade i påföljdsfrågan att brottet hade innefattat lidande för ett inte ringa antal djur under en inte försumbar tid. Vidare fann tingsrätten att det förelåg vissa försvårande omständigheter, men fann vid en sammantagen bedömning att påföljden kunde stanna vid villkorlig dom och ett förhållandevis högt bötesstraff. Vid bestämmandet av antalet dagsböter beaktade tingsrätten ställningstagandet i fråga om företagsbot (vilken bestämdes till 25 000 kronor).

POÄ dömdes för djurplågeri begånget 2012-04-23–2012-07-03 till villkorlig dom och 120 dagsböter.

Falu tingsrätt 2015-03-26 mål nr B 1367-14

Åklagaren yrkade ansvar för PS för djurplågeri under påstående att han fr.o.m. våren 2012 fram t.o.m. den 31 oktober 2012 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet genom vanvård otillbörligen hade utsatt sina kalvar och ungdjur för lidande genom att inte tillse att de haft tillräckligt med foder och vatten, gett dem foder av undermålig kvalitet och samt inte se till att de fått veterinärvård, vilket orsakat att fyra kalvar dött, 13 kalvar/ungdjur varit så svaga att de fått avlivas samt ytterligare nio kalvar varit kraftigt avmagrade och omedelbart fått omhändertas.

Åklagaren yrkade vidare ansvar för PS för brott mot djurskyddslagen under påstående att han fr.o.m. våren 2012 fram t.o.m. den 22 mars 2013 uppsåtligen eller av oaktsamhet inte hade sett till att samtliga hans nötkreatur haft tillräckligt med foder av god kvalitet,

inte hållit djurens förvaringsutrymmen torra och rena och inte tillsett att sjuka djur kommit till vård hos veterinär.

Åklagaren yrkade även ansvar för PS för djurplågeri under påståendet att han mellan den 10 mars 2013 och den 19 mars 2013 uppsåtligt eller av grov oaktsamhet otillbörligen hade utsatt en kalv för lidande genom att inte tillse att den fått vård trots att den varit skadad och sjuk.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann genom utredningen klarlagt att PS genom vanvård otillbörligen utsatt sina kalvar och ungdjur för lidande på det sätt och med de följder som åklagaren påstått. Vidare fann tingsrätten utrett att PS hade brustit i tillsyn av djuren på det sätt som åklagaren angett. Tingsrätten ansåg att PS hade agerat med s.k. likgiltighetsuppsåt beträffande samtliga ansvarsyrkanden och att han skulle dömas för samtliga åtalade brott.

Tingsrätten fann att påföljden kunde bestämmas till villkorlig dom och böter.

PS dömdes för djurplågeri vid två tillfällen begånget under perioden 2012-03-01–2013-03-19 samt för brott mot djurskyddslagen begånget 2012-03-01–2013-03-22 till villkorlig dom och 80 dagsböter.

Falu tingsrätt 2015-06-26 mål nr B 2311-12

Åklagaren yrkade ansvar för BN för djurplågeri och påstod att han med uppsåt eller av grov oaktsamhet agerat enligt följande beskrivning.

BN hade i näringsverksamhet i enskild firma bedrivit köttproduktion med nötkreatur. Djurbesättningen hade från våren 2012 till länsstyrelsens kontroll den 28 juni 2012 uppgått till ca 100 djur, varav ca 40 djur hade självdött under tidsperioden och 8 djur avlivats i samband med kontrollen.

Vid kontrolltillfället den 28 juni 2012 var lösdriften och därtill hörande utrymmen fyllda med ca 60–70 cm flytande gödsel. Till följd av att BN under våren och sommaren hade underlåtit gödsla ut i ladugården hade besättningen otillbörligen utsatts för fysiskt lidande i form av hudirritationer, bränn- och frätsår, ögonflytningar och hosta. Underlåtenheten att gödsla ut hade också medfört att djuren otill-

börligen utsatts för psykiskt lidande och stress då de saknat möjlighet till vila.

Vanvården hade fått till följd att ca 40 djur självdött. Flera av dessa hade i samband därmed p.g.a. sjukdom och avsaknad av tillsyn, vård och/eller avlivning otillbörligen utsatts för lidande. Kadavren hade lämnats liggande i lösdriften. Att de överlevande djuren tvingats vistas tillsammans med ett stort antal självdöda djur hade medfört att dessa otillbörligen utsatts för ytterligare psykiskt lidande.

De ca 60 djur i besättningen som levde den 28 juni 2012 hade vid tiden kring detta datum också otillbörligen utsatts för lidande genom att de inte haft tillgång till vatten.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann styrkt att BN under en mycket lång tid, troligtvis i flera månader, hade utsatt sina nötkreatur för vanvård och otillbörligt lidande genom att underlåta att ombesörja utgödsling av ladugården, genom att brista i tillsynen av djuren och genom att underlåta att tillkalla veterinär när djuren blivit sjuka. Tingsrätten konstaterade att det av utredningen framgick att djurbesättningen hade utsatts för ett extremt fysiskt och psykiskt lidande som förvärrats genom samverkan av de olika bristerna.

Vidare konstaterade tingsrätten att utredningen visade att i stort sett samtliga överlevande djur hade gödselpansar över stora delar av kropparna med frätskador i huden samt att nästintill alla överlevande djur hade ögonflytningar och ett stort antal av de överlevande djuren hade hosta av gaserna från gödseln. Underlåtenheten att gödsla ut hade enligt tingsrätten medfört att djuren otillbörligen utsatts för psykiskt lidande och stress då de saknat möjlighet att vila på en torr plats.

Tingsrätten fann vidare klarlagt att ca fyrtio djur självdött och att åtta djur hade avlivats i samband med kontrollen. Obduktionshandlingarna visade enligt tingsrätten att flera av de djur som hade självdött i samband därmed p.g.a. sjukdom och avsaknad av tillsyn, vård och/eller avlivning otillbörligen utsatts för omfattande lidande. Tingsrätten konstaterade att till detta kom att de överlevande djuren hade tvingats vistas tillsammans med de döda djuren, vilket medfört att dessa djur utsatts för ytterligare psykiskt lidande.

Tingsrätten fann dock inte visat att de djur som levde den 28 juni 2012 vid tiden kring detta datum också otillbörligen utsatts för lidande genom att de inte haft tillgång till vatten; mycket talade enligt

tingsrätten för att så var fallet men det var oklart bl.a. om samtliga vattenkoppar i ladugården hade kontrollerats.

Tingsrätten fann bl.a. med hänsyn till de extrema förhållanden som rådde i ladugården med 60 cm flytande gödsel att det i målet var visat att BN måste ha insett att djuren utsattes för otillbörligt lidande eller i vart fall insett risken för den effekten och varit likgiltig i förhållande till den. Tingsrätten fann således att BN skulle dömas för uppsåtligt djurplågeri.

Tingsrätten fann att straffvärdet av aktuell brottslighet, med beaktande av det omfattande lidande som djuren utsatts för, fick anses motsvara fängelse åtta månader. Tingsrätten konstaterade att straffvärdet inte var så högt att detta i sig motiverade ett fängelsestraff. Däremot ansåg tingsrätten att det förelåg så försvårande omständigheter som medförde att djurplågeriet i detta fall var att anse som ett artbrott, varvid tingsrätten hänvisade till NJA 2006 s. 339. Tingsrätten uttalade att BN hade visat så stor hänsynslöshet i förhållande till sina djur och utsatt dessa för ett extremt fysiskt och psykiskt lidande att detta motiverade ett fängelsestraff. Den stora hänsynslösheten låg enligt tingsrätten i att han inte bara i ett avseende genom vanvård utsatt sina djur för otillbörligt lidande utan på flera sätt brustit i sin tillsyns- och handlingsplikt, vilket förorsakat djuren otillbörligt lidande.

Tingsrätten fann att det saknades särskild anledning att befara att BN skulle göra sig skyldig till fortsatt brottslighet samt att art- och straffvärdet inte var sådant att det uteslöt en frivårdspåföljd innehållande en föreskrift om samhällstjänst. Med hänsyn härtill fann tingsrätten att det fick anses föreligga särskilda skäl att frångå ett fängelsestraff och i stället bestämma påföljden till villkorlig dom och samhällstjänst. När det gällde antalet timmar samhällstjänst och alternativstraffets längd beaktades med utgångspunkt i straffvärdet om fängelse åtta månader att lång tid hade förflutit sedan brottet begicks. Med hänsyn härtill bestämde tingsrätten antalet timmar samhällstjänst till 160 och alternativstraffet till fängelse sex månader.

BN dömdes för djurplågeri. Påföljden bestämdes – under åberopade av 29 kap. 2 § 2 p och 5 § 1 st 7 p brottsbalken – till villkorlig dom med samhällstjänst 160 timmar. Om fängelse i stället hade valts som påföljd skulle fängelse 6 månader ha dömts ut.

Göteborgs tingsrätt 2015-10-29 mål nr B 7386-15

Åklagaren yrkade ansvar för MNM för djurplågeri under påstående att hon under en period från i vart fall den 31 december 2014 till den 7 maj 2015 med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt en kanin för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att MNM hade vanvårdat kaninen genom att inte utfodra den tillräckligt, inte klippa klorna på den samt genom att låta den bära kläder och blöja och genom att hålla kaninen bunden i en rullstol, fastspänd i en barnvagn eller buren i en sele vilket bland annat lett till avmagring, förvuxna och vridna klor, frätskador i huden och att den inte kunde röra sig normalt. Åklagaren gjorde gällande att kaninen vid veterinärundersökningen inte hade kunnat gå själv och avlivats av djurskyddsskäl.

Tingsrättens bedömning

Efter att kaninen hade omhändertagits undersöktes den av veterinär som bl.a. konstaterade att den hade förvuxna framtänder, långa klor, förvridna tänder på baktassarna, gulaktiga slemhinnor, fri vätska i buken och hudproblem i form av mjällkvalster samt varit mager. Tingsrätten fann att utredningen gav ett mycket starkt stöd för att kaninen hade vanvårdats, att den hade haft de fysiska problem som beskrivits ovan och att vanvården hade medfört lidande. Tingsrätten konstaterade också att det av MNM:s egna uppgifter framgick att kaninen haft blöja på sig samt att hon hade spänt fast den i en barnvagn, sele och en rullstol. Att kaninen inte hade kunnat skutta vid undersökningen gav enligt tingsrätten ytterligare stöd för det dåliga tillstånd den var i vid den aktuella tidpunkten. Tingsrätten fann därför att ingen annan slutsats kunde dras än att kaninen genom vanvård hade varit utsatt för ett lidande under den period som åklagaren hade påstått. Tingsrätten fann att MNM genom grov oaktsamhet hade orsakat kaninen lidande och att hon skulle dömas till ansvar för djurplågeri.

Tingsrätten tog vid påföljdsbestämningen hänsyn till att MNM:s psykiska problematik hade haft starkt samband med brottet och att brottet inte begåtts uppsåtligt. Vid en samlad bedömning fann tingsrätten att påföljden kunde stanna vid villkorlig dom och böter.

MNM dömdes för djurplågeri begånget 2015-05-07 till, under åberopande av 29 kap. 3 § 2 st brottsbalken, villkorlig dom och 40 dagsböter.

Helsingborgs tingsrätt 2015-04-15 mål nr B 5313-14

Åklagaren yrkade ansvar för MKR för djurplågeri under påstående att hon sen natt/tidig morgon den 5 juli 2014 uppsåtligen eller av grov oaksamhet otillbörligen hade utsatt tre kattungar för lidande. Åklagaren gjorde gällande att hon hade placerat kattungarna i en svart sopsäck tillsammans med en tegelsten, förslutit sopsäcken med ett snöre och sedan kastat sopsäcken med de levande kattungarna vid en å i syfte att på ovan beskrivna sätt ta livet av kattungarna. Åklagaren gjorde vidare gällande att sopsäcken med kattungarna senare under dagen hade hittats av personer från allmänheten och kattungarna då hade varit instängda i sopsäcken under en icke ringa tid i sommartid med en hög dagstemperatur.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann utrett att kattungarna hade befunnit sig i sopsäcken under flera timmar en varm sommardag. Av undersökande veterinärs uppgifter framgick bl.a. att kattungarna utsatts för ett kraftigt lidande genom att ha stängts in i en syrefattig mörk säck, undanhållits mat och vatten samt varit utsatta för ohälsosamt hög temperatur (över 27 grader i skuggan) utan möjligheter att kyla ned sig. Vidare bedömde veterinären att kattungarna sakta hade kokats levande och långsamt varit på väg att plågas ihjäl. Vidare framgick av uppgifterna bl.a. att kattungarna varit stressade och uttorkade. Tingsrätten bedömde det klart att de tre kattungarna genom att ha varit instängda i sopsäcken under en icke ringa tid i sommartid med hög dagstemperatur, hade utsatts för ett sådant lidande som krävs enligt bestämmelsen om djurplågeri samt att förfarandet skett otillbörligen. Tingsrätten fann att MKR hade gjort sig skyldig till uppsåtligt djurplågeri.

Vid bedömning av straffvärdet av gärningen konstaterade tingsrätten att MKR hade befunnit sig i en svår situation där hon hade agerat på ett förhastat sätt och att det inte hade framkommit annat än att det varit fråga om en engångsföreteelse. Mot bakgrund av att det hade varit fråga om ett aktivt agerande i flera steg, vilket inneburit att tre katter hade utsatts för ett relativt långvarigt lidande, bedömde tingsrätten emellertid att gärningens straffvärde översteg bötesnivå och fann att påföljden skulle bestämmas till villkorlig dom och ett lägre bötesstraff.

MRK dömdes för djurplågeri begånget 2014-07-05 till villkorlig dom och 40 dagsböter.

Malmö tingsrätt 2015-05-13 mål nr B 2526-15

Åklagaren yrkade ansvar för MR för djurplågeri under påstående att han under ett års tid fram till den 29 april 2014 med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt åtta katter och en hund för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att MR hållit katterna instängda i ett utrymme med stor mängd avföring, utan torra och rena liggplatser och utan tillgång till vatten och foder. Vidare gjorde åklagaren gällande att det i utrymmet även fanns en katt som avlidit någon gång under början av april 2014 samt att hunden hade hållits instängd i ett smutsigt utrymme med skaderisker och utan tillgång till torr och ren liggplats eller miljöberikning.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann att MR:s erkännanden fick stöd av den övriga utredningen men att hans berättelse i övrigt inte var motbevisad och därför skulle ligga till grund för bedömningen. Av MR:s uppgifter framgick att han hade gett katterna mat och vatten dagligen, men inte i obegränsad mängd samt att de inte hade varit instängda i utrymmet ett helt år, utan i sex till sju månader och att den döda katten legat i tre dagar till tre veckor innan Länsstyrelsens kontroll den 29 april 2014. Angående hunden uppgav MR att den hade haft normal utevistelse dagligen samt haft torra liggplatser men att det hade saknats rena liggplatser i ca sex månader.

Tingsrätten fann uppenbart att katterna hade utsatts för lidande genom att hållas i ett kraftigt förorenat och begränsat utrymme. Även det förhållande att hunden i ca sex månader hållits i ett nedsmutsat utrymme och där saknat rena liggplatser fann tingsrätten hade orsakat lidande. Att hunden utsatts för skaderisker hade dock enligt tingsrätten inte orsakat något lidande i sig och kunde därför inte medföra ansvar för djurplågeri. Vidare fann tingsrätten att djurens lidande hade tillfogats dem otillbörligen och med MR:s vetskap, varför han skulle dömas för djurplågeri.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att djuren hade överlåtits eller avlivats och att det saknades särskild anledning att anta att MR skulle återfalla i brott. Påföljden kunde därför enligt tingsrätten stanna vid villkorlig dom med dagsböter.

MR dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2013-10-29–2014-04-29 till villkorlig dom och 50 dagsböter.

Mora tingsrätt 2015-05-08 mål nr B 317-15

Åklagaren yrkade ansvar för MH för djurplågeri under påståendet att MH under september t.o.m. 8 oktober 2014 uppsåtligt eller av grov oaktsamhet genom vanvård hade utsatt två katter för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att MH hade låtit katterna vistas i en alltför kall och förorenad miljö med urin och avföring samt att hon inte borstat en katt och tagit bort kraftigt ihoptovat hår.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann styrkt att MH genom vanvård otillbörligen hade utsatt sina två katter för lidande på sätt åklagaren hade påstått, med undantag för att katterna skulle ha vistats i en alltför kall miljö eller att den ena katten haft kraftigt ihop tovat hår. Tingsrätten fann att MH begått gärningen uppsåtligt och fann åtalet för djurplågeri styrkt.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att brottets straffvärde motvarade en månads fängelse. Av betydelse för påföljdsvalet noterade tingsrätten att MH för att tillgodose sitt eget intresse av att hålla sitt fritidshus fritt från råttor eftersatt intresset att motverka lidandet hos sina två katter på ett sätt som enligt tingsrätten visade prov på såväl särskild hänsynslöshet som uppenbar likgiltighet för katternas lidande. Tingsrätten ansåg att dessa omständigheter talade starkt för fängelse.

Vidare uttalade tingsrätten i fråga om val av påföljd att MH trots att hon varit föremål för åtal och rättsprocess avseende brott mot djurskyddslagen (dom meddelades i november 2014) under den processens gång gjort sig skyldig till nu aktuellt brott, vilket talade för att det fanns en risk för återfall i brott. Vid bedömningen av risken för återfall fann tingsrätten dock att det måste beaktas att Länsstyrelsen den 8 oktober 2014 beslutat att omedelbart omhänderta MH:s katter. Tingsrätten ansåg mot bakgrund härav, om än med viss tvekan,

att det inte fanns särskild anledning att befara att MH skulle göra sig skyldig till brott igen. Tingsrätten fann därför att påföljden skulle bestämmas till villkorlig dom med dagsböter.

MH dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2014-09-01–2014-10-08 till villkorlig dom och 60 dagsböter.

Skaraborgs tingsrätt 2015-12-18 mål nr B 3258-15

Åklagaren yrkade ansvar för NK för djurplågeri under påståendet att NK under perioden 1 februari 2015 till och med den 19 oktober 2015 hade utsatt 24 katter för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att NK i samtliga fall hade plågat katterna, antingen genom att sparka eller kasta dem mot hårda föremål, slå dem med sina händer eller annat föremål eller dränka dem. Samtliga katter utom en hade enligt åklagaren avlidit.

Åklagaren yrkade vidare ansvar för NK för stöld av en av katterna.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann utrett att NK:s erkännande i fråga om åtta katter vann stöd av övrig utredning. Tingsrätten uttalade att han hade bekräftande varje katt kunnat redogöra för hur han slagit, kastat dem och avlivat dem samt vilka skador som uppstått på vissa katter och att det var visat att han hade plågat dem och utsatt dem för lidande som inte varit kortvarigt. I fråga om övriga katter fann tingsrätten utrett att han hade utsatt dem för lidande genom bl.a. slag, sparkar, kastande av katter i väggar eller andra föremål samt att han hade utsatt vissa av katterna för lidande genom dränkning.

Tingsrätten fann att NK skulle dömas för djurplågeri avseende 22 katter. (När det gällde två av katterna kunde det enligt tingsrätten inte uteslutas att de förekom två gånger i åtalet.) Även åtalet för stöld befanns styrkt.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att de gärningar NK hade gjort sig skyldig till var allvarliga och att varje enskild gärning hade ett straffvärde som ligger på fängelsenivå. Ett samlat straffvärde för djurplågeri av 22 katter låg enligt tingsrätten på i vart fall ett och ett halvt års fängelse. Vid straffmätningen ansåg tingsrätten att hänsyn skulle tas till att NK:s handlande stått i samband med hans bristande utveckling, erfarenhet och omdömesförmåga samt att han haft ned-

satt förmåga att kontrollera sitt handlande. Straffvärdet kunde därför enligt tingsrätten sättas något lägre, till ett års fängelse. Tingsrätten ansåg att mot bakgrund av NK:s ålder (21 år) och bristande utveckling vore ett längre fängelsestraff olämpligt. Eftersom NK hade ett klart övervakningsbehov för att avhålla sig från fortsatt brottslighet ansåg tingsrätten att påföljden kunde stanna vid skyddstillsyn och tre månaders fängelse enligt 28 kap. 3 § brottsbalken.

NK dömdes för djurplågeri vid 22 tillfällen under perioden 2015-02-01–2015-10-19 samt för stöld. Han frikändes i fråga om två fall av djurplågeri.

Påföljden bestämdes – under åberopade av 28 kap. 3 § och 29 kap. 3 § 2 st brottsbalken – till skyddstillsyn med en särskild föreskrift om att NK skulle underkasta sig den vård och behandling som fri-vården finner erforderlig och tre månaders fängelse.

Sundsvalls tingsrätt 2015-12-03 mål nr B 1515-15

Åklagaren yrkade ansvar för SF och MF för djurplågeri samt för brott mot djurskyddslagen under påstående att de uppsåtligen eller av grov oaktsamhet otillbörligen hade utsatt hästen M för lidande och såvitt avser hästen K uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosatt bestämmelserna i djurskyddslagen som stadgar att djur ska ges tillräcklig tillsyn och att sjuka djur snarast ska ges nödvändig vård. Åklagaren gjorde gällande att till följd härav hade hästen M, som varit sjuk sedan 2012 då den drabbades av akut fånganfall, ej givits korrekt vård eller behandling och gått med vanvårdade förvuxna hovar och hästen K gått med vanvårdade hovar vilket uppmärksammats vid djurskyddskontroll den 4 februari 2015.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann utrett att hästen M den 4 februari 2015 hade uppvisat ett dämpat allmäntillstånd, samt bl.a. hade haft mycket svårt att röra sig i skritt, varit kraftigt halt och haft besvär med att lyfta på frambenen. Alla hovarna, och främst framhovarna, hade enligt utredningen visat tecken på svår kronisk fång. Tingsrätten fann utrett att hästen haft upprepade fånganfall i omkring ett år, och att hon således obehandlad hade varit utsatt för lidande i form av kraftig smärta i omgångar under i vart fall ett års tid. Tingsrätten fann utrett att MF

och SF i vart fall under ett års tid av grov oaktsamhet otillbörligen hade utsatt hästen för lidande genom att inte ha gett den korrekt vård och behandling för fånganfall och låtit hästen gå med vanvårdade och förvuxna hovar. Tingsrätten fann att de skulle dömas för djurplågeri avseende hästen M.

I fråga om hästen K konstaterades att hästen inte hade varit utsatt för ett omedelbart lidande men att hovarna var i behov av att snarast verkas. Tingsrätten ansåg att SF och MF av oaktsamhet, i vart fall sedan hösten 2014, inte hade gett K tillräcklig tillsyn, vilket fått till följd att K hade gått med vanvårdade hovar fram till den 4 februari 2015. Tingsrätten fann därmed att SF och MF skulle dömas för brott mot djurskyddslagen såvitt avsåg hästen K.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att brottsligheten var så allvarlig att böter inte var en tillräckligt ingripande påföljd. Tingsrätten fann inte skäl att vid straffmätningen beakta att de tilltalade hade meddelats djurförbud, bl.a. mot bakgrund av att det inte fanns någon anledning anta att de till följd av brotten skulle drabbas av hinder eller svårighet i yrkes- eller näringsutövning då deras djurhållning inte varit av yrkesmässig art. Tingsrätten fann de allmänna förutsättningarna för att bestämma påföljden till villkorlig dom uppfyllda.

SF och MF dömdes envar för djurplågeri begånget 2014-02-04–2015-02-04 samt för brott mot djurskyddslagen begånget 2014-09-01–2015-02-04 till villkorlig dom och 60 dagsböter.

Södertälje tingsrätt 2015-12-15 mål nr B 2553-15

Åklagaren yrkade ansvar för LGE för djurplågeri under påstående att LGE mellan den 15–30 juni 2015 uppsåtligen eller av oaktsamhet hade utsatt sin hund för lidande utan godtagbara skäl genom att underlåta att tillse att hunden fick tillräcklig tillsyn/vård av skadade öron, ögon, tänder och tumörer.

Tingsrättens bedömning

Av undersökande veterinärs uppgifter framgick bl.a. att hunden hade uppvisat kraftig ögoninflammation och förändringar i hornhinnorna på båda ögonen, kraftig öroninflammation i båda öronen, en juvertumör som var ca tolv cm stor samt avsaknad av flera tänder och kraftigt tandstensangripna tänder. Vidare framgick att åkommorna

hade funnits under en längre tid. Tingsrätten fann utrett att hunden hade haft ett nedsatt allmäntillstånd och kraftiga åkommor i ögon, öron, mun, lunga och juver, vilka orsakat smärta och klåda samt att hunden under perioden hade lidit.

Genom att inte se till så att hunden gavs nödvändig vård ansåg tingsrätten att LGE i vart fall av grov oaktsamhet hade gjort sig skyldig till djurplågeri.

Tingsrätten fann att påföljden skulle bestämmas till villkorlig dom och böter.

LGE dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2015-06-15–2015-06-30 till villkorlig dom och 50 dagsböter.

Södertörns tingsrätt 2015-02-10 mål nr B 16713-14

Åklagaren yrkade ansvar för ACM för djurplågeri under påstående att hon under tiden 1 december 2013–28 januari 2014 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet otillbörligen, utan godtagbara skäl, hade utsatt ett flertal får för lidande. Åklagaren gjorde gällande att ACM hade låtit bli att ge fåren tillräckligt med vatten och mat av god kvalitet och anpassat efter djurslaget samt tillräcklig tillsyn samt låtit bli att ge får som varit sjuka nödvändig vård, vid behov av veterinär, eller vidta andra åtgärder som de varit i behov av.

Åklagaren yrkade vidare ansvar för ACM för brott mot djurskyddslagen under påstående att ACM uppsåtligen eller av oaktsamhet låtit bli att ge flera kaniner tillräckligt med mat och vatten av god kvalitet och tillräcklig tillsyn samt låtit flera kaniner sitta i för små burar utan skydd.

Tingsrättens bedömning

Av utredningen i målet framgick bl.a. att samtliga får hade bedömts ha kraftigt underhull och vara svagt till mycket svagt musklade samt att fåren haft ihoptovade, långa pälsar. Vidare var det utrett att avmaskning och avlusning inte hade utförts. Vid obduktion av tre får kunde bl.a. konstateras att två av fåren hade varit utmärglade med total avsaknad av fettväv. Tingsrätten fann styrkt att ACM agerat på sätt åklagaren gjort gällande samt att ACM därigenom otillbörligen av grov oaktsamhet utsatt merparten av fåren för lidande och att hon skulle dömas för djurplågeri.

I fråga om åtalet för brott mot djurskyddslagen konstaterade tingsrätten att ACM hade erkänt att hon av oaktsamhet gjort sig skyldig till brott. Tingsrätten fann att hennes erkännande stöddes av övrig utredning och fann att ACM därför skulle dömas för oaktsamt brott mot djurskyddslagen i enlighet med åtalet.

Tingsrätten fann att varken brottslighetens straffvärde eller art utgjorde hinder mot att påföljden bestämdes till villkorlig dom och ett bötesstraff.

ACM dömdes för djurplågeri och för brott mot djurskyddslagen begångna 2013-12-01–2014-01-28 till villkorlig dom och 60 dagsböter.

Umeå tingsrätt 2015-12-10 mål nr B 873-15

Åklagaren yrkade ansvar för FJ för djurplågeri under påstående att FJ under tiden den 1 januari 2014 till den 3 oktober 2014 med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade vanvårdat sitt nötkreaturbestånd om ca 250 nötkreatur genom att underlåta

- att ombesörja utgödsling varpå djuren i vissa fall hade varit kraftigt gödselförorenade med svårigheter att röra sig p.g.a. gödselmängden samt i samtliga fall saknat rena och torra liggytor,
- att tillse att djuren haft tillräckligt med vatten och foder av god kvalitet anpassat för djurslaget,
- att tillkalla veterinär till djur som insjuknat.

Åklagaren gjorde gällande att djuren genom vanvården otillbörligen hade tillfogats ett kraftigt lidande under en längre tid varvid ca 50 djur självdött och lämnats kvar bland de levande djuren, i vissa fall så länge att förruttnelse uppstått. Vidare gjorde åklagaren gällande att ca 20 djur hade avlivats p.g.a. vanvården och ytterligare ca 15 djur bedömts vara i behov av att avlivas samt att ett antal djur hade dessutom p.g.a. vanvården varit kraftigt avmagrade och i behov av veterinärvård.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann redan av FJ:s erkännande och hans egna uppgifter att han under år 2014, fram till den 3 oktober, inte hade skött nötkreatureren på sina två gårdar på ett godtagbart sätt. Tingsrätten bedömde vidare att åklagaren hade bevisat att FJ, från januari 2014 till

den 3 oktober 2014, i ökande omfattning hade underlåtit att ombesörja utgödsling, att se till att djuren haft tillräckligt med vatten och foder av god kvalitet och att tillkalla veterinär till djur som insjuknat. Beroende på bl.a. automatisk utgödsling och vattning hade missförhållandena enligt tingsrätten haft olika omfattning avseende de olika djurbesättningarna. Tingsrätten konstaterade också att följderna hade varierat mellan djuren, bl.a. p.g.a. att djur med högre status i flocken hade haft lättare att klara sig. Tingsrätten fann dock utrett att samtliga djurbesättningar, utom fyra–fem utgångsdjur, vid inspektionen den 2 oktober 2015 hade lidit av brister i av åklagaren påstådda avseenden och att dessa brister hade fått de påstådda följderna för djuren.

Mot bakgrund av att vissa djurkroppar hade varit fullständigt föruttnade fann tingsrätten genom veterinärs uppgifter klarlagt att de måste ha dött flera månader före inspektionen. När det gällde djurens lidande konstaterade tingsrätten att djuren bedömdes av veterinär ha utsatts för ett synnerligen kraftigt fysiskt och psykiskt lidande vilket bedömdes ha pågått i minst flera månader. Tingsrätten anslöt sig till denna bedömning. Vidare fann tingsrätten utrett att de djur som hade vistats lång tid tillsammans med svältande och döende artfränder måste ha utsatts för stark stress bl.a. p.g.a. de senare djurens desperata råmande efter mat.

Slutligen ansåg tingsrätten att bevisat att FJ på åtminstone en av gårdarna hade försvårat för utomstående att upptäcka vanvården genom att placera rundbalar framför porten till ladugården och därmed förhindra insyn.

FJ bedömdes av tingsrätten ha likgiltighetsuppsåt till djurplågeri. I ett senare skede måste FJ dock enligt tingsrätten ha haft full insikt i djurens lidande till följd av hans underlåtenhet och han bedömdes därför i det skedet ha haft insiktsuppsåt till brottet.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att FJ skulle dömas för att genom uppsåtligt djurplågeri ha orsakat ett stort antal nötkreatur synnerligen svårt lidande under lång tid. Tingsrätten konstaterade att det hade varit fråga om nötkreatursbesättningar på två gårdar med sammanlagt mer än fem gånger så många djur som i rättsfallet NJA 2006 s. 339. Tingsrätten ansåg att vanvården av djuren måste anses som minst lika allvarlig som den i nämnda rättsfall. Till detta kom enligt tingsrätten att FJ, i något skede då han haft viss handlingskraft, inte hade vidtagit åtgärder för att avbryta vanvården av djuren utan i stället

hade agerat för att försvåra upptäckt av den. Tingsrätten konstaterade att brottet var mycket allvarligt.

Tingsrätten fann även att det förelåg förmildrande omständigheter; främst att FJ hade varit mycket pressad av familjemedlemmars sjukdom och egen psykisk ohälsa. Vidare uttalade tingsrätten att han inte haft direkt avsikt att orsaka sina djur lidande, men att han hade underlåtit att göra sig av med djuren eller att uppdra åt någon annan att ta hand om dem när han själv inte klarade av det. Omständigheterna kunde här enligt tingsrätten jämföras med Högsta domstolens fall. Ingen särskild hänsyn borde enligt tingsrätten tas till att FJ hade fått djurförbud.

Tingsrätten bedömde att brottets straffvärde, även med hänsyn till de förmildrande omständigheterna, motsvarade ett års fängelse.

Mot bakgrund av vad Högsta domstolen har uttalat om valet av påföljd för djurplågeri fann tingsrätten att arten av FJ:s brott inte talade för ett fängelsestraff, men att brottet ändå som regel skulle medföra fängelsestraff p.g.a. det höga straffvärdet. Tingsrätten konstaterade dock att FJ fortfarande led av utmattningsdepression och att ett fängelsestraff därför skulle drabba honom särskilt hårt, vilket det enligt tingsrätten fanns anledning att ta hänsyn till vid valet av påföljd. För att kunna döma till villkorlig dom i stället för fängelse var dock en förutsättning enligt tingsrätten att domen förenades med samhällstjänst. P.g.a. straffvärdet ansåg tingsrätten att antalet timmar samhällstjänst skulle vara det högsta möjliga.

FJ dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2014-01-01–2014-10-03 till villkorlig dom med samhällstjänst 240 timmar. Om fängelse i stället hade valts som påföljd skulle ett års fängelse ha dömts ut.

Varbergs tingsrätt 2015-05-05 mål nr B 427-15

Åklagaren yrkade ansvar för PGP för djurplågeri under påstående att han den 10 december 2013 med uppsåt eller av grov oaktsamhet hade utsatt sina nötkreatur för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att PGP hade underlåtit att ge sina djur tillräckligt med foder och vatten, underlåtit att hålla stallar rena samt underlåtit att tillse att sjuka djur hade fått erforderlig vård.

Tingsrättens bedömning

Av domskälen framgår att det fanns 37 djur på gården vid det första inspektionstillfället. Tingsrätten fann bl.a. utrett att en stor del av djuren hade varit avmagrade vid inspektionstillfällena och saknat tillgång till foder och vatten. Vidare befanns utrett att djuren hade tvingats stå i gödselsörja och inte haft någon möjlighet att lägga sig på torrt underlag; flera djur hade s.k. gödselpansar på sina kroppar, vilket orsakat frätskador. Vidare konstaterades utrett att ammoniakhalten varit anmärkningsvärt hög, vilket är skadligt för såväl djurens slemhinnor som för deras juver. Vidare var det utrett att en kalv med ett varigt öga och en ko med hälta inte hade fått vård. Tingsrätten fann således visat att PGP agerat på sätt åklagaren påstått och därigenom otillbörligen utsatt djuren för lidande. Tingsrätten fann att PGP i vart fall av grov oaktsamhet hade gjort sig skyldig till djurplågeri.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att det inte förelåg några sådana omständigheter som Högsta domstolen pekar på i NJA 2006 s. 339. Tingsrätten fann att det fanns förutsättningar att bestämma påföljden till villkorlig dom. Med hänsyn till att PGP med anledning av att djuren omhändertagits hade ålagts betalningsskyldighet till ett mycket högt belopp ansåg tingsrätten att den villkorliga domen inte skulle förenas med dagsböter.

PGP dömdes för djurplågeri till, under åberopade av 29 kap. 5 § första stycket 8 p brottsbalken, till villkorlig dom.

Vänersborgs tingsrätt 2015-11-18 mål nr B 2152-15

Åklagaren yrkade ansvar för SR för djurplågeri under påstående att han från slutet av 2012 fram till och med den 24 januari 2013 med uppsåt eller av grov oaktsamhet genom vanvård hade utsatt i vart fall fyra nötkreatur för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att SR under nämnd tidsperiod som en del av vanvården hade underutfodrat djuren och inte tillsett att skadade och sjuka djur getts nödvändig vård. Vidare gjorde åklagaren gällande att det vid kontroll den 24 januari 2013 hade anträffats en avmagrad amko liggande på marken vilken hade blödande sår på kroppen och hade bakben och svans förfrusna, ur stånd att resa sig inte hade förmåga att försvara sig. Vidare hade enligt åklagaren anträffats en underutfodrad amko med

svullen has och med ett stort öppet sår nedanför hasspetsen samt ytterligare två avmagrade och muskelfattiga nötdjur – ett levande och ett dött – vilka båda varit underutfodrade.

Åklagaren yrkade vidare ansvar för SR för brott mot djurskyddslagen under påstående att han den 24 januari 2013 med uppsåt eller av oaktsamhet hade underlåtit att ge nötkreatur tillräckligt med foder och vatten samt tillräcklig tillsyn, vilket medfört att flera av djuren varit underutfodrade. Vidare gjorde åklagaren gällande att ligghall samt torra och rena liggplatser saknades.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann klarlagt att den 24 januari 2013 hade tre nötkreatur legat döda på SR:s mark samt att en amko hade avlivats eftersom den legat på marken, oförmögen att flytta på sig, varit avmagrad och med blödande sår samt med bakben och svans förfrusna. Vidare hade en avmagrad amko påträffats med ett stort och öppet sår nedanför hasspetsen. Tingsrätten fann att det inte rädde någon tvekan om att ett av de döda nötkreatureren samt ytterligare ett nötkreatur hade varit kraftigt avmagrade och muskelfattiga. Tingsrätten fann att djuren hade utsatts för ett lidande och att SR uppsåtligen hade gjort sig skyldig till djurplågeri.

I fråga om åtalet för brott mot djurskyddslagen fann tingsrätten inte visat att SR i större utsträckning än vad som följde av djurplågeribrottet hade brustit i sin tillsyn av djuren i fråga om underutfodring. Tingsrätten fann dock klarlagt att det varken funnits ligghall eller någon anordnad torr och ren liggplats för nötkreatureren. Tingsrätten fann att SR uppsåtligen hade begått brott mot djurskyddslagen.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att SR var ostraffad och hade meddelats djurförbud. Mot denna bakgrund och med beaktande särskilt av det lidande som djuren utsatts för genom djurplågeriet bedömde tingsrätten att påföljden skulle bestämmas till villkorlig dom och ett lägre antal dagsböter.

SR dömdes för djurplågeri och brott mot djurskyddslagen begånget 2013-01-24 till villkorlig dom och 30 dagsböter.

Växjö tingsrätt 2015-12-02 mål nr B 3696-15

Åklagaren yrkade ansvar för CL för djurplågeri under påstående att CL under 2014 fram till den 20 mars 2014 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet hade utsatt 16 får för lidande utan godtagbara skäl. Åklagaren gjorde gällande att CL hade vanvårdat djuren genom att inte tillse att erforderlig vård av klövar hade utförts samt genom att inte tillse att tillräckligt foder funnits tillgängligt och genom att ej tillse att fåren kunnat tillgodogöra sig fodret. Åklagaren gjorde vidare gällande att CL inte hade tillsett att får snarast erhållit vård p.g.a. skada eller sjukdom.

Åklagaren yrkade vidare ansvar för CL för brott mot djurskyddslagen under påstående att CL under en kortare tid fram till den 14 november 2013 uppsåtligen eller av oaktsamhet hade brutit mot föreskrifter som meddelats med stöd av djurskyddslagen genom att underlåta att snarast ge en anka, som genom sitt beteende visat tecken på ohälsa, nödvändig vård.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann utrett att åtminstone femton får hade avlivats i samband med länsstyrelsens kontroll på CL:s gård. Av utredningen framgick enligt tingsrätten bl.a. att större delen av djuren hade varit av mycket dåligt hull, kraftigt avmagrade, samt att många saknat tänder, haft svullna leder och förvuxna klövar. Tingsrätten ansåg utrett att de får som avlivats varit av mycket dålig hälsa och att tillståndet måste ha varat under en längre tid. Tingsrätten fann inte styrkt att CL inte hade tillsett att fåren fått tillräckligt med foder men fann att det hade ålegat henne att se till att fåren kunde tillgodogöra sig fodret, vilket många av fåren inte kunnat göra p.g.a. bl.a. tandlossning. Tingsrätten fann vidare bl.a. utrett att vissa av djuren hade behov av veterinärvård p.g.a. skada eller sjukdom och att veterinärens bedömning att djuren var i så dåligt skick att de inte kunde rehabiliteras visade att bristerna måste ha varit allvarliga.

Bristen på agerande från CL:s sida hade enligt tingsrätten medfört att hon utsatt djuren för vanvård och att hon otillbörligen orsakat dem lidande. Tingsrätten fann att CL hade förfarit grovt oaktsamt och att hon skulle dömas för djurplågeri.

I fråga om åtalet för brott mot djurskyddslagen fann tingsrätten utrett att ankan hade visat tydliga tecken på ohälsa genom sitt beteende och att ankans tillstånd varit sådant att det ålegat CL att sörja för att djuret kom till veterinärvård eller avlivades. Tingsrätten fann att CL skulle dömas för uppsåtligt brott mot djurskyddslagen.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att det lidande som CL otillbörligen utsatt sina djur för visserligen inte hade varit av obetydlig grad eller varaktighet, men att varken brottslighetens straffvärde eller art utgjorde hinder mot att CL skulle dömas till villkorlig dom. Tingsrätten fann att det förelåg förutsättningar att bestämma påföljden till villkorlig dom och böter.

CL dömdes för djurplågeri begånget 2014-03-20 och för brott mot djurskyddslagen begånget 2013-11-14 till villkorlig dom och 100 dagsböter.

Växjö tingsrätt 2015-10-08 mål nr B 2178-15

Åklagaren yrkade ansvar för ZG för djurplågeri under påstående att ZG den 14–16 januari 2014 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet genom vanvård otillbörligen utsatt sex kaniner för lidande genom att inte ge dem tillräckligt med foder och vatten.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten konstaterade att sex levande kaniner hade omhändertagits, samt att en död kanin skickats för obduktion. Av obduktionsrapporten framgick bl.a. att den döda kaninen helt saknat fettreserver och var utmärglad. Brist på lämplig föda angavs i rapporten vara den mest sannolika orsaken till kaninens död samt att det är att anse vara ett lidande för djuret att dö av svält. Vidare konstaterade tingsrätten att undersökande veterinär hade bedömt att de sex omhändertagna kaninerna hade fått för lite foder under lång tid. Sammantaget fann tingsrätten styrkt att ZG under åtminstone den tid som åklagaren påstått av grov oaktsamhet hade underlåtit att ge sex kaniner tillräckligt med foder och vatten, vilket inneburit otillbörligt lidande för dem. Tingsrätten fann därmed att ZG skulle dömas för djurplågeri till villkorlig dom och böter.

ZG dömdes för djurplågeri begånget 2014-01-14–2014-01-16 till villkorlig dom och 30 dagsböter.

Växjö tingsrätt 2015-11-18 mål nr B 2668-15

Åklagaren yrkade ansvar för CJ för djurplågeri och för brott mot djurskyddslagen under påstående att CJ under perioden den 1 oktober 2013 till den 15 september 2014 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet hade vanvårdat omkring 20 katter och därigenom otillbörligen utsatt katterna för onödigt lidande. Åklagaren gjorde gällande att vanvården hade bestått i att CJ hållit katterna i en otjänlig djurmiljö samt att katterna fått för lite samt otjänligt foder och vatten vilket lett till avmagring. Åklagaren gjorde vidare gällande att CJ därtill uppsåtligen eller av oaktsamhet under perioden den 5 juli 2014 till den 15 september 2014 hade brutit mot förbud att inneha katter meddelat av länsstyrelsen enligt 29 § djurskyddslagen genom att ta hand om ca 10 katter.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten fann klarlagt att CJ hade innehaft ca 20 katter under aktuell tidsperiod. Utredningen visade enligt tingsrätten en klart otjänlig djurmiljö. Tingsrätten konstaterade att fodret hade varit blandat med urin och annan kattavföring samt att vätskan – i den mån det funnits sådan – varit otjänlig. Tingsrätten fann uppenbart att katterna hade fått för lite mat och att det lett till bl.a. avmagring. Tingsrätten fann styrkt att CJ av grov oaktsamhet hade vanvårdat katterna på det sätt som åklagaren påstått. Åtalet för djurplågeri befanns således styrkt.

Tingsrätten fann vidare att CJ av oaktsamhet hade brutit mot meddelat djurförbud och att åtalet för brott mot djurskyddslagen således också var styrkt.

Tingsrätten fann att påföljden kunde bestämmas till villkorlig dom och ett måttligt antal dagsböter.

CJ dömdes för djurplågeri begånget under perioden 2013-10-01–2014-09-15 och för brott mot djurskyddslagen begånget 2014-07-05–2014-09-15 till villkorlig dom och 60 dagsböter.

Praxisgenomgång – djurplågeribrott på bötesnivå

Denna praxisgenomgång omfattar fällande domar avseende djurplågeri där påföljden har bestämts till dagsböter. Materialet omfattar ett urval av tings- och hovrättsdomar som meddelats under åren 2015 till och med 2018. För varje år har tio domar slumpmässigt valts ut. Domar där omständigheter kring den tilltalades person har haft bestämmande inflytande på påföljdsfrågan har dock uteslutits. När det gäller hovrättsavgöranden har domar där endast den tilltalade överklagat tingsrättens dom uteslutits, under förutsättning att hovrätten har fastställt tingsrättens dom (domstolen har ju i ett sådant fall inte möjlighet att bestämma strängare påföljd än vad tingsrätten har gjort). Referaten redovisar domarna i nedkortad form och endast såvitt avser den aktuella frågan som är relevant för utredningen. Reservation görs för att det kan förekomma att domar har överklagats till högre rätt utan att detta har framkommit vid sökningen i de olika rättsdatabaserna som utredningen haft till sitt förfogande.

2018

Göta hovrätt 2018-02-09 mål nr B 3511-17

RS dömdes för djurplågeri bestående i att han av grov oaktsamhet i vart fall under en månad fram till den 16 april 2015 hade utsatt två tackor för lidande utan att det funnits godtagbara skäl genom att underlåta att tillse att de fått nödvändig vård eller avlivats trots att de varit magra, haft nedsatt allmäntillstånd, samt problem med att resa sig.

Tingsrätten, som även dömdes RS för djurplågeri avseende ett flertal andra djur, bestämde påföljden till villkorlig dom och 50 dagsböter.

Hovrätten, som ogillade åtalet beträffande övriga djur, fann alltså att RS skulle dömas för djurplågeri i förhållande till två djur och att straffvärdet för denna gärning motsvarade ett högt bötesstraff.

Hovrätten bestämde påföljden till 120 dagsböter.

Hovrätten över Nedre Norrland 2018-09-18 mål nr B 515-18

BS dömdes för djurplågeri bestående i att hon någon gång den 21–22 mars 2017 av grov oaktsamhet hade utsatt ett får för lidande utan att det funnits godtagbara skäl genom att avliva djuret genom avblodning utan att bedöva det först.

Tingsrätten ogillade åtalet.

Hovrätten fann att straffvärdet av gärningen motsvarade dagsböter och bestämde påföljden till 120 dagsböter.

Attunda tingsrätt 2018-11-01 mål nr B 3702-18

AKD dömdes för djurplågeri enligt följande beskrivning. Hon hade under en period mellan den 16 maj 2017 och den 16 november 2017 av grov oaktsamhet utsatt sina två katter för lidande utan att det funnits godtagbara skäl. AKD hade vanvårdat katterna då hon underlåtit att ge katterna tillräckligt med foder, vatten och tillsyn. Katterna hade genom sitt beteende och utseende visat tecken på ohälsa, då de varit mycket avmagrade och utmärglade samt haft pälsproblem, tandsten och öronskabb. AKD hade inte gett katterna nödvändig vård eller vidtagit andra åtgärder i tid, och katterna omhändertogs den 16 november 2017.

I påföljdsfrågan konstaterade tingsrätten att AKD hade underlåtit att sköta sina katter under en längre tid och att vanvården hade resulterat i att katterna bl.a. har fått kroniska blåsor i örongången. Tingsrätten fann därför att brottet hade ett straffvärde motsvarande ett högt bötesstraff.

Tingsrätten bestämde påföljden till 100 dagsböter.

Halmstads tingsrätt 2018-05-31 mål nr B 70-18

AJ dömdes för djurplågeri enligt följande beskrivning. AJ hade i vart fall mellan den 5 februari 2017 och den 15 februari 2017 av grov oaktsamhet utsatt en hund för lidande utan att det funnits godtagbara skäl. AJ hade underlåtit att tillse att hundens päls sköttes och hölls ren på ett tillfredsställande sätt samt att dess klor klipptes, vilket fick följd att pälsen hade filtat ihop sig så att det krävdes behandling hos veterinär vilket AJ hade underlåtit att snarast sörja för.

Tingsrätten bestämde påföljden till 100 dagsböter.

Luleå tingsrätt 2018-09-06 mål nr B 996-18

YÖN dömdes för djurplågeri enligt följande beskrivning. YÖN hade genom vanvård otillbörligen utsatt en hund för lidande. Vanvården hade bestått av att YÖN mellan den 1 januari 2016 och den 22 januari 2017 hade underlåtit att ge hunden erforderlig veterinärvård avseende hennes tänder. Vanvården hade under perioden den 1 december 2016 till den 22 januari 2017 även bestått av att YÖN hade underlåtit att sköta hundens päls och klor samt ombesörja veterinärvård alternativt avlivning av hunden. Tingsrätten fann visat att YÖN agerat uppsåtligen under perioden november 2016 till den 22 januari 2017 samt agerat av grov oaktsamhet från tiden den 1 januari 2016 till november 2016.

I påföljdsfrågan konstaterade tingsrätten att djurplågeri oftast resulterar i kraftiga dagsböter. Eftersom YÖN inte uppsåtligen hade utsatt hunden för lidande mer än under en förhållandevis kort period, fanns det enligt tingsrätten inte skäl att välja strängare påföljd än normalpåföljden.

Tingsrätten bestämde påföljden till 100 dagsböter.

Nyköpings tingsrätt 2018-09-04 mål nr B 1836-18

BG dömdes för djurplågeri vid två tillfällen enligt följande beskrivning. BG hade den 15 oktober 2017 uppsåtligen utsatt en hund för lidande utan att det funnits godtagbara skäl genom att slå hunden med ett koppel flera gånger på kroppen och över nosen. Vidare hade BG den 18 juni 2017 uppsåtligen utsatt sin hund för lidande utan att

det funnits godtagbara skäl genom att slå hunden med ett koppel flera gånger på kroppen.

Tingsrätten fann att utifrån gällande praxis skulle påföljden bestämmas till kännbara dagsböter.

Tingsrätten bestämde påföljden till 80 dagsböter.

Sundsvalls tingsrätt 2018-03-20 mål nr B 2114-17

JRA dömdes för djurplågeri bestående i att hon den 12 augusti 2017 av grov oaktsamhet hade utsatt en katt för lidande utan att det funnits godtagbara skäl genom att ta ett stryptag eller liknande om kattens hals/huvud så att denne hade tappat medvetandet.

Tingsrätten bestämde påföljden till 50 dagsböter.

Södertörns tingsrätt 2018-08-29 mål nr B 7312-18

MV dömdes för djurplågeri bestående i att han den 10 februari 2018 uppsåtligen hade utsatt en hund för lidande utan att det funnits godtagbara skäl genom att utdela två kraftiga sparkar mot hunden.

Tingsrätten fann att påföljden skulle bestämmas till dagsböter och med hänsyn till brottets allvar ansåg tingsrätten att antalet dagsböter skulle bestämmas till 40 stycken.

Värmlands tingsrätt 2018-03-14 mål nr B 5303-17

MJ dömdes för djurplågeri enligt följande beskrivning. MJ hade under hösten 2016 till och med 23 mars 2017 av grov oaktsamhet utsatt en shetlandspionny för lidande utan att det funnits godtagbara skäl. Vanvården hade bestått i bristande tillsyn och hovvård, vilket fått till följd att hästen hade fått kraftigt förväxta hovar och för hästen medfört smärta och svårigheter att röra sig.

Tingsrätten bestämde påföljden till 60 dagsböter.

Växjö tingsrätt 2018-12-06 mål nr B 4766-18

FF dömdes för djurplågeri bestående i att hon från den 1 mars 2018 till den 22 maj 2018 uppsåtligen genom vanvård hade utsatt sina två hundar samt sin katt för lidande utan att det funnits godtagbara skäl. Vanvården hade bestått i att FF inte hade gett djuren tillräckligt med mat av god kvalitet anpassad efter djuren och tillsyn samt inte sökt veterinärvård för hundarna trots att de var avmagrade och uppvisat sjukdomstecken.

Tingsrätten fann att gärningens straffvärde motsvarade ett kraftigt bötesstraff och bestämde påföljden till 100 dagsböter.

2017*Attunda tingsrätt 2017-03-23 mål nr B 6817-15*

POH dömdes för djurplågeri vid tre tillfällen enligt följande beskrivning. Han hade den 25 december 2014 och någon gång mellan den 6 och 12 april 2015 samt den 12 april 2015 med uppsåt utsatt en hund för lidande utan att det funnits godtagbara skäl. POH hade vid de två första tillfällena slagit hunden med ett koppel över nosen och/eller ansiktet samt vid det sista tillfällena slagit hunden med en piska.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att det varit fråga om ett djur och begränsade gärningstillfällena. Vid en samlad bedömning fann tingsrätten att påföljden kunde stanna vid ett strängt bötesstraff.

Tingsrätten bestämde påföljden till 120 dagsböter.

Falu tingsrätt 2017-03-08 mål nr B 63-17

SOJ dömdes för djurplågeri vid två tillfällen enligt följande beskrivning. SOJ hade den 1 januari–17 mars 2016 samt den 2 juni och kort tid dessförinnan uppsåtligen utsatt en häst, vilken led av sjukdomen fång, för lidande utan att det funnits godtagbara skäl. SOJ hade, trots att hästen uppvisat tecken på sjukdom eller ohälsa, underlåtit att ge den tillräcklig tillsyn och nödvändig vård genom att inte snarast tillse att den fick den veterinär- och hovvård som krävdes för att undvika lidande.

I påföljdsfrågan uttalade tingsrätten att SOJ inte hade haft något verkligt ont uppsåt och att det inte hade rört sig om flera djur. Tingsrätten ansåg att påföljden skulle bestämmas till ett kraftigt dagsbotsstraff.

Tingsrätten bestämde påföljden till 70 dagsböter.

Göteborgs tingsrätt 2017-12-21 mål nr B 13531-17

ECL dömdes för djurplågeri enligt följande beskrivning. ECL hade den 18 augusti 2017 uppsåtligen utsatt en hund för lidande utan att det funnits godtagbara skäl. ECL hade med ett grepp i hundens skinn, fram- och baktill, slungat hunden flera varv i luften för att därefter kasta den i en kanal. Från vattenytan till kanalens trappavsats hade hunden inte kunnat ta sig upp själv.

I påföljdsfrågan konstaterade tingsrätten att det samlade straffvärdet för brottet motsvarade ett strängt bötesstraff. Tingsrätten fann det visserligen försvarande att ECL med avsikt hade utsatt hunden för ett lidande som varit meningslöst. Det hade dock varit fråga om ett kortvarigt händelseförlopp där hunden inte fått några fysiska skador och det var inte heller utrett att hunden hade fått några mer varaktiga psykiska problem av brottet. Tingsrätten fann därför att påföljden kunde stanna vid ett bötesstraff.

Tingsrätten bestämde påföljden till 130 dagsböter.

Hudiksvalls tingsrätt 2017-05-02 mål nr B 2389-16

BP dömdes för djurplågeri enligt följande beskrivning. BP hade under tiden den 15 april 2016 och till den 14 juli 2016 i vart fall av likgiltighetsuppsåt otillbörligen utsatt sju kor för lidande genom att inte tillse att de hade erhållit tillräckligt med foder eller tillsett att de kunnat tillgodogöra sig utfodringen. Lidandet hade bestått att djuren utsatts för svält. Det framgick i målet att de sju korna hade bedömts ha ett hull mycket under det normala.

Tingsrätten fann att BP skulle ådömas ett kraftigt bötesstraff.

Påföljden bestämdes till 100 dagsböter.

Jönköpings tingsrätt 2017-10-24 mål nr B 2095-17

CU dömdes för djurplågeri enligt följande beskrivning. CU hade mellan den 1 augusti och den 23 augusti 2016 av grov oaktsamhet utsatt en hund för lidande utan att det funnits godtagbara skäl. CU hade utsatt hunden för svält under flera veckor vilket lett till utmärgling. Vidare hade han underlåtit att kontakta veterinär trots att hunden varit kraftigt avmagrad och visat tydliga tecken på att lida av svår klåda och kliat sig kraftigt under en längre tid vilket orsakat stora hårlösa och såriga hudförändringar. I målet var utrett att hunden hade omhändertagits och efter att behandling inletts blivit symptomfri.

I påföljdsfrågan konstaterade tingsrätten att det var fråga om djurplågeri vid ett tillfälle och att påföljden kunde stanna vid dagsböter.

Tingsrätten bestämde påföljden till 80 dagsböter.

Kalmar tingsrätt 2017-09-13 mål nr B 232-17

JÖ dömdes för djurplågeri enligt följande beskrivning. JÖ hade någon gång mellan den 20 september 2013 och den 26 november 2015 av grov oaktsamhet utsatt en hund för lidande utan att det funnits godtagbara skäl. JÖ hade trots att hunden visat uppenbara tecken på ohälsa och trots att den lidit av sjukdomen demodicos, som orsakat varbildande infektion i tassarna, inte gett sin hund nödvändig veterinärvård eller vidtagit andra åtgärder. (I åklagarens gärningsbeskrivning anges att hunden även led av infektion i öronen. Detta har dock inte behandlats i tingsrättens dom.)

Eftersom det enligt tingsrätten inte var visat att hunden hade ont under hela den period som angavs i gärningsbeskrivningen fann rätten att påföljden kunde stanna vid 40 dagsböter.

Tingsrätten bestämde påföljden till 40 dagsböter.

Skaraborgs tingsrätt 2017-11-30 mål nr B 3590-17

JP och OP dömdes för djurplågeri enligt följande beskrivning. De hade under perioden mellan den 23 mars 2016 och den 23 maj 2016 av grov oaktsamhet utsatt en shetlandsponny för otillbörligt lidande genom att de inte tillsett att ponnyn fått nödvändig vård eller avlivats trots att den fått kraftigt förvuxna hovar.

Då annat inte var visat än att hästens lidande hade pågått under en förhållandevis kort period och att det varit fråga om ett oaktsamhetsbrott menade tingsrätten att påföljden kunde stanna vid dagsböter.

Tingsrätten bestämde påföljden för envar av JP och OP till 80 dagsböter.

Södertörns tingsrätt 2017-09-05 mål nr B 6878-17

PF dömdes för djurplågeri bestående i att han den 18 december 2016 uppsåtligen och utan godtagbara skäl hade utsatt en hund för lidande genom att tilldela hunden ett flertal slag som orsakat hunden såväl fysiskt som psykiskt lidande.

Tingsrätten bestämde påföljden till 50 dagsböter.

Umeå tingsrätt 2017-11-21 mål nr B 2087-17

AA och TA dömdes envar för djurplågeri enligt följande beskrivning. AA och AT hade mellan den 1 augusti 2016 och den 7 oktober 2016 av grov oaktsamhet tillsammans och i samförstånd utsatt en hund för lidande utan att det funnits godtagbara skäl. AA och TA hade underlåtit att snarast ge hunden nödvändig veterinärvård alternativt avliva den i ett tidigare skede trots att hunden hade visat tecken på att vara svårt sjuk. Hunden hade en stor cancertumör i ansiktet vilken påverkat andningen samt möjligheten att äta och dricka.

Tingsrätten bestämde påföljden för envar av AA och AT till 100 dagsböter.

Varbergs tingsrätt 2017-02-15 mål nr B 2344-16

ACS dömdes för djurplågeri enligt följande beskrivning. ACS hade under fyra veckors tid fram till och med den 18 december 2015 av grov oaktsamhet genom vanvård och bristande tillsyn tillfogat en kanin och en katt otillbörligt lidande. ACS hade underlåtit att sköta djurens pälsar och klor, vilket resulterat i att djuren varit smutsiga, ovårdade och fått sår samt trots tecken på ohälsa eller skada, bland annat i form av förvuxna tänder, muskelatrofi samt missljud på lungor,

underlåtit att ge djuren nödvändig vård eller vidta andra åtgärder eller avliva dem.

Tingsrätten bestämde påföljden till 50 dagsböter.

2016

Hovrätten för Västra Sverige 2016-06-13 mål nr B 1533-16

ML dömdes för djurplågeri enligt följande beskrivning. ML hade den 3 augusti 2015 av grov oaktsamhet utsatt en hund för lidande utan att det funnits godtagbara skäl. ML hade lämnat hunden i en bil utan nedvevade rutor och utan vatten under minst en timme trots att bilen stod i solen och temperaturen var drygt +20°C utomhus.

Tingsrätten ogillade åtalet.

Hovrätten bestämde påföljden till 30 dagsböter.

Svea hovrätt 2016-07-18 mål nr B 1799-16

KQ dömdes för djurplågeri enligt följande beskrivning. KQ hade den 24 februari 2015 när fem kor förts till slakt av grov oaktsamhet otillbörligen utsatt fyra kor för lidande alternativt underlåtit att skona korna från onödigt obehag och lidande då de fyra korna varit dräktiga och hade mindre än 28 dygn kvar till förlossning.

Tingsrätten ogillade åtalet.

Hovrätten fann att gärningen hade ett straffvärde på bötesnivå och bestämde påföljden till 80 dagsböter.

Svea hovrätt 2016-12-13 mål nr B 2259-16

KG dömdes för djurplågeri enligt följande beskrivning. KG hade mellan den 15 februari 2014 och den 18 februari 2014 av grov oaktsamhet utsatt en tjur för lidande utan att det funnits godtagbara skäl. KG hade inte utövat tillräcklig tillsyn avseende tjuren och inte tillsett att tjuren, som redan den 15 februari 2014 haltat kraftigt, gavs nödvändig vård. KG hade låtit tjuren gå kvar i en grupp med andra djur och hade inte flyttat tjuren till sjukbox eller motsvarande förrän den 18 februari 2014.

Tingsrätten bestämde påföljden till villkorlig dom och 50 dagsböter.

Hovrätten fann att då det var fråga om ett djur som utsatts för lidande under en ganska begränsad tid kunde påföljden bestämmas till dagsböter.

Hovrätten bestämde påföljden till 80 dagsböter.

Blekinge tingsrätt 2016-11-30 mål nr B 2398-16

MB dömdes för djurplågeri enligt följande beskrivning. MB hade den 8 juni 2016 uppsåtligen utsatt sin hund för lidande utan att det funnits godtagbara skäl. MB hade vid upprepade tillfällen lyft hunden i nackskinnet och därefter kastat den i marken, slagit hunden samt lagt sig över hunden och bitit den.

Tingsrätten bestämde påföljden till 80 dagsböter.

Gävle tingsrätt 2016-03-22 mål nr B 3178-15

EV dömdes för djurplågeri enligt följande beskrivning. Hon hade mellan den 15 januari 2014 och den 29 januari 2014 uppsåtligen utsatt en sjuk katt för lidande utan att det funnits godtagbara skäl. EV hade i strid med rekommendationer från veterinär underlåtit att låta avliva katten.

Av den veterinärmedicinska utredningen framgick att katten hade haft ett växande och mot slutet mycket framträdande sår i huvudet.

Tingsrätten bestämde påföljden till 50 dagsböter.

Helsingborgs tingsrätt 2016-04-21 mål nr B 1384-16

PH dömdes för djurplågeri enligt följande beskrivning. PH hade under tiden i vart fall mellan den 1 augusti 2014 och den 8 augusti 2014 av grov oaktsamhet otillbörligen utsatt en hund för lidande utan att det funnits godtagbara skäl. PH hade trots att hunden haft en stor sårig böld under buken inte avlivat hunden eller ombesörjt veterinärvård.

I målet framgick att hunden hade avlivats den 8 augusti 2014.

Tingsrätten bedömde att straffvärdet för brottet låg på bötesnivå bestämde påföljden till 50 dagsböter.

Uppsala tingsrätt 2016-11-30 mål nr B 5839-15

KL dömdes för djurplågeri enligt följande beskrivning. KL hade någon gång mellan den 1 juni 2013 och den 30 augusti 2013 i vart fall av grov oaktsamhet genom bristande tillsyn utsatt fyra får och två lamm för otillbörligt lidande. KL hade vid tecken på ohälsa eller skada, i form av avmagring och svaghet, underlåtit att vidta åtgärder, tillkalla veterinär eller låta avliva djuren.

Tingsrätten bestämde påföljden till 50 dagsböter.

Växjö tingsrätt 2016-10-10 mål nr B 3110-16

BP dömdes för djurplågeri enligt följande beskrivning. BP hade mellan den 26 januari 2015 och den 26 januari 2016 av grov oaktsamhet utsatt en ko för otillbörligt lidande och vanvård genom att underlåta att åtgärda hornstillväxten på kon, och därmed inte ge kon nödvändig vård, vilket lett till att hornet vuxit genom huden och in i skallen.

Tingsrätten fann att påföljden för brottet skulle bestämmas till ett bötesstraff. Med hänsyn till att det hade rört sig om ett djur men att lidandet pågått under en längre tid bestämdes antalet dagsböter till 80.

Örebro tingsrätt 2016-05-04 mål nr B 5441-15

AE dömdes för djurplågeri enligt följande beskrivning. AE hade ett par veckor fram till den 5 september 2014 av grov oaktsamhet genom vanvård otillbörligen utsatt en katt för lidande. AE hade inte sökt vård för katten trots att dess allmäntillstånd varit kraftigt påverkat, den hade varit kraftigt avmagrad, haft ett öppet infekterat sår samt flera småsår på nacken, gått vingligt och varit mycket smutsig under magen, på benen samt mellan trampdynorna.

Kattens skick var så dåligt att den omedelbart omhändertogs och avlivades.

Tingsrätten bestämde påföljden till 120 dagsböter.

Östersunds tingsrätt 2016-04-26 mål nr B 372-16

ZD dömdes för djurplågeri enligt följande beskrivning. ZD hade den 14 september 2015 av grov oaktsamhet utsatt en häst för lidande utan att det funnits godtagbara skäl. ZD hade verkat hästens hovar på ett felaktigt sätt genom att kapa hästens tår på båda framhovarna, vilket orsakat hästen smärta.

Tingsrätten bedömde att straffvärdet för brottet låg på bötesnivå och bestämde påföljden till 80 dagsböter.

2015*Göta hovrätt 2015-04-29 mål nr B 2906-14*

MBS dömdes för djurplågeri då hon mellan den 13 juni 2013 och den 13 augusti 2013 av grov oaktsamhet hade utsatt en häst för lidande genom att försätta den i ett kraftigt avmagrat tillstånd utan att det funnits godtagbara skäl.

Tingsrätten ogillade åtalet.

Hovrätten konstaterade i sina domskäl att hästen varit kraftigt avmagrad och utmärglad under den tid åtalet avsåg. Hovrätten fann utrett att avmagringen skett under en mycket lång tid på grund av att hästen inte kunnat tillgodogöra sig fodret på rätt sätt, vilket för hästen inneburit ett mycket stort lidande.

Eftersom MBS befunnits endast hade agerat av grov oaktsamhet bedömde hovrätten att påföljden kunde stanna vid böter. Med hänsyn till att hästen utsatts för ett stort lidande under lång tid bestämde hovrätten antalet dagsböter till 120.

Hovrätten för Nedre Norrland 215-06-04 mål nr B 1391-14

BJS och AS dömdes envar för djurplågeri enligt följande beskrivning. De hade den 5 november 2013 av grov oaktsamhet tillsammans och i samförstånd utsatt en hundvalp för lidande utan att det funnits godtagbara skäl genom att, vid avlivning av hundvalpen, skjuta ett missriktat skott och därmed skadeskjuta valpen, därefter underlåta att skjuta ytterligare ett skott för att avliva valpen utan i stället låtit valpen ligga och kippa efter luft i flera minuter varpå valpen stoppats i en påse.

Tingsrätten ogillade åtalet.

Med hänsyn till att brottet begåtts av oaktsamhet ansåg hovrätten att påföljden kunde stanna vid ett måttligt bötesstraff.

Hovrätten bestämde påföljden för envar av BJS och AS till 80 dagsböter.

Hovrätten för Övre Norrland 2015-03-04 mål nr B 892-14

BSV dömdes för djurplågeri enligt följande beskrivning. BSV hade i vart fall under en kortare tid och fram till den 13 september 2013 av grov oaktsamhet genom vanvård utsatt en hund för lidande. Vanvården hade bestått i att BSV inte tillsett att hunden hade fått nödvändig vård av veterinär trots att hunden varit kraftigt medtagen, uttorkad, avmagrad och haft sår på hasorna och inflammerade ögon med stora sår på hornhinnan.

Av utredningen framgick att hunden blivit återställd.

Tingsrätten bestämde påföljden till 90 dagsböter.

Då åtalet avsåg ett enskilt händelseförlopp och lidandet inte hade varit alltför långvarigt ansåg hovrätten att påföljden kunde stanna vid ett lägre antal dagsböter än vad tingsrätten hade bestämt.

Hovrätten bestämde påföljden till 50 dagsböter.

Blekinge tingsrätt 2015-04-14 mål nr B 2948-14

GO dömdes för djurplågeri bestående i att han den 8 juni 2014 av grov oaktsamhet, utan att det funnits godtagbara skäl, hade utsatt en hund för lidande genom att lämna hunden ensam i en bil som stod parkerad mitt i solen.

Tingsrätten fann utrett i målet genom att GO hade lämnat sin hund i bilen i 45 minuter, i direkt solsken utan möjlighet till skugga, utan vatten och med begränsad lufttillförsel.

Tingsrätten bestämde påföljden till 40 dagsböter.

Göteborgs tingsrätt 2015-04-29 mål nr B 1640-15

JJ hade i vart fall från den 22 januari 2014 fram till den 15 maj 2014 då hästen avlivades av grov oaktsamhet utsatt en häst för lidande utan att det funnits godtagbara skäl. JJ hade vanvårdat hästen enligt följande.

1. Trots vetskap om hästens långvariga ögoninflammation hade den inte veterinärundersökts.
2. Hästen hade inte getts nödvändig vård på grund av hud- och pälsproblem.
3. Hästen hade inte utfodrats tillräckligt vilket lett till kraftig avmagring.

Med hänsyn till att det hade varit fråga om ett oaktsamt agerande och att det rört sig om ett djur som utsatts för lidande kunde påföljden enligt tingsrätten stanna vid ett kännbart bötesstraff.

Tingsrätten bestämde påföljden till 100 dagsböter.

Kalmar tingsrätt 2015-06-29 mål nr B 4076-14

MN dömdes för djurplågeri bestående i att han under i vart fall tiden mellan den 13 augusti 2013 till den 31 oktober 2013 av grov oaktsamhet hade utsatt ett nötdjur för lidande utan att det funnits godtagbara skäl. MN hade brustit i sin dagliga tillsyn av ett djur då han låtit ett horn på djuret växa in i huvudet på djuret bakom ena ögat.

Tingsrätten bestämde påföljden till 60 dagsböter.

Nacka tingsrätt 2015-05-26 mål nr B 1112-15

PK dömdes för djurplågeri enligt följande beskrivning. PK hade den 18 september 2014 uppsåtligen utsatt en hund för lidande utan att det funnits godtagbara skäl. PK hade lyft och låtit hunden hänga i ett koppel samt därefter satt ned sin fot mot hunden så att den inte kunnat röra sig.

Tingsrätten ansåg att även om det fanns skäl att se allvarligt på gärningen i fråga var straffvärdet inte så högt att ett fängelsestraff

kunde komma i fråga, utan fann att påföljden skulle bestämmas till ett måttligt bötesstraff.

Tingsrätten bestämde påföljden till 40 dagsböter.

Skaraborgs tingsrätt 2015-07-30 mål nr B 1850-15

SB dömdes för djurplågeri enligt följande beskrivning. SB hade mellan den 1 juni 2014 och den 21 september 2014 av grov oaktsamhet otillbörligen utsatt en hund för onödigt lidande genom att underlåta att ge den tillräckligt med foder av rätt sort och kvalitet, vilket lett till att den avmagrat kraftigt, och borde ha tagits till en veterinär för att få nödvändig vård.

Tingsrätten bestämde påföljden till 70 dagsböter.

Stockholms tingsrätt 2015-05-11 mål nr B 11120-14

HE dömdes för djurplågeri bestående i att han den 12 april 2014 uppsåtligen hade utsatt sin hund för lidande utan att det funnits godtagbara skäl. HE hade utdelat ett flertal sparkar som träffade hunden på kroppen.

Tingsrätten bestämde påföljden till 60 dagsböter.

Södertörns tingsrätt 2015-02-11 mål nr B 3074-14

HW dömdes för djurplågeri enligt följande beskrivning. HW hade under perioden från den 22 november 2012 till den 3 januari 2013 av grov oaktsamhet genom vanvård otillbörligen utsatt en hund för lidande. Hunden hade någon gång under perioden 2 augusti–15 november 2012 skadat sin tass så svårt att vissa tår lossnat. Skadorna hade orsakat smärta och lidande för hunden. Vid veterinärbesök den 22 november 2012 uppmanades HW att omgående söka mer avancerad vård vid djursjukhus. HW sökte dock inte någon mer veterinärvård. Den 28 december 2012 beslutades att hunden omedelbart skulle omhändertaras och den 3 januari 2013 verkställdes beslutet var efter hunden avlivades bl.a. på grund av tasskadan.

Tingsrätten fann att straffvärdet motsvarade dagsböter och bestämde påföljden till 80 dagsböter.

Statens offentliga utredningar 2020

Kronologisk förteckning

---

1. Översyn av yrket personlig assistent
– ett viktigt yrke som förtjänar bra villkor. S.
2. Skärpta regler om utländska månggiften. Ju.
3. Hållbar slamhantering. M.
4. Vägen till en klimatpositiv framtid. M.
5. Fler rutjänster och höjt tak för rutavdraget. Fi.
6. En begriplig och trygg sjukförsäkring med plats för rehabilitering. S.
7. Brott mot djur – Skärpta straff och ett mer effektivt sanktionssystem. N.

Statens offentliga utredningar 2020

Systematisk förteckning

Finansdepartementet

Fler ruttjänster och höjt tak
för rutavdraget. [5]

Justitiedepartementet

Skärpta regler om utländska
månggiften. [2]

Miljödepartementet

Hållbar slamhantering. [3]

Vägen till en klimatpositiv framtid. [4]

Näringsdepartementet

Brott mot djur – Skärpta straff och ett
mer effektivt sanktionssystem. [7]

Socialdepartementet

Översyn av yrket personlig assistent – ett
viktigt yrke som förtjänar bra villkor. [1]

En begriplig och trygg sjukförsäkring med
plats för rehabilitering. [6]